

**Acta laboratorii chemici Altdorfini, chemiae fundamenta, operationes
praecipuas et tentamina curiosa, ratione et experientia suffulta,
complectentia / [Johann Moritz Hoffman].**

Contributors

Hoffman, Johann Moritz, 1653-1727

Publication/Creation

Norimbergae ; Altdorf : Heirs of J.D Tauber, 1719.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/tr7xzchq>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

29,141 / B

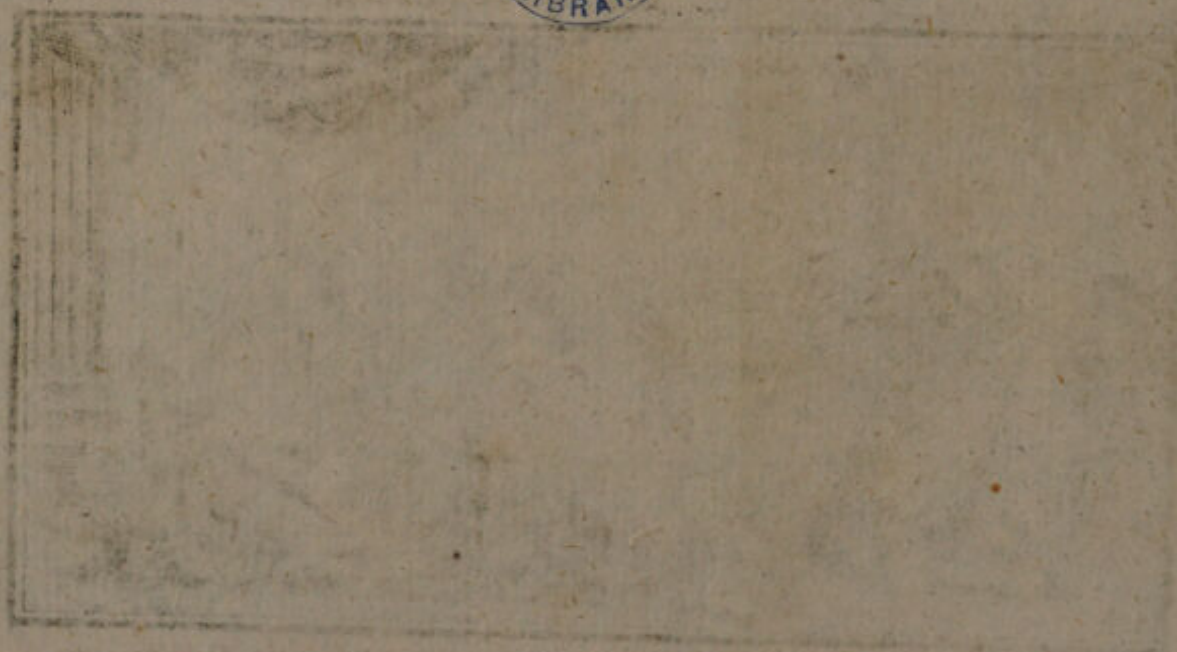
N. IX. K

CALGARTH PARK.

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

Illustri Virorum Pari,

Magnificis, Excellentissimis & Experientissimis,

D.D. LUCÆSCHROECKIO

*S. R. I. Nobili, Archiatro & Comiti Palatino Cesareo,
Academiæ Naturæ Curiosorum Præsidi, & Inclut. Reipublicæ
Augustanæ Physico primario,*

**D.D. MICHAELI FRIDERICO
LOCHNERO**

*S. R. I. Nobili, Archiatro & Comiti Palatino Cesareo, Acade-
miæ Naturæ Curiosorum Directori, & Inclut. Reipubl. Norimber-
gensis Medico Seniori,*

Dominis & Fautoribus plurimum venerandis,

S. P. D.

JOHANNES MAURICIUS HOFFMANNUS.

Unable to display this page

DEDICATIO.

quibus me hucusq; indulgentissime prosecutus es. Nec vero ulla etiam dies infido condet oblivii silentio suavissimā, quæ mihi Magnif. Dn. Director, Periandri cognomine insignis, tecum intercessit, consuetudinem, quando exactis ferme octo abhinc lustris Te ad subsellia Altdorfina sedentem, ob rectos mores, solertiam docilem, industriam pertinacem, memoriam firmam, iudicium acre, suspexi, adamavi, æstimavi, quoniam in & laborum atq; exercitiorum nostrorum chemicorum spectatorem attentum atq; cultorem frequentem habui, adeoq; in singulari felicitatis meæ parte posui, quod post emensa dein per Belgium, Angliam, Galliam, Italiam itinera, atque inde reportatas uberrimas doctrinæ merces, virtutis & eruditionis præmio, non querna quidem de fronde corona, sed doctorali laurea tempora tua mihi Decano & Brabevtæ legitime designato cingere licuerit: Interea autem in Te semper amici foederis nexum, collegialis societatis unionem, placidique alloqvii gratiam adversus me perstitisse immutabilem, quamdiu inclutæ matris Noridis atque Palæocomes filiae amplexus me tenuit jucundissimus, in tacito cohibui gaudia clausa sinu.

Utrique igitur Vestrum, Viri Excellentissimi, cum maxime me obstrictum probe noverim, sollicitus hucusq; fui, ut gratum vobis ostenderem animum, cum primum tempus advenerit; nec vero fugitive agere gratias, & in angulo & ad aurem, æquum duxi, ne severi morum magistri Senecæ notam incurrerem, ingratum esse censentis, qui remotis arbitris

DEDICATIO.

bitris agit gratias; ideoq; ut singularis in Vos observantiæ testificationem publicam ederem, & quantum Vobis debeam, publicis etiam monumentis constaret, Nominibus Vestris celebratissimis Acta hæcce Laboratorii Chemici Altdorfini do, dedico, consecro. Opusculum, fateor, chartaceum angustum est, nisi Vos curarum nostrarum benigni veluti interpretes illud extendere, atque voluntatem ad referendam Vestris meritis aliqualem saltem gratiam propensissimam admittere velitis, siquidem æquas remunerandi vices nec tenuis mea fors suggerit, nec facultas surrogat restituendi copias; dum ego quamdiu vitæ fata parcent superstiti, omni observantiæ cultu patrocinium vestrum ulterius demereri allaborabo, atque omne militabo bellum in vestræ spem gratiæ.

Valete Viri πολυμαθεῖς αἱ, atque in universi orbis literati, & Academiae Leopoldino-Carolino-Cæsareæ decus immarcescibile gloriam vestram ad seros nepotes & longe ventura secula propagate, donec sol magnum circumvolvatur annum, statasque vices & mundi meatus implebit. Scrib. in Principali sede Onoldina, Ipsis Calendis Augusti. A. C. MDCCXIX.

PRÆ-

PRÆFATIO

ad

Benevolum Lectorem.

Im ea Divina forte mihi obtigerit felicitas, ut anno suprâ millesimum sexcentessimum septuagesimo septimo ex Incliti Senatus Noribergensis Illustrum Dnorum Curatorum Universitatis Altdorfinæ decreto, in eadem, patriâ mea dulcissima, Professio Anatomica à Parentis MAURICII HOFFMANNI tunc adhuc vivi

humeris in meos translata, sed & Doctrina Chemica publice in posterum tradenda mihi primum omnium gratiosissimè demandata, atque Laboratorium Chemicum, in Exemplum Ichnographiæ à me designatæ, magnifica & posteris deprædicanda munificentia paulo post extructum fuerit, ne quid profuturum seculis, ne quid procurandæ hominum sanitati necessarium ignoraretur, neque Palæocomen ad contemplandum naturæ lumen oculos segnius intendere, posthac quis culpâre posset: Jam usque ab eo tempore id gemini officii mei esse duxi, quantum in me esset, studiosæ juventutis emolumento vigilare. Adeoque præter sectiones & demonstrationes in Theatro Anatomico, sub Parentis auspiciis olim

condito, cadaverum humanorum & brutorum institutas, annotationes ad JOH. van HORNE microcosmum, Ideam Machinæ humanæ Anatomico-Physiologicam, demumque disquisitionem corporis humani pathologicam prelo subjici curavi; acta autem Laboratorii Chemicæ, in quæ ocium insumsi negotiosum, privatos intra parietes adhuc detinui, nec ex Museoli carceribus unquam dimittere in animo habui, nisi amicorum desideria ea ipsa provocassent; quæ igitur sæpius mendosa, nec recte atque integre scripta, plurimum manus etiamnum versarunt, eadem correctâ typisque excusa Tibi, Lector Benevole, exhibeo, plenus bonæ spei, me non in hocce opus inanem impendisse operam, siquidem in sectione priori generali Chemiæ definitionem, objectum, finem, principia rerum constitutiva, summa operationum genera, instrumenta activa & passiva, postea singulas operationes subordinatas, demumque τὰ ἔργα vel ποιήματα illarum ministerio producta, ordine recensui, atque in quantum licuit, experientiæ & rationis comitum individuorum vestigiis ubique institi, in sectione autem posteriori operationes speciales præcipuas, cum tentaminibus quibusdam curiosis tradidi, ubivis simul encheireses peculiare ac omnium ætiologiam edocui, demumque usum in foro medico cum dosi subjunxi, ita quidem, ut memoriæ philiatorum ac scientificæ doctrinæ non solum consulerem, sed & ipsis ad operationes æmulo studio suscipiendas dux essem. Habebunt adeoque sacris chemicis initiandi fundamenta, quibus ulterioris eruditionis fabricam superstruere poterint; interea cum jucundæ brevitati & ingenii facilitati gratificari propositum fuerit, à tædiosa prolixitate in longa oblivia venienti mihi temperavi, nihilominus autores plures hinc inde denominavi, ad quos digredi illis licebit, quibus sublimius doctrinæ fastigium & artificiosæ diligentiae apparatus ampliorem consequi volupe fuerit. Ceterum in speciali operationum recensione eundem cursum non servavi constantissime, quinimo, prout occasionis, temporis, negotiorum aliarumque circumstantiarum vel necessitas vel commoditas illas perficere jubebat, sic literis quoque traditas in chartam conjeci, enim vero ex sectione generali, quorum
sum

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

donec parum supersit humoris, qui ubi refrixerit, in salem abit copiosum.

Ceterum successu temporis eruditionem chemicam à Græcis hauserunt Arabes, ac inter eos inclaruit *Geber* primo post Mahumede-
dem seculo, de quo saltem dubitatur, num Patria Arabs vel Græ-
cus fuerit? sed sufficit, quod illum Arabice scribentem agnosca-
mus. Ab Arabibus dein Chemia in Chinam, & dehinc in Hi-
spaniam propagata est, tandem vero universæ Europæ innotu-
it, postquam Italiæ *Petrus Aponensis* & *Th. Aquinas*, Galliæ *Ar-
noldus Villanovanus*, Hispaniæ *Raymundus Lullius*, Britanniaë *Ro-
gerius Baco* & *Joh. Duns Scotus*, Germaniæ *Albertus Magnus* ex-
perientiam suam demonstrârunt. Ex quo in immensum excrevit
Europæorum Studium in pertractandâ Chemiâ adhibitum, adeo
ut præsens seculum mole Scriptorum laboret, & *Petrus Borellus*, in
Bibliothecâ Chemicâ ad quatuor millia Autorum Chemicorum
jamdum collegerit, cum plures interea prætermiserit, rei victus im-
menfitate.

Nec tamen propterea existimet quispiam à tot Viris artis cul-
men jam superatum esse, cum ejus perfectionem summam nemo ad-
huc affectus sit: ut enim embryo (elegantè ita differente Celeberri-
mo *Rolfincio* Chemiæ in artis formam redactæ lib. I. c. 2.) in matrice
informis latet, paulatim verò ad distinctionem & pulchritudinem
partium procedit, ita & in Chemiâ, quod momento negatum, id
tempus subsequens perficit. Nostro interea, quo vivimus, secu-
lo ea debetur gloria, quod Chemia ultra Pharmaceuticarum præ-
scriptionum formulas ad exquisitiorem certitudinem, nobiliorem-
que formam evecta sit, & propter summum in re Medicâ usum in-
signi cum discendi cupidorum oblectatione conjunctum plures in
Academiis non solum ad Chemiæ cultum, sed & Magnates Prin-
cipesque ad sui admirationem rapuerit. Atque hæc de Chemiæ
natalibus atque progressu procemii loco adduxisse sufficiat; plu-
ra qui hanc in rem scire desideraverit, allegatam de ortu & pro-
gressu Chemiæ *Ol. Borrichij* dissertationem & conspectum scripto-
rum Chemicorum illustriorum, ejusdem libellum posthumum,
Thom. Reinesii Chimiatriam, *Joh. Conrad Barckhusen* acroamat. Dif-
fertat. primam, aliosque evolvat Autores.

J. J.

SECTIO I. GENERALIS

complectens doctrinæ chemicæ
fundamenta.

CAP. I.

De Chemicæ definitione nominali & reali.

§. I.

Nomen Chemicæ latinitate donatum (ita enim cum
fulgidissimo Europæi orbis sidere, heu quondam nostro, HER-
MANNO CONRINGIO lib. de Hermetic. Medicin. c. 3. scriben-
dum esse existimo) origine Arabicum alii, alii Græcanicum
esse volunt. Qui ab Arabico derivationem deducunt, sen-
tentiam suam inde stabiliunt, quòd Chema Arabibus significet

occultare sive abscondere, & Chemia ars occulta atque abscondita quondam
habita fuerit; qui verò à græco ὀνομασίας rationem petunt, haud inter se con-
sentiunt, dum hī χυμῖαν vel χυμείαν, illi χημῖαν scribunt, subortâ tali λογομαχίᾳ
ob differentem nominis derivationem, vel ὁπὸ ἑ χυμῆ, quòd ars hæc succosa
emulgeat ac emungat, aut quæ ex succa sunt insuccet & humectet, vel ὁπὸ ἑ
χέειν id est fundere, quòd circa fusiones varias occupetur, apud Autores assi-
gnatam: Occurrit adhæc vocabulum Alchemiæ, quod male hodie à quibusdam
arti metallorum transmutatoriæ tantùm tribuitur, nam eandem cum Chemicâ si-
gnificationem obtinet, addita quippe prima syllaba Al vel Arabicus censendus est
articulus, æquipollens Græcorum præpositivo ὁ, ἡ, τὸ, vel Alchemia dicitur ὁπὸ
ἑ αἰλὸς καὶ χέειν id est sal fundere, quia pleræque ejus operationes circa salium solu-
tiones, coagulationes, &c. versantur. Porro non incongruè Chemia artis spa-
gyricæ titulo ornatur ὁπὸ ἑ σπᾶν καὶ αἰγείρειν id est, separare ac conjungere, quo

B

ipso

ipso genuina ejusdem officia generalia innuuntur, σύγκρισις nempe & διακρίσις : Hermetica insuper Medicina ab iis salutatur, qui ab antiquissimo HERMETE TRISMEGISTO, tanquam inventore, arti auctoritatem majorem atque splendorem conciliare conantur. JOH. BAPTIST. van HELMONT, quia se philosophum per ignem jactitat, pyrotechniam vocat, ita enim in Tr. pharmacopolium ac Dispensatorium modernum inscripto loquitur : Laudo benignum mihi Deum, qui me in pyrotechniam vocavit, extra aliarum professionum faciem. Sed de ἐνομολογίας satis !

§. II. Essentialis nunc postulatur Chemiæ definitio, sequentem ergò dabimus : Chemia est ars per instrumenta requisita corpora naturalia solvendi & coagulandi, ut purum ab impuro separetur, principia constitutiva credita cognoscantur, hincque in salutis humanæ commodum medicamenta efficacia producantur.

§. III. Artibus annumeramus Chemiam, quia ipsa non in nudâ contemplatione acquiescit, sed relinquit opus aliquod in sensus incurrens, utpote ἐξίς μετὰ λόγου ποιητική, dum finem habet τὸ ἔργον sive πρᾶγμα : ἐστὶ δὲ τέχνη πάσης αἰεὶ γένεσιν καὶ τὸ τεχνόειν, juxta Aristotelem VI. Ethic. ad Nicomach. c. 4. : Estque Chemia ars Medicinæ ministra Medicinæ tanquam principi subordinata.

§. IV. Tempus, quo addisci poterit Chemia, alii sex mensium, alii totidem septimanarum spatio includunt : Prioribus adstipulatur ANGELUS SALA in Aphorismis Chemiatrieis, posterioribus calculum addit ANTONIUS GÜNTHER BILLICHUS in Coronide junctâ observationibus ac paradoxis Chemiatrieis : Si quis, scribit, tempori pretiosissimæ rei parcere malit, poterit totidem (scil : sex septimanis) cursum omnem absolvere : Ac primam quidem septimanam structuræ fornacum & organorum apparatus dare, alteram anatomiam vegetabilium & animalium impendere, tertiâ tractare salia, quartâ lapides excutere, quintâ denique & sextâ metallorum theoriam cognoscere. Nos nullum industriæ ponimus terminum, quæ prout remissior vel intensior fuerit, tardius vel celerius præfixam consequetur metam ; neque tamen aliquem persuasum esse volumus, sex mensium aut septimanarum spatio Chemiam exacte addisci posse, nisi generali saltem noticiæ & qualicunque doctrinæ acquiescere ipsi libuerit : sed quantum est, quod nescitur !

CAP. II.

De objecto ac fine Chemiæ.

§. I.

Objectum Chemiæ dicimus corpus quodvis naturale è triplici Macrocosmi regno petendum, quod sub impuro purum continet, hujusque ab illo se-

separationem & per solutionem & per coagulationem postulat. Differt adeoque modus, quo consideratur corpus naturale mixtum in Chemiâ, à physicâ consideratione, quia in physica corpus naturale spectatur quoad materiam & formam; in chemiâ autem illud attenditur, quatenus solubile & coagulabile existit.

§. II. Isthoc autem objectum è triplici Macrocosmi regno patentissimo peti diximus: I. namque regnum minerale mineralia, strictè sic dicta, item metalla, lapides, mineras &c. suppeditat. II. Vegetabile plantas, stirpes, arborum ligna, germina, flores, succos, resinas, succos, gummata &c. suppeditat, quò aëreos etiam quasi fructus pluviam, nivem, grandinem, ipsumque aërem & similia referre licebit. III. Animale, quod diversorum animalium diversas partes depromit, carnem, cornua, ossa, cerebrum, cor, epar, sanguinem ejusque excrementa, imò etiam animalia integra offert.

§. III. Altra primariò huc non spectant, sed si eorum ratio habenda est, sub instrumentis activis comprehendi poterint, quamvis eorum omnium & singulorum influxus in effecta chemica vel nimis debiles existant, vel certè ritè discerni nequeant, exceptis Solis & Lunæ radiis, quorum ope digerimus, calcinamus, destillamus, vel etiam digestionem ac putrefactionem adjuvamus. Ubi tamen obiter notandum, temporis conditionem propter aërem apprimè observandam esse, an scil. serenum vel nebulosum, pluviosumque existat? sicnamque experientia constat, citius sub æstu Solis fieri crystallisationes, dum autem frequens terram pluvia irrigat, facilius aliquid per deliquium fluere, itemque spiritum Φ is per campanam commodius parari.

§. IV. Finem quod concernit Chemiæ, eum triplicem facimus: I. Puri ab impuro separationem, id est, vis activæ sive potestatis ab inutili & (si barbarè loqui licet) relollacea secretionem. II. Principiorum constitutivorum cognitionem, dum per analysin spagyricam, quæ in aliquo corpore sub communi larvâ delitescbant, in distinctas formas separantur. III. Eumque ultimum, medicamentorum in salutis humanæ commodum elaborationem Medico scitu omninò necessariam.

§. V. Media verò ad finem recensitum triplicem ducentia sunt vel à quibûs, vel per quæ: A quibus dici possunt Medicus, pharmacopæus, & quicunque operationibus Chemicis manum admovet subsidiariam: Per quæ appellamus instrumenta, eademque vel activa sunt, ignis, aër, terra, aqua, & menstruum, vel passiva, laboratorium, furnos, & vasa multiplicia.

CAP. III.

*De Rerum Objectum Chemiæ constituentium
principiis.*

§. I.

QUOD si ulla doctrina pluribus implicita notatur dubiis & difficultatibus, atque propterea prolixissimam postulat operam, certè ea est principiorum, entiam corporum, quæ ad τὸ ὑποκείμενον Chemiæ pertinent, complecti creditorum. Hic enim tot ferme numerabis sententias, quot capita, & tam concinnam (si Diis placet) in expositione observabis ὁμοδοξίαν, qualem consensum Collegii nostri horologium cum altero oppidano interdum servare solet. Non permittit autem tùm temporis tùm instituti ratio, ut argumenta Autorum & judicia singula adducamus, quare isthæc legendi cupidos remittimus ad DANIEL. SENNERT. de consensu & dissensu Chemicorum cum ARISTOTELIC. & GALENIC. c. 9. GEBRUM Arabem lib. 1. Chem. part. 3. c. 25. & seq. JOH. BEGUINUM. Tyrocin. Chemic. lib. 1. c. 2. GUERN. ROLFING. Chem. in artis formam redactæ lib. 1. c. 15. 16. 17. & seq. DAVID van der BECKE Experiment. & Meditationes circa rerum naturalium principia, & primo loco memorandum ROBERT. BOYLE in Chemist. sceptico.

§. II. Sufficiat ergò breviter & quasi historicè tantùm potiores de principiis habitas sententias recensere. Jam verò sistunt se primùm Peripatetici, qui uti omnium rerum originem à diversâ Elementorum combinatione deducunt, ita eadem quoque hæc principia efficiendi faciunt, duo activa ignem & aërem, duo passiva terram & aquam, nominantes; confirmantque hypothesin suam exemplo ligni viridis, hoc namque si cremetur, in sudore aquam, in fumo aërem, in flammâ & prunis ignem denique terram in cineribus videri posse ajunt.

§. III. Sed objiciunt Peripateticis spagyrici nonnulli, dictis malè principiorum nomen attribui: 1. quia non sunt entia simplicissima, nec 2. ex omnibus corporibus sive subjectis separabilia, 3. concreta quædam in plura insuper analysi spagyricâ resolvuntur.

§. IV. Hinc à Peripateticis jam olim divortium fecit THEOPHRASTUS PARACELSUS, & alia 3. principia substituit: Sal, Sulphur, & Mercurium, quæ ipsa dudum ab Hermete antiquissimo, sub corporis, animæ & spiritus nomine designata, à nonnullis reputantur.

§. V. Jam verò neque hoc modo proposita principia omnem tollunt scrupulum, ut pro veris haberi debeant: siquidem 1. non possunt ex omnibus corporibus separata demonstrari, e. g. ex Sole, Mercurio, arenâ, silicibus: Aurum enim

enim, asserente orbis eruditi lumine, ROB. BOYLE in Chemistâ sceptico, igni violentissimo impositum, nil quicquam, quantum percipere datur, fixitatis ac ponderis deperdit, tantum abest, ut in tria illa principia, quorum unum saltem agnoscitur satis fugitivum, dissipetur, hocque experimento à GASTONE CLAVEO factò constat, qui Ori purgatissimi zj . & æquale Inæ pondus duobus vasis commisit, & ambo in eâ vitrariâ fornacis parte collocavit, ubi operarii vitrum liquatum in continuato fluore servant, cumque & \odot & D in jugi fusione per 2. mensium spatium reliquisset, eadem postea exemit, & utroque ponderato invenit, argentum haud plus duodecimâ sui ponderis parte, aurum verò planè nihil deperdidisse. 2. Tria illa principia sunt mutabilia. 3. Eorum aliqua non præexistunt in mixtis, sed per Δ em & artificiosas encheireses demum producuntur, e. g. salia alcalisata fiunt demum ex colliquatione \ominus s volatilis & acidi sulphuris cum particulis terrestribus prægressa, A us ardentes sunt olea per Institutam prius ab arifice fermentationem phlegmati permixta, & destillando in eo soluta. 4. Sunt insufficientia, nam præter ipsa in quibusdam remanent phlegma & terra: e. g. sanguis humanus destillatus fundit Oleum, \ominus volatile, A um, phlegma, remanente capite mortuo cum terrâ falsâ, imò ex succo uvarum præmissâ fermentatione A um fragrantem, oleum, aquam inspidam, \ominus fixum & volatile, tartarum etiam separari posse BECKIUS in Medit. circa rerum naturalium principia asserit.

§. VI. Quare HELMONTIUS enumerata modo principia principiata potiùs & seminum thoros dicenda esse censuit, cùmque præsupposuisset, principia propriè vocari ex quibus corpus primario constat, & in quæ ultimo resolvitur, alia duo substituit: Elementum nempe aquæ sive Initium ex quo, & fermentum sive Initium seminale per quod id est dispositivum, unde mox produbitur semen in materiâ, ut universam in Mundo scenam fermenta per semina uno sub aquæ elemento ludant, vid. Tr. Causæ & initia rerum naturalium inscriptus. Probabilitatem intereâ sententiæ suæ dictus HELMONTIUS inde adstruere conatus est, quòd aqua ante primum diem jam creata fuerit, dein omnia in aquam ultimò resolvable sint.

§. VII. Ex tot dissentientium igitur opinionibus quamnam seligas difficile est, nam si per principia in strictâ significatione intelligas entia simplicissima & omninò incomposita, nec elementa nec tria PARACELSI principia eo nomine admitti poterint: ab HELMONTIANÆ autem sententiæ Fautoribus desideratur, ut reapse demonstrent, omnia in ∇ am elementarem ultimo resolvi, manus quippe nostræ oculatæ sunt, credunt quod vident.

§. VIII. Ceterum, quòd si quis cum WILLISIO per principia in latiori sensu ejusmodi substantias innuat, in quas veluti partes sensibiles res pleræque analysi spagyricâ resolvantur, sequentia quinque admittenda esse concedimus:

Salem, Sulphur, Mercurium, Phlegma & Terram: His etenim ad distinguendas corporum mixtorum heterogeneous particulas etiam optimè uti licebit; quamvis talium substantiarum numerum, in quem Δ is (prout is quidem adhiberi solet) univèrsaliter omnia mixta qualiacunque tam mineralia quàm alia resolvat, præcisè definitum nolimus, ob plurimas instantias, quas incomparabilis Ille Naturæ Consultus ROB. BOYLE in Chemistâ suo sceptico eruditè proposuit.

§. IX. Sed declaranda erunt modo proposita principia, quomodo in suis obvenire soleant objectis, aliter enim atque aliter in triplicis regni speciebus disponuntur: Nempe enim in regno vegetabili & animali, principium Θ inum volatile & fixum, acre gustu, & resolvable manifestè deprehenditur, quod fixum in metallis absconditum esse, arte eruendum, nulli dubitamus.

§. X. Sulphur in vegetabilibus sub inflammabilibus oleosis aromaticis resinosisque animadvertitur particulis, quinimò distinctâ formâ in semine lycopodii & julis nonnullis cernitur. In animantibus sub pinguedine, medullâ, chylofis, & oleosis sanguinis particulis occultatur. In metallis & mineralibus (sulphuris matricibus aliâs dictis) volatile & fixum, nunc magis explicitum, nunc implicitum occurrit, & modo in effectis colore, odore, Δ itione, sive incandescentiâ, inflammabilitate &c. se prodit, modo ex quibusdam seorsim extrahitur.

§. XI. Mercurius in vegetabili & animali regno succis roridis facile mobilibus, acidulis, per analogiam attribuitur; qui in mineralibus modo humiditatem radicalem, modo & hûc magis appositè verum Mercurium currentem corporum nuncupatum, ex mineralibus aliquibus & metallis, ita confirmantibus modernorum experimentis, separabilem designat.

§. XII. Phlegma humiditatem quamvis ∇ eam denotat, ex triplicis regni subjectis plerisque ab analytâ Δ e prolicitam: Terra denique Caput mortuum insipidum siccum, arenosum, vel lutosum comprehendit.

C A P. IV.

De operationibus Chemicis in genere.

§. I.

Operationes Chemicæ sunt certi per instrumenta artis tam activa quàm passiva circa corpora naturalia agendi modi, ut compages ipsorum variam quoad particularum componentium texturam dispositionem subeat, diversisque usibus humanis interserviat.

§. II.

§. II. Et tales quidem neque tam generationis aut corruptionis, quam generale potius motus nomen merentur, hoc enim corruptionem sive destructionem respectu subjecti ex quo, generationem verò respectu novi producti ad quod tendit artifex, tum motum speciatim localem appellatum, hî. sano sensu involvere videtur.

§. III. Eadem porro artificiales potius quam naturales dicendæ sunt, non enim objecta Chemiæ in se habent *ὀμνὴν* propriam, quâ sponte per suam naturam in olei, salis, vel spiritus formam ferantur.

§. IV. Jam verò quia Chemicus dum circa artis subjectum versatur, aut ejus particulas constitutivas disjungit, aut has & inter se invicem & cum aliis conjungit,

densat erant quæ rara modò, & quæ densa relaxat, duæ hinc resultant operationes Chemicæ generales, solutio & coagulatio, ut adedò in scito illo spagyrias vocabulo, *διὰ τὸ ἐπαῖν καὶ ἀγείρειν* derivato, rei Chemicæ scena omnis ac summa quasi expressa sit.

§. V. Solutio, *διακρίσις, διαχωρισμός, διαμερισμός* est texturæ corporum naturalium divisio, quâ particulæ ab aliis sibi contiguis ita divelluntur ac transpouuntur, ut, quod erat unum, in plura minora & minima dividatur.

§. VI. Huic licet omnia vegetabilia, animalia, & mineralia sese subijci patiantur, facilius tamen fluida quam solida plerumque parent, quia illorum particulæ ab æthere interfluo jam dum commotæ sunt, ut promptius à mutuâ secedant contiguitate, nisi viscositas, aut pondus, aut coaguli quandoq; parens acidum obstiterit.

§. VII. Coagulatio, combinatio *σύνκρισις* est texturæ corporum naturalium concretio, qua particulæ ita invicem agglomerantur, ut ex pluribus unum fiat contiguum.

§. VIII. Isti pariter substant, quæ patientissimus triplicis regni exhibet campus, corpora, quæque mutua ineunt consortia: Nec enim concreta solum vegetabilia, e. g. Acetum destill. & Sal tartari in Terra foliatâ Tartari, aut particulæ Salinæ, Sulphureæ, Terreæque cum Aqueis in cristallisationibus, aut mineralia cum metallis e. g. Sulphur & Mercurius in Cinnabari, Salia & Mercurius in Sublimato sese invicem uniri patiuntur, sed etiam vegetabilia cum mineralibus e. g. sal tartari cum spiritu nitri in nitro regenerato, flores sulphuris quoad substantiam suam bituminosam cum oleo amygdalarum dulcium in Balsamo, itemque animalibus, consortium ambiunt, e. g. Spiritus vini & spiritus Urinæ in offâ Helmöntianâ; quinimò ex singulis ita dictis regnis petita amicum admittere consortium, uti Sal marinum, Urinam camelorum, & fuliginem exemplo Salis ammoniaci constat: Quamvis inficias minimè ire possimus, ob repugnantem particularum & meatuum conformationem simplicia aliqua e. g.

oleum

oleum & aquam minùs coire, nisi intercedente aliquo tertio seu medio coniungantur.

§. IX. Duabus hisce generalibus operationibus modo expositis nonnulli cum SENNERTO tertiam addunt Immutationem dictam, sive novi substantiæ modi aut aliarum qualitatum introductionem, in volatilisatione fixatione & vitrificatione &c. obvenientem: Non videmus autem, quid subsit causæ, Entia præter necessitatem multiplicandi? cum immutatio nulla fieri possit absque particularum motu alterutro in solutione aut concretionem observabili, sicque illuc commodè reduci debeat.

§. X. Intereà, ut, quæ suprà de solutione & coagulatione scripsimus, clariùs pateant, sciendum, nos per solutionem non intelligere illam solùm, quæ ad fluiditatem humidam tendit, sed etiam eam, quæ in viâ siccâ peragitur, dummodo texturæ corporeæ talis fiat divisio, ut quod erat unum, in plura minora & minima dividatur, idque ex lege oppositorum circa coagulationem pariter notandum esse monemus.

§. XI. Exinde porrò facile iudicium formari poterit, ad quamnam dictarum operationum generalium speciales reducendæ sint; quamvis nil obstat, quò minùs operationum specialium aliqua utrique generali pro diverso respectu accenseri queat, sicuti nobiscum sentire videtur Cl. SENNERTUS de Consensu & dissensu cap. 12. dum scribit: Quid aliud sunt digestiones & coctiones, cum ex quæ arte instituuntur, tum quæ à naturâ in corporibus plantarum & animalium fiunt, quàm primò *διάνησις* & corporum miscendorum in minimas partes resolutio, iterumque pro rei cujuscunque naturæ atque usu *σύνκησις* & concretio,

§. XII. Frustra ergò tot lites movent circa distributionem operationum specialium Scriptores Chemici confusionis sæpius Autores, quo nomine BEGUINUM reprehendit & damnat ANTON. GÜNTHER. BILLICHUS in observat. ac paradox chymiatric lib. I. Etenim si à potiori fiat denominatio, ad solutionem fermentatio, putrefactio, destillatio, rectificatio, cohobatio, deliquium, purificatio, sublimatio, liquefactio, corrosio, fusio &c. ad coagulationem combustio, coagulatio strictè sic dicta, fixatio, reverberatio, reductio, crystallisatio vitrificatio &c. referri poterint.

CAP. V.

De Operationum Chemicarum Instrumentis quinque activis, aëre, igne, terra, aqua & menstruo.

§. I.

A Nimata Chemicæ instrumenta, à quibus dicta, Medicum esse, omnemque, quicumque ministras Chemicis laboribus manus subrogat in cap. 2. §. ultimo supra asseruimus: nunc verò Inanimata ulterius rimari animus est, quæ duplicia novimus, activa alia, alia passiva.

§. II. Activa appellantur, quorum vim agendi potiore manifestam deprehendimus in producendis operationibus Chemicis tanquam effectis, & talia quinque recensentur sequentia: aër, ignis, terra, aqua, & menstruum.

§. III. Aëri (sub quo ætherem subtiliorem unà comprehendimus) primas tribuimus, utpote qui cum igne, aqua & terrâ, menstruisque omnibus, simul agit, potentia solvendi hisce æquiparandus. Et is quidem sale volatili & so aut fortean alio subtilissimo universali in fermentatione & putrefactione corporum choream ducit, dum crebris veluti ictibus particulas atterit, & compagis reclusionem concurrente vi elasticâ promovet; idem porro incinerationem vegetabilium faciliorem præstat, exhaustas quasdam mineras restituit, præcipitationi pondus addit, salis fluorem inducit, humidoque perfusus sicca ab ignis torturâ expressa salia in liquores resolvit, & frigiditatis respectu concentrationem spirituum atque crystallisationem adjuvat.

§. IV. Ignis (velocissimus particularum sulphurearum cum nitro-aëreis concipiendus motus) indeque productus calor est vel naturalis vel artificialis. Naturalis ignis habetur Sol, ex modernorum Astronomorum observatione reverà igneus, (sicuti post KIRCHERUM & SCHEINERUM egregiè declaravit Clar. MORHOFIUS in disput. de sole igneo,) cujus radii sive simplici admissi modo, sive speculo reperi, si non majorem certè parem igni vulgari accenso exlerunt efficaciam, hincque inter activa Instrumenta connumerari merentur, & variis operationibus inserviunt. Ita LIBAVIUS Comment. Alchem. Part. 1. lib. 4. cap. 14. distillationem per parabolam dictam describit, per reflexionem radiorum solarium ex centro speculi concavi vel conchæ vitreæ hemisphæricæ factam. LE FEBURE in Chemiâ modum calcinandi antimonium per radios solares declarat.

§. V. Artificialem ignem voco, quem carbonibus aut ligno accenso excitamus; optimi sunt carbones querni & fagini ob duritiem, quæ à copiosiori sale & sulphure est, unde diutius ignem servant, ac tam pondere quàm densitate ab aliis

aliis distinguuntur. Et talis quidem ignis diversas ex iisdem subjectis prolicit substantias, prout vel immediatè, in operationibus igne, uti ajunt, aperto peragi solitis, vel mediatè, intercedente medio aqueo, uti in Balneo Mariæ, vel vapore in Balneo Vaporis, vel arenoso, terreo, itemque ferreo, catino nempe, quo subjecta excipiuntur, arenâ, cineribus, aut limaturâ martis repleto, ad eadem admissus, diversis gradibus determinatus, aërisque consortio magis minusve libero gavisus fuerit. Sic namque guajacum igne aperto in camino ustum in cineres & fuliginem discescit, per retortam ex arenâ destillatum oleum, spiritum, acetum, phlegma & carbones largitur, qui ut in cineres redigantur, ulterius in aëre libero calcinari debent: sulphur pariter in vasis clausis in flores abit, accensum in aëre aperto spiritum fundit acidum.

§. VI. Interea peculiare ignis in certis operationibus observandum est regimen, quem in finem Chemici quatuor ignis constituerunt gradus, ratione furnorum, & caloris vel intensioris vel remissioris, tactu aliisque indiciis perceptibilis, distinctos. Primus siquidem gradus balneo vaporis ab aquâ fervefactâ assurgentis, vel ventri equino vulgò adscribitur; Secundus Balneo Mariæ & cineribus attribuitur; Tertius arenæ vel scobi Martis assignatur, & quartus ac ultimus ignis aperti dicitur, qui apertâ agit flammâ in retortam in turno igni immediatè commissam; huc etiam pertinet ignis suppressionis dictus, quando vasi distillatorio in catino arenâ quasi sepulto præter suppositos igniti carbones supernè etiam admoventur: ubi tamen notandum, balneum vaporis ad secundum gradum & ultra, item balneum Mariæ ad tertium & quarto prorsus affinem gradum ratione caloris intendi posse.

§. VII. Ceterum autem, si tactu gradus explorare lubet, primus gradus judicatur ex calore blando moderatoque tangentis manum nullatenus lædente, secundus ex acriori, quem vix manus perferre potest, tertius intensior est, & lædit, quartus manifestè destructivus existit. At enim verò hæc caloris exploratio rarius in usum vocatur, quin potius artifices gradus in ipso ignis regimine nonnunquam quærunt, & si unicum registrum sive ventilabrum sit apertum, primum gradum, si duo, secundum, si tria, tertium, si quatuor, quartum ignis gradum pronunciant.

§. VIII. Adhæc circâ gradus modò enumeratos in genere notetur, ignem à primo ad sequentes paulatim intendendum esse, quod nisi observaveris, vix vasorum vitrorumque rupturam cum temporis dispendio evitabis. Speciatim primus gradus inservit potissimum digestionibus ac solutionibus rerum, si volatiles sint, ignis enim vehementior portiones volatiles in auras abigit: Secundus gradus Balnei Mariæ vel cinerum ad destillandos & rectificandos spiritus volatiles, ardentis, aquasque spirituosas eliciendas commodus est. Tertius & arenæ ad sublimationes, spirituum acidorum rectificationes &c. adhibetur. Quartus ad distillationes spirituum mineralium acidorum fixorum, calcinationes, reverberia, lique-

liquefactiones, metallorum fusiones &c. expetitur. Quòd si quis ulteriùs scire cupiat, non parvi momenti esse gradus ignis, quo analysin molimur, legat, quæ Illustris BOYLE in *Chemistâ sceptico part. 1. p. 45.*, eruditè docet.

§. IX. Tertium inter Instrumenta activa locum tribuimus terræ, (sub quâ communiter bolus, argilla, sabulum, & similia comprehendi solent) quando eam sali vel nitro admixtam Æinarum particularum inversionem præstare, colliquationem fusoriam impedire, aut in rectificationibus nonnullis oleosæ visciditatis partem absorbere, videmus.

§. X. Aqua inter activa quartum instrumentum, præterquam quòd mediū in nonnullis operationibus respectu ignis & subiecti e.g. in Bal. Mar. locum habeat. solutionibus cum primis inservit, atque ita sub menstruorum declaratione nunc porro explicari meretur.

§. XI. Menstruum igitur, activis Instrumentis meritissimo suo connumerandum, fluidum est, quo solutiones & extractiones rerum fiunt, cujus nominis primam originem sive à menstruo tempore philosophicis solutionibus olim destinato, sive à ꝑio philosophorum secreto menstruo, vices femellæ pro generatione lapidis subeunte derivaveris, per nos liberum esto. Dividitur autem Menstruum in universale, & particulare multiplex.

§. XII. Universale, quod ignis gehennæ, aqua sophiæ itemque alcahest insigniunt, omnia corpora radicaliter solvere, absque ullâ sui mutatione viriumq; diminutione perhibetur, ceu HELMONTIUS in *Tr. ignota actio regiminis t. 11. Tr. pharmacopot. t. 34 Progymnasm. meteor. t. 7. sæpiùs innuit.* At enim verò, quamvis plures se tale habere gloriantur, pauci possident, plurimi certè irritâ spe quærunt.

§. XIII. Menstrua particularia in certa & determinata corpora agentia quadruplicia constituuntur. I. Aquea, e.g. aqua simplex & destillata, ros majalis, ros vitrioli, phlegma aceti dest. &c. quæ salia pura, saccharum, succos quosdam concretos, aloën, & gummata, uti arabicum, bdellium &c. dissolvunt, nec minùs mucilagines ex seminibus e.g. cydoniorum, psyllii &c. extrahunt. Insuper ex radicibus vegetabilium ac herbis, nec minùs ex partibus animalium, sal volatile chylosamque mucaginem &c. eliciunt, uti inter alia decocta herbarum, & gelatinæ C. C. vel eboris &c. probant.

§. XIV. Menstrua II. obveniunt salina lixiva, quibus aquosa & sulphurea menstrua acuantur, pro extrahendis & resolvendis sulphuribus ac gummatis. documentum horum ex parte præbet præparatio lactis sulphuris, item lixivium calcis vivæ sulphur antimonii solvere solitum, tinctura salutis Lappii & alia. Quibus adjungimus menstrua alkalia volatilia non solum in sulphuribus solvendis extrahendisque resinosis partibus pariter utilissima, sed & Cum fixissimum metallum à proprio menstruo priùs in calcem redactum optimè secundò dissolventia, uti docet WILLISIUS *diatrib. de fermentat. c. 9.*, & confirmare aliquatenus potest

tinctura Ori à Cl. CLAUDERO *descripta in Method. balsamandi cadavera* p. 201.

§. XV. Adsunt III. menstrua acida, magis minusve corrosiva, quæ metalla, lapides, conchas, corallia &c. particulis suis salinis in fluorem adactis rodendo dissolvunt, & pro salinarum particularum diversitate aërisque commeatu magis vel minus libero effervescentiam intensiorem vel remissiorem introducunt. Ad hunc censum pertinent aqua fortis, spiritus salis, nitri, vitrioli, sulphuris, viridis æris, succus citri, spiritus vitrioli philosophicus, clyssus antimonii sulphuratus &c.

§. XVI. Tandem IV. menstrua occurrunt sulphurea & oleosa, quæ in sulphura, resinas, ceras, pinguedines, & iisdem affinia agunt. Novimus enim cum spiritu vini tanquam præcellente menstruo sulphureo ex succino & benzoë tincturas extrahi, terebinthinam ab oleo solvi, cum oleis destillatis elegantem sulphuris pro balsamo solutionem fieri: Talia verò menstrua, si cum salinis acuantur particulis, potentius quandoque agunt, sicuti spiritus vini tartarifati exemplo facile probari poterit.

CAP. VI.

De Laboratorio, Furnis, Vasis, Lutis & Sigillo Hermetis.

§. I.

Locus ubi tum furni erigi, tum operationes commodè peragi possunt, communiter vocatur Laboratorium, hocque pro cujusvis opportunitate aut commoditate & necessitate extrui solet. Prolixam intereà in apparatu Laboratorii describendo operam impendit ANDR. LIBAVIUS *Comment. Alchem. part. 1. lib. 1. c. 8.* qui legatur. Sufficiat in præsentiarum paucis innuisse, Laboratorium ex lapidibus extrui posse in formâ rotundâ vel oblongâ, superius fornicatum, foraminibus in medio vel extremis fornicis patulis superius relictis, ut in proximos appositos caminos fumis & vaporibus decens pateat exitus. Parietes ex fenestris altioribus lumen admittant, inferius autem ubi terram prope attingit ædificium, per tria aut quatuor foramina affabre facta aëri concedatur introitus ad faciliorem tum ignis accensionem tum fumorum eventilationem. Postmodum furni apto collocentur ordine, eâ præcipuè observatâ regulâ, ut furnus anemius, nec non reverberatorius, itemque focus incinerandis, fundendis ac coquendis rebus nonnullis destinatus directè sub aperturâ camini sedem nanciscantur. Aquæ si possibile fuerit profiliensis rivuli in alveum lapideum aut marmoreum Laboratorii deriventur: Tandem carbonēs in cryptâ subterraneâ instar cellæ fabrefactâ recondantur, vasa autem destillatoria & alia repositoriis committantur.

Unable to display this page

cer appellata, quibus opercula quoque parata sunt, ut hisce exigente usus necessitate rursus claudi possint.

§. IV. Reliquum est, ut brevissimè vasa potiora indicemus ad operationes requisita: Ea verò vel vitrea, vel terrea, vel metallica, vel lapidea habentur.

§. V. Vitrea sunt: XXcuse ein Helm, idemque rostratus vel cœcus, CCta ein Kolben, CCta amplior ein Herren-Kolben, ovum philosophicum itemque phiola eine Phiolen, retorta eine Retorten, quæ si loricata fuerit, eine beschlagene Retorten appellatur. Recipiens eine Vorlag oder recipient; Tritorium vel infundibulum ein Trichter. Vitrum hypoclepticum aut separatorium ein Scheid-Glas. Concha eine Glas-Schalen. Mortarium vitreum cum pistillo &c.

§. VI. Terrea parantur: CCta, retorta simplex vel tubulata, illaque optima Waldenburgenis aut Creysensis, vasa sublimatoria Sublimir-Töpfe. Crucibulum Schmelz-Tiegel. Catinus arenæ Sand-Capell. Tegula fornicata eine Muffel. Pyx's camentatoria, Cementir-Büchsen.

§. VII. Metallica prostant: Balneum Mariæ, vesica cuprea stanno intus obducta, mortarium orichalceum, pyramis vel calix fusorius ein Gießbüchel. Circulus ferreus ein Spreng-Eisen, bacilli, forcipes, & tenacula ferrea. Lapidea autem nobis inserviunt mortaria, nec minùs tabula marmorea lævigata, ad terendos, miscendos, aut subigendos pulveres apta. Plura videantur in Schemate Instrumentorum in J. J. BECHERI Tripode Hermetico p. 29.

§. VIII. Circa vasa vitrea id innuisse juvabit, talia seligenda esse, quæ nec vesiculas prominentes nec grandines aut silicum portiones majores ostendunt, illæ enim ob aërem conclusum rarefactum rumpuntur, hæ calorem passæ diffiliunt & vitra perforant.

§. IX. Jam verò ordo ad luta declaranda nos ducit, quæ pro usus necessitate variant: Nempe enim pro fornacibus construendis vel argilla figulina cum arenâ, fimo equino, & aquâ salsâ subacta recipitur, vel in eundem finem, præcipue tamen pro furnis & focis fusoriis lutum paratur ex argillâ siccæ part. iiij. arenæ crassioris contritæ, & tomenti ana part. iij. squamarum ferri part. iß. & fimi equini parte dimid 1, aquâ, in quâ fimo equinus maceratus fuit, excipiendis atque subigendis.

§. X. Pro retortis loricandis modo descriptum etiam potest adhiberi, vel sequens: &. Argillæ mund. part. X. illam dissolve in Aquâ s. q. ut consistentiam pulvis acquirat, post per vices adde farin. laterum vel cinerum cribratorum part. iiij. globulos fimi equini discerpandos n. vj. viij. vel x. & omnia permisce. Postea hoc lutum cum penicillo tinctorio majori retortæ ejusque rostro, quousque intra fornacem recondi debet, æqualiter illine, facque, ut ad solem vel ignem è longinquo exsicceetur.

§. XI. Pro juncturis vitrorum claudendis lutum paratur ex farinâ cum aquâ probè subactâ, idque vel chartæ bibulæ vel quod præstat vesicæ suillæ prius madefactæ illitum juncturis circumponitur.

§. XII.

§. XII. Pro vitris fracturam aut scissuram passis consolidandis optimum atq; usu probatissimum fit ex calce vivâ pulverisatâ cum albumine ovi permixtâ, quod linteolo vel lacinia inductum mox applicandum est. Simile conficitur ex minio vel lithargyrio cum oleo lini subactô.

§. XIII. Addimus hisce lutum sapientiz, pro vasis circulatoriis & similibus, sequenti modo conficiendum : Liquecant ℥ij. colophoniz cum ℥β. ceræ flavæ in crucibulo vel patellâ terreâ, postea cum illis farinæ laterum vel cretæ rubræ vulgò Zimmet-Röthen oder Röstelstein dictæ ℥iiij. misce, & agitando bene subige. Ubi ab igne massa fluens remota fuerit, expectabis, donec concreescere incipiat, & aliqualem consistentiam nacta sit, tunc cum spatulâ ipsius q. s. exime, orificiisque vel juncturis obline, dein cum glande ferreâ candefactâ aqua, & postquam refrigerit instar picis concresecet, durâque evadet, ab igne tamen promptissimè ut & calore intensiori facile liquabilis.

§. XIV. Sigillum Hermeticum, quo orificium phiolarum ita occludi solet, ne aëri ingressus, aut contentis exitus pateat, sequentem in modum instituitur: Accipe phiolæ minoris & tenuioris (ampliora enim vasa ita tractari nequeunt, quin rumpantur à copiosiore aëre intra cavitatem contento) collum, eidemque per ollæ inversæ apertè perforatæ fundum transmissis carbonibus ignitos circumpone, quousque colliquatum sit, quod dum cernis, forcipe calefacto illud apprehende & leniter in altum protrahe, sic enim in apicem abit minimo foramine pervium, hoc verò candelæ flammâ per tubulum affatâ exactè claudendum est.

Ceterum quia in phiolis sigillandis sæpius liquores oleosi sulphureique inflammabiles continentur, & metus est, ne admoto igne vehementiori isti accendantur, periculi talis evitandi gratiâ orificium phiolæ (etiam majoris) ita claudere poteris : ℞. Vitri Veneti aliquoties candefacti vel igniti & rursus extincti part. iiij. succini triti part. ij. Boracis pulv. part. i. Misce & in pulverem tenuissimum redige, postea è pulvere isto cum spiritu vini fac pastam, & medii digiti crassitie hanc pastam phiolæ orificio obline : Quo facto unam vel duas candelas ardentes pastæ admove, & leniter per cannâ pyramidalem superius latius apertam, inferius ad acus perforationem angustam flammam phiolæ directè affla, hancque interea lentè circumvolve, donec sigilletur.

Figura Cannæ talis est.

Recordor CL. BARNERUM quondam Patavii pulverem anatron ex lithargyrii ℥ij. seobis martis, vitri veneti ℥ij & silicum calcinatorum ℥iiij. pulverisatis & per septem horas in crucibulo fusis parasse, atque illo margini colli vitrei probè ignito asperso moxque liquato aliam vitri portionem pariter calefactam impossuisse, atque simul colliquatis ostium vasis hermetice sigillasse.

CAP. VII.

De Purificatione, Filtratione, Colatione & Deliquio.

§. I.

EXpositis suprà in cap. IV. operationibus generalibus, nunc speciales declarandæ succedunt; sistit autem nobis sese omnium primò Purificatio, sive impuritatum heterogenearum ab aliquo concreto separatio & secretio artis ope instituenda.

§. II. Et isthæc quidem pro subjectorum diversitate varia deprehenditur: Salia namque volatilia sive alkalia urinosa ab oleosis particulis albedinem eorum corrumpentibus liberantur, si soluta vel per se, vel (quod magis è re fuerit) cum imbibente quodam alkalino terreo mixta per phiolam altiore sublimentur: Salia autem fixa sive alicalifata itemque lixiva per iteratas in aquâ solutiones & subsequentes filtrationes à parculis terreis viscosisque optimè depurantur. Media denique Essentialia communiter dicta, si herbarum (è quibus parentur) succi vel decocta prius albumine ovi conquassato, adjuvante agitatione, clarificationem debitam susceperint, eodem modo puriora redduntur, non tamen absque virium dispendio.

§. III. Vitriola purificantur, si solvantur in aquâ, filtrentur, dein immota relinquantur, usque dum terra ochrea ad fundum secedat, obscuræ flavedinis causa.

§. IV. Sulphuris depuratio obtinetur, sive id lixivio incoquatur, sive ceræ anaticæ parti associatum ita ab igne modico liquetur, ne in flammam erumpat, demumque aquæ frigidæ infundatur. Plura lege apud *ZWELFERUM Mantiss. Spagyric. Part. II. c. 10. p. 397.*

§. V. Porro Mercurius vivus nitidam suam faciem ab externis sordibus vindicari exoptat, mediante cum aceto & sale aut (quod præstat) spiritu vini factâ ablutione, hinc per corium cervinum expressione: Adhuc tamen purior nitor ipsi concilari poterit, si cum alkalifatis e. g. calce vivâ aut sale tartari per retortam aliquoties pellatur, aut ope horum ex cinnabari resuscitetur.

§. VI. Jam verò metalla etiam nobilissima ☉ & ☿ purificatione indigent, dum vel à sordibus externis vel recrementis metallicis ignobilioribus segregari debent: Prior purificatio obvenit, si aquæ cum sale communi & tartaro imprægnatæ incoquantur, inde abluantur, & ultimo urinæ aquâ communi dilutæ injiciantur. Posterior diversis impetratur modis: Sol namque à metallorum ignobiliorum consortio

sortio avocatur: 1. institutâ ejus cum subtriplo antimonii fusione, quod sulphure suo minerali metalla imperfectiora rodendo absorbet, & in scorias convertit, auro propter fixitatem potius quàm sulphuris symbolizationem intacto relicto; quamvis ego accuratiorem modum esse expertus sim, si antimonii partes sex in crucibulo fundantur, liquefactis auri fusi pars una immittatur, deinde in regulum simul fundantur, qui postea in vase aperto foliis & flammis tamdiu urgetur, donec antimonialis regulus effumans aurum purissimum ac ruberrimū relinquat. 2. mediante cæmentatione; salinis & vitriolaceis particulis pulveris cæmentatorii metallicas ignobiliores (quorum mixtionis vinculum salinum vel salino-mercuriale) arrodentibus, sulphureo solis corpore illibato permanente. 3. factâ cum Regiâ solutione, sulphuream solis compagem particulis suis acidis per additum *cum ad blandam Eledinem deductis solum recludente. Da verò à cupri similitumque amplexu liberatur in testâ vel cupellâ probatoriâ mediante saturno, hic namque partim mercurio suo, metallica corpuscula imperfectiora pervadente ab igne in auras propulso, eadem utpote minùs fixa secum abripit, partim sulphure suo absorbet, ut in scorias lithargyrii nomine notas simul abeant, dum interea poricinerum in cupellâ sale & sulphure orbiati idem ex ignobilibus metallis avidissimè imbibunt, quos nobile metallum, vel propter compagem suam firmitus coherentem, vel propter figurationem diversam, subire nequit.

§. VII. Filtratio est actio, quâ liquor per chartam bibulam in pyramidis formam complicatam trajicitur, varium in finem, nempe ut vel præcipitata vel coagulata vel subsidentes intra filtrum suscipiantur particulae, vel terrestres & impuræ segregentur, vel spirituosæ ab oleosis separentur.

§. VIII. Ejus locum sæpe subi. Colatio, i.e., liquoris per colum panneum itemque lineum fastigiatum, sive manicam Hippocratis, trajectio, cum primis utilis, si liquoris notabilem quantitatem breviori temporis spatio transmittere, aut à viscosis terreisque particulis purificare velimus.

§. IX. Et talis nonnunquam sola instituitur, nonnunquam post præviam clarificationem demum adhibetur; hæc verò vel mediante albumine ovi viscositate suâ quævis fæculenta arripiente per agitationem in spumam elevato peragitur, vel quiete succedit, quâ crassiores portiones nonnunquam sponte ad fundum delabuntur.

§. X. Ad colationem nonnulli referunt oleorum æthereorum ab aqueis separationem ope bombacis factam, quæ intra poros suos pressas ab æris elatere particulas oleosas promptè suscipit, & ad appensum vitrum deducit.

§. XI. Restat explicandum Deliquium, quod vocatur certa solutionis species, vel ab ære humido, vel vaporosâ humiditate, facta.

§. XII. Occurrit præcipuè in salibus alkalifatis per calcinationem præviam spiritu orbatis, quæ idcirco Tachenio vacua audiunt; olea verò inde provenientia e.g. ol. tart. p. d., nomen illud nonnisi *ανάλωμα*, habito unctuosæ consistentiæ

respectu, merentur, cùm salia sint ac humido soluta, liquoribus salinis propriè annumeranda.

§. XIII. Nec tamen à deliquio immunia sunt Enixa, e.g. tartarus vitriolatus, aut quæ facillimè per deliquium fluit, terra foliata tartari, aëri humido in alkalitas antehac eorum particulas adhuc vim solvendi retinente.

CAP. VIII.

De Digestione, Circulatione & Extractione.

§. I.

Recensitis operationibus nunc subnectimus digestionem usui multiplici subservientem, & ab ipsa rerum parente naturâ in maturatione fructuum & seminum atque exelusione ovorum præmonstratam; eandemque concipimus, quòd sit particularum corpus digerendum, aut per se constituentium, aut arte commixtarum, earumque aut fluidarum solùm, aut fluidarum cum siccis confusarum, motus ut plurimum lenis & æquabilis, requisitorum instrumentorum ope in varium finem institutus.

§. II. Istius prout objectum constituunt concreta triplicis regni diversimoda, quorum aliqua aut jamdum fluida, aut ad minimum succulenta digestionis motum promptè subeunt, aliqua nonnisi per extrinsecæ humiditatis accessum, à mensstruis aut aëre advenientem, eidem sustinendo apta fiunt.

§. III. Instrumenta dictæ operationi subservientia dispescimus in activa & passiva: Inter activa adest 1. ignis, qui vel per calorem solis immediatè, vel per calorem artificialem lampadis aut carbonum accensorum mediatè, hoc est intercedentibus vaporis aut mariæ & ventris equini balneis humidis, aut cinerum & arenæ siccis, subministratus, particulas in talem motum ciet, qualem in digestionem fieri præsupponimus, sensum nostrum aut propter lenitatem & æqualitatem suam, aut propter particularum commotarum exilitatem, plerumquè subterfugientem.

Occurrit 2. aër, isque non tantùm calidus, mobili sua activitate particulas corporis digestionem commissi movendas magis impellens, sed & frigidus, aqueâ humiditate mensstruali imprægnatus: obveniunt 3. mensstrua, quorum ope concretorum sicciorum aut duriorum partes ita referantur, ut digestionem obsequium præstare possint.

§. IV. Passiva Instrumenta nominamus partim furnos, partim vitra; inter illos optimi habentur flammam æquabilem sustinentes, inter hæc nulla imperat necessitas singulari studio pro digestionem conquirere Pelicanos, aut vasa in gyros circumducta, sed sufficit cucurbita imposito alembico cæco munita, aut phiola, cui alia inversa apicetenus intrusa sit, eâ observatâ enchirisi, ut dimidia vel tertia solùm pars adimpleatur, ac deæens pro aëris & spirituum elatere spatium intus relinquatur, probè tamen clausis juncturis, ne virtutis subtilioris dispendium fiat, si nempe in loco & aëre calido instituat digestionem, in frigido enim cura hæc supervacanea imò inutilis quandoque habetur.

§. V.

§. V. Ceterum sicut sub digestionē generatim loquendo particulæ variæ modificantur, quoad materialem texturam, & nunc quædam à se invicem secedunt, quædam in mutuos amplexus ruunt, ita usus ejusdem specialis amplissimè patet: Digestio namque fermentationi, putrefactioni, solutionibus atque extractionibus viam pandit, clavemque referendis porrigit mixtis, quoniam ipsa sive calor (uti eruditè scribit CL. WEDELIUS *Pharmac. in artis formam redactæ l. 2. sect. 2. cap. 6. p. 119.*) est quasi clavis extrinsecus accedens, quæ referat magis centra mixtorum, unde elixiria simplici infusione minùs commoda & tincta redduntur, sed ipsa digestionē leni longè saturatiora & nobiliora fiunt.

§. VI. Porro digestio spiritum vini cum salibus unit, sicuti exemplo spir. vin. tartarificati cognoscimus, olea salibus volatilibus, vel spiritibus urinoso-vinosi combinat, uti spiritus \odot \times ci anisatus vel lavendulatus confirmant; extractionem sulphuris cum ol. faciliat, sicuti in Balsamo sulphuris terebinthinato aut anisato cernimus; nec minus salium volatilium in ol. transmutationem adjuvat, sicuti experimento constat à CL. WEDELIO de sale volatili plantarum p. 20. adducto, ac demum volatilium fixationem, fixorum volatilisationem, acidorumque dulcificationem promovet. Singulare est, quod retulit BOHNIIUS dissert. *Physico-Chemicæ VIII. §. 7.* celeberrimum GREW mixturam salis tartari & olei terebinthinæ in vase Londinum deportatam, trium aut quatuor dierum in curru agitatione intimiorem implicationem subiisse, quàm si simplici & diuturniori digestionē fuissent exposita.

§. VII. Digestioni affinis est Circulatio, & fit, quando liquor destillari aptus aliquamdiu in blando calore detinetur, & quidem ejusmodi vasi inclusus, ut inibi instat vaporis vel roris tenuissimi modo ascendere modo descendere, atque ita in orbem veluti actus per circulum moveri possit. Olim namque huic operationi peculiare vas circulatorium destinabatur, Pelicani nomine insignitum, cujus alembicus duplici rostro in corpus ampullæ destillatoriæ vel cucurbitæ reflexo instructus erat; Figura videatur apud suprà citatum LE FEBURE p. 308. GLASERUM in *seinem Ghymischen Wegweiser*, p. 45. Fig. . eique similis apud CARDILUCIUM in *Magnal. Medico chemicis lib. 1. c. 6 p. 30.* quamvis hodie XXco cœco CCTæ imposito, aut CCTis binis sibi invicem bene commissis in circulationis negotio acquiescamus.

§. VIII. Sequitur Extractio, quam definimus portionum puriorum atque balsamicarum separationem, beneficio liquoris congrui, quem menstruum vocant, interveniente digestionē vel coctione, factam. Variat autem menstruum pro corporis extrahendi diversâ texturâ, ita namque pingues sulphureas ac resinosas particulas promte dissolvit spir. vin. simplex rectificatus vel tartarificatus, quas aqua & aceta pleraque intactas relinquunt; contra salina, viscosa, & mucilaginosa aqua magis apprehendit, quædam gummata aceto solvuntur, non aquâ, quædam aqua facilius quàm aceto, sicuti pluribus hæc patebunt, ex speciali Extractorum recensione, quam in sequentibus dabimus.

CAP. IX.

De Fermentatione.

§. I.

Fermentatio motus est, in concretis tam naturalibus quàm artificialibus, particularum activarum subtilium elasticus, in ipsa molis corporeæ expansione ac turgescentiâ, bullisque simul assurgentibus, conspiciendus, cum reluctatione quadam particularum crassiorum passivè sese magis habentium conjunctus, vel sponte vel ab adjecto fermento, post apparatus communem vel singularem prævium, factus, ad perfectionem eorundem concretorum, vel mutationem in aliud, vel impuritatum heterogenearum secretionem, diversosque alios usus tendens.

§. II. Subjectum fermentationis pronuntiavimus concreta, id est ex diversis particulis constituta corpora, (ex moleculis enim unius generis simplicissimis producta fermentationis luctam haud ineunt) suntque illa vel naturalia vel artificialia.

§. Inter naturalia mineralibus WILLISUS cum majori Doctorum parte fermentationem competere negat, ideò, quòd horum generatio congelationem potius quàm fermentationem inducat, led enim verò si genesin eorundem accuratiùs perpendamus, & præcipuè maturationem attendamus, fermentationem non prorsus hîc negandam esse suspicamur.

§. IV. Animalia quod attinet, hæc in se quidem varias concipiunt fermentationes, ad τὸ εἶναι καὶ εὖ εἶναι facientes; eorum verò vitâ defunctorum molliores partes, ob acidi debilitatem aut defectum, texturamque ex spiritus vitalis fugâ fracidam, putredini potius quàm fermentationi succumbunt.

§. V. Restant Vegetabilia, in quibus fermentatio frequentius notatur, facillimè sese prodens in humidis, succulentis, salinis volatilibus, dulcibus, subacidis &c. sive talem compagem obtinentibus, quam principia activa motu suo elastico facile laxare queunt; difficulter vel prorsus non, in ficcioribus, solidis, crassioribus, immaturis, austeris, oleosis, ramosis, viscosis glutinosis &c. sive compagem ad expansionem fermentativam recipiendam ineptam & inhabilem habentibus.

§. VI. Jam verò ex naturalibus producta artificialia etiam fermentationem admittere, zythopœa, panificium, confectio theriacæ, mithridatii, nec non fermentatio salis tartari LANGELOTTIANA, exemplo suo comprobabunt.

§. VII. Causa proxima fermentationis est particularum activarum subtilium, id est, salinarum volatilium, mercurialium, aërearum, aquearumque motus elasticus sive expansivus, cum crassiorum, id est, sulphurearum vel oleosarum viscosiorum, item terrearum, austerarum aliarumque fixiorum, immaturarum, ut & staminum vel involucrorum densiorum, reluctatione conjunctus: idemque motus suapte inchoatur à particulis proprijs corporum volatilibus libe-

berioribus, expansionem per se, favente aëre ambiente, affectantibus; nunc per adjectum fermentum, hocque rursus vel ex particulis elasticis in motu jamdum positis, vel talem factam miscelam & occursum suo statim concipientibus, constans, excitatur, promovetur, & acceleratur: prioris generis fermentum præbent, e. g. fæces cerevisiæ, vini, fermentum pistorum, mel, sacharum &c. posterioris generis fermentum subministrat e. g. calx viva musto austero, sal tartari succo cydoniorum pro parandâ essentia opii celeberrimi LANGELOTTI admixtum: Illud cum WILLISIO appellare licebit fermentum absolutum, cujus principia intrinseca sola jamdum per se agitantur, hinc subiectum fermentandum, cui committuntur, ejusque particulas omnes seu plurimas simul in motum abripiunt; hoc fermentum respectivum, quod particulis activis unius saltem generis constat, aut tales sibi prædominanter gerit, quæ sibi quidem resistent, quietæ satis existunt, aliis tamen subcontrariis & in massâ fermentandâ delitescunt occurrentes, cum hisdem effervescent, simulque totius turgescuntiam movent.

§. VIII. Interea apparatus ad fermentationem requisitus à nobis dispescitur in communem & singularem. Sub communi comprehendimus: 1. aëris in fermentatione primam quasi choream ducentis liberam accessionem; 2. ejusdem teporem sive moderatum calorem, cum frigidus particularum rigidiorum occursum fermentationem aut retardare aut suppressere soleat; 3. conveniens pro particularum elatere sese diffundente spatium; 4. humiditatem sufficientem, pro principiorum activorum, præcipue particularum salinarum, solutione, hincque proveniente majori activitate, necessariam, quæ quidem in fructibus succulentis herbisque similibus jamdum præsens per expressionem, conquassationem & contusionem elicitur & extravertitur, in aridioribus contra deficiens per aquæ tepidæ aut alterius humidæ affusionem suggeritur. Per apparatus autem singularem intelligimus illum, quem e. g. femina farinacea postulant, vid. WILLIS. in Tr. de fermentatione, item oleosa, ex quibus olei partem maximam prius per destillationem abstrahere convenit, ut particulæ oleosæ residuæ eò promptius fermententur, & cum phlegmate, interventu particularum salinarum, in spiritum ardentem resolvantur, quod Exc. BOHNUS circa sem. anisi & fœniculi deprehendit &c.

§. IX. Ceterum sicuti fermentationis principium ex motu particularum & bullis assurgentibus præcipue cognoscitur, ita finis ejusdem animadvertitur, si bullæ minores eleventur, motuque remittente superficies fermentati aliquo modo pellucida fiat, & odorem aciduli usculum vini æmulum de sese spiret.

§. X. Reliquum est, ut usus præcipuos fermentationis indicemus: tendit verò illa vel ad perfectionem concretorum, ceu exemplo musti per eam in vinum abeuntis, fructuum à cruditatis statu ad maturationem evectorum evidens est; vel ad mutationem in aliud, quando e. g. mediante fermentatione olea cum particulis salinis ita in phlegmate resolvuntur, ut subsequente destillatione spiritum fundant ardentem; vel ad peculiarem certarum virium impressionem, sicuti

exemplo musti vel cerevisiæ novellæ cum quibusdam fermentatæ probare licebit; vel ad particularum impuriorum sequestrationem, ceu hoc rursus in musto vel cerevisiâ ad oculum patet, vel ad volatilisationem, quemadmodum exemplo salis tartari demonstravit Chemiater nulli secundus Cl. LANGELOTTUS; ad aceti denique productionem, quatenus fermentatio, etsi lenta, particulas tartareas in fluorem evehit, simul depressis particulis sulphureis sive oleosis vinosis.

CAP. X.

De Putrefactione.

§. I.

Fermentationem diutius protraham, cum non solum quandoque insequatur putrefactio, sed in quibusdam etiam phænomenis æmuletur; doctrinæ, ordini æque ac naturæ ductui & affinitati convenire existimo, ut illius considerationi hujus contemplatio subjungatur.

§. II. Est autem putrefactio, Græcis *σύνψις* dicta, in concretis tam naturalibus quam artificialibus motus intrinsecus particularum salinarum & sulphurearum fluidarumque aquearum & ærearum liberior, terreis, acidis, aliisque fixioribus minùs reluctantiis, cum notabili calore, foetore, minorique molis corporeæ turgescentiâ ut plurimum conspiciendus, sublequente principiorum quorundam materialium separatione, certa que immutatione.

§. III. Subjectum putrefactionis existunt concreta, id est, non corpora simplicissima, sed ex diversis moleculis composita, eademque vel naturalia vel artificialia.

§. IV. Et inter naturalia quidem putrefactionem promptè subire deprehendimus vegetabilia, humida, succulenta, dulcia, aquea, mollia, non item acida, austera, oleosa, resinosa, balsamica sicciora, aut duriora; similiter animalia horumque partes molles, humidæ, fluidæ, caloris vitalis activitate orbatæ, eandem etiam, tum propter structuræ corporeæ laxitatem, tum acidi defectum, facillimè concipiunt. Mineralia contra & metalla dura propter compactiorem firmioremque suam substantiam putrefactionis vi minùs succumbere videntur; nihilominus huic subijci posse probabiliter censet Exc. WEDELIUS viscedine, tanquam sulphuris vicâ, excussâ.

§. V. Artificialia quod attinet, talia quoque putrefactionem experiuntur, quacunque humida & mollia ex simplicibus putrescibilibus, nec salinis fixioribus, aut acidis, aut aromaticis, aut oleosis æthereis particulis præmunitis, constant.

§. VI. Definivimus autem putrefactionem per motum particularum intrinsecum, quia harum à se invicem secessus intrinsecè incipit, dumque ille pariter fer-

fermentationi competit, hîc generis locum obtinet. Differentia specifica desumpta est : 1. à motu particularum salinarum, sulphurearum, fluidarum aquearum & aërearum in putrefactione, quàm in fermentatione, liberiori ; quia particulæ acidæ hîc deficiunt, aut destructæ sunt, aliæque etiam crassiores ob totius concreti compagem magis resolvablem minus reluctari possunt. 2. à notabili calore (quem quidem vegetabilia tantum exhibent arctius compressa, aut densius accumulata) per particularum glomeratam evolutionem mutuam collisionem inducto, nonnunquam in flammam erumpente. 3. à fœtore, sive odore fracido urinoso, ex sulphuris crassioris rancidi salisque volatilis effluviis dimissis inducto, quem tamen vegetabilia nonnulla aromatica non æque produnt, graveolentia etiam aliqua amittunt. 4. à minori molis corporeæ turgelcentiâ, quæ tamen concurret in urinæ & lumbricorum terrestrium putrefactione, in illâ quidem propter acidi, in his propter viscosi cum involuco densiori obvii reluctantis præsentiam ; 5. ab effectu sive usu, de quo postea sermo nobis erit.

§. VII. Interea ad putrefactionem aliquali etiam apparatu opus est : Nempe enim requiritur 1. aër calidus vel tepidus particularum agitationem & secessum impellens, 2. sufficiens humiditas aquea, aut per præviam rerum putrefaciendarum contusionem, conquassationem, simulque factam pororum laxationem extravertenda, vel per aquæ affusionem addenda, ita tamen, ut iusta observetur quantitas, cum nimia sulphurearum particularum evolutionem impediendo, aërisque ingressum quadantenus arcendo putrefactionem quandoque remoretur. 3. Subjecta putrefacienda vase ligneo probè compressa ac contusa, vel vitreo amplioris capacitatis excipiuntur, utroque ad dimidium plerumque replendo pro aëris & exhalationum spatio relinquendo adequato. 4. excepta vase, vel ventri equino, vel vaporis balneo, vel mariæ balneo, committuntur, vel in locum quemcunque calidum reponuntur, sic namque particularum concreti nominatarum motus juvatur, dum speciatim fimus equinus miasmatibus putrilaginosus in motu simili constitutis calcar quasi addit putrefactioni subjectis.

§. VIII. Effectum generalem putrefactionis in definitione recensuimus duplicem, scil. principiorum quorundam materialium separationem, & certam eorum immutationem : separatur quippe per putrefactionem sal volatile, sulphur, & oleum crassum à concretis tam vegetabilibus quàm animalibus. Primum modus sal volatile proliciendi ex vegetabilibus & speciatim ex globulis glasti à Celeb. WEDELIO in peculiari scripto edoctus, tum alius notissimus spiritum & sal volatile ex urinâ parandi &c. confirmat : Alterum patet non tantum ex aqueis tonitrualibus vel vasis martiis in vasis ligneis putrefactis odorem sulphuream spirantibus, & Anglorum observatione, qui ex Aqua Thame-sis post putrefactionem assurgentem vaporem, flammam admotâ candela concepisse in Transactionibus suis memorant, sed & potissimum ex phosphorum urinæ putrefactæ genitâ tobole. Tertium in destillatione vegetabilium & animalium putrefactorum manifestum fit, estque tale oleum crassum & empyreumaticum, minimè æthereum. In mineralibus porro & metallicis ad separationem mercurii corporis, extraneis simul adhibitis additamentis, putrefactionem facere WEDELIUS rursus testatur. Immutationem autem &

& modificationem certam principiorum materialium separabilium fieri, sapor & odor, aliarque qualitates ab iis diversæ, quas antea concreta habebant, arguunt.

CAP. XI.

De Effervescentia.

§ I.

Fermentationi & putrefactioni, operationibus binis Chemicis latè sese pandentibus subnectere placet effervescentiam, conspicua particularum agitatione utrique quodammodo affinem.

§. II. Definimus autem effervescentiam, quòd sit motus extrinsecus subitaneus-impetuosus, particularum corporearum contrariè quasi figuratarum sibi invicem immediate occurrentium, nunc cum nunc sine notabili conjuncto calore, subsequente mox amicabili & quietâ unione, certis usibus inserviens.

§. III. Convenit ergò in eo cum fermentatione & putrefactione effervescentiæ, quòd in illis æque ac in hac motus particularum loco generis idcirco positus, sensum visus subeat; differentia verò specifica petita est: 1. à motus specie, qui ibi intrinsecus, hinc extrinsecus, id est, ab extraneâ miscelâ vel confusione enatus, & ab extra introrsum tendens deprehenditur: ibi paulatinus blandus, hinc subitaneus & impetuosus magis existit; 2. ab occurso particularum contrariè sibi figuratarum immediato, id est, non adeò per alia interfusa sive intercedentia corpuscula, ceu in fermentatione fieri solet, sejuncto; 3. ab amicabili & quietâ particularum unione, mox postquam adversis frontibus pugnatum est, subsequente, neutiquam in fermentationis & putrefactionis diutius persistente motu, principiorum materialium separationem potius inferente, spectabili.

§. IV. Subjectum effervescentiæ præbent particule contrariè figuratæ, sibi mutuò immediate occurrentes, quales quidem vulgò censentur illæ naturæ & artis pugilicæ dictæ acidæ & alcalicæ, e. g. spiritus vitrioli & oleum tartari p. d. ut hinc generale axioma fecerint Chemicis, acida cum alcalibus & viceversa effervesce. Sed enim verò acida etiam cum acidis effervesce, e. g. spiritum salis & vitrioli cum solutione lunæ aut veneris per aquam fortem aut spiritum nitri adornatâ; alcalia etiam cum alcalibus effervescentiæ motu circumagitari, e. g. ol. tartari per deliquium cum sale tartari sicco; non minùs acidum in similem motum cieri ab eo, quod neque acidum neque alcali est, ol. vitrioli ab aquâ communi destillatâ, spiritum sulphuris rectificatum à phlegmate reaffuso, Chemiæ consulti notaverunt.

§ V. Ea propter causa proxima effervescentiæ nobis videtur esse particularum contrariè figuratarum immediatus occursum, ab aëris incumbentis pressione & impulsu calcat quasi accipiens, quo quidem durante dum particule sese invicem excipere, & in mutuos pororum suorum amplexus coire tentant, impediende id contrariâ effiguratione, hinc

&

& inde necessariò impingunt, seque mutuo loco movent & exagitant, donec tandem tam particulæ excipiendæ per attritum, quàm pori excipientes per dilationem factam, ita sibi mutuo adaptentur, ut amicâ unantur copulâ.

§. VI. Interea effervescencia alia ob calorem comitem dici meretur calida, exurgens, quando acida cum subiectis sulphureis rarefactis, aut cum salibus fixis, aut cum salibus volatilibus oleosis congregiuntur, e. g. Ol. vitrioli cum spiritu terebinthinæ, aut ol. anisi, spiritus nitri rectificatus cum spiritu vini alcoholisato, aqua fortis cum limaturâ martis &c. alia frigida, sine notabili calore obtingens, quando salia alcalia pura cum puris acidis confunduntur e. g. H_2O cum H_2SO_4 : Conf. si placet CL. ELSHOLZIUS in *destillatoriâ curiosâ* c. 16. p. 62; Exc. WEDELIUS in *Experimento Chemico novo de sale volatili plantarum* c. 8. p. 67.

§. VII. Encheirises porrò circa effervescenciam sequentes potissimum observandæ sunt: 1. ut paulatim ea, quæ invicem effervescunt, commisceantur ac confundantur, aliàs enim vel extra oras vasorum profiliunt, vel horum rupturam molientur, 2. ut vasa capacitatem habeant motui tali adaptatam, 3. ut si per effervescenciam H_2O tertij productio exquisitè intendatur, acidum cum alcali miscela tamdiu fiat, donec punctum saturationis, id est, alcali ab acido saturatio supervenerit, sive juxta nonnullorum doctrinam illius rimulæ hujus spicula acuta sufficienter receperint.

§. VIII. Usus effervescencie quod attinet, talis generatim loquendo facit: ad salium contrariorum acidum & alcali in sal tertium, falsum neutrum seu enixum aliàs dictum, combinationem: 2. ad præcipitationem, sic namque post præviam effervescenciam ab acidis soluta per alcalia & vice versa præcipitari novērunt, qui Chemiam primis salutaverunt labris.

§. IX. Ceterum cum effervescencie aliquali similitudine accedat ebullitio, de hac pauca saltem addemus: statim autem notamus, eandem ejusmodi esse motum ∇ æ vel aliis fluidis, ab Δ e vel agitatione vehementiori in bullulas quamplurimas elevatis, impressum: dum SYLVIVS *disput. Medicar.* 1. *Corollar.* 3. ebullitionem speciatim calci vivæ ex affusâ aquâ incalēscenti attribuendam censet, atque ab effervescenciâ distinctam esse docet, existimans, illam produci à concluso quidem prius calci ex calcinatione Δ i, ast per accedentem aquam à compedibus iterum liberato, cui sententiæ etiam adstipulatur WILLISIUS *diatrib. de Fermentat.* c. 10. ubi statuit, calorem non ab insitis calcis vivæ principiis scil. salinis aut sulphureis. quovis modo inter se commotis, procedere, sed ab Δ eis ob diuturnam lapidis calcarij calcinationem eidem infixis, postmodum ab affusâ aquâ alveolis suis deturbatis, conglobatim erumpentibus, sicque calorem valde intensum constituentibus.

§. X. Jam verò licet particulas Δ eas in motu illo propelli non negemus, eis tamen solis effectum hunc attribuendum minimè putamus, cum observemus, spiritum vini calci vivæ affusum nullatenus æstum excitare, qui tamen utpote

sulphure volatili pollens particulis igneis in motum concitandis & abripiendis aptissimus videtur. Quare æstum calcis vivæ post affusionem ∇ æ salinarum lixivatum & acidarum particularum concursu, calcar addentibus igneis spiculis, separatisque insimul particulis quibusdam terrestribus, oriri exercitij gratiâ adversus SYLVIVM defendemus, & consequenter effervescentiam dicendam esse adstruemus.

§. XI. Probandum igitur ante omnia nobis incumbet, & Θ inas lixivas & acidas particulas calcis vivæ inexistere, quod facile præstabimus. Siquidem salinarum lixivatum l. alcalisatarum præsentia exinde patet: 1. quia sulphur in aquâ extinctionis calcis vivæ incoctum dissolvitur, non secus ac antimonii sulphur à menstruis lixivis recludi solet; dein, si solutioni isti spiritus vitrioli aut similis acidus instilletur, sulphur pari modo cum odore foetido præcipitatur. 2. Decoctum calcis vivæ potentissimum in ulcerum phagædenicorum fermento acido putredinali invertendo atque absorbendo deprehenditur; nec minus idem liquoribus acidulis affusum hos subdulces reddit. Acidus porro calcis vivæ competere particulas confirmari poterit 1. experimento ZWELFERI, qui in *Animadversionibus ad Pharmacop. August. Append. ad Antidotor. class. p. m. 276.* recenset, aquam calcis vivæ salibus volatilibus superfusam hæc figere, & in calcem ignis violentiam in posterum strenuè sustententem convertere, more spirituum acidorum pro fixatione salibus volatilibus affundi solitorum: 2. aqua extinctionis calcis vivæ lacti cocto ubertim infusa, idem, teste CL. JOH. MAYOW. c. 14., haud secus ac si liquor acidus affusus fuisset, mox coagulat.

§. XII. Sed facile prælagit animus, quempiam rationem postulaturum, si ex salinarum contrariarum particularum concursu effervescentia in calce vivâ excitetur, cur talis, priusquam aqua affusa fuerit, non exsurgat? Respondemus autem, idèò nullam ante affusionem aquæ effervescentiam fieri, quia salia propter interjacentes terrestres particulas nimium ab invicem separata sunt, dein tum demum agere solent, quando ab aquâ solvuntur, & secedentibus particulis terrestribus propius sibi mutuo occurrunt. Posset insuper aliud moveri dubium contra hypothesein propositam, nempe enim non probabile esse, salinas calcem vivam in sinu suo gerere moleculas, idèò quòd WILISIUS l. c. in sua calcis vivæ institutâ analysi se nihil acre aut falsum obtinere potuisse testetur: Verum enim verò sciendum, ideo talem consequentiam non neçtendam esse, ergò calcis vivæ nihil salini inest: Nam quemadmodum magisteria vulgari modo parata calces fiunt fermè insipidæ, propter alcalicas & acidas arctius cum terreis combinatas particulas, ita simili modo rem cum calce vivâ sese habere probabile est.

Καὶ περὶ τούτων
μὲν ἄλλας σπεύδῃς.

CAP. XII.

De Destillatione.

§. I.

Destillatio operatio vulgatissima, non tam casu inventa, sicuti GUIDO PANCIOLLUS *Novorum repertorum lib. 11. Tit. viii.* refert, quam ab ipsâ Naturâ in generatione pluviae, ab ARISTOTELE *Lib. 1. Meteorolog. c. 9.* observatâ, primitus monstrata, est humidi evaporabilis vel aquei, vel salini & sulphurei spirituosi, vel oleosi, sub schemate distincto proliciti & collecti, ex corporibus secretio, diverso ignis & instrumentorum apparatu facta.

§. II. Secretio loco generis posita est, ut innueretur, destillationem ad operationum Chemicarum generalium alteram nempe διαύνησιν pertinere; tamen si particularum à concreto aliquo separatarum in destillato quandoque rursus obtinentem combinationem spectemus, ad σύγκρισιν etiam referri possit: differentia specifica ab objecto destillationis ejusque formâ, humido scil. evaporabili sub schemate distincto prolicito & collecto, desumta legitur, ita namque à sublimatione, calcinatione, & evaporatione distinguitur.

§. III. Humidum autem tale evaporabile præbent corpora tam naturalia quam artificialia, sed nec omnia, nec uno eodemque modo, sicuti nec ignis uno eodemque modo adhiberi solet.

§. IV. Aliquot igitur statim occurrunt destillationis differentiae, sive ignem tanquam causam efficientem, sive instrumenta tanquam media, sive materiam destillandam tanquam objectum, attendamus.

§. V. Et ignem quidem quod attinet, ad destillationem adhibetur rariùs vel solaris e.g. in destillatione per parabolam, (ubi ope reflexionis radiorum solarium ex centro speculi concavi, itemque conchæ vitreæ semi-sphæricæ factæ humidum evaporabile secernitur, vid. ATHANAS. KIRCHERUS *Mund. subterræn. Tom. II. p. 241.*) vel lampadis in fornaculâ philosophica; frequentius ignis carbonum accensorum, hicque rursus vel immediatus in destillatione per ignem apertum, item vesicam, vel mediatum in destillatione per Mariæ- aut Vaporis- Balneum, aut arenam, aut cineres, aut scobem ligni humectatam, institui solitâ.

§. VI. Vasa quod concernit, recipitur vel cucurbita vitrea, aut vesica cuprea, cum alembico rostrato imposito, aut campana vitrea, in destillatione recta seu per ascensum, ubi humidum evaporabile è corpore in altum ascendere cogitur, hinc in rorem, guttas, striasve ab ambientis frigore denuò concrescens: vel assumitur retorta vitrea, aut terrea, eademque vel simplex vel tubulata in destillatione obliquâ inclinatoriâ sive ad latus nuncupatâ; vel in usum accipitur operculum carbonem ignitos continens superimponendum laminæ foraminulentæ

Unable to display this page

amaro, vel acido-austero paulo fixiori, vel resinoso, vel gelatinoso, vel glutinoso vel terreo - sicciori fundata est.

CAP. XIII.

De Sublimatione.

§. I.

Destillationem cum similitudine propinquā attingat, imò individuo quandoque nexu sequatur, sublimatio, post illam expositam, hanc in proscenium advocare lubet.

§. II. Est verò sublimatio sicci exhalabilis, præcipuè salini, sulphurei, & mercurialis, ex corporibus ab igne facta ad sublime vaporum idoneorum propulsio & segregatio, hîcque denuò sub schemate plus minùs diverso in substantiam solidam eveniens collectio.

§. III. Proin ad operationum Chemicarum generalium utramque διαίρεσιν & σύγκρισιν eadem referri potest: ad priorem, dum in sublimatione nunc totum firmè concretum in moleculas primùm sejungitur minimas, nunc aliqua saltem ipsius particulæ exhalabiles separantur; ad posteriorem, dum moleculæ sub halitus formâ sursum actæ, deinde e. g. in flores, crystallos salinos, cinnabarin &c. denuò intra vasa congregantur.

§. IV. Differentia specifica, quâ destillationi contradistinguitur sublimatio, ab objecto ejusque formâ, nempe sicco exhalabili in altum elevato, ibidemque in substantiam solidam rursus collecto, petita est.

§. V. Tale autem corpora nec quævis, sed quæ sicco exhalabili gaudent, nec uno eodemque modo constituunt: Inter mineralia quidem antimonium, sulphur, auripigmentum &c. ob laxiorem sui compagem à motore igne facile in sublime propelluntur, metalla contra partium constitutarum perfectiorum firmitatem maturioremque combinationem nacta pondere suo subsident, nisi disjuncta alas allevantes ab additamentis suscipiant: sic enim Illustris Naturæ Consultissimus ROB. BOYLE in *Chemistâ sceptico* p. m. 35. sub nomine Carneadis refert, se expertum esse, parvâ cujusdam salinæ substantiæ à se paratæ copiâ satis facile sublimari posse aurum in rubicundorum crystallorum mediocris longitudinis formam; simileque experimentum crystallos rubeos ex auro sublimandi Exc. CASSIUS in *sublimioribus suis de auro cogitatis* cap. X. erudito orbi communicavit; præterea metalla imperfecta, ferrum & cuprum, ope aquilæ scil. salis armoniaci in altum aliquando educi notum est.

§. VI. Animalia horumque partēs ob gelatinæ, quâ perfunduntur, lentorem, aut aliquales acidi compedes, sublimationi promte haud parent, particulas tamen

salinas volatiles eidem permittunt, discussis prius istis, quæ impedimento erant, repagulis.

§. VII. Vegetabilia etiam tunc demum liberius ad sublime contendunt, quando aut particulæ iis inexistentes salinæ volatiles per putrefactionem præviam evolutæ, aut per intrinsecum motum fermentativum expansæ, aut à terraqueis fixioribus liberatæ sunt.

§. VIII. Hinc porro ignis externus veluti causa efficiens & movens nunc remissior nunc intensior requiritur, prout objecti particulæ facilius aut difficilius segregabiles fuerint: aliquando solus ignis internus, per fermentationem aut putrefactionem excitatus, salinis volatilibus particulis liberatis in sublime evehendis par est, prout exemplo globulorum glasti demonstravit Celeberrimus WEDELIUS in *Experimento Chémico novo de Sale volatili plantarum c. IV. p. 40.*

§. IX. Vasa quod attinet, pro sublimatione perficienda recipiuntur, cucurbita tubulata terrea cum adaptatis aliquot ollis superimpositis aludel dictis, item cucurbita vitrea applicato simul alembico vel cœco vel rostrato, vel phiola, vel retorta similis, item cuculli pyramidales chartacei &c. prout usus in discursu latius declarandus postulaverit. Singulare instrumentum pro floribus antimonii sublimandis exhibet ZWELFERUS *Mantiss. spagyric. p. 349.*

§. X. Interea Encheireses aliquæ circa sublimationem attendendæ sunt: Nempe enim pro objectorum facilius aut difficilius exhalabilium diversitate ignis motor mitior vel vehementior subjici debet; corpora quædam sola sublimationi exponuntur, quædam cum adjectis aliis, iisdemque vel fusionem materiæ sublimandæ, per particularum, quam præstant, discontinuationem, præcaventibus, vel exhalabili sua aptitudine particulas in sublime secum ducentibus & elevantibus, vel obstacula ascensum particularum remorantia tollentibus aut enervantibus; deniquè quædam pro faciliiori sublimatione præviam digestionem vel solutionem requirunt.

§. XI. Usus sublimationis contemplamur in floribus & sulphuribus producendis, salibus volatilibus à terrestriori fæce, phlegmate solvente, acido ligante, vel oleoso spissamento impuriori secernendis, non minus iisdem cum oleosis æthereis particulis maritandis, item mercurio vivo cum sulphure in cinnabarin, vel cum salibus corrosivis in sublimatum crySTALLINIFORME, redigendis.

§. XII. Ceterum in sublimatione omni corporum textura quodammodo immutatur, sive illa in minima homogenea sive heterogenea discerpantur, sive per diversarum particularum factam unionem in novum decompositum combinentur.

Unable to display this page

fractionem institutam ablatâ, cujus fidem facit resina scammonii aut ligni aloës à spiritu vini soluta, aliquâ saltem menstrui sui portione volatiliore evaporatâ, in grumum præcipitari visâ.

§. VII. In utroque, quando, *ακριβῶς* ita notante Exc. BOHNIO *Dissertat. Chymico-physic. XV. §. 31.* præcipitans soluto tendentiam, solventi retinendi ineptitudinem impertit.

§. VIII. Nunc verò regulas quasdam circâ præcipitationem *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* notabiles apponere juvabit: Nempe enim: Ab acidis soluta cum effervescentiâ præcipitantur per alcalia. Ab acidis dilutioribus soluta præcipitantur per acida concentratiora. Ab alkalibus soluta præcipitantur per acida, quandoque & per alkalia. Ab acidis soluta per salsa sive enixa quoque præcipitantur. A spirituosius sulphureo-salinis soluta resinosa, menstruo aliquantum abstracto, præcipitantur per aquea. Metalla in uno eodemque menstruo se invicem præcipitare videntur, quoniam menstruum, priori relicto metallo, posterioris particulas adoritur & alleviat.

§. IX. Porro differentiæ quædam præcipitationis minùs silentio involvi debent: Viz: alia existit spontanea, alia ab addito novo inducta quasi coacta: alia impetuosa & cum effervescentia conjuncta, alia blanda, absque particularum insigni lucâ conspicienda; alia facilis & celer, alia difficilis & tarda; alia in via humida passim obvia, alia in viâ siccâ, speciatim in regulorum antimonii fusione obtingens.

§. X. Enchirises in præcipitatione illâ, quæ per salia contraria fit, saltem duas observandas proponemus: I. ut per vices salium alterum in alterum instilletur, & quidem in vase ampliori, tum ne nimia effervescentia excitetur, & contenta extra vasorum oras erumpant, tum ut rupturæ vasorum periculum an-revertatur: II. ut punctum saturationis exactè attendatur. De reliquo quoad usum notandum, præcipitationem inservire solutis iterum à menstruo solvente ad usus medicos & mechanicos separandis, & magisteriis, sulphuribus, & resinis, præcipitatis mercurialibus &c. obtinendis.

CAP. XV.

De Redificatione & Cohobatione.

§. I.

REDIFICATIO est, vel humidi evaporabilis destillatio, vel sicci exhalabilis sublimatio, repetita, ad utriusque puritatem, subtilitatem & activitatem propositam obtinendam comparata.

§. II. Subjectum igitur hujus specialis operationis præbent destillationi vel sub-

sublimationi suscipiendæ alias idonea, & post talem ulterioris depurationis, exaltationis, & perfectionis indigentia.

§. III. Jam verò quemadmodum alias in artificialibus chemicis moliminibus Instrumentorum activorum & passivorum, cum peculiaribus quibusdam encheiresibus, ita quoque eorum ex parte in præsentē negotio ratio habenda est: Inter priora quidem præcipuè hîc attendi debet ignis, vel immediatus in rectificatione per vesicam, vel mediatus, ut plurimum arenæ & cinerum, nonnunquam mariæ balnei, modo lenis & remissior, modo fortis & intensior adhibendus; dein fluidi ambientis catholici comineatus studiosè arcendus, aut negligenter admittendus, pro materiæ plus minùs volatilis aut fixæ separandis aut combinandis particulis. Inter posteriora, præter furnos utiles, cucurbitæ vitreæ cum alembico, vesica cuprea stannæ intus obducta cum suo capitello & refrigeratorio, phiolæ, item retortæ, famulam præstant operam; singulariter ad spiritus vini rectificationem serpentino ductu à vesicâ in altum assurgens vas à quibusdam assumitur, cujus tamen vice longè exporrectum phiolæ collum facile supplet.

§. IV. Ceterum circumstantiæ variant rem: Etenim in alcalium volatilium spirituumque ardentium rectificatione spiritus præcedunt, tamdiu excipulo colligendi, donec guttæ phlegmatis subsequēntis gustui sese prodant; in acidorum verè liquorum institutâ rectificatione phlegma præcedit, spiritu post se relicto salino concentratori & graviori, in aliud admotum recipiens quoque propellendo, sicque à terrestritate intimiori liberando. Præterea pro subjecti & scopi præfixi diversitate nunc unica nunc bis terve reiterata rectificatio requiritur; nonnunquam digestio etiam reclusionis gratiâ præmittitur.

§. V. Et quidem in aqueo-salino vel sulphureo-salino spirituosiss, similiter in nonnullis concretis siccis, rectificatio per se instituitur, quæ tamen in rectificatione salium volatilium, oleorum empyreumaticorum, ut & spiritus vini, per adjecta alcalina, alcalisata, atque terreo-salina &c. oleosa ramenta itemque phlegma deliquatum imbibentia & derinentia adjuvatur; dum porro oleis æthereis rectificandis aqua affusa pro vehiculo alleviante & separante inservit, & rursus in rectificatione spiritus vini spongia vel charta oleo imprægnata alembici ostio præfixa phlegmatis transitum excludit.

§. VI. Quibus præmissis usum rectificationis perspicere facile licebit: Nempe enim per ipsam spiritus sulphureo salini & ardentes, alcalici urinosi volatiles tum acidi plus minus fixi, ab aqueis terrestribusque segregantur impuritatibus, salia volatilia insuper à ramentis involutis oleosis viscosioribus, olea destillata à feculentis empyreumaticis, demum cinnabaris antimonii & mercurius dulcis ab heterogeneitatibus crassioribus secernuntur, intrinsicis particulis constitutivis melius simul sibi unitis &c.

§. VII. Atque inde gradum promovemus ad Cohabitationem, operationem rectificationi affinem, declarandam, quam describimus: quod sit liquoris destillati corpori sicco vel quasi tali affusi abhinc reiterata abstractio seu destillatio.

§. VIII. Idcirco subjectum cohobationis constituunt sicca, e. g. vegetabilia odorata, aromatica, sal tartari, cineres clavellati; vel quasi talia e. g. butyrum antimonii &c. deinde humida dictis corporibus affusa, e. g. aqua destillata odorifera spirituosæ, spiritus vini, spiritus nitri &c. & inde bis terve vel pluries pro usus commoditate vel exigentiâ abstrahenda & evocanda.

§. IX. Ignis in cohobatione liquida à siccis vel quasi talibus propellens eodem modo, ac in rectificatione, administrari solet: Nec singulari vasorum apparatu opus est, dum cohobationi ut plurimum vesica vel cucurbita, ritè simul adaptato alembico rostrato, sufficit: Id verò præcipuè attendendum, ut si à sicco e. g. vegetabili quopiam simplici odorato & spirituofo semel abstractus liquor activas medicasque particulas omnes exhaust, secumque abstulerit, neutiquam hic denuo illi, sed recenti potius subdito, affundatur; tamen si in aliis cohobiis humidum à sicca eadem numero remanentiâ toties avocari debeat, quousque scopum præfixum quis affecutus sit.

§. X. Usus namque cohobationis multiplex notatur; dum ejus adminiculo vel liquores medicamentosis viribus magis imbuuntur e. g. aqua odorifera, flor sambuci, rosarum, bis terve repetitâ cohobatione à floribus semper recentibus subjectis in sublime actæ; item spiritus vini ab aromaticis corporibus feminibusque oleosis aliquoties abstractus, & aromaticus redditus; vel corporis sicci particula quædam cum fluido, aliter simul aliquantum modificato, volatilifantur e. g. salina tartarea nonnullæ in spiritus vini iteratâ ab hisdem cohobatione; vel contra figuntur e. g. butyri antimonii sulphureæ & reguli in spiritus nitri, pro futuro beorzardico minerali, inde institutâ trinâ destillatione; vel aliam planè texturam acquirunt e. g. salina tartarea, in confectioe terræ foliatæ tartari, aceti aliquoties affusi inde prolicito phlegmate, donec acidum per alembicum redeat; vel denique quædam à concreto separantur particula e. g. antimonii sulphureæ in olei vitrioli ab antimonio reiteratâ abstractione &c.

CAP. XVI.

De Calcinatione & ejus Speciebus.

§. I.

Calcinatio est concretorum aut ab igne, aut à menstruis, aut ab utrisque, ac similibus vim discontinuandi, solvendi ac extrahendi habentibus, in substantiam calciformem, pulverulentam, friabilem, vel molliculam, nec non porosam, transmutatio, ad διαξίσις referenda, dum corporum solidorum nexum & cohesionem naturalem ut plurimum destruit, sed & ad συρρίψις reducenda, dum calcinandorum cum menstruis vel quasitalibus unionem & copulam parit.

§. II. Subjectum propositæ operationis concreta regni, in Macrocosmo triplicis, statuimus solida, eandem tamen, ratione texturæ corporeæ, plus minus dissolubilis ac separabilis;

bilis, hincque præcipue variantis causæ efficientis, & hujus applicationis, diversimode sustentia.

§. III. Nempe enim 1. instituitur calcinatio igne actuali, & sub se incinerationem, ustionem, tostionem, reverberationem, ac decrepitationem comprehendit; 2. perficitur menstruis, ignis potentiam æmulantibus, aliisque vim discontinuandi ac extrahendi habentibus, ubi generatim loquendo corrosio notatur; quæ rursus vel humida, immersiva, vaporosa, nec non illitoria dicta, vel sicca, fumigatoria, itemque amalgamatoria nuncupata existit. 3. absolvitur igne & menstruis concurrentibus, quò detonatio, stratificatio, demumque extinctio, spectant.

§. IV. Prima calcinationis species, quæ fit igne actuali, vel igne vulgari, eoque aperto aut clauso, vel solari, hocque modo expanso, modo ope speculorum causticorum concentrato, peragitur: Prioris ope Chemici passim utuntur, posterioris ministerio in calcinatione vitrioli & antimonii nonnulli magis gaudent, & peculiarem inde efficaciam sibi promittunt.

§. V. Et talis quidem calcinationis vim vegetabilia, animalia, tum mineralia ac metalla, dissoluto particularum coherentium nativo nexu, experiuntur, si metallorum regem ac reginam exceperis istam eludentes, nisi prius illibatum ibi antehac metallicæ viscedinis firmissimæ decus, aliis in subsidium simul vocatis corrodentibus aut discontinuantibus, aliquantis per jamdum cesserit.

§. VI. Accensemur autem porro eidem calcinationi: 1. Incinerationem corpora vehementiori igne in cineres convertentem, frequenter in vegetabilium deflagratione pro parandis salibus lixivis sive alkalifatis notabilem, sed & in calcinatione nonnullorum animalium e. g. cancrorum, erinaceorum, talparum &c. conspicuam. 2. Ustionem, C. C. aluminii, & ari &c. ustorum nomen relinquentem; 3. Tostionem, e. g. rhabarbari & myrobalanorum super laminam ferream, pro particularum salino-sulphurearum superficialium cum aqueis evaporabilibus secretionem, item venæ refractariæ metallicæ super catinum argillaceum sub testudine pro sulphuris indigesti, & ejus quicquid contumax futurum plumbum alioquin non obtemperaret, secessu & in fumum excussione, celebrari solitam; 4. Reverberationem corpora reverberatâ vel reflexâ à parietibus furni flammâ rarefacientem, & in subtilissimum pulverem convertentem; 5. Decrepitationem, leniorem illam salis communis calcinationem, propter aquearum particularum terreo-salinarum claustris ab igne factam expulsionem crepitantem, ita cognominatam.

§. VII. Inde progredimur ad calcinationis alteram speciem, menstruis, potentiam ignis in dissolvendâ concretorum compage æmulantibus, aliisque vim discontinuandi extrahendique habentibus, suffultam, quæ corrosio nominari, clarioris autem doctrinæ gratiâ in humidam & siccam subdividi solet.

§. VIII. Prior rursus habetur: vel 1. immersiva, quando corpora menstruo acido immerguntur e. g. cuprum spiritui nitri, plumbum aceto, per evaporationem aut præcipitationem post corrosionem colligenda; vel 2. vaporosa, dum vapore aut menstrui corrosivi e. g. laminæ martis vapore aquæ fortis, aut aquei e. g. cornuum cervinorum apices

& frustula vapore calido aquæ, non quidem præcisè cordialis, sed saltem fontanæ destillatæ (ejusmodi calcinatione speciatim philosophicâ dictâ) calcinantur; vel 3. illitoria, quando liquore acri superficie illito concreta in calcem rediguntur, qualimodo e.g. laminæ ferri spiritu vitrioli illitæ in crocum saccharinum ex parte convertuntur. Ceterum vaporosæ & illitoria calcinationi accensere licebit calcinationem aëream, in rubigine ferro ab eodem inductâ observabilem.

§. IX. Posterior sicca scil. corrosio potissimum nobis obvenit: 1. in fumigatione, ubi suspensæ metalli lamellæ à fumo acri sulphuris vel mercurii roduntur & friabiles redduntur; 2. in amalgamatione, eâ corrosionis specie, ubi metalla, admissâ cum mercurio vivo miscelâ, à globulis ipsius flexilibus pororum ductilium configurationi facile se adaptantibus, & sale acetoso dividente, in quoddam malagma seu massam mollem digitisque tractabilem rediguntur.

§. X. Restat, ut de tertia loquamur calcinationis specie, igni & menstruis ex æquo ferme cooperantibus adscribendâ. Hûc verò referimus: 1. detonationem, operationem chemicam cum accensione & strepitu singulari obtingentem, propter particulas ☉ sas cum ☿ eis accensas, & à fixarum consortio aliquali cum impetu protrusas; 2. cæmentationem huicque subordinatam stratificationem, quâ metalla in laminas tenues prius diducta, & adornatâ cum cæmenti alterno ordine inspersione in pyxide sive ollâ cæmentatoria igni per plures horas exponuntur. 3. extinctionem sive calcinationem restinctoriam, ubi metalla candefacta in aquam vel liquorem selectum repente immersa non absque particularum quarundam solubilium communicatione extinguuntur, qualem fabri ferrarii quotidie cum ferro aquæ fontanæ intruso celebrant, cum auro autem FR. JOSEPHUS BURRHUS quondam in vino attentavit.

§. XI. Ceterum quia modo facta est mentio cæmenti, sciendum hoc nomine compellari pulvisculum ex farinâ laterum ruberrimorum, croco ♂ is, croco ♀ is, Oplumoso, vitriolo, sale, hæmatite, nitro, sulphure, sale ammoniaco, gemmæ & aliis paratum, qui vel siccus, vel aceto, urinâ, aut simili liquore humectatus alternâ serie laminis metallicis inspergitur, pro corrodingi, depurandi, aut exaltandi scopo. Formulæ ejusmodi cæmenti plures descriptæ prostant, optimum interea & probatissimum cæmentum regale dictum, quod *Rhenanum* aut coronatum ☉ ita depurat, ut ungarico æquivaleat, sequens tradit ROSENCIUS *Chem. in art. form. redact. lib. 2. c. 3.* quod recipit farina laterum part. liij. sal. decrepitat. p. ij. vitrioli calcinati part. 1. Aliis subnexa hæc placet descriptio: R. Farin. later. ℥viij. salis communis vel gemmæ ℥iiij. sal ammoniaci, nitri, viridis æris an ℥ß. cum ☉. laminis F. f. f. f. in cracibulo, pyxide cæmentatoriâ, humectetur rantisper urinâ, ac demum igni, ut candescat, committatur. OL. BORRICHIVS *in docimastic. metallicâ* sufficere docet seq. mixturam: R. Laterum tritorum ℥ij. vitrioli veneris ad ruborem calcinati & salis marini fusi an ℥j. nitri puri ℥ß. ✕ci 3ij., hæc mixta & in pulvisculum contrita ad usus seponantur.

§. XII. Quod reliquum est, sicuti calcinatio particulis corporum divellendis, ut cohesionem mutuam arctiorem derelinquant, & vel sponte collabantur in pulverem, vel facillime in eundem redigi possint, inservit; porro terreis & testaceis concretis præparandis, ut porosâ alcalinâ assumptâ indole acidum avidius imbibant, vegetabilibus item & mineralibus nonnullis post factam spirituosa aut blandæ humiditatis excussionem acrimoniâ insigni imbuendis, demumque salinis volatilibus particulis cum sulphureis colliquando figendis, aut his extravertendis utilis est: Ita camentatio potissimum adhibetur, vel ut metalla mediante corrosione in crocos mutantur, vel metalla nobiliora ab ignobiliorum consortio liberentur, & pretiosiora evadant: spondent equidem nonnulli ex camentis augmentum quoque metallorum, sed teste CL. BORRICHIO hætenus infra expectationem vulgò stetit conatus; nec minus tincturæ fucatæ, quæ metallo camentando quandoque inducuntur, nihilominus postea aliâ camentatoriâ purgatione facile rursus liberantur.

CAP. XVII.

De Fusione, Reductione, & Fixatione.

§. I.

Fusio est metallorum & substantiarum mineralium, atque salinarum, crucibulo vel alio vase exceptarum, in igne vehementiori per follem quandoque excitato, instituta colliquefactio, adjectis borracis, nitri, aut tartari salinis particulis, si opus fuerit, promovenda aut facilitanda.

§. II. Funduntur autem promptè, quæ mercurio mobili abundant, difficulter, quæ vel terreis aut petrosiis particulis, aut sulphure viscidiori hisce irretito præponderant: vid. OL. WORM. in Museo lib. I. sect. 3. c. 1. p. 113.

§. III. De reliquo fusio inservit partim metallicis particulis nobilioribus ab ignobilioribus segregandis, uti ex arte docimasticâ constat, partim diversis metallis & mineralibus uniendis, uti exempla electrorum comprobant.

§. IV. Reductio Chemicis appellatur ea operatio, quâ corpus aliquod in calcem, pulverem, aut salis vel liquoris etiam speciem redactum, pristinae formæ restituitur; exemplum dabimus in processu salis saturni, ex quo per additionem salis tartari saturnus in pristinam formam resuscitatur.

§. V. Progredimur ad fixationem talem operationem chemicam, quâ volatilia aut ignis vehementiam haud sustinentia, sed in auras abeuntia, fixa efficiuntur, ut in igne permaneant, vel saltem magis in eodem durabilia fiant: instituitur autem fixatio vel 1. per coactam ignem perferendi simplicem assvesfactionem, vel 2. rei cujusdam vi fîgente pollentis associationem: Ad priorem modum

pertinet. 1. repetita multoties alicujus corporis sublimatio, usque dum amplius sublimari recuset; 2. diuturna rei fixandæ in calore continuo, & per gradus auctio, detentio. Ad posteriorem modum referri possunt seqq. 1. quando in præparatione antimonii diaphoretici sulphur volatile à nitro in calcinatione figitur, vel 2. quando sal volatile salis ammoniaci toties à sale tartari ex arenâ in CCtâ sublimatur, superaddendo id quod sublimatû erat iterum residuo suo, donec nihil amplius vîgnis ascendat, hûc pertinet etiam 3. fixatio salium Aium C. C., eboris, viperarum, per instillatos & aliquoties abstractos spiritus acidos fixos, facta, quæ tamen parçâ manu instituenda, ne cum volatilitate tota etiam virtus hujusmodi salium deperdatur, 4. à nonnullis hûc refertur auri fulminantis fixatio, adjecto sulphure communi, volatilitatem & fulminandi vim adimere credito, institui solita, quæ tuto magis affuso spiritu sulphuris aus salis aut simili acido fortiori perageretur.

§. VI. Usus fixationis est, partim ut salia volatilia in auras ceteroquin effugitura compedibus quasi injectis figantur, & in certis casibus magis prosint, partim ut sulphura figantur, & inflammabilitatem amittant, aut volatilitatem perdant, in humoribus & spiritibus nimias turbas sæpe læpius excitantem.

CAP. XVIII.

De Crystallisatione & Vitrificatione.

§. I.

CRystallisatio est particularum salinarum vel solarum, vel metallicarum mineraliumque molecularum connubio junctarum, ope menstrui ante solutarum, in substantiam, splendore, pelluciditate, atque angulosâ eminentiâ rigidâ, crystallo similem, factâ fluidi diluentis q. s. separatione, eveniens.

§. II. Subjectum ergo hujus operationis constituunt concreta salina generatim sic dicta, sale variæ indolis expanso & explicito ac prædominante gaudentia, sub cujus regimine plus minus de aqueo terreo aut sulphureo principio, proprio vel ascititio, metallicaque ac minerali hinc inde dispersâ corporaturâ, absconditur; dum notabilis sub crystallisatione emergens pelluciditas à luminis interporulos crystallosum pervios transitu, color varius ab ejusdem variâ refractione, splendor denique externus à superficielæqualitate, oritur.

§. III. Admiratione autem præcipuè digna est angulosa eminentia sub figurâ diversis salibus propriâ conspicienda, e. g. in nitro sexangularis, in sale communis cubica sensim ad pyramidem adscendens, in vitriolo rhomboica, in alumine octaedrica, vid. HOORNII *Arca Mosis* p. 64. & LISTERA *de thermis & fontibus medicatis Angliæ* Cap. I. FR. HOFFMANN. *Clav. Schröder* p. 80. nec minùs in salibus ex ve-

getabilibus productis varia, e. g. in sale capillorum veneris cubica, octahedrica in acetosæ, rhombo similis in colocynthidis sale &c. notata ac descripta à FRACASSATO in *Exercit. Epistolic. de Lingua ad Borellum data p. m. 176.* & BELLINO in *Tr. de gustus organo c. 1.*

§. IV. Et tale quidem figuræ in crySTALLIS salinis discrimen, ab ipsâ molecularum salinarum, aliarumque conjunctarum rigidarum, diversimodè jamdum figuratarum, ac per motum à particulis circumfusus fluidis æthereisque subeuntibus impressum variè extensurum, per quietem succedentem demum sibi invicem in molem majorem factâ adaptatione & concretione provenire, suspicamur. Hinc Illustris BOYLE in *experimentis circa exquisitas salium figuras institutis*, & in *Tr. de origine qualitatum & formarum propositis*, inter alia memorat, urinæ spiritum spiritu salis satiatum, & cum eo non immodicè evaporatum multa sibi crySTALLA obtulisse, ab iis quam diversissima, quæ ab eodem urinæ spiritu oleo vitrioli vel spiritu nitri satiato comparaverat. Et Celeberrimus WEDELIUS in *Pharmac. acroamatic. lib. 1. sect. 2. c. 3. §. 5.* eruditè docet, crySTALLOS figuram essentialem habere ab intrinseco principio, accidentariam & variatam magis ab extrinseco, quam calidi & frigidi vicissitudo, copiosior parciorque liquoris proportio, vasa & alia, moderantur.

§. V. Sunt enim in crySTALLISATIONIS negotio aliquæ observandæ Encheireses: Nimirum 1. fluidi superflui nimiumque diluentis per evaporationem vel abstractionem præmittenda est separatio, quousque vel sapor salinus concentratior gustu judice deprehendatur, vel pellicula aut crusta tenuior, particularum salinarum similiumque solidarum propiorem copulam arguens, in superficie conspiciatur; criteria quippe hæcce si negligantur, vel crySTALLI nunquam coibunt, vel coagulum inconditum relinquetur. 2. aer moderatè frigidus crySTALLISATIONES plurimas pressione suâ juvat, nonnullas idem moderatè calidus promovet, humidum abundans & citra turbulentam contentorum excussionem sive præcipationem paulatim imminuens; 3. quies unicuique favet crySTALLISATIONI; 4. salium lixivorum crySTALLISATIONEM sulphuris adjecti acidum coagulativum faciliat, non sine texturæ mutatione, virtutisque genuinæ alteratione, ut præstet illam ad imitationem Excell. BOHNI *Dissert. Physico chemicar. XIII §. 27.* attentare. 5. sicuti pro salium diversitate calcinatio, inspissatio, fusio &c. crySTALLISATIONI suppetias ferunt, ita 6. solutio & coagulatio ubique crySTALLINO acquirendo nitori inserviunt.

§. VI. Pro scopo tamen crySTALLISATIONIS non tam salium splendor, quam particularum terrearum, unctuosarum, impuriorum, vim medicam remorantium, à salinis activis separatio intendi debet.

§. VII. CrySTALLISATIONI affinitatis jure jungimus vitrificationem, sive solidorum terreorum, lapideorum, ac sulphureorum fixiorum, metallicorumque concretorum, cum salinis particulis in texturam pellucidam duram indissolubilem, fragilem tamen, mediante fusionem coagulationem: tale siquidem vitrorum temperamentum, quale sub Tiberio Romæ architectus excogitasse fertur, ut ductilia seu flexibilia instar chartæ fierent, seculi nostri curiosis inventis alias felicissimi solertem destituit facultatem.

§. VIII. Conficiuntur autem vitra ex terreis seu lapideis sulphureisque fixioribus nec non metallicis particulis cum salinis fufis; terrâ itemque filice vel metallo aut minerali consistentiam solidiorem, sale fusionem vinculumque, largiente, paratio denique ac quasi mediatore intercedente igne fusorio, moleculas compositum vitriforme constituentes peculiariter quoad figuram, situm, connexionem ac magnitudinem modificante, ut aëri luminoso liberum permittant commeatum.

§. IX. Et vulgaria quidem vitra funduntur ex arenâ vel filicibus atque sale alcalisato, non præcisè ex sodâ hispanicâ vel rochetta orientali, sed cineribus etiam filicis similibusque, extrahendo, variante partium harum essentialium ingredientium proportionem, prout arena itemque filices aut macriores aut pinguiiores, aut \ominus alcalisatum sale tartari aut calcis vivæ magis exaltatum fuerit, quibus aliquid magnesiæ pro virore ingrato tollendo addi solet. Leg. plura in ANTONIJ NERI *Tract. de Arte vitrariâ*, & subnexis MERRETTI atque KUNCKELIJ *Notis*.

§. X. Vitra autem metallica non uno impetrantur modo: Antimonium vitrum suggerit notissimum vel solum, post præmissam ad colorem gryseum habitudinemque quasi cineream spectabilem calcinationem, absque ullâ interjectâ morâ in igne fustum, vel citra calcinationem ex fide BASILIJ VALENTINI in *Curru Triumphali*. antimonii cum borracis Venetæ partibus duabus igne fortissimo liquatum, hinc in pelvim æneam dein tenuissimè effusum: COLLECTANEA LEYDENSIA AMSTELODAMI artificem unicè huic operæ incumbentem toti mundo vitrum hocce beneficio tincturæ parare p. m. Si tradunt, saturnus per se in vitrum fusionem abit, aut in tale ex sua sobole minio cum filicibus adjectis promte redigitur. \odot . & γ . non absque additamentis & difficillime quidem vitriformem suscipiunt substantiam, filicum additorum magis se quam metallâ vitrificantium, & salis tartari metalla friabilia reddentis, infideli admodum existente consortio, quam tamen difficultatem terrâ inventâ vitrificâ Chymicum quemdam Dresdensensem sese sublaturum promississe B. CRAMERUS *Colleg. Chymic. Dissert. V. c. 1.* retulit. Ceterum vitrificationi etiam accensenda erat amasorum, encaustorum, fluorum, seu gemmarum artificialium, confectio, quibus corpus frita in seqq. descripta, colorem autem sive tincturam metallorum calces &c. ope ignis fusorii conciliant.

CAP. XIX.

De Aquis destillatis.

§. I.

EXpositis hucusque operationibus præcipuis chemicis ad usum Medicum comparatis, proximum est, ut τὰ ἐργα sive ποιήματα ab illis relictâ in sensus nostros incurrentia distincte consideremus.

§. II.

§. II. Hæc inter primò nobis obveniunt Aquæ destillatæ, equidem vulgo notæ, curioso tamen scrutinio non minùs dignæ, quò crebriores circa earundem destillationem committuntur errores, & plures, quoad efficaciam, majorem laudem habent, quàm merentur.

§. III. Sunt verò Aquæ destillatæ liquores tenuiores sive dilutiores aquei, particulis concretorum, à quibus ope ignis & instrumentorum destillatoriorum separantur, salinis & sulphureis seu oleosis volatilibus extractis ac rarefactis, plus minus imprægnati, hincque magis vel minus spirituosi, diverso scopo destinati.

§. IV. Subiectum inhæsionis Aquarum destillatarum concreta sive corpora constituunt, quæ particulis humidis evaporabilibus, aqueis, salinis & sulphureis gaudent, qualia an extriplici Macrocosmi Regno æquè peti possint, nunc ulterius circumspicemus.

§. V. Vegetabilia igitur quod attinet, hæc varia deprehenduntur, alia ad aquas ab ipsis proliciendas apta, inepta alia: Apta pronunciamus aromatica, saporifera & odorifera, sive radices, sive herbæ, sive semina &c. fuerint, sale volatili plus minus acri inter terreas particulas cum sulphure puriori æqualiter & intrinsecè distributo, pollentia; dein odorifera sulphure superficiali cum sale volatili subtiliori expanso constantia; tum salina volatilia acria, id est, sale volatili acri liberiori explicito prædita, necrosido sulphure adeò temperata. Inepta dicimus viscosa, ramosa, resinosa concentrata, pulposa, mucilaginosa, oleoso-ramosa, lenta, iisque affinia dulcia, acida austera, tartareo-acidula, terreo-vitriolaceo styptica, lignosa exsucca, insipida. Medio demum modo se habere suspicamur amaricantia, nitro-tartarea, & sale alcalico-terræ tamen multæ sulphurisque impurioris aut viscosioris compedibus detento, dotata.

§. VI. Animalia eorumque partes, ob sal volatile sulphurque essentialia gelatinosis particulis involutum, aquas maximam partem dimittunt inermes, igne tamen vehementiori phlegma sale isthoc volatili oleoque empyrevmatico perfusum sibi extorqueri, aut per putrefactionem præmissam exsolvi dicam an transmutari patiuntur, producto tali ex receptâ loquendi consuetudine spiritus potius quàm aquæ nomine insigniri solito: Ceteroquin autem seri, bilis, fecumque intestinalium particulas salinas vel nitrosas, vel speciatim spiritus ætherei vitalis tantillum ex suffocatis in liquore destillando animalculis aqueo spirituosoque affuso menstruo communicari posse non prorsus abnuerimus.

§. VII. Mineralia nonnulla phlegma coessentialia salinis vel salino-sulphureis moleculis aliquantillum acuminatum suggerunt: Ex metallicis autem firmiorem solidioremque compagem nactis aquam difficilius adhuc expectabis, ac ex pumice talem exprefferis.

§. VIII. Interea ex designatis vegetabilibus destillationi idoneis, ut aquæ prodeant in se efficaces, encheireses quasdam observare oportebit. Nimirum nisi humidum ista pro resolutione & eversione salinarum sulphurearumque expec-

titarum particularum habuerint sufficiens, tale affundendum erit, & quidem nunc aqueum, (in certa tamen proportionem, atque virium potius, quam lucri habendâ ratione) nunc pro exaltatione aromaticarum salinarum volatillum, præsertim acriorum vel salino-oleosarum, vinosum & spirituosum: Nec minùs è re erit, in quibusdam, ubi vel principia activa terreis viscosis & ramosis aliquantisper immersa deprehenduntur portionibus, vel textura paulo densior est, macerationem & digestionem præmittere; in succulentis & mollioribus aut texturam rariorem habentibus conquassatio, confusio, vel succi in odore carentibus expressio, nec tamen indifferenter suscipienda sufficit: adhuc pro intendenda spirituosorum activitate aliqualis fermentatio in subsidium vocari potest. Ceterum concretorum simplicium destillabilium qualitates aquas perfectiùs referre facit repetita semel destillatarum super recentes denuò facta affusio, & hinc instituta cohobatio; tartarum porrò & sal commune, ad destillationem aromaticorum vel salino-oleosorum vel odoriferorum, si quis recipere velit, (quæ alias, si fermentatio debita accesserit spiritus propriè loquendo ardentis proventum facilitare solent) ei nullam dicam scribemus; stypticis autem & adstringentibus vegetabilibus, decoctioni potius quàm destillationi inservientibus, alumen & vitriolum martis secundum Jacob. le Mort addicere, inconsultum ducimus.

§. IX. Destillatio ipsa ascensoria propter puriorem aquarum sub eadem obtingentem volatilitatem descensoriæ præferenda, perficitur vel ex vesicâ, vel cucurbitâ vitrea arenæ (pro odoriferorum præsertim præcavendo empyreumate) priùs madefactæ imponenda, dum Balneum vaporosum ZWELFERIANUM in *Pharmac. Regiâ* p. 191. descriptum salinorum vel sulphureorum vel sulphureo-salinorum explicitorum & volatillum destillationi cum primis commodum notatur.

§. X. Ignis insuper utrobique observandus gradus, ne loco destillationis separatoriæ ebullitio confusoria fiat; similiter non eo usque destillatio continuanda est, quousque in vase destillatorio siccum relinquatur concretum, tunc enim vix adustionis evitari damnum poterit, & aquæ colligentur minùs spirituosæ. Adhuc post spirituum ardentium destillationem eadem operâ phlegmatis salino-oleosis moleculis dilutioribus intermixti aliquantum aquæ loco colligere & usurpare licebit. Destillatio verò igne aperto concreta tam vegetabilia, quàm animalia cum totius inversione in phlegma, spiritum, & sal volatile, oleumque non sine empyreumate ingrato, plerumque resolvit.

§. XI. De reliquo quantum ad facultates aquarum, eas, quæ simplicium saporem odoremque exhibent, ipsorum etiam vires retinere & exserere, sicque diversæ confortandi & alterandi intentioni utiles esse sicuti nullus negabit:

§. XII. Ita nec insipidas, inodoras, ex ineptis ad destillationem corporibus prolicitas simplicibus suis quoad efficaciam pares esse temere asseret, hincque si quam habent utilitatem, ex eo, aut quod vehiculi aliis efficacioribus adjectis vires præbeant, aut pro indole cujuscunque ferme fluidi aquei simplicis acriores hu-

morum spirituumque catholicorum corporis peccantes salinas portiones diluant, aut sulphureas temperent, aut obstructions in vasorum angustiis præsentes resolvant facile conjiciet; plurimos etiam effectus per accidens hujusmodi aquas inducere, si rem rectè attenderit, quis judicabit.

CAP. XX.

De Spiritibus.

§. I.

Spiritus sunt liquores destillati efficaciores, & particulis sulphureo-salinis, vel salino-sulphureis, vel salinis diversis in fluido suo dissolutis & attenuatis, magis saturi.

§. II. Nec enim de immaterialibus & proprè sic dictis spiritibus hîc loquimur, sed de chemicis, ob particularum suarum subtilitatem, celerem mobilitatem, atque agendi & penetrandi vim, nomen hocce per metaphoram nactis.

§. III. Sub genere ergò liquorum continentur, dum sub formâ tali plerumque visuntur; differentiam autem specificam, quâ aquis contradistinguuntur vulgaribus, minùs spirituosis, particulæ activæ copiosiores in fluido dissolutæ monstrant, quæ ipsæ dum porrò memorantur inibi attenuatæ, ab oleis, in quibus eadem plus concentratæ servantur, spiritus ratione consistentiæ discerni faciunt.

§. IV. Jam verò quia varii & inter se ipsos diversi notantur spiritus, quando alii sulphureo-salini ardentes, & vinosi, alii salino-sulphurei sive salini volatiles oleosi, alii alcalici sive urinosi, alii acidi, alii demum mixti prostant, de singulis aliqua scitu necessaria proponemus.

§. V. Sulphureo-salini, à particulis concretorum sulphureis seu oleosis potioribus, intercedentibus salinis volatilibus plus minus acerbis, in phlegmate evolutis & expansis oriundi, antesignanum quasi habent spiritum vini, quem sequuntur similes alii ex vegetabilibus eorumque partibus sulphureo-salinis per fermentationem geniti, aut ex iisdem spiritui vini priùs affuso nuptis separati: Ex animalibus verò ejusmodi spiritus ob salis volatilis copiam sulphur superantem vel prorsus non conficiuntur, vel si conficiuntur, re accuratiùs pensitatâ, alterius profapiæ esse deprehenduntur. Porrò nec ex mineralibus & metallis, utpote sulphur fluori fermentativo haud indulgentibus, sulphureo-salinos volatiles spiritus impetrare licet, etsi spiritus saturni, communiter sic cognominatus, multis imposuerit.

§. VI. Salino-sulphurei spiritus suggeruntur à particulis salinis volatilibus prædominantibus, oleosis paucioribus evolutis, intimius sibi junctis, & in fluido

pariter urinoso - vinoso hinc reddito solutis ; qualium exemplum evidentissimum habemus in spiritibus salino-volatilibus oleosis, e. g. spiritu salis ammoniaci anisato, lavendulato &c. eorundem verò copiam regnum vegetabile & animale nobis faciunt.

§. VII. Alcalici volatiles sive urinosi spiritus appellantur, quos ejusdem indolis salia, ex animalibus tum & vegetabilibus producta, in proprio phlegmate resoluta præbent, e. g. spiritus cornu cervi, urinæ, fuliginis, melissæ alcalicus volatilis &c.

§. VIII. Acidi spiritus ex salinis acidis in fluorem evectis, humidoque aëreo & aqueo perfusis particulis proliciti, occurrunt vel fixi, uti minerales notissimi, spiritus salis, nitri, vitrioli; vel volatiles, uti spiritus veneris, aceti destillati aliqua portio, spiritus salis peculiari modo destillatus; vel medio se habent modo, uti spiritus mellis, sicchari, item lignorum guajaci & querni &c. unde simul elucescit, ex tribus Macrocosmi regnis hujus census spiritus expectari posse.

§. IX. Mixti denique pro salium diversorum solutorum miscelâ varii obveniunt, & ex tempore fieri solent: Ita e. g. prostant acido - vinosi, ubi acidæ particulæ à sulphureis mitigantur & temperantur, uti contingit in spiritibus mineralibus acidis cum triplo spiritus vini dulcificatis, item in spiritu formicarum cum eodem destillato; obveniunt dein acido - salsi, ubi illæ ipsæ modo recensitæ particulæ ab alcali vel fixo vel volatili recunduntur, uti fit in tincturâ aperitivâ Mœbii, spiritu vitrioli volatili HARTMANNI &c.

§. X. Encheireses quod attinet, cum singulas (melius alioquin oculis usurpandas quàm calamo designandas) chartarum angustia non capiat, præcipuas tantum attingemus. Spiritus igitur sulphureo - salini ex vegetabilibus vel ope fermentationis gignuntur, vel beneficio spiritus vini à sulphureo - salinis volatilibus aromaticis plus minus acribus subjectis post præviam digestionem abstracti separantur, superveniente huic negotio vesicæ, balnei mariæ aut vaporosi, aut arenæ aut cinerum calore, non requisitis præcisè vasis serpentino ductu in altitudinem insignem exporrectis, sed sufficiente CCtâ altiori cum suo XXco munitâ, ignisque justo observato regimine. Salino-sulphurei facillimè impetrantur per oleorum æthereorum spiritui salis ammoniaci urinoso - vinoso instillationem, quousque ille hæc imbibere non renuerit. Alcalici volatiles sive urinosi ex herbis post præmissam putrefactionem impetrantur, per quam etiam ex aliquibus animalibus & earum quibusdam partibus e. g. ex lumbricis & urinâ humanâ obtinentur, aliàs postremi hi etiam exsiccati, item cornua cervina frustulatim dissecta, & retortæ terreæ injecta, igni immediato commissa, spiritum alcalicum pariter largiuntur: nonnunquam autem opus est alcalisati salis additamento pro alcali volatili ex acidi compedibus liberando, sicuti e. g. pro destillatione spiritus salis ammoniaci urinosi calcem vivam, sal tartari, vel pro evocando sale spirituque volatili ex urinâ recente cineres addere consuetum est. Acidi spiritus fixi e. g. ex sale

& nitro vulgari modo igne aperto ex retortâ loricatâ ejus impetum sustinere aptâ destillantur, adjecta prius (nisi à propria terra salinæ particulæ à confluxu propiori detentæ fuerint, uti e. g. in vitriolo prius calcinato obtingit) terreorum vel salino-terreorum corporum triplâ parte, pro salinarum particularum destillandarum impedienda fusione, promovenda autem earum necessaria dissociatione & propulsione, quemadmodum etiam melli vel saccharo in spiritum resolvendo caput mortuum spiritus salis adiici solet. Spiritus veneris per retortam ex arena, acetum destillandum per CCtam vel vesicam stanno obductam & lardo prius inunctam, imposito ubique alembico vitreo rostrato, provocatur. Spiritus demum lignorum in frustra mediocria concisorum ex retortâ arenæ imposita cum oleo empyrevmatico extorquentur.

§. XI. GLAUBERIANUS spiritum salis parandi modus Part. I. Furnor. philosoph. descriptus, etsi commodus, ob inevitabilem tamen à sulphure carbonum corruptionem nobis non satis tutus videtur.

§. XII. Reliquum est, ut usum Medicum generalem spirituum adducamus: Quare sciendum, spiritus sulphureo-salinos itemque aromaticos & salino-sulphureos exaltando & rarefaciendo sanguini, spiritibus confortandis, nervosque generi fovendo prodesse; alcalicos urinosos acido infringendo inservire; acidos sulphur sanguinis indomitum sopire, salque acre volatile coercere, pituitam viscidam incidere, coagulaque inde facta solvere, mixtos denique digestivâ & aperitivâ, diaphoreticâ, ac diureticâ virtute gaudere.

CAP. XXI.

De Clyssis.

§. I.

Post spiritus Clyssos in proscenium adducere lubet, spiritibus habitudine prorsus similes, formâ tamen & modo destillationis potissimum distinctos.

§. II. Nec enim cum PARACELSO isthoc nomine spatium aëreum, nec cum THURNEISERO virtutem variâ in loca distributam, tandem tamen iterum collectam & unitam, aut cum LE MORT quintam essentiam, sed spiritus compositos per detonationem clausam ex retorta tubulata propulso intelligimus, dum vocabulum ipsum technicum in latinam civitatem receptum à græco verbo κλύζειν ideo natales suos habuisse aliqui suspicantur, quod ex veterum monumentis constet, illos salia in retortis tubulatis liquata vel ignita aquarum aspersione in vapores spirituosos olim excitare solitos fuisse.

§. III. Discerni igitur elyssos à spirituum communiter sic dictorum genere facit forma & modus destillandi: Erumpunt enim illi sub detonatione magis vel

minùs explosivâ & impetuosâ, ingredientium particularum sulphurearum & nitrosarum evolutionem liberiores aut restrictam sequente.

§. IV. Jam verò ut distincte exponamus Clyffos, eosdem ad imitationem Celeberrimi ROLFINCIJ *Chem. in artis form. redactæ lib. 3. sect. 2. Artic. 1. p. 173. sub triplici class. considerabimus.*

§. V. Prima scil. classis nobis offert minoris apparatus Clyffos, quò quidem pertinet spiritus clyffiformis sub tartari & nitri detonatione in sale tartari extemporanei confectione, notante LUDOVICO p. m. in *dissert. de volatilif. sal. tartari p. m. 9.*, vel sub nitri & sulph. vel nitri & ☉❖ci accensione in lapidis prunellæ præparatione usitatâ, teste EXC. WEDELIO *Pharmac. acroamat. l. 2. sect. 5. c. 2. p. 475. excipiendus*, nec non similis sub concrematione vegetabilium pro obtinendo sale alcalisato habendus, autore BARNERO in *Chym. philosophic. p. 251.*

§. VI. Secunda classis exhibet mediæ apparatus Clyffos, hosque inter spiritum trium regnorum sive liquorem compositum pnevmonicum ex antimonii tartari & nitriana part. æqualibus juxta ROLFINCIUM l. c. l. a. *conficiendum*, & ab eodem KESLERO attributam, (*quamvis in KESLERO redivivo Germanico idiomate impresso talis sub numero processus 378. aliter descriptus legatur;*) vel potius usitatum clyffum antimonii sulphuratum dictum ex antimonii, nitri & sulphuris ana part. æqualibus, ex mente GLAUBERI autem *Furn. philosoph. part. 2. p. m. 52. ex antimonii lbj. Nitri lbj. & sulphuris 3üj. secundum artis regulas propellendum.*

§. VII. Tertia classis majoris apparatus clyffos nobis sistit, & quidem primo loco nominandum liquorem clyffiformem ex antimonii, nitri & tartari, æquali singulorum, & calcis vivæ dimidio pondere obtinendum, qui rectificatus aureo colore superbit, demumque phiolæ infusus sal tartari fugitivum in sublime dimittit, sicuti eundem describit philosophorum hujus seculi princeps ROBERT. BOYLE in *Chemist. sceptico p. 378.* cui propinquâ affinitate accedit tinctura ☉is lithontriptica Amelungii, ex antimonio Hungarico, silicibus ☉ribus, tartaro, & nitro, ita adornanda, ut nitrum in aquâ solutum reliquis speciebus superfundatur, & facta illius ab hisce imbibitione modo usuali per retortam tubulatam destillatio instituat.

§. VIII. Solent autem porrò recensiti Clyffi ab illis, qui omnia producta chymica ad acidum & alcali tanquam duo summa genera (sed revera insufficiencia) referre allaborant, partim acidî partim alcalici quoque denominari, acido in clyffo antimonii sulphurato, principio autem alcalico vel alcalico-salino in tertiæ classis clyffis sese sensibus manifestante.

§. IX. De reliquo Encheireses in clyfforum destillatione probe attendi merentur: Nempe enim primùm omnium præsto esse debet fornaci decenter imponenda retorta ex terra figulina confecta firma, duobus de sese ex porrectis tubulis prædita, per quorum alterum superiorem oblique deorsum versus medium retortæ ventrem dimissum materia injicitur, quæ accensa, vel igne ad minimum

ex-

exsoluta, per alterum inferiorem à latere retortæ exporrectum sub fumi aut nebula plus minus rutilantis specie transit in vas recipiens amplissimum, intercedente luto commissuris clausis cum posteriori tubulo firmandum, & pro moleculis sulphureo-salinis vel salino-sulphureis *αθρόως* & turmatim irrumpentibus in liquorem facilius resolvendis aquæ tantillo vel alicubi spiritu vini infuso humectandum: Mixtura autem clyffiformi destillationi destinata exactè pulverisata non prius retortæ tubulatae injicienda est, quàm ejusdem fundus probè excanduerit, & tunc quidem nonnisi parca manu (viz non ultra $\frac{3}{4}$ j. vel $\frac{3}{4}$ β.) paulatim, & per vices ex cochleari apto, ad evitandum rapturæ periculum, alioquin præcipuè ob sulphurearum cum nitrosis expansarum particularum elasticitatem & explosionem metuendum. Facta materiæ mixtæ injectione illico tubuli superioris ostium globulo ex argilla linteo madido inclusa obturandum, ut clyffus per tubulum lateralem, qua data porta, profiliat in recipiens linteis humectatis frigidis antea obvolutum; neque verò prius injectio nova repetenda, quàm rutilantes & explosivæ moleculæ retortæ tubulatae ventrem deseruerint, & intra capax recipientis cavum pacatiores aliquantum subsederint.

§. X. Confecti verò ad prædictam normam clyffi, si aut ab aquæ recipienti infusæ copia, aut sulphureo-empyreumaticarum fuliginosarum terrearumque particularum consortio liberi depuratique expetantur, rectificari & usui aptari possunt.

§. XI. In foro siquidem Medico Clyffi medelam quoque suggerunt salutis ægrorum profuturam: Acidi namque calorem sanguinis febrilem, per salis volatilis acrioris sulphur vitale nimium expandentis aliqualem fixationem, compescunt, sitim demulcent, mucilagines lentas tartareasque incidunt & resolvunt; indeque enatas obstructions expediunt, adhuc diaphoresin & diuresin cient, sicque acidularum vices quodammodo supplere valent, non tamen idcirco tam cum aquâ fontanâ diluendi, quàm cum marte infundendi: Alcalici autem vel alcalico-falsi acidum viscosum præternaturale in corpore peccans subigunt, hincque nata in partibus & visceribus lymphæ sanguinisque diversa coagula non minùs solvunt, ac calculum comminuere, viasque urinarias aperire speciatim celebrantur.

§. XII. Sed & caput mortuum clyfforum antimonialium adhuc usibus variis commodum deprehenditur: tale quippe post clyffi antimonii sulphurati destillationem residuum aut in flores redigi, aut in antimonium diaphoreticum cum nitro converti potest: nec minùs alterum à clyffo antimonii tartarificato relictum in aquâ solutum factâ aceti destillati instillatione sulphur Oturæ dimittit, vel cum carbonibus fusum regulum depromit, &c.

CAP. XXII.

De Tincturis.

§. I.

Tincturas nunc cōtemplari animus est, non quidem particulares illas Alchemicas, metalli unius alteriusve exaltationi aut transmutationi utiles habitas, multò minùs ipsam universalem, nondum enim ad tantorum mysteriorum adeptos nos Dea cuncta rotans vertigine cœcâ evexit, sed Medico-chemicas, quas describimus extracta liquida, certis menstruis, digestionis succurrente auxilio, parata, colore & virtute concretorum, è quibus eliciuntur, potissimum spectabilia.

§. II. Extracta appellamus, quia extractionis beneficio fiunt, & colore æque ac virtute concretorum imbuuntur; liquida verò ratione consistentiæ pronunciamus, ut ab extractis communiter sic dictis, spissiore formam ostendentibus, distinguantur: nec obstat, quòd tincturæ etiam siccæ, e. g. antimonii, martis, & coralliorum rubrorum &c. obveniant, cùm à potiori denominatio institui soleat, & hujus sortis tincturæ, aut post fluidi abstractionem, cum quo primitus parabantur, demum ita remaneant, aut sub croci, florum, extracti, vel solutionis siccæ &c. titulo magis usitate considerari soleant.

§. III. Id verò haud diffitemur, tincturas ab essentiis & elixiribus vix discerni posse, nec ab Autoribus indifferenter hisce nominibus utentibus distinguui, nisi quis clarioris doctrinæ gratiâ tincturas simplices, spirituosas, volatiles, explicitas & dilutiores, essentias; compositas autem saturatiores & concentratiores, elixiria, appellare malit.

§. IV. Genuinarum intereà & ἀκριβῶς consideratarum tincturarum, quia notæ & veluti *σημεία* seqq. requiruntur: Viz. (1.) ut per extractionem partialem particularum tingentium sulphurearum variè modificatarum, non autem integram, totius concreti solutionem, sint enatæ: 2. colore essentiali proprio, & viribus corporum, unde conficiuntur, sint imprægnatæ, atque idcirco 3. hæc ipsa coloris ornatu non minus ac virtutis robore revera, nec saltem apparenter, spoliata relinquant. 4. abstracto menstruo sub eodem colorato schemate, saltem quoad consistentiam mutato, non autem sub calcis specie &c. remaneant. 5. in exigua copiâ ex illis subjectis proveniant, ubi vel sulphur paucum vel difficillime separabile adest. Iis ritè perpensis mox elucescet, plures tincturarum encomio illustres, aut solutiones integrales sive totus concreti tinctas, aut menstruum in se, non nihil immutata materiali texturâ, colorata existere.

§. V. Inquiramus igitur tantisper, quousque receptæ consuetudinis ratio permittit, in tincturas, ex triplici Macrocosmi regno parari solitas: Quod igitur

vegetabile regnum concernit: 1. Flores rosar. rubr. papaver. errat. violar. aquileg. bellid. minor. &c. tincturam coloratam rubellam in aquam fontanam simplicem, aut pluviam, aut propriam etiam eorundem destillatam, cum spiritu salis, itemque sulphuris aut vitrioli acidulam redditam, aut in phlegma vitrioli, sub digestionem facillime deponunt, qualem à sulphure superficiali mucaginoso resolubili extracto ex parte profatam esse non ibo inficias, ex parte autem menstruo aqueo-acidulo adscribendam, quoad vires específicas sane exiguum esse, censeo 2. Fores hyperici & rorellæ &c. sulphur balsamico-roscidum spiritui vini, tanquam menstruo, pro tinctura concedunt. 3. Rhabbarbarum & sena sulphur paucum salino-terreo-unctuosum implicitum veluti animam aquæ lixivis seu alcalisatis salis tartari aut cinerum clavellatorum particulis imbutæ pro tincturâ futurâ largiuntur, spiritu vini in foederis perennioris consortium postea admissio. 4. Ialap-pa & similia concreta sulphur resinofum parum expansum spirit. vini rectificato ad tincturam cedunt. 5. Resinoso-bituminosum sulphur ex myrrha, benzoë, spir. vini non præcisè tartarifatus, sed alcalisatus, sub tincturæ forma elicit, quin rectifi. atus etiam simplex adoritur, facilius tamen, si compagem ejusdem clavis alcalisatæ prius referaverit. 6. Aloës & opii sulphur gummeo-resinosum menstruo aqueo-salino e.g. phlegmati aceti à sale tartari abstracto, & sulphureo-salino menstruo nempe spirit. vini simplici aut alcalisato tincturam impertitur. 7. Corticum, lignorum, baccarum, succorum, & aromatum quorundam sulphur particulis salino-terreis immersum spiritui vini nubere, tincturarum cort. aurantiorum, ligni santali rubri, baccarum juniperi, succi catechu, & cinamomi, exemplis edocemur. 8. Absinthii, scordii, similiumque amarificantium herbarum sulphur sali essentiali nitro-tartareo junctum, post præviam cum liquore alkahestico GLAUBERIANO vel alio alcalisato copulam, in tincturæ mutuos amplexus cum spiritu vini coit; 9. Tinctura salis tartari ex hoc in coerulescentem colorem igne pertinaciori exusto spiritu vini superaffuso emergens, menstrui particulis sulphureo-salinis sub digestionem aliter modificatis vel magis explicitis debetur.

§. VI. In Regno animali, animalium integrorum e.g. lumbricorum terrestrium, vermium majalium, cantharidum &c: recluso prius eorundem per oleum tartari deliquatum vinculo sulphureo-mucilaginoso vel gelatinoso, tincturæ cum spiritu vini pariter à recentioribus eliciuntur: sed & partes saltem animalium ad tincturarum confectionem expetuntur, sic castorium concretum salino-oleoso-resinosam tincturam & spiritui vini tartarifato & spiritui salis ammoniaci urinoso tribuit. Mumia Ægyptiaca particulis bituminoso-gelatinosis promte demissis liquorem præcipitantem CLAUDERI rubiniformi colore quasi in momento tingit. Ex sanguinis humani crassamento, sero supernatante remoto, spiritus nitri subquadrupla spiritus vini copiâ dulcificatus, infusione & digestionem institutâ, rubicundissimam tincturam elicit, illius moleculis sulphureo-salinis solutis in acceptum ferendam.

Unable to display this page

CAP. XXIII.

De Extractis.

§. I.

Tincturis amicâ & affini copula proximè subjungimus extracta, particulas concretorum medicamentosas efficaces ab impurioribus vel imbecillioribus & effoetis per expressionem aut extractionem, aliasque subsidiarias nonnunquam concurrentes operas, prius separatas, dein magis unitas, sub consistentiâ spissâ exhibentia.

§. II. Quorum, in officinis prostantium pharmaceuticis, simplicium & compositorum, minori vel majori apparatu confectorum, ad alterandum vel evacuandum corpus comparatorum, cùm laboremus copia, delectum eorum habendum esse, oppidè suademus.

§. III. Quod igitur extracta primùm attinet in vegetabili regno, talia rectè & utiliter parantur, vel ex alterantibus particulas volariles salinas & sulphureas, terreis, glutinosas, ramosas, viscosas, mucilaginosas, acidis vel austero-stypticis immersas aut implicitas, soventibus; vel ex purgantibus, acre volatile salino-sulphureum vel sulphureo-salinum specificum fermentativum colliquativum & irritativum principium catharticum sub contextu resinoso, gummeo, mucilaginoso, aut terreo, firmitus detinentibus.

§. IV. Unde in promptu est colligere, extracta dicti regni alia, quæcunque molecularum activarum salinarum sulphurearumque volatilium explicitarum, sub inspissatione aut evaporatione ad consistentiam extractiformem necessariâ mox penitus avolantium, jacturam nimiam, ex saporis, odoris, viriumque seminalium defectu dignoscendam, patiuntur, nullum in praxi accuratori pretium mereri.

§. V. Modus intereâ extracta vegetabilium conficiendi variat: Nempe enim etsi succi herbarum & florum quorundam, expressi depurati & inspissati extractorum vices quandoque suppleant, plurima tamen ope menstruorum convenientium elici solent. Eum in finem, radicibus, herbis, seminibus, & fructibus salino-oleoso-terreis particulis constantibus, incisis vel contusis, spiritus vini vel quicumque ardens sulphureo-salinus veluti menstruum competens affunditur. Aliis quibusdam sale essentiali nitroso vel nitro-tartareo mucaginoso vel terreo aluminoso aut vitriolaceo-styptico præditis aqua propria destillata, vel saltem fontana, vel quodlibet menstruum aquosum pro extrahente inservit cui tamen (id permittente præsertim nonnullorum extrahendorum crasi) si tantillum spiritus vini sub finem quis addere vellet, nec malè acturus esset, ad arcendam sitis vel marcoris superventuram labem. Resinosa menstruo sulphureo-salino, gummea aqueo, quâ alterantia, quâ purgantia, sub extractione parent, utrique etiam gummeo-resinosa tùm insuper aqueo-acidulo acidoque menstruo cedunt &c. : Et in universum seligenda sunt solventia, solvendis, inque extractis potissimum colligendis particulis, harumque promovendæ efficaciz, idonea.

§. VI. Jam verò ut menstruum facilius & felicius extractionem molietur, vegetabiliū eidem subjiendarum præmittitur incisio vel contusio, dehinc factâ illius super hæc affusione debita digestio in blando balnei mariæ vel arenæ vel cinerum calore, nonnunquam fermentatio, quin exigente firmiori compage etiam igne fortiori coctio instituitur, saturum menstruum decantatur & filtratur vel exprimitur & colatur, post recens ulteriori extractioni aptis reliquiis affunditur, de novoque secernitur, (quo tamen repetito labore supersedere licebit, unicâ simultaneâ liquoris competentis in octupulo vel decuplo suscepta affusione) demum ope caloris, crassi extractorum proportionati, remissioris vel intensioris, evaporatio vel aperta vel clausa adornatur, quousque extractiformis consistentia spissa, mollior aut tenacior eveniat, vitando tamen omni solertiâ empyrevma ingratum & damnosum.

§. VII. Atque inde ad Animale Regnum ut progrediamur, partium carnosarum, membranosarum, craniorum, cornuum &c. extracta s.a. parata equidem hîc offendimus, quæ tamen sali volatili vel sicco vel humido, & gelatinis, nec non tincturis eorundem usui sufficientibus, nulla exigit necessitas, nec ulla virtutis salutiferæ prærogativa commendat.

§. VIII. In minerali denique Regno, extracto antimoniali, ad imitationem celeberrimi WEDELII *pharmac. acroamatic. p. 310.* & martiali ad exemplum DISPENSATORII NORIMBERGENSIS *p. 184. vel Mosis CHARAS Pharmacop. Regia p. 325. elaboratis facile aqualescere poterimus.*

§. IX. Ceterum in compositis extractis usualibus symbolizantium reprehendimus copiam superfluum, aromaticorum odoriferorum similiumque corporum exhalabilium vel diffilabilium additionem frustraneam, lentorem sacchari adjecti exuperantis viscosum, aceti simplicis aut destillati tenerioribus plurimis acorem tartareumque sedimentum combinatum noxium.

§. X. Similiter Massas pilularum purgantium multas, per extractionem non tam exaltari, quàm officiosè enervari, observamus.

§. XI. Neque in extractis essentialibus ZWELFERI, à sale lixivo fixo proprio adjecto, specificæ virtuti notabile robur aut supplementum polliceri possumus.

§. XII. Quidni igitur extracta simplicia ritè parata, compositis quibusdam inconcinnis, & incongruis meliora, & præferenda esse concludamus?

CAP. XXIV.

De Oleis.

§. I.

Olea nuncupamus, sulphuris cum salinis aliisque interfusis particulis concentrati liquamina inflammabilia unctiosa, à naturâ aut arte facta.

§. II.

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

§. VI. Alkalia describimus salia porosa & ætheri aërique interfluo magis pervia, acidum invertentia, & cum hocce coagulari apta, eademque subdistinguiamus in fixa & volatilia: Fixa à colliquatione salis volatilis cum sulphure & terrâ, sub incineratione, concrematione, calcinatione, elixivatione, evaporatione, & ultima crySTALLIFICATIONE emergentia, alkalifata sive lixiva hodie usitato compellamus nomine, atque ex corporibus vegetabilibus præcipuè colligimus, ex animalibus tarde & parce obtinemus, ex mineralibus etiam quibusdam uti nitro & antimonio impetramus. Volatilia, alkalia ab odoris similitudine urinosa, pronunciamus, (tamen si nomen alkali sal lixivum ex herba kaly paratum primitus sibi vindicaverit) hæcque ex vegetabilibus animalibusque quibusdam mediante putrefactione destillationi præmittendâ, acidum vel sulphureo-terreo-mucaginosum vinculum destruente vel immutante, consequimur, ex quibusdam etiam superadjecto prius quopiam medio acidum ligans tollente, ex quibusdam sola destillatione putrefactionis impetum citius exferente colligimus, adhæc ex terris nitrosis atque argillis quibusdam accipimus.

§. VII. Enixa salia, aliàs falsa, neutra, & anomala dicta, sunt salia composita ex alkali & acidi connubio æquali nata, hincque differente ab alterutro sapore prædita, & quidem vel ex utroque fixo, uti tartarus vitriolatus, vel ex altero fixo altero volatili, uti sal ammoniacum, itemque terra foliata tartari, si cum aceto destillato subtiliori parata fuerit.

§. VII. Essentialia quod spectat salia, etsi *ὁρμακίας* ratio inde petita videatur, quòd essentialem herbarum, ex quarum succis l. a. fiunt, virtutem æmulentur, simplicitate & puritate alkalifatis cedunt, utpote oleoso-terreis faculentis plurimis obfuscata: subdistinguntur autem in tartarea acidula, uti sal essenziale acetosellæ, berberum; & nitrosa amaricania, uti sal essenziale card. benedicti, absinthij &c.

§. IX. De reliquo, quæ passim descripta leguntur metallorum salia, nec illorum propria & centralia, nec arte separata statui debent, quin potius metallorum integrales in minima divisæ & sub menstruorum crySTALLULIS salinis absconditæ, cumque iisdem in salium formam concretæ particulæ, ut plurimum extant.

§. X. Adhæc notandum, nec salia lixiva, nec alkalia urinosa volatilia in vegetabilibus animalibusque substantiis formaliter præexistere, sed veluti artis effecta sub ejusmodi modificatione resultare.

§. XI. Atque hinc earundem vim seminalem specificam integram neququam servant; æque ac salia essentialia fermentationis ope coagulativa simplicium suorum vires haud penitus adæquant.

§. XII. Interea, acida, crassi vitali humorum proportionata, pro anorexiâ emendanda, bile salina volatili acri figendâ, æstu sanguinis compescendo, hujusque rarefactione nimia coercendâ conferunt; alkalifata & alkalia in diaphorisi & diurisi cienda, acidoque invertendo conveniunt; dum illa simul vi suâ saponariâ abstersiva pro mucagine acido-viscosâ fluidorum catholicorum variis in locis removendâ, purgantiumque efficaciam juvandâ & quadantenus corrigendâ, singularem laudem merentur; hæc autem facultate bezoardicâ, cordialique corroborante, atque cephalica, nervina & antepilepticâ speciatim eminent.

Unable to display this page

Unable to display this page

§. IV. Sed si ad iudicii lancem expendamus enumerata Magisteria, quæ primi ordinis ad pigmenta potius quàm usum medicum idonea; secundi, viribus seminalibus suppressis terrestreitate (aluminosâ) onusta; tertij ad purgationem corporis commodissima, sive in vehiculo sulphureo salino reclusa, sive oleosis subacta, sive lixivis pansa fuerint adminiculis; quarti denique ordinis, officiosam aromatum castrationem præstantia, efficaciam tamen imparia, atque hinc, multiplicatâ citra necessitatem operâ, per oleosa destillata restauranda, censemus.

§. V. Porro Magisteriorum ex animali regno fertilis quoque habetur proventus, hic quippe ex ossibus, cornibus, crustaceis, actestaceis, viz. cranio humano, ungulâ alcis, dente apri, lapid. percarum, ocul. cancr. &c. magisteria fiunt: 1. Vulgaria, per solutionem cum menstruo aliquo acido, aceto destill., spiritu salis, vitrioli, & subsequentem præcipitationem cum oleo tartari p. d. attentandam: plumacea & butyracea, per solutionem cum menstruo acido dilutiori aut leviori e. g. spiritu vitrioli philosophico, vel spiritu nitri & præcipitationem cum acido concentratori & graviore (quale ad hunc laborem præcipue præbet spiritus vitrioli propriè talis) instituendam.

§. VI. Neque verò hæc nullam merentur notam, etenim vulgaria calces sunt fixatæ inutile venticulo negotium facessentes, plumacea verò & butyracea, etsi studiosè abluantur, acido tamen saturâ, virtute absorbendi, invertendi, & ceu communiter loquuntur, præcipitandi acorem morbosum, valde excidunt.

§. VII. Unde etiam magisteria ZWELFERI solubilia beneficio spiritus veneris soluta, hocque per destillationem secreto postliminio edulcorata, haud acidi cuperosi prorsus expertia, neque quæ citra ignem, mediante aceto destill. juxta Cl. Barnerum obtinentur, illibata censenda sunt.

§. VIII. Quod autem in Animali regno ex castorio, simili ac ex resinosis vegetabilibus recuperatur curâ, magisterium in excitandâ spirituum activitate proficuum æstimamus.

§. IX. Tandem ex minerali regno, aurum nobis magisterium *Κεραυνόχρυσον* post solutionem in aquâ regiâ, & præcipitationem cum oleo tartari aut spiritu salis ammoniaci l. a. institutam relinquit, diaphoreticum, quandoque dejectorium, hincque in febb. malignis non usque adeo tutum. Magisterium etiam præbet Dum, atque stannum Anglicum, quando in aqua forti solvuntur, dehinc per ol. tartari præcipitantur, quibus tamen selectior praxis carere potest, quia facultatem prioris cephalicam, posterioris uterinam incertam auguratur. Adhæc magisterium suggerit sulphur cum sale tartari fusum, mox in aquâ solutum, ac demum infuso aceto destill. in præceps datum, quod tamen in tussi curandâ floribus suis, in asthma relevando balsamo, multum cedit. Saturni magisterium ex lithargyrio vel minio in aceto recluso ope instillati ol. tartar. p. d. deturbatum, internè pro libidine compescendâ, acido vel acido-salfo acri infringendo, seminis fluxu coercendo, externè autem pro inflammatione partium membranacearum excludenda, impetigine & scabie delendâ admitti poterit. Ita Bismuthi etiam magisterium post ejus solutionem in aqua forti vel spiritu nitri sub præcipitatione per muriam vel spirit. vini tartarificatum,

risatum, accedente aquæ simplicis diluvio, cadens, tanquam cosmeticum sub variâ modificatione tamen adhibendum, approbamus. Antimonii demum magisterium, mercurii vitæ nomine aliàs inscriptum, ex butyro glaciali post affusionem aquæ secedens, emeticum dat, si prius aut per effumigium supra ignem, aut per fusionem cum nitro, & triturationem cum sale communi, sulphur ipsius arsenicale cicuratum fuerit, magis tutum.

§. X. Magisteria lapidum, lyncis, nephritici, judaici, & inde compositum nephriticum MICHAELIS, cum menstruo ei olim familiari parata, si lithontriptica, abstergendo & stimulando agunt.

§. XI. Coralliorum, margaritarum, gemmarumque pretiosarum magisteria, vulgari modo confecta, supervacanea, mutila, & manca pronunciare haud veremur.

§. XII. Siquidem ad usum sufficiunt, & præstantiora acido morbofo tam in canali alimentorum quàm in canali sanguinis peccanti invertendo prostant præparata, semper ejus farinæ magisteriis eapropter præferenda, sicuti hanc ob causam etiam in specifico cephalico MICHAELIS satis ceteroquin celebri magisteriis simplicia præparata substituenda in diatrib. M. S. de remediorum delectu suavisimus.

CAP. XXVIII.

De Floribus.

§. I.

Flores sunt concretorum exhalabilium particulae subtiliores, leviores & puriores, nunc integrales saltem meteorisatæ, nunc salinæ, sulphureæ, & mercuriales à crassiorum, graviorum, & faculentarum consortio separatæ, ut plurimum mediante sublimatione, tum destillatione, vel aliâ artificiali operâ in formâ solidâ collectæ, ideoque per analogiam aliqualem, quam respectu loci altioris, quousque plerumque attolluntur, coloris varii, & texturæ tenerioris, cum floribus Floræ deliciis habent, nomen adeptæ.

§. II. Impetrantur autem tales ex regno præcipue minerali, pro corporum diversitate multiplices, cum vel sine additamentis dividendis, attenuantibus, majori minorive labore. Et aurum quidem spatio unius horæ in flavos flores sublimatur, delicto interdum carmesino colore ludentes, si metallorum rex ope menstrui proprii in cucurbitâ solvatur, & solutio ad remanentiam placentulæ purpureæ evaporetur, huic deinde sumitorium 4 iale seu spiritus fumans affundatur, ac superimposito capitello, ex arenâ calidâ destilletur, tunc enim subito, quamprimum caloris impulsus accesserit, spiritus dictus particulas aureas magno cum impetu secum rapit, & in rotundos flores cum illis sub-

sublimatur. Alii Chemici tales rubros ex calcis auri part. 1. cum partibus decem salis ammoniaci beneficio sublimationis parant, à salinarum superfluarum sodalitia per aquam affusam liberandos; nonnulli similes purpureos ex auro fulminante in cucurbitam argenteam tubulatam detonationi subiecto in altum elevandos expectant, si autem quidpiam, non aliud sanè quàm calcem auri disiectam, impetrant, igne vehementiori in pristinum metallum deliquescentem.

§. III. Argenti flores à GLAUBERO *Furn philosophic. part. 2.* descripti, ex crystallis Dæ per spiritum nitri productis, carbonibus ardentibus instrumento ferreo tubulato comprehensis injectis, factâ accensione sub fumi argentei specie erumpentes, moxque intra recipiens concrecentes, argenti moleculæ cum salinis nitri particulis discontinuatæ sunt.

§. IV. Cupri hoc titulo inscripti flores non prostant, quamvis primum ens veneris, si juxta modum ab Illustri Boyle in *Tr. de utilitate philosophiæ* experimentalis traditum conficiatur, ex sulphure venereo terræ propriæ immerso ope salis ammoniaci in collum retortæ propulso oriundum, cum eodem florum colcotharis nomine compellari possit. Flores verò vitrioli veneris à ZWELFERO in *Mantiss. spagyric. part. 1. c. 4 p. 344.* exhibiti magisterii potius quàm florum denominationem merentur.

§. V. Ferrum autem subministrat flores aurantii coloris æmulos nobiliores, dum sulphur suum ochreum alcali volatili urinoso salis ammoniaci maritatum ex CCtâ terreâ vel vitrea lutata in altum alembici applicati propelli concedit, remanente intrâ caput mortuum acido salis marini, vitriolaceo - terreis martis ramentis ponderosioribus implicito, ac per deliquium tardum in liquorem martialem stypticum abeunte.

§. VI. Stannum in fine destillationis spiritus furmantis flores quoque largitur salino-mercurialibus particulis permixtos; alias autem ex eodem nec non zinco ad imitationem GLAUBERI flores consequi licet copiosos, si metallicorum horum corporum limatorum partes 2. cum ① optimi parte unâ mixtæ intra instrumentum carbonibus vivis refertum huic negotio adaptatum conjiciantur, eodem modo, quem de floribus argenti paulo ante memoravimus.

§. VII. Mercurius vivus salium corrosivorum consortio aliquatenus relicto, cum Pre antimoniali facillimè ex cucurbitulâ, crucibulo arenâ repleto impositâ, & igni rotæ commissâ in cinnabarin antimonii sublimatur, florum ordini non immeritò annumeratam; sicut is ceteroquin sulphuri embryonato intra terræ viscera à naturâ nuptus, in nativam, vel sulphuri communi ab arte junctus, in artificialem concrefcere solet, & sub aliis encheirisis salinis corrosivis spiculis transfossus in sublimatum acriorem elevatur, qui tamen superaddito mercurio vivo & repetitâ sublimatione dulcificatus atque draco mitigatus evadit.

§. VIII. Sulphur aut solum, aut adjectâ pro impediendâ fusione arenâ itemque farinâ laterum; ex CCtâ vitreâ imposito alembico, vel eadem terreâ, superadmotis aliquot aludel, iusto observato ignis regimine in flores sublimatur flavescentes, præferendos aliis adjecto colcothare difficilùs obtinendis, nec ab acrimoniâ vitriolaceo-cuperosâ prorsus

ptorſus immunibus, vel albis balsamicâ indole multum excidentibus, vel à ſacchari vel coralliorum additione nullam virium exaltationem naſtis, vel ab aloës, myrrhæ, croci, effluviis empyrevmaticis ingratoribus admixtis corruptis.

§. IX. Antimonium crudum pulveriſatum immediatè carbonibus inſperſum, vel CCtæ terræ ſublimatoriæ inditum, additis pro deliquatione & fluxu coërcendo farinâ laterum, vel vitro pulveriſato, in flores aſſurgit nunc albos, nunc ob ſulphuris cum terreo - ſalinarum molecularum connubio extraverſi toſtionem flaveſcentes vel rubefcentes. *ZWELFERUS Mantiff. ſpagyric. part. 1 c. 6. 349.* novum deſcripſit modum flores antimonii egregios proliciendi per retortam bicornutam, adhibito folle inſufflatorio, juxta modum ſub titulo ſorum ſaturni ibidem deſcriptum & figura expreſſum. Idem etiam flores ex regulo antimonii parabiles ſub nomine lilij antimonij *PARACELSI Mantiffæ ſpagyrica part. 2. c. 8. p. 361. propoſuit.*

§. X. Nitrum ſi in aquâ fontanâ vel roſarum ſolutum ollæ terreæ non vitreatæ inſundatur, & per aliquot dies in loco frigido aſſervetur, particulis ſuis nitroſo - ſalinis purioribus exquisitè ſolutis per ollæ poros tranſudantibus, & à terreo - unctuoſis ſæcibus remanentibus liberatis, ſuperficiæ exteriori adhæreſcentibus, flores chemicis dictos ſuggerit. Sal etiam commune ſub deſtillatione ſpiritus extremâ flores ex luteo albicantes retortæ vel recipientis collo accreſcentes relinquit, armoniacaliſ ſaliſ indolem referentes.

§. XI. Ex animali regno flores nulli ad uſum proſtant, niſi ratione alcali volatiliſ urinx flores ſaliſ ammoniaci hûc referre velis, utpote quos ex illo additis pro urinofæ portionis ſublimatione ſale tartari aut cineribus clavellatis aut calce vivâ ſecernere nonnulli conſueverunt. Ex regno denique vegetabili ſaltem uſuales ſunt flores benzoës, qui ex liquore ope deſtillationis prolicito oleoſo - ſalino in aquâ ſuper ignem ſoluto, per filtrum chartaceum trajecto, eleganti numero & puritate celeriter concreſcunt.

§. XII. Quoad uſum flores laudantur ab his, culpantur ab illis: & flores quidem auri cordiales, Dti cephalici, magis deprædicantur, quàm revera ſunt. Colcothariſ *BOYLIANI* diaphoretici, diuretici, & ſedativi Archæi habentur, ſed an ubique ſine irritatione emeticâ operentur, dubitamus. Flores vitrioli veneris *ZWELFERIANI* purgantes & anthelmintici dicuntur, in praxi ſelectiori tamen haud neceſſarii. Martiales antihypochondriaci & antiquartanarii, inter tot præſtantiora martialia, judice *CL. LUDOVICO*, rarò efficaciores aut penetrantiores. Joviales ad nodos gallicos reſolvendos externè emplaſtris permifceri poſſent. Zinci flores oculis ex lymphâ acri ſalſâ dolentibus, vel cuti intertriginem paſſæ, vel papillis fiſſis, cum levamine adſperguntur. Cinnabariſ antimonii & artificialiſ vulgaris, æque ac nativa, facultate nervinâ anodyna & reſolutiva polent. Flores ſulphuriſ phthificis tuſſientibusque auxilio ſunt; antimonii emetici, melioribus proſtantibus vomitoriis, rariùs expetuntur; nitri inflammationibus ardorique partium membranaceo - nervearum medentur; ſaliſ armoniaci cruditatibus ventriculi acido - viſcoſiſ; demum benzoës lymphæ pituitofæ pnevmonicæ intidendæ, inferviunt.

CAP. XXIX.

De Crocis.

§. I.

CROCI, nomen hocce à colore, croco vegetabili quodammodo simili, etsi aliquibus tantum competente, recepto tamen loquendi usu, in universum singuli adepti, sunt calces corporum mineralium fixæ à particulis eorum sulphureo-terreis, vel ignis vel salium solventium beneficio extraversis provenientes, & vel pulveris formam jamjam habentes vel promptè recipientes.

§. II. Subiectum ex quo parari solent, corpora mineralia (in sensu latiori) appellavimus, sulphure plurimo terreis particulis immerso prædita, nempe ☉. ♀. ♂. & ♂. Animalia namque & vegetabilia ob laxius mixtionis vinculum, sulphurisque volatilis fugam sola, pro crocis propriis usualibus elaborandis chemicis negotium haud faceßere consueverunt.

§. III. Jam verò, ut de usitatis crocis distinctè loquamur, notandum, ex auro metallorum rege crocum confici, idem in folia diductum, mediantibus ☉. O. & ☉e communi sub certâ proportionē adjectis, atque pro meliori actione aquâ affusâ iteratò solutis recludendo, post filtrationem oleo tartari p. d. instillato præcipitando, calcem hinc obvenientem edulcorando, demumque crucibulo injectam leni igne ad colorem purpureo-violaceum usque ustulando. Alii breviori viâ similem crocum, ex auri cum mercurio amalgamate, seruo hoc fugitivo dein propulso, captandum sibi promittunt. Alii ex auro familiari menstruo reßerato, mox hujus aliquali abstractione in vitriolum converso, & postmodum cum igne in vase terreo sub tegulâ leniter calcinato, obstetricæ continuâ agitatione, crocum præstolantur. Sunt qui aurum fulminans croci etiam nomine compellant. Sunt qui aurum laminatum cum C. C. crudo vel usto calcinationem cæmentatoriam expertum pro croco vendunt. Sunt denique, qui cum PARACELSO & HARTMANNO ex auri laminis supra urinam pueri cum uvarum pressarum exuviis suspensis per calcinationem vaporosam crocum pede leporino abstergendum colligunt, veneris potius auro mixtæ, à sale urinæ salis uvarum pressarum juncto, palliatam sobolem.

§. IV. Vulgare siquidem viride æris croci veluti species est, nec minùs ejusdem caput mortuum post spiritus præviam destillationem ex crySTALLIS dat pulverem croceum, croci veneris titulo insignitum, vel per se vel post repetitam calcinationem parabilem; qualem etiam caput mortuum à destillatione spiritus vitrioli veneris residuum, vel æs cum sulphure exustū, addito novo sulphure ad conflagrationem hujus perfectam fortiter denuò calcinatum, atque interea ferreâ radiculâ continuò agitatam, suggerit; tædiosè autem & citrà utilem necessitatem LEMERY ex ære usto candefacto novies in oleo lini restincto, demumque ad hujus consumptionem calcinato & pulverisato producit.

§. V.

Unable to display this page

§. X. Etiam si prorsus negandum non sit, crocorum ejusmodi vires, pro corporum, intra quæ suscipiuntur, diversâ crassi & habitudine nonnunquam immutari & determinari, ita quidem, ut in quibus gastricum, pancreaticum, & intestinale acidum præternaturale abundat, croci martis styptici vitriolescere, & aperitivam indolem aquales; contra aperitivam volatilem figendo, & vitriolaceo-terreâ adstrictione gustui notabili, stypticam qualitatem exserere possint.

§. XI. Crocus metallorum RULANDINUS & absinthiacus sulphure antimoniali per alcalisatas solius nitri aut absinthii particulas recluso foetus, balin emeticorum merito constituit plarium, viz. Aq. benedict. RULAND. sirup. emetic. Salæ, oxysacch. emetic. LUDOVICI, tartari emetici &c.

§. Qui verò addito sale communi conficitur, ab acido hujus quoad vim emeticam officiosè debilitatur; vulgaris etiam tartari consortio gavissus, & sub detonatione magis violentâ sulphure multo spoliatus, oleoso-terreis particulis onustus, ac regulinæ substantiæ dispendium perpeffus, ad collyria detergentia & siccantia, condylomataque absumenda, aptior est.

CAP. XXX.

De Regulis.

§. I.

Reguli, vel à particularum puriorum eminentiâ, vel earundem nitore, splendidum hocce nomen mutuati, sunt substantiæ solidæ ponderosæ, mercuriali principio propius unito, & cum sulphure intrinseco fixato tum metallico novo consortio quandoque animato, & iadigestis, crassioribus, ac immaturis scoriis exuto, constantes.

§. II. Subjectum, ex quo tales fieri consueverunt, habetur antimonium, mercuriali principio dives, striisque micantibus in longum protensis conspicuum, idemque nunc solum, nunc metallorum copulâ nobilitatum.

§. III. Et solum quidem in regulum abit, si pulverisatum cum nitri & tartari æquali parte per vices crucibulo medios inter carbones candefacto injiciatur, & post detonationem igne aucto ad fusionem promoveatur, demum cono fusorio, sevo quoad ambitum interiori prius illito, infundatur, & facta marginis superioris concussione secessus ad fundum procuretur reguli ponderosioris, à scoriis levioribus, sulphur antimonii arsenicale volatile per nitri & tartari alcalisatas particulas absorptum & extraversum complectentibus, hocque institutâ postea cum aquâ simplici solutione in filtro chartaceo sub croci metallorum titulo, aut adornatâ insuper cum aceto præcipitatione, sub sulphuris Oati appellatione, relinquentibus.

§. IV. Aliter autem comparatum esse videmus cum regulo antimonii medicinali moderno, ex antimonii optimæ notæ ℥v, salis tartari ℥j. & salis communis ℥iiij. exactissi-

mè inter se mixtis, & in crucibulo igne intensiori, quousque aquæ instar fluxerint, commissis, dehinc cono fusorio pariter infusis, resultante, pondere & soliditate priori cedente, ac tapæsi tantillum sulphuris volatilis arsenicalis alcali tartari avulserit, plurimum tamen illius cum substantiâ mercuriali regulinâ à salis communis acido fixata comprehendente.

§. V. Sed quod attinet regulos, ex antimonio & metallis sub fusionis actu combinatos, eos inter mox obvenit regulus antimonii Ⓐris, ex antimonii partibus sex in crucibulo liquatis, & auri fusi parte unâ additâ, vase continente ab igne remoto & concussio, subsidens.

§. VI. Sequitur famâ celebris regulus antimonii martis stellatus, optimo cura successu elaborandus, si summitatum clavorum ferreorum, quibus soleæ equorum firmanatur, pars una in crucibulo, igni folliis beneficio intendendo, commissâ ad fusionem disponatur, dehinc antimonii partes duæ adijciantur, nitrumque per vices pro fusionem accelerandâ adspargatur, tandem massa fluida cono fusorio infundatur, nec non, circumstantiis antea de regulo simplici commemoratis studiosè observatis, regulus colligatur, à scoriis mediante bacillo excutiendis liberandus, in basi latiore stellam aliquando primâ statim vice ostendens, ut plurimum repetita cum cineribus clavellatis adjectis fusionem pulcriorem exhibens, sed & diffractus radios quoque coruscantes stellæ æmulos undiquaque per universam interiorem substantiam dispergens.

§. VII. Interim stella isthæc Sophorum encomio à multis plus æquo deprædicata, nec peculiari siderum influxui, nec cœlo sereno, debetur, sed ex ipsis striis antimonialibus depuratis, post fusionem rigiditatem pristinam sub refrigeratione natâ, & adjuvante coni fusorii concussione in ambitum expansis resultat, quin in regulo simplici; certis observatis encheiresibus conspectui sese prodit, secus ac crediderat magni aliàs nominis Chemicus BÉCHERUS, in *Alphabeto minerali* regulum modo adductum, quomocunque etiam paretur, sine stellâ esse persuasus.

§. VIII. Ceterum regulus antimonii martialis aliorum insuper metallorum fuscipit connubium, atque cum auri subsexuplo, cum lunæ subduplo, adjecto pondere amice solet; similiter cum 4to anatica parte in electrum minus, dein cum ♀. 4. hō. Ⓐ & Ⓒ sub certâ proportionem à ROLFINCIO *Chem. in artis form. redact. Lib. V. sect. XI, c. 5. notatâ, in electrum majus coalescit.*

§. IX. Jam verò expositorum hucusque regulorum usus recensentur varii, nobis autem notiores & potiores saltem attingere vacat. Simplex igitur antimonii regulus, sub formâ primigeniâ, aut globulorum & poculorum extraordinariâ, vino injectus emeticâ idem imprægnat facultate, cum nitri triplo calcinationis ritum expertus, & edulcoratus, cerussam antimoniam, antimonio diaphoretico analogam, suppeditat, cum mercurio sublimato in butyrum liquatur, mercurio vitæ & bezoardico ulterius l. a. conficiendo idoneum.

§. X. Regulus antimonii medicinalis in febb. malignis continuis, & tertianis intermittentibus, pro sale acri maligno, aut acido bilioso invertendo, & per sudorem elimi-

minando suppetias fert utiles, si ipsi calcar lixivum aut falsum, si contra pro circumstantiarum variante discrimine frenum opiatum, associatum fuerit.

§. XI. Regulus antimonii martis stellatus vino injectus effluviis medicamentosis illud imbuat, atque ea propter cum jove Anglicano in poculorum aut pilularum perennium, citra vix notabilem ponderis, saporis, aut odoris varietatem liquores affusos emeticos reddentium, formam fundi sese patitur; cujusmodi etiam pilulas iliaticas devorandas multi præbent, cum tamen tuti magis sint aurei, vel viliori pretio constantes, non minori tamen in evolvendo volvulo vi pollentes, plumbei: porro idem modo dictus regulus cum nitri triplo in morem antimonii diaphoretici tractatus eximium suggerit bezoardicum siue antimonium martiale diaphoreticum quibusdam nuncupatum, in acido hypochondriaco absorbendo, cachexia, scabie, ictero &c. curandis summe efficax.

§. XII. Nec dispari modo regulus antimonii martialis, auri vel argenti connubio stabili junctus, & nitri triplo fixatus, calcinationemque propriè dictam & restinctoriam expertus, ac ultimo siccatus dat bezoardica, Ore & Ore, ad salia sylvestria humorum circulantium subigenda, cerebrum confortandum, memoriam juvandam usualia. Notissimum prostat antihecticum Poterii & bezoardicum joviale, in febre hectica lentâ coliquativâ curandâ, abscessibus reconditis, ulceribus scorbuticis & venereis malignis vetustis sanandis passim laudatum, quale electrum minus mediante calcinatione cum nitro usu receptâ præbet: electrum autem majus cum mercurio præcipitato intercedente destillatione in butyrum etiam facessit, ex quo mercurium vitæ & bezoardicum minerale compositum postmodum secundum artis regulas chemiæ magistri elaborant, hocque postremum ceu *αἰνίδιον πολυχρηστὸν* vendunt, de reliquo regulum antimonii solarem in §. V. antea allegatum ad auri depurationem præcipuè adhibent, quando antimonium recrementum metallica impura auro antea admixta lupi instar devorare assuetum, igne vehementiori continuoque folliis afflatu denuò abigunt, metallorum rege ob fixitatem permansente solo.

CAP. XXXI.

De Vitris.

§ I.

Cum de vitris supra in cap. de crystallisatione & vitrificatione jamdum egerimus, hic saltem de ductilibus vitris inter prisca deperdita recensendis pauca ex GUIDONE PANCIOLO *Rerum memorabilium Libr. prior. p. 238. memorabimus*. Fertur, is scribit, Tiberio principe excogitatum vitri temperamentum, ut ductile seu flexile ad instar chartæ fieret; atque inventorem hujus morti propterea deditum, quod cum magnificentissimum Romæ extruxisset palatium, quod ruinam minabatur, & Tiberius pretio exsoluto

mandasset, suum ad obtutum posthac ne perveniret, ille postea flectendi ratione inventa Tiberio hanc monstratum venisse, præmium scilicet inde expectans, ut Dio scribit: At PLINUS refert totam officinam artificis ejus abolitam, ne æris, argenti, auri, metallis pretia detraherentur. Sunt qui velint, malignitate id factum esse Tiberii, qui viros ingeniosos & virtute præditos odio habuerit.

§. II. Nobile igitur inventum cimmeriis tenebris sepultum merito dolemus. Interea sciendum vitrum commune hodie ut plurimum parari ex duabus vel tribus partibus: arenæ aut silicis pulverisatorum & parte una salis alcalisati, quæ quidem mixtura, vitrorum materia, artis vitrariæ peritis frita vocatur, & German. *das Gemenge aus so viel Asche und Sand, und so viel Saltz* appellatur, leg. JOH. KUNCKEL'S *Anmerkungen über das erste Buch ANTONII NERI von der Glas-Kunst* p. 45. § 55.

§. III. Mixtura verò prædicta fornacibus vitrariis commissa summa ignis vehementia ad fusionem deducitur, & vitra pellucida sive transparentia præbet, tum ob salis ab igneis spiculis invisibiliter porosi redditi copiam, tum ob sabuli diaphaneitatem, si enim arenulas, norante WILLISIO *diatrib. de Fermentatione* c. 12, è quibus vitrum conficitur, microscopio intuearis, singuli earum globuli (tanquam gemmæ vitreæ) clari & pellucidi apparent.

§. IV. Ceterum circa vitrorum compositionem verissimum observatur illud axioma: Ex quo quid componitur, in id etiam resolvitur: Quod si eiaim part. unam vitri misceas cum tribus partibus alicujus alcali, & simul in crucibulo fluere permittas, postmodum per deliquium solvas ac acidum instilles, silicis sive arenæ particulas ex alkali amplexibus præcipitatas, & distinctè rursus conspicuas observabis.

§. V. Quod reliquum est, vitra metallica seu amausa conficiendi modum ISAACUS HOLLANDUS *de Amausi*, GLAUBERUS *Furn. philosophic. part. IV. c. 16* aliique tradunt, quibus jungatur OTTO TACHENIUS *Hippocrat. Chemic. c. 5*. ANTONIUS NERI *de arte vitraria*, & CHRISTOPH. MERRETI atque JOH. KUNCKELIJ

Commentar. in eundem. Nos hic receptui canimus, & ad optatum

*Sec. I. Actorum nostrorum chemicorum
tendimus. finem.*

SECTIO II. SPECIALIS.

PROCESS. I.

Antimonium diaphoreticum.

EXpositis generatim in Sect. I. operationibus, nunc speciatim easdem recensere placet, citra tamen certam nexus & ordinis seriem, cum distinctio processuum secundum numerum sufficiat, ut index commodè subijci, & unumquodlibet effectum suo loco promptè inveniri possit.

Primum igitur in proscenium adducemus antimonium diaphoreticum, præmissis quibusdam de antimonio ipso scitu necessariis. Nempe enim antimonium (quod alias stinmi, vel ob sulphur Ore Orum leprosum, vel protheus ob varias, quas à Vulcano suscipit, formas, vel lupus, eò quòd metalla omnia præter aurum absorbeat ac devoret, itemque propter affinitatem primum ens & radix metallorum, & germanicè *das Spies*. *Glas oder der graue Wolff* appellatur,) est minerale metallica substantiæ proximum, constans ex sulphure arsenicali impuro multo, paucò solari, tum ex mercurio indigesto minùsque exaltato copioso, substantiâ salinâ item terrâ interspersâ, humidoque aqueo interfuso.

Quas quidem ejusdem partes constitutivas effectus inde provenientes, atque analysis spagyrica clarissimè demonstrant: A sulphure namque arsenicali, nō figatur & cohibeatur, atrox illa vis vomitoria dependet, & noxa imminet adstantibus, quoties id ipsum in calcinatione antimonii cum fumo in auras affurgit; à sulphure solari vis cephalica, analeptica, & alexipharmaca petenda est, nec non ab eodem animam suam roscam metalla recipiunt pallida. In Chemiâ ceramus sulphur antimonii cum nitro flammam concipere, cum mercurio adjecto in cinnabarin eoire, idem per acidâ & a kalia solutum, sub distinctâ formâ, in conspectum produci. Porò antimonio mercurium inesse regulorum confectio confirmat, eundemque seorsim conspiciendum, pro non ente quondam habitum, varum ens moderni pronunciant, præeunte *Excellentiss. JOELE LANGELOTTO*, qui in *Epistolâ ad naturæ curiosos, de quibusdam in chemiâ prætermiſſis perscriptâ p. m. 21.* modum operitrus mercurium ex antimonio proliciendi candidè & eruditè communicavit. Substantiam adhæc salinam, præterquam quòd fusio calcis antimonii in vitrum facta satis arguat, qualis sine salis concursu fieri nequit, eandem aperte demonstrat sal potens, quod ex antimonio crudo per calcinationem cum calce vivâ æque ac cum cretâ paratur, juxta *EXCELL. BOHNIUM Exercit physico-Chem.*

Chemicar. V. §. 7. vel secundum modum mihi notum ex minerâ citra additionem elicitur, aliud enim, quod cum aceto destillato producitur, pro vero & genuino non agnosco. Terram denique in corporaturâ deprehendimus, humidumque veluti essentialiale minerale aqueum destillando ex parte colligimus.

Ceterum quia variis in locis Italiae & Germaniae antimonium effodi solet, delectus ejus habendus; laudatur autem cum primis antimonium Hungaricum, sulphure puriori dotatum, aurique minerâ imprægnatum, striis micidissimis in longitudinem insignem exporrectis, mercurii delitescens abundantiam indicantibus, obscuraque rubedine sulphuris purioris inclusi teste, conspicuum. Aliæ bonitatis notæ vide apud SCHRÖDERUM *pharmacop. Medico-chymic. lib. III. c. 17.*

Nos nunc accedimus ad præparationem antimonii diaphoretici, quæ sequenti absolvitur modo: R. antimonii optimæ notæ Pj. nitri depurati Pijj., pulverisentur singula seorsim exquisitè, trajiciantur per cribrum, post accuratè misceantur. Mixturæ hujus cochlear unum post alterum, interpositâ brevi morâ, iniice crucibulo, medios inter carbones arduos posito & candefacto, sic repente insequetur detonatio, quâ post iteratas injectiones factas absolutâ, mixturam crucibulo comprehensam ulterius per semihoram vel longius etiam in igne detine, ut calcinetur, atque interea crucibulum tege operculo vel frustulo effracti lapidis tegularis, ne carbonum particulae vento vel radícula agitatae illabantur, eo adhibito ignis calcinatorii moderamine, ne massa fundatur, & liquida fluat, tuncque informâ reguli aliquid secedat: Hinc ubi per justum temporis spatium calx isthæc in igne satis fixata fuerit, exime hanc crucibulo, & injice ollæ sive patinæ aq. frigidam vel l. tepidam continenti, tunc statim particulae salino-nitrosæ superfluae solventur, & aqua falso-nitrosolum dabit degustata saporem, hanc decanta, & calcem in filtro chartaceo aquâ recente affusâ tamdiu edulcora, donec nullam amplius selsedinem percipias, deumum modo dictam calcem exsicca, ac si placuerit, post exsiccationem spiritum vini super illam affusum & accensum deflagrare permitte, vel calcinationi in crucibulo per brevem moram denuò expone, sic habebis antimonium diaphoreticum optimum & candidissimum. Aquam deinde quam per decantationem ab antimonii calce separasti, vel potiùs effudisti, fac in blando cinerum vel arenæ calore in vase vitreo l. terreo ad medietatem circiter, vel donec cuticulam in superficie superiori contrahat, evaporare, postmodum in locum frigidum repone, sic accipies crystallos nitri giati, fundo & lateribus vasis adherentes, qui SCHRÖDERO lapidem prunellæ antimoniale, aliis anodynum minerale dictum, constituunt.

Jam igitur si formam spectemus medicamenti præsentis scil. antimonii diaphoretici, rectissimè illud calcem antimonii, propter mutatam texturam molecularum componentium, insimulque particulas sulphureas partim abactas, partim cum mercurialibus regulinis terreoque salinis interventu nitri fixatas, albescen-

caput mortuum ac terram insipidam appellat, nec dubitat affirmare senescire, cujusmodi ejus particulis vis diaphoretica adscribi debeat? Sed minùs accuratè, eum terreoalcalina, qualis sensui gustus sese manifestat, ejusdem substantià sulphure inverso puriori & regulinà substantià quasi animata, omnes illòs effectus præstare potens sit, quales experientia omnium rerum magistra quotidie confirmat.

Quòd si verò encheirises, earumque causas, rimemur :

1. Admixto Φ o instituitur detonatio, tùm ut sulphur impurum arsenicale cum particulis forsàn quibusdam mercurialibus indigestis volatilibus in auras propellatur, tùm ut remanens purum inversum cum substantià regulinà terreoque salinà ab acido nitri, in triplâ proportionè auctà ideò additi, figatur, sicque medicamentum deposità atrocità emeticà diaphoreticum blandum tutumque obtineatur. Præstat verò antimonium diaphoreticum cum triplo nitri semel detonationi comittere, quàm illud cum hujus anatica parte ter igni subicere, quia istud hoc modo tædiosus repetitionis labor evitatur, nec partes salinæ cum terreis adeò arctè ligantur, quò minùs in elixiviatione sive edulcoratione secedere queant.

2. Detonatio cum strepitu oritur, quia particulæ nitrosæ vi suâ elasticâ explosivâ statim evolare nituntur, quamprimum cum sulphureis antimonii molecularibus ignis impulsus & accensionem perferunt, sed cùm nonnihil à terrestribus & salinis ramentis in isto sese expandendi conatu impediuntur, strepitum in aëre violentà isthac ab invicem divulsione necessariò efficiunt.

3. Ignis calcinatorius, lenior fusorio, adhibetur, minimè folle intendendus, ne mixtura in crucibulo contenta calciformis fluat, sed ulteriùs lentè calcinetur; atque interea si forte favillæ incidere poterint, incommodum hocce avertetur, crucibulum frustulo lapidis tegularis obtegendo, quâ cautelâ simul.

4. carbonum illapsus præcavebitur, ne acidum nitri alkali carbonum arripiat, & antimonium contrà ex sinu suo dimittat.

5. Calx antimonii, finita calcinatione, aquæ frigida vel tepida injicitur, ut particulæ nitrosæ superficiales, ab eadem separabiles solvantur, & ad usum medicum colligantur; quem in finem etiam edulcoratio per iteratam aquæ recentis affusionem suscipitur, qualis tamen quandoque ommittitur, si antimonium diaphoreticum aptum etiam desideremus, ut purgantibus associatum stimulo salino subvenire queat.

6. Postquam calx antimonii in pulverem album exsiccata est, spiritus vini desuper affusus accendi jubetur, ut si remanserint particulæ quæpiam sulphureæ minùs fixatæ per deflagrationem absumantur, quæ ipsæ tamen aut magis fixabuntur aut æquè separabuntur, si illa denuò in crucibulo per bre-

breve temporis spatium repetendæ subijciatur calcinationi. Quemadmodum ceteroquin antimonium diaphoreticum post elapsum anni spatium non frustra cum nitro æquali vel duplo adjecto pondere novæ calcinationi exponi jubetur, ut particula ejusdem sulphureo-mercuriales regulinæ, nitrosi figentibus ab ære humidiori solutis, sui juris denuò factæ, & ad genium vituleatum redeunt, vomitumque rursus cientes, novo addito nitro ac resumptâ calcinatione coercantur nec non figantur.

7. Tandem aqua, particulis superficialibus extraversis nitrosis, quas promtè solvit, imprægnata, mediante calore cinerum vel arenæ in debita proportionem evaporare seu exhalare permittitur, ut particula salino-nitrosæ aqueis fluidis nimium diluentibus absumentis propius coire, & in crystallos nitri antimoniatum nomine insignitos concreescere possint, signumque talis ad crystallisationem aptitudinis meritò censetur cuticula, in superficie liquoris post exhalationem conspicienda.

8. Præter Θ autem hoc antimoniatum etiam conspicuum sese post decentem evaporationem sistunt moleculæ salinæ non hexadram sed conicam figuram natæ, aut ex sale communi nitro admixto, vel ex acido sulphuris antimonii cum terra alcalina nitri per unionem peculiarem prosapiam suam adeptæ.

Restat, ut ad usum antimonii diaphoretici progrediamur, qui ex ipso statim innotescit cognomine: Nempe enim idem sudoriferum præbet medicamentum, non contemnendum, in febb. malignis & benignis utile; adhuc vim absorbendi, præcipitandi & temperandi fermentum morbosum tum acre, tum acidum, tum falsum exserit singularem; porro sanguinem mundificat, à corruptione vindicat, atque singulari efficacità abscessus internos reconditos sanat, nec non diversa sanguinis ferique coagula alia dissolvit.

In substantia sub pulveris formâ à $\Theta\beta$. ad gr. xv. imò Θj . adultis pro unâ præscribi solet: **CL. SRETA** in tractatu aureo de febr. castrensi malignâ, antimonii diaphoretici $\mathfrak{z}\beta$. vel $\mathfrak{z}j$. mensurâ decocti cornu cervi aut alterius ordinarii semper addi, atque factâ prius agitatione infanti ejusmodi febre laboranti propinari, vel de eodem antimonio diaphoretico gr. v. vel vj. in jure exhiberi suadet; subditque egregiam formulam, dignam nobis vîsam, ut hûc apponeremus, potus, quo sagaciores delicatuli infantes falli poterint: \mathfrak{z} . Sacchari albi, antimonii diaphoretici \mathfrak{z} . C. C. phil. ppt. Θj . vel $\mathfrak{z}j$. bezoardic. mineralis Θj . aq. fontan. Mj. bulliant aliquamdiu, ac ita turbidè potus præbeatur: Sic etiam de magisterio antimonii diaphoretici $\mathfrak{z}j$. probe trito aquæ fontanæ aut potui assueto permisceri, ac ad sitim æstumque febrilem compescendum successivè dari solet. De reliquo autem notandum, antimonium dictum diaphoreticum, si ad $\mathfrak{z}j$ in aqua scabiosâ $\mathfrak{z}iiij$. ac sirup. violar. purplear. $\mathfrak{z}\beta$. unâ vice ebibendum præbeatur, existere ex ejusdem **Scretæ** observatione securissimum detergens ac purgans, biliosam corruptamve aut aliâ crudam viscidamque colluviem è ventriculo ac intestinis expellens

Quod

Quod autem vires nitri antimoniati concernit, hoc ad æstum sanguinis temperandum, & inflammationes internas varias mitigandas laudatur, pulveribus, & potionibus usui adaptatis permiscendum; nec minus clysteribus, purgantibusque internis stimuli loco frequenter addi solet, dosis autem à gr. v. ad ℥ss. & gr. xv. vel ultra pro rei exigente necessitate & usu determinari poterit.

PROCESSUS II.

Crocus metallorum Rulandinus.

PRO hoc conficiendo, recipiantur antimonii crudi & nitri puri ana partes æquales, pulveriscentur & exquisite misceantur, mox vel in mortarium conjiçantur, & mediante carbone accenso detonationi simultaneæ fusionique insequenti subjiciantur, vel crucibulo candefacto ex cochleari per partitas vices ingerantur, ac detonationi succèssive tradantur, sic obtinebitur substantia obscure rubescens & fragilis, quam crocum metallorum RULANDINUM, itemque epar antimonii appellant: Alii duobus dictis ingredientibus addunt veluti tertium sal commune, anaticâ etiam observantâ proportionem, singulaque post exactam pulverisationem benè mixta in crucibulum medios inter carbones candefactum per vices deferunt, subsequenti aliquali detonatione & strepitu, postea fusionem igne folli ope excitatiori reddito accelerant, eâque obtentâ massam fusam mortario pariter prius ad evitandum rupturæ periculum aliquantisper igni admoto infundunt, sic mox concreset crocus magis resplendescens, ideo antimonii vitrum puniceum, item magnesia opalina quibusdam appellatus, à crusta salina facilius etiam quàm prior separabilis.

Ætiologia hujus processus gemini sequentia nobis exhibet notatu dignâ:

1. Si nominis rationem spectemus, similitudo caloris flavi vel obscure subrubri illud medicamento nostro imposuit, quam ob crocus metallorum, eparque antimonii appellatur, croci quippe flosculis aut epari bubulo alteriusque animalis colore aliquantum respondet: cognomen autem metallorum videtur inde originem habuisse, quòd antimonium primum ens metallorum apud plurimos olim hodieque habitum sit.

2. Si essentiam & quidditatem attendamus, deprehendimus crocum metallorum calcem esse, ex antimonii particulis sulphureis extra mercurialium regulinarum & salino-terrearum strictiorem ambitum explicitis seu extraversis constantem,

3. Probabile autem est, dictas particulas sulphureas magis extraveri à nitri particulis sub detonatione alcalisatis, cum quibus quando postmodum fundantur, coeunt invicem in substantiam fragilem ex rubro flavescens, si sal commune

mune autem fusionem promovens insuper adhibitum fuerit, instar vitri magis resplendescentem: sed quia interea nihilominus reliquæ antimonii mercurialis salis quoque terreæ moleculæ unâ retinentur, hinc nullus tunc separatur *Regulus*.

4. Subnectimus hisce ex more recepto usum croci metallorum, ubi sciendum, priorem cum nitro solo paratum, & sulphuregiali per hujus alcalifatas particulas recluso foetum, posteriori ab acido salis aliquantum coërcito potentiorē, basin emeticorum cum *WEDELIO* aliisque recentioribus constituendum esse: Nam tametsi ob summam virulentiam in substantiâ eundem exhibere moderatiores Medici non immeritò vereantur, cum vino tamen *Rhenano* ad gr. iij. vel iiij. eundem infundere vel coquere, & institutâ prius colaturâ, vinum dein propinare solent, admiscendo etiam pro sulphureo-mercurialibus ac salinis atomis emeticis aliquantum dulcedine deliniendis *Julepi* rosacei vel sirup. violacei ℥ss. vel ℥j, & pro iisdem ulterius cicurandis ol. sulphuris per campanam aliquot guttulas.

Tutissimum est exysaccharum emeticum *DANIEL. LUDOVICI*, quod conficitur croci metallorum ℥viiij. per triduum infundendo in aceti communis, (non destillati, utpote nimium figentis,) ℥x. in loco calido, sæpius liquorem affusum agitando, filtrando, ana sacchari addendo, (quod vitro clauso in calidâ aquâ detinendo sponde solvitur,) demum essentia papaveris etratici ℥j. tingendo; sic paratum est medicamentum, cujus infantiimestri gr. ij. præterpropter, anniculo gr. 7. 8. adultis autem ℥ij. ℥liij. imò ℥ss. exhiberi poterit. Ceteroquin celebratissima est aqua benedicta *RULANDI*, quæ conficitur croci metallorum ℥j. vini vel aq. card. benedicti, aut alterius alicujus destillatæ, vel etiam fontanæ ℥iij. aut ℥liij. infundendo, mixta in vitro clauso lento calore per 2. aut 3. d. digerendò, postea colaturam usus servando, cujus ℥ss. vel ℥j. ad humanum ℥ss. pro dosi porrigi solet. De reliquo cum crocus noster metallorum pro tartaro emetico obtinendo etiam interserviat, hujus descriptionem nunc adjiciemus.

PROCESSUS III.

Tartarus emeticus.

Recipe croci metallor. *RULANDINI*, crystallorum tartari ana ℥iij. redigantur in pulverem, dein exactè in patinâ argillaceâ vel ollâ misceantur, mixtis affunde aq. fontan. puræ mensur. unam & dimidiam, post suprà carbonem coque, donec crystalli tartari exactè solutis, aqua subrubra in superficie cuticulam stellulis nitentem exhibeat; hanc conspectâ solutionem adhuc calentem filtra, & nisi ante filtrationem aquea humiditas superflua per evaporationem abacta fuerit, in arenâ calente eandem promove, sic infundo & lateribus vasis crystalli concresecent, tartarum emeticum constituentes: Ab illis igitur primâ vice con-

concretis liquorem decanta, ac cum remanentiâ in filtro hærente commisce, tuncque coctionem & filtrationem repete, usque dum crystallos omnes ex voto collegeris.

Circâ appositam præparationem tartari emetici, rationalis nostra methodus aliqua porro considerare jubet: Nempe enim

1. Præsens medicamentum tartarus emeticus vocatur, quia vim vomitæ-rlam suscipit à sulphure antimonii subtiliori, in croco metallorum delitescente, una cum crystallis tartari soluto iisdemque associato.

2. Huic fini potissimum inservit crocus metallorum RULANDINUS, ob sulphuris expansi faciliorem extractionem.

3. Inter encheireses ea cumprimis notanda venit, quod ad solutionem & perfectiorem crystallorum tartari imprægnationem multum conferat, si inter solvendum liquor spatulâ lignæ continuo agitetur.

4. Si crystalli primò concreti subflavi apparuerint, sciendum, per ablutionem cum aq. fontan. purâ nitorem candicantem ipsis conciliari posse.

Vires tartari emetici prolixè recenset HADRIANUS à MYNSICHT *Armament. Medico-chymici Sect. I.* quæ ibidem videantur; nos enim potiores experientiâ propriâ perspectas saltem memorabimus. Viz. illè in febb. cum continuarum cum intermittentium principio, item ubi variolarum suscipio adest, salutarem semper nobis visus est attulisse medelam, sive solus, sive cum tartaro vitriolato, more nobis recepto, datus, sive cum saccharo in gratiam palati delicati etiam mixtus. Nec minùs in nidorosa ventriculis ruditate, cephalalgia cum oris amarore conjunctâ, præcordiorum angustia & pressione idem proficius extitit. Dosis pro adultis est à gr. ij. ad iij. cum cerevisiâ calidâ, jure carniū vel cicerum, aut aqua etiam simplici calefactâ, butyroque soluto pingui factâ, vel simili alio vehiculo. Infantibus quarta vel octava pars grani sufficit, atque pro illis securior oxyfacchari emetici Ludoviciani usus habetur; dum alii sirup. emeticum Sala à gt. xv. & xx. imò quinquaginta usque guttas pro ætate cum aq. cinamomi propinare, alii radic. asari pulverem à gr. v. ad xv. cum emulsione amygdalinâ infantibus dare solent. Ceterum tartarum alium solubilem emeticum vide sis apud NICOLAUM LEMERY in *curso chemico* p. 543.

PROCESSUS. IV.

Regulus antimonii simplex, cum croco metallorum & sulphure aurato simul impetrando.

R Ecipe antimon. tartar. & nitri crudi ana ℥ij. vel q. placet, singula seorsim in pulverem redacta exquisitè misce, postea per vices ex cochleari infice cru-

Unable to display this page

Reliquum est, ut de viribus medicamentosis singulorum loquamur: Primum igitur regulus antimonii simplex in calceis vel globulorum formam fusus vinum affusum emeticâ imprægnat qualitate; quod si autem in triplo nitri calcinetur & edulcoretur ad instar antimonii diaphoretici, *cerussam* suggerit antimoniale maximè tutam, adhæc metallis per fusionem purgandis & indurandis adjicitur, nec minùs cum Marte & Jove in regulum coit compositum.

Crocus autem metallorum præsens, quoad facultatem emeticam alteri RULANDINO multum cedens, & particulis oleoso-terreis aggravatus ad collyria detergentia ac siccantia potissimum adhibetur: e. g. R. Croci metallorum ante propositi ʒj. candescat, & extingatur in aqua euphrasie, chelidonii majoris, foeniculi ana ʒj. colat. adde sief. alb. sine opio ʒj. Tut. ppt. ʒss. sacch. saturni gr. v. camphoræ optime tritæ gr. iij. Ms. detur ad usum. Vel ad imitationem *Excell. WEDEL. in pharmac. acroamat p. 294.* R. Croci metallorum dicti gr. iij. v. vj. pulveris entur & cum aq. chelidonii majoris misceantur, postmodum mixtura talis præviâ moritatione ad aliquot guttulas in oculum affectum instilletur, & exterius quoque cum linteamine imponatur.

Sulphuris aurati autem vires priusquam exponamus, lixivium ex quò hocce per præcipitationem separatur, sui mentionem à nobis exigit; idem quippe, experientia chirurgorum teste, externum habetur remedium in ulceribus phagedenicis tibiæ sanandis utilissimum, utpote moleculis sulphureis ante præcipitationem adhuc foetum, si quotidie per vices partes læsæ eidem immergantur, nec minùs in gangrænæ principio censetur proficuum; porro ferreis laminis vel lateribus ignitis affusum vaporem dimittit, pro suppressis mensibus evocandis utilem, si per sellam perforatam muliebri sinu excipitur. Et recensitos quidem usus potiores præstat lixivium, sed quod sulphur à colore auratum dictum attinet, varias hoc ipsum obtinet virtutes ex diversâ præparatione & collectione enatas. Nam quod sub primâ aceti instillatione præcipitatur sulphur, crudius est, corpusque per vomitum & secessum movet, si à granis iij. ad vj. vel viij. exhibeatur: Quod secundâ vice post repetitam lixivij filtrationem, factâ denuò aceti instillatione præceps delabitur, mitius est priori, & propter aliquam, quam ab aceto nunc admittere cœpit fixationem, non tam ventriculum quàm alvum stimulat, unde non mirum, id quod tertiâ præcipitatione iteratâ cadit sulphur, diaphoreticum esse; at verò, quia talis præcipitatio non semper ex voto succedit, sulphur auratum, quod primâ etiam præcipitatione cadit, collectum unicâ aceti destill. affusione, & postea institutâ abstractione ita figere poteris, ut diaphoreticum evadat nobilissimum, sanguinisque mundificativum in cachexiâ egregium, ac singulari vi anodyna quodvis acre præternaturale temperans, sive per se, sive cum aliis sociatum detur præcipitantibus. Minus ergò rectè loquuntur illi, qui indistinctè sulphur auratum antimonii diaphoreticum pronuntiant, & artis tyrones seducunt, ut damnum ægri, ipsi vel o. famæ ignominiam, patiantur.

PROCESSUS. V.

*Sulphur auratum antimonii elegantissimum, una
cum aliis modis sulphur antimonii
separandi.*

R Ecipe croci metallorum RULANDINI, ex anatica antimonii & nitri parte l. t. confecti tantum, quantum placuerit, coque in aq. fontanâ ad aliquot digitorum eminentiam affusâ per quadrantis horulæ spatium, postea solutioni refrigeratæ & per filtrum trajectæ instilla celeri lapsu acetum, sic præceps ad fundum sulphur auratum, alteri paulo ante exposito quoad vires æquale.

Hic verò lubet *ὡς ἐν παρόδῳ* alios sulphur antimonii parandi modos annectere: Nimirum WILLISSIUS idem conficit ex sale tartari vel salis absinthii ℥viii. cum antimonii crudi pulverisati ℥vj. paulatim admixtis in crucibulo fornacianemiæ commisso fufis, deinde in vas argenteum aut æneum effusis, massâ croci coloris inde anatâ crebris ablutionibus edulcoratâ, cujus dosis à gr. v. ad x. teste nominato Autore longè mitius ac benignius operetur, quàm quodvis præterea antimonii præparatum. Quemadmodum verò in præmissis hocce WILLISII processu alcalisatæ sallum nominatorum particulæ eliciunt antimonii sulphur, ita pari modo tale lixivium saponaria extrahunt: e. g. & sal. tartari, calcis vivæ, & salis communis usti ana: F. cum aquâ lixivium, filtratione clarificandum, huic injice antimonium crudum pulverisatum, digere aliquandiu aut coque, ut fiat extractio, quam filtra, & leniter bulliendo reduc in pulverem rubrum, vel lixivio post coctionem aquam pluvialem cum aceto destill. acidulatam infunde, sicque sulphur præcipita aquâ postmodum edulcorandum. Nonnulli miscent antimonium cum quadruplo calcis vivæ, dein coquunt, sicque eliciunt copiosum sulphur. OTTO TACHENIUS Hippocrat. Chemicæ c. 23. alio modo extrahit sulphur antimonii, hocque HELMONTIANUM esse affirmat, præstantissimum in hydrope & tympanitide remedium: Viz. aq. forti ex nitro & One paratâ tantum salis fusi, i. e. mundi & puri pulverisati, quantum solvere potest, injicit, dein eam antimonio, grosso modo sicuti milli grana circiter contuso superfundit, quæ illico leni calore agit antimonium, hujusque regulum rodit; quare statim aq. frigida superadditur & videbitur sulphur separatum, quod aquæ instar picis supernatat; nota autem unâ vice non ultra ℥ij. solvendas esse, aliàs in majori quantitate corroditur quoque sulphur ab aquâ solvente, & in feces abit; istud autem sulphur edulcoratur aquâ frigidâ, & aspectu simile erit comuni, nisi quod parum viridescat.

PROCESSUS VI.

Poculum emeticum perpetuum.

Primùm conficiatur l. 2. Regulus ex antimonii crud. ℥j. cinerum clavellatorum & tartari crud. ana ℥v. dein recipe reguli hujus ℥v. 4. anglici optimi ℥j. liquefiat prius 4. um, post regulus pulverisatus injiciatur, relinquantur simul per quadrantem horæ in igne, donec exactè unita sint, adhæc effundantur in poculi cujusdam formam, quod emeticum vocatur perpetuum, siquidem vinum hispanicum vel gallicum, vel hydromel, vel liquorem alium fermentatum spirituosum ad ℥ij. per noctem inibi infusum dimissis moleculis minimis vel effluviis subtilissimis semper imprægnat, ut insequente die efficaciter vomitum cieat epotum. Alias quibusdam usualis est calix chemicus purgans Rulandi, seq. modo præparandus: Nimirum fiat ex ligno juniperino vel rhodio tornando poculum ad capacitatem ℥j., quod intus pice liquida abducatur, cui liquefactæ vitri antimonii subtilissimè pulverisati ℥ß. vel plus sit immixtum; pix igitur vitri antimonii exactè mixta in poculum torno elaboratum infundatur, & per totam interiorem capacitatem æqualiter distribuatur: Tale autem poculum concreditum vinum vel merum vel aquam mulsam per noctem, si frigidus, vel saltem per quadrantem horæ, si liquor calidus infusus fuerit, emetica virtute imprægnat & ad usus infinitos sufficit. Vid. MARTINI RULANDI *Secreta, spagyrica cum scholiis EHRENFRIIDI HAGENDORNII* p. 47. & seq.

PROCESSUS VII.

Regulus antimonii medicinalis.

Recipe antimonii optimæ notæ ℥v. salis tartari probè calcinati ℥j. salis communis ℥iiij. singula seorsim in pulverem redigantur subtilissimum, post in crucibulum forte injiciantur, & supra ignem fundantur, donec instar pluvie fluiditatem sub fusione obtinerint, eoque in statu per quadrantem horæ circiter relinquantur, dehinc in conum fusorium calefactum, & quoad superficiem interiorem sævo illitum effundantur, moxque factâ superioris coni fusorii marginis repetitâ levi percussione, ad fundum secedet regulus, hærentibus in superficie scoriis, quibus separatis regulus si rectè operatus fueris compactus tibi obveniet calorem scoriarum ferri repræsentans, non porosus, in pulverem, si conteratur, atrorubentem abiens. Accipe igitur hunc regulum, eumq; grosso tantum modo contusum in patinam aquâ pulviâ repletam infunde, & ab omni salsedine abluendo libera, sic paratum habebis regulum medicinale, sudoriferum tutum & pretiosum; quod aliis antimonialibus sudoriferis præparatis auteferendum esse censent Medici Belgæ, eò quòd hæc principia antimonii activa ob detonationis absentiam non ad eò in auras discutiantur, & deperdantur: Obtinetur autem medicamentum hoc modo sudoriferum, eò quòd alcalisa-

tum

tum sal tartari sulphuris antimonialis volatilis arsenicalis partem extrahendo absorbeat & immutet, dum hujus reliquum una cum substantia mercuriali regulinâ à salis communis acido figitur, & quoad virulentiam emeticam cicuratur. Usus reguli antimonii medicinalis dicti est in omnibus morbis, ubi per sudorum mineram morbificam expugnare oportet; speciatim autem idem laudatur in febre tertiana intermittente, itemq; in febb, malignis, si corpore prius evacuato exhibeatur. Dos à gr. xij. ad ʒj. imò 24. grana constitui solet, dum promeliori operatione tempore usus nonnulli medicorum stimulum salinum vel enixum, & pro scopo anodyno opiatum aliquod concretum, addere solent.

PROCESSUS VIII.

Regulus antimonii martialis stellatus.

Regulum antimonii simplicem, quoniam supra in processu IV. descriptum dedimus, nunc cum metallico martis consortio compositum subungere placet, quem ut obtineas, recipe limaturâ martis, vel summitatum clavorum ferreorum, quibus ungulæ equorum firmantur, vulgò *die Spitzen von den Hufnägeln* partem unam, e. g. ʒij., antimonii ungarici, radiantis striis nitidissimis in longum exporrectis, partes duas & paulo plus e. g. ʒiiij. : Injice primo martiale corpus crucibulo, hoc igni fusorio mediante folle excitando impone, fac, ut illud exactè, candeat, & quasi liquefcere incipiat, tunc antimonium grossè saltem contusum mediante cochleari ferreo superingere, curaue ut exactè invicem liquentur, & insimul pro intimiori unione ferreo bacillo intruso agita ac misce, post nitri pulverisati ʒj. per vices insperge, demum optimè liquata calici fusorio infunde, aliis simul observatis circumstantiis, quas in præparatione Reguli simplicis edocuimus; sic refrigeratione justâ admissâ, remotis scoriis regulam in fundo colliges, stellatum, ob strias stellæ instar coruscantes in superficie conspiciendas, & à centro versus ambitum expansas, intus etiam, regulo malleo diffracto, notabili splendore apparentes, cognominatum: quem tamen nitidiorem juxta ac elegantiores recuperabis, si rursus in mortario contusum cineribus clavellatis in crucibulo supra ignem fufis injicias, liques, ac de nuò liquatum calici infundas. Sunt qui regulum præsentem solum bis terve repetitis vicibus fundunt, atque nitrum fuso adjiciant, quousque stella in obtutum veniat.

Jam si ad rationis incudemus revocemus, quæ Ætiologia nobis suppeditat:

1. In Regulo proposito substantiæ mercuriali & terreo-salinæ antimonii sulphur martiale intrinsecum fixum combinatum esse constabit; unde præparatum ex eodem diaphoreticum martiale flavedinem exhibet antimonio diaphoretico simplici contradistinctam; adhæc notavit JOH. JOACHIM. BECHERUS in *Alphabeto minerali* p. m. 138. si regulus martialis cum tartaro in occluso fufus postea pulverifetur, ignem ex aëre concipere & incendi, quod phænomenon cum regulo communi non succedit; item si regulus

marts

Unable to display this page

parte permixtus ex 6ta destillatur in butyrum glaciale egregium, sed citra cinnabaris proventum, quia particula sulphurea mercurium in cinnabarin ligantes hic deficiunt.

PROCESS. IX.

Antimonium Martiale Diaphoreticum.

Duplici hoc impetrare licet modo, vel enim regulus Antimonij Martialis paulo ante traditus in morem Antimonii diaphoretici vulgarissimi cum triplo Nitri detonationi & calcinationi subicitur, post facta edulcoratione, simulque nitri Antimoniati Martialis elutriatione in calcem ex albo flavescentem exsiccat: Vel recipiuntur Limatura Martis & Antimonii crudi pulverisati ana partes æquales, illa primum in patinâ terrea non vitreatâ carbonibus imponitur, donec candefiat, post hoc scil. Antimonium subditur, atque ambo mixta continuò cum bacillo ferreo agitantur quousque in scorias abeant, quæ in pulverem trita cum triplo Nitri excipiuntur, & porro eodem modo tractantur, sicuti de regulo Antimonii martiali edocuimus.

Ætiologia sequentia nobis notanda exhibet:

I. Antimonium hoc Martiale nuncupari ob Sulphur Martiale fixum, quod in consortium suum recipit, & inde flavedinem nanciscitur, pallidiorem tamen si priori quam si posteriori modo paratum fuerit, quia regulus minus sulphuris offert tingentis, quam limatura cruda complectitur.

II. In confectiōe ejusdem cum limatura, agitationem cum bacillo ferreo continuam suscipiendam esse, ut à sulphure antimonii arrosæ martis particula una cum regulinis in scorias vertantur, & reguli secessio prohibeatur.

III. Nitri triplum utrobique adjici, propter finem in antimonii diaphoretici declaratione adductum eundem.

IV. Notabile ultra primitivum antimonii & martis pondus incrementum in calce post elutriationem etiam deprehendi, proculdubio à nitro in terrestreitate fixo vel carbonum acido sulphure simul combinato proveniens.

Usus autem quod concernit, sciendum antimonium martiale diaphoreticum remedium existere nobilissimum in curando ictero, in cachexiâ utriusque sexus emendandâ, sulphureq; sanguinis balsamico vitali depresso exaltando, sal sedine feri & inde enatâ scabie corrigendâ, &c. demumque acido viscoso obstructionum plurimarum parente absorbendo & resolvendo.

Dos. à ℥ss. ad gr. XV. & ℥j.

PROCESS.

PROCESS. X.

exhibens

*Experimentum separandi Sulphur ex scoriis
reguli Antimonii Martialis.*

QUemadmodum Mars alias Sulphur commune libenter arripit, ita etiam idem, quando cum antimonio in igne funditur, antimonii sulphur avide imbibit: pro hoc ergo separando & oculis subjiciendo, ab imitationem *Celebrissimi BECHERI in Alphabeto minerali* hujus experimenti mentionem facientis, accepimus scorias reguli Antimonii Martialis, easdemq; in aqua regia solvimus, sic effluvia sulphurea non solum ad nares nostras mox assurrexerunt, sed & sulphur combustibile instar lamellarum ad superficiem menstrui protrusum hinc inde innatavit; nos insuper notavimus ex scoriis istis aeri humido expositis sensim sensimq; sulphur quasi effloruisse, atq; odorem coloremq; sulphureum de sese sparsisse.

PROCESS. XI.

Electrum minus Joviale.

ELECTRI vox *πυλῦσμος* modo succinum significat, modo primum ens metallorum designat, quod nondum attigit ultimam perfectionem, seminalis tamen potentiae fecunditate turget; inpraesentiarum vero Electrum nuncupatur regulus antimonii & martis cum aliis metallis compositus; & hocce quidem, cujus descriptionem mox subjiciemus, minus dicitur, ad differentiam maioris, quod ex pluribus ingredientibus concinnatur, nobilioribus etiam metallis in consortium adscitis.

Electrum igitur minus Joviale seq. modo elaboratur: *R.* Reguli Antimonii Martialis, Jovis Anglici optimi ana partes aequales, Regulum prius decenter in mortario contusum crucibulo injice, medios inter carbones collocato, & quam primum ab igne fundi coeperit, Jovem subde, ut simul fluant, hoc facto remove crucibulum massamq; fluidam calici fusorio ad pavementum modeste illiso subito infunde, ibiq; refrigerari permitte, sic obtinebis regulum Antimonii Martis Jovialem sive electrum minus argenteo nitore conspicuum.

Circa propositam praeparationem, quae ulteriorem expositionem mereantur, non occurrunt, dum saltem in memoriam revocentur ea, quae in antecedentibus annotavimus; id tantum paucis indicasse sufficiat, electrum nostrum Joviale stellae

decus minimè servare, quod regulus Antimonii Martialis stellatus antea exhibuerat, quia repetitâ fusione cum particulis Jovialibus striæ regulinæ penitus colliquantur, ut sese amplius exporrigere nequeant.

Circa usum a. notandum, Electrum nostrum potissimum cedere in medicamentum antihecticum Poterii sive diaphoreticum Joviale dictum, si cum triplo nitri pulverisati mixtum per vices in crucibulo detonetur, aliquandiu inibi relinquatur, postea in patinam aquam frigidam continentem injiciatur, mediante filtratione inde separetur, demumq; in filtro relictum aquâ tepidâ affusâ rite edulcoretur, in ære sicceatur, & super lapidi porphyriten in pulverem subtilissimum cœrulescentem comminuatur. Cujus Dosis est à gr. vj. ʒss. ad gr. XV. & ʒj.

Adhibetur autem non solum in hæctica & phthisi, sed aliis etiam morbo-
sis pathematibus ab acrimonia salina colliquativâ vel corrosivâ fluidorum ca-
tholicorum peccante enatis, particulis quippe ejusdem mercurialibus regulinis
terreoque alcalinis vis absorbens denegari nequit.

PROCESS. XII.

Tinctura Antimonii.

Cum antimonii Tinctura à Sulphure ejusdem expanso potissimum speranda sit, hinc pro illâ conficiendâ vel adhibentur scorix reguli antimonii simplicis adhuc calentes, vel sumuntur salis tartari & antimonii ana partes æquales, tartari sal prius in crucibulo ab Δe permittitur fundi, tuncq; superinjecitur antimonium, ut ambo in scorias convertantur, quæ deinde pariter calentes mox recipiuntur; utrx autem harum scoriarum elegantur perinde est, sed porro requiritur, ut in mortario statim contendantur, phiolæ indantur, & spirit. vini rectificatus ad eminentiam 4. digitorum superfundatur, sic factâ per aliquot dies in calore blando digestionem exsurgit Tinctura ex flavo rubicunda desiderata.

Ætiologia autem docet:

I. Sicuti in priori modo scorix reguli simplicis antimonii moleculæ sulphureæ ab alkalifatis nitri & tartari particulis absorptæ inhaerent, ita easdem, relictis tamen unâ regulinis à similibus prorsus salis tartari sub fusionem intermixtis particulis (unde etiam talis Tinctura antimonii tartarifata denominatur) reclusas & extraversas in obvenientibus sub posteriori modo scorix delitescere.

II. Pro menstruo idèd spiritum vini rectificatum optimè affundi, utpote iisdem extrahendis & solvendis apprimè idoneum.

III. Colorem rubicundum sulphuri antimoniali cum spiritu vini rectificato veluti menstruo sulphureo salino per digestionem exaltato deberi, minimè

mè soli salis tartari (equidem spiritum vini sub digestionè aliàs obmutatam texturam rubicundo colore tingenti,) adscribendum esse, cum sulphur antimoniale mediante acido instillato ex ejusmodi Tincturâ manifestè separari & præcipitari queat.

Usus præmissæ Tincturæ Doctores attribuunt, in sanguine depurando, salibusq; ejus sylvestribus mitigandis & attemperandis, speciatim in lue & scabie, leprâ &c. admodum proficuum. Quod si autem loco spiritus vini superfundatur - us cochlearia vel alius antiscorbuticus singularem efficaciam in arthritide vagâ aliisque pathematibus scorbuticis eidem assignant. Dosis est à gutt. X. ad XX. ulterius n. ascendere ob vim vomitus in tenerioribus metuendam non adeo consultum habetur.

PROCESS. XIII.

Tinctura Sulphuris Aurati Antimonii.

AD imitationem Celeberrimi Chemicæ DN. DANIELIS LUDOVICI in pharmacâ sub modernorum seculo applicandâ parari potest, & Oato consimilive Antimonialiacetum destillatum saltem simplex (vini vel mellis, tantum fortissimum) in duodecuplâ majorive proportionè affundendo, digerendo, solutionem decantando; evaporando ad mellaginem vel ulteriorem consistentiam, demumque cum Spiritu Vini extrahendo.

Circa quam præparationem id præcipuè animadvertendum est, menstrua acida mediantibus particulis terreis, in quas proximè agunt, Sulphur antimonii pariter recludere, quod deinde ab affuso Spiritu Vini magis expanditur, hujusque Tincturam largitur rubicundam, dum hæc ipsa ex parte tamen ab acido tanquam menstruo ad mellaginem evaporato quoque resultat. Ceterum ad eundem usum ac Tincturæ Antimonii præmissæ præsens quoque exhiberi potest, in dosi æquali vel majori citra metum subsequendi votus, quia ab acido moleculæ Sulpure arsenicales antimonii fixatæ & cæuratæ sunt.

PROCESS. XIV.

Tinctura Antimonii cum Spiritu ligni querni.

PRO hac obtinendâ recipe vitri antimonii hyacinthini quantum placet, pulverifetur, & phiolæ injiciatur, mox affundatur - us ligni quercini ad eminentiam trium digitorum,

M. 3

dein

dein digestio instituatur blando arenæ calore per aliquot dies, donec spiritus colore rubro sanguinis æmulo tinctus conspiciatur, qui decantetur, denuoque recens affundatur, hic verò separatus ac priori associatus per Balneum Mariæ ferme ad siccitatem abstrahatur, ac demum in vini affuso diluatur, sic factâ filtratione tinctura acquiretur rubedine transparente oculis jucundum præbens spectaculum. Equidem binas jam deditimus Tincturarum antimonialium descriptiones, nihilominus quia varietas delectat præsentem etiam subjungere placet, de qua tamen monemus, eam communiter attribui Sulphuri antimonii cum particulis terreo salinis ab acido menstruo nempe spiritu querno primum recluso, mox cum Spiritu Vini magis expanso & exaltato, at enim verò sciendum, eandem Tincturam ex parte etiam deberi ipsi menstruo, per mutatam sub digestionem particularum modificationem, & præcipue oleosarum propriarum antea absconditarum extraversionem, rubedinem facile contrahenti. Interim cum Sulphur antimonii in hac etiam Tincturâ magis ab acido menstruo fixatum sit, in dosi citra vomitionis subsequituræ metum largiores esse possumus, si illâ quidem ad commendationem chemiarum in cachexia, hydrope, & scabie &c. uti animus fuerit. &c.

PROCESS. XV.

Flores Antimonii.

TAles duplici potissimum modo parantur: Vel enim 1. Cceta terrea tubulata furno ita adaptatur, ut carbonum ignis illam attingere possit, super impositis tribus vel quatuor sublimatoriis, quorum supremum exiguo foramine pervium sit, vel tubulum de se exporrigat: Tunc verò ubi Cceta moderatè calefacta fuerit, injicitur paulatim per tubulum ejusdem lateralem antimonii pulverisati tantillum, & subministrato conveniente ignis moderamine flores sublimantur egregij; vel 2dò accipiuntur ollæ aliquot vel fictilia, scil. No. III. vel IV. quæ inversa & in fundo amplo foramine excavata sibi invicem committuntur, & furno anemio carbones ignitos continenti decenter adaptantur; tuncque repetitis vicibus per supremum ollæ foramen (quod respectu subjectorum minimum & exiguum esse debet) vel in cæ olio tabulam lateralem antimonium pulverisatum injicitur, & mox in altum elevabuntur flores, ac lateribus ollarum adhærebunt. Sunt etiam aliqui, qui molestam antimonii per vices injectionem in carbones ignitos fastidientesc, rucibulum cum antimonio pulverisato indito carbonibus imponunt, & tam diu inibi relinquunt, donec floris sublimati sunt.

Circa Ætiologiam monemus:

I. Flores prædictos sulphureas & mercuriales antimonii leviores minimasque ab igne propulsas moleculas esse, ex salino-terrearum alkalinarumque graviorum consortio liberatas factas: hinc quò moderatior adhibetur ignis, eò elegantiores prodeunt flores, & quidem albicantes; si vero ignis adaugeatur, iidem ob abreptas secum particulas salino-terreas magisque panum & quodammodo adustum sulphur vel flavi, uti medij, vel rubicundi uti infimi, evadunt.

II. In

II. In supremo vasculo sublimatorio foramen relinquendum esse, quia particulæ recensitæ antimonii sulphureæ & mercuriales tam arctè sese coërceri haud patiuntur, quin liberum habeant expirandi spatium, quod si denegetur, irritò laborabimus conatu imminente simul metu, ne vasis disruptis flores exitum quærant.

III. Si modo vulgatori & CCtâ tubulatâ uti florum sulphuris ita horum antimonialium sublimatio instituatur, arenam pro antimonii discontinuatione & largiori hinc obtinendo florum proventu associandam esse, idemque, quando simul & semel antimonium omne cum crueibulo carbonibus imponere placuerit, observandum, vel exactissimum ignis moderamen tenendum esse.

IV. Flores ex regulo pariter parabiles esse, quales ZWELFERUS *Mantiss. Spagyric. part. 2. cap. 8. p. 365. sub nomine lilij antimonii PARACELSI proponit.*

V. Flores antimonii egregios prolici per 6tam bicornutam, adhibito folle insufflatorio, juxtâ modum sub titulo florum saturni descriptum & figurâ expressum à ZWELFERO *Mantiss. Spagyric. Part. 1. c. 6. p. 349.*

VI. Flores antimonii compositos rubros etiam proflare, sublimandos ex CCtâ terreâ cum sale ammoniaco in anaticâ quantitate addito, hoc enim communi sublimatorium vectore adjecto sulphur Otum obtinetur, à falsedine postea liberandum, nequè alio ferme fine opus esse isto processu, sicuti docet WEDELIUS *Pharmac. acroamat. l. 2. Sect. 3. c. 3. p. 325. dum Eruditissimus KÖNIGIUS Regni mineralis Sect. 2. cap. 9. pag. 73. quintam essentiam ex similibus floribus impetrandam describit.*

Ceterum usus florum antimonii vulgatorum internus non satis turus videtur, propter atrocitatem, quam sulphur antimonii hic liberum existens exserere solet in purgatione nimia *αὐτοκαταρσία* productâ, ut adeo nonnisi summè robustis ad gr. ij. vel iij. in Conservâ Rosarum exhiberi debeant: Quare correctione opus habent, qualem multiplicem describit JOH. SCHRÖDERUS *Pharmacop. Medico-Chemic. lib. III. c. 17. dum interea optima nobis videtur, quæ per sal tartari cum spiritu aceti destillati imprægnatum, vel per solam triturationem cum sale communi, peragitur.*

PROCESS, XVI.

Clyssus Antimonii mineralis Sulphuratus

.five

Aqua Stimmi Sulphurea.

Clyssus, quod usitatâ chemicis significatione designet spiritum, compositum per decorationem clausam ex retortâ tubulatâ propulsum, vaseque capaciori exceptum ac collectum, *Part. 1. cap. 21. tradidimus.* Jam verò ut talis ex antimonio

nilo obtineatur, præstò sit 6ta terrea igni sustinendo apta, tabulis duobus instructa, altero quidem superiori è medio ventre rectè assurgente, altero inferiori ad latus obliquè exporrecto; tuncque illa fornaci ita committatur suprà bacillos binos ferreos firmata, ut à prunis candentibus subjectis immediate tangi & igniri possit, tubuli verò bini extra fornacem promineant, per quorum superiorem materia detonanda ingeratur, per inferiorem autem exeuntes nebulae in vas recipiens amplissimum decenter annexum, pauxillumque aquae fontanae purae continens ingrediantur. Postmodum \mathfrak{x} . antimonii, nitri, & sulphuris ana lb. j. vel quantum placuerit, singula seorsim pulverisata misce exquisitè, hinc cochlear unum post alterum iteratis vicibus per tubulum superiorem injice, & statim hujus orificium operculo idoneo exactè claude, sic accensae mox nebulae rutilantes cellerrime quâ data porta per inferiorem tubulum foras in appositum recipiens prorumpent, atq; aquae sese jungentes eandem sapore acido egregio impraegnant, floribus subrubentibus simul prodeuntibus, partim recipienti adherentibus, partim liquori innatantibus.

Jam quod rationes hujus Processus attinet:

I. Mixture ex antimonio nitro & sulphure retortae tubulae candefactae injecta, deflagrat, siquidem nitrum cum sulphure ab igne incendium alias promte concipit, nec minus sulphureae antimoniï particulae simul accenduntur & abripiuntur; manifesta tamen flammæ eruptio impeditur per factam post injectionem tubuli superioris arctiorem obturationem: sumimus autem nos SCHRÖDERUM aliosque secuti Autores cum antimonio nitri & sulphuris anaticam partem, ut detonatio promoveretur, clissusq; magis acidulus foret; tamen GLAUBERUS *suo abundans judicio Part. II. Furnor. Philosoph p. m. 68.* malit ad lb. j. nitri, tantum \mathfrak{z} iiij. sulphuris addendas esse, quin minorem etiam proportionem sufficere autumet, eò quod antimonium sulphure gaudeat inflammabili.

II. Quae inde nebula prodeunt sulphureo salinae partim ab aere in recipiente conclusa, partim ab aqua ibidem contentâ in liquorem rediguntur.

III. Licet Clyssus non parum participet de sulphure antimoniï, vi tamen vomitivâ idem destituitur, quoniam sub accensione admixti nitri sulphurisque spiritus acidi intimeque cuncti illud antimoniï sulphur figunt, ac quoad virulentam emeticam enervant.

Quare usus hujus clyssi salutaris habetur in febribus plerisque biliosis cum trimis & ardentibus, siquidem sal acre bilis sulphurque indomitum figit ac coercet, præterea appetitum, ob lympham gastricam viscosiorem aut oleoso magma te coinquinatam torpidum, excitare valet; nec minus mucilagines viscidas, tartareasve alias viscera oppilantes incidit & attenuat, in obstructionibus hypochondriacis referendis eapropter utilissimus. Dosis à gutt. xij. ad xx. & ultra, optimo autem cum successu admiscetur decoctis aut aquis & sirupis convenientibus pro Julapils parandis: solent etiam nonnulli cum clisso nostro acidulas conficere

attifi-

conficere artificiales, miscendo ipsum cum aqua fontana quousque subacidulus sapor remaneat, cujus deinde haustum, prout iudicium prudentis Medici profuturum cognoverit quotidie semel bisve propinant. FRID HOFFMANNUS in *Clave Schröderiana* p. 381 DIETERICUM & KNÖFELIUM Medicos quondam celeberrimos acidulas artificiales parasse memorat Clyffo proposito cum phlegmate vitrioli permixto, atque bis terve subnexa filtratione.

PROCESSUS XVII.

Vitrum Antimonii.

INter varia producta ex antimonio etiam substantia conficitur, quam ob similitudinem cum vitro, tum quia lumen transmittit, tum quia fragilis est, vitrum antimonii appellare consueverunt: In ejus autem preparatione sequenti modo procedendum: Recipe antimonii optimè pulverisati quantum vis id injice vasi figulino terreo non vitreato sufficientis amplitudinis & latioris fundi, dein prunis candentibus in fornace anemiâ committe; quamprimum verò incaluerit, effumare incipit antimonium (à quo tamen fumo utpote sulphureo-arsenicali quisque sibi caveat, & proinde calcinationem sub camino instituat, vel ita adstet, ut ventum à tergo spirantem habeat,) continuò fistula tabacina argillacea agitandum, ne in grumos concreascit aut fundatur; calcinatio autem tamdiu continueatur, donec antimonium in calcem grysei coloris abierit, nec amplius fumum de se dimiserit. Interea autem dum hæc aguntur, juvat tantillum calcis antimonialis eximere, & in crucibulo exiguo celeriter fundere, fusæ dein bacillum ferreum intrudere, eundemque tamen mox rursus extrahere, ne quæsitam turbet pelluciditatem: jam si tantillum antimonii fusi bacillo adhærens pellucidum apparuerit, tunc reliquum gryseum antimonii sufficienter calcinati pulverem, citra ullam longiorem interjectam moram, omnem crucibulo capaci injice, hocque mediante frustulo lapidis tegularis vel operculo congruo tecto igne vehementiori carbonum accumulatorum celeriter funde, massam fusam super æneam vel marmoream tabulam, prius tamen leniter calefactam, tenuissimè effunde, & concresecit statim in vitrum hyacinthinum splendore & pelluciditate, si ritè operatus fueris, visui placitum.

In processu præmisso I. instituitur calcinatio, ut superflua antimonii particulae sulphureæ superficiales seu extrinsecæ avolent, residua autem cum parte metallicâ & salina colliquantur, vitrumque constituent; Hinc quamdiu antimonium in fumum assurgit calcinatum, nondum fundendum est, certissimum nam dat indicium, plures adhuc superesse moleculas sulphureas crudas & indigestas, quam ut intrinsecæ puriores & maturæ cum metallicis & salinis per fusionem in vitrum fundi queant.

II. Antimonium in igne fustum jubetur supra tabulam effundi, leniter inclinandam, ut eò facilius massa vitriformis diffluendo distendatur, magisque diaphana evadat; dum eandem tabulam prius aliquantum calefacere oportet, ne ex insoliti & repentini frigoris occurso massa effusa mox in frustula minora diffiliat, & rumpatur.

III. Sciendum pelluciditatem potissimum deberi texturæ vitri ita nunc modificatæ, ut interstitiola minima pro ætheris luminosi transitu libera permaneant.

IV. Ubi tamen illud insuper commemorandum, quod secundum nonnullorum Auctorum placitum vitrum elegantius confici soleat tempore existente sereno quam pluvio; etiamsi huic commento experientiam contrariam ipse testari possim: hoc verò confirmo, quod ejusmodi vitrum magis perspicuum reddatur, sive repetita fusione, sive sulphuris citrini crudi, (sufficit ad ℥ss calcis antimonialis, sulphuris ℥ss) dum in fusione illud est constitutum inspersione.

V. Notatu pariter necessarium est, si plus justo calcinatio producta fuerit, vitrum fieri nigricans & obscurum, quod evenire alias solet, si in cucubulo ex terra martiali parato fusio suscipiatur.

Vires vitri antimonii quod attinet, id ferociter satis vomitum movet & secessum, hincque tutò in substantia vix exhibetur, solent nihilominus ejus gr. iij. vel iiij. in vino aut cerevisia per noctem infusa, & mane per linteum institutâ colatura, liquor infusionis iis propinari hominibus, qui ad vomendum proclives, & ampliore ac robustiore thorace præditi sunt. Aliqui nummos & annulos inde parant, ac vino per noctem injiciunt, mane rursus eximunt, ac vinum cum effectu propinant. Similiter notus est calix RULANDI purgans, qualis fit ex ligno juniperino vel RHODIO, atque intus obducitur pice liquefactâ cum vitri antimonii pulverisati ℥ss permixtâ, cui per noctem infunditur vinum ad ℥iiij. & manè propinatur. Ex vitro denique antimonii, cum musto recenti optimo componitur sapa antimonii quam à 15. ad 20. guttas præscribunt, vid. JOH. TILEMANNI *Appendix de Materia Medica ad Aphorism Therapeuticos* p. m. 192.; conferatur EMANUEL KÖNIG *Regn. Mineral. Sect. 2 c. 9.* ubi similis sapa antimonii Sylviana, Emeticum correctum Mætsij, & Sirupus emeticus elegans describuntur. Ceterum citrà præviam tædiosam calcinationem etiam vitrum ex antimonio fieri potest cum borace juxta modum à BASIL, VALENTINO in *curru triumphali antimonii propositum*, vid. *Commentar. in dictum curru* THEOD. KERCKRINGII p. m. 144. Compositum demum cum Oro, vitrum antimonii Ore ideò cognominatum, descriptum exhibet ZWELFERUS *Mantiss. Spagyric. Part. 2. c. 8.*

PROCESSUS XVIII.

Butyrum & Cinnabaris Antimonii.

MAXIMAM igni vim inesse ad liquandam duriorum corporum compagem exempla quotidiana passim testantur, quæ inter sano sensu referri potest butyrum antimonii ex antimonio & mercurio sublimato prolectum, à consistentiâ unctuosâ, quâ primum prodita appellatum. Id verò nos gemino modo elaboratum dedimus; primus horum talis est: & antimonii splendentis radiati & rubentis, atque mercurii sublimati at

℥iiij. vel quant. vis, trita in pulverem tenuissimum mox misceantur in mortario lapideo, & injiciantur retortæ vitreæ collo ampliori præditæ, tuncque vel per aliquot dies in cellâ humidâ relinquantur, vel aquâ blandè humectentur, ac demum igni arenæ destillatorio committantur, apposito excipulo idoneo; ita egredietur liquor viscosus ac gravis, qui glaciæ instar collo retortæ extra fornacem prominenti adhæret, admotâ autem pruna candente instar butyri liquefcit, & in excipulum delabitur. Eodem autem extillare cessante removeatur excipulum, vitrumque aliud collo retortæ arctissime applicetur, commissuris luto & vesicâ obductis, ignisque paulatim intendatur, ut aliquid de cinnabarinâ substantiâ in collum retortæ etiam sublimetur. Finitâ destillatione hæc eximatur sublimata cinnabaris paucissima & obscurè adhuc nigricans, eademque uti etiam antimonii in retortæ fundo residuum exquisitè in pulverem conteratur, hinc cum butyro prius egresso denuò exactè commisceatur, mixta retortæ vitreæ loricatæ indantur, & postquam hæc igni aperto furni destillatorii comissa fuerit, destillatio calore à principio ad finem usque operationis æquali in moderamine servando repetatur, sic egredietur rursus butyrum, quo excepto removeatur excipulum, vitrumque aliud modo antea dicto collo retortæ iterum applicetur, tunc demum post aliquot horarum elapsum spatium cinnabaris ad collum retortæ sublimata deprehendetur, studiosè colligenda. Alter verò modus ita se habet: Recipiantur mercurii sublimati ℥vj. sive partes iij. antimonii optimæ notæ ℥iiij. sive partes ij. Singula seorsim pulverisata in mortario marmoreo exactè misceantur, dein retortæ vitreæ injiciantur, & ex arena destillatio instituat, quousque butyrum separatum fuerit; quo factò cessandum ab ulteriori destillatione, retortaque, ubi prius refrigerata fuerit, eximenda & frangenda, materia autem contenta calori blando per aliquot tempus exponenda, postea CClâ parvâ & humiliori Scheidestiblein dictâ excipienda, hæc autem intra crucibulum amplum collocanda, atque circumjectâ undiquaque arena firmanda, demumque igni carbonum ambientium circulari congruo imponenda erit, quousque sublimatio cinnabaris ex voto successe-
rit.

Ætiologia enchiridium traditarum rationes depromptura memores nos esse vult sequentium:

I. Antimonium eligendum esse striatum & rubens, utpote quod majorem cinabaris copiam largitur, quia plurimum de sulphure participat, adeoque plus mercurii in cinnabarin ligare valet.

II. Anaticam antimonii & mercurii sublimati partem communiter accipi, tam pro butyri quam cinnabaris sufficiente quantitate impetrandâ, sicuti posterius quidem speciali observatione inter alios confirmat EXCELL. WEDELIUS *Miscellaneor. Natur. Curiosor. Decur. 1. Ann. III. Obs. 105. p. 173.* quamvis alii pro indubitato axiomate supponentes omne dissolvens ceu agens pondere debere excedere & superare dissolvendum, ad partem lunam antimonii, mercurii sublimati partes iij. addere soleant, & JOH. BEGVINUS *Tyrocin. Chymic. lib. II. cap. 12.* ad antimonii ℥iiij. mercurii sublimati ℥viiij. assumserit. Interim nos notavimus, proportionem illam, qua partibus duabus antimonii, partes tres mercurii sublimati associantur, optime procedere,

Unable to display this page

Cinnabaris autem antimonii medicamentum existit internum longe nobilissimum, absorbens, resolvens, paregoricum, antispasmodicum, nervoso generi amicissimum, eoque nomine in epilepsia, vertigine, tussi, asthma, doloribus arthriticis vagis scorbuticis & affectibus uterinis apprimè laudatur, si cum aliis medicamentis absorbentibus & præcipitantibus, castorinis & exigente necessitate opiatidis prudenter misceatur. Inter alia etiam ingreditur compositionem specifici cephalici B. D. D MICHAELIS: Dos cinnabaris à ℥ss ad gr. xv. & ℥j pro adultis, infantibus ij. iij. ad v grana sufficiunt, *plura de ejus usu vid apud Quercetan. in Tetrade gravissimorum affectuum c. 33- ROLFINGIUM in dissert. Chemici. V. de antimonio c. 7. & Chem. in artis form. redacta p. 365. FRID. HOFMANN. in dissert. peculiar. & jam allegat. SCHULZIUM in scrutinio cinnabario C. 8.*

PROCES. XIX.

*Mercurius vitæ &
Spiritus Vitrioli Philosophicus.*

EX butyro antimonii, si illi affuderis in vitro capaci aquam frigidam, præcipitatur pulvis albicans mercurius vitæ dictus, aqua autem, quia sapore acido æmulatur spiritum vitrioli, filtrata & ad usum collecta spir. vitrioli philosophicus vocatur. De reliquo dictus vitæ mercurius, post factam spiritus dicti philosophici decantationem & separationem, repetitâ Aquæ recentis affusione edulcorandus, demumquè exsiccandus est; spiritus autem vitrioli philosophicus si dilutior existat, retortæ infundi & phlegma superfluum destillando inde separari poterit, eousquè donec guttæ satis acidæ prodire incipiant.

Ætiologiam quod concernit, nulla in aprico est ratio, cur substantia ista hac albicans ex butyro antimonii per affusionem aquæ præcipitata mercurius vitæ appelletur? Cum non mercurialis sed antimonialis soboles existat, hincquè eosdem, quos reliqua antimonialia præstant, edat effectus, & per ignem in pristinum antimoniale corpus rursus reducat: Quod ipsum ex adductâ præparatione clariùs adhuc elucescit, ubi dum aqua affunditur butyro antimonii, ipsa solvit ac imbibit particulas salinas acidas cum regulinâ antimonii substantiâ antea unitas, unde hæc à salium acidorum consortio libera facta dein segregatur, & ad fundum vitri secedit. Aqua autem aciditatem a salibus solutis habet & mutuatur, atquè spiritus nitri vel salis potius philosophicus, quam vitrioli dici deberet ex sententiâ Doctorum, in sublimatione mercurii quicquam de vitriolo simul ascendere negantium.

Ceterum mercurius vitæ uti colore & substantiâ albicante ad florum antimonii similitudinem aliquatenus accedit, ita etiam similem cum illis obtinet

Unable to display this page

Unable to display this page

Saltem simplici fontanâ affusâ edulcora, ac demum exsiccâ, sic paratum habebis bezoardicum minerale, quod ipsum etiam consequeris, si loco butyri antimonii mercurium vitæ assumas, & cum hoc eodem modo procedas.

Circa Ætiologiam propositi processus sciendum:

I. Repetita affusione & abstractione spiritus nitri vel aquæfortis utriusque acidi, sulphureas & regulinas butyri antimonii particulas figi atque inverti, ut medicamentum depositâ vi emeticâ atque putgante inde eveniat diaphoreticum.

II. Effervescentiam in signem excitari ob concursum particularum salino-acidarum spiritus nitri vel aquæfortis cum moleculis antimonii mercurialibus regulinis terreoque sulphureis.

III. Fumos assurgentes rubentes vel rutilantes potissimum constituere sulphureas particulas per motum ab initio liberâs factas, secumque salino-terreas aliquas particulas abripietes, harum siquidem beneficio spiritus acidijus in sulphur antimonii facilius adipiscuntur.

IV. Post iteratam spiritus salino-acidi abstractionem, affundi spiritum vini, ut hic si quid fortean sulphuris emetici volatilissimum liberum permanserit, idem solvat & secum per XXcum auferat, tum calcem residuam ulterius attemperet.

V. Eam ipsam calcem post edulcorationem instar terræ emortuæ inspidam obvenire, tametsi butyrum antimonii & affusus spiritus nitri vel aquæ fortis acrimoniam corrosivam insignem obtineant, & quidem propter salina spicula sub effervescencia refracta, atque ab ulteriori calcinatione obtusa reddita, & xialibus regulinis salinoque terreis moleculis altius immersa.

VI. Spiritum nitri ad hoc negotium adhibitum, & repetitis vicibus à bezoardico relicto abstractum Spiritum nitri bezoardicum quibusdam Autoribus dici, & ad Solem solvendum volatilissimumque multum laudari, eventu tamen voto nem adeo respondente.

Ufus Medicus bezoardici mineralis ex nomine statim innotescit, quod scil. ad instar lapidis bezoar famosi malignitatem morbosam per sudorem potenter dissipet, imò ratione sulphuris solaris intrinseci spiritus debilitatos magis ad huc confortet; unde etiam in peste, febribus malignis, lue venerea, singulisque aliis morbis, in quibus sudatio confert, & leviter fertur, utilissimum est; nec minus in morbis aliis ab acriacido provenientius e. g. lue venerea, scabie, & cæteris egregiè juvat. Dosis à gr. iij. ad ℥ss. & gr. xv. determinari solet.

Adhæc autem notari meretur, bezoardicum minerale in viâ sicca parari posse, si mercurius vitæ probè siccatus cum triplo nitri detonationi & calcinationi subjiciatur, ut moleculæ mercuriales noxiæ abigantur. De reliquo, præter expositum hujusque bezoardicum minerale simplex, usuale etiam habetur bezoardicum solare compositum, idemque impetratur, si butyri antimonii ℥ij cum spiritus nitri vel aqua fortis ℥iiij.

uti antea dictum, junctis affundas Zij solis in aqua regia soluti, dein affusum liquidum omne abstrahas, rursus reaffundas, & deinde abstrahas, idque opus tertiâ vice repetas, ac denique quod siccum in CClâ remanet, sub tegulâ calcines aut reverberes, donec purpureum acquirat colorem, ultimò aquâ cordiali quapiam affusâ edulcores, ac ad usum reponas. Haic tamen compositioni nonnulli substituere malunt diaphoreticum sive bezoardicum solare, quale ex reguli antimonii martis stellati Ziii . & solis purissimi Z\beta . in regulum primò fufis, dein cum triplo nitri calcinationi subjectis, eandem ferme in modum, ac antimonium martiale diaphoreticum, conficiunt, nisi quòd post calcinationem bis repetendam calcem residuam in aquâ restinguant, ac tunc demum ulteriùs edulcorent, & siccent: utrumque autem bezoardicum hocce Ore salia sylvestria humorum circulantium pariter domare, noxasquè à mercurialibus inductas mitigare censetur.

PROCESSUS XXII.

Representatio IV. Elementorum.

EXhibetur, in vitri infimam partem sive fundum injiciendo smaltum aut limaturam metalli duri pro terra, superaffundendo dein aquam fontanam viridi æris coloratam pro aqua, spiritum terebenthinæ ultramarino colore imbutum pro aere, demumque spiritum vini santalo rubro tinctum pro igne: CL. JUNGKEN in *Cbym. experimental. curiosa primæ editionis p. 54* refert quatuor liquores confundi posse minus miscibiles, n.p. Ol. tartari locum infimum, spiritum urinæ medium, & spiritum vini locum tertium, oleum autem super efusum supremum locum occupare.

PROCESSUS XXIII.

Complectens Experimentum cum Aqua Forti & Limaturâ Martis institutum.

NEmpe enim si limaturæ martis tantum, quantum placet, accipias, & vitro latioris fundi injicias, dein tantillum aquæ fortis superaffundas, absque morâ longiori interjectâ excitabitur effervescencia cum notabili calore, fumo rutilante extra oras vitri cum impetu mox erumpente: etenim quando acidæ aquæ fortis particulæ cum martialibus terreo-ochreis mutuam effervescenciæ luctam subeunt, excussæ simul ac evibratæ sulphuris moleculæ motu suo caloris fumique rutilantis autores existunt.

PROCESSUS XXIV.

Atramentum Sympatheticum.

Primùm literæ in chartâ scribantur cum solutione lithargyrii ita adornandâ : \mathfrak{R} . Lithargyrii pulverati $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. aceti destillati $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. Misceantur & digerantur per horas aliquot suprà arenam calidam, dein ad usum filtrentur. Postea charta in quâ literæ designatæ fuerunt, quamprimum hæ exsiccatae penitus disparuerint, suprà tabulam expandatur, ac 12. 15. 20. chartacea similis magnitudinis folia superponantur, deinde pennâ solutioni auripigmenti intinctâ supremum folium chartaceum illinatur, & aliquantum compressis foliis interjectis literæ in imâ chartâ ductæ, ac si atramento scriptæ essent, denuo comparebunt : solutio autem modo dicta talem in modum fiat : \mathfrak{R} . Auripigmenti pulv. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. calc. vivæ pulv. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. Aq. fontanæ $\mathfrak{z}\mathfrak{iiij}$. vel v. Misceantur, digerantur in calore arenæ, vel tan-
disper suprà ignem leniter coquantur, ac filtratio ad usum instituat.

Circâ curiosum autem hocce experimentum notetur :

I. Literas cum solutione lithargyrii exaratas mox disparere, dum ætheri luminoso faturni particulæ à menstruo discontinuatæ transitum concedunt ; verum quando deinde supremæ chartæ illinitur solutio auripigmenti cum lixivio calcisvivæ peracta, particulæ arsenicales sulphureæ volatiles (odorem sulphuris communis in lixivio ebullientis, sed aliquantum graviores, spargentes) per chartas aliquot etsi interjectas sese diffundendo, poros inter lithargyrii solutionem scriptam antea ætheri pervios mox opplent, sicque nigredinem visibilem inferunt.

II. Solutionem auripigmenti recentem adhibendam esse, ne sulphure volatili desperdito quis eventu optato excidat.

III. Chartaceorum foliorum interjectorum compressionem necessariam esse, ne ab aere interfluo idem sulphur dissipetur.

PROCESSUS XXV.

Tinctura elegantissima ad Thermometra.

PRO conficiendâ tincturâ rubrâ ad similitudinem Carbunculi : \mathfrak{R} . Gummi lac-
cæ quantum placet, hæc in aquâ limpidâ dissoluto nonnihil Onis vulgo di
Rocca adijunge, dein totam mixturam matraccio infunde, & calori cinerum com-
mitte, sic admissâ digestionem in rubedinem intensissimam rubini instar converte-
tur ; quod si verò nonnihil olei tartari p. d. instillaveris, colorem obtinebis,
quem alias incarnativum vocant.

Pro tincturâ saphirinâ parandâ. \mathcal{R} . Viridis æris q. pl. affunde ei spiritum salis ammoniaci urinosum, & ex tempore tincturam desideratam habebis filtrandam, ac si libuerit cum spiritus vini tantillo exaltandam.

Pro tincturâ smaragdina: \mathcal{R} . Sirup. violac. q. pl. affunde aquam limpida, dein aliquot guttas olei tartari p. d. instilla, sic obtinebis peractâ præcipitatione tincturam viridem: Vel \mathcal{R} . CrySTALL. veneris, aut in horum defectu vitrioli cyprii Part. j. salis ammoniaci Part. ij. exactè trita fundantur simul in crucibulo, donec bene fluant, & massa ex viridi nigrescat; quo signo apparente auferantur ab igne, massa autem refrigerata rursus pulverifetur, eidemque ad eminentiam 2 digitorum transversorum spiritus vini affundatur, sic adhibitâ insuper digestionem tinctura amenissima viridis instar smaragdi impetrabitur.

PROCESSUS XXVI.

Aqua Rosarum spirituosâ.

TAmetsi notissima habeatur aquas ex vegetabilibus destillandi ratio, ut eadem foro Medico-chemico quasi indigna censeatur, sciendum tamen, non exiguum opus esse circumspeditione ac prudentiâ, si aquas viribus subjectorum suorum imprægnatas elicere velimus. Damnanda enim hic primum venit nimia ista aquæ fontanæ herbis destillandis fieri vulgò solita affusio, unde CL. LANGIUS *Miscellan. Curiosor. Medicor.* p. 93. veritatis amore captus aquas vulgato more destillatas nulliusque facultatis participes in officinis tanquam mera cadavera prostare eruditè scripsit: Deinde quod si quis in aquis destillatis vel radicis seorsim, vel florum seminumve virtutem cumprimis exoptaverit, temporis conditio observanda erit; primo namque vere & post æquinoctium vernum radices ac flores nonnulli è secundo terræ gremio uberiori suscepto succo turgere incipiunt, æstate autem nec non versus æquinoctium autumnale semina ut plurimum vi concentratâ maturescunt. Porro delectus in ipsis vegetabilibus destillandis habendus est: Sunt etenim 1. nonnulla, quæ affuso liquori, cum quo destillantur, potiorẽ suam essentiam unâ cum sapore & odore impertiuntur, e. g. cinamomum, caryophylli &c. 2. alia odorem tantum aquis destillandis concedunt, e. g. absinthium, tanacetum &c. 3. alia contra nec odorem nec saporem proprium in destillatione diffundunt, uti pulposa ac viscida omnis generis, itemque acida sale essentiali terrestribus fixioribus particulis involuto constantia, quorum ea propter decocta ipsis aquis destillatis præferenda rectissimè censuit ZWELFERUS in *animadvers. ad pharmacop. Augustanum*; conferantur verò etiam hæc ea, quæ suprà Sect. I. c. 19. proposuimus. Nos enim nunc recta viâ progredimur ad aquam rosarum spirituosam, sequenti modo destillandam; \mathcal{R} . Rosas rubras odoratissimas in eâ, quâ libuerit, quantitate,

titate, illas in mortario lapideo contusas sufficiente salis quantitate hinc inde consperge, tum olla vitreata injice, ac pistillo optimè conquassa & comprime, usque dum olla repleta sit, quam exactè clausam vel testam in cellam vel locum alium frigidum per aliquot septimanas repone, donec acidulo spirante odore destillationi aptas experiaris. Tunc verò easdem exentas vel CCTæ vitreæ arenæ aquâ humectatæ imponendæ, vel vesicæ cupreæ stanno obductæ, aut stannæ CCTæ, utrique MB. inferendæ, inde, & aquâ utrobique ad pultis tenuioris consistentiam affusâ destillationem igne moderato institue, sic aquam prolicies spirituosam præstantissimam, oleo paucò, sub candicantis pinguedinis formâ instar spermatis ceti conspicuo, innatante.

Ordine jubente ad Ætiologiam nos porrò recipimus: Et quidem

I. Aquam hanc Rosarum insigamus spirituosam, quia est spiritus rosarum ardens ab aquâ copiosiori dilutus; hinc si eam partem, quæ lenissimo igne primum extillat, seorsim excipias, & per phiolam altam rectifies, genuinum obtinebis spiritum rosarum ardentem, ex earum oleoso-æthereis particulis cum salinis volatilibus ope fermentationis in aquâ seu phlegmate solutis constantem:

II. Additur autem sal, utpote quod fermentationem destillationi præmittendam, simulque oleosarum particularum reclusionem promovet, neque enim absque fermentatione spiritus ardens ex vegetabilibus parari potest.

III. Aquam hanc censem præstantissimam, quia odorem amaroremve levem Rosarum floribus alias essentialem refert, ideoque quoad usum internum pro corroborandi scopo ejusdem cochlear. j. vulgaris libram dimidiam efficaciam suam ferme superrare potest.

IV. Ad destillationem pro medio commendatur vel arena humectata, vel MB. ut scilicet præcaveatur empyreuma, odoris fragrantiam alias corrupturum.

Vires aquæ rosarum spirituosæ cordiales & cephalicæ merito deprædicantur, portionibus siquidem sulphureo- sive oleoso-æthereis cum salinis volatilibus in aquæ vehiculo explicitis spiritus torpidos excitare valet, externè etiam inter episthemata confortativa merito recipitur, feminis tamen, nisi rosarum odorem easdem ferre posse prius constiterit, nunquam præscribenda. Spiritus rosarum verò easdem vires sed unitas & consequenter fortiores complectitur, atque cum ejusdem ℥iiijß. Ambra ʒj. Moschi gr. xv, Sacchar. ʒij, affuls. f. a. fit Essentia ambrae liquida præstantissima.

PROCESS. XXVII.

Aqua Cerasorum nigrorum.

EX Cerasis nigris cum nucleis suis in mortario contusis affusâ aquæ fontanæ sufficiente quantitate ad præcavendum empyrevma per vesicam elicitur; ejusdemquæ usus tam internus in Epilepsiâ aliisque capitis affectibus, quàm externus in epithematibus humectantibus & dolorem capitis demulcentibus, notissimus habetur.

PROCESS. XXVIII.

Aqua Fumariæ.

Optimè paratur ex succo expresso, ex vesicâ vel CCtâ igne adhibito moderato, destillationi subjecto, atquæ ad bilem acrem temperandam, vel eandem sanguini intimiùs junctam segregandam, tum juvandam variolarum ac morbillorum eruptionem exhibetur.

PROCESS. XXIX.

Spiritus Cerasorum Nigrorum.

Recipe Cerasa nigra recentia cum nucleis contusâ, vel si libuerit, residuum etiam Cerasorum nigrorum à destillatione aquæ relictum, injice ollæ terreae amplæ vitreatæ, vel dolio querno, superaffunde dein aquam calidam moxquæ adjice fermenti pro panificio usitati, aut sæcum vini aut sæcum cerevisiæ modicum, ut fiat mixtura optima: Adhæc per aliquot e. g. 6. vel 8. dies mixturam hancce relinque in fermentatione, eadem satis continuatâ, acidoquæ spirante odore, more communi destillationem per vesicam institue, hancquæ prosequere, quousquæ quod extillat sapore spirituofo sese commendet, postea liquorem destillatum omnem CCtæ committe. & per MB. vel Arenam rectificâ, ut dephlegmatum acquiras nominatum spiritum.

Interim circâ præmissam operationem adhuc sequentia notanda veniunt

L. Spiritum declaratum ex sulphurâ seu oleosâ cerasorum nigrorum sub-

stantiâ in phlegmate resolutâ constare, cui tamen salina etiam interfusa est ex sapore sponte dignoscenda.

II. Eundem spiritum ardentem vocari propter inflammabilitatem, rectificatus siquidem flammam ad instar spiritus vini sulphureo salini concipit.

III. Præmittendam esse fermentationem, ejusdem namquæ beneficio sulphureæ seu oleosæ particulæ extricantur, & intervenientibus salinis explicitis phlegmatis sive aquæ intimo uniuntur amplexui, cum alias absquæ fermentatione præviâ substantia oleorum unctiosa aquæ uniri recuset.

IV. Pro facilitandâ fermentatione fæces vini vel cerevisiæ, aut fermentum panificum adjici, veluti corpora portiones in motu fermentativo jamdum actum constitutas habentia; tametsi adjectum solum sal commune eidem ului inferviat.

Vsus spiritui cerasorum nigrorum attribuitur cephalicus & corroborans nec minùs aptus idem natus est ad acidum morbosum præternaturale obtundendum, oleosa siquidem acorem refranant ac debilitant, unde etiam ipse egregiè convenit in epilepsiâ ab acido-austero nervoso generi inimico subortâ, pueris nihilominùs & infantibus tenellis vehiculis aqueis temperatis dilutus cautè præscribi debet, utpote nondum assuetis tam calida haurire medicamenta. Dosis à gt. x. ad xxiiij. vel dimidium cochlear, pro ætatis diversitate, designari poterit.

PROCESSUS. XXX.

Liquor & Sal Volatile melissæ.

Regnum vegetabile inter alia producta duplex nobis sal suppeditat, volatile scil. & fixum; prius sulphurearum spirituosarumquæ particularum connubio intimiùs mixtum seorsim ex plantis produci posse veteres negaverunt & recentiores etiam nonnulli ex solis antiscorbuticis idem parabile crediderunt, dum posterius scil. sal fixum per incinerationem demum resultans lippis confessoribusquæ notum est.

Jam autem ut & de rei veritate, & de modo separandi ex vegetabilibus sal volatile, eò melius constare posset, ad imitationem processus per fermentationem & putrefactionem sal volatile ex plantis viridibus elliciendi, quem in *Transactionibus philosophicis Anglicanis d. 25. Martii Anni 1674. DN. D. COX. recensuit, atquæ inde excerpfit EXCELL. DN. D. WEDELIUS in Experiment. Chemicis novi de sale volatili plantarum c. 3. p. m. 24.*, assumpsi aliquando mense Augusto *Melissam*, ejusquæ folia à caulibus ritè separata CCTæ vitreæ ampliori injeci, hanc verò ultra medietatem repletam dein exactè clausi, ventrique equino per menses

Unable to display this page

rari potuerit, quam ut hæ ipsæ simul in sublimē raperentur. Ceterum id silentio quoque haud prætereundum est, in ultimâ rectificatione oleum æthereum satis penetrans simul prodiisse, non tamen nigrum & empyreumaticum, quale in primâ conspiciebatur destillatione, sed revera essentielle citrino colore præditum; *notavitque ante citatus* D. D. Cox, oleum ex vegetabilibus, quod in primâ destillatione simili modo adornatâ obvenit crassum & nigrum, atque foetidum, si cum sale volatili jungatur sæpiusque rectificetur, maximam partem in sal facessere.

Quod superest de viribus declarati hujusque liquoris & salis volatilismelissæ dicendum, etsi easdem per experientiam nondum exploratas habeamus, non improbabiliter tamen conjicere licet, utrumque humores acido-viscosos in corpore nocivos incidere, attemperare & emendare, obstructions inde enatas expedire, spiritus torpidos excitare, & consequenter cordiale medicamentum nobilissimum suppeditare posse; dum oleum alterius ætherei vulgato modo destillari soliti facultates æmulari verosimile apparet.

PROCESS. XXXI.

Spiritus, Sal volatile, & oleum seminum Nasturtij.

R Ecipe seminis nasturtii hortensis crispi benè à sordibus extrinsecus adhærentibus repurgati & siccati ℥vj., vel quantum vis, injice retortæ vitreæ, arenæ impone, & applicato excipulo mox ignem, primò quidem lentum, subjice, sensim vero eundem auge, sic phlegma guttatim ab initio exstillare deprehendes, quod sal volatile, in eodem solutum, sicque spiritum tunc constituens, & tandem oleum empyreumaticum, odore penetrantissimo sese diffundens, & facile *καυσόπικτον* inducens sequetur. Finita isthac post 5. horarum spatium aut ultra destillatione, separa oleum à liquore volatili spirituosissimo, hunc vero phiolæ vel CCtæ collo angusto in longitudinem insignem exporrecto præditæ infunde, & admoto XXco rostrato rectificationem in arena institue, tunc asurget sub roris specie spiritus & sal volatile, quod postremum nunc seorsim distincta sese conspiciendum præbebit specie, & instar arbusculorum minimorum ramulis infinitis hinc inde expansis luxuriantium XXci capitello adhærebit, statim inde eximendum vel spiritui relinquendum, qui subsequens idem resolvet, secumque in excipulum abripier.

Circa Ætiologiam hic aliqua rursus attentionem merentur: Et

Imò quidem ex allato discimus exemplo, vegetabilia revera continere sal volatile, quod tamen veteres ad unum omnes fermè negarunt, imò quod miramur, ex recentioribus chemica experientiâ alioquin *celebratissimus* ZWELFERUS *Pharmacop. Regie*

gie Class. XV. p. m 215. in fine, idem sibi persuaderi passus est, dum scripsit: Vegetabilia pauco aut nullo constare sale volatili, ac per consequens nec in illum resolvi posse.

II. Præterquam quod sal volatile ex ipsis herbis, foliis & floribus post fermentationem & semiputrefactionem prægressam elici possit, sicuti in processu ante proposito ostendimus, hic præcipue notamus idem facillime citra præviam aliquam præparationem ex seminibus obtineri, illis præsertim, quæ acrem saporem vel odorem, vel utrumque conjunctum habent. unde etiam D. D. BOHNIVS in *Corollario quodam Exercitationum physiologicarum VII^{mæ} annexo*, se ex pipere sal volatile penetrantissimum prolicuisse meminit. Et quid mirum? cum semina sint conceptus quidam animæ quasi plantæ dotati, in quibus etiam tanquam centro & puncto ultimo sal volatile recumbit, unde effœta tunc magis redditur planta, quò magis semen maturescit.

III. Quod præsentem nostrum concernit processum, in prima seminis nasturtii destillatione sal volatile seorsim conspicuum minime obtinuimus, utpote omne in phlegmate & spiritu resolutum; spiritus siquidem à sale volatili essentialiter distinctus haud est, quin potius ab eodem phlegmati intimius juncto resultat: Oleum verò quod ultimò exiit empyreumaticum, ex sulphureis seminis moleculis cum salinis aliqualem adustionem passis provenit, sua nihilominus gavisum aliquali volatilitate, cujus documento odor penetrantissimus erat.

VI. Intereà ut spiritus modò dictus purior, & ab empyreumatici olei consortio ac nidore liber acquireretur, rectificationem ejusdem svasimus, oleo prius per chartam bibulam aut tritorium minus ab ipso separato.

V. Pro rectificatione seligendam præcepimus phiolam vel CCtam altam, eandemque angusto terminatam orificio, ita enim sal volatile propter factam intra angustius spatium concentrationem in majori obtinetur copiâ, & spiritus etiam prodit nobilior, quia nec phlegma crassius nec oleum ramosum, hisce observatis circumstantiis, & igne insuper lenissimo adhibito, tam facile & cito eo usque assurgere potest.

Ceterum usus hujus Spiritus & salis volatilis nondum vulgo innotuit, experimento ipso paucos ante annos demum noticiæ publicæ dato. Nullum autem dubium est, utrumque virtutes seminis in gradu excellentiori possidere, unde in cruditatibus scorbuticis acido-viscosis attenuandis, lymphâ chyloso-viscidâ resolvenda, mucagine renum tartareo-salina removenda, & inde enatâ ischuriâ tollendâ cum successu exhiberi possit, quin etiam ad foetum mortuum expellendum conferret, si quis periculum ejus facere vellet. Dosis salis volatilis à gr. vj. ad ʒß. vel gr. xv. &

spiritus ad totidem vel viginti etiam guttas esto.

PROCESS. XXXII.

Sal fixum chærefolii.

V Indicavimus, in præcedentibus processibus, vegetabilibus salis volatilis inexistentiam, nunc agendum circumspiciamus, quomodo cum salibus eorum vulgaribus fixis sive alkalifatis seu lixivis comparatum sit; qualia quidem in ejus generis subjectis non formaliter prostare, aut ex colliquatione salis volatilis cum sulphureo-ramosis terreisque particulis factâ demum emergere, modernis chemiæ cultoribus visum est: siquidem concreta vegetabilia quò magis oleosa terreisque ramentis onusta fuerint, plus etiam salis lixivi suppeditare experientia testatur. Jam autem ut ejusmodi sal lixivum ex chærefolio majori producat, recipe herbam recentem, in eâ quâ tibi placeuerit, quantitate, mox eandem admoto igne in aere libero accende, ut concremata in cineres abeat nigricantes, quales sæpius bacillo ligneo invertendi, dein in acervum quasi colligendi sunt, donec à delitescenscentibus igneis scintillis perfectè exurantur, coloremque cinereum genuinum vulgò *Aschengrau*, adipiscantur; tunc istos ex aperto aere transfer in ollam, atque affusâ aquâ igni aliquantulum adinove; quæ particulis salinis lixivis imprægnata lixivium quasi dabit per manicam HIPPOCRATIS transcolandum, dum relictis in manicâ cineribus aquam recentem dein tamdiu super affundere poteris, donec sal omne ex iisdem elixiviatum sit. Postea lixivium hoc, id est, aquam sale soluto imprægnatam in lebetæ ferreo aut terreo igni impone, usque dum evaporando inspissetur, inspissatam salinam substantiam vase alio ferreo excipe, igni denuò committe, atque cum adjecto in congruâ proportionem sulphure (e. g. ad salis ℥iij. sulphuris ℥iij. & ad summum ℥iij. sumi solent) calcina, eandem simul ferreo bacillo hinc inde movendo, usque dum calx salina sicca evenerit, quam tandem in aqua purissima denuò solve, solutionem per chartam filtra, inde fac evaporare ad cuticulæ apparentiam, demum in fundo vitri crystalli concrenent nitore eleganti conspicui, hisce autem exemptis solutionem reliquam cura denuò nonnihil exhalare, usque dum residuos crystallos impetraveris omnes.

Ex dictis nunc patet, quatuor potissimum circâ salis præsentis lixivi præparationem in *Ætologiâ* attentionem mereri: (1) Incinerationem, (2) Elixiviationem, (3) Calcinationem, & (4) Coagulationem sive crystallisationem juxta cum aliis hisce subordinatis.

Imò igitur ad incinerationem jubetur seligi herba recens, siquidem experientia testatur, plus salis suppeditare integro nutritionis officio defunctas plantas recentes, quàm exarefactas aut obsoletas, quoniam ex his particulæ plures essentielles sensim exspirârunt, quæ in recentibus excitatâ flammâ luculentiori conservari & simul cum sale figi poterunt; huc conferantur, quæ habet TACHENIUS in *Clave Medicinæ Hippocratis*, c. 5. p. m. 82. Sub ista autem incineratione particulæ equidem aliquæ volati-

volatiles herbæ instar fuliginis in auras abeunt, reliquæ autem ab oleoso - sulphureo-que acidis moleculis non sine ramentorum terrestrium sustentaculo grato connubio arripiuntur, & in alkali fixum colliguntur.

IIIdo Elixiviatio fit per aquam affusam, utpote quæ menstruum salinis particulis extrahendis idoneum existit, ubi autem salinæ particule à cineribus extractæ sunt, insipida relinquitur moriua & damnata quasi terra.

IIIIdo Lixivium citrino præditum conspicitur colore, propter moleculas salinas cum aliquibus sulphureis latici aqueo incoctas.

IVIdo. Idem lixivium absumptâ per evaporationem interfusa antea humiditate aquea concentratam reddit salinam substantiam; Hæc autem

VIdo. Cum adjecto sulphure calcinatur, ut sulphuris spiritus acidus sub deflagratione dimissus illi junctus faciliorem non solum concretionem ac crystallisationem efficiat, sed & solitam alias per deliquium fluendi promptitudinem impediat.

VIIdo. Interim certa sulphuris observanda est proportio in assumendo, ejusdem enim si plus æquò adhibueris, alkali vis diaphoretica residuaque specifica omnis prorsus destruitur, salque evadit compositum magis falsum & merè diureticum: Et reverà nisi nitorem salium in crystallisationibus tantopere desideraremus, aut eadem diutius sicca asservere allaboraremus, sulphuris additione omnino abstinere possemus; imò verò dabimus mox crystallisationis hujusmodi etiam sine sulphure succedentis exemplum.

VIIIdo. Solutio & filtratio repetitur, ut sal depositis particulis limosis oleoso-fuliginosis & terrestribus purius & elegantius remaneat.

VIIIIdo. Cuticula apparens indicat lixivium posterius aptum esse ad crystallisationem, arguit enim particularum salinarum, absumptis ∇ eis diluentibus, concrescendi aptitudinem, hanc verò tum quies tum aëris ambientis & incumbentis pressio promover.

Ufus salis chærefolii attribuitur communis cum omnibus salibus lixivis, quòd acidum destruat, virtute saponariâ viscidum & mucilaginosum abstergat, sudoremque & urinam cieat; vel peculiaris, quod lithonriptica, atque emmenagoga vi præditum sit, nec minus ad sanguinem coagulatum resolvendum cum successu exhibeatur.

Proinde hic *ὡς ἐν καίῳ* sese offert intricata quæstio, an quoad vim medicam diversitas in salibus istis ex herbis incineratis productis admittenda sit? quemadmodum vulgo sal absinthii in affectibus ventriculi, sal euphrasie in acuendo visu, sal guajaci in morbis venereis prodesse dicitur: Negativam multi è recentioribus amplectuntur sententiam, quos inter præcipuos nominamus ROBERT. BOYLE in *Chemist. Scoptic.* CONRING. de *Med. Hermetic.* c. 20. p. m. 270. DAN. LUDOVICI in *Pharmacop. modernorum seculo applicandâ.* FRID. HOFFMANNUM in *clave Schröderiana* l. 2. c. 79. p. m. 114. Quis quidem celebres viri salibus lixivis omnibus commune esse adjunt, ut acidum absorbeant, macilagine vi supponaria abstergant, & in corpore nunc diaphoretica, nunc & adjecto magis falsa & diuretica evadant.

At enim vero nobis, salvo aliorum judicio, potius consultum videtur, mediâ incedere viâ, neque omnem virtutem specificam, quæ inerat plantis, salibus adimere, neque omnem attribuere. Etenim non ignari sumus, ejusmodi efficaciam sive vim,

quæ à spiritu vel sale volatili sulphureque seu oleo essentiali æthereo dependet, factò horum dispendio sub concrematione & ignis torturâ reliquâ in salibus minimè perstare, unde nec asari sal ciere vomitum novimus, nec prole-ctum per incinerationem veratro sal monente Exc. PECHLINO *Exercit. de Purgant. Medicamentorum facultatibus cap. 9.* quicquam ad purgationem amplius, quàm aut absinthii illud aut tartari conducere, experimenta monstrant. Neque etiam diffiteri possumus, si salia istiusmodi lixiva iteratis vicibus furentes Vulcani flammis diutius sustinuerint, aut sulphure immodicè adjecto exarserint, tandem ad eundem pene redigi genium:

Ecquid verò obstat? quò minùs salibus prædictis lege artis moderato igne prolicitis aliquas concedamus potestates específicas, quæ vel à sulphure constantiori sali combinato, vel oleo terreis particulis intimiùs juncto in cineribus remanente, vel ipsi sali volatili sub concrematione certam & peculiarem modificationem cum sulphure & terrâ nato, adscribi poterint.

Ita namquè GALENUS l. VIII. *de simplic medicam facultat. cap. 133. observavit*, quernum cinerem adstringere, ficulneum contrà aducere, & abstergere, certissimo indicio remanere, quasdam in adusto cinere compositi vires. Pariter ego memini, me ex ore Cl. D. D. BARNERI Patavii quondam audivisse, nauseam remediis aliis frustra tentatis sale absinthii curatam esse, non minùs ab Amico olim accepi, quem piam naturâ absinthium abhorrentem, ex sale absinthii forte cum medicamento inscipienter assumpto in lipothymiam incidisse.

Præterea frequenti experienciâ Chirurgis innotuit, sal corticum fraxini optimum esse pro fonticulis parandis cauterium, in salibus autem aliis frustra eandem expectari aptitudinem. Ipse per ignem Philosophus HELMONTIUS *tr. de libiast c. 3.* posteritati scriptum reliquit, rusticum quendam vulnere ingentia potu lixivii è tiliâ parati sanasse, quæ salis hujus præ aliis prærogativa sanè evidentissimum rursus inte salia lixiva quoad virtutes indicat discrimen. Ne dicam, figurarum illam in salibus lixivis varietatem manifestè principiorum infitorum determinantium diversitatem declarare, eam etenim hodiernum Florentiæ in Magni Ducis Etruriæ Laboratorio secretiori oculis usurpare licet, ubi sal capillorum veneris cubicum, octaëdricum sal melissæ, sal acetosæ pyramidem exprimit, sal endiviæ duas retusas cuspides hexagonas medium complectentes offert, sicuti CAROLUS FRACASSATI in *dissert. Epistolicâ de Lingua*, & LAURENT. BELLINI de *no-vo gustus organo*, præter alios Autores & autopsiæ testimonium, confirmant.

PROCESS. XXXIII.

Crystallisatio salis lixivi sive alcalisati citra acidi associati sulphuris beneficium impetranda.

CRystallisatio salium operatio notissima (sub quâ particularum salinarum vel solarum, vel metallicarum mineraliumque molecularum connubio juncta-
rum

rum, ope menstrui antea solutarum, in substantiam splendore pelluciditate atque angulosa eminentia crystallo similem, factâ fluidi diluentis q. s. separatione, concretio evenire solet) non immeritò curiosos rerum scrutatores invitat ad contemplationem figurarum diversarum in crystalis salinis notabilium, quarum quidem varietatem, aut ab ipsa molecularum salinarum, aliarumque conjunctarum rigidarum, diversimodè jamdum figuratarum, ac per motum à particulis circumfusus fluidis æthereisque subeuntibus impressum varie extensarum, per quietem succedentem demum sibi invicem in molem majorem factâ adaptatione & concretionem, provenire suspicamur. Inpræsentiarum autem id phenomenon saltem recenserebimus, quod inter acta varia Laboratorii nostri chemici nobis aliquando obtigit. Nempe enim vulgari quidem more receptum est, salium lixivorum sive alkalifatorum vegetabilium post incinerationem & elixiviationem prolicitorum crystallisationem adjecti sulphuris per deflagrationem exsolvendo acido facilitare, atque sic eorum futurum in aere humidiori præcavere deliquium; sed enim verò cum textura alkalica liberaliori præsertim addito sulphuris dono immutetur, & ad salsam sive enixam indolem redigatur, CELEBERIMI BOHNII in *Dissert. Chymico-physicæ XIII. §. 27.* vestigia pressimus, atque salis lixivi ex carduo benedicto, althæâ, & hyssopo simul concrematis, post primi lixivii factam inspissationem relicti, solutionem cum aquâ recente factam, lento blandoque arenæ calore ad cuticulæ apparitionem usque evaporari fecimus, sic post aliquot dierum elapsum spatium crystalis cubici concreverunt egregii, in loco frigidiori & humidiori à deliquio immunes.

PROCESS. XXXIV.

Sal essentielle acetosellæ.

Dato salis fixi sive lixivi ex herbis per incinerationem præviam eliciendi exemplo, proximè subnectere placet modum, sal ex herbis quibusdam eliciendi, quod mediæ inter fixum ac volatile sal habetur constitutionis, & vulgò essenziale appellatur; nam tametsi tale volatile definiverint SCHRÖDERUS *Pharmacop. l. II. c. 7.* Autores Notarum in Tyrocin. *Chemic* JOH. BEGUINI *lib. II. c. 17.* MEDICI LONDINENSES in *Pharmacopœâ suâ p. 436.*, minus tamen accuratè ita enunciasse mihi videntur, quia coctionem & evaporationem non eo, quo solent, modo sustinere possent. Sed accedamus agedum ad præparationem salis essentialis acetosellæ, quæ ita se habet: Recipe acetosellæ, lætè virelcentis, sufficientem quantitatem, eamque in mortario marmoreo ad pultiformem consistentiam optimè conquassa, mox mediante torculari pharmacopœis usitato succum inde exprime, expressum per noctem quiescere permitte, ut faeces crassiores spontaneo lapsu deturbentur; tunc eundem patinæ terreæ infusum

fusum cum albumine ovi agitando clarifica, hinc igni admove, & postquam ebullierit, impuritatibus cum spumâ sursum elevatis, per pannum lineum filtra; filtratum succum postmodum in vase vitreo arenæ impositum fac ad mellis liquidi consistentiam exhalare, sic tandem in fundo sal angulare crystallinum concreset sal essentialis acetosellæ dictum, quod nisi elegantem jamdum habeat nitorem, repetitâ solutione, filtratione, & coagulatione demum adipiscetur.

Jam verò circa traditum hujusque salis essentialis acetosellæ elaborationem, commoda nobis obvenit occasio, in aliorum similium essentialium salium indolem paulo penitius inquirendi, quâ perspectâ & lux sponte affulgebit clarior ante dictis, & consuetæ nobis methodo rationali satisfiet. Nominis itaque si quis prius postulet rationem, sciendum, salia essentialia propterea nuncupari, eò quòd herbæ, è cujus succo emergunt, essentialem æmulari virtutem vulgò censeantur, omnes enim & singulas subjecti sui primi vires exactè minimè referunt, prout nec essentialis vini sal scilicet tartarus virtutes vini collectas & concentratas integrè repræsentat.

Adhæc CL. ZWELFERUS in *Appendic. Animadvers. ad pharmacop. Augustan. recte eadem inter salia illegetima recenset, & tartarum potius nuncupanda esse reputat, quo quidem nomine ipsa jam dum notavit experientia & candore præcellens Chemicus ANGELUS SALA tartarologie Sect. II. c. 4. p. m. 138. & seq., atquæ ad hujus imitationem CL. WEDELIUS in Pharmaced suâ tartarum crystallinum vegetabilem nuncupavit; salia namquæ, si strictè loquamur non sunt, interim tamen quia coagulatio salino debetur principio, & adducta essentialia salia multum salis, si prius calcinata fuerint, suppeditant, non invidemus istis aut adimemus receptam denominationem: sed misso hocce *ovo maris* scrutinio, si ipsam propositorum salium essentialium *essenz* propius intueamur, deprehendemus, illa ex salinis particulis (nondum liberis & puris, aut alijs heterogeneis oleosis unctuosius aqueo-mucifaginosis permixtis) cum terrestribus propius coeuntibus constare. Unde jam nova exsurgit controversia, utrum expositis modo salibus essentialibus, num verò lixiviosis per innaerationem paratis, quoad efficaciam primæ debeantur?*

PETRUS LAUREMBERGIUS in *Notis ad Synopsis Aphorismor. Chimiatri. ANGELI SALÆ numero IX. p. 6. ARNOLDUS SCHRÖDERUS in defensione citatarum notarum contra BILLICHII Quest. IX. p. m. 41. PHILLIPP. MÜLLERUS. Tyrocin. Chymici lib. II. c. 17. JOH. BEGVINUS Tyrocin. Chymici libro & capite eodem p. m. 362. palmam deferunt salibus essentialibus, quibus nostrum etiam addimus calculum, eâ potissimum permoti ratione, quòd in salibus essentialibus non tanta fiat particularum constitutarum ab igne divisio aut inversio, quanta in lixiviosis ab eodem contingit, unde & sapor in quibusdam pristinus integer relinquitur: Videtur equidem ipse ANGELUS SALA Aphorism. Chymiatric. Sect. III. 33. dissentire, dum scribit: Salia vegetabilium possunt à propriis suis succis sine calcinatione separari; interim tamen, quæ ex cineribus in propriâ suâ aquâ instar*

granulorum coagulatis, & à residentiâ sive parte causticâ, quam combustioni sive calcinationi debent, separatis extrahuntur; illa salibus succorum splendore, siccitate, saporis bonitate & virtutibus, ne latum quidem uti ajunt, unguem cedunt. At enim verò mox animadvertere licet, Salam non loqui de salibus lixiviosis talibus, prout quidem vulgo in officinis proflare solent, extremam Vulcani violentiam perpeffis; hinc ipse adductis modo verbis sequentia subjicit: At quæ, inquit, obscura sunt, urinam odore, sapore calcem referunt, linguam corrodunt, instarque tartari calcinati in aëre colliquantur, ea & minùs valent, & plus nocent reliquis. Ceterum OTTO TACHENIUS in *Clave Medicinæ Hippocraticæ* cap. 81 p. m. 86. & 87. peculiare describit sal essenziale sive tartarum granorum Kermes, aliorum quæ vegetabili, diverso modo ab eo hæcenus tradito vulgato parandum; videlicet per liquoris acidi ex nominatis granis retortæ inclusis proliciti mixtionem cum alkali tartari, tùm adhibitam filtrationem & demum decentem evaporationem. Reliquum nunc est, ut quæ speciatim de sale essentiali acetosellæ dicenda restant, apponamus: ubi quidem circa enchireses utpote cognitu faciles plura dicenda minimè obveniunt, id saltem monuisse è re erit, depurationem post primam concretiationem necessariam esse propter impuritates terrestres & lutosas simul coherentes, quæ etiam promptè secedunt, dummodo solutio nova in aqua & filtratio instituantur; nihilominus quia tunc subpinguia quæpiam recrementa vel aliæ impuritates oleosis implicite tenaculis tunc vix se separari patiuntur, hinc suadent nonnulli Autores illam salis essentialis in aquâ factam solutionem cineribus ex herbâ, cujus sal essenziale soboles est, post combustionem remanentibus affundere, & lixiviî instar percolare, tandemquæ crystallisationi secundæ committere.

Nunc quod ultimò usum concernit salis essentialis acetosellæ, ad temperandum sanguinis æstum, sitim sedandam, appetitum excitandum, choleramquæ reprimendam, remedium idem habetur eximium, si à ʒß. ʒj. vel ʒß. pro exh beatur.

PROCESSUS. XXXV.

Sistens Experimentum, ex quo dignoscere licet an liquor quispiam acido vel alkali, & hoc posteriori volatili vel fixo constet.

A Ccipe Sirupum violaceum, is ex instillato acido rubescet, ex admixto alkalico viridescet: Jam verò ut dignoscere possis, utrum alkali volatile vel fixum in liquore contineatur, fume solutionem mercurii sublimati cum aqua

qua fontanâ factam filtratam, huic si liquor instilletur alkalicus fixus vel alkalifatus, (e. g. Ol. tartari p. d.) sedimentum præcipitabitur rutilantis vel aurantii coloris; quod si autem infundatur liquor alkali pollens volatili, (e. g. spiritus salisaroniaci urinosus) lactei coloris sedimentum in præceptis dabitur.

PROCESS. XXXVI.

Proponens experimentum cum lacte & saletartari.

R Ecipe lactis recentis ℥liij. vel ℥bβ. salistartari ℥j. Misce & coque in ollâ vitreatâ per spatium quadrantis unius horæ, sic albedo verget ad flavedinem rubedini proximam, particulis lactis oleosis à saletartari magis resolutis, expansis & per coctionem exaltatis; si verò deinde instilles acidum, albedo redibit quamvis obscurior. *Simile experimentum recenset ELSHOLZIUS in destillatoria curiosâ p. 12. verbis sequentibus*: &c. Olei tartari prædicti partes duas, lactis vaccini unicam; mixta ea adhibito arenæ calore rubescunt, supernatante caseosa lactis portione addinsatâ, quam si filtro separes, rubens liquor magis fiet pellucidus.

PROCESS. XXXVII.

Pulvis fulminans.

R Ecipe nitri part. iij. salistartari part. ij. sulphuris part. j., vel loco salistartari in eadem proportionem fume cineres clavellatos; singula bene siccata contere seorsim in pulverem tenuissimum, dein per cribrum trajice, ac demum in mortario exquisitè misce. Ut autem impetum explosivum fulminantem experiaris, capeffe mixti pulveris tantum, quantum cuspis cultri continere potest, injice mox cochleari ferreo, vel foveæ in laminâ ferreâ excavatæ, & impone carbonibus, tunc quamprimum calorem senserit, coerulefcens assurget fumus, mox verò pulvis accensus cum insigni vehementiâ disjicietur.

Facile igitur patebit effectus hujus ratio, quamprimum enim nitrosæ particulæ cum sulphureis accenduntur, vi propriâ elasticâ sese expandere & in orbem diffundere nituntur, cui conatui cum sal tartari fixum vel similes cineres clavellati resistent, tandem ab igne propellente particulæ nitroso-sulphureæ à salino-lixivis cum impetu disjiciuntur sub accensione, indequè fragor ille sonorus in aëre excitatur.

PROCESS. XXXVIII.

*Complectens Experimentum jucundum circa
coloris mutationem.*

SUMatur vitrum aliquod ob longum planioris fundi & supra patulum, quale conservis recipiendis destinatum esse solet, & vulgò ein Zuckerglas dicitur, huic infundatur solutionis vitrioli communis in aquâ fontanâ factæ & per filtrum trajectæ quantum placet, postmodum superaddatur paululum de infusione gallarum pulerisatarum cum Aqua fontana pariter instituta, & mediante percolatione limpida reddita, sic utroque isthoc commixto liquore color emergit instar atramenti ater; mixturæ autem huic si instillaveris guttulas aliquot spiritus vitrioli vel aquæfortis, vitrumque hinc inde agitaveris, atro exploso colore limpiditatem paulatim redire conspicias, quod si verò pristinum revocare velis atrum colorem, infundatur demum ol. tartari p. d. successivis vicibus, sic insignis excitabitur effervescencia, cum bullulis erumpentibus plurimis, quibus paulatim subsidentibus atratus redibit color.

Jam quod concernit horum mutationum causas, ad eas dextrè explicandas de colore prolixius requireretur sermo, cui tamen nos subtrahimus, & B. Lectorem ad Celeberrim. BOYLEI *Dissertationem & Experimenta de Coloribus ablegamus*. Interea autem ne prorsus ἀνύμφοι hinc discedere videamur, paucis de præmissis tentamine nostram dabimus ἐπίκρισιν. Nempe enim quando solutio vitrioli & infusum gallarum commiscetur, ater emergit color, quia gallarum particulae resinoso-aluminosæ à solutione vitrioli arripiuntur, invicemque exclusis vel potius compressis arctius meatibus ætheri antea perviis coagulantur; postmodum autem, quando instillatur spiritus vitrioli, hic, in subsidium veniente vitri agitatione, proxime contiguas moleculas rursus dissociat, inque minima dissolvit, adeoque ætheri viam pandit: sed quando ultimò superadditur ol. tartari p. d., excitata mox effervescencia, cum eodem tq. sale alkalifato fluido acidus vitrioli spiritus coagulatur, factoque coagulo ob jamdum dictam rationem color redit atratus. Ceterum experimentum hocce alio potest adornari modo, non minori cum spectantium voluptate conjuncto: Viz. si in charta cum vitrioli solutione limpida scribas, & literas quascunque designes, quod ita scriptum est, brevi evanescet, nec characterum aliquod vestigium remanebit, verum tamen si infusio gallarum chartæ illinatur, protinus literæ velut atramento scripte lecturis probstantur, quas tamen penna spiritui vitrioli intincta uno illitu factò prorsus delebit, dehinc autem alia oleo tartari intincta vel imbuta suo illitu rursus manifestas reddet,

PROCESS. XXXIX.

Simile sistens Experimentum circa colores.

Lignum acanthinum è Brasilia petítum aquæ communi infusum tincturam græte rubentem instar vini rubelli deponit, cui si parum aceti admisceas, liquor instar vini albi limpidus apparebit; si guttas aliquot ol. tartar. p. d. instilles, colorem valde purpureum reducent, si spiritum vitrioli infundas, liquor instar vini hispanici pallidè flavesct, si denique solutionem lithargyrii aceto destillato satam superaddas, illico lactescet mixtura.

PROCESS. XL.

Aqua serpilli spiritiosa.

Talis paratur, si eadem aqua è serpilli foliis floribusque concisis modo vulgari per vesicam prolicita, sæpius recentibus foliis floribusve reaffundatur, & inde iteratis cohobis evocetur, colligendo seorsim partem spirituosiore, quæ in destillatione primum prodire solet.

Cohobationis autem hujus quis sit usus, facile constat, scilicet ut particulæ salino-sulphureo volatiles acres & aromaticæ, (quas gustus & odor adesse confirmant,) ex subjecta herba plures eliciantur, adeoque illius virtute aqua plurimum imprægnetur, quæ eapropter cephalica, stomachica, ac hysterica censetur, in catarrhis, apoplexia, & paralyti proficua, efficacior tñ. impetranda, si in prima destillatione loco aquæ fontanæ vinum affusum fuerit: Hinc aqua contra catarrhos spiritiosa admodum ex serpillo prolicitur, si ejusdem summitatibus recentibus statim in primo flore affundatur vini malvatici s. q. ut tres emineat digitos, atque mutuo insolentur in Cccta capaci firmiter clausa per 14. circiter dies, tunc destillatio instituatur, destillatum rursus recentibus floribus reaffundatur, iterumque ut antea ad solem fiat digestio, aut repetatur destillatio, & tandem in quamlibet libram aquæ hujus infundatur rasuræ lig-
ni sassafras ℥b, aqua spitiosa tempore usus per inclina-
tionem separandâ,

PROCESS.

PROCESS. XLI.

Aloës depuratio & extractum.

ALoë, si in particulas ejusdem constitutivas inquiramus, tales nobis stet gummosas ab aqueo, & oleoso-resinosas à sulphureo-salino menstruo resolubiles, quibus singulis salis volatilis aliquantum permixtum esse, obveniens gustui cum amarore acrimonia, & insignis foetor (sive cum oleo tartari juxta PEGHLINUM, sive cum bile ex vesicula fellea extracta juxta FRIEDER. HOFMANNUM digestionem commissa fuerit aloë,) obveniens confirmant.

Jam verò sicuti in gummosis particulis vim aloës laxativam præcipui collocant Medici, ita à resinosis tenacioribus & acrioribus tenesimum hæmorrhoidalem concitari autumant. Quapropter ut extractum aloës acquiras gummosum, à resinosis non minus ac terreis faculentis particulis depuratum, aloë in frustula minima discissæ affunde vel rorem majalem, vel aquam pluviam destillatam, vel fontanam, vel succum rosarum, violarum, aut fragorum expressum, atque adjectis simul salis tartari vel nitri fixati aliquot granis, solutionem ejus institue in blando arenæ vel cinerum calore; solutionem factam à sedimento resinoso-terreo beneficio filtrationis per chartam empyreumaticam separa, & ad consistentiam spissiore extractiformem evaporare permitte, sic paratum habebis optimum aloës extractum, quod vel solum, vel cum elixiri proprietatis dulci, vel cum essentia absinthii in pilularum formam redactum, (ita quidem ut ex uno grano quatuor præter propter pilulæ formentur,) brevi ante coenam vel etiam decubitus tempore sumtum evacuandis per *evaporationem* impuritatibus inserviet. Dosis quod concernit, pilulæ 5. 9. 11. ad 15. & ultra una vice exhiberi poterint, pro ætatis, subjectorum atque evacuationis desideratæ varietate; tenellis etiam infantibus ejusmodi pilula numero unica in lacte materno soluta data purgandi scopum egregiè attinget, nisi amaritiem fastidiant, & ejus assumptionem respuant.

PROCESSUS XLII.

Spiritus Vitrioli vulgaris.

Vitriolum (quod alias Atramentum futorium, chalcanthum, copporosa, & Germanicè vitriol oder Kupfferwasser dicitur, est concretum metallico-minerale in terræ visceribus potissimum ex particulis martialibus vel cupreis ab acido sulphuris sub-

terranei deflagrantis dimisso spiritu arrosis, mox cum eodem & aquâ mercuriali terraque minerali coagulatis genuitum. Concretum definimus metallico-minerale sive decompositum metallico-minerale, quia ex moleculis diversis recensitis concrevit: sunt qui idem sal minerale pronunciant, eò quòd similem fermè cum sale naturam habeat, atque in aqua solvatur, vid. DANIEL. SENNERT. *lib. V. physic. c. 11.* PETR. LAUREMBERG, in *Animadvers. ad Synops. Aphorism. Chymiatric. SALÆ Quest. 18.* ANTON. GÜNTHER BILlich *Observat. & paradoxor. Chymiatric. l. 1. c. 13.* PETR. POTER. *Pharmacop. Spagyric. l. 2. c. 10.* RAYM. MINDERERUS *de Calcantbo c. 1.* Contra vitriolum sal esse negant ANGELUS SALA *Anatom. vitrioli Tr. 2. p. m. 387.* JOH. ZWELFER. *Mantiss. Spagyric. Part. II. c. 9.* FRIDERIC. HOFMANNUS in *Clave Pharmacœutic. Schröderiana l. 3. c. 26. p. 353.* his potissimum inducti rationibus: quòd vitriolum variòs exhibeat colores itèmq; sapores, deinde in diversas substantias separabile, ac in metallum exclusis spiritibus acidis sulphureis &c. convertibile sit. Nos igitur ne ulli litigantium parti controversiam moveremus, concretum appellavimus, quamvis si forsan quispiam vitriolum nuncupare mallet cum THEOPHRASTO sal sui generis, necdum ipsi dicam scripturi essemus: Sed nihil moramur amplius *ὀνομασθῆναι*, quin potius nos recipimus ad generationem vitrioli distinctè explicandam; Nempe enim quamprimum ab igne subterraneo sulphur accenditur, mox inde assurgens spiritus ejusdem acidus aquas mercuriales subterraneas acidulas reddit, hinc quando cum his martis venerisque mineras perluit, easdem arrodit, ac postremò cum arrosis in nativum coagulatur vitriolum, non secus ac sulphuris spiritum vel similem acidum aquâ dilutum martis venerisque limaturam post factam affusionem arrodere, rodendoque in vitriolum insequente coagulatione convertere novimus, arte veluti simia naturam imitante. Pro diversitate igitur particularum metallicarum, quæ in terræ visceribus corrosionem sustinent, vitriolum colorem variat, quippe si ferrum corrosum fuerit vitriolum viridi, si euprum coeruleo colore præditum conspicitur; si de utroque metallo participet, hermaphroditicum existit, utriusque coloris intermixti insimul particeps; album autem vitriolum ZWELFERUS ex argenteis mineris primordia trahere suspicatur. Atque eadem pariter causa subest, quòd vitriolum in his vel illis regionibus aliud reperiatur: Hungaricum namque aurifodinis proximum, itè cypriense sapphiri instar coeruleum compactum, nitidum, siccumque deprehenditur; Romanum, Brunsvicense & Goslariense subviride, grumosum unctuosumque apparet, manuum contactui adhærens. Ex his Romanum alii, alii Cyprium, alii Hungaricum præferendum putant: ROLFINGIUS *ad Usum Hermeticum Goslariense* eligit, eò quod externarum regionum vitriola rarò pura atque sincera nobis obveniant. Interim notetur, vitriolum aliud esse nativum, per se in terræ penetralibus concretum, aliud autem factitium, quod ex lapidibus chalcantosis ex terrâ itè rubiginosa & æruginosa mediante coctione elicitur, quale Goslariense maximam partem esse solet, quamvis etiam nativi speciem in metalliferis Rameli montis prope Goslarium fodinis occurrere Trumphius *ὀνόματι* in *Disput. de vitriolo* affirmet.

Jam vero si spiritum vitrioli receptissimo more destillare intendas, recipe vitrioli bonæ notæ quantum vis, id injice ollæ figulinæ (vitro intus minime obductæ) & carbonibus impone; tunc ubi igne calefactum fuerit, instar aquæ fluct & maximè ebulliet, postmodum autem absumentæ paulatim humiditate, ob continuatam ulterius calcinationem in substantiam obscurè flavescens sive pallidam exsiccabitur; intereà à principio ad finem usque idem bacillo ligneo aut æneo ut commoveas, necesse erit, ne ibi nimium ebulliat, hic verò tenaciùs concreascit: Postquam autem vitriolum hoc præviâ calcinatione siccus redditum est, in pulverem ipsum contunde, eoque retortam terream aut vitream optimè loricatam ad dimidium imple, quæ postquam in furno destillatorio operculo terreo arenam continenti & inter duas laminas ferreas firmata imposita est, furnum claude, ita tamen, ut liber pateat exitus collo retortæ prominenti, cui vel immediatè, vel mediante canale vitreo, *einen gläsern Anstoß* dicto, recipiens vas capacissimum admove, juncturis bene obturatis.

His ita præmissis subjecto carbonum igne accenso destillationem institue, in qua phlegmatis residuum primò extillat, nebulosi verò spiritus tandemque oleum veluti spiritus concentrator subsequuntur, ex quibus certior fies, quousque destillatio protrahenda sit.

Sed agendum accedamus nunc ad Ætiologiam traditorum subnectendam:

Scilicet

I. Calcinatio vitrioli præmittitur destillationi, partim ut phlegma abundans separetur, sicque antevertatur periculum, ne in ipso destillationis opere idem phlegma utpote volatile cum impetu erupturum vas recipiens disjiciat, partim ut id evitetur incommodum, ne vitriolum igni aperto commissum demum fluat, & postmodum in massam nimis compactam spiritumque difficulter fundentem redigatur. At enim verò quia negari non potest, in dicta calcinatione vitriolum phlegmate spirituosum & parte mercuriali subtili ac penetrante privari, cum tamen utriusque hujus usum in re Medica ad dolores capitis arduos demulcendos, fervorem sanguinis biliosum attemperandum, & inflammationes externas mitigandas experientia testetur, ideo nonnulli ex vitriolo phlegma istud sulphureo-mercuriale spirituosum, rorem vitrioli quibusdam cognominatum, ad proprios usus diligenter asservandum, sequenti modo prius impetrare student: Nimirum vitriolum citrà calcinationem præviâ ampullæ vitreæ injiciunt, ut dimidium hujus impleatur, post appposito XXco in Balneo Mariæ leni calore phlegma evocant, rorem vitrioli dictum, ita præeunte ANGELO SALA *Anat. vitrioli Tr. 1. cap. 1.* qui Autor aquam etiam secundam inde destillat, materiâ à priori destillatione residuâ cum vase suo ex Balneo Mariæ in arenam translocatâ, calorigue intensiori expositâ, cujus virtutes l. c. legere licebit. Ceterùm notetur, postquam repetitâ ejusmodi destillatione per Balneum Mariæ & arenam utrumque φma subtilius scil. & paulò crassius ex vitriolo prolicitum fuit, idem æquè ac nostrum calcinationem prius perpeßam retortæ injectum spiritum præbere, ut adeò si tantum operæ impendere velimus, ANGELUM SALAM potius imitari, quam vulgatum morem cum deperditione

φtis

Unable to display this page

PROCESSUS XLIII.

Sal vitrioli vomitivum sive Gilla THEOPHRASTI.

PRO illo obtinendo vel recipe colcothar i. e. caput mortuum post destillationem spiritus in 6tâ remanens, atrorubente colore præditum, aut nisi tale fuerit, sed exatè rubrum aut lætè incarnatum instar minii apparuerit, per institutam novam calcinationem in vase aperto ulteriùs exustum, vel recipe vitriolum ungaricum cœruleum, illudque in crucibulo majori adhibito igne rotæ calcina, usque dum in pulverem atrorubentem redigatur. Utrum ex his selegeris, tui arbitrii esto, dummodo calcinationis terminum probè observaveris, ne in eâ excedas aut deficias, sicque sine excidas. Interea prædicto modo præparatæ vitrioli calci, in ollâ terrea vitreata vel lebetes ferreo affunde aquam calidam, sensim eandem mediante spatula subinde agitando, ne in fundo conglomeretur, dein aquam affusam calci relinque per 20. horarum spatium, ut salinæ solvantur particulæ, tum illam in lebetes ferreo fac supra carbones ebullire, demum per chartam emporeticam ipsam filtra ac collige, suppositâ alia CCTa vitrea vel vitro conservari vulgo *Zuckerglaß* dicto, & nisi jam ante, quando supra carbones ebullit, cuticula apparuerit, lento arenæ igni impositam denuo fac nonnihil exhalare, sic sal concreset crystallinum exsicandum, vitriolum vomitivum nuncupatum. Nota autem tamdiu aquam capiti mortuo proposito repetitis vicibus affundi posse, donec nullum amplius saporem notabilem inde extrahat, quo facto, quod reliquum est capitis mortui terra vitrioli dulcis dicitur, ac insigni exsiccandi, absorbendi & adstringendi virtute pollere censetur, vel pulveribus similibus permiscendum, vel unguentis & emplastris ejusmodi intentioni destinatis adjiendum. Ceterum usus salis vitrioli vomitivi ex ipsa statim denominatione patet, quod præcipuè conducat ad vomitum ciendum, si à gr. vj. viij. ʒß. ad ʒj. vel ʒß. pro variante ægotantis ætate, vel viribus, vel temperamento, vel liquoris gastrici & enterici dispositione, diversis in vehiculo conveniente, viz. vinò, jure carnis, aq. fœniculi oxym. sylitico &c. exhibeatur. ANGELUS SALA *Chemiater candidissimus in Ternario Emeticorum* e. 4. declaratum hujusque vitrioli sal summis extollit laudibus, ac jure merito mannam vomitoriorum appellandam censet, quia uti manna cœlestis inter omnia lenientia benignissimum existit, & nulli non personæ absque ullius periculi suspicione exhiberi potest, ita etiam vomitivum vitriolatum materiam è stomachi regione absque majori humorum in centro usque sopitorum perturbatione & naturæ lacesitis viribus educit. Porro laudatus Autor contrà epilepsiam culpâ ventriculi excitatam & pleuritidem idem commendat, rectius tamen præservationis gratia quam malo jamdum præsentem dandam. Ad hæc autem notetur, vitriolum hujusque descriptum vomitivum hominibus acido primarum viarum exuperante præditis minus rectè exhiberi, ceteroquin enim hocce illud arripiendo facile in vitriolicam rursus degenerabit indolem pristinam, atque per ructus vitriolaceos excitatos, nauseam subinde moventes, & diu satis perennantes genium suum manifestè prodet. Coronidis loco addimus viribus emeticis haud dispar vitriolum vomitivum

mitivum confici solere, si vitrioli albi tantum, quantum volueris, in phlegmatis vitrioli sufficiente quantitate solveris, solutionem filtraveris, & duas circiter hujus partes in vitrea Ccta evaporare permiseris, ac residuum loco frigido ad crystallisationem reposeris, crystallosque genitos exemptos ad usum asservaveris.

PROCESS. XLIV.

Tinctura Rosarum Siccarum.

Tincturas appellari liquores coloratos de virtute & colore subjecti, ex quo parantur, participantes, palam est. Inter eas autem usitatissima prostat tinctura rosarum siccarum sequentem in modum adornanda. Recipe flor. rosar. rubrar. ad solem exsiccatorum ℥℔. infunde in aq. fontan. puræ calid. vel aquæ propriæ ℔ij. guttatimque instilla spiritus vitrioli ℥℔. vel q. s. ad notabilem aciditatem; postea in arena vel cineribus blando subministrato calore per 4. aut 6. horarum spatium digere, donec aquam affusam subacidulam colorem saturatè rubicundum extraxisse videris, tunc eandem per chartam filtra, filtratam sacchari ℥ij. vel s. q. edulcora, & pro meliori hujus solutione ab uno vase ad aliud transfunde, tandem si opus fuerit denuò filtra & ad usum reconde.

Proposita itaque tinctura resultat ex particulis rosarum superficialibus sulphureis mucilagineo-terreo-alkalinis aliquibus resolubilibus, quas equidem aliquantum solvendo extrahit tum aqua simplex, tum aqua etiam propria scil. rosarum, promptius tamen & melius prolicit utraque illa per accessionem acidi acidula reddita, siquidem tum promptius intra poros extrahendi subjecti penetrat, mediante molecularum mucilagineo-terrearum facta attenuatione & sejunctione, atque colorem intensiorem tincturæ conciliat.

Usum quod concernit hujus tincturæ, eadem in febb. biliosis aliisque morbis calidis pro fiti mitiganda, atque corporis ardore compescendo adhibetur, phtisicis etiam salutaris censetur, nec minus dum gratia suâ stypticitate ventriculi ac intestinorum fibras roborat, in dysenteria & diarrhoea etiam commendatur. Dos, cochl. j, ij. iij. iiij, ad ℥ij. vel ℥ij.

Præter simplicem a. hanc Tincturam similis composita etiam concinnari poterit: Ex. gr. R. Flor. ros. rubr. minut. incisorum ℥℔. borrag. violar. ana ℥j. Infunde per horas aliquot in Aq. fontan. tepid. ℔i℔. Aq. Cichorii Aq. rosar. ana ℥ij. Instilla spiritus vitriol ℥j. spiritus salis ℔j. extrahe s. a. Tincturam rubicundam, cui adde Sirup. ecutositat. Citri, Julap. rosacei, Rob. Ribium ad ℥j. Mr. dr. ana vitr. sgr. Tinctura Rosarum composita.

vel Recipe Conserv. rosar. rubr. vitriolat. ℥j. Flor. ros. rubr. ℥℔, flor. papav. errat.

rat ℥ij. irror. parum spiritu vitrioli, affunde aq. rosar. fragrantiss. ℥vj. papav. errat. ℥℥. F. tinctura, filtranda, & additis Julap. rosac. ℥ij. sirup. papav. errat. ℥℥. edulcoranda.

PROCESS. XLV.

Tinctura flor. pap. errat.

Eodem modo obtinetur, quo rosarum tinctura antecedens, atque illas dicitur æmulari virtutes, quas floribus simplicibus rerum medicarum periti assignant, cum prius autem in inflammationibus erysipelaceis internis & defluxionibus ad pectus tenuibus ac acerbis plurimum laudatur. Dosis in vehiculis appropriatis ab ℥j. ad ℥ij. Beato Dn. D. Michaeli in usu fuit eundem in finem elaborata seq. Tinctura: R. Conserv. flor. pap. errat ℥j. flor. pap. erratic. spiritu sulphur. irroratorum ℥℥. Infunde in l. q. Aq. pap. erratic. pone in digest. dein extrah. tinctur. rubicundiss. filtrand. & sir. fl. pap. erratic. edulcoranda.

PROCESSUS XLVI.

Tinctura fl. violarum, bellidis, aquilegiæ.

Omnes hæ & singulæ impetrantur, affuso in l. q. dictis floribus vitrioli phlegmate, utpote quod accedente digestionem blanda tincturas prolicit egregias, mediante filtratione à floribus superficiali colore orbatis residuas, in quarum usum speciatim si inquiramus, tincturam violarum & bellidis pro febrili æstu compescendo, aquilegiæ autem pro juvanda variolarum & morbillorum eruptione ad cochlear. j. vel ij. laudari, & hanc postremum alias etiam loco gargarismatis in cruentatione gingivarum scorbutica commendari, certiores erimus.

PROCESS. XLVII.

Oleum seminis Anisi.

Recipe seminis anisi purificati, in mortario prius conquassati & mediocriter contusi ℥iij. salis communis miiij. tartari crudi grosso modo pluvierisati ℥i℥. His probe in olla figulina commixtis affunde aquam fontanam calentem, & per 24. horarum spatium ita relinque, dein mixta infunde vesicæ cupreæ xxco & vase refrigeratorio instructæ, hinc l. a. igne leni destillationem aggredere, sic aqua prodibit odorata, cui oleum desideratum fragrans & præstantissimum innabit, quod vel beneficio vitri hypocleptici, vel median-

Unable to display this page

post institutam per xiv. dierum spatium digestionem, spiritum per MB. evoca, & si libet tantillo cinamomi aromatisa.

Circa hanc ergo distillationem notanda occurrunt sequentia:

I. Spiritum vini mediante digestionem prævia ita sibi innectere particulas volatiles acidas formicarum, ut secum easdem per xxcum abripiat, quæ insimul dulcificantur, non secus ac spiritum quempiam mineralem acidum per spiritus vini additionem & simultaneam abstractionem dulcem reddere consueverunt chemiæ magistri.

II. Semel prolectum spiritum exaltari posse, si formicæ recentes ipsi denuo injiciantur, dein distillatio repetatur.

III. Præter appositam hanc aquam magnanimitatis simplicioris geminam aliam magis compositam describi à SCHRÖDERO *Pharmac. Medico-chymicæ lib. 2. c. 38.*

Quod reliquum est, Aquæ prædictæ insignis attribuitur vis incidendi & resolvendi lymphæ coagula viscosa, atque hinc enatas nervorum obstructions expediendi, quo nomine in paralyti, contracturis, & affectibus soporosis commendatur; adhuc quoniam per adauctam sanguinis spiritus ascensionem, aut forte excitatam in partibus genitalibus irritationem elasticam homines ad prælium venereum animare creditur, magnanimitatis superbum nacta est encomium. Dos. cochlear. j. ij. ad tria.

PROCESSUS. XLIX.

*Exhibens Experimentum vitrificationis ad imitationem Celeberrimi Hermetis Christ. Adolphi
BALDUINI in venere suâ aureâ p. 35.
institutum.*

Recipe ☉ purissimi part. liij. Arenæ alb. part. ij., his igne forti in crucibulo liquefactis, cum aqua communi postea extrahe sal, idque aeri committe, quo facto intra aliquot dies ex aquoso isthoc extracto bene durum idque pellucidum vitrum habebis. Susceperat primus hocce experimentum dictus BALDUINUS, ad confirmationem suæ hypotheseos de generatione cerauniorum, cujus idcirco verba nil quicquam immutata apponere libuit; Jam autem nos addemus, quomodo idem tentantibus nobis successerit, cum subnexa Ætiologia. Nempe enim postquam ☉ & sabulum album igne vehementiori fudimus, exemptum igne crucibulum massam lapidi prunellæ non prorsus dissimilem nobis exhibuit, quam in pulverem tritam in aq. fontana solvimus, & digestionem aliquamdiu exposuimus, postea per filtrum solutionem trajecimus, atque aliquantum evaporare cura-

vimus, sic post dierum circiter 14. spatium elapsum in liquore hinc inde coagulata deprehendimus substantiam, albumini ovorum ad duritiem cocto quodammodo comparandam, quam ope cochlearis extractam super charta aeri exposuimus, atque tunc demum eandem indurescere, ac vitri instar resplendescere vidimus, ad digitorum nihilominus compressionem firmiorem evadentem fragilem.

Quod verò Ætiologiam concernit, equidem BALDUINUS à spiritu lapidifico terreo influente coagulationem ejusmodi vitriformis substantiæ deducendam esse existimavit, qualis tamen mihi satis precarius adhuc videtur, persuaso, haud opus esse, ut talem spiritum siagamus, cum coagulatio l. concretio à particulis salino-nitrosis cum sabulosis, minimis aqueis interfluis prius separatis, propius dein ad exemplum aliorum salium coeuntibus, proculdubio acciderit.

PROCESS. L.

Cremor & crystalli tartari.

Tartarus est concretum vini, ab ejusdem acido post absolutam fermentationem cum facibus coagulato proveniens, & dolii lateribus fundoque lapidis instar adhærescens, unde etiam Germanis *der Weinstein* nominatur, quamvis stricte loquendo lapis dici nequeat, cum potius sit, docente HELMONTIO in *Tr. tartarus non in potu §. 4. liquor salis concretus*. Eapropter nos etiam concretum vini definivimus, ex acido vini alkali terraque faculentæ amplexibus juncto ortum, ut adeo salibus enixis propinqua accedat similitudine; acidum siquidem ipsius manifestè deprehenditur in cremore cum urinoso vel alio alkali soluto effervescente, alkali vero sub destillatione tartari certa in spiritu alkalico, ac remanente sale fixo, potissimum vero in eodem volatili parato sese prodit. Ceterum tartarus in vinis diversi generis variat, nunc enim magis nunc minus abundat, nunc rubellum nunc albicantem colorem induit; abundat in vino Rhenano, Monspeliensi. Baccharacensi &c. acido potentiori perfusis, deficit in vinis Italis dulcibus de acido parum participantibus, nec fermentationem expertis: Rubellum colorem à rubro, albicantem à nitente citrino vino suscipit. Interim si delectus tartari instituendus, optimus is habetur, qui continua serie coagulatus dolii lateribus aut fundo in longitudinem protensus adhærescit, maxime est ponderosus, nec duritiæ lapidi cedit, atque ab eâ, qua vinum tangit, parte pluribus apicibus adamantis instar acuminatus splendet, & confractus non apparet instar spongiæ porosus, aut terra refertus, sed substantia sua solidus, qualis esse solet è vinis Rhenanis collectus. Jam vero præterquam quod tartarus crudus ad lunam purificandam aurifabris usum præbeat, nec minus chemicis ad regulos quospiam conficiendos inserviat, cum decoctis aliquibus aperitivis

tivis vel laxativis addatur, sicuti diffusè recenset ANGELUS SALA *tartarolog. sect. 1. c. 5.*, idem ipse varias subit præparationes, quas inter notissima depuratio, hæcque vel levior à sordibus externis sola ablutione cum aqua fontana itemque lixivio peragenda, vel perfectior à parte terrestri arenosa & sæculenta impuriore mediante solutione instituenda, cui cremoris & crystallorum collectio sequenti modo succedit: Tartari albi à sordibus externis rite per ablutionem frequentem liberati ℥j. vel quantum placet, contunde grosso modo & affusa aquæ s. q. in vase figulino vitreato vel vase cupreo stanno obducto aliquantum tecto fac supra ignem ebullire, donec tartarus solutus sit, ac cremor in superficie aquæ appareat, cochleari eximendus & usui asservandus, vel relinquendus, ut cum crystallis postmodum coeat: Hoc facto liquorem soluto tartaro imprægnatum ab igne remove, & per manicam Hippocratis transfunde in aliud vas terreum vel ligneum, hoc vero in locum frigidum repone, tunc crystalli tartari in fundo atque lateribus concrecent; ab iisdem igitur aquam reliquam ad crystallisandum nondum idoneam per inclinationem decanta, tum ipsos crystallos aq. frigida recente abluere, ut separatis sæcibus albicantes nitidioresque evadant: Nonnulli ut crystallos elegantiores obtineant, dum tartarus in aqua solutus ebullit, solutionem albumine ovi conquassato clarificant: Alii crystallos primo concretos denuò in aqua calida dissolvunt, post per chartam bibulam filtrant, & tum demum loco frigido ad crystallisationem repetitam committunt, verum posterius damnat CL. ZWELFERUS in *Animadv. ad P. August. p. m. 463.*

Vires cremor & crystalli tartari easdem obtinent, siquidem ille ab his essentialiter minime differt, sed levitate saltem superiora magis petente, unde & cremor & crystalli utiliter assumuntur ad mucaginem tartaream resolvendam, sive talis in ventriculo, sive in pectore, sive in renibus stabuletur; nec ultimum inter digestiva aperientia merentur locum, mesenterii epatis, & lienis obstructionibus expediendis convenientia, unde commodissimè vel ante purgationem præscribuntur, vel purgantibus ad feliciorum penetrationem submiscuntur. Dosis à ʒj. ad ʒiſs. in jure carniū vel aq. cichorii aut fumarie. Coronidis loco notetur, cremorem tartari, acidum tartari alias dictum, peregrinis virtutibus imbui posse, si ad imitationem ZWELFERI in decoctis purgantium vel aperientium aliisque medicamentosis solutionibus vel liquoribus idem dissolvatur, coquatur iterumque crystallisetur. Notissimum est acidum tartari, chalybeatum ab ANG. SALA *tartarolog. sect. 1. c. 8.* descriptum; similem in modum acida tartari varia,

scil. vinisatum, rubrum, anisatum, cordiale &c. parari possunt, juxta

dictum tartarologie spagyricæ CL. FRIDER. ZOBELII Jene ab

Excellentissimo WEDELIO Seniori editæ.

Unable to display this page

PROCESS. LII.

Rectificatio Spiritus & Olei Tartari, atque Spiritus Tartari Oleosus.

Rectificatio spiritus tartari instituitur vel modo simplici & vulgari, vel accuratiori & artificioso: Illo, spiritus tartari CCtæ infunditur, & adaptato xxco ex arena vel eineribus blando calore denuo destillatur, sic primo ascendit spiritus tartari volatilis seorsim excipiendus & diligenter asservandus, postea subsequitur phlegma, tandem erumpit spiritus acidus: Hoc, spiritus tartari affunditur pani triticeo biscocto, vulgò *Zwieback* dicto, in CCtam prius injecto, dein apposito xxco cæco, juncturisque clausis per octiduum in digestionem relinquitur, donec panis eo imbutus sit, postmodum xxco rostrato loco cæci admoto, l. a. in M Balneo destillatio instituitur: spiritus vero semel rectificatus denuo aliquoties (terve quaterve) recenti pani biscocto affunditur, & destillatio repetitur, donec spiritus purus & palato amicus proinde eveniat, foetore ingrato excessivo cum oleoso magmate in pane relicto. Alii non inconcinne sal ex capite mortuo post primam destillationem spiritus tartari remanente & igne aperto ad albedinem calcinato l. a. eliciunt, & ab hoc per MB. spiritum abstrahunt, sicque rectificant, foetor enim tunc magna ex parte quoque perit. Quod autem attinet olei rectificationem, talis fit, si illi admisceatur sal ex capite mortuo productum, vel cineres, vel vitrum pulverisatum, & ita per 6tam areæ commissam oleum abstrahatur. *CROLLIUS in Basilica Chemicâ* oleum prædictum miscet cum aceto destillato in 6ta, & proigne aperto evocat oleum aurei coloris, empyreumate omni ab aceto destillato arrepto.

Reliquum igitur nunc est, ut de usu spiritus tartari pauca adjiciamus: Præbet verò idem medicamentum tum diaphoreticum tum diureticum præstantissimum, adhæc vim abstergendi, discutiendi, aperiendive insignem possidet: unde in pleuritide, hydrope, scabie, lue venerea, paralyfi, & epilepsia, obstructionibus item mesenterii ac hypochondriorum quam maxime commendatur, in arthritide etiam & scorbuto admirandæ virtutis esse dicitur. Dosis à ℥ss. ad ℥j. & 3℥. debet autem semper cum vehiculis convenientibus & appropriatis exhiberi pro eventuro certiori effectui,

Usus olei tartari internus propter foetorem rarior est, adhibetur autem ad Spiritum tartari oleosum conficiendum, qui impetratur, si oleo spiritus vini affundatur, & postea abstrahatur, sic etenim mediante destillatione olei pars subtilior sale volatili imbuta spiritui vini sulphureo-salino nupta separabitur, & præbebit spiritum tartari oleosum vulgari penetrantior: Ceterum externè idem oleum nonnulli contra scabiem commendant, nec absque fructu foret,

foret, si illo Emplastra ad tumores scirrhusos emolliendos vel digerendos ad-
movenda malaxarentur, in oleo quippe latet sal volatile, quod hinc vires suas
sortitur, teste EXC. WEDELIO *Pharmac. acroamatic. l. 2. Sect. 5. c. 3. p. 498.*

PROCESS. LIII.

Spiritus tartari volatilis Onosus.

R Ecipe tartari crudi, Onis crudi, ana quantum placet, pulverisata inderetor-
tæ vitreæ, & igne arenæ debite subministrato destillabitur liquor volati-
lis urinosus, rectifandus & usui asservandus.

Hujus igitur processus ea videtur esse ratio, quod dum acidæ tartari cru-
di particulæ à terrestribus Onis absorbentur, volatiles utriusque moleculæ sali-
næ cum phlegmate prorumpant, dictumque spiritum constituent, ideo non
simplicem tartari, sed addito cognomine Osum pronunciandum; Siquidem ex
Onem maximam partem urinositas procedere videtur, qualem etiam ipsius particu-
læ salinæ solitariae, dum relicta terrestreitate per retortam (dato sibi saltem per
vices vehiculo aqueo) ascendunt, spirare solent. Interim hoc notandum & ul-
terius disquirendum restat, quod autore CL. LUDOVICO in *Dissert. de Volatilitate
salis. tartari spiritus similis penetrantissimus*, odore tamen minus gravi, destillari
possit ex alumine usto, vel ad extremum destillati Onis capite mortuo recentis-
simo cum salis tartari anatico pondere eidem ignis generi subiecto: Quale en-
tentamen à nobis susceptum ex voto minimè successit, (quamvis Cl. viri verbis
fidem prorsus derogare nolumus,) forsan quia caput mortuum spiritus Onis
jam per biduum in aëre aperto relictum fuerat, nec enim præter phlegma insipi-
dum unicam spiritus guttulam vel salis volatilis granum, igne ad xvj. horas conti-
nuato, prolicere potuimus.

De reliquo nullum dubium est spiritum ejusmodi tartari volatilem Onosum in
acido obtundendo, viscidoque resolvendo, obstructionibus item pertinacissimis
expediendis vulgarem efficacia sua multum superare. Dosis esse poterit à gr.
xij. ad xx. & xxiiij.

PROCESS. LIV.

Spiritus Tartari Optimus.

PRO eo obtinendo recipe tartari crudi albissimi depurati q. v. eundem impræгна f. q.
spiritus vini rectificati, destilla ex 6ta fictili igne nudo gradatim adhibito, sic primo
exstilla-

Unable to display this page

dum (neutiquam rejiciendum, sed pro extracto opii parando asservandum.) in abstractione extillat, cujus causa verosimilis est, quod alkali tartari post cessantem luctam, intimiori connubio intra poros suos sibi junxerit, propriumque dicaverit, acidum aceti destillati spiritum.

III. Affunditur aceti destillati quadruplum, quia plurimam ac fermè mirandam acidi partem sal tartari utpote insigniter porosum arripere potest & solet; unde ad evitandas tædiosas ejusmodi sæpiusque repetendas aceti destillati affusiones & abstractiones, usque dum sal tartari sufficienter imprægnatum fuerit, prudentissime monuit *Cl. Daniel Ludovici in Pharmac. sua modernorum seculo applicanda, longè compendiosius prædictum arcanum Tartari parari posse, unicâ saltem pro perfectâ sal tartari saturatione aceti destillati affusione, ad duodecuplum vel sedecuplum pro hujus robore et aciditate instituendâ.*

IV. Sal tartari relictum post abstractionem aceti destillati colorem nanciscitur obscure nigricantem, subortum, partim ab oleoso impuro & sulphureo magmate tam in acetodestillato quam sale tartari delitescente, per solutionem extraverso & postea condensato, partim terrestribus particulis simul ad superficiem magis protrusis.

V. Solvitur saltartari spiritu aceti animatum in Spiritu Vini, non quidem exquisitè alcoholisato, utpote sulphureo-salino concentratori, & ob Φ tis inopiam ad salia solvenda non adeo prompto, ut de sulphureo-salinâ illius substantia aliquid huic præparato innectatur, sicque idem ad faciliorem activitatem quodammodo evehatur.

De reliquo usus arcani hujus tartari in Medicina insignis habetur, summum quippe existit idem sanguinis depurativum, & in morbis diuturnis hypochondriacis, melancholicis, ac inveteratis obstructionibus, à visciditatibus pituitosis, recrementis biliosis adustis, acidisque austeris, enatis utilissimum; pollet enim vi abstersiva & aperitiva singulari, hinc cum fructu in scorbuto, cachexia, hydrope, ictero, melancholia hypochondriaca, nec minus in epatis, lienis, pancreatis renumque oppilationibus dari solet. Dosis à granis 6. ad \mathfrak{ss} . vel \mathfrak{ssj} . & quidem vel cum jusculo, vel aqua, aut decocto quopiam appropriato esse poterit, nec minori cum efficacia idem aliis remediis specificis permiscere licebit. Interea quia in loco humidiori per deliquium sponte solvitur, hinc liquor terræ foliatæ tartari inde relictus, filtratione depuratus à gutt. x. vel xv. ad xx. xxx. & xl. usque cum vehiculo idoneo in prædictis pathematibus ad eodem usus assumi solet. Adhæc proposita hucusque terra foliata tartari qua sicca qua humida inservit pro tinctura vitrioli & aperitiva vera conficienda, cujus ea propter descriptionem mox subijciemus.

PROCESS. LVI.

Tinctura vitrioli martis aperitiva in via sicca.

R Ecipe vitrioli martis, & terræ foliatæ tartari siccæ ana $\mathfrak{z}\beta$. Terantur & misceantur exactè in mortario marmoreo vel lapideo, post aëri exponantur, sic sulphur ochreum martiale eleganter expandetur, atque in rubra conspicietur efflorescentia; affundatur dein spiritus vini, ac terendo cum mixtura prædicta proluciat tinctura rubicunda, per filtrum trajicienda. Sicuti autem hæc ipsa natales suos debet sulphuri martiali per terram foliatam tartari recluso, atque in spiritu vini minus exquisitè depblegmato expanso, ita insignis ejus usus in cachexia, malo hypochondriaco, epatis obstructione, mensium suppressione &c. esse solet, dosis habetur à gutt. x. ad xx. vel xxiiij. Conferatur *ZWELFERUS Mantiss. Spagyric. Part. I. c. 3. sub titulo tinctura martis alia vera.*

PROCESS. LVII.

Tinctura eadem extemporanea in viâ humidâ.

QUæ seq. in modum adornatur: Accipe arcani tartari liquidi (sive liquoris terræ foliatæ tartari, in quem ab aere humido promptè resolvitur,) quantum placet $\mathfrak{z}\beta$ j vel ij. illi instillentur liquoris martialis styptici, ex capite mortuo florum salis ammoniaci martialium per deliquium soluto colligendi aliquot guttulæ ad sufficientem tincturam, quæ si ritè parata fuerint omnia, in momento, sin minus subtile arcanum tartari, aliquo tamen tempore post se exferit, una tunc præcipitatis partibus ochreis solutis: Diffusior etiam & commodissima tamen fit, si aqua rosismajalis destillata, vel simplex quoque inter utrumque miscendum intercedat, tertium constituens ingrediens, magni usus in febribus & aliis præsertim in calidioribus. *Evolvatur EXC. WEDELII Pharmac. acroamatic. Lib. 2, Sect. 5. cap. 5.*

PROCESS. LVIII.

Tinctura Sal tartari.

S Ume sal tartari albi quantum vis, idem denuò in crucibulo igni calcinatorio tamdiu committe. donec coerulescentem induerit colorem, quo viso ipsum statim in mortarium, ad evitandum rupturæ periculum decenter priùs calefactum conjice, & in pulve-

rem contunde, quem calentem adhuc phiolæ oblongioris colli inde, superaffuso absque ulla interjecta mora ad 4. digitorum eminentiam spiritu vini, ibidem tamdiu relinquendo, donec beneficio digestionis blandæ in arena per aliquot dies institutæ tincturam extraxerit rubicundam, filtrandam, & vel ad olei consistentiam abstrahendam, atque cum recenti spiritu vini affuso denuo digerendam, vel statim usui asservendam.

Operationis hujus Ætiologia aliqua nobis consideranda effert: Nempe enim

1. Jubetur sal tartari calcinatione ulteriori cœrulescens, cum rubro & viridi quoque intermixtus, color induci, ut perfectior evadat tinctura, color enim ille arguit proprium sulphur, quod absconditum gerebat sal tartari, jam ab igne reclusum, & à centro ad superficiem quasi evocatum esse.

2. Pro menstruo adhibetur spiritus vini, qui phlegmatica sui parte sal tartari salinas particulas, oleosa verò sulphureas optimè solvit atque elicit.

3. Affundendus autem is est sal tartari adhuc calenti, tum quia actuali calore refferati meatus promptius admittunt menstruum, & imbibunt, tum quia eodem extractio multum promoveretur.

4. Has ipsas etiam ob causas digestio administranda est, qua durante convenit phiolæ orificium vesica suilla exactè claudere, vel aliam phiolam inversam prioris collo ad latitudinem 4. digitorum transversorum adaptare, commissura luto congrua munita, ne spiritus vini optima exhalet spirituosa portio phlegmatica saltem remanente.

5. Color rubicundus tincturæ, à particulis salis tartari sulphureis potissimum, tum salinis, cum spiritu vini digestis provenire videtur, & simul tunc obtingenti menstrui diversæ modificationi.

Usus hujus tincturæ in Medicina celebratissimus, sudorem namque movet & urinam, obstructions ab acido coagulativo enatas promptissimè tollit, hinc in hydrope, melancholia hypochondriaca, aliisque viscerum obstructionibus proficua habetur, adhuc nervoso generi amica, & in cardialgia atque passione hysterica curanda utilis censetur, in pathematibus denique ab acido venereo sanguinem corrumpente enatis cum prius laudatur. Dosis à gutt. xij, ad xx. vel ʒj. cum jusculo vel alio vehiculo conveniente.

PROCESS. LIX.

Spiritus vini Tartarisatus.

Accipe Spiritus vini ʒvj. Salis tartari purissimi ʒj. Mixta infunde CCtæ vitreæ, & postquam per aliquot dies in digestionem relictæ fuerint, Spiritum vini per arenam inde abstrahere, abstractum denuo affunde, sicque quinquies aut sexies repetitis cohobis dictum spiritum tartarisatum redditum ad usum asserva. Hic verò sequentia potissimum ad animum revocanda sunt: Nimirum

1. Spi-

1. Spiritum vini hoc modo optimè dephlegmatum obtineri, quia sal tartariavidissimè ejusdem phlegma imbibit, parte sulphureâ volatili intactâ, unde similem in modum dephlegmatio Spiritus vini aquosioris extemporanea institui potest, solâ factâ ejusdem supra Sal tartari, vel (qui minori veniunt pretio) supra cineres clavellatos affusione, ubi admissa postmodum quiete phlegma cum deliquato sale lixivo absorpto subsidere, Spiritus vini verò citrino colore conspiciendus supernatare solet, per decantationem cautè separandus, qui alias recentioribus quibusdam Spiritus vini alkalifatus vocatur, minimè confundendus cum Spiritu vini alcoholizato, hoc siquidem nomine propriè Spiritus vini exactissime rectificatus, & ad summam volatilitatem puritatemque deductus, (ita ut guttula ejus effusa mox in aere dispergatur, aut aliqua ejus portio pulveri pyrio admixta & accensa ipsum pulverem pyrium simili accendat & in flammam abripiat,) compellari solet.

2. Iteratis cohobis Spiritum vini à sale tartari abstrahendum esse, ut eò plures particulas salis tartari volatilifatas secum abripiat, quamvis non dissimulemus, tunc particulas Spiritus vini sulphureas sive oleosas aliquantum suppressi, non ab simili modo, ac idem evniri solet, eodem Spiritu vini per longiorem moram supra cineres clavellatos pro alkalifato obtinendo relicto.

Usum Spiritus vini hîc tartarifatus in re Medica habet non exiguum, siquidem ejus ope resinosa atque oleosa aromatica promptius ad suppeditandas Tincturas & Essentias recluduntur; extracta ex purgantibus facillimè parantur; præterea idem internè propinatus ad Hij cum vehiculo idoneo scorbutico acido-viscido resistit, nec minùs obstructionibus viscerum medetur, externè autem eximie demulcet dolores podagricos cum fævo veneto illicitus.

PROCESS. LX.

Sal tartari Volatile.

Cum à Celebratissimo illo per ignem philosopho HELMONTIO Cap. XV. de febb. §. 26. posteritati egregium veluti monumentum consignatum fuerit: Qui ad alkahest. istud ignis arcanum, non pertingunt, saltem Salem tartari fixum volatilem reddere discant, ut hujus medio suas dissolutiones perficiant; Plurimi certè eò ingenii nervos intenderunt, quo nobilissimi istius medicamenti participes fierent, variis eapropter encheirisis atque mediis usi, quæ, si non omnia potiora recensere allaborabimus.

Primò itaque idipsum nonnulli tentârunt beneficio saltem aeris, tanquam menstrui solventis & volatilifantis optimi, utpote cujus ope juxta eundem HELMONTIUM concreti sulphur dissolvitur, salque volatile evadit liberum. At-

que huic pertinet modus conficiendi sal tartari volatile Chemico Oenipontano BÖBERLINO dicto à D. D. BILGERO Campedunensium Physico monstratus, hinc ab ab Excellentissimo D. D. JOH. JACOBO WELFFERO Naturæ curiosis communicatus in *Miscell. Natur. Curiosor. Decur. I. Ann. II. Observ. 38. pag. 69.* qui cum egregius admodum existat, dignus nobis visus est, ut huc transferretur, idem verò taliter se habet:

Fæces vini super asseres effunduntur, collocantur in locum umbrosus, & soli planè inaccessus, ibi relinquuntur, donec situm summum contraxerint, & penitus situ oblitæ exsiccescant, hoc HELMONTIUS vocat aëre imprægnare, tunc fæces istæ marcidæ retortæ indantur, destillentur lege artis, sic salis volatilis portio collo accrescit, portio cum aquâ fœtidâ rostrum, in recipiens vas amplum, transit: Sal volatile cum liquore miscetur, denuoque sal in Ccâ oblongi colli sublimatur. Sal vel in aquâ fontanâ vel in aliâ congruâ solutum & sublimatum fœtore adversissimo aliquantulum exutum, servandum in vase vitreo probè obturato, aliàs avolat, ob summam partium tenuitatem. Huc etiam referri poterit universalis methodus calcinata salia reddendi volatilia à D. D. HELBIGIO in *Epistolâ introitus in vèram atquè inauditam physicam inscriptâ & ex Indiâ orientali ad Academiam Naturæ Curiosorum missâ*; evolvatur etiam modus à ZWELFFERO in *Mantissâ spagyricâ sub finem appositus II.* Alii sal tartari fixum volatilifare potius contendunt, per iteratas spiritus vini super illud factas abstractiones, siquidem spiritum vini tartarificatum dictum repetitis vicibus abstractum aliqualem salis volatilifati partem secum abripere, partim ex acredine alkalicâ mediante sapore colligimus, partim inde conjicimus, quod acidum eidem instillatum, non solum subtilem effervescentiam, verum etiam post lentam exhalationem salis oppido exiguum quid ostendat.

Ultius modus producendi sal tartari volatile mediante fermentatione absolvitur, à Viro Magni Nominis D. D. JOELE LANGELLOTTO in *Epistolâ de quibusdam in Chemiâ prætermisiss ad præcellentissimos Naturæ curiosos p. 10. descriptus verbis sequentibus*: Calcinentur primò tartari crudi lbij vel iij; prout multum tartari fermentare animus est, leviter saltem & ad aliquam tantum nigredinem ut habeas, quo maximè opus, fermentum tartari fermentandi. Huic ollæ capacissimæ immisso affunde tantum aquæ, ut ad digiti latitudinem emineat, ignemque primò lentum admove, ut tantum intepescat, postea dimidium manipulum tartari subtiliter pulverisati insperge, & brevi videbis bullulas quasdam surgere, & accrescere magis magisque. Hoc viso perge veluti coepisti, partitis nempe vicibus tartari pulverem inspergendo, & sic major fermentatio excitabitur, bullis exinde tam concinno ordine surgentibus, ac si ipsas uvas naturales, excepto colore, conspiceres, id quod non semel magnâ animi cum voluptate contemplatus sum, certumque inde argumentum duxi, nec crudo deesse tartaro, quod aliis salibus arte præparatis, concedere cogimur, posse ea pristini

pristini sui domicilii formam exactè præsentare. Verum accurato heic ignis regimine opus est, moderato nempe, quale omnis fermentatio requirit. Cavendum quoque ne copiosiori inspersione nimia ebullitio excitetur, & fermentatum, quod solet, ollâ elabatur. Cessante fermentatione mitte omne, quod inest ollæ, in CCram ferream, nam de vitreâ periculum est, ne rumpatur, cum ei sæpiusculè lintea frigida madefacta oporteat applicare, quò nimia tartari fermentati ebullitio prohibeatur, qui aliàs nimii caloris impatiens rapido cursu sursum ferri, & ipsum quoque recipiens vas ingredi solet. Atque ea quoque de causa ignis cautissime regendus, lentoque gradu augendus est, in fine tamen satis forti, ut sal omne sursum pellatur. Et comperies quoque, si rite recteque processeris, crassum illum seculentumque tartarum fermentatione dicta adeò subtilem volatilemque reddi, ut ne tantillum salis fixi in capite mortuo remaneat, id quod non semel expertus sum. Liquorem egressum, quoniam multâ aquâ fermentationis causâ addita refertus est, multum quoque rectificare oportet, & quidem eousque usque dum subalbido colore appareat, quod indicat, debitam ei quantitatem salis volatilis inesse. Sub hac igitur operatione quia acidum tartari crudi pro fermentatione additi sese jungit cum particulis terrestribus & alkalis tartari figentibus, hinc alkalicæ tartari crudi moleculæ compedibus solutæ emergunt, quibus etiam procul dubio sese associant aliquæ volatiles portiones in sale tartari residuæ, cum primis si tartarus, ubi citatus LANGELOTTUS jussit, levitor saltem ad aliquam tantum nigredinem calcinatus fuerit.

Modo hucusque tradito affine est IV. novum sal tartari volatilifandi artificium à D. D. THILE Vitebergensium quondam Professore in Disput. Medico-Chymica particulari, *sal tartari volatile coagulatum inscripta §. 13. propalatum*. Nempe enim tartarus albus purus, vel quod melius crystallifatus in pulverem reducendus, & vasi querno injiciendus, post aquæ pluvialis, roris majalis, succi betulæ, aut si mavis, vini tenuioris quantum satis ad solutionem & fermentationem ei affundendum est, ut salia centralia soluta libere se explicare queant, postea hæc exponenda sunt tempestate æstiva aëri (sub tecto tamen, ne radii solares debito citius massam exsiccent) hyeme prope fornacem, ut fermentescant. Quo facto quinque vel sex septimanarum spatio universus tartarus aperietur, massa remanente, quæ nigricante specie porosior apparebit, instar placentæ, odore non admodum grato, in superficie tabulæ extendenda, ut exsicceetur. Eadem vero deinde in frustula collo retortæ respondentia, quam loricatam ad manus habere convenit, frangenda & retortæ injicienda usque dum ad dimidium impleta fuerit; retorta autem igni aperto committenda, destillationem observatis gradibus urgendo, donec sal volatile copiosum cum oleo, aucto circa finem igne, prodeat, quæ lege artis à capite mortuo repetita destillatione purganda sunt. V. Dn. HELBIGIUS in Epistola ante citata, præter adductam universalem methodum modum

modum particularem geminum scil. per aceti vel sulphuris acidi admixtionem sal tartari volatile parandi recenset. Plures insuper modos eruditè proponit & hætenus etiam traditos hinc inde declarat *Chemicus experientissimus* Dn. LUDOVICI in *Dissertatione peculiari de volatilitate salis tartari*, cui jungatur *Epistola* DAVIDIS VAN DER BECKE ad Cl. LANGELOTTUM de salis tartari aliorumque fixorum volatilisatione exarata, quam *Experientissimus Chemicus* D. D. BARNERUS in *Dissertatione peculiari Epistolica ad eundem Virum quoque data acerrimè perstrinxit*. Ceterum illis hucusque adductis merito sequentem adhuc associare liceat sal volatile tartari conficiendi modum, à naturæ Consultorum principe ROB. BOYLE in *Chemista sceptico enarratum*, atque æmulo conatu non ita pridem à nobis institutum: Recipe antimonii, tartari crudi, nitri puri ana ℥iij, calcisvivæ ℥iij, subtilissimè trita misce accuratè, dein mixturæ hujus cochlear dimidium iteratis vicibus injice 6tæ tubulatæ in fornace aptè collocatæ, atque jamdum candefactæ, ita cernes celeriter obturato tubuli superioris ostio, rimis quibusvis exactè clausis, fumos in excipulum appositum amplissimum prorumpere: Ita mixtura omni tandem ingesta, & fumis cessantibus, igne adhuc fervente, remove vas recipiens, in quo habebis spiritum sale volatili prægnantem; hunc igitur per 6tam igne lenissimo rectifica, & prodibit liquor aurei coloris, quem phiolæ deinde infunde, & postquam hanc arenæ obliquo commiseris positu, leni subiecto igne in collum phiolæ sublimabitur sal albidissimum, fugitivum sive volatile tartari, mox eximendum, & in vitro optimè clauso custodiendum. Jam verò circa hanc operationem dubium alicui suboriri posset, an sal inde proveniens genuina tartari soboles existat, nil omnino de nitri antimoniique prosapia participans? quemadmodum nec se satis de hoc per experimenta certum redditum ingenuè fatetur Laudatus BOYLE: Videtur nihilominus probabile, originem prædicti salis à tartaro potius quàm ab ullo ingredientium reliquorum esse: Nempe enim dum sub prævia detonatione sulphureæ antimonii tartari & sali particulæ figentes tacitè deflagrando partim prorumpunt, partim cum salinis fixis calcisvivæ particulis, (quas avidissimè arripiunt) colliquantur, alkalicæ volatiles tartari particulæ compedibus liberantur, quæ quidem in secunda demum per phiolam oblongam facta liquoris destillatione seorsim se conspiciendas præbent, quoniam phlegma dissolvens tam celeriter eousque assurgere nequit. Usus salis hujusmodi tartari volatilis licet nondum conpertum satis habeamus, confidenter tamen asserimus, ipsum sicuti sapore & odore, ita & virtutibus sali volatili CC. non admodum absimilem videri: BOYLEUS refert, se ab Amico accepisse, quod is multum contra calculum præstiterit medicamento quodam arte parato, non multum à proposito sale volatili differente. BILGERUS sal suum tartari volatile hydropicis exhibuit, quod tamen infeliciter in febribus intermittentibus propinatum fuisse B. WEPFERUS l. c. testatur. LANGELOTTUS vero scribit, se usum salis volatilis tartari per fermentationem parati, non solum in af-

fecti-

Unable to display this page

PROCESS. LXII.

*Opium Examen generale, & speciatim ejusdem
Extractum.*

O Pium, græco nativo nomine ὀπιον ἂν πὸ τῆς ὀπῆς dictum, est succus ex capitum papaveris scapis decussatim incisis, nec non ex foliis expressis, collectus atque inspissatus. Tametsi enim meconium proprio nomine olim dictum fuerit, id quod ex capitibus & foliis papaveris concisis, expressis, vel decoctis obtinetur, ac exsiccatur; opium vero, quod ex scapis vulneratis sponte emanat: nihilominus sæpius utraque vox indifferenter sumitur, nec immerito, cum opium nostrum de utroque participet. Locum ejus natalem Thebaicam olim fuisse regionem vel inde colligere licet, quod GALENUS optimum designaturus opium Thebaicum *lib. 1. de Antidotis c. 3. nuncupet*; BELLONIUS *l. 3. observ. c. 15. in Papblagonia*, Cappadocia, & Cilicia, aliisque locis opium largo proventu parari docet; si mercatoribus fides habenda, idem ex Turcia vel confini ipsi Asia ad nos hodie advehitur. Neque verò tam locum opii natalem, quam notas illius præstantiam declarantes nos indagare addecet: hæc verò Dioscorides olim descriptas dedit, & ex eo paucis adjectis criteriis recentiores scriptores, depromserunt. Scilicet laudatissimum censetur opium, quod consistentia compactum est & grave, facile tamen ab aqueo menstruo, subministrante calore, dissolubile, colore instar albes ex nigro rufescente, odore graveolente foporifero, sapore subacri amaro, quod denique ad lucernam accensum minimè atra, ad obscurum tamen vergente, exardescit flamma, & postquam extinctum fuit, suam odoris vim etiamnum conservat. Ceterum quæ Elementa opio insint curiosa Chemicorum manu reludenda ἀνεπίβουτος declarat *Exc. D. D. WEDELIUS in sua opiologia*, dum affirmat, idem à se vulcano ad torturam exhibitum, & per 6tam vitream in arena citra additamentum destillatum, primum phlegma, dein spiritum volatilem urinofum, cum spiritu vitrioli aliisque acidis commixtis, effervescentem, post oleum nigricans præbuisse: ut adeo opio insit sulphur copiosum seu substantia oleaginosa inflammabilis, adhæc mercurius seu sal volatile vaporosum, præter aqueas, terreas passivas & salinas fixas in capite mortuo residuas partes. Nunc igitur mox quaestio obvenit, unde opii vis narcotica, spirituum animalium liberum effluxum & irradiationem expansivam impediens dependeat? Sunt qui à sulphure illam deducunt, eosque inter nominasse sufficiat WILLISIIUM, qui *Pharmac. rationalis Sect. VII. c. 1. scribit*: opiata constare sulphure foetido, h. e. sulphure cum sale fixo & materia terrestri simul combinatis, & ad efferationem evectis, cujusmodi concreta subtili spirituum animalium texturæ adversentur: nec dissentientem etiam advertimus HELMONTIUM, loco sulphuris oleum nominantem,

re ipsa tamen idem dicentem, dum Intractatu, Duum Viratus inscripto §. 9. ego, inquit, in opio salem acrem invenio sudoriferum, & amarum oleum, longe ab opii odore recedens, attamen soporiferum: quamvis in modo operandi à WILLISIO multum discrepet, putat enim narcotica lienem suspendere ab operosa phantasmatum seriorum exercitatione, vid. Tract. Jus duumviratus inscripto §. 9. Ego, inquit, in opio salem acrem invenio sudoriferum & amarum oleum, longè opii odore recedens, attamen soporiferum. Contra alii à sale vim narcoticam opii derivandam putant quorum etiam causam defendendam suscepit Cl. SYLVIVS lib. II. prax. Medic. c. 16. §. 21. & 22.

Nos, si dextra accesserit interpretatio, ab utroque vim narcoticam deducendam esse suspicamur, ita quidem, ut sulphur proxime spiritus ligare concedamus vaporosum, aut id ipsum ad operandum à sale prius sui evolutionem sive expansionem recipere concludamus. Interim ne dicta opii vis narcotica immoderata corpori noxam potius quàm medelam det; correctione opus habet, quæ variè à variis instituitur: (1) Siquidem solent aliqui opium in minuta frustula concisum, & laminæ injectum supra carbones ita collocare, ut sulphur vaporosum exhalet; at enim verò si tostio ejusmodi diutius protracta fuerit, non opii correctio, quin potius ejusdem castratio & virtutis sperata exspoliatio succedit. (2) Correctionem alii intendunt per menstrua acida, itemque fumum sulphuris acidum, eò quòd constet acida salis in opio acrimoniam non tantum frangere, sed etiam idem aliquantum volatile prorsus cum sulphure fixare, unde hic modus quoque observandus erit, quem ultra virtus opii consistere nequit. (3) Ratio opium corrigendi, ejusque sulphur impurum noxium separandi mediante fermentatione cum succo cydoniorum, vel alio stomachico instituta, creditur à nonnullis HELMONTIO fuisse cognita, dum tale ejus laudanum opiatum fuisse conjiciunt ex seqq. verbis in Tract. Jus duumviratus §. 64. consignatis sequentibus: Felix, ibi ait, ager, cujus auxiliator Medicus, novit lethalia è papavere separare, retento auxilio excitatore potestatis in duumviratu. Enim verò egregium huncce opium corrigendi modum, nunc orbi Medico universo notum, nostra ætas ac subsequutura posteritas debet ingeniosæ industriæ, candidæque communicationi Viri Celeberrimi JOHANNIS LANGELOTTI qui eundem sub titulo secretæ opii præparationis primum incomparabili BARTHOLOINO revelavit ut cernere est in bujus Epistol. Medicinal. Cent. III. Ep. 45. p. m. 188 postmodum verò in Epistolâ ad Naturæ Curiosos de quibusdam in chemiâ prætermisissis sub nomine Essentiæ opii fusius descripsit, quæ ipsa non solum seorsim impressa extat in Triade Epistolar. circa utilissima aliquot Chemica experimenta conscriptarum, sed & in Decur. I. Ephemerid. Natur. Curios. Ann. III. Obs. 59. p. 100. legitur: Placuit nihil ominis processum ipsum excerpere atque ex dictâ Epistolâ huc transferre, qui ita se habet: &. Opium Thebaici in particulas concisi lbj. & affunde ei in Cccta humili, succi cydoniorum bene maturorum recentissimi lbx, addeque sal. tartari puri & siccissimi unciam unam, dein expone levi calori per diem unum & alterum, usque dum bullulæ quædam appareant,

quod signum est imminentis fermentationis, tunc adde istius promovendæ causâ sacchari subtilissimè pulverisati ℥iij., porroque eum caloris gradum observa, quem fermentatio requirit & sic satis bene quoque ea procedet, videbisque opium evidenter attolli & resolvi per minima, cave verò à sulphure narcotico graveolenti, quod tunc solet expirare. Videbis tunc quoque partem impuri volatilis spumosi superiora petere, partem verò magis terrestrem in fundo cucurbitæ subsidere; tandem in medio consistet purior pars, liquor nempe rubicundus Rubini instar pellucidus, quem cautè separabis, filtrabis & debitâ destillatione ad mellaginem inspissabis. Hanc denuò Spiritu vini alcolisato dissolvas, filtres, perque mensem digeras, ut quicquid adhuc crudi inest coelesti illo igne maturetur, & perficiatur. Spiritu ad justam consistentiam abstracto experiere, tantæ Essentiam hanc esse virtutis, & efficaciam, ut quarta pars grani vel dimidia ad summum appropriato vehiculo, seu humidum velis seu siccum, permista intentioni sufficiat, mirandosque planè usus præbeat.

(4) Opium cum Spiritu vini aliqui corrigere intendunt, uti *Londinenses in sua Pharmacopœa*, alijs reclamantibus, deleteriam vim sic potius exaltari, unde etiam EXCELL. WEDELIUS *Opiolog. lib. 1. Sect. 2. c. 4. p. 64.* notandam asserit curiosam observationem, quâ compertum habetur, Extractum opiatum spiritu vini, ratum majores exserere narcoticas vires, quàm quod eum aceto destillato factum fuerit.

(5) Nonnulli edocti tum à Dioscoride, salia contra opii noxam proficua esse, tum AB HELMONTIO *tr. citat. §. 31.* sopores morbosos & artificiales sive opiatorum optimè debellari per lixivias, correctionem opii per alkalia approbandam quoque esse putant, sicuti *Beatus D. D. ETTMÜLLERUS in Disput. de Chirurgia infusoria cap. III. Conclus. II. §. 7. proposuit*, ut opii mediante sale fixo in primis tartari cum terebinthina debita fiat per digestionem correctio, pro tuto & mirabili in magnis quoque morbis inde futuro remedio. Tandem (6) suprâ laudatus D. D. WEDELIUS *l. c. cap. 5. cum GLASERO Regis Galliarum Chemico* pro extrahendo & emendando opio optima judicat menstrua aquea, quod talia neque privent opium virtute salina, uti acida, nec illam secum auferant, uti spiritus vini, sed cum levia & subtilia sint, facile evaporent, sine ullius virtutis privatione, odoremque nauseabundum corrigant &c.

Nos igitur cum copiam haberemus phlegmatis aceti destillati, à sale tartari pro paranda terra foliata sive arcano tartari abstracti, Extractum opii ad ejusdem clarissimi viri imitationem ita paravimus: Recipe opii Thebaici in minuta frustula concisi vel pulverisati part. ij. Infunde in phlegmatis aceti destillati à sale tartari abstracti part. vj. & calori arenæ moderato per diem unum alterumve impone, ac interea cum spatula lignea frequenter agita, donec opio penitus soluto pars impurius spumosa summa lambat, pars terrestrior autem ima petat: Postea facia per linteum colatura, fac ut solutum evaporet ad mellaginem, &

tunc

tunc hujus dimidiam partem seorsim vitro excipe pro paranda tinctura, reliquam vero ulter ori continuata evaporatione ad spissam extracti consistentiam redige.

Vires hujus extracti quod concernit, prolixiores futuri essemus, si singulas ordine recensere vellemus; quare legantur, hucque dextrè referantur, quæ de opatorum effectibus bonis eruditè disserit TH. WILLIUS *Pharmac. rationalis part. 1. Sect. VII. cap. 1. p. m. 376.* SYLVIVS *lib. 11. Method. medendi cap. 11. & praxeos lib. 1. cap. VI. §. 17. cap. XIX §. 125. cap. XX. §. 36. cap. XXI. §. 19.* ROLFICIUS *Chem. in artis formam redactæ lib. IV. Sect. 3. cap. 6.* ADRIANUS A MYNSICHT *Armament. Medico Chymici Sect. III. p. m. 47. & seqq. usque ad pag. 93.* OL. BORRICHIUS *in Dissert. peculiari de somno & somniferis, WEDELIUS Opiolog. lib. 11. Sect. 1. cap. 1. p. 80. & seqq.*

Præprimis vero extractum hocce cum aliis ingredientibus congruis in pilularum formam redactum convenit in vomitu nimio compescendo, cholera sistenda, hypercatharsi cohibenda, dolore ventriculi & intestinorum & alterius cujuscunque partis sopiendo. Dos. à gr. ij. ad iij. v. Similiter ex prædicto opii extracto paratæ pilulæ bombace exceptæ & dentium cavo inditæ odontalgiam mirificè demulcent.

PROCESSUS LXIII.

Tinctura Opii.

Accipe alteram partem opii in Phlegmate aceti destillati soluti, & ad mellaginem abstracti, huic affunde Spiritum vini in tali proportionem, prout saturatiorem vel dilutiorem expetieris colorem, sic in momento factâ permixtione Tinctura rubicunda elegantissima exsurget, quam leni digestionem intendere poteris.

Ex hac autem præparatione elucescit, Tincturam ab Extracto non aliter differre, quàm quòd particulæ opii in illa cum spiritu vini affuso magis solutæ & expansæ nec non subtiliores redditæ sint; unde ad eosdem etiam usus, ad quos Extractum laudavimus, cum emolumento insigni exhiberi poterit. Dosis est à gr. vj. ad xij. & xv.

PROCESS. LXIII.

Pilule anodyne regie Secretæ.

R. Essentiæ opii LANGELOTTI, paulo ante traditæ ℥j. cinnabaris nativ. unicornu fossilis an. ℥ij. croci orientalis, sanguinis draconis veri an. 3j. Ambra gryseæ gr. xvj.

xvj. Moschi orientalis gr. viij. Ol. cinam. destill. gt. vj. Mr. pulverisatis pulverisandis F. Massa pilular. ponder. gr. i.

PRæmissis processibus pilulas propositas annectere nobis libuit, propter concinnam ingredientium seriem, opio namque veluti basi optimè per fermentationem correcto, sapientissimo consilio absorbentia & resolventia nervina addita sunt, dum ambra & moschus cum aromatico cinamomi oleo spiritibus animalibus maximopere prospiciunt, ne ab opii efficaciam narcotica nimium supprimantur. Proin pitulæ tales inter anodyna & narcotica temperata principem facile promerentur locum, à gr. i. ad ij. vel iij. exhibitæ atque datæ &c.

PROCESS. LXV.

Spiritus ligni quercini.

Recipe Ligni quercini in partes minores ferra vel dolabra redacti q v., injice retortæ vitreæ ad dimidium vel ultra replendæ, dein hanc arenæ impone, & admoto recipiente capaci, igne l. a. per gradus subministrato destillationem institue, sub quâ primùm stillantis phlegmatis guttulæ prodibunt, mox spiritus nebulosâ prorumpet facie, demum oleum consequetur ex rubro nigricans gravi empyrevmate præditum. Finitâ destillatione oleum à liquore spirituoso beneficio vitri hypocleptici vel chartæ bibulæ aqua madefactæ separa, spiritum verò rubicundum à phlegmate suo & relictis unâ quibusdam particulis oleosis penitus libera, rectificando ipsum per CCtā cum xxco imposito calori arenæ commissam, ubi seorsim excepto phlegmate prius extillante, dein ignem continua, quousque spiritus nitidior acidulo sapore dijudicandus omnis evocatus fuerit, oleo si quod admixtum fuerit, in CCtâ remanente.

In hoc processu scrutinium Ætiologicum sequentia attendenda depromit:

Et Imo quidem spiritum, qui ab igne formam suscipit, prodire acidum, propter particulas salinas cum mercuriali phlegmate in fluorem redactas; tametsi aciditas naturalis in ligno querno recente odore dignoscibilis aliqua etiam causæ partem sibi vindicet.

II. Phlegma ob levitatem, æquè ac in mineralium spirituum destillatione fieri solet, spiritum suum antecedere.

III. Oleum empyrevmaticum, quod subsequitur, à sulphureis particulis extremo igne propulsis & cum salino terreis adustionem colliquativam passis constitui.

VI. Caput mortuum retortæ exemptum, & vasi terreo figulino non vitreato injectum in aere aperto ulterius suprâ ignem calcinandum & in cineres redigendum, ac demum sal fixum residuum inde elixiviandum esse, cujus quidem tunc parcior notabitur proventus, quam si lignum recens apertâ ignis flamma sub dio celerius combustum fuisset.

V. Similimodo, quo ex ligno quercino, ex gvajaco, sassafras & similibus, spiritum oleumque elici posse.

Jam verò quod concernit usum spiritus ligni quercini, is sanè non contemnendus existit, dummodo ipsius sapor ægrorum palato æquè gratus foret. Habet namque insignem vim diaphoreticam & viscidos humores attenuantem, ac fundentem, ut cum sudore per poros cutaneos vel cum urinâ per vesicam exonerentur; eoque nomine etiam in lue venereâ, paralyfi, & epilepsiâ, idem laudatur.

Præterea odontalgiam compescit, ore calidè detentus, dum acrimoniam bilioso-salinam volatilem doloris veluti causam compescit, vel meatus gingivarum laxiores coercendo humorum affluentium impetum excludit. Tandem in Chemiâ commodum probet menstruum pro Tincturis ex coralliis vel vitro antimonii extrahendis. Nec oleum etiam suâ destituitur utilitate, præsertim si graveolentia empyrevmatica eidem demta fuerit, mediante rectificatione cum propriis cineribus capitis mortui elixivatis vel colcothare vitrioli institutâ, tunc enim illud ipsum Emplastris admisceri poterit, pro tumoribus scirrhis duris dissolvendis, vel exterius circumspectè illiniri pro ulceribus antiquis repurgandis. Dosis spiritus est à gr. x. ad xx. vel ℥j cum vehiculo congruo.

PROCESS. LXVI.

Elixir proprietatis Paracelsi.

R Ecipe myrrhæ electæ, aloës epaticæ optimè mundatæ, croci austriaci anâ ℥ij. singulis diligentissimè pulverisatis & vitro injectis affunde spiritum vini rectificatum, ut digitum transversum superemineat; postea adde spiritus sulphuris p. c. tantum, ut materiam mixtam digitorum quatuor transversorum latitudine supergrediatur; tum stent invicem in digestionem per 6. aut 8. dierum spatium, tandem quod sanguineo colore tinctum & extractum fuerit, per inclinationem separa, sive decanta, materiæ in fundo restanti recentem spiritum vini denuo affunde, & tamdiu relinque, donec tinctus fuerit, quo factò eundem rursus separa, ac priori liquori colorato commisce, residuam materiam exprime, ac ultimo inde prolicitum succum eum solutionibus reliquis collectis filtra, & vel statim, vel, instituta prius aliquali abstractione, ad usum serva.

Jam vero Elixir propositum uti in Medicina notissimum, ita prolixiorē à nobis ferret expositionem, nisi vela contrahenda essent: quare paucis, quæ dicenda obveniunt, complectemur.

Imò igitur notandum, Autorem hujus compositionis extitisse THEOPH. PARACELSUM *Archidox. lib. 8. no. 6.* qui ipse etiam epitheton proprietatis eidem attribuit.

attribuit, forsan quod balsamo nostro vitali appropriatum deprehendatur remedium; interim tamen menstruum solvens idem reticuit, & sub alkahest vel circulati velo absconditum esse voluit.

II. Quod ingredientia concernit, ea per se egregia sunt, myrrha namque virtute balsamica putredini resistit, sale amaro cum sulphure resinoso explicito obstructions reserat; alöe viribus prorsus respondet, crocus denique sale volatili & sulphure vaporoso anodyno interfuso cephalicus, cordialis, pnevmonicus, & uterinus habetur; aperit, digerit, resolvit, emollit, pesti & venenatis morbis resistit, imo iudice Cl. AMMANNO instar panaceæ est, si modice usurpetur.

III. Inter encheireses circa prædicti Elixiris præparationem ea præcipue observari meretur, ut species non leviter solum ante affusionem spiritus sulphuris ciadi cum spiritu vini irrorentur, sed aliquo modo deluantur, secus enim illæ à spiritu vini patum resolventur, & ab acido sulphuris liquore in nigredinem obscuram (notante CROLLIO & ex eo ZWELFERO) corrodentur.

IV. Augustanorum tamen morem imitari nolimus, qui spiritum sulphuris secundo affusum cum argilla in globulos commiscent, ac per 6tam destillant, dein primo spiritui sive solutioni commiscent, rationes enim non levis momenti eundem nobis d'ssuaserunt, partim à ZWELFERO in *Animadvers. ad Pharmacop. Augustan. p. m. 434 propositæ*, partim in *discursu adducendæ*.

V. Præcepimus equidem, ut extractions commixtæ aliquantulum abstrahantur ad colorem consistentiamque saturatiorem elixiri conciliandam: nec verò etiam diffiteri possumus, hoc modo aliquod fieri dispendium subtiliorum & penetrantiorum myrrhæ ac croci partium, quod ZWELFERO objicit Illustris LUCAS SCHRÖCKIUS *Academia Leopoldino-Imperialis Naturæ Curiosorum Præses summe meritis in Pharmacop. Augustana restituta p. 478*.

Ceterum vires Medicæ prædicti Elixiris eximix sunt in putredine arcenda, obstructionibus pulmonum & uteri reserandis, digestionem ventriculi promovenda, vermibus pellendis &c. plura legantur in *Pharmacop. Augustana*, SCHRÖDERI *Pharmacopœa Medico-Chymica*, & OSWALDI CROLLII *Basilica Chymica*. Dosis est à gutt. viij. ad xvj. xx. & xxiiij.

Præter hocce autem Elixir præprietatis album HELMONTIANUM hodie celebre habetur, quoad præparationis modum in eo potissimum distinctum, quod loco spirituum aqua cinamomi alba adhibeatur. Similiter frequenti admodum in usu est elixir præprietatis dulce & antiscorbuticum, quod impetratur, recensitis speciebus ea quantitate mixtis, ut aloës & myrrhæ ana ʒj. croci austriaci ʒß. sint receptæ, affundendo spiritum cochleariæ vel spiritum vini simplicem, & pro faciliore

ciliori extractione adjiciendo tantillum salis tartari. Subtilissimum si quis expetierit, vinoque instillatum grato hoc tingens colore, elixir proprietatis, voti sui compos fiet, nominatis jamdum aliquoties tribus ingredientibus pro menstruo affundendo spiritum salis ammoniaci vinosum ad eam quantitatem, quæ pro solutione sufficit.

Nec laudis encomio merito privari debet elixir proprietatis aperitivum CLAUDERI, quale impetratur aloës & myrrhæ ana partibus duabus, croci partuni, grossè pulverisatis, affundendo liquoris vel mixturæ præcipitantis q. s. ad eminentiam 3. vel 4. digitorum, dein eadem invicem agitando, sic brevissimo tempore elapso emerget liquor essentiâ specierum rubiniformi imprægnatus.

PROCESSUS LXVII.

Liquor præcipitans Clauderi.

Recipe salis cinerum clavellatorum ab impuritatibus liberati q. v., superfunde in vitro aquam florum sambuci fragrantem ad eminentiam quatuor digitorum, probè invicem agitentur, factaque solutione liquor filtretur, & ad usum reponatur.

Liquor hic præcipitans vocatur, quia acidum in morem alkaliorum, quæ alias præcipitantia vocantur, invertit ac corrigit. Speciatim à CLAUDERO laudatur ad faucium vicinarumque partium ulcera venerea & scorbutica, si aquæ serpilli, prunellæ, nasturtii, mixtus, loco tædiolorum ex variis speciebus compositorum gargarismatum, ad gargarifationes & injectiones per siphonem adhibeatur.

PROCESSUS LXVIII.

Spiritus, sal volatile & ol. fuliginis.

Vulgatissima & rejectanea in debellandis humani corporis affectibus sæpius majoribus pollere viribus, quam pretiosa magnisque sumtibus conquisita remedia, fuligo exemplo esse poterit, qualis ex lignis aliisque combustilibus sub fumi specie elevata, ad caminorum latera ab occurrente aëre appellitur, & in massam nigram resplendescentem coagulatur, hæc autem licet sensui simplicissima appareat, nihilominus phlegma, sal volatile & fixum, tum oleum ac tandem terram mortuam secum abscondit, iis conspectum proditura, quando seq. modo destillationi fuligo subjicitur.

Recipe igitur fuliginis instar succini nigri resplendescentis, & caminorum vestibulo adhærentis q. v., imple eadem 6tam vitream loricatam aut terream ad dimidium ferme,

U

hac-

hacque furno destillatorio commissa, & admoto recipiente capacissimo destillationem igne aperto, primum quidem leni, sensim verò per gradus augendo, institue; sic phlegma mox extillare deprehendes cum spiritu albicante, quod oleum flavum tandemque rubeum cum sale volatili aliquando in prima statim destillatione conspicuo subsequetur. Finita hac prima destillatione oleum à spiritu segrega, huncque per phiolam oblongam rectifica, & moderato igne elevabitur sal volatile, post assurgit spiritus subtilior in vitro probè custodiendus.

Ætiologia sequentia contemplationi nostræ relinquit:

1. Vegetabilibus sal volatile inesse, foligo documento esse poterit, quæ ex lignis accensis elevata eorum sal volatile secum abripit & reddit.

2. In destillatione quod primum prodit phlegma mercurialis sive radicalis humidi soboles dici meretur.

3. Spiritus verò existit sal volatile in phlegmate resolutum. hinc quando posterius hoc abundat, prius illud omne in spiritum abit, neque distincta apparet facie.

4. Interim probabile videtur, sal in fuligine propterea tam volatile reperiri, quod sub elevatione non solum ab aeris sale volatili magis attenuetur & subtilisetur, sed etiam ab eodem incrementum aliquod accipiat.

5. Oleum ex sulphureis particulis cum salino-terreis colliquationem passis oritur, colore pro ignis majori vel minori violentia suscepta varians.

6. Paucum etiam sal fixum ex capite mortuo ultetiori calcinationi, si opus fuerit, subjecto modo notissimo extrahitur. Restat, ut de usu Medico horum productorum loquamur: Spiritus igitur, sal volatile, ac oleum, quia sanguinis motum vitalem excitant, inter corroborantia remedia primas fermè merentur, siquidem ex observatione HARTMANNI Prax. Chemicæ, Part. priori de Confortantibus novimus, spiritus vel olei fuliginis guttas tres agonizanti in aceto exhibitas eum mirabiliter refocillando excitare, quin imò hanc *δωρημασίαν* imminentis mortis animadverti posse, scilicet, si sudor post oleum copiosius emanarit, signum indubitatum sanitatis & convalescentiæ esse, sin secus mortis. FRIDERICUS HOFFMANNUS in *Clave Schröderiana lib. IV. Sect. 2. p. 584.* pro oleo substituit sal volatile à scoriis sulphureis depuratum, eundemque effectum, cujus meminit HARTMANNUS, verissimum sese deprehendisse affirmat. Præterea spiritus fuliginis egregiam exserit virtutem in parru difficili, sanguine grumoso resolvendo, pleuritide mitiganda, gangræna & cancro tollendo, ad quod postremum malum jamdum exulceratum ab HARTMANNO laudatur sal fixum ex capite mortuo cum aceto extractum. Dosis spiritus & salis volutilis est à gr. vj. ad ʒß. olei à gutt. iij. ad iiij. Ceterum oleum mirabile è fuligine cum succino albo parabile FRID. HOFFMANNUS l. c. describit.

PROCESS.

PROCESS. LXIX.

Essentia fuliginis.

Recipe fuliginis resplendescens tantum, quantum vis, pulverisatæ affunde ad eminentiam 3. vel 4. digitorum spiritum balsamicum destillatum mox describendum, vitrum bene claudatur, ne particulæ salinæ volatiles avolent, & liquor affusus aliquoties commoveatur, sic spatio dimidii horæ quadrantis essentia obtinebitur rubiniformis pulcherrima, ab omni empyreumate sapore & odore molesto libera, filtranda, & in vase optimè clauso ad usum asservanda.

Constat igitur hæc essentia ex fuliginis sale volatili oleoso cum menstruo salino-alcalico extracto atque exaltato, unde etiam rubini æmulus exsurgit color, eademque laudatissima habetur pro scopo cordiali, bezoardico, antifebrili, catarrhali, nervino, antipleuritico, beneficio salium volatilium alias obtineri solito. Dosis à gutt. xij ad xx. xxv. & xxx. potestque commodissimè exhiberi cum jure carniū, vel quod præstiterit, cum Aq. Sambuc. meliss. cinam. fl. cordial, epileptic, LANG. vel alia quadam spirituosa.

PROCESS. LXX.

Spiritus balsamicus extemporaneus CLAUDERI.

Recipe Cinerum clavellatorum (Bodasche) ℥ij. superfunde Aq. Communis ℔vj. Stent per horem, & aliquoties agitentur pro meliori dissolutione: Solutioni huic injice sal ammoniaci pulverisati ℥ß. vel paulo plus, agitentur itidem aliquando pro plenario specierum in aqua diffluxu, & quidem in vase obturato, ne partes volatiles evaporent, postea instituatur filtratio per chartam emporeticam. Inservit hic liquor ad balsamationem cadaverum juxta modum, quem B. GABRIEL CLAUDERUS D. Medicus Ducalis Saxonicus & Academicus Curiosus in Methodo balsamandi corpora humana, aliaque majora sine evisceratione & sectione hucusque solita prolixè exposuit, & ad cujus imitationem ego quoque pluribus abhinc annis balsamationem abortus seximestris adornavi. Quod si verò idem liquor subtilior & magis spirituosus desideretur: Recipe Ciner. clavellatorum ℥ij. salis ammoniaci ℥ß. superaffundantur aq. communis ℔vj. destillenturque per xxxcum in arena, quousque spiritus extillet, ad plures uti alios usus, ita ad essentiam etiam fuliginis præcedentem adhibendus.

Unable to display this page

Unable to display this page

nem instituere jubent, dicendo, oleum hac ratione non solum magis generosum & sale Volatili inprægnatum prodire, sed etiam nitore pellucido præ altero magis commendabile existere. Interim

2. Sciendum, eum, qui in nostra præmissa destillatione primo prodit, spiritum terebinthinæ dictum, oleum esse terebinthinæ subtile & æthereum, mercuriali volatili principio nuptum.

3. Oleum flavum verò magis concentratum existere, gravissimum verò rubrum, ab ignis vehementiori tortura colorem potissimum nactum.

4. Resinosam in prima destillatione remanentiam prudenter admodum loco terebinthinæ lotæ & coctæ substitui posse, cum hic nullum fiat subtilioris olei dispendium, nec salis intrinseci spoliatio, sicuti in vulgari lotione & coctione accidere solet.

5. Si eadem resinosa remanentia sola denuo retortæ indita & destillationi per arenam subjecta fuerit, post olei rubri proventum relinqui in fundo colophoniam.

Reliquum est, ut vires Medicas salutares spiritus & olei terebinthinæ adjiciamus: Utrumque autem ad renum & vesicæ affectus mitigandos, urinam calculumque pellendum, sabulum abstergendum, purulentam exulcerationem mundificandam à gutt. iij. ad viij. xij. & xv. adhiberi solet. Similiter in officinis prostat Balsamus sulphuris terebinthinatus ad vesicæ, renum pulmonumque læsiones sanandas, utilissimus. Porro & spiritus & oleum terebinthinæ externe membris frigore rigidis factis, tumoribus scirrhis resolvendis, fissuris pedum ex frigore relictis sive pernionibus, itemque ossi sacro in lumbagine scorbutica dolenti illiniri consuevit. Adhæc phlegma acidulum, quod cum spiritu prorumpere solet, nonnulli pro solutione ostracodermorum laudant. Remanentia denique resinosa à destillatione prima residua cum pulveribus variis misceri, & in diversos usus aptari, vel emplastris loco colophonix & picis admisceri poterit.

PROCESS. LXXIII.

Spiritus Onis.

Omen est concretum saliniforme ex sulphuris subterranei acido spiritu petrosam terreumque saturninum corpus corrode enatum: J. J. BECHERUS *Physicæ subterraneæ lib. I. Sect. 6. cap. 5. p. 591. id inter decomposita, ubi lapides cum salibus uniuntur, numerat & seq. cap. 8. pag. 603.* sal aluminis mixtum dicit ex calce & acido universali. Proin affine vitriolo censetur Oen, nam quemadmodum illud generatur ab acido sulphuris subterranei accensi spiritu, mineram martis aut veneris arrodente; ita hoc ab eodem calcem terream vel petrosam aggrediente provenit. Ita verò se habere Onis compositionem facillime quivis sibi persuadebit.

Unable to display this page

Unable to display this page

tum pro remedio pestis curativo non minùs quam præservativo habet, atquè medicamentum in hydropisi omnibusquè febb. laudatissimum pronunciat. Dos. à gutt. viij. x. ad ðj. cum vehiculo proportionato. Olei usus internus per se vix tutus videtur, quamvis spiritui acuendo in congrua proportionè associari soleat & debeat.

PROCESSUS LXXV.

Tinctura Coralliorum rubror.

Corallia concreta nuncupamus lapidescentia in fruticis speciem efformata, ex succo submarino minerali salino-nitroso, viscositate quadam pingui & sulphurea dotato, ad fundamenta quædam stabilia pronata. Eadem igitur mineralium naturæ propius accedere putamus, quia duritiem mineralibus propriam obtinent, nec radices fibrosas bulbosas aut tuberosas ullas exhibent, sicuti testatur ATHANAS. KIRCHERUS *Mundi subterranei lib. IX, Sect. 3. cap. 6*, se in rupe integra ex profundo maris extracta atque coralliis obsita, corallia nullis plane radicibus suffulta deprehendisse; qualem rupem saxeam corallino frutice majori superbientem olim vidi apud *illustrem VOLCKAMERUM Academiæ nostræ Leopoldino-Carolinæ quondam Præsidentem summè meritum*. Interea sunt aliqui, qui figura arbusculosum corallinorum permoti, illa vegetabilibus accensenda putant, quam tamen controversiam parum huc conferentem nostram non facimus. *Vid. si placet ATHANAS. KIRCHERUS l. c. CASP. HOFMANNUS l. II. de Medicament. Officialibus Cap. CLIII. §. 24 FERDINAND. IMPERATI Historie Natural. lib. XXVII. GANSIUS in Tract. singulari de Coralliis cap. 2.*

Hoc verò nunc indicandum est, Corallia esse vel nativa, vel factitia, artis naturæ simiæ monstra, & priora quidem in usum saltem cedere medicum, quæ ipsa tamen cum rursus quoad colorem differant, & vel rubra vel alba deprehendantur, ad tincturam (cujus gratia præsentem instituimus sermonem) ea adhiberi, quæ rutilante minii nativæ colore eminent, mascula alioquin dicta, ad differentiam pallescentium femellarum cognomen nacliarum. Tincturam igitur sequenti modo parabilem nunc exhibemus: *Recipe Corallior. rubrorum fragmenta, eaque philosophicè calcina, calcinatis affunde spiritum mellis rectificatum ad eminentiam 2. triumque digitorum, sic lenis exsurget effervescencia, qua finita, illa digestioni per aliquot dies committe, tunc spiritus mellis subrubente tingetur colore, hunc igitur decanta aliumquè affunde, donec corallia proprio spoliata fuerint colore: quo facto extractiones decantatas commisce, & per xxcum menstrui superfluum abstrahere, donec tinctura saturatior rubicunda remaneat, quæ vel sola jam usui asservari, vel cum spiritu vini denuo extrahi & exaltari potest.*

Ætiologia hic aliqua invenit, quæ curiosum postulant scrutinium. Nimirum

1. Calcinatio philosophica præmittitur, ad faciliorem coralliorum reclusionem, à Mynsichto etiam Armament. Med. Chymici sub titulo tincturæ Corall. Sect. II. ap-

probata: Cujus tamen loco minimè admitti debet Calcinatio vulgaris, ab ignis summa violentia procedens, per hanc namquè sulphur coralliorum deperditur, remanente saltem alkali fixo cum terrà mortua conjuncto. Unde licet aliqui tincturam ex coralliis ustis proliciant, illa tamen tincturæ nomen haud promeretur, quin saltem existit menstruum accedente digestionem cum salinis particulis facta coloratum redditum.

2. Adeo etiam an præsens tinctura vera & genuina ex solis coralliis oriunda dici debeat? non exiguæ dubitandi causæ obveniunt: 1. quia eadem in majori copia sic paratur, quam à sulphure coralliorum solo provenire poterit; 2. quia spiritus mellis per se in digestionem rubicundam solet induere faciem, sicuti eruditè monuit CROLL in *Basilica Chymica* p. m. 164; 3. quia ex pulvere coralliorum albicante residuo post abstractionem menstrui primi, si affunditur spiritus vini, hic accedente digestionem tincturam nihilo minus extrahit rubicundam.

3. Tinctura Mynsichti l. c. descripta à nobis suo relinquitur pretio, dummodo occultis verborum involucris non adeo implicita esset, ut proin optaremus, ab Autore clarius propositum vel communicatum spiritum mellis verum, & philosophicè destillatum, vulgari corrosivo contradistinctum.

4. Adhæc elegans censenda est tinctura Corall. sub quintæ essentia nomine à PETRO JOH. FABRO *Myrothecii Spagyrici lib. III. c. 22. tradita*; cui merito jungimus alteram ab Excellentiss. LANGELOTTO in *Epistola ad Natur. Curios. de quibusdam in Chymia prætermisiss. p. m. 7. edoctam*, dum *Naturæ Consultorum princeps ROBERTUS BOYLE in Tr. de gemmis præ aliis approbare videtur* tincturam coralliorum, quam ipsa in spiritu æruginis soluta post abstractionem spiritui vini affuso facile concedunt.

5. Pro fundamento igitur notandum erit, tincturam coralliorum rubrorum veram à sulphure eorum martiali salino nitroso-terreis particulis immerso artis beneficio separato & expanso, (ob quod ipsum corallia menstruis acidis perfusa styptica & acido-austera degustantur) expectari debere, hincque veræ coralliorum tincturæ nomen illam saltem mereri; 1. quæ per extractionem, non integram autem solutionem, coralliorum rubrorum obtinetur, 2. in quantitate admodum exigua impetratur, nam uti LAUREMBERGIUS in *Notis & Animadversionibus ad synopsis Aphorismorum Chymiatricorum ANGELI SALÆ p. 10. scribit*, rubedo parcissimè & leviter coralliorum corpori permixta est, perque centenas coralliorum libras vix pauci ejus scrupuli disseminantur. 3. corpus coralliorum rubedine verè spoliatum post se relinquit, 4. præcipitari potest, & 5. abstracto menstruo sub colore suo proprio remanet. Hic autem RHODUS, hic saltus, paucissimi namquè sunt, qui ejus indolis tincturam parare noverunt. B. ETTMÜLLERUS in *Commentar. ad Pharmac. LUDOVICI, se Londini apud Dn. de FEBURE* tincturam coralliorum cum sale volatili tartari per 6tam coloris rubicundi destillatam vidisse refert. Similiter *Celeberrimi LANGELOTTI* tincturam, cujus paulo ante mentionem fecimus, pro vera agnoscit FR. HOFMANNUS, quam tamen re accuratius pensitata solutionem potius insigniendam esse mecum statuet. JOH. FRANCISCUS VIGANI in *medulla Chymie* tincturam coralliorum magis sinceram & legitimam haud reperiri sibi persuadet, quam sequen-

quentem sine ulla additione parabilem : \mathcal{R} . Corallia grosso modo trita, destilla per 6tam igne violentissimo quadraginta horas, in recipiente invenies liquorem rubrum, atque unctuosum, licet parva quantitate, quem lento balnei calore abstrahere ad mellis consistentiam, sic à residuo obtinebitur mediante alcohol vini tinctura rubicunda. Ceterum quæ passim prostant coralliorum tincturæ vel colorata tantum sunt menstrua, vel eleganter tinctæ integrales coralliorum solutiones, ad posteriores has etiam pertinet tinctura coralliorum citrea seq. modo paranda : \mathcal{R} . Fragmenta coralliorum rubicundissimorum, q. pl., in pulverem contusis affunde succum citri expressum ad duorum digitorum eminentiam, facque ut blando digestionis accedente calore solvantur : solutionem filtra, filtratumque liquorem infunde 6tæ vel CCTæ humiliori, & lento igne abstrahere ad mellaginem spissiore, demum suprâ hanc materiam in fundo vasis relictam affunde spiritum vini vel spiritum cochleariæ ad 2. digitorum eminentiam, & tridui spatio habebis spiritum rubicundissimum tincturæ nomine communiter donatum, ad usum asservandum.

Virtutes tincturæ coralliorum rubrorum prolixè descriptæ sunt à Mynsichto aliquoties jam allegato ; quare præcipuarum saltem nos hoc loco mentionem faciemus : Nempe enim ab omnibus tinctura proposita perhibetur medicamentum corroborans insigne in morbis à spirituum defectu subortis utilissimum, atq; talis effectus sulphuri coralliorum ad naturam sulphuris solaris prope accedenti communiter adscribitur. Præterea tinctura hæcce ad sanguinis putredinem tollendam laudatur, procul dubio quia hærentia in primis viis vitiosa salia absorbet & præcipitat : Tandem fluxus muliebres immodicos, & alias quascunque sanguinis profusiones enormes, itemquæ alvi fluxus sistere creditur quatenus aut acre acidum volatile aut alkalicum biliosum corrigit & quodammodo figit, aut laxiores vasorum tubulorumque excretoriorum fibras subadstringit. Dosis est à \mathfrak{ss} . ad \mathfrak{ss} . sive à guttis x ad xxx.

PROCESSUS. LXXVI.

Flores Sulphuris.

Sulphur est corpus minerale sulphureo-salinum mercuriale, constans ex resinosa sulphurea inflammabili seu bituminosa atque acida salina parte, aqua & terra intermixta ; Idque vel nativum habetur, è mineris erutum, nec conflatum ignem expertum, quale copiosum in Islandia ad Heclam montem ardentem eruitur, teste GEORGIO AGRICOLA l. III. de Natura fossilium, atque in pblegæis campis inter puteolos & Neapolin effoditur : vel est factitium ignem conflatorium expertum, de cujus conficiendi modo legatur AGRICOLA de re Metallica lib. XII. p. 465. & seqq. ATHANASIVS KIRCHERUS Mundi Subterranei lib. IX. Sect. 3. & lib. II. Sect. 2. Tale a. habetur optimum, quod est flavum & præpingue, colore viridescens, facile,

facile inflammabile fumumque coerulescentem dimittens, idemque crudum non solum in usum jam cedit medicum, sicuti pluribus declarat B. ROLFNERUS in *Dissertatione de sulphure*, sed etiam medicamenta inde parata frequentissime ad usum vocantur, quæ inter paratu faciles sunt flores sulphuris seq. modo obtinendi: Recipe sulphuris citrini q. v. contere in pulverem, grossum, conjice vel in CCtam vitream cum imposito xxco cæco arenæ committendam, vel CCtæ tubulatæ terreæ immediatè igni exponendæ, superimpositis vasis sublimatoris duobus tribusve, & ignis moderamine apprimè observando sublimationem molire, sic in altum assurgent desiderati flores ad usum colligendi.

In Ætiologia id saltem monendum venit, flores hosce esse subtiliores sulphuris moleculas sulphureo-bituminoso-salinas à terrestribus crassioribus ramosisq; implicitis in fundo CCtæ relictis separatas, sub quo tamen elevationis actu, quia ab aëre & proprio etiam phlegmate particula quadam sulphuris salinæ dissolutionem passæ & evaporabiles in altum simul assurgunt, xxco rostrato, loco cæci admoto, tantillum acidi stigmati extillare deprehenditur. Ceterum in proposita sublimatione ignis moderatio inprimis attendenda est, ne illo adaucto mox sulphur in CCta fundatur & colliquetur, florumque ascensio impediatur; quapropter nonnulli Chemicorum pro colliquatione isthac impedienda vel sal commune in duplo pondere adjiciunt, vel colcothar vitrioli admiscunt, sed non admodum prudenter posterius assumunt, siquidem tali modo pauci flores & difficulter admodum sublimantur, quia sulphur, acido suo salino ab igne exsoluto, rodendo terram vitrioli cum eadem in pristinum vitriolum coagulatur, & consequenter separatos flores nequiquam præbet: Alii igitur pro sulphuris discontinuatione sabulum purum adjiciunt, omnium optimè vero procedunt, qui justo observato ignis regimine ex solo sulphure flores præstolantur. Neque vero illorum etiam mos approbandus est, qui sulphuri in flores sublimando associant myrrham, & crocum, tantum enim abest, ut pulmonibus tunc magis profuturi proveniant flores, ut potius ingrato ex adustione floribus sese copula sua adjungente empyreumate acri noxii reddantur, adeoque præstet, floribus simplicibus, talia concreta balsamico-roscido sulphure gaudentia illibata, usus demum tempore amicabile magis futuro nexu copulare. Usus vero florum sulphuris in affectibus catarrhalibus asperam arteriam lancinantibus, uti tussi, phthisi, asthmate seroso convulsivo, eximius est, ut si soli sive cum saccharo candi mixti à ℥j. ad ℥j. exhibeantur. Idem porro cedunt in balsama sulphuris varia, prout vel cum oleo amygdal. dulc. expresso, vel terebinthina, anisi, & succini destillato, partem sui bituminoso-sulphuream extrahi passi sunt. Externe nominati flores sulphuris guttæ rosaceæ, morpheæ, scabiei, aliisque cutis foeditatibus à sero sanguineo subnatis mirifice medentur, si cum aliis temperatis aqueis vel oleosis, itemque unguentis miscantur.

PRO-

PROCESS. LXXVII.

Æthiops mineralis vulgaris.

Conficitur secundum Majerne in praxi medica ex mercurii vivi parte una, & sulphuris pulverisati partibus duabus; vel secundum Pharmacopoeam Bateanam ex flor. sulphuris part. ij. & mercurii crudi part. j., invicem mixtis & supra ignem accensis usque ad sulphuris deflagrationem.

PROCESS. LXXVIII.

Æthiops mineralis selectior, Apyros mihi dictus.

Paratur ex mercurii vivi depurati partibus iiij. & flor. sulphur. partibus iij. in mortario vitreo cum simili vel ligneo pistillo tamdiu agitatis, donec omnes globuli mercuriales evanescant, & relinquatur pulvis fuscus tenuissimus, qui asservatus maximè nigrescit.

Unde 1. facile elucescit, medicamentum hocce gemino modo parabile, à colore denominationem nactum esse, cum nigredine sua Æthiopi sive Afro homini respondeat.

2do. autem sciendum, posteriorem modum priori præferendum esse, quia hic sulphur nativam suam retinet balsamicam indolem, et ab empyrevmate illibatum remanet compositum, neque mercurius ab acidis spiculis extraversis corrosivam acquirit qualitatem.

Concludimus igitur tutum magis esse modo posteriori elaborati Æthiopis mineralis usum, neque salivationem testibus Anglis Medicis provocare, sed à gran. iiij. v. vj. ad ʒß. ʒj. imò ʒß. datum pro lumbricis enecandis, & atrophia verminosa abigenda remedium præbere saluberrimum.

PROCESSUS LXXIX.

Spiritus seu oleum sulphuris per campanam.

Distincto ab aliis spiritibus mineralibus modo spiritus ex sulphure colligitur, per campanam cognominatus, sequentibus observatis enchirisiis: Nempe enim sub camino, vel alio fumis sursum evahendis aptissimo loco, supra lapidem

collocetur crucibulum candefactum, & supra crucibulum duorum triumve digitorum transversorum intercedente spatio suspensa firmetur campana vitrea, rostris tubulatis utrinque expositis prædita, quibus excipula admoveantur congrua juncturis optime clausis. Tunc vero injiciatur per vices crucibulo candefacto sulphuris grosso modo pulverisati aliquantum, sic idem promptè deflagrabit accensum, fumumque copiosum acidum dimittet, qui appensa campana & excipulis spiritu vini phlegmatico antea undiquaque humectandis exceptus in humorem paulatim resolvetur. Vel sumatur olla fictilis obvitata *ein wohl verglasurter Hafen*, eique ad pollicis latitudinem infundatur aqua, fundo autem imponatur vitrum conservale vulgo *ein Zuckerglas* ejus amplitudinis, ut crucibulum justæ magnitudinis dimidia sui parte inferiori ipsi committi possit, huic verò injiciatur sulphur tritum subduodecupla nitri parte circiter mixtum, quod ferramento candente intruso mox accendatur, facta accensione campana vitrea margini superiori ollæ inseratur rostris lateralibus destituta, & si forte hiatus siue juncturarum interstitia ampliora adsint charta bibula aqua madefacta obtrurentur, sic assurgens ol. seu spiritus sulphuris per c. partim per latera campanæ in ollam delabatur, partim in aqua ollæ infusa resolvetur; unde finitæ sulphuris primitus injecti deflagratione, nebulisque fumosis subsidentibus, sulphuris injectio in crucibulum & accensio cum ferramento candente tamdiu repetenda erit, quousque spiritus desiderati compos evaseris.

Ætiologia sequentia nobis in memoriam revocat:

1. Sulphuri, præter particulas resinosas siue bituminosas plurimas, salinas etiam vitriolaceas, sed pauciores, inesse; atque adeo dum priores accensæ violento motu abripiuntur & consumuntur, posteriores simul elevari & in sublime abripi, atque partim ab humido in campana vel respectu cellæ obvio, potissimum vero ab aëre ambiente humido, in liquorem resolvi.
2. Eandem ob causam campanam & excipula non solum spiritu vini phlegmatico irroranda, & in secundo modo tradito ollæ aquam infundendam, sed etiam propositas operationes aëre existente humido & pluvioso instituendas esse.
3. Parcum nihilominus observari spiritus proventum, ita ut aliquot dies & sulphuris libræ ipsi impendendæ sint, si quantitatem exoptemus notabilem, ut eapropter nitri tantillum & pro juvanda deflagratione & acido stagmate augendo adjiciendum suaserimus.

Usus ceteroquin spiritus sulphuris p. c. (impropriè oleum dicti, cum inflammabilitate destituatur,) in Medecina multiplex est. Potentissime namque bilis volatilitatem figit, & ideo in febb. inde provenientius vel excretionibus sistendis magnum præstat auxilium. Liquorem ventriculi gastricum ob pituitæ glutinosæ præsentiam inermem acuit, hanc incidendo & resoluendo, quam ob causam asthmatis pituitoso & infarctui pulmonum hinc orto medetur. Vermes à putredine alimentorum ovula verminosa fovente & excludente pronatos necat, cum-

que

que alias etiam advesetur putredini, non immerito AB HELMONTIO in *Tract. Arbor vitæ, medicina ad vitam longam appellatur*, & communiter pestis præsidium præservativum censetur. Præterea phthificis etiam cum decoctis aliisque liquoribus convenientibus à nonnullis Medicis propinari solet, quorum tamen consilium afflictione existente inveterata minus approbo. Dosis à gutt. viij. ad x. & xvj.

PROCESS. LXXX.

Spiritus sulphuris faciliori modo parabilis.

R Ecipe sulphuris q. v. fac ut fluat in crucibulo, fluenti immerge linteola oblonge secta *länglichte Stücklein Leinwandt*, & exsicca: Postmodum adsit dolium ad quartas circiter aqua fontana puriori repletum, cui per vices immitte telam unam alteramve sulphuratam accensam, ostio mox clauso, ne accensi sulphuris fumus erumpere possit, verum omnis intra dolii ambitum cœrceatur, & salinæ particulæ ab aqua intus contenta (dum interea post unius telæ deflagrationem dolium hinc inde commoveatur,) resolvantur, quæ si satis acidula inde reddita fuerit. 6tæ. vel CCtæ humiliori infundi, & phlegma superfluum abstrahi debet, remanente liquore acido spiritus sulphuris p. c. alias parabilis æmulo. Ad hunc modum potus sulphurati, Helmontio contra tussim pectorisve affectus & cumprimis contra pestem laudatissimi, parantur, de quorum quoad postremum hoc malum singulari utilitate legi poterit *CARDILUCII Tractatus de peste germanico idiomate conscriptus*; tametsi mihi ut ingenue fatear adversus pestem sequens *ἐμπόριον* magis placeat: Recipe camphoræ & sulphuris ana. q. pl., pulverisata invicem exactè commisceantur, dein humectentur sive subigantur cum spiritu vini ad consistentiam pulcullæ, qua frustula ligni secti illinantur, horum a. unum & alterum accensum intrudatur lagenæ vitreæ aqua ad medietatem circiter repletæ, & obturato superiori ostio aqua spiritu sulphuris camphorato imprægnabitur, cujus subinde cochlearia aliquot ad præservationem exhibeantur.

PROCESS. LXXXI.

Spiritus, sal volatile & ol. C.C.

R Ecipe Cornuum cervinorum in frusta mediocria ope serræ dissectorum tñj. vel iij., injice 6tæ vitreæ loricatæ aut terreæ Waldenburgicæ, hancque furno destillatorio decenter committe, applicato recipiente capacissimo, intercedente collo vitreo cum 6ta firmato, & juncturis singulis probè clausis. Postea ignem immediatum carbonum subde primò mediocrem, paulatim augendum, sic

sic mox apparebit phlegma extillans, hoc sequetur spiritus subtilior, dein sub nebula crassioris facie sese diffundens spiritui succedet sal volatile, collo vitreo & recipientis vestibulo instar ramulorum hinc inde divaricatorum jucundo cum spectantium oblectamine accrescens, tandem oleum spissum ac foetidum lentè procedet. Finita hoc modo destillatione collige statim, si licuerit, seorsim sal volatile, oleum a. per separatorium vel filtrum chartaceum aqua humectatum à spiritu segrega. Jam vero ut tam sal volatile quam spiritus efficacia magis polleant, rectificatio utriusque instituenda est. Quapropter sal seorsim collectum in spiritum vini phlegmaticum conjice, & aliquamdiu inibi relinque, reliquum autem cum spiritu ab oleo separato commisce, postmodum & illud solum, & hoc spiritui mixtum, utrumque tamen seorsim, phiolæ vel CCæ elatiori angusto collo ac minori orificio præditæ infunde, atque adaptato xxco rostrato destillationem ex arena igne lenissimo institue, sic utrobique in principio sublimabitur sal volatile, atque sub forma grata adhærebit, quod quidem in altero modo, quando spiritui remixtum destillationi subjectum erat, remoto xxco mox colligi debet, ne à spiritu subsequente, & admoto sine ulla mora alio xxco idoneo excipiendo, solvatur, quamvis si spiritum CC. essentificatum desideremus, & salis volatilis in forma sicca tantum jam ex priori modo impetravimus, quantum opus erat, sal volatile cum ipso spiritu in excipulum propellere, & ita nexu stabili conjungere liceat, dum insimul id notandum erit, in rectificatione spiritus tamdiu procedendum esse, donec guttæ extillantes manu exceptæ salina acrimonia & volatilitate orbatæ phlegmaticum saporem habere dignoscantur.

Sed pergimus ad rationalem dictorum explicationem, addita Enchiridium declaratione.

1. Igitur ipsa cornua cervina frustulatim discissa, (non raspaturam) assumi volumus, ne ex nimis discontinuato corpore principia destillabilia impetuosius prorumpant.

2. Recipiens capacissimum apponendum esse monuimus, ut spiritus & salis volatilis in eo conclusæ particulæ sufficiens habeant sese diffundendi spatium, nec minus rupturæ periculum avertatur.

3. Sciendum, spiritum CC. esse sal volatile in phlegmate resolutum, hinc idem tamdiu prodire conspicitur, quamdiu phlegmatis pro sale solvendo & aëris in vase destillatorio conclusi sufficiens suppetit humiditas, utraque enim deficiente, dum calor magis magisque urget, tandem sal volatile propriam exserit faciem.

4. In rectificatione iussimus phiolam l. CC tam altiore feligere, ita enim sal volatile purissimum simplicissimumque obtinetur, quia nec phlegma, nec oleum, lenissimo simul adhibito igne, eoque tam facile & cito assurgere potest, angustum vero phiolæ aut cucurbitæ orificium ad concentrationem salis facit.

5. Sal volatile si seorsim purius exoptetur, jubetur in spiritu vini phlegmatico solvi, quin & illud quod cum spiritu subsequente sub rectificatione primum ascendit, similiter denuo in eodem solvi, & repetitæ sublimationi destillatoriæ exponi poterit: ita enim

Unable to display this page

ritus à gutt. v. ad xx., imò juxta Cl. SECRETAM in Tr de febr. castrens. maligna p. 282. ad 3j. exhiberi poterit,

PROCESS. LXXXIII.

Fixatio salis volatilis C.C.

Accipe salis volatilis C.C. q. v., injice CCtulæ vitreæ, guttatimquè subinde instilla spiritum vitrioli vel salis aliumve mineralem acidum, & exorietur insignis effervescentia, qua cessante affunde ad dilutionem aq. fontanæ tantillum, postea filtrationem institue, tandemquè fac, ut, supra arenam exhalante humiditate superflua, sal crystallinum concresecat fixatum.

Jam vero rationalis hujus processus explicatio aliqua nobis attendenda sistit, quæ breviter proponemus: Nimirum

1. Fixatio hæc non alia est, quam salis volatilis difficulter alioquin à fuga coërcibilis cōhibitio, quo minus in auras sponte avolet.

2. Eadem spiritu quopiam acido minerali perficitur, utpote qui intrat poros salis volatilis, & cum sit fixus, pondere suo detinet, ac quasi ligat sal volatile alias fugacissimum.

3. Sunt nonnulli, qui sal hoc volatile cum anatica parte C.C. ussi miscent, & ter repetita sublimatione sal volatile figi credunt: Hi tamen eruditè ita censente B. ROLFICIO, pro fixo sale nil aliud quam CC. ustum retinere videntur, avolante tandem in auras volatili.

4. Finis fixationis propositæ quis sit, ex dictis patebit, scil. ut sali volatili compedes injiciantur, quo diutius citra dispendium asservari possit.

Vires fixati hujus salis equidem aliquo modo æmulantur vires salis volatilis, censetur tamen præcipue utile ad calculum pellendum, coagulum tartareum, imucuginemquè similem resolvendam, nec postremum inter digestiva locum meretur. Dos. à ʒß. ad ʒj.

PROCESS. LXXXIV.

Experimentum complectens sal volatile C.C. fixatum denuo volatilifandi.

Recipe sal volatile C.C. modo præcedente tradito fixatum, huic admisce postea salis tartari vel salis absinthii duplum aut triplum, atquè ambo terendo exactè

xactè misce, injice dein C.C.æ, affunde spiritum vini, & imposito xxco leni igne esal C.C. denuo volatilisatum ad alembici capitellum evoca.

Nempe enim additum sal tartari vel simile aliquod lixivum sive alcalisatum sal, dum arripit acidum, intra cujus compedes sal volatile C.C. detentum erat, hoc, adjuvante nonnihil tritu, liberum denuo evadit, atquè à superfuso spiritu vini alas sive commodum vehiculum suscipit, ut eo melius in altum assurgere possit.

PROCESS. LXXXV.

C.C. philosophice præparatum, sive absquè ignè.

Accipe C.C. apices tot quot libuerit, suspendantur in collo vesicæ, ut vapor aquæ destillandæ assurgens eos lambere possit, relinquantur autem ibidem tamdiu, donec albescere incipiant, & cultro abrasa extimum quasi corticem obscure nigricantem, tum médullam mediam, promptè deponant; postea blande exsiccentur, & in pulverem conterantur, vel sub præparatorum forma asserventur.

Circa hanc autem præparationem notamus:

1. Calcinationem dici philosophicam, sive vaporosam, ad differentiam calcinationis vulgaris aperto igne perfici solitæ.

2. Aquam ex quacunque herba stillaticiam (nisi odorem fragrantem simul exoptemus, tunc enim aqua rosarum huic fini aptissima foret) huic negotio aptam esse, unde nos ita jubente occasione aquam acetosæ adhibuimus; frustra enim nonnulli aquas ex herbis cordialibus, aut ex herba cardui benedicti & scordii seligendas esse præcipiunt.

3. Loco calcinationis ejusmodi vaporosæ, quæ alioquin ultra triduum se extendit, citius & facilius eundem scopum attingi posse, si cornua vel eorum apices per sex circiter horas coquantur in aqua communi, alkalisato quopiam sale imprægnata, tunc enim exterior nigredo emollita abradi, & medulla media cultro erui, potest: Sed necessarium est, ut postmodum ad eluendam falsedinem denuò in aq. recenti coquantur, atquè friabilia reddantur.

4. C.C. tale philosophicè calcinatum subrubro colore imbui posse, si in aqua florum tilix vase clauso coquatur.

Usum C.C. philosophicè præparati quod concernit, eum multiplicem experientia comprobat: Tametsi enim inficias ire nequeamus, illud propter gelatinosam viscositatem multum de sale volatili deperdere, virtus tamen diaphoretica, præcipitans, absorbens, anodyna, antifebrilis, adhuc permanet, unde propositum C.C. in variolis, morbillis, febb. malignis, epilepsia, torminibus infantum, lumbricis fugandis singularem laudem meretur. Quoad decocta autem C.C.C. raspatum, ubi gelatinosa substantia expetitur, & philosophicè præparato & usto C.C., palmam præripit.

PROCESS. LXXXVI.

C.C. ustum.

Obtinetur, si caput mortuum à destillatione spiritus & salis volatilis oleique relictum, vel C.C.C. taleolas ollæ injicias, atque alia olla superimposita, rimis tamen non exactè clausis, igni sub destillatione spirituum mineralium committas, vel furno figulino imponas, usque dum ad albedinem perfectam calcinata fuerint.

Ufus vero hujus censetur insignis ad vermes puerorum necandos, alvi fluxum sistendum, ulcera intestinorum consolidanda, bilem oleosam imbibendam, acidumque morbosum absorbendum, æque ac similia terreo-alkalina concreta idem præstare solent. MARTIN. RULANDUS olim, cum C.C.C. raspati vires nondum innotuissent, hocce C.C. usto ad decocta paranda usus est, quem morem hodiernum sequi licebit, si decoctum insipidum æger desideret, sicuti *Cl. SECRETA in Tr. de febr. castrens. maligna magisterii antimonii diaphoretici 3j. aque fontanæ permiscere, ac ad sitim æstumque febrilem compescendum dare solitus erat.*

PROCESSUS LXXXVII.

Exhibens spiritum fumantem geminum cum aliquibus phænomenis.

Horum primus fumitorium perpetuum Joviale, itemque spiritus cum aëre fermentans quibusdam dictus, seq. modo optimè impetratur. Nempe enim primo in crucibulo ad ignem fundi debet stanni purissimi pars una, cui ab igne remoto mercurii vivi leniter quoque prius calefacti superinjiciendæ sunt partes iij. atque amalgama inde obveniens supra pavementum lapideum aut tabulam marmoream effundendum: postea huic ad libræ examen revocato addatur mercurii sublimati corrosivi duplum, hæcque invicem accuratè in mortario marmoreo commisceantur, mixta in 6tam statim conjiciantur vitream, & post applicatum vas recipiens vitreum sive retortam capacem cum collo suo brevi prioris retortæ collo junctam, (cujus quidem fundo supponatur patina aqua frigida repleta) per arenam fiat destillatio igne leni, postmodum paulatim augendo & æquali servando, sic extillabit phlegmatis tantillum, sequetur spiritus sub nebulae forma depluens, tandem florum Jovialium alborum evaporatio sicca, barba Jovialis à *Celeberrimo ANDR. CASSIO in Tr. de Aure cognominata*, ad collum & ambitum

Unable to display this page

Interea quod hujus spiritus modo propositi fumantis colorem attinet rubicundum, eundem à sulphuris moleculis cum alkali volatili salis ammoniaci solutis & explicitis originem habere palam est, effumationem autem ejusdem aëri quoque adscribendam censeo, scilicet salis ammoniaci particulae volatiles urinosa ex acidi compedibus liberatae & in phlegmate resolutae in motu jugi positae cum moleculis sulphureis reclusis & attenuatis in continuo avolandi sunt nisu, huncquæ aër admissus suo impulsu & evibratione elastica ita promovet, ut glomeratim abscedentes fumum pariant visibilem album, præprimis si obstetrice calore pori liquoris magis pandantur, quo aër promptius irruere possit, aut, concitata per acidorum admixtionem effervescencia, aër citius & in majori copia inde expellatur, simulquæ effluvia salino-sulphurea secum abripiat, & in sublime ducat.

Ceterum quod usum concernit medicum prioris spiritus fumantis s. fumitorii perpetui, eundem externum solum moderna praxis agnoscit, quando ipsum tophis gallicis pro consumptione futura illinendum svadet, conf. STEPH. BLANCARD. *in seiner belägerten und entsetzten Venus* p. m. 192. Posterioris autem spiritus fumantis usum multiplicem in asthmate pituitoso, tussi, sero coagulato extravasato resolvendo, & promovenda expectoratione existere, sana ratio experientia suffulta dicitur.

Egregius liquor rubicundus sed non fumans per distillationem clyssiformem obtinendus describitur in *M. N. C. Decur. II. Anni VI. Obs. 179. p. 362.*

PROCESSUS LXXXVIII.

Tinctura Myrrhae sive salutis Langii.

R Ecipe myrrhae electae pulverisatae q. v. illi in phiola affunde spirit. vin. tartarizat. ad eminentiam 4. digitorum, post colloca supra arenam calentem ad blandam digestionem, sæpiusquæ agitando misce, donec menstruum flavo rubentem colorem imbiberit, quo conspecto, priori decantato recens affunde menstruum, tandem post peractam omnem extractionem tincturam vitro seorsim excipe, & asserva.

Circa præmissam operationem non aliud est quod declaremus, quam spiritum vini tartarizat. pro menstruo seligi, quia is alkalifatis spiculis dotatus promptius recludit resinosas myrrhae moleculas, tametsi non minus elegans & utilis tinctura ex myrrha elici possit, spiritu salis ammoniaci vinoso affuso. Ceterum vires hujusmodi tincturae quocunque modo adornatae insunt laudabiles, balsamica siquidem sua virtute putredini adversatur, ideo præcipue salutis cognomen à LANGIO promerita, porro acidum corrigit, viscidum resolvit, & propterea non solum in affectibus puerorum, scilicet variolis, morbillis, torminibus intestinalibus &c. sed etiam in adultorum asthmate, tussi, atquæ phthisi salutare remedium censetur: Nec minus in sequioris sexus afflictionibus, uteri præprimis obstru-

ctionibus

tionibus, mensium suppressionibus, secundinis moram longiorem trahentibus medellam affert. B. LANGIUS in quibusvis uteri affectibus eadem cum essentia sua anonyma mixta felicissime sese usum testatur. Dos. à gut. vj. ad xx. & xxx.

PROCESS. LXXXIX.

Oleum & sal volatile succini.

Succinum est resina quædam sive succus bituminosus inflammabilis, ex terra submarina venisque propriis propullulans, in variis Europæ regionibus & potissimum septentrionalibus, cum primis autem in Porussæ locis tam mari proximis quam ab eodem remotis, copiosissime autem omnium in litore Sudavico, quod est ad Sudaviam (id est in ea Porussæ parte, quæ hodie Sambia appellatur,) proveniens. Jam vero de genere bituminis succinum esse primordialis ejus mollietis, muscas sæpius & alia insecta minima intromittens ac capiens, tum inflammabilitas & odor sub accensione emanans bituminosus, satis comprobant. Porro minerali regno idem recte accenseri inde cognoscere licet, quia natales suos accipit in propriis venis, ad morem aliarum venarum mineralium per terræ viscera, procedentibus, aliis quidem luteis sive lutosi tenaci ac pingui luto cœruleo constantibus, atque bituminosam vim sive viscositatem pinguem luculenter ostendentibus, aliis ligneis, hisque vel imperfectioribus, in extima superficie soli exposita griseo colore, in interiori autem superficie picea nigredine, conspicuis; vel perfectioribus ejus coloris nigricantis terram ferentibus magis tamen coagmentatam, picea tenacitate manus primum inficientem & denigrantem, ut hoc modo bituminosi quidpiam subesse rursus sensibus manifestum fiat. Quoad colligendi modum succinum notatur vel fossile, quod fodiendo ex terra eruitur, vel secernibile, quod ex venis propriis in aquam marinam prius effusum, dein ex hac aut ventorum procellis violentis aut fluctibus decumanis ad oras maritimas ejectum ex lapillis & arenis studiose colligitur, itemque ex sicca alga extrahitur, vel denique haustile, quod retibus huic negotio peculiariter destinatis in angulis litorum, ubi vada sunt, hauritur; sicuti de his omnibus & singulis erudite disfluerit *Exc. D. D. JOH. PHILIPP. HARTMANNUS in Illustri Regiomontana Universitate Prof. Publ. Celeberrimus, in succini Prussici physica & civili historia. De reliquo color succini triplex potissimum deprehenditur:*

1. Flavus oleoso-sulphureis particulis pinguibus in succino abundantibus attribuentus, 2. albus salis acidi marini consortio & miscelæ cum oleosis prædictis particulis factæ intimiori assignandus, ita suadente experimento à SCHRÖDERO *Pharmacop. Medico-Chymicæ* l. 3. c. 30. factæ, & à JUNGHEKEN in *Chem. experimentalis curiosæ* p. 273. confirmato, quo innotuit, si succini flavi pars una & salis communis partes duæ CCtæ terrea indantur, & ad dissolvendum salem s. q. aquæ pluvialis affundatur, dein mixtura hæc imposito xxco cœco, (ne aqua subito exhalare possit) non tamen firmiter cucurbitæ agglutinato

glutinato ad tempus aliquot, spatium scil. 14. dierum & noctium vel ultra coquatur, succini flavedinem mutari in albedinem. 3. Niger terræ nigricantis admixtæ sulphurisquæ retorridi prædominio adscribendus; reliqui enim colores ascititii metallicarum molecularum tincturæ accessoriaræ debentur. Ad usum interea potissimum eligitur flavum, quod ipsum etiam recipi solet, si cui oleum & sal volatile succini sequentem in modum parare volupe fuerit. Recipe succini citrini purioris frustula mediocria, immitte retortæ vitreæ, ut dimidium ejus circiter repleatur, vel si succinum minutius contritum fuerit, silices confusos aut arenam admisce, postea igne gradatim subjecto per arenam destillationem institue, admoto exepulo capaci, sic exhibit phlegma l. liquor acidulus, & oleum desideratum, egregio insuper sale volatili vitri recipientis & colli etiam retortæ parietibus adherente. Finita destillatione oleum ab aqua acidula separa, & asserva, ut, cum colore & odore minus gratum existat, mediante rectificatione corrigatur; nec minus etiam sal volatile peculiari vasculo excipe & reconde.

Quod Ætiologiam hujus operationis concernit:

1. Sciendum, liquorem acidum et qf. Onosum ex hac sulphurea resina destillando elici, tum quod omnibus concretis naturalibus aliquid salini vel salino-mercurialis acidi insit, veluti coagulationis proximum & potissimum principium, tum quod cum igne carbonum accensorum ad materiam destillandam forsan penetret spiritus acidus, acidum concreti adaugens, ut tanto sensibilibus in destillato liquore sese prodatur.

2. Oleum vidimus prodiiisse, quod constituit sulphur succini liquatum bituminosum, sale volatili imprægnatum, cui odorem saporemquæ debet ingratum quidem, attamen penetrantissimum.

3. Tandem cum oleo crassiori spirituquæ sub forma nebulae sese diffundente prorumpit sal volatile, ad interiorem colli retortæ & recipientis ambitum concrecere solitum: hoc vero vel statim eximi & usui asservari potest, vel cum liquore acido primum extillante ab oleo segregato denuo miscetur, addito tantillo aquæ fontanæ puræ, usquæ dum penitus solutum & ab oleosis particulis liquori tunc innatantibus separatum fuerit, quo facto filtratio instituitur, & liquor sale volatili imprægnatus in arena decenter abstrahitur, donec illud in crystallos concrescendi aptitudinem nanciscatur. Exinde autem patet, sal hocce succini esse quasi semivolatile, nec tam promte uti alia salia volatilia in auras avolare, quia sulphur porulis ejusdem arctius implicitum hæret, fugam coercens; unde etiam alkali purum sub hujusmodi habitudine haud existit, sed acidi connubio tantisper alteratum, etiam si vitrioli, salis, sulphuris, similibusque spiritibus acidis injectum propter alkalicarum particularum prædominium insignem excitet effervescentiam. Sunt tamen aliqui qui nominatum sæpius sal cum spiritu vitrioli figere intendunt, & sub dilutioni Tincturæ rubicundæ vel siciori crystallina forma post factum liquidi abstractionem asservant. Sed placet præ hac fixatione illius depuratio à particulis oleosis admixtis jamdum tradita, cui aliam superaddimus, quæ obtingit, sal volatile succini cum pulvere C.C. usque permiscendo, & postea in phiola sublimando, sic enim sal volatile obtinetur purius & albicans ex tenuissimis crystallulis constans, sed, ramentis oleosis hic depositis, notabiliter imminuta ejusdem priori quantitate.

Re-

Reliquum nunc est, ut de usu medico harum ex succino productarum substantiarum loquamur: Eas igitur inter primus liquor salino-mercurialis acidulus, utut palato ingratus, quoad efficaciam tamen egregius existit; internè siquidem ob sal quod ex parte intra amplexus suos fovet volatile, ad passionem hysterica, epilepticosque insultus compefcendos conducit, nec minus externè membris paralyticis subvenit. Oleum vero in plerisque nervosi generis afflictionibus laudatissimum habetur, nam spirituum animalium obstacula vaporosa discutit, eorundemque acrimoniam balsamico sulphure & sale corrigit, adhuc dolores colicos, nephriticos ac uterinos vi anodyna ac resolutiva placat, mucaginem tartaream vias urinarias oppilantem abstergit, indeque enatam ischuriam tollit, demumque suffocationem hypochondriacam in morè aliorum salium volatilium oleosorum relevat. Et quis dotes singulas hujus olei recenscat, prolixius descriptas à CROLLIO *Basilic. Chymic. p. m. 191. & seqq.* qui propterea Ol. succini efficacissimum opobalsamum Europæum vocari posse monet: Dosis à Gutt. iij. ad x. xij. xvj, pro ratione morbi & temperamenti.

Externe prædictum oleum in apoplexia, epilepsia, catarrho suffocativo, temporibus, naribus, capitisque vertici inungi solet, & quidem per se, vel cum oleo nucistæ in balsamum redactum. Sal volatile in plerisque olei virtutem æmuletur, nervinum præcipue paregoricum ac resolutivum, tum diaphoreticum & diureticum censetur, atque ad compositionem liquoris C. C. succinati recipitur. Caput mortuum tandem etiam si vulgo instar terræ damnatæ rejiciatur, à nonnullis tamen (nisi extremam ignis violentiam perpeffum fuerit,) emplastris magneticis felici cum successu additum novimus, ab aliis vero idem circa ulcera caecothica & phagædenica admotum legimus, an tuto satis dubitamus, quod si enim partes ipsas exulceratas attigerit, non poterit non intolerabilem doloris molestiam excitare.

PROCESSUS XC.

Liquor C. C. succinatus.

Impetratur, si salis volatilis succini ab oleositate empyreumatica purificati 3℔. circiter cum spiritus C. C. probè rectificati & ab oleo suo separati 3℔. solvatur, ac digestionè debita, vel cohobatione etiam, si opus fuerit, reiterata uniatur.

Est autem liquor hic usus plane eximius in epilepsia, apoplexia, morbis soporosis, asthmate convulsivo, affectibusque aliis spasmodicis & præcipue infantilibus. Conf. Valetudinarium infantile *Beati D. ETTMÜLLERI* Dosis liquoris C. C. succinati pro ratione ætatis variat, ita quidem ut ejusdem gt. iij. vj. xij. ad xv. & xx. vel xxiiij. exhiberi soleant.

Z

PRO-

PROCESS. XCI.

Rectificatio Olei succini.

Oleum succini, quod in priori destillatione obscurum prodire solet, ut nitorem pellucidum acquirat, rectificari debet. Rectificatio vero tribus potissimum absolvitur modis: Nempe enim I. oleum prædictum in CCta affunditur aquæ quintuplo, & l. a. destillatio in arena administratur, sic cum aqueo vehiculo oleum tenuius æthereum elevatur, spissius vero remanet Balsami nomine insignitum.

II. Idem cum cinerum clavell. puriorum partibus ij. & salis decrepitati part. j. miscetur, ac dein per retortam evocatur.

III. Ad imitationem Glauberi in Part. j. & ij. Furnor. philosophicor. Oleo succini crasso & empyrevmatico guttatim affunditur spiritus salis, donec cesset strepitus, postea per retortam arenæ instituitur destillatio, sic cum paucis phlegmate foetido oleum album pellucidum & grati odoris extillat. *At enim verò enim ipse GLAUBERUS Part. I. furnor. philosoph. p. m. 28. fateatur, oleum tale non adeo dives esse viribus medicis, quàm quod sine spiritu salis est rectificatum, meritò nos primum modum pro rectificando oleo selegimus, cui tamen secundus à nobis allegatus quoad utilitatem parum cedit. Interim non possumus non ex GLAUBER. Part. 2. furnor. philosoph. p. 173. id adhuc annotare, si oleum succini cum spiritu salis semel rectificatum postmodum denuò cum aqua regiâ fortiori rectificetur, oleum tenuissimum obtineri, sed in minori quantitate, eò quòd ejus pars multa cum aqua regia coaguletur in massam sub calore instar Cerae digitis tractabilem, quemadmodum alias Cl. THEOD. KERCKRINGIO artificium notum esse fertur, succinum solo ignis ministerio nec ullâ re aliâ additâ ita solvendi, ut eodem cadavera infantium obduxerit, qualia etiam apud eundem sibi visa esse testatur Exe. MORHOEFUS in Epistol. de Transmutat. Metallorum p. 49. & 50.*

PROCESS. XCII.

Tinctura vel Essentia succini.

Recipe succini citrini bene pulverati part. j. injice in cucurbitum capaciorrem & altiorrem, mox superaffundè spiritus vini tartarificati summe volatilis p. viij. impone XXcum, applica vâs recipiens mediocris capacitatis, juncturas omnes luto claude, postea fac ut arenæ calore per 5. vel 6. horas ebulliant,

liant, sic aliqua Tincturæ portio in recipiens transibit, quæ extincto igne residuo spiritui vini tartarificato intra cucurbitam adhuc calenti est reaffundenda, deumque unive si liquoris filtratio instituenda, sic habebitur tinctura seu essentia succini.

Circa hanc autem methodus nostra Ætiologica tria potissimum notanda addit.

1. Pro menstruo assumendum esse spiritum vini tartarificatum bene dephlegmatum, resinoso-bituminosis succini parculis solvendis apprime idoneum.

2. Ebullitionem & digestionem multum conferre ad exquisitionem tincturæ extractionem, propter intimiorem succini solutionem hoc modo impetrandam.

3. Colorem ex flavo rubicundum oriri non à solâ menstrui mutatâ modificatione, sed resinolarum particularum succini faciâ accessione; has verò subesse manifestè sensui patet, si essentia paratæ guttulæ aliquot aquæ frigida instillentur, tunc n. discontinuato menstruo resolutæ succini particulæ instar cuticulæ tenuissimæ supernatare, vel ad fundum secedere cernuntur. Quid quod *Illustr. BOYLEUS in Tr. 2. de firmitate Sect. 49.* observaverit, cum tincturæ succini benè coloratæ copiam aliquam per 3. annorum spatium reliquisset, in eâ, quamvis prius fluida permanisset, aliquot tum flavas succini massulas sphaerulis precatoriis tantum non similes, altero latere planas, hic illic partim in fundo, partim in vitri lateribus adhæsisse.

Vsus hujus tincturæ sive essentiæ eximius est in omnibus affectibus, quibus vel succinum vel oleum ejusdem mederi solet; unde & meritissimo suo medicamentum capiti, ventriculo, intestinis, renibus, utero, ac universo generi nervoso amicum perhibetur. Quinimò celericrem ab essentia hac sperare licet efficaciam, quàm ab ipso succino in substantiâ exhibito, quia citius per sanguinem & spiritus ad partes sese diffundere potest. Dosis à gt. vj. ad xvj. vel xx, in vehiculo congruo non penitus aqueo, sed spirituofo, & ex parte oleoso.

PROCESSUS XCIII.

Spiritus Sal. ammoniaci succinatus.

R Ecipe sal. ammoniaci, rasuræ succini citrini a. ℥β. calc. vivæ ℥j. l. ℥iβ. pulverisata pulverisanda misceantur, in CCtam conjiciantur, post eadem ad eminentiam duorum digitorum affuso spiritu vini imbuantur, atque adaptato citra moram XXco rostrato igne mediocri arenæ instituatur destillatio, & continuetur, quousq; desideratus prodierit spiritus.

Ætiologia paucis declarat spiritum hunc salinum volatilem oleosum esse, sub destillatione enim respectivè ex alkalium genere salis ammoniaci & calcis vivæ

particulæ spiritui vini simplici nec prorsus dephlegmato dum nubunt, simul efficiunt, ut is oleosas succini particulas arripere & insublime secum ducere valeat.

Quoad usum propositus Spir. præstantissimus habetur in afflictionibus nervosi systematis, à lymphæ coagulo viscoso, vel acido viscoso inductis, ut & in affectibus catarrhalibus; nec minoris efficaciam idem existit in mensibus pellen- dis, sudore expediendo, atq; urinâ promovendâ. Dos. à gt. vj. ad xij. & xx.

PROCESS. XCIV.

Extractum Melissæ.

I Dipsum duplici à nobis paratum est modo: I. etenim melissæ à destillatione aquæ residuum accepimus, idquæ expressimus, expressum per pannum colatorium trajecimus, demumquæ ad consistentiam Extracti lento calore inspissavimus. II. Extracti hujus alteri parti seorsim asservatæ affudimus ad eminentiam 3. digitorum spiritum vini, leniq; digestionem commisimus, quod tinctum erat inde decantavimus, novumque spiritum vini affudimus, tandem omne menstruum coloratum vitro seorsim collectum leni pariter calore ad desideratam spissitudinem redeigimus.

Jam verò rationalis nostra methodus seqq. porro notanda adnectit:

1. Extractum, generali vocis significatione admissâ, tincturam quamvis liquidam, nobilioremque essentiam, & demum extractum spissum propriè ita dictum sub se comprehendere.

2. Accuratio-ribus chemicis extracti nomen optimam mixti atq; efficacior-rem partem ab impuriori per idoneum menstrum subministrante digestionem se- paratam, & mediante evaporatione l. abstractione ad consistentiam idoneam redactam denotare.

3. Non omnia vegetabilia ad extracta paranda ex æquo convenire, sed illa tantum, quæ sunt amara, resinosa, viscosa, aut gummea fixiora, plantæ enim, quarum odor superficialis penetrantissimus in sulphure & sale volatili consistit, frustra huic operæ subjiciuntur, siquidem dum ab iisdem abstrahitur spiritus vini, particulæ salinæ & oleosæ volatiles simul in auras abeunt, & deperduntur.

IV. Propositum melissæ extractum priori modo paratum à succo inspissato nil quicquam differre.

V. Magis æstimandum esse alterum spiritu vini in consortium admissio- confectum, in hoc quippe oleoso. mucilaginoso salino- terreæ particulæ à spiritu vini solutæ & exaltatæ, atquæ adversus situm magis securæ sunt; ut ad- deò, quæ contra spiritum vini PHILIPPUS MÜLLERUS *Miracul. Chemic. lib. IV. c. 1. assert*, tanti momenti non sint, quò minus is pro menstruo ad præsens nego- cium

cium adhiberi debeat. Interim sciendum etiam Aquam fontanam simplicem, vel propriam cujusvis plantæ destillatam, vel acetum, in menstruum conveniens pro diversitate subiecti cedere posse, sicuti ex doctrina de Menstruis facile colligere licebit.

VI. De Extractis & modis ea parandi huc repetenda esse ea, que supra Sect. I. c. 22. proposuimus; & plura legenda apud JOSEPH. QUERCETAN. Pharmacop. generalis c. 32. p. m. 499. JOH. ZWELFER. Pharmacop. regię pag. mihi 227. SCHRÖDERUM Pharmacop. Medic. Chymic. lib. II. cap. 57. JOH. BEGVIN. Tyrocin. Chym. l. I. c. 4. DANIEL. LUDOV. in Pharmac. sua modernorum seculo applicanda, atque B. ETTMÜLLERUM in Commentario ad eandem.

Interea vires extracti melissæ quod attinet, Quercetanus illud summum affirmat esse cardiacum, & uterinum, sicuti antimelancholicum communi ori pronunciant Practici, cui tamen ego aquam spiritualem cum VINO destillatam, aut essentiam præferendam existimaverim, nisi à delicatis feminis medicamentum sub forma pilularum haud masticandarum sed saltem devorandarum desideratum fuerit.

PROCESS. XCV.

Extractum Absinthii.

Recipe summitat. absinthii vel cum floribus minorum quoque foliorum hujus affunde aquæ simplicis destillatæ, vel illius quæ cum oleo absinthii inter destillandum colligitur lbviii. Stent in MB. per biduum, exprimatur omnis succus, qui deposito sedimento trajiciatur per filtrum sive manicam HIPPOCRATIS, & lento igne coaguletur in formam Extracti.

Cujus usus insignis est in corrigenda inappetentia, bileque inermi acuenda, Epatis oppilatione referenda, nec non in febre tertiana intermittente, præprimis si cum china china ex eodem formentur pilulæ diebus 2-3 deglutientiæ.

PROCESSUS XCVI.

Extract. radicum Angelicæ.

Paratur, radicibus tenuissime incisis & conquassatis vel radula detersis affundendo aquam propriam & quartam vel tertiam partem spiritus vini, dein digestionem invicem exponendo, post exprimendo, per subsidentiam depurando, colando, ac tandem ad Extracti consistentiam inspissando, addito pro restaura-

tione ejus, quod sub evaporatione in auras ablit, Elæosacchari angelicæ tantum, quantum ad saporis viriumque exaltationem necessarium fuerit.

Circa Ætiologiam hic notandum :

I. Spiritum vini pro extractione in consortium recipi, quo particulae in radicibus contentæ oleosæ aromaticæ eo melius recludantur, & futura in extracto putrilago arceatur.

II. Sub digestionē & inspissatione moderatum solum calorem admittendum esse, ne particulae oleoso-aromaticæ nimium in auras propellantur.

III. Eleosaccharum adjiciendum esse, tum ut consistentia extractiformis citius obtineatur, tum ut particularum oleoso-athereo-salino-aromaticarum dispendium aliquale factum resarciatur.

Usus extracti propositi insignis habetur, in colica flatulenta & hysterica, in febb. malignis & peste, sive in potionibus idem resolutum propinetur, sive in rotulis sublingualibus prophylacticis exhibentur.

PROCESS. XCVII.

Spiritus salis.

SAL commune, si materialia ejusdem principia spectemus, juxta plerorumque Chemicorum sententiam constare creditur ex acido in terra alkalina concentrato, siquidem ars naturæ simia ex spiritu salis alkali cuiuspiam fixo instillato sal commune in parvos cubos abiens regenerare solet. *Scriptor tamen quidam Anglus celebris NEHEM. GREW, citante KÖNIGIO in Regno suo minerali p. 129. statuit*, sal commune magis participare de natura alkali quam acidi, & cum solo spiritu vitrioli effervesce, spiritumque ejus esse acidum continens quid de alkali, atque multum differre à spiritu sulphuris & vitrioli. Ceterum autem sal commune habetur triplex, scil. marinum, fontanum, & fossile : Illud majoribus granulis coagulari solitum salis universalis plurimum particeps censetur ; istud ex fontibus salinis Lunæburgi & Halæ saxonum &c. plurimum excoqui solet, hoc sal gemmæ ceteroquin dictum à prioribus originem nanciscitur, quando salinus liquor per terræ poros percolatus inibi concrevit, & formam crystallinam induit. *Cl. MARTIN. LISTERUS in Tr. de fontibus Medicatis Angliæ cap. 1. curiosa quædam circa salis figuras consignavit, quando notavit, aquam marinam ad siccitatem excoctam, atque rursus ejus sal tantillo aquæ fontanæ dilutum crystallos vere cubicas dare ; ipsas etiam easdem cubicas crystallos sibi exhibuisse salis gemmei dilutum, idemque se expertum esse de sale communi è fontibus salis mediterraneis excocto ; salem autem marinum à sale fontium mediterraneorum specie omnino differre, atque adeo aquam marinam ex toto genere à dulci distinguendam esse ;*

Unable to display this page

um, quia particulas sanguinis salinas volatiles acres sulphur balsamicum nimium expandentes figit, & colliquationem putredinalem impedit; adhuc quia mucilaginem viscosam tartareamque more reliquorum spirituum acidorum incidit & resolvit, in obstructionibus hypochondriorum referendis, calculo pellendo, & viis urinariis expediendis laudem habet. Dosis à gut. viij. ad xx. Externe nonnulli eundem ad dolores podagricos ab alkali volatili ortos demulcendos, an tuto satis, & citra nosositarum metuendum incommodum, penes illos arbitrium esto, cum ab urinosis spiritibus sale volatili oleoso temperatis ego hactenus levamen majus in arthriticis perspexerim.

PROCESS. XCVIII.

Spiritus salis dulcis.

Cum spiritus salis simplex propter acorem fixum notabilem per longius temporis spatium intra corpus tuto propinari nequeat, propter erosionem partiumque nervearum vellicationem spasmodicam metuendam, ideo dulcificari debet, i. e. acidum ejusdem non penitus auferri, sed saltem attemperari, hoc ipsum vero succedit, si idem cum duplo spiritus vini misceatur, & iteratis cohobis uniat, hoc namque modo particulae acidæ rigidae ab oleoso salinis volatilibus particulis spiritus vini blande inflectuntur, & obvolvuntur, atque insimul aliquatenus volatilifantur, ut adeo hujus spiritus salis dulcis usus insignis esse queat in cruditatibus viscidis ventriculi resolvendis, fame imminuta resuscitanda, urinam promovenda, sabuloque tartareo-mucoso discontinuando & expellendo. Dosis à gutt. x. ad xvj. & xx.

PROCESS. XCIX.

Spiritus salis volatilis dulcis Maëtsianus.

Recipe salis communis ad fluorem usque calcinati ℥vj. olei vitrioli ℥ij. Alcohol vini ℥iij. Sal commune calcinatum committe retortæ vitreæ, eiq; affunde alcohol vini, & postmodum adde guttatim oleum vitrioli, lenissimoq; igne destillentur simul ad siccitatem usq; ita enim alcohol vini secum vehit subtilissima salis ramenta, per oleum vitrioli ad fluorem evecta, & ad summum attenuata, eademq; blando suo oleo temperat. Quoad usum hic Spiritus potenter obstructiones referare, sudorem & urinam movere, putredini resistere, appetitum prostratum excitare, & omne illud præstare creditur, quod vulgari spiritus

tui salis dulci chymici alias adscribere consueverunt. Dosis in haustu vini, vel jusculo carnis à gt. x. ad xx.

PROCESS. C.

Spiritus Nitri.

Nitrum, quod Cerberus Chemicus, sal infernalis, sal sulphureus, sal petrae & terrae, Hermes, Baurach, Anatron, serpens terrenus, Germanis verò *Salpeter* oder *Salniter* nuncupatur, est succus salinus concretus, ex sale alkali, atq; acido, nec non modico sulphure compositus, in crystallos sexangulas tenues longas & æqualiter crassas concrevens. Generis loco ponimus succum salinum concretum, in Aquâ promte dissolubilem, sub quo etiam sal, O, vitriolumque pariter comprehenduntur, dum ab hisce nitrum sapore alisque proprietatibus specificis discerni potest. Essentia interim nitri à multis multifariam descripta est, hinc inde variè dissentientibus, quasi in fatis esset, ut sal hoc admirabile non minùs in philosophiâ quàm bello strepitus ederet, sonòq; suo omnia impleret.

Nos verò nullius jurantes in verba Magistri, quæ de nitro sensus ex analysi spagyricâ edoctus, tùm ratio sana, adprobant, sicuti cœpimus, porrò ediffereamus. Inter partes ergò nitri constitutivas I. nominavimus sal alkali, siquidem idem in terris pinguibus ab excrementis animalium vel aquis affluentibus alkali imprægnatis, vel hoc naturaliter turgentibus copiosè elici solet, dein si destillationi subjiciatur nitrum, vel deflagrationem passum fuerit, remanet alkali fixum; adhæc experienciâ Chemicis innotuit, si sali cuivis alkalisato aut alkalisati vices subeunti sali volatili purè tali spiritus nitri acidus affundatur, nitrum inde recuperari regeneratum dictum, certissimo indicio in nativo nitro alkali quodpiam tanquam partem essentialem subesse. 2. Acidum in nitri complexu hæere asseruimus, quod quidem manifestum fit in spiritu inde ope destillationis evocato, & communiter ab aëre natales suos accepisse creditur, cùm constet, terram ex quâ nitrum omne elixivatum fuerat, aëri expositam, ab hocce acido novo saturari, rursusquè in nitrum efflorescere. 3. Sulphuris modicum inesse statuimus, etiamsi nonnulli id prorsus negent, eò quòd annotante etiam WILLISIO in *Tract. de fermentatione* nitrum crucibulo ignito injectum, mox quidem liquetur, non tamen flammam concipiat; *nostram etenim hypothese confirmatam reddit Excellentiss. Naturæ Curiosorum HERMES I. CHRIST. ADOLPH. BALDUIN. in Veneris suæ aureæ c. 7. p. 52. sequenti experimento priori phænomeno contrario*: Scilicet immitte, si lubet, nitrum in crucibulum ignitum, hocquè testaceo operculo (sic ut exiguum in medio foramen relinquant) obtege, fortissimum ignem suppone, qui plurimum sanè hæc in parte præstabit, & fortissi-

mam pariter in eodem crucibulo flammam per foramen illius assidue emicantem videbis, lucidiorem multo atque etiam candidiorem, quam ignis ille esse potest, qui à prunis subjectis excitatur: Ubi autem ignis & flamma ibi sulphur, nam est subjectivè in sulphure flamma, ab igne formaliter, sed à motu atque inflammatione efficienter. Dein sulphuris in nitro præsentiam tum loca nitri proventus faventia, tum etiam spiritus inde destillati color flammeus evincunt.

Ceterum nitrum vel est nativum, quod sponte ex terrâ erumpit & citra artificis opem habetur, quale olim in Ægypto provenit, hodie verò in India orientali, nec minus in pluribus agri Bononiensis locis meridiem respicientibus reperitur, quo etiam pertinet aphronitrum, sal salsum leviter amaricans, muris, cellis & specubus lapide calcario constantibus adhærens, flos & spuma nitri communiter sal petræ & vulgo *Keller Salz* dictum, cujus flori Asiæ petræ respondentis copiam Jenæ reperiri autor est ENCELIUS l. 2. de re metallicâ c. 16. Ingeniosissimus MARTINUS LISTER in *Tr. de fontibus medicatis Angliæ* c. 1 aphronitrum nitrum murale & calcarium appellat, ejusque crystallos tenues longasque esse, atque hisce mediis quatuor latera parallelogramma sed fere inæqualia, ex altera verò parte ipsum mucronem ex binis planis lateribus triangularibus formari, ex altera & adversa parte duo plana quadrata habere, perpetuo ad contrarium cum priore illa parte positum, notat; subditque de natura salis hujus calcarii esse, ut in ignem impositus, sine flamma lique scat, & in bullas intumeat, pumicisque albissimi instar indureseat, idque plene ad Onis modum. Plura de aphronitro leg. apud DIOSCORID. l. 5. c. 78. ejusque commentatorem MATTHIÆUM, item apud FUCHSIUM l. 2. de compos. Medicam. p. m. 286.

Porro autem post nativum nitrum datur factitium, arte ex terris idoneis prolicitum, de modo vero quo idem paretur legatur JOH. AGRICOLA l. XII. de Re metallica p. 454. & seqq. GUILIELMUS CLARCKE *Anglus Naturalis Historiæ nitri* c. 3. p. m. 40. & seqq. Atque hujus sortis nitrum hinc inde in Germania paratur, nec procul ab hoc oppido artifex nitrarius vivit; ut hinc ante citatus CLARCKE affirmare non dubitaverit, nitrum ferre omnem tellurem, ubiquitariam esse, tamen ullus id sustinere vix possit ob facilem sublimationem in aërem, aut dissolutionem in aquam; nullum tamen locum esse sine nitro, quamvis non aperte in omnibus extrahatur regionibus, uti in Asia & Africa, esse tamen in domibus nostris in pavimentis terreis cœnaculorum, cellarum, & extra domos nostras in horreis, stabulis, columbariis &c. quæ loca apta sunt generando & retinendo nitro. Interea terris nitri quidpiam subesse artifices explorare norunt, si tales siccæ & subpingues esse notentur, atque si aliquantum in ore retineantur, gustum falsedine sua cum acrimonia quadam permixta commoveant.

Jam verò ad destillationem spiritus nitri tradendam nunc nos recipimus: Sumatur ergò nitri optimè triti pars una, eademque cum argillæ figulinæ purioris recentis partibus tribus impastetur, ac in globulos mox exsiccandos redigatur, aut si labore hoc molesto supersedere malis cum argillæ siccæ pulverisatæ vel

Unable to display this page

partibus iij. spiritus vini rectificati, & iteratis cohobiis destillando, vel diuturnâ circulatione in phiolâ hermeticè clausâ priùs digerendo. Dulcificationis fundamentum jam dum ex superioribus constat, scilicet, quòd spiritus vini particulis suis oleosis acida spiritus spicula obtundat, sive juxta Chemicorum Canonem acida omnia in oleosis fatiscant, unde etiam hujus spiritus dulcificati usus, ubi in corpore acida temperata & blandiora conveniunt, insignis habetur, præsertim in febb. intermittentibus, quando rigor vehemens longusq; ægros infestat, nec minùs in cruditate ventriculi pituitosa, & inde insecutâ cachexiâ emendandâ. Ceterum spiritus nitri etiam recipitur ad spiritum anticolicum B. D. MICHAELIS, qui paratur ex spiritus carminativi ejusdem part. iij. & spiritus nitri part. j. spiritus autem carminativus ex tartari & nitri ana per retortam tubulatam in receptaculum aliquantulum spiritus tartari destillando, deinde à capite mortuo rectificando obtinetur. SYLVIVS *Prax. Medic. l. 1. c. 10. §. 37.* spiritum nitri calculos quosvis solvere testatur, eoq; nomine ad bilem in calculos concretam commendat.

PROCESSUS CL.

Nitrum regeneratum.

Accipe oleum tartari p. d. instilla ipsi spiritum nitri usq; ad punctum saturationis, dein finitâ effervescencia utrumq; misce, per filtrum transunde, & post lenem factam evaporationem crysalli concrenent, nitri regenerati vel tartarificati nomine venientes. Jam verò nitrum ejusmodi regeneratum non solum obtinetur cum ol. tartari, verùm sicuti recte annotavit JOH. MAVOW, in *Tract. Medico-physico primo de sale nitro*, si sali cuivis alkali, aut alkali vices subeunti sali volatili purè salso spiritus nitri affundatur, ex mutuâ amborum ingredientium luctâ insigniq; aestu nitrum generatur, quod igni injectum promte deflagrabit.

Circâ præmissam operationem pauca quædam Ætiologia nostra rationalis annotanda habet.

Et I. quidem vidimus ex miscela spiritus nitri cum oleo tartari p. d. enatam effervescencia, propter concursum acidi & alkali instrumentorum illorum duorum naturæ & artis pugillicorum.

II. Sciendum, punctum saturationis tunc obvenire, quando spicula acidi acuta intra poros alkali aëre expresso admissa sibi mutuo adaptata, & amabili copula juncta sunt.

III. Animadvertendum nitri descriptam regenerationem partim confirmare doctrinam de principiis nitri constitutivis in antecedentibus traditam, partim inservire pro declarando AXIOMATE TACHENIANO: Acidum informare alkali.

Unable to display this page

& per aliquos dies in locum frigidum reponatur, sic namque particulæ nitrī salinæ puriores exquisitè solutæ cum aqua per ollæ poros percolantur, & transeunt, atque superficiem exteriori adhærent pede leporino abstergendi & asservandi ad usum Medicum, quem præbent inflammationibus internis compescendis, si à ℥j. ad ʒß. cum idoneis vehiculis præbeantur; anginosi præcipue conferunt aridamque refrigerant linguam, si eorum tantum quantum cuspis cultri capit, ore sumatur, atque supra linguam detineatur, donec solutio à saliva facta sit. Dixi paulo ante nitrum hoc modo à terreo-unctuosis particulis liberari, & consequenter subtilius reddi, sed vero idem simul ab aëre aut potius interflua materia subtili quodammodo volatilifari facile quispiam statuet, qui sequentem gravium ac calcinatorum salium per aërem volatilisationem ab HELBIGIO in Introitu ad veram & inauditam physicam propositam admiserit: Ita verò hæc se habet: Recipe sal aut calcinatum aut natura grave, solve in aqua, lixivio tenui ollam novam non vitreatam intus ad satietatem imbue, & super ignem evaporando aquam salī associatam separa: sic sal fixum ollæ poros ingreditur, & olla aëri exposita per aërem corrigitur, ut domo exeat, & volatilifatum lanæ instar ollæ parietibus extra adhæreat.

PROCESS. CV.

Lapis prunellæ sive Anodynum minerale.

R Ecipe nitrī ℥ß. injicē crucibulo, & igni committe, donec liquatum fluat, post subde per vices sulphuris crudi pulverati ʒß. finitaq; deflagratione effunde in pelvim aneam, sic concrescet in lapidem egregiè candicantem, fragilem, lapidem prunellæ dictum. Quod si verò idem nitrum cum sulphure fustum mediante cochleari minimo guttatim in pelvim effundas, tabulatum sive rotulatum lapidem prunellæ obtinebis.

Jam quod Ætiologiam concernit:

I. Nitrum cum sulphure deflagrare permittitur, ut depūretur ab unctuosiss particulis, & spiritu acido cum sulphure accenso aliquantulum privetur, & alkalifetur. Unde

II. observanda est certa sulphuris injiciendi proportio, quò enim plus injeceris sulphuris, eò magis spongiosum & alkalifatū reddes nitrum, ut promtissimè per deliquium fluat.

III. Quia lapis prunellæ acrem exhibet saporem, palato minùs gratum, hinc nonnulli eundem emendare solent, illum in aqua rosarum solvendo rursusq; coagulando, ac saccharo candi inter coagulandum admiscendo, cujus loco alii Rob vel tincturam succi mororum itemquè berberum commodè substituant.

Cæterum usus lapidis prunellæ in foro Medico notissimus habetur adversus anginam & inflammationes reliquas internas, nec non febres ardentes & ungariacas.

Præterea ob vim diureticam idem expeditur ad calculum renum abigendum, & obstructions inde enatas expediendas. Præterea si medicamentis associetur purgantibus, virtute sua abstersivâ & resolutivâ horum efficaciam non parum augebit, eoq; nomine Clysteribus frequentissimè admiscetur. Dosis à 3 ℥ ad 3j. Tandem lapis prunellæ etiam externè topicis anodynis & refrigerantibus insigni cum emolumento associatur, nec minus ad inunctiones nitrosas externas paucis cognitas rectissimè adhibetur.

PROCESS. CIV.

Nitrum ammoniacale fixum.

HUjus descriptionem dedit Excellentiss. WEDELIUS in *Ephemerid. Natur. Curios. Decur. I. Ann. II. Obs. 196. p. 298. sequentem*: ℞. Nitri puriss. part. iiij. Fluant leni igne in crucibulo, tunc assume sal. ammoniaci pulveris. part. j. vel semis saltem, inde parum per vices cum cochleari, ut detonentur omnia, fundantur in mortarium æneum, ut massa frigeat. Usus idem ac nitri cum sulphure depurati s. lapidis prunellæ vulgaris. Equidem B. ERTMÜLLERUS in *Commentario LUDOVICANO sub finem Tit. IX.* fixationem hancce non adeò laudabilem reputat, eò quòd tardè inflammatio fiat, flammaque non continetur, indeq; acquiratur nitrum semifixum, saltem magnam partem ex nitro crudo, & aliquâ tamen nitri fixi parte constans. Enim verò ignoscant mihi Beatissimi Viri manes, si experiëntiâ & *αὐτο γὰρ* edoctus asseruero, minimè tardè sed celerissimè inflammationem sale ammon. frustulatim nitro in crucibulo fuso injecto fieri, & tam diu continuari, quousq; oleosæ in ammoniaco contentæ particulae à nitro arreptæ in flammam erumpunt visibilem, adhuc si nondum perfecta fixatio evenerit, illam obtineri posse repetitâ salis ammoniaci injectione.

Nec desunt qui hoc nitrum ammoniacale nitro cum sulphure accenso ex eo fundamento præferendum esse autumant, quòd ad profapiam alkalicam propius accedat, & insigniter magis in ore detentum refrigeret.

PROCESSUS CVII.

Nitrum fixum.

ID obtinetur, si nitrum crucibulo amplo injecto, & inter carbones accensos fuso, per vices unum alterumve cochlear carbonum in pulverem contritorum superinjiciatur, quousq; non amplius in flammam erumpat, sed fixum
in

in crucibulo remaneat, instar lapidis prunellæ eximendum, in aq. calidâ pro meliori depuratione solvendum & filtrandum, demumquè factâ in vase vitreo vel figulino evaporatione aqueæ humiditatis rursus coagulandum,

Circa Ætiologiam hujus processus notandum:

I. Detonationem & deflagrationem insignem fieri carbonum pulvere nitro fuso indito, quia carbones sulphure abundant rarefacto, & cum particulis nitrosis flammam concipiunt promptissimè, & glomeratim sive turmatim avolare nituntur.

II. Hoc modo, pariter ac cum sulphure vulgari injecto, nitrum alkalisari. sicquè fixum reddi, ita ut cum pulvere carbonum postea injecto flammam non amplius concipiat.

III. Crucibulum huic negotio adhibendum amplum, ne materia contenta sub deflagratione extra oras in ignem circumpositum profiliat.

Usus hujus idem ferme est ac lapidis prunellæ, præterea ad obstructions reservandas, urinam pellendam, alvumquè stimulandam, sub dosi gr. x, xv. & xx, dari solet.

PROCESS. CVIII.

Liquor nitri fixi sive Alcahest GLAUBERI.

Talis nobis obvenit, si nitrum præcedens fixatum, concha vitrea exceptum, in cella humida per deliquium solvatur in liquorem limpidum oleo tartari p. d. analogum:

Cujus quidem usus internus plane respondet usui lapidis prunellæ vel nitri fixati modo dicto; speciatim autem expetitur pro tincturis ex concretis sulphureæ & salinæ volatilis vel gummeo-salinæ, & resinose substantiæ, regni vegetabilis ac animalis sequentem in modum proliciendis: Accipe herbam, flores, cortices, animalia nonnulla & insecta, vel eorum partes, gummata, & resinoso gummea, illis concisis, contusis, vel conquassatis affunde liquorem modo propositum alcahest, ut sufficienter irrorentur, vel pultis crassioris formam assumant, postea super affunde s. q. spiritus vini reponere ad digestionem, quousque tincturâ sive essentia extracta sit, quam colliges mediante filtratione & ad usum asservabis.

PROCESS. CIX.

Tinctura vel Essentia caryophyllorum aromaticorum.

Recipe caryophyllorum aromaticorum in pulverem contritorum ℥ß. Irrorentur s. q. Liquoris alcahest GLAUBERI, committantur per noct. digestionem caloris blandi, postea super affundantur spiritus vini rectificati ℥iiij. digerantur rursus per biduum, sic

Unable to display this page

diureticam vim potenter exserit. In Chemia ad resinorum sulphureorumque concretorum solutiones & reclusiones, atque magisteriorum vulgarium per acida dissolutorum præcipitationes sæpius adhibetur. Externe denique cosmeticis additur, & ad cutis maculas, lentigines, serpignes, epaticas maculas etiam felici cum successu usurpatur.

PROCESS. CXI.

Tartarus vitriolatus sive sal tartari vitriolatum.

A Ccipe ol. tartari p. d. quantum vis, huic in Ccta vel alio vasculo vitreo guttatim affunde spiritum vitrioli rectificatum, & insignis excitabitur effervescencia, subsequente mox pulvisculi albi præcipitatione: continua autem per vices nominati spiritus instillationem quousque nulla amplius ex instillato spiritu subsequatur effervescencia, tum liquorem agitando exacte misce, & lingua explora, utrum saporem prorsus intermedium id est neque lixivum neque acidum sed salso-amaricantem obtineat; hoc vero gustui sese offerente liquorem per chartam filtra, filtratum leni arenæ vel cinerum calore fac evaporare ad cuticulæ apparitionem, sic concresecet sal crystallinum, quod exime & reliquum porro crystallisa, aut ad siccitatem albicantem moderato calore redige.

Circa hujus Processus Ætiologiam sequentia consideranda sese nobis sistunt:

I. Affuso spiritu vitrioli supra oleum tartari p. d. factum excitatur effervescencia, quia juxta vulgarem doctrinam salia duo contraria acidum & alkali concurrunt, sive potius rigidiora acidi spicula, & proprio pondere premente, & ulterius impellente incumbente atmosphæra, in porosa olei tartari interstitiola subintrare enituntur, & dum intrant inclusi antea aëris moleculas exprimunt, & sub bullularum minimarum forma inde elidunt.

II. Præcipitatur mox ad fundum pulvisculus albus, si spiritus vitrioli præstantior fuerit, idemque à quibusdam tartarus vitriolatus optimus censetur, ZWELFERUS vero asserit, ipsum se habere instar calcis fixæ insipidæ & inutilis, qui neque in liquore potu-ento resolvable sit, sed ita immutatus persistat.

III. Quando ex instillato denuo spiritu vitrioli nulla suboritur effervescencia, indicat punctum saturationis adesse, & alkali poros ab acido ex æquo occupatos.

IV. Inde patet, tartarum vitriolatum ex duorum salium acidi nempe & alkali combinatione sive connubio genitum exsurgere sal novum compositum, enixum vel salsum dictum.

V. Coronidis loco notetur, tametsi Cl. ZWELFERUS malit, cum sale tartari sicco potius, quam cum eodem in oleum p. d. resolutum tartarum vitriolatum parandum esse, eo quod si hic ex liquore tartari conficiatur, facillime in aëre deliquescat, & plurimas in parandis ex ipso medicamenti siccis pariat difficultates, minime tamen nos laudatissimo Viro assensum

sensum præbere posse, quia si sale tartari sicco affundatur spiritus vitrioli, non tam exquisita hujus per illius poros distributio, neque saturatio succedere videtur.

Quod reliquum est, tartarus vitriolatus inter digestiva, aperitiva & absterfiva merito refertur, & in malo hypochondriaco, febribus intermittentibus, scorbuto, verminibusque fugandis remedium præbet non contemnendum. Dos, à gr. iij. vj. ad ℥ss. & ℥j.

PROCESS. CXII.

Tartarus Vitriolatus Tachenianus.

OTTO TACHENIUS, insignis famæ quondam Chemicus, cum deprehendisset tartarum vitriolatum vulgarem sæpius nauseam vomitumque concitare, propter metallicas cuperosas particulas in spiritu vitrioli ad hoc negotium suscepto relictas, ut pararet tartarum vitriolatum, seq. modo usus est: Nempe enim vitriolum martiale vel Romanum tq. optimum solvit in s. q. aquæ fontanæ, in hanc solutionem claram instillavit alcali tartari purissimum, & si paulo spissior inde evenerit liquor, ita ut metallum immaturum ad fundum secedere non potuerit, diluit tantisper cum aquâ affusa, ut citius idem caderet. Tandem invento prius saturationis puncto liquorem clarum in vitreo vase subtus acuminato balneo rosis imposito paulatim exhalare fecit ad cuticulæ apparitionem, post filtrationem demumque invenit in frigido resplendescentes crystallos, *Vid. ejusd. HIPPOCRATIC. Medicinæ clavis c. 6.*

PROCESS. CXIII.

Oleum caryophyllorum per descensum.

ACCIPE scutellam bilancis, cujus convexitas summitati vitri & linteo desuper expanso respondeat, postea linteum hocce pulvere caryophyllorum aromaticorum reple, scutellæ a. cineres calentes minimosq; carbones injice, & post breve temporis spatium aliquid aquæ spirituosæ mox oleum fragrans & subtile per linteï poros in vitrum suppositum paulatim destillabit. Processum hunc ideo apponere nobis libuit, ut exemplum daremus destillationis per descensum, ad qualem aliàs utile & commodum Instrumentum descripsit CAROLUS LANCILLOT in dem brennenden Salamander ex Italico in Germanicum idioma traducto Fig. III. lit. I. K. L. M. N. quod si verò juxta vulgatum modum idem oleum quis parare voluerit, is sequi poterit Cl. Mos. CHARAS in Pharmacop. Regiâ Chymicâ c. XL. p. m. 92. & seq. dum interea notasse sufficiat, oleosas caryophyllorum

moleculas sale acris aromatico foetas ab igne liquatas, & terrearum aquearumq; particularum consortio extricatas ac expressas oleum dictum constituere, id verò ad partes corporis principes confortandas, vomitum compescendum, purgantia quæpiam corrigenda, flatu discutiendos, dentium cavorum dolorem sedandum conferre, saccharoq; mixtum eleæ osaccharum gratissimum, vel oleo nucistæ expresso junctum balsamum stomachicum, uterinumquè præstantissimum præbere.

PROCESS. CXIV.

Magisterium lapidum Percarum.

Magisterium tamen nonnunq. generali significatione quodcunq; denotet præparatum chemicum, sive id liquidum fuerit, sive solidum, artificiosè productum: In strictiori tamen & in præsentiarum usitatâ significatione denotat pulverem farinaceum, butyraceum, vel plumaceum, ex idoneo subjecto in menstruo congruo soluto per institutam subsequentem præcipitationem colligendum, & exsicccandum.

Inter alia verò tale Magisterium parari solet ex lapidibus.

Percarum seq. modo: Recipe lapides percarum, in harum capite juxta spinæ principum repertos, vulgò *Kulpärssteine*, eos paulisper saltem contunde, contusis affunde spiritum vitrioli philosophicum, & exorietur statim effervescentia, cum spumâ albicante, quâ mox cessante relinque menstruum affusum, donec solutis particulis imprægnatum turbidum appareat, hoc viso istud decanta, novumquè menstruum affunde, & ita procede, donec omne solutum sit. Postea solutionibus conjunctis instilla celeri lapsu spiritum vitrioli verum rectificatum, & in fundum post aliqualem moram præcipitabuntur glomuli candidissimi, aquâ edulcorandi, deinde in pulverem mollem ac farinaceum mediante calore blando exsicccandi, ultimoq; Aquæ cinamomi vel alterius cordialis guttulis aliquot conspergendi, ita obtinebis Magist. lapidum percarum. Simili etiam modo è perlis, coralliis, oculis cancr. aliisque pulveribus testaceis confici possunt Magisteria, B. Rolfincio butyracea, farinacea, vel plumosa, à consistentia primigeniâ sive initiali & colore dicta.

Ceterum speciatim circâ præparationem Magisterii lapid. percarum notandum erit.

1. Spiritum vitrioli philosophicum vim habere corrosivam acidis singulis competentem, à particulis salinis & nitrosis quibus scatet.
2. Eundem lapid. percarum affusum hisce moschi odorem conciliare.
3. Subsequi etiam præcipitationem ab acido spiritu vitrioli vero, utpote fortiori, ponderosiori, & magis concentrato, ita quidem ut particule eo affuso saturatæ protinus in coagulum abeant, atquè gravitante pondere necessario ad fundum descendant.

De reliquo vires equidem Magisterio huic assignantur eadem, quæ aliis è testaceis simili modo elaboratis adscribi solent, viz: calculum atterendi, renes abstergendi, acidum

dum in corpore morbosum ubivis absumendi, imbibendi, seu absorbendi & præcipitandi. At enim verò non absque causa de hisce viribus quis dubitare poterit, si animadversiones Cl. ZWELFERI in Magisteria propositas inspexerit, ubi ille docet, ejus generis magisteria calces esse fixas quibus non exigua portio a menstruorum solventium præcipitantium (id quod pondus eorundem adauctum probat) tenaciter adhæret, tametsi sæpius, sed frustra, abluantur, ita ut difficulter impostum iisdem mensuris corrovis solvi queant. Proinde scite admodum celebris quidam vir scripsit, non aliud præstare magisteria ista, quàm ut ventriculum aggravent, hujusque fermentum exerceant, quia imò ad ulteriorem confirmationem idem retulit, si triduo post assumptum tale magisterium vomitorium propinetur, illud ipsum sub pulveris albi formâ rursus rejici.

Laudatus itaque ZWELFERUS alia substituit magisteria, solubilia dicta, seq. modo concinnanda: Recipe lapid. percarum, ocucorum cancr. coralliorum &c. q. v. pulvisatis affunde spiritum veneris, & solve, solutionem filtra, denique menstruum ad siccitatem abstrahere, remanente Magisterio in aquâ solubili. Sed enim verò neque hujusmodi Magisteria solubilia omne ferunt punctum, & ab acido cuperoso prorsus immunia sunt, tametsi studiosè abluantur, ut adeo quoad absorbendi scopum simplicia præparata magisteriis quibuscunque meritò præferri debeant ac possint.

PROCESS. CXV.

Magisterium sive Resina Jalappæ.

Recipe Rad. Jalappæ resplendentis & intus ruffæ q. v., grosso modo contusam injice phiolæ & spiritum vini rectificatum ad eminentiam duorum triumve digitorum superaffunde, tuncque orificio phiolæ prius exacte clauso blandæ digestionis in cineribus vel arenâ committe, donec spiritus vini ex flavo rubeo mixto colore tinctus appareat. Tinctum deinde decantando effunde in filtrum, ut per hoc extillet in suppositum vas vitreum, amplioris fundi, vel patinam argillaceam vitreatam, tandem filtrato affunde aquam frigidam, & in fundum post 2. circiter horarum spatium præcipitabitur massa viscosa resinosa, quam resinam sive magisterium jalappæ appellant, eandem igitur separato liquore innatante recenti aquâ frigidâ ablue, mox in temperato calore exsicca, & pro futuro usu asserva. Vel si spiritus vini dispendium evitare velis, ipsum resinâ soluta imprægnatum citra præviam præcipitationem eousque abstrahere, donec in fundo Cctæ resina remaneat pariter exsiccanda atque asservanda.

Circâ Ætiologiam seqq. memoriæ mandanda proponimus: Nimirum

I. Ad extractionem jalappæ adhibetur loco menstrui spiritus vini, nam ille utpote oleosus, sulphureas resinosasque Jalappæ particulas optimè dissolvit, ideoque idem quò magis rectificatus fuerit, eò magis hocce defungetur officio.

II. Spiritus vini affusus flavo-rubescens tingitur colore, quia particule jalappæ sulphureo-resinosæ dissolutæ cum sulphureo-salinis illius particulis per digestionem expansæ & intimus reclusæ sunt.

III. Affusâ verò deinde aquâ frigidâ succedit præcipitatio, quia per hancce menstrui particulæ sulphureo-salinæ discontinuantur, ut non possint amplius solutas jalappæ moleculas resinosas retinere & alleviare, quin potius eas poris suis exturbata ac coagulando graviores redditus ad fundum dimittant.

Uusus magisterii jalappæ notissimus est purgans, ad humiditatem serosam ac pituitosam extra corpus evacuandam potissimum deprædicatus, sive pilulis permisceatur, sive cum vitello ovi solvatur, sive cum Elix. vitæ recludatur, sive cum amygdalis dulcibus aut nucleis pini trita pulveribus addatur; dosis autem est à gr. iij ad viij. ℞. & gr. xvij.

PROCESS. CXVI.

Exhibens modum Magisteria vegetabilia vulgaris conficiendi.

A Ccipe vegetabilia colorata vel viridia, e. g. herbam petroselinî, menthæ, salviæ, rutæ &c. vel rubicunda e. g. grana chermes, flor. ros. rubr. pæon. pap. erratic. &c. Talia vel recentia vel exsiccata coquantur in Aquâ s. q. imprægnata liquoris alkahæst vel cujuscunque salis alkalifati & lixivi octavâ circiter parte, finitâ coctione liquor filtratur, huicquæ instilletur solutio Onis in aquâ fontanâ facta, sic ad fundum præcipitabitur magisterium vegetabilium colorem æmulans, post liquidi innatantis separationem aquâ dulci affusâ edulcorandum & ad usum excitandum.

Circâ hæc ipsa a. paucis notandum, talia simplicium suorum vires haud assequi, sed aluminositate terrestri onusta, & principiis activis sulphureo salinis volatilibus depressis inutile negotium facessere ventriculo, adeoque in pigmentorum potius quam medicamentorum usum cedere.

PROCESS. CXVII.

Flores benzöes.

Benzöe five Asa dulcis est gummi ex stirpis cujusdam smilacis asperæ aut farsæparillæ similis cortice inciso in Samaria & Sion collecta, sicuti testatur JAC. BONTIUS *de Medicina Indorum in Not. ad Garciam init. lib. 1. conf. CASP. HOFMANNUS lib. II. de Medicamentis officinalibus c. 28. §. 3.* idque ob odoris suaveolentiam virtutemq; singularem siccum balsamum dici meretur, & optimum censetur, quod transparens, albis maculis thuri non dissimilibus interdistingtum, odore grato Agallochi æmulo facileque in igne fluxile deprehenditur. Inter præparationes autem ejusdem Chemicas usitatas nos flores selegimus seq. modo parandos,

Accipe

Accipe benzöes optimæ notæ q. v. misce cum sabulo, ac eo imple retortam ad medietatem: Destilla gradatim ex arena. & prodibit liquor oleosus instar butyri, floribus impurioribus adhuc collo retortæ accrescentibus, quos una cum liquore mox excipe, & cum Aquæ fontanæ puræ quadruplo circiter misce, facque ut in lebetæ terreo vel æneo super ignem caleant, ubi incaluerint citissime per chartaceum filtrum filtra, sic flores mox coibunt levissimi postmodum eximendi, & lenissimo calore exsiccandi,

Ætiologia circa hos flores nos edocet:

I. Illos esse quasi crystallos tenuissimos, ex sale benzöes volatili acri cum sulphure puriori concretos, unde etiam evenit, dum flores isti modo vulgariori ex olla rotundâ vel cucurbita superimposito cucullo chartaceo instar pyramidis fastigiato sublimantur, ut propius adstantes nares oculosque a salis volatilis sulphurei sive resinosi acrimoniâ sibi vellicari, tussiculamque excitari persentiant.

II. Modum interea propositum parandi dictos flores alteri communi præferendum esse, quia flores numero & magnitudine præstantiores exhibet, ob salinas particulas in aquâ exactâ solutas, & ab impuritatibus oleoso-unctuosis faculentis que terreis segregatas.

III. Arenam benzöe destillandæ intermisceri, ad impediendam ejusdem fusionem, & potius promovendam molecularum separandarum discontinuationem.

Uusus florum benzöes laudatur cumprimis in affectibus pulmonum catarrhalibus & inde enato asthma, lympham namque viscidam in locis glandulosis coagulatam incidendo iidem attenuant, & resolvunt: Præterea à nonnullis pro specifico contra luem veneream remedio laudantur, si cum tinctura sassafras, vel decocto lignorum usitato propinentur ad sudorem eliendum, quem sero fluxiliori reddito promovent. Dosis à gr. iij. ad ʒß. & ultra. Præbent vero iidem flores errhimum efficacissimum navibus suscepti.

PROCESS. CXVIII.

Spiritus sal. ammoniaci urinosus volatilis.

SAL ammoniacum, quod alii ammoniacum potius dicendum contendunt, à Græcâ voce *ἀμμος* nativum olim sub arenâ in cyreniâ regione repertum fuit, creditumque ex urinâ camelorum frequenter illuc transeuntium originem sumsisse; hodie verò simile nativum cupiosè deprehenditur in regno Neapolitano prope Puteolos, in loco ob sulphureos quos eructat fumos solfatara dicto, ubi etiam ante aliquot aureos, hinc quando cum *Serenissimo Marchione Brandenburgico-Onoldino, Dn. GEORGIO FRIDERICO Principe ac Domino meo clementissimo* illuc iter feceram, tale collegi, atq; etiamnun asservo; testaturque de ejusdem ibidem existentia ANTONIUS BULFON in libello inscripto *Guida de forestieri curiosi di vedere le cose più notabili*.

tabili di POZZOLI p. 24. verbis sequentibus: Ne' luoghi ov' esce il fuoco, e' il fumo, soprapponendosi tegole rotte, e frantumi di vasi di terra, vi si forma, ed attacca, naturalmente senza veruno artificio il sale armoniaco in gran copia. Colla spesa di circa tre mille scudi, che vi han fatta i Signori Governatori della S. casa della S. S. Annunziata di Napoli, potranno far guadagno di molte migliaia di scudi. Interea quod passim obvium habetur est sal ammoniacum artificiale, idemquè Venetiis atquè Antverpiæ conficitur ex urinæ partibus quinque, salis marini parte unâ, & fuliginis camini parte semis, simul cum aquâ coctis, donec in solidiorem massam coagulentur, quæ in vasis sublimatoriis sublimatur, & postea exempta ad nos devehitur. Constat adeò sal amoniacum ex alkali volatili urinæ, acido salis marini, & pauco intermixto sulphure, ob quod ipsum nitro fuso injectum flammam concipit. Sed nos nunc ad destillationem spiritus sal ammoniaci volatilis urinosi accedemus: Recipe sal. ammoniaci ℥ij. dissolve in aq. fontanâ purâ, solutum infunde CCtæ ampliori, in arenâ jamdum collocatâ, imposito XXco rostrato, sed luto nondùm firmando, ut is tolli & imponi pro lubitu possit, tùm injice per vices frustula calcis vivæ, sic excitabitur effervescentia, naresq; feriet assurgens vapor subtilissimus salinus urinosus, quare adapta rursus XXcum, & vapor ille paulatim in guttas resolvetur, atquè in excipulum per XXci rostrum delabatur. Continuanda igitur erit tamdiu ista frustulorum calcis vivæ injectio, & consequenter alternativa XXci appositio & remotio, quousquè vapor iste spirituosus sese attollet, eodem verò cessante ignem subde & destillationem communi more, (sine ulteriori calcis vivæ injectione) urge, quamdiu operæ pretium videbitur. Collectum in excipulo liquorem spirituosum deinde in phiolâ vel CCtâ oblongioris strictiorisve colli rectificatâ, tunc leni igne primo sal volatile urinosum sublimabitur, hocquè si solum expecteris, statim removendum erit, aliàs enim à subsequente spiritu mox dissolvetur, quem penetrantem satis animadvertes, penetrantissimum, ubi salis connubio omni gravissus fuerit. Præter propositum a. modum, dictum spiritum volatilem urinosum etiâ impenetrare licet, salis ammoniaci & salis tartari extemporanei pulverisatorum ana partes æquales in l. ☉ aquæ solvendo, post ex CCtâ per XXcum id quod spirituosum est avocando.

Accedimus igitur nunc ad Ætiologiam, hicque notamus:

I. Sal ammoniacum esse sal compositum sive enixum, utpote alkali volatili urinæ & acido salis marini imbutum: Hinc

II. Sal volatile urinæ à compedibus acidi, quibus antehac detinebatur, illico liberari, & separari, quando novum concretum sale lixivo præditum, uti est calx viva vel sal tartari extemporaneum sali ammoniaco pulverisato vel soluto commiscetur.

III. Spiritum salis ammoniaci constitui ab alkali volatili urinæ in phlegmate soluto, & hinc spirituum urinosorum sive alkalicorum volatilium ordini accensendum esse.

IV. Eundem spiritum cum calcivivâ paratum rectificatum cautè intra corpus assumendum esse, eo quòd igneâ qs. mordacitate linguam adurat, tunicamquè ejus abscedere faciat.

Usus spiritus salis ammoniaci urinosi insignis est contra acidum morbosum & inde enatas

enatas obstructions, itemquæ ad vias urinarias à muco viscido vel sabulo tartareo oclusas expediendas, tam spiritus animales torpidos excitandos, adhæc speciatim in febb. intermittentibus, in suffocatione hypochondriacâ & uterinâ maximopere laudatur: Batavorum quondam *Æsculapius Cl. SYLVIVS in Appendic. Prax. Med. testatur*, raucedinis gravissimæ, & cum omni vocis ablatione ad plures sæpe menses durantis Curationem solo spiritu sal. ammoniaci sæpius à se feliciter factam esse, exhibendo indies in potu ordinario aliquot ejusdem guttas. Dosis a. consueta esse solet ad gr. vj. x. & xv. vel xx. cum vehiculo congruo, juscule nempe carnis, decocto aliquo, julapio, aq. destillatâ &c.

PROCESSUS CXIX.

Sal antifebrile Sylvii.

Impetratur, si caput mortuum, post destillationem spiritus sal. ammoniaci urinosi, ex sal. ammoniaco cum sale tartari extemporaneo mixto post factam aquæ affusionem proliciti, residuum in aquâ fontana solvas, solutionem per chartam filtræ bibulam, & aliquantisper evapores, sic enim crystalli salini cubiformes elegantissimi in loco frigido concreverunt, quales etiam sese nobis exhibuerunt sponte in humido post destillationem spiritus neutiquam ad siccitatem usquæ protractam, remanente. *Cl. MARGGRAVIUS, (uti quidem annotatum legi in collectaneis Leydensibus p. m. 19.)* observavit, prædictum sal antifebrile, ritè siccatum & sublimatum ex CCtâ terreâ in igne aperto, abire magnâ ex parte in flores albissimos & penetrantissimos, non urinosos sed refrigerantis saporis, quasi sint de naturâ salis communis.

Quod verò usum concernit propositi modo salis, talis ad crudos crassos viscososquæ humores attenuandos & incidendos, sicquæ ad febb. pituitosas arceudas optimus censetur. Dosis est à gr. v. ad ℥ß.

PROCESS. CXX.

Spiritus sal. ammoniaci vinosus.

Recipe salis ammoniaci & calcis vivæ a. ℥iiij. vel ℥ß. pulverisatis affunde ad eminentiam trium vel quatuor digitorum spiritum vini, misce & l. a. igne arenæ ex CCtâ per XXcum destillando evoca spiritum sal. ammoniaci urinoso-vinosum nuncupandum, eò quòd in ipso particulæ salis ammoniaci volatiles urinosæ cum particulis spiritus vini sulphureo-salinis subtilissimis junctæ sint, unde

unde etiam hujusmodi spiritus penetrantissimus eosdem effectus non solum, quos prior urinosus simplex præstat, sed insuper olea ætherea promte recludit ac imbibit, sicquæ salia volatilia oleosa extemporanea constituit; naribus admotus hystericas feminas epilepticosquæ homines mox exsuscitat, utero ex phiolâ calefacta admissus menses potenter evocat, auribus susceptus tinnitum & obauditionem emendat, demumquæ acidum viscidum potentissime edomare valet. Dos. à gt. vj. ad xij. & xvj.

PROCESS. CXXI.

Spiritus Sal. ammoniaci anisatus.

A Ccipe prædictum spiritum sal. ammoniaci vinosum, huic paulatim instilla oleum anisi destillatum, quod sub striarum elegantissimarum formâ hinc inde sese diffundens, mox, leni agitatione obstetricante, intimè spiritui commiscebitur.

Circa hanc operationem notandum:

I. Spiritum sal. ammoniaci alcalico-vinoso-spirituosum olea destillata aromatica subtiliora imbibere, quia sulphur in spiritu vini cum quibusdam alkalis caleis viæ exaltatis particulis expansum oleosas particulas urinoso-aqueis adaptat, qui ceteroquin in spiritu sal. ammoniaci obviarum urinoso-aquearum particularum connubium renuerent.

II. Ad imitationem hujus propositi modi, similes spiritus salinos volatiles oleosos extemporaneos confici posse. e. g. lavendulatum, fœniculatum, melissatum, fassafassatum &c. dummodo inde acquisita olea spiritui sal. ammoniaci vinoso associantur.

Usus autem hic descripti spiritus sal. ammoniaci anisati quod concernit, is lympham viscosam incidit & resolvit, acidam vel acrem salsam temperat, flatus discutit, urinam movet, in hydrope, tympanitide, asthmate, tussi &c. apprimè utilis, si à guttis vj. ad xij. vel xv. cum vehiculo congruo propinetur.

PROCESSUS CXXII.

Essentia balsami Peruviani.

P Aratur, balsamo dicto affundendo spiritum sal. ammoniaci vinosum, & factâ leni vitri pro miscelâ faciliiori agitatione, eorundem tantisper instituendo in calore blando arenæ vel cinerum digestionem, sic n. spiritus sal. ammoniaci vinosus solvet exquisitè balsamum Peruvianum, & in essentiam rediget, cujus usus singularis in cruditatibus ventriculi pituitosis resolvendis, ulceribus in-

narum

ternarum partium mundificandis, lymphâ in glandulis variis coagulata discontinuanda, esse solet, si à gt. viij. ad xij. & xvj. usque cum jure carnis exhibetur,

PROCESSUS CXXIII.

Essentia gummi ammoniaci.

Simili conficitur modo, si gummi ammoniaco in pulverem subtilissimum prius contrito spiritus sal. ammoniaci vinosus ad 2. vel 3. digitorum eminentiam superfundatur, & digestio dein instituat, quousque spiritus affusus gratâ rubedine tinctus, & prædicti gummi sapore acri amaricante probè imbutus fuerit, ope instituendæ filtrationis separandus, & ad usum in vitro probè clauso asservandus: Convenit autem præcipuè in asthmate pituoso ad gt. xij. vel xv. cum vehiculo idoneo præscriptus.

PROCESS. CXXIV.

Experimentum in momento separandi sal volatile urinosum ex sal. ammoniaco.

Accipe sal ammoniacum pulverisatum, idemque injice in phiolam post conjice in hanc calc. vivam pulverisatam, aut sal tartari contritum, aut instilla saltem aliquot guttas olei tartari p. d., sic acidum salis marini in sale ammoniaco præsens novum arripiet alcalisatum sal sive sicum sive fluorem passum, & ex compedibus suis illico dimittet sal volatile urinosum, quod acri summe penetrante odore nares petet, quam primum hisce phiola admota fuerit. Ceterum autem descriptum experimentum inserviet, pro excitandis apoplecticis, epilepticis, hysterics, tinnituque aurium discutiendo, si phiola, in qua illud adornatum fuit, locis competentibus insinuetur.

PROCESS. CXXV.

Flores sal. ammoniaci.

Tales nos in sublime eduximus, post spiritus sal. volatil's urinosi simplicis destillationem finitam, igne adhibito intensiori, eodemque per aliquot horarum spatium continuato, tunc namque, cum paulo ante spiritus acidulus salis

matini in sale ammoniaco præsentis ex illasset, flores tandem assurrexerunt ad superiora vitri flavescentes, candicantibus elegantissimis parum supra caput mortuum elevatis. Interea ut alium etiam sublimandi flores hosce demonstraremus modum, sequentem instituere placuit: R. sal ammoniaci ℥ss. salis communis decrepitati ℔j. vel anaticam æqualem partem, misceantur exactè, dein vel cucurbitæ vitreæ altiori vel terreæ injiciantur, & admoto xxco, vel superimpositis ollis sublimatoriis duobus mediante igne flores in sublime tollantur.

Jam ut Ætiologiam juxta methodum nobis consuetam brevissimè annexamus;

I. Monemus flores esse subtiliores & volatiles sal. ammoniaci particulas, quæ quidem in priori operatione post destillationem spiritus demum in formâ ficcâ conspectum subeunt, quia phlegma dissolvens deficit, & quidem subministrato igne intensiori easdem inter acidus salis marini & alkalinas calc. vivæ particulas profundius immersas extrudente: in posteriori autem operatione pro floribus sublimandis sal ammoniaco adjicitur sal commune, ut hujus interventu illius fusio, florum ascensum impeditura, præcaveatur.

II. Annotavit Nobiliss. D. D. ERNESTUS HENR. WEDELIUS magni parentis æmulus quondam acerrimus in suâ Disp. Inaugurali de sal. ammoniaco cap. I. si alumen crudum cum capite mortuo à destillato spiritu salis residuo remisceatur, & per retortam propellatur, præter spiritum acidum aluminis acquiri flores elegantissimos ammoniacales.

Quod autem vires descriptorum florum attinet, illi medicamentum stomachicum præbent egregium, quod pituitam inibi hærentem viscidam incidendo, mucumq; abstergendo primam sic dictam concoctionem feliciorē efficit: quam etiam ob causam iidem flores in febribus intermittētibz plerisque laudantur; porro quia peccans acido austerum corrigunt, ac valde volatiles & penetrantes sunt, inter remedia antepileptica primas tenent, teste Cl. DECKERO in Not. ad prax. Barbett. lib. I. c. I. nec minùs in hydropis, febris quartanæ intermittenti succedentis principio, profunt, ita tamen ut corpus fragulis benè coopertum ad sudorem disponatur. Dos. à gr. iij. à xij. & xv.

PROCESS. CXXVI.

Flores salis ammoniaci martiales.

Accipe limaturæ Martis puræ ℥ij. sal. ammoniaci pulverisati ℥vj. misce optimè, post injice Cucurbitæ terreæ vitreæ, & appposito xxco rostrato arenæ committe, sic igne per gradus adaugeto prodibit liquor flavesceus, dehinc sublimabuntur flores superiores levius flavescentes, medii lutei & infimi cum capite mortuo nigri.

Expli-

Explicationem hujus processus rationalem hancce damus: Nempe enim sali ammoniaco dum admiscetur limatura martis, sal marinum illius acidum cum marte rodendo coagulatur, sicq; ex ejusdem amplexibus liberum evadit alcali volatile urinæ, quod in altum ab igne propulsum sulphur martiale amicâ sibi jungit copulâ; de dicto autem sulphure cum minùs supremi, magis mediû participant flores, hinc flavedinem intensiorem hi præ illis obtinent, imi autem cum capite mortuo propter particulas terreo-vitriolaceas nigricant.

Ufus florum sal. ammoniaci martialium censetur esse proficiuus in obstructionibus hypochondriacis expediendis, febribus putridis coercendis, & speciatim in febre quartanâ intermittente curandâ Dos. à gr. vj. ad ʒß. & gr. xv. DANIEL LUDOVICI autem in dissertat. pharmac. modernorum Seculo applicata de diaphoreticis mineralibus eos simplicibus ingratiore, & in spleneticis inter tos præstantiora martialia rarò efficaciores aut penetrantiores esse pronunciat,

PROCESS. CXXVII.

Liquor Martialis stypticus.

EX capitemortuo florum sal. ammoniaci martialium ab aere humido lentè quamvis soluto obtinetur, in hæmorrhagiis sistendis efficax, ad guttas aliquot propinatus; porro idem ad Tincturam Vitrioli Martis extemporaneam liquori Terræ foliatæ Tartari instillatus inservit. Conf. Excell. WEDELII pharmac. acrosmatic. lib. 1. sect. 2. c. 2. p. 42.

PROCESS. CXXVIII.

Acetum destillatum.

Vinum nectar illud Olympi & senum lac, quândo in mordacem desecit acorem, quem acetum appellant, Plinius verò scitè Vini vitium dixit, nihilominus in remedium transit, & menstruum chemiæ cultoribus utilissimum præbet. Jam verò meritò rerum naturalium scrutatores inquirunt, quomodo illa aceti ex vino productio fiat? Sunt enim qui vini partem sulphuream sive oleosam omninò exhalare statuunt, solâ relictâ salinâ cum tartari portiore aliquâ acetum constituyente; sed inter recentiores Celeberrimus WILLISIUS in Tr. de fermentatione existimat non tam destrui partem oleosam, sed deprimi, uti ille loqui amat, h. e. cum salinis in fluorem abire; ibui etiam nos subserimus, persuasi substantiam tartaream salinam vini per intestinam fermentationem penitus

reclusam, tandem in fluorem abire, sive spicula sua salino-acidula ita per universam vini compagem diffundere, & extrahere, ut particula sulphureo spirituosæ suppressæ ab iisdem obvolvatur ac occultentur, sicuti pluribus solidissimis rationibus id probat Exc. BOHNUS *Dissertat. chymico-physicarum* ix. §. 27. 28. 29. 30.

Interim quoniam in chemiâ sæpius acetum destill. ad operationes aliquas ritè peragendas requiritur, ideo ejusdem destillationem quoque seq. modo instituentem recensere libuit. R. aceti vini acerrimi ℥iij. vel q. v. infunde cucurbitæ humiliori imposito xco & arenæ committe, lentoque adhibito igne primò exhibit phlegma insipidum, postea verò guttæ acidæ demum prodibunt, ne a. hæc cum phlegmate commisceantur, opus est, ut quando phlegma omne ferme extillasse tibi visum erit, guttam unam alteramve extillantem manu admotâ exceptam degustes & explores, an acorem obtineat manifestum? eo enim se prodeunte excipulum removendum, in quo phlegma continetur, & aliud applicandum est; dein in destillando perge, donec acidus spiritus omnis propulsus fuerit, remanente in fundo cucurbitæ liquore salino obscure rubente spissiori, sale essentiali tartareo-acidulo vini imprægnato, quem acetum radicum nuncupant.

Circà Ætiologiam in hac destillatione observandum, ex aceto æque ac aliis spiritibus acidis destillationi subjectis, v.g. spiritu nitri, salis, vitrioli &c. prodire primò phlegma, quod alias in destillatione ardentium sulphureo-salinorum, ut & alkaliorum urinosorum spirituum subsequi solet; cujus quidem ratio non alia habetur, quàm quòd in acidis particula spirituum paulo fixiores terreis irretitæ & implicitæ sint moleculis, & proin tam facile à calcre haud propellantur, ut primò extillent.

Ufus aceti dest. multiplex existit, licet enim idem tam acre non deprehendatur à sensu ac simplex, nihilominus magis penetrat, celeriusque vim suam exerit in metallorum quorundam, perlarum, coralliorum & similium solutionibus, quæ cum illo adornantur: porrò internè propinatur ad sanguinem è vasis ruptis effluentem sistendum, quem coagulando fibrasque ac ora vasorum solutionem continui perpefforum stringendo ab ulteriori effluxu coercet; eoque nomine à SYLVIO in vomitu cruento cum aliis laudatur; Præterea dolorem ardentem à bile pinguiori & oleosâ excitatum compescit, pituitam viscidam incidit, succique pancreatici volatilitatem corrigit.

PROCESSUS CXXIX.

Sal volatile oleoso-aromaticum per destillationem.

Accipe cinamom. acutissimi ℥ß, nucis moschatæ ℥ij. caryphyllor. aromaticorum ℥j. sem. cardamomi ℥ß. fæniculi ℥ij. croci ℥j. sal. tart. pulverisat ℥j. salis ammo-

Unable to display this page

& adaptato recipiente vitreo amplissimo destillationem institue, ita quidem ut ignis ad horas octo moderatus subjiçiat, quousq; phlegma expiret; inde calorem igne adaucto intende, donec in vitro fumos & nebulas rubentes observare conspexeris, tandem ignem vehementissimum adhibe, & fumis cessantibus ac recipiente refrigerato ab operatione ulteriori cessa, quæ viginti circiter horarum spatium postulat.

Ætiologia sequentia curiosâ indagine rimatur:

I. Vitriolum calcinari ante destillationem, tum ut phlegmate ejus volatili absumto metuenda aliàs vitri excipientis ruptura præcaveatur, tum ut nitrum per sicciores vitrioli particulas discontinuatû à fusione impediatur.

II. Aquam fortem ex utroquè destillatione mediante prolectam nitri sobolem potissimum esse, id quod partim ex fumis rubentibus conspiciamus, partim inde colligimus, quoniâ spiritus nitri rectificatus parem ferme in solvendis corporibus vim exserit: Interim tñ. negari non poterit particulas quasdam metallicas ex vitriolo aquam fortem secum abripere, hinc metallorum purgatores seu docimastæ novunt, aquam fortem cum vitriolo anglico paratam, quod martiale est, sordes suas solutioni communicare, huicquè colorem lutulentum conciliare; imò Autores nonnulli idem probare enituntur ex aqua forti igni ad evaporandum cum vasculo impositâ, ab assurgentibus n. tunc vaporibus laminam ferream desuper detentam colore venereo tingi affirmant: adhæc cum J. J. BECHERUS *Physic. subterraneæ lib. 1. Sect. III. c. 4. p. 161. scribat*, argentum in aquâ forti digestum, indies nonnihil calcis auri dijicere, phænomenon hoc sulphuri martiali ex vitriolo separato & aqua forti juncto attribuunt. Quicquid sit sapor alius, & acrimonia in aqua forti, quam in spiritu nitri simplici, major, arguunt ab adjecto vitriolo texturam aquæ fortis nonnihil immutatam esse, hinc fullonibus etiam compertum habetur, in tingendis pannis scarlatanis aquam fortem cum vitriolo paratam id præstare, quod simplex nitri spiritus peragere haud poterat.

III. Excipulo tantillum aquæ infundendum esse, pro faciliori nebularum salinarum dissolutione.

IV. IN PHARMACOPŒA BATEANA aquam fortem duplicem nominari, quæ ex nitri & vitrioli ana partibus æqualibus per retortam elicitur; allam etiam aquam fortem aluminatam ibidem nuncupari, quæ ex aluminis calcinati & nitri a lbj. vitrioli lbj. s. a. destillatur.

Ufus aquæ fortis in arte docimasticâ & chemicâ decantatissimus; nam argentum, as, orichalcum, ꝑ, ꝙ, ꝛium, bismuthum, pyriten, hum, 4què dissolvit, certâ tu. inter illam & corpus solvendum proportionem! Quod si enim Dam solvere intenderis ad hujus ꝛj. aqua fortis ꝛj. requiritur, paulo minùs ad solutionem ꝙis; ꝙius solvendus æqualem duntaxat aquæ fortis proportionem desiderat. Saturnus ægre solvitur, nisi aqua forti aquæ fontanæ aliquid affundas, ægius adhuc 4, cujus postremi rationem sequentem dat BORRICHUS in

Dyicima-

D ocimasiâ metallicâ, quòd particulæ aquæ in illâ pugná confertim vaporis specie evanescent, salinæ autem hîc nisi aqueis remissæ fuerint, vel nihil vel languidè operentur. Ceterùm quòd metalla in laminas redacta facilius ab aqua forti solvantur, ea mihi videtur subesse ratio, quia salina spicula ab æris elatere pressa facilius tunc eorum poros perfodere, sicquè discontinuationem ad solutionem necessariam efficere possunt. Id verò speciatim notandum est, *docimasiæ* Magistros pro solutione argenti & simul impetrandâ auri intaminati separatione aquam fortem seq. in modum à facibus suis depurare:

Nempe enim accipiunt e g. aquæ fortis ℥℔, in ea solvunt ℥x puræ foliatæ aut in tenues lamellas ductæ ℥j, solutionem calentem infundunt aquæ forti recenti destillatæ, quæ illicò turbatur & lactescit, postea reponunt eandem in locum tepidum, & aliquoties agitant, tandem ubi impuritates heterogeneæ unâ cum ℥x calce ad fundum deturbatæ fuerunt, & aqua fortis clara limpidâq; conspicitur, *Germanis das gefällte Scheidtvasser appellatur*, atquè tunc à sedimento hæc per decantationem separata ad usum asservatur.

Coronidis loco jucundum liceat annectere experimentum ex ROB. BORLE *Histor. firmit. ac fluidit. Sect. XXIII. desumptum, estq; sequens*: Cape quam volueris aquæ fortis quantitatem, inque eâ vulgaris argenti cusi (cum purgatum ita hîc non requiratur) quantum libuerit dissolve, & coloratam hanc solutionem duodecuplæ vel quinduplæ quantitati aquæ affunde, tùm verò mixturam deple ac filtra, ut penitus clarescat. Hunc liquorem si inspexeris omnes ejus partes tam perfectè ac vulgaris aquæ quiescere videbuntur, nec acies oculorum ulla argenti corpuscula in liquore natantia percipit, qualia tamen hîc illucve inter aqueas agitari particulas mox apparebit, si complanatam cupri mundi laminam in liquorem illum immerseris, post duo quippe vel tria ad summum horæ minuta videbis argenti particulas in liquore sursum deorsum vagantes cupræ laminæ acervatim adhærescere, adeò ut nativo conspiciantur colore, eamquè laxâ quadam thecâ argenteâ investiant, quam pulveris metallini specie poteris excutere.

PROCESS. CXXXII.

Aqua Regia.

R Ec. Aquæ Fortis ℔j Misce cum flor. sal. ammoniaci ℥iiij. agitando, hinc per biduum repone, postmodum destillationem per CCtam humiliorem ex arenâ institue, tunc prodibit Aqua Regia flavo resplendente colore tincta, nomen id nacta, quòd proprium sit Solis metallorum Regis menstruum.

Ætiologia hîc potissimùm sollicita est, cur Aqua fortis, quæ antea Dm dissolverat, addito sale ammoniaco fiat Solis proprium dissolvens, Lunâ intactâ

relicta? TH. WILLISIUS in *Tr. de fermentatione* cap. 9. ita rem concipit, nimirum cum Δ compages à sale vitriolico dependeat, atque \odot is à sale ammoniaco (si-
ve generis perfectioris, qualis nimirum cum sulphure arduissime complicari solet) hinc
 aquam fortem quamdiu vitriolicâ pollet virtute, cum argenti sale combinari,
 ideoq; compagem ejusdem recludere, verumtamen \odot is concretionem, quæ à
 vinculo heterogeneo dependet, minimè laxare, quòd si huic menstruo sal am-
 moniacum addatur, vitriolici potentiam deleri, & solventis spicula Δ a in-
 tà solummodo \odot i adaptari. Sed datam hancce rationem impugnat FRID.
 HOFMANNUS in *Clave SCHRÖDERIANA* l. 2. c. 57. p. 78. eò quòd ejusmodi sal ne-
 què ex \odot neq; ex Δ arte elici possit, hinc putat diversitatis causam esse salinarum
 particularum in menstribus externam figuram, ita ut cum sal nitri & vitrioli a-
 liam obtineat figuram, aliam sal ammoniacum, illud in argento inveniat domi-
 cilium, hoc autem in auro suas theculas. Sunt verò rursus qui contrà HOFF-
 MANNUM excipiunt, malè ipsum negare contra WILLISIUM Δ & \odot i sal ines-
 se, eò quod id arte extrahi non possit, nec enim valere consequentiam, si non ex-
 trahi potest, E. non inesse: dein provocant ad OLAI BORRICHII fidem, qui reve-
 ra ex \odot & Δ sal parabile esse experimento confirmat in *Hermete Ægyptiorum vin-*
dicato cap. VII. p. 410. adhuc ajunt diversitatem figuræ externæ in menstribus
 citatis æquè precariam esse, cum eandem visus vel exquisitissimo microscopio
 adjutus neutiquam assequi possit. Quicquid sit, Exc. BOHNIIUS *Dissertat. Chymi-*
co physicar. VI. §. 19. *angewies* notat, quocunq; modorum illa de pororum auri
 & argenti ac ramentorum solventium stigmatum habitudine hypothesis expli-
 cetur, vix tamen negotio huic videri adæquatam, & per consequens insimul
 ad aliud quoddam principium, quod menstribus diversorum in concreta effe-
 ctus diversificat, recurrendum esse, hinc præter modum fluidi, & magis univer-
 salem, quibuslibet menstribus salinorum particulis particularem ac peculia-
 rem magis, seu certâ ratione modificatum assignari debere, quamvis modifi-
 cationem hanc determinare difficillimum ac forsan impossibile opus sit, & §. 20.
 seq. disertè loquitur, menstrua motu scil. & conformatione suarum particula-
 rum relativâ, quicquid aut solvendo aut quocunque modo in objecta sua agunt,
 præstare, modo sub motus notione non meram fluidi, sed certam insimul par-
 ticularum cujuslibet menstrui agitationem intrinsecam, & propriam concipiamus,
 cujus equidem formale specialius determinare impossibile sit.

PROCESSUS CXXXIII.

Arcanum duplicatum

seu

Nitrum vitriolatum & Panacea Holsatica.

REC. Caput mortuum Aquæ fortis ex æqualibus nitri & vitrioli partibus pa-
 rata, eidem (nisi spiritus acidus omnis destillando expulsus fuerit,
 prius

prius adhuc calcinando) affunde aquam tepidam, & l. a. extrahe sal candidissimum. Hoc verò deinde subtilissimè supra marmoream tabulam tritum, CCtæ vitreæ lutatæ injice, & igni successivè augendo per 12. horarum spatium ad calcinationem committe, ut circa finem fundus CCtæ aliquomodo candescat, sal verò liquecat. Igne extincto vitro rupto sal eximatur, atque uti jam semel factum, subtilidissimè teratur, ac labor hic secundâ & tertiâ vice repetatur, sic paratum habebis Arcanum duplicatum Mynsichti.

Ætiologia circa promissum Processum sequentia notandâ adjicit:

I. Arcanum hoc duplicatum, & sal de duobus, dictum esse, quòd ex duobus nitro scil. & vitriolo constet, idemque Panacæ Holsaticæ vel salis dulcis Holsatici nomine venire, quia ejus aliquot libræ in Holsatiâ teste Cl. JOELE LANGELOTTO in literis ad SCHRÖDERUM quotannis absumptæ fuerunt, postquam illius descriptionem Serenissimus Holsatiæ Dux 500. Imperialibus sibi comparavit.

II. Si verò idem formaliter spectetur, constitui ab alcali nitri fixi cum acido vitrioli saturato; in destillatione namque aquæ fortis acidum spiritum nitri prodire, hincque remanere nitru fixum, quod cum cupiat novo saturari acido, hoc ex vitriolo arripere, sicque in sal falsum seu tertium abire.

III. Aquam fortem, si ex Capitemortuo medicamentum hoc desideremus, ex æqualibus nitri atq; vitrioli partibus parandam esse, ut scil. omne vitrioli acidum absorbeatur, & eo ipso separetur, fundumque petant particulæ metallicæ, quæ relictæ extracto sali saporem vitriolaceum, virorem, emeticamque vim inprimunt; ut adeò tunc pro separatione ejusmodi paritcularum metallicarum vel nova calcinatio substitui, vel liquor salis cujusdam alkalisati soluti affundendus sit.

IV. Calcinationem per aliquot dies non solum continuandam, sed etiam repetendam esse, tum ut spiritus corrosivi, si quidpiam eorum post destillationem residuum fuerit, extremo hoc ignis impetu expellantur, tam ut sapor salis cuperosus vitriolatus tollatur, adeoque arcanum hoc duplicatum ab iis ex parte vindicetur criminibus, quæ ipsi imputavit ZWELFERUS *Mantiss. spagyric. Part. II. c. II. p. 407.*

V. Ad elegantiam salis crystallinam, & separationem metallicarum particularum omnimodam obtinendam multum facere, si post singulas calcinationes sal solutum & filtratione deparatum, tum coagulatum fuerit.

VII. Si desit Caputmortuum Aquæ fortis, ad præscriptum Cl. DANIELIS LUDOVICI in *pharmac. modernorum seculorum applicanda*, arcanum duplicatum parabile esse, si simplici vitrioli solutioni tantum liquoris nitri fixi vel tartari cum nitro ex tempore confecti instilletur, donec metallica vitrioli substantia perfectè separata vel precipitata fuerit, & coagulatum hoc sal denuò pro more fundatur.

Vires arcano duplicato à MYNSICHTO *Sect. I. Armam. Medico-chymici* & à SCHRÖDERO *Pharmacop. I. 3. c. 25.* attribuuntur in febribus quibuscunque continuis & intermittentibus, melancholiâ, scorbuto, proficua; præterea eadem

salutares ab experientia monstratae sunt in lymphæ abundantia, mensium obstructionibus, glandulis induratis &c. Dosis à ℥β. ad ℥j. in vehiculis appropriatis, sudorem movet, urinam pellit, & quandoque somnum conciliat.

PROCESS. CXXXIV.

Arbor mineralis Philosophica.

Accipe argenti vulgaris ℥β. solve in Aquæ fortis vel spiritus nitri ℥iβ. & quidem subministrato arenæ vel fornacis calore; Argento soluto superaffunde ℥ix. aut ℥x. aquæ fontanæ vulgaris, postea injice Mercurii vivi ℥j. & omnia sibi confusa in locum quietum repone, sic ex liquore virescente ad angulum vitri unum alterumve arbuscula exsurget egregia, ramulos hinc inde spargens, dum simul in fundo vitri fruticetum quasi quoddam conspicietur, crystallis resplendentibus hinc inde concretis.

Jam quod Ætiologiam propositi experimenti concernit:

I. Figura arbusculæ, ramorum, & crystallorum debetur aquæ fortis vel spiritus nitri particulis salinis rigidioribus, cum metallicis argenti & Mercurii solutis ac in minima discontinuatis particulis in variæ formæ crystallos salinos concrecentibus.

II. Assumitur Argentum commune, ut ab intermixtis particulis cupreis solutis gratum virorem gramineum acquirat.

III. Superaffunditur aqua, pro futurâ dein faciliiori Mercurii vivi solutione, atque crystallorum in menstruo erectione & expansione.

IV. Vasculum vitreum dicta complectens quieti committendum est, tum ut crystalli facilius concrecant, tum ut iidem in augmento constituti à fracturæ vel rupturæ periculo immunes sint.

V. Si aliud adhuc phænomenon exhibere tibi animus fuerit, solutioni prædictæ arborique factæ guttas duas vel tres aqua regiæ instilla, sic statim nubes albicans obducetur, & aliquousque se disperget, mox verò eadem quasi nivem ex se fundet, dum minutissimæ ejusdem moleculæ sparsum petent fundum, sicque virentem humum artificialem nive obtigent, atque hyemis conditionem representabunt.

VI. Ceterum si separare rursus volueris argentum & Mercurium, ex consilio LEMERY in *Cursu chemico* totam mixturam hinc agita, mox vasi figulino infunde, ut ebulliat per semihoram, dein eam refrigerari permite, ita tamen ut non multum excedat teporem; huic affunde pintam unam aquæ, in quâ solutæ fuerint salis marini ℥ij. fiat præcipitatum album: decanta postea aquam per inclinationem vasis, & exsicca præcipitatum, hoc verò postea retortæ immitte in fornacem

nacem arenæ collocandæ, atque admoto excipulo aquâ pleno ignem primò exiguum, per gradus deinde augendum subijce, usque dum candefacta sit retorta, sic Mercurius paulatim in aquam extillabit: continua igitur ignem, quousque nihil amplius extillet, demum Mercurium aquâ effusâ collige, exsicca cum linteo vel mica panis & asserva; in retortâ autem residuum argentum paucò adjecto nitro in crucibulo valido igne liqua, postmodum si libuerit in brasceas deduci cura.

Ex dictis verò colligere licet, propositum processum curiositati magis quam usui Medico practico inservire.

PROCESS. CXXXV.

*Crocus Martis aperitivus vulgaris, &
ejusdem granulatio.*

Cum ferrum martis cognomine è Chemicis insignitum non ad mechanicos solum, sed medicos etiam usus creberrimè adhibeatur, & à BECHERO *Physicæ subterraneæ lib. I. sect. 6. c. 4. pag. 577.* optimum pessimumque vitæ instrumentum scitè admodum & prudenter pronuncietur, in ejus indolem tantisper prius inquirere juvabit. Ferrum igitur metallum esse, sed ignobile, et durum, quod diu candet, donec fluat, nemo ignorat, ejusdem verò si partes constitutivas rimemur, deprehendemus in ipso paucum Mercurium, plurimum sulphur crudum indigestum, & sal impurum vitriolaceum, cum materia terrestri permixtum. Mercurii paucitatem arguit, quod Mars tam difficulter fundatur, cum contra alia metalla, quò plus continent mercurii, eò facilius fundi soleant, juxta axioma verissimum ab OLAO WORMIO in *Museo lib. I. sect. 3. c. 1. propositum.* Sulphur copiosum partim cognoscitur, quia ferrum ferro percussum scintillat, cum id ex sulphure provenire quilibet noverit, sicuti scribit ATHANAS. KIRCHERUS *Mundi subterranei Tom II. lib. 10. sect. 4. cap. 10. p. m. 219.* partim quia ferrum in igne præ cæteris metallis fumum foetidissimum spargit, & vehementius incandescit, tum quia tam promptè in crocum abit, crocos autem ex metallis sulphure pollentibus elici docet Cl. WEDELIUS *Pharmac lib. 2. sect. 2. c. 4. p. m. 111*; sal vitriolaceum sapor dijudicat; materiam denique terrestrem och eam à posteriori cognoscimus, ab eâ quippe est, quòd Mars tam promptè acida absorbeat & imbibat; huc qq. facit, quòd ATHANASIVS KIRCHERUS *l. c. referat* in fornacibus, in quibus Mars in massas excoquitur, sive componitur, vapores quosdam à materiâ ferreâ exhalantes in lanuginem parietibus & tectis adhærentem converti, huic verò naturam tantam vim præscripsisse, ut magnâ ignis vehementiâ consumi nequeat; ecquid verò magis flammarum atrocitatem eludit,

quàm terreum? Ceterum locus natalis Martis in Germaniâ est prope sylvam Hercyniam Thuringiacam, notissimamque urbem Sulam, atque vicinum nobis Sulzbacum Serenissimi Ducis Palatini principalem sedem. KIRCHERUS maris Thusci Insulam Elbam ferratarum minerarum adeò feracem esse narrat, ut tota Insula nonnisi ferrum dici possit, idque non infimæ notæ, sed nobilissimum & præstantissimum omnium. Ferrum autem, quod venale prostat, in officinis fusoriis ex lapidibus minerisve Martialibus excoctum est, hocque, si duritie & soliditate, lævitate ac nitore puriori excellat, chalybs dicitur. Et chalybs equidem naturalis olim penes chalybonem celebre Assyriæ emporium effodiebatur, hodie verò arte ex ferro paratur, liamturam ejus cum cornibus & ungulis boum ac carbonibus faginis facto strato super strato in ollâ vitreatâ calcinando, leg. KIRCHERUS *de hoc prolixè differens l. c. p. 223. Beat. ROLFINCIVS dissert. chemic. VI. c. 2. CHRISTOPH. CLAUSER. des Chymischen Wegweisers c. 5. Von Reinigung des Eysens*: interim videtur durities dicto modo ferro conciliari, quia particule alkalicæ in ferri ab igne reclusi poros sese insinuando cum acido ejusdem firmiter coagulantur. Sed satis de Martis genio, nunc enim tempus monet, ut ad croci Martis aperitivi vulgationis elaborationem transeamus, quæ sequentem in modum peragitur. Accipiat bacillus l. lamina Martis elongata, vulgò ein Eisen-Stub/ isque in officinâ fabrili vel furno folle instructo igni fusorio vehementiori injiciatur, donec penitus excanduerit, tunc igne exemptus ac forcipe firmiter apprehensus sine ullâ morâ magdaleoni uni alterive sulphuris admoveatur, sic in momento sulphure accenso fundetur, & sub specie scintillarum micantium cum sulphure liquecendo granulatim decidet in suppositam patinam terream aquâ fontanâ repletam. Jam quando tantum martis, quod desideratur, per granulationem fufum fuerit, decantatâ aquâ & separatis sulphureis instar filamentorum contortis adhærentibus particulis grumos Martis exime & suprâ tabulam marmoream in pulverem impalpabilem læviga, qui crocus aperitivus dicitur ad usum asservandus.

Circâ Ætiologiam id paucissimis annotamus, dum mars admoveatur candefactus sulphuri, hujus & flammam mox erumpentem & acidum gas simul explicitum illius substantiam liquare & arrodere, sicque in crocum convertere, non secus ac aliâs spiritus acidi martem rodendo in crocum redigere solent.

Ufus propositi Croci aperitivi ex nomine satis innotescit, viz: attribuitur ipsi vis peculiaris referandi obstructions primarum viarum, meatus viscerum hypochondriorum oppilatos aperiendi, item menses suppressos in feminis ciedi, dosis à gr. vj. ad ℥ss. gr. xv. & ℥j. Rarò tamen solus adhibetur, sed plerumque stomachicis & aromaticis permiscetur, ut minus negocium ventriculo faceat, seq; citius diffundat, quemadmodum id egregie observavit ROLFINCIVS in suo pulvere cachetico l. c. c. 8. descripto, item QUERCITANUS in simili pharmacop. dogmatic. restituit. l. i. c. 15. proposito, ad quorum exemplum crocus Martis adductus cum pulvere STOMACHICO BIRCKMANN in pharmac. Augustanâ designato felici copulâ jungi poterit.

PROCESS. CXXXVI.

Crocus Martis sulphuratus aperitivus nobilior.

Accipe limaturæ martis repurgatæ sive magnesiata, sulphuris crudi pulverisati an. ʒiij. Misce optime, & crucibulo commissa in furno anemio igni tamdiu subijce, donec sulphur penitus deflagraverit, postea crucibulo exempto massam nigricantem frigefactam supra tabulam marmoream in minutissimum pulverem tere. Præfetur autem modus hic conficiendi crocum aperitivum vulgari, quia crocus exinde acquisitus facilius habetur solutionis, cum alter præcedens adeo fixus à Glaubero observatus sit, ut nec ab aqua forti dissolvi potuerit: siquidem dum ab igne vehementiori Mars extorquetur, & cum sulphure intensius liquatur, ac statim aquæ frigidæ immergitur, non potest non salis vitriolacei, aperitivam vim præcipue exserentis, destructio & elutriatio obtingere, qualis in hoc processu haud accidit, ubi ab acido sulphuris sub igne mitiori eructante Mars rodendo in corpus vitriolaceum quasi vertitur, aquâ neutiquam eluendum, ne terra inermis loco spoli Medici reportetur. Ex hoc v. præter alios usus componitur pulvis cachecticus Ludovici sequens: R. Croci Martis sulphurati ʒij Corall. rubr. præpt. ocul. 69, propt. an ʒß. Mr. F. Pulv.

PROCESS. CXXXVII.

Crocus Martis adstringens.

Paratur commodissimè solo igne reverberii, si virgulæ chalybis ita furno aptè imponantur, ut flamma eas undique attingens lambere possit, tunc enim continuatâ per aliquot dies calcinatione crocus leviusculus & pulcherrimus in superficie apparebit, refrigeratus leporino pede abstergendus. Quod si huic carbones seorsim impendere nolueris, laminas chalybis in furno reverberii vitrariarum officinarum transversim collocare, vel dum destillas spiritum vitrioli infra & supra retortam furno destillatorio imponere poteris. Ego crocum talem comparare solitus sum à fabris ferrariis, eundem in laminis ferreis igni vehementissimo expositis colligentibus. Alii limaturam Mart cum sale communi decrepitato permixtam, alii eandem Aqua forti solutam, dein igne vehementissimo eousque reverberant, donec in Crocum elevetur levissimum & rubicundissimum.

Quoad usum Medicum vim stypticam adstringentem egregiam Croco
huic

huic inesse, ex cognomine jamdum pater, unde idem ad alvi & sanguinis fluxus sistendos internè à gr. vj. ad ʒß. utiliter exhibetur; externè autem in subtilissimum alcohol redactus ulceribus humidis cum aliis pulveribus siccantibus & absorbentibus inspergitur.

Jam verò in Ætiologiâ meritò hic inquirendum venit, unde diversitas facultatum in priori & posteriori Croco dependeat, ut ille aperitivus hic adstringens denominetur? OTTO TACHENIUS in *Hippocrate chemico* c. 27. diversitatem istam planè negat: In ignis flamma, ait, est aciditas, quam sicut plumbum corallaria & Antimonium combibere ostendi, sic etiam ipsum ferrum, quod cum hoc & acidis omnibus cum igne in rubiginem vertitur, adeoque nulla est differentia inter Crocum Martis, qui fit vel cum manifeste vel occultè acidis, vel ambo sunt constrictivi vel aperitivi: Et cap. seq. 28. in fine ex HELMONT. *paradox.* 5. §. 11. hæc pro confirmatione ulteriori desumpta proponit: Ferrum assumptum per os liberat ab obstructionibus, & aperit per acidens, absorpto scil. coagulatore acido errante, non tamen quod per se proinde desinat esse constrictivum. Aperit ergò potestate specifica & appropriatâ, constringit verò qualitate secundâ. Sed Cl. ZWELFERUS in *Apolog. contra TACHENIUM* part. 4. c. 28. p. m. 191. differentiam inter crocum Martis adstrictivum & aperitivum firmo stare talo immotamque existere adstruit, additâ ratione sequenti: nempe virtutem adstrictivam Croci per reverberationem parati, & Mercurio suo propter ignis violentiam totaliter privati à solo sulphure ejus fixo provenire, aperitivam verò oriri, quia in Croco Martis aperitivo leni calcinatione ex vitriolo ferri vel al. à ipsius solutione parato tria principia remanent, & Mercurius arte tanquam ex ipso ferro elici potest. Meo judicio nec illi à vero aberrant, qui adstringentis croci Martis vim stypticam particulis terreis sulphureisque igneisque exsiccantibus subtus conclusis ex pondere Martis adaucto facile dignoscibilibus, aperitivi autem efficaciam à particulis salinis vitriolaceis explicitis potissimum deducunt.

PROCESSUS CXXXVIII.

Crocus mart. vitriolatus.

VEL ex vitriolo martis artificiali ad rubedinem usquè in crucibulo calcinato, vel ex remanentia solutionis martis pro vitriolo dicto parando intra filtrii parietes relicto leni calcinationi in crucibulo commissa impetratur; in utroque autem partes ochreæ & sulphureæ cum sale vitriolaceo expansæ crocum constituunt. Dos. à gr. v. ad gr. vj. & ʒß.

Unable to display this page

insignis est, ubi acidum in corpore fixum peccat, sic promptius obtundendum & temperandum. *Exc.* WEDELIIUS simili encheirisi parare docet crocum Martis emmenagogum specificum, si recipiatur borax soluta in Aq. melissæ & artemisiæ, ac per vices aspergatur Marti, quousque hic in crocum vertatur.

PROCESS. CXLI.

Tinctura Martis cydoniata.

ACcipe limaturæ Martis finiss. & per abluitionem à sordibus adhærentibus repurgandæ ℥j., affunde illi in vitro amplioris fundi succi cydoniorum expressi ℥vj. vel viij. Mixta stent in leni digestionem per aliquot dies & noctes donec tertia vel dimidia pars succi evaporando sit absunta, & residuus sapore suo vitriolico sufficientem extractionem factam esse testetur. Tunc filtratio instituatur, & addito tantillo spiritus vini l. spiritus cochleariæ digestio lenissima repetatur, vitrum sapius hinc inde movendo & exagitando, sic parata erit Tinctura dicta cydoniata.

Quod Ætiologiam attinet: I. Limaturæ Martis affunditur succus cydoniorum, qui subacidus blande rodit Martiales particulas, & si adhuc in fermentatione sit constitutus, qualis recens expressus esse solet, easdem intimius solvit, sibi demum associat, hinc saporem vitriolaceo-subdulcem acquirit.

II. Idem succus aliquamdiu evaporari permittitur, ut particule aqueæ superfluæ, nec à Marte absorptæ, in auras abeant.

III. Additur spiritus vini vel ejus loco spiritus cochleariæ (in eâ ferme proportionem, quæ succi antea per evaporationem absumpti partem suppleat,) tum ut Tinctura subtilior ac penetrantior reddatur, tum ut scorbuto appropriatum magis per spiritum cochleariæ fiat medicamentum.

Ufus namque tincturæ hujus nobilissimus in affectibus chronicis ab acido fixo oppilativo, vel sale acri scorbutico ortum habentibus, ut cum insigni fructu eadem in malo hypochondriaco, cachexiâ, arthritideque vagâ scorbuticâ propinari possit, quia acidum morbosum in corpore obtundit, humores viscidos attenuando aperit, & sal acre scorbuticum mitigat ac resolvit. Dos. à gt. xij. ad xx, xxx,

PROCESS. CXLII.

Essentia Martis dulcis cum succo pomorum Borsdorffianorum.

R Limaturæ Martis aquâ clara purificatæ q. v., superfunde succum pomorum borsdorffianorum, pone in locum calidum per aliquot dies, sæpius
ruta-

rutabulo agita, post per linteum exprime, ac in loco calido digere ad consistentiam, tunc est *Essentia Martis dulcis* in formâ consistenti, vel potest *Extract. Martis* dulce nominari. Huic si superfundas spiritum vini vel spiritum cochleariæ ac iterum digeras & filtres, habebis *Essentiam Martis dulcem liquidam*. Dosis est à gt. xx. ad xxx. *Ætiologia* ex præcedente facile desumi poterit, dum insuper notandum, præsentem in melancholiâ hypochondriacâ, & ubi alvi adstrictio adest, præcipue medelam dare. Huc, si placet, confer *Magisterium Martis aperitivum* Cl. MYNSICHTI in *Armamentar. Medico-chymico sect. 1. descriptum*. Plures alias verò *Martis Tincturas* vide, si lubet, apud ROLFINCIIUM *dissert. chem. VI. c. 18. & seqq. usque ad 24.* MOLLENBROCCIIUM in *dissert. de Paris seu arthritide vagâ scorbuticâ cap. xiiij.* ZWELFER. *Mantiss. spagyric. Part. 1. c. 3.* Cl. LUDOVICUS *Decur. 1. Miscell. Natur. Curios. Ann. III.* egregiam qq. proponit *Mart. Tincturam*, parandam è vitrioli Mart. cum spiritu vitrioli facti & tartari depurat. five acidi tart. an. ℥iij. in Aq. simplic. ℔iij. coctis, ac sensim inter agitandum ad mellis consistentiam exhalatis, quod coagulum spiritus vini communis ℔iij. dein digerendo solvitur, & filtratur citrà notabile sedimentum, si ritè operatus fueris. Liquor autem ita saturatus post nullam aut exiguam saltem abstractionem seu exhalationem usu; relinquitur, Extracto papav. erratici ulterius si libuerit tingendus.

PROCESSUS CXLIII.

Tinctura lapid. hæmatitis.

R. Lapid. hæmatitis lavigati part. ij. sal. ammoniaci part. iij. Exactè mixta in crucibulum conjiciantur, & leni igne per horam unam alteramve destineantur, donec vapores cessare incipiant, tunc augeatur ignis per horam dimidiam, ut incandescat crucibulum, restans massa in pulverem conteratur, atque hujus ℥j. misceatur cum ℥iij. spiritus vini rectificati, digerantur simul per xxiiij. horas, dein clarum à spisso ad usum separetur.

Circa hanc præparationem notandum:

1. Lapidem hæmatitem Martialibus qq. constare partibus.
2. Acidum salis ammoniaci, sale urinoso volatili in auras sub vaporum specie protruso, à sale marino oriundum extraversum rodendo solvere Martem, ut spiritui vini affuso dein impertiatur tincturam flavescens summe adstringentem, viribus parem Liquori Mart styptico è capite mortuo florum sal. ammoniaci per deliquium soluto collecto, in superioribus descripto.

Ufus hujus tincturæ insignis habetur in diarrhæâ, nimio cum primis mensum & hæmorrhoidum fluxu. Dosis à gt. iij. ad x. xij. & xv. De reliquo circa tincturas Martiales in genere notandum, eas stypticas partim esse, tali fa-

Unable to display this page

dominium prævalet, ceteroquin competunt. HARTMANNUS in *prax. chymica* cap. CLXI. Vitriolum Mart. summum secretum in affectibus uterinis, & principaliter in hydrope uteri specificum appropriatum appellat. WEDELIUS idem ad pulverem suum absorbentem recipit; nonnulli ex illius zij. in Aq. fontanæ. Mensuris ij. solutis acidulas artificiales parare allaborant. Residuum quod post filtrationem inter chartæ parietes remanet, si in crucibulo igne aperto ad rubedinem usque calcinetur crocum Martis vitriolatum præbet.

PROCESS. CXLV.

Vitriolum Veneris.

Cuprum Chemicis veneris caractere notatum, (quia cum venere coelesti in Macrocosmo & partibus genitalibus in Microcosmo amicam conspirationem habere fingitur,) est metallum imperfectum, durum, constans ex plurimo sulphure rubeo, cum Mercurio flavo & sale vitriolaceo juncto, pauciori quàm in Marte admixta materia terrestri. Sulphuris in eo abundantiam testatur QUERCETAN. *Hermet. Medicin. defens.* c. XVII. quæ inde etiam patet, quod venus promptissime candesciat, atque cum sale ammoniaco inflammari possit. Mercurij notabilem partem veneri inesse indicio est, quod promptius fundatur quàm Mars, dein auro & argento permixtum ductilia nihilominus illa relinquat, quin & à Mercurio materiæ terrestri pauciori alligato provenire videtur, quod venus supra cinericium aufugiat.

Ceterum locus natalis cupri celebratissimus olim extitit cyprus insula, in quâ frequentissime effodiebarur, hodie Suecia cupri feracissima habetur, & in Germaniâ variis sub locis reperiuntur cuprifodinæ, quas inter celeberrimam prope Greslam & Saxenberg esse testatur ROLFINGIUS *Dissert. chemic.* VI. c. 2. Plures cupri differentias à loci natalis colorisque varietate desumptas proponit BECHERUS *Physic. subterraneæ lib. I. sect. VI. cap. 4*. Sed his missis nos ad elaborationem vitrioli veneris recipimus, eamque geminam exhibemus.

Nimirum recipe cupri in tenues lamellas concisi & sulphuris crudi subtilissime pulverati an. q. s. Ex hisce in crucibulo vel pyxide cæmentatoriâ fiat stratum supra stratum, ita ut prima & infima area sit sulphuris, secunda lamellarum cupri, tertia rursus sulphuris, quarta cupri & sic consequenter, usque dum vasculum repletum sit, quod operculo obtegatur, hocque mediante luto firmetur, juncturis reliquis eodem bene munitis. Postea idem vasculum igni rotæ primùm leniori, & è longinquo posito, paulatim propius admovendo & postea augendo, expone, ut sulphuris accensi & intus desflantis spiritus acidus lamellas cupri arrodendo in calcem nigram redigat: hanc, ubi refrixerit, in tenuissimum pulverem contere, & ollæ terreæ non obvitratæ injice, denuoque igni committe, & calcina, admixtâ subinde, sex aut octo vicibus, sulphuris triti ad pondus calcis pulverisatæ octavâ parte. CROLLIUS in *Basilic. chemicâ* ad lbj. calcis præcisè sumit

℥iβ. sulphuris. Labore isto ad finem perducto affunde calci aquam fervidissimam, ut lique scat, coloreque subcaruleo aquam tingat, quam postea statim per filtrum trans mitte, limo cupreo in filtri ambitu relicto, filtratam mediante leni coctione in vase figulino terreo, vel potius blando arenæ calore subministrato in CCtâ, fac paulatim exhalare, tum re pone in locum frigidum, ut cry stalli con crescant sapphirini exsic candi atque asseervandi.

Vel si breviori operâ nominatum vitriolum veneris conficere animus sit, accipe ramentorum Cupri vel limaturæ ℥ij, iisdem affunde in vitro amplo per vices spiritus nitri circiter ℥iiij. vel q. s. sic fiet solutio cum notabili effervescentia, & halituum acriorum pectori insensum elevatione, pro quibus ar cendis operatio hæc sub camino aut in aere libero suscipienda est, finita solutione liquorem cœruleum per filtrum trajice, & ad dimidium exhalare moderato are næ calore effice, hinc in cellam re pone, sic concre scent cry stalli sapphirini vitrio lum veneris denominandi, in vase vitreo adversus deliquium muniendi, & in lo co sicco asseervandi.

Ætiologia nos admonet:

I. Vitriolum veneris resultare à cupri moleculis minimis ab acidis cor rosivis particulis primum solutis, post cum iisdem in substantiam cry stallino sali nam coagulatis.

II. Adeoq̃ quod in priori modo sub deflagratione sulphuris spiritus ejus dem in fluorem evectus acidus agit, in posteriori spiritum nitri pariter acidum præstare.

III. Longiorem tamen operam ibi quàm hîc insumendam esse, spiritu sul phuris debiliori & diffuso, nitri autem spiritu fortiori & magis concentrato ob veniente.

IV. Effervescentiam ab affuso spiritu nitri insignem cum notabili calore conjunctam excitari, propter eundem insigni cum impetu inter poros cu pri irrudentem, & ex salino-terrearum molecularum gremio sulphureas in termixtas & aëreas interfluas sub vehementiori motu evibrantem.

Vsum vitriolo veneris equidem cōmuniter attribuunt, in tollendis obstructio nibus, & utero repurgando, vitrioli martialis æmulum, imò & contra epilepsiam prorsus singularem, tum porro vermibus enecandis efficacem, si à gr. ij. ad iiij. exhibeatur, sed nobis internus ejusmodi usus suspectus, nanseabundus in pri mis esse censetur, ut externum ad carnem luxuriantem absumendam, si pulvis dicti vitrioli vener. cum spiritu nitri parati ulceribus humidioribus ad sper gatur, in praxi elegantiori, præferre malimus. Chemici ceteroquin ex vitrio lo vener. spiritum destillant, de cujus viribus prolixè egit CROLLIUS *Basilic. Chemic. p. 220.* ZWELFER *Mantiss. spagyric. Part. I. cap. 4. p. 342.* ROLFING *Dissert.*

Dissertat. Chymic. VI cap. 6. SCHRÖDERUS Pharmacop. Medico-Chymic. lib. 3, c. 12, p. 346 FR. HOFFMANNUS in Clave SCHRÖDERIANA p. 238.

PROCESS. CXLVI.

Sal Veneris Vitriolatum.

R Ecipe vitrioli electi q. v. pulverisatum injice XXco vitreo capaciore vel vitro conservali, eademque affunde acetum destill. ad 4. vel 6. digitorum transversorum eminentiam, factaque per aliquot dies digestionem, ac materia cum bacillo ligneo agitatione, vel etiam leni in vase cupreo coctione, acetum viridi colore tinctum per inclinationem vasis decanta, aliudque recens dein affunde, hoc pariter digere, & tinctum decantando separa, idque toties repete, donec acetum ulterius colorem extrahere nequeat.

Postmodum solutiones per filtrum trajectas in vase cupreo vel terreo vitreato per lenem abstractionem ad cuticulam apparentem redige, ac in loco frigido ligneis injectis virgultis vel bacillis reponere ut crystalli concrevant resplendescentes virides cœrulescentes eximendi blandoque calore ad usum exsiccandi.

Ætiologia sequentium contemplationem adjungit:

I. Viride æris assumi, tanquam crocum subtiliorem à vapore tartari in racemis residui subacido è venere prolicitum.

II. Eapropter cum viride æris sit soboles veneris, recte vitriolum ex illo mediante aceto dest. prolicitum dici sal cupri vitriolatum, idemque à nonnullis appellari vitriolum veneris volatile tum propter subtilitatem, tum quia tartarum racemorum sub fermentatione in spiritum volatilem redigi, sibi persuadent, viride æris, (tanquam subjectum nostri vitrioli hinc descripti,) ex venere elicientem.

Vires hujus acque ac præcedentis vitrioli veneris quoad internum usum nobis non videntur satis tutæ, hinc & FR. HOFMANNUS in *Clave SCHRÖDERIANA nobiscum consentit p. 241.* id tuto, scribens, exhiberi non posse, quia facile vomitus enormes concitat à cuperosis particulis metuendos, hincque spiritum exinde destillatum substituendum esse monet, singularis in capitis & stomachi affectibus energiæ.

PRO-

PROCESS. GXLVII.

Exhibens scrutinium Aquarum medicamentosarum.

§. I.

AQuas medicamentosas generatim pronuncio omnes, quotquot facultate pol-
lent diversâ, tam interne quàm externe corpus humanum, per partium
continentium, contentarum & impetum facientium, restauratam aut immuta-
tam texturam mechanicam, crasin, aut motionem, alterandi & evacuandi, ac
consequenter in actionibus naturalibus, vitalibus & animalibus juvandi, sive
calidæ fuerint, sive frigidæ, sive temperatæ, speciali thermarum, acidularum,
aut fontium soteriorum, aut aquarum etiam salubrium nomine alias insi-
gnitæ.

§. 2. Tales autem sicuti ex mari oriuntur & profluunt, atq; in idem e-
menso cursu etiam proculdubio revertuntur, ita vires suas medicamentosas acci-
piunt præcipuè & principaliter ab æthere omnia pervadente ac exagitante, spiritu
universali, vel anima mundi quibusdam dicto; tum & à mineris variisque regio-
nibus subterraneis, quas vel alluunt, vel sub vaporis resoluti speie permeant,
adeoq; inde vel subtilissima ramenta solubilia accipiunt, vel effluvia miscibilla
secum evehunt; necessarios adhæc impulsus, liquationis, fusionis, evaporatio-
nis, exhalationis, & sublimationis qua humidæ qua siccæ, in venis, tubulis, lu-
tis, argillis meatibusque reconditis, motus varios præstante igne subterra-
neo, concurrente interea intestina quadam vel fermentatione vel efferves-
centia, vel ebullitione, vel colaturâ, vel præcipitatione, & condensatione at-
que collectione fluidorum minimorum antea diffusorum vel rarefactorum
notabili.

§. 3. Sed ista quoad nostrum propositum obiter saltim attigisse sufficiat,
siquidem ea nunc nos cura manet, ut Examen aquarum medicamentosarum
in universum tradamus, quod sane argumentum utilissimum prolixam expos-
ceret tractationem, qualem tamen temporis rationem habituri, quantum licebit,
in brevem contrahemus summam. Jam igitur etiam si constet, aquarum medica-
mentosarum auxiliatrices virtutes ab experientia primum innotuisse hominibus
casu sæpius, sæpius necessitate, nonnunquam curiositate, ad illarum usum dedu-
ctis, plurimum tamen interest, si indoles earundem ac nativa constitutio intimius
etiam & probe perspecta sit.

§. 4. Ea propter ante omnia perlustrare decet regionem ubi tales aquæ sca-
turiunt

turiunt aut profluunt, quem situm illa obtineat, quibus salibus, mineralibus, metallis, limis, argillis, glareis, lapidibus, &c. sit referta, quibus arboribus herbisque foecunda? postmodum propius ad rem accessuros oportet scrutari ostium scaturiginis, canales ductusque per quos aquæ vehuntur, receptacula ubi colliguntur, athena vel scaldaria ubi calefiunt aut coquuntur, an & quale sedimentum vel concrementum metallicum, minerale, salinum, salino-terreum, lutosum, argillaceum, limosum &c. ibi fundo aut lateribus adhærens relinquant ac deponant?

§. 5. Porro aquæ ex ipsa scaturigine, citra præviā multiplicem haurientium aut potantium agitationem, tempore verno æstivo proximo, sereno & tranquillo existente, in quantitate sufficiente vase vitreo nitido exceptæ, sensuum externorum adminiculo explorandæ sunt, quem saporem, odorem, colorem, bullularum quandoque erumpentium motum, qualem calorem aut frigus, asperitatem aut lævitatem aut densitatem habeant? an limpidæ vel turbidæ existant, an per moram quietam cuticulam innatantem, vel in medio moleculas quaspiam fluctuantes, vel ad fundum mox secedentes proferant? quin & aræometro vel balance eadem etiam expendendæ sunt, utrum pondere aquam simplicem superent, vel saltem adæquent? *Vid. Dn. du CLOS observationes super aquis mineralibus diversarum provinciarum Gallie p. m. 124. du HAMEL in regia Academia scientiarum historia libr. l. c. 2. p. 97. FRIED. HOFMANNI Beschreibung des Salzwercks in Hall. p. 29. & seq.*

§. 6. Sapor siquidem salinas, vitriolaceas, nitrosas, armoniacales, salsas &c. contentas facile prodit particulas, idemque constans; hæc corporales crassiores intimiusque junctas, brevi autem temporis spatio, vel gestatione, vel vectura, vel insolatione mox evanescens, spirituosas, subtiliores, & fugaces, arguit. Odor sulphureus, bituminosum salinumque acidulum gas &c. innuit. Color etsi in mineris ipsis, vel contentis aliis seorsim ex aquis collectis certius det testimonium, probabilem tamen, etiam in aquis ipsis visibilis, suggerit quandoque suspicionem, (*dum porrò etiam attendendus venit color, qui ex miscela cum aliis facta emergit de quo postea loquemur,*) luteus quippe ochram aut martiale vitriolum, subruber rubricam aut cinnabarin, aut crocum martiallem, albus cretam aut gypsum &c. subesse manifestat. Actualis calor aut ignem subterraneum vicinum, aut vapores inclusos admixtos calentes, aut sulphurearum bituminosarumque molecularum, earundemque aut solarum, aut cum terreo-martialibus soluto ab aqueo humido acido-vitriolico effervescentium, celerrimam præsupponit agitationem: Frigus contra aut remotiorem ejus generis ignem, aut particularum bituminosarum & sulphurearum inopiam, aut salinarum fixiorum acidarum aut nitrosarum, aut armoniacalium in aqueo fluido pacatiorem motum, aut aëris frigidi in origine superficiæ telluris magis propinquâ occursum liberrimum, aut vaporum frigidorum associationem copiosam, conjecturâ nos assequi facit. Bullulæ erumpentes spiritus ætherei certo sunt indicio, quas adeoque in acidulis Schwalbacensibus ex ipsa scaturigine haustis longe plures assurrexisse egomet antehac conspexi, quàm in iisdem aliorum transvectis; adhæc à spiritus ætherei inclusi vigore evenit, quod aquæ medicamentosæ tardius in glaciem

congelentur, atque diutius à corruptione immunes perstent. Licet verò insuper elasticitatem à particularum spirituosarum copiâ oriundam in fontibus & aquis medicatis explorare, istis vasis recipientibus ope anthræ pneumaticæ aere exhaustis & vacuis commissis; siquidem aquæ spiritibus turgidæ mirifice assurgunt in altum, ac copiosissimas emittunt bullulas, secus quæ spiritibus orbatae occurrunt. Quin & ejus generis aquæ spirituosæ æquali etsi ac mediocri adhibita ignis coctione facile evaporant, imò aliquæ earum spirituosas sponte evanescentibus effluviis, aut remittente interno elatere subsidendo vascula antea ad summam repleta aliqua parte vacua relinquere solent.

Adhæc pressæ medios inter digitos aquæ medicatæ asperæ, salina vel arenosa, vel abrasa mineralium ramenta, læves viceversa & unctuosæ, bituminosa sulphurea & oleosa tum & lixiva magmata aliquatenus patefaciunt. Porro raritas aut densitas attendenda est, quæ ab interstitiis particularum aquearum reptilium contentis minus aut plus saturatis, & mistura spiritali vel corporali provenit; atque ope thermometrorum facile dignosci potest, aqua rara altius assurgente, & ceteroquin citius incallescere: dein aquæ læves & molles saponem facile admittunt, extergendis lintheaminum sordibus ideò commodissimæ, sed & ad leguminâ speciatim vero pisâ debite coquenda aptissimæ. Cuticula denique post evaporationem in aquis medicatis conspicienda vel pingue vel salinum obtutui sæpius exhibet coagulum, dum suspensi aut sedimenti instar sese habentia segregata in fluido corpuscula eximi, sicari, & aut visus, aut gustus, aut tactus ulteriori dignotioni vel ignis analysi subjici exposcunt.

§. 7. Ulterius operæ pretium est, aquis medicatis alia confundere, permiscere, aut injicere, ut ad intentatam cognitionem si non ἐπιστημονικῶν, σοφαστικῶν tamen veritati affinem pertingamus. Nempe enim sirupus violaceus portioni aquarum medicatarum eum in finem seorsim collectæ infusus, si quando mutato colore cyaneo in rubrum apparet, acidum sal. delitescens arguit, si illo in viridem converso conspicitur, acre vel sulphureum vel martiale quidpiam vel alcali absconditum arguit. Simili alii portioni aquarum medicatarum injectæ calcis vivæ non extinctæ frustula, à sulphure obvio colorem assumunt flavescensem, nec minus odorem spargunt sulphureum, atque instillato aceto sedimentum lacti sulphuris comparandum deponi tunc conspicitur, dum ceteroquin in vulgus notum est, aquas & thermas sulphuratas effluviis suis sulphureis argenti nitorem mox obfuscare. Tinctura ligni Brasilensis cum aqua communi mediante decoctione prolita, in aquis medicatis aluminosis coloris exaltationem sortitur, sicuti in iisdem ol. tartari p. d. instillatum colorem lacteum producit. Sic porro vitriolum in aquis medicatis per injectionem pulveris gallarum, aliorumque styptico- terreorum e. g. foliorum quercus, malicorii, flor. balaustrorum, extracti herbæ theæ vel tormentillæ, myrobalanorum, ligni sapat. l. sappam, mox manifestatur, & illud quidem si paucum, atrorubente vel purpureo, si copiosum fuerit, atramentoso ibi se prodit colore; quod si simul extiterit volatile, in iisdem sub atrata facie conspicitur, coctione autem deperditur. Annotavit interea NICOLAUS VALLERIUS in *Examine Aquar. mineralium* p. m. 86. se experientiâ didicisse, alia corporum metallicæ indolis, & quæ ferro non cognata; affusione gallarum colorem produxisse admodum opacum, quem facile vulgares explora-

Unable to display this page

vel scilicet vitro intus incrustata, vel lapidea, idque ipsum tamdiu prosequimur, quousque crassamentum quodpiam vel parietibus vasorum adhæreat, vel in fundo subsideat, atque interea effluvia odorifera, qualia nares nostras feriant, attente observamus.

§. 9. Ignis carbonum subsidio insuper celebratur aquarum medicatarum destillatio (vitando tamen empyrevma) ex arenâ vel cineribus, vel mariæ balneo, ut certiores evadamus, quomodo & pars tenuior destillando separata, & crassior remanens sese habeant?

§. 10. Tenuior illa pars rursus ad indaginem gustus, olfactus, visus, & tactus reducitur, similibusque tentaminibus, quæ de aquis citra destillationem examinandis, jamdum tradidimus, denuò exploratur.

§. 11. Crassior hæc pars instar mellaginis sese habens aliquamdiu asservanda, utrumne crystallifetur? vel tenuioris partis antea separatæ tantillo reaffuso, num circa hacillos vel culmos injectos in speciem salis concreescere velit, expectandum: vel eadem juxta folis vel hypocaufti calorem penitus exsiccata externorum sensuum tribunali denuò sistenda, cum primis autem vel nudo vel microscopio armato oculo in loco luminoso subjicienda, num figuram huic vel illi sali, scil. sali marino, vitriolo, O, nitro vero vel calcario propriam habeat? Salis n. muriati l. marini crystalli cubicæ, vitrioli paralleipedæ rhomboideæ, aluminis rupei octaedricæ, nitri prismaticæ, quarum basis plerumquæ hexagona est, & axis l. longitudo basis perpendicularis obveniunt: conf. de his DOMINICUS GUILIELMINUS in *Dissertatione epistolica physico-medico-mechanica* p. 21. Nitri calcarii autem sive muralis crystalli tenues longæquæ, iisque mediis quatuor latera parallelogramma ac ferè inæqualia, ex altera verò parte, ipse muero ex binis planis lateribus triangularibus formatus, ex alterâ & adversâ parte duo plana quadrata perpetuo ad contrarium cum priore illa parte positum, concurrente tamen insuper aliqua figurarum varietate, accurate visa & descripta sunt à MARTINO LISTERO de *Thermis & fontibus medicatis Angliæ* p. m. 6. & 7. videatur etiam figura in fine libelli annexa. Ceterum insuper prædicta ejusmodi crassa pars exsiccata laminæ ferreæ candenti imponenda, atque exploranda, num vel flammam instar sulphuris cœrulescentem concipiat, vel instar nirri fulgeret, vel instar salis communis eropitet, vel odorem sulphuris, bituminis, aut succini de se spargat, vel citra odorem in materiam gypseam, cretaceam, calcariam, pumicosam vel aluminosam condensetur, vel colorem mutet, vel vitrificetur? Metallica a. sicubi forte obvenerint ramenta, præter menstrua appropriata, vel fusionem, cum salibus reductivis, ad docimasiam exigenda sunt artificialem consuetam.

§. 12. Sic demum prolatis hucusque indiciiis & criteriis singulis exacte pensatis & inter se collatis, atque insimul probe simul consultâ omnium rerum magistra experientia, (effectus plures nos docente, quarum causas humana imbecillitas intime haud pervestigare valet) certum de aquarum medicamentarum viribus judicium concludendum erit.

PROCESS. CXLVIII.

Magisterium Saturni.

§. I.

Plumbum Saturni titulo à chemicis insignitum, & microcosmi saturno sive lieni amicissimum creditum, metallum est omnium uti vilissimum, ita etiam ponderosissimum, si Gum excipias: Constatquè ex copioso mercurio, sulphure impuriori arsenicali, atq; sale pauco, terra alcalico-dulci multa. Copiosus mercurius ex pondere, atq; promptissima in igne fusione, conjecturari potest, quin & ab *Excellentiss. WEDLIO M. N. Curiosor. Decur. II. Anno I. Obs. 158.* ex vase saturnino per aliquot annos atramento recipiendo destinato fortuito collectus describitur; à sulphure evenit, quod saturnus cum oleis vegetabilium atque animantium pinguedinibus consortium ineat, metalla ignobilia sub ignis torturâ in scorias redigat, cum nitro fulguret, ejusquè fumus adeò noxius metallurgis habeatur; à sale & terra alcalica ejusdem vis absorbens acidumquè confusum dulcificans, nec non vulneraria, tum & ad vitrificationem fubeundam aptitudo, resultat.

§. 2. Invenitur a. saturnus in diversis saxis ac glebis terrestribus, secumquè solem, lunam pyritem vel talcum abscondit, sæpius etiam vena saturni nigra cernitur galena quibusdam dicta, quæ si præstantior fuerit, colore plumbeo statim oculos invitat, sed fragilis; obvenit verò eadem duplex, alia nempe lucet majoribus veluti segmentis, quam *grob Spisfig-Glanz* appellant, minuioribus alia, quam *kleinspisfig* dicunt, vid. *OLAUS BORRICHIVS Docimaestich. metallic. §. 44.* *MODESTINUS Fachs in seinem Probier-Büchlein* ita de saturno disserit: *Bley-Erze sind gemeiniglich Glanz, und je derber und grobsichtiger er ist, je mehr er Bley hält; Die Villacher Bley-Erz sehen vwie ein frischer zerbrochener Kobolt und sind sehr schneidig, halten viel Bley und selten Silber, derhalben man sie auch zum probiren am liebsten brauchet: seine Eigenschafft und Natur ist fast, vwie folgender Vers meldet:*

*Saturnus Bley ist die Mutter aller Metall
Feucht von Natur, und flüßsig vor andern all.*

Plura vid. apud *ANDR. LIBAVIUM Comment. Alchemie part. 2. lib. V. c. 12 pag. 116.* *Albarum Alonsum BARBAM Hispanum scriptorem in suo germanico idiomate expresso Berg-Büchlein, Part. I. c. 31.*

§. 3. Sed missis his nos recipiemus ad magisterium saturni parandum: R. Minii vel lythargyrii ℥iij. injice vasi figulino vel sartagini, & affunde aceti destil. ℥ix, misce

Unable to display this page

Unable to display this page

Celeberrimus WEDEL. Pharmacop. acroamaticæ lib. 1. Sect. IV. Cap. IV. docuerit, vitrificationem fluore terræ per sal & ignem inducto fieri.

§. 3. *Et prædictum quidem vitrum obtinuimus revera smaragdini viroris, ut adeo mirari subeat Chemicum excellentissimum BOHNIVM Dissertat. physico-medicar. XIII. §. 19. scribere, se viriditatem illam promissam nunquam vidisse, succineâ semper manente flavedine, dum nulla etiam exigit necessitas, ut vitrum saturni ordinarium denuo cum æquali, ac tertio cum duplo minii pondere deliquetur.*

§. 4. *Vsus propositi vitri & mechanicus & medicus habetür: siquidem pro mineris metallicis refractariis commodius frenandis inservit; dein sacculo inclusum, renum regioni extrinsecus admotum, pro attemperando eorum ardore & gonorrhoea sistenda proficuum traditur.*

PROCESS. CLI. *Sal Saturni.*

REC. Lithargyrii pulverisati q. v. injice illud vitro latioris fundi, atque spiritum veneris ad iij. digitorum eminentiam superaffunde, tuncque per aliquot dies arenæ calidæ digestionem lenissimæ committe, postea menstruum subdulce redditum per filtrum transfunde, ac instituta ultimo decente evaporatione crystallos elegantissimas concresecere permitte.

In Ætiologia seqq. consideranda erunt:

1. Si ἀκριβῶς loqui velimus, propositum concretum sal verum saturni minimè dici posse, cum idem non aliunde oriatur, quàm ab acidis salinis spiritus veneris crystal-
lulis, cum metallicis saturni ramentis rodendo coagulatis, & in substantiam saliniformem aqua solubilem compactis. Unde non mirum illud ipsum mutuatitia deposita forma nativam suam metallicam faciem denuo exserere, si adjecto tartari mordico in tigillo calcinetur. Neque est ut credas, idem veram saturni falsuginem esse, eò quod ex cineribus hujus eliciatur, cum ex saturno crudo imò ex ipsa etiam minera talis produci possit, quamvis postremus modus propter subtile delitescens particulas arsenicales non satis videatur esse tutus.

2. Spiritum veneris aciditatem suam salinis cuspidibus quasi obtusis deponere, postquam rodendo coagulatus est cum solutis metallicis saturni particulis, ut adeo, præ-
sente cumprimis simul unione firmissima, frustra nonnulli hîc edulcorationes multas cum aqua instituendas præcipiant.

3. Crystallos exsurgere pellucas, propter salinas menstrui particulas, ita inter metallicarum molecularum poros dispersas, ut lumini transitus rectilinearis promte concedatur.

4. Easdem nitidiores evadere, si denuo in phlegmate aceti solvantur, & post abstractionem aliqualem factam in loco frigido ad crystallisationem denuò reponantur.

Vsus salis saturni idem cum paulo ante exposito magisterio. Dos. à gr. vj. ad xij.

PRO.

PROCESSUS CLII.

*Sistens Mercurii vivi natales, depurationem,
& speciatim sublimationem.*

§. 1.

Mercurius vivus inter naturæ miranda haud postremus à suis cultoribus varia adeptus est nomina. Nam præterquam quod Mercurius dictus fuerit ob analogiam, quam cum planeta coelesti synonymo habet, dum versatili cursu uti ille aliis planetis, ita hic metallicis sese associat corporibus; prothei quoque titulum, ob varias quas tam ratione coloris quam temperamenti, quando chemicâ tractatur manu, suscipit formas, reportavit: argentum item vivum & hydrargyrum cognominatus est, quia argentum fusum sive liquefactum & mobilitate quasi vivum representat. A Plinio vomica liquoris æterni, ab aliis aqua non madefaciens manus idem nuncupatus legitur, ac demum ignobilem servi fugitivi denominationem obtinuit, quoniam præter omnem spem & opinionem ex Vulcani sæpe aufugit officina, corvosque eludit hiantes.

§. 2. Jam verò si propositi Mercurii vivi *scilicet* propius intueamur, deprehendemus ipsum sale volatili acri sui generis ad indolem tamen alicujus alkali proxime accedente, tum terra arsenicali ac sulphure externo in aqua viscosa intime solutis & unctis, constare, in globulos minimos facile divisibilem, ac materia subtilissima æthereâ perfusum esse.

§. 3. Metalli interea veri perfectionem minime nactus est Mercurius, nam fluxibilitate sua omnes mallei ictus non solum eludit, sed etiam metalla quibus combinatur fragilia reddit, atque in terram si ceciderit, in mille guttas frangitur: Formam autem & locum natalem ejusdem quod concernit, is equidem aliquando ex fornicibus subterranearum fodinarum currens destillat, nonnunquam ex mineris coloris cinerei vel murini, quibus sub guttularum vel globulorum nitidissimorum forma adhæret, solâ lotione vel mallei ictibus elicitur, sine ulla concurrente ignis vi, virgineus eapropter dictus; quin etiam teste JOH. JACOBO WAGNERO *Historiæ naturalis Helvetiæ curiose sect. VI. Articul. VIII. p. 352.* per se separatus ad oppidum Thunum antehac repertus, hodie in comitatu Novocastrensi inveniendus est: ATHANASIUS KIRCHERUS *Mundi subterranei Tom. II. lib. IX. sect. 5. cap. 4.* Hydriæ in Carniola Mercurium uberrimo proventu ex lapide subrufescente exprimi scribit, modo simul accurate tradito; & *eiusdem mundi subterranei lib. X. cap. VIII.* venam hydrargyri feracem probè tusam in ollam conjici, hoc peracto vi ignis à suâ minerali quasi divortium facere, separatum-

G g

que

que in sublime elatum, ubi densiori solidiorique corpori hîc occurrerit, auramque frigidiorē senferit, illico naturæ suæ pristinæ restitutum destillare, deorsumque ruere ac referatâ olla extrahi refert; sæpius verò Mercurius vivus ex cinnabari, quæ matrix ejus est, arte educitur teste BECHERO *physicæ subterraneæ lib. 1. sect. VI. cap. VII.* dum ceteroquin optimus merito ille censetur, qui autifodinis proximus est, eoque nomine Hispanicus æque ac Hungaricus merito præferri solet.

§. 4. Interea quoniam Mercurius vivus sæpius ab hominibus lucro intentis adulterari solet, per additionem plumbi aut bismuthi, ad detegendum ejusmodi dolum, Mercurium vel destillationi subicere, vel cochleari argenteo exceptum igni aperto exponere artifices consueverunt; ibi enim si remaneant facultatiæ in fundo vasis destillatorii, Mercurium impurum testantur, hîc postevaporationem relicta in cochleari macula fusca aut obscure nigra adulterium factum manifeste indicat. Aliàs autem à sordibus extrinsecus adhærescentibus mercurius purgatur, facta primum ablutione vel cum sale marino & aceto, vel cum spiritu vini, & deinde suscepta per corium cervinum expressione ac traiectione. Sed longe melior habenda est purgatio pro Mercurio purissimo ad usus internos obtinendo, si idem vel cum adjecta anatica limaturæ martis parte 6tæ vitreæ immissus mediante igne destillatorio ex cinnabari separatus in excipulum aqua ad dimidium repletum propellatur, vel ex mercurio sublimato per alkalia fixa, uti calc. vivam aut sal. tartari resuscitetur, vel demum per se cum dupla portione calc. vivæ & tartari calcinati confusus per 6tam aliquoties rectificetur, de quo vid. *Celeberrimus BOHNIIUS in Epistol. de alkali & acidi insufficientia, item in disputat. peculiari de Variolis.*

§. 5. Ceterum de Mercurio vivo proprietates quædam adhuc notandæ veniunt: scil. 1. quod is pondere metalla omnia superet, propter terram suam ponderosam, arctissimisque poris ætheri saltem transitum præbentibus perviam, admodum solidam, adeoque illa injecta non secus ac lignum aquæ sibi innatare faciat, auro solo mox subsidente, ex solida in liquidam substantiam resoluta 2. quod Mercurius auri, argenti ut & jovis ac saturni consortium cumprimis ambiat, ac cum iisdem in amalgama promptissimè coëat, globulis suis externo præcipue calore magis commotis & impulsis, dictorum metallorum mercuriali principio affinium meatus promte subeuntibus, & motu gravitatis proprio æthereoque circumrotatorio eorum compagem dissociet, hincque 3. ad deauranda metalla ab aurifabris frequentissimè usurpetur, auro enim permixtus instar ceræ massam facit mollem, qua illitæ prius laminæ inaurandæ ignis ope aurum promptissime suscipiunt, dum interea mercurius mox ubi ignem sentit, veluti munere suo functus tenues evanescit in auras.

§. 6. Nunc agendum diversas aggrediamur medicamentorum ex Mercurio compositiones, si prius monuerimus Mercurium crudum de puratum interne etiam pro vermibus enecandis, atque intestinorum expediendo volvulo à
Medicis

Unable to display this page

aspergi guttam unam alteramve olei tartari p. d., quod si enim inde emergat macula lutea vel subrufa, Mercurium sublimatum probæ notæ, si nigra eveniat, ab arsenico suspectæ malignitatis esse tradunt: Sed hoc ipsum criterium in dubium vocare allaboravit BARCKHUSEN in *pyrosophiâ suâ lib. III. sect. 2. c. 1. p. 194.*

§. 9. Usus Mercurii sublimati internus ob summam vim corrosivam & causticam neutiquam è Medico prudente cuiquam suadendus, nisi quod PETR. JOH. FABER in *myrothecio suo spagyrico l. III. c. 8.* ex eodem paret quintam argenti vivi essentiam, in quâ tamen elaboranda magno conatu magnas videtur molitus esse nugas; externus autem usus omnino admittendus est, quin per experientiam constat dictum Mercurium sublimatum pro ulcibus ichorosis, sordidis ac crustosis mundificandis, ac absumenda carne luxuriante putrida multum conferre, si ejusdem ℥j. in aquæ calcis vivæ ℥ij. solvatur & applicetur. HARTMANNUS in *prax. chymiatric. c. 233.* unguenti aurei officinalis ℥ij. cum Mercurii sublimati ℥j. miscere jubet, pro tophis venericis absumendis cum panno lineo imponendum, & ZAPATHA in *Clave Medicinæ unguentum Æsculapii ex butyri non salitæ ℥℔. vel ℥j. ac Mercurii sublimati ℥j. describit.*

PROCESS. CLIII.

Mercurius dulcis.

§. I.

R Ecipe Mercuri sublimati & vivi ana ℥ij, contundatur sublimatus in pulverem dein mortarioi vitreo vel marmoreo injiciatur, tunc addatur Mercurius vivus & ambo exacte misceantur: Mixtio autem eo procuretur modo, ut nempe pistillo vitreo vel ligneo vel marmoreo Mercurius vivus cum sublimato tamdiu (affuso interea tantillo aquæ) teratur, donec ille huic junctus fuerit, & pulverisculi color albicans in gryseum mutatus apparuerit. Labore isthoc finito mixtum committatur phiolæ oblongæ vel CCæ, & sublimatio per arenam instituatur, sic post exactum aliquot horarum spatium, igne per gradus aucto, Mercurius dulcificatus ad superiorem phiolæ l. cucurbitæ capacitatem ascendet, ac sub formâ circuli albicantis splendidissimi adhærebit, diffacto vasculo continente à Mercurii crudi in prima hac sublimatione prorumpentibus aliquibus intermixtis globulis curiosè auferendus, & denuo dicto modo sine ullâ tamen rei externæ additione sublimandus. Quod si vero citius sublimationem dictam absolvere volupe fuerit, miscela ex Mercurii vivi & sublimati anatica parte facta phiolæ commissa lebeti arenâ repleto imponatur, ac subjecto carbonum igne paulatim intendendo Mercurius dulcis in altum aliquantum propellatur

ac sublimetur, circulo crystallino resplendescente eminentiori phiolæ parti tunc adhærescente, à quisquiliis inferioribus separando.

§. 2. *Ætiologia* hîc declarat:

1. Mercurium hoc modo confectum dulcem, dulcificatum, Draconem mitigatum, Calomelas, & aquilam albam dici, quia per additos Mercurii vivi globulos salium in sublimato acres corrosivi aculei ita obtunduntur ac diserpuntur quo minus posthac papillas linguæ nerveas acrimonia sua fodicare ac lancinare possint, Mercurius siquidem dulcis rite paratus nullum acrimoniæ salinæ sensum post factam degustationem in illis relinquere debet.

2. Recipiendum esse ad hanc operationem bonæ notæ Mercurium sublimatum arsenico haud adulteratum.

3. Inter terendum paucillum aquæ affundendum esse, tum ut salibus nonnihil solutis Mercurii vivi globuli facilius sese insinuare possint, tum ne assurgentes pulvisculi terendi subtilissimæ moleculæ operatorî noxias excitent sternutationes.

4. Sublimationem semel bisve repetendam esse, ut Mercurius dulcis cretæ instar ferme insipidus evadat; plures enim sublimationes non immento improbat Daniel Ludovici in dissertat. l. pharmacie suæ modernorum seculo applicandæ, ideò quod aliàs sic multum deperdatur de vi purgante; jubet verò majoris securitatis gratia Mercurium dulcem sublimatum aq. calida affusa abluere, tuncque polychrestum atque præ aliis minus verendum pronunciat.

V. Notandum à Cl. ZWELFERO *Mantissæ spagyricæ part. I. cap. VII.* proponi Mercurium dulcem, propter adjectum crocum siliis, solarem ipsi dictum, & nobilissimum multum creditum, forteam quia aurum Mercurii habetur antidotum juxta Dioscorid. lib. V. c. CX. & Holler. lib. III. Instit. Chirurg. c. 3., aut potius quia nobilioris metalli addita particula ad salia acra infringenda majoris efficacie censenda est.

6. Mercurio sublimato Dari, à ROLFINGIO *chimie in artis formam redactæ lib. V. sect. V. cap. III. descripto*, & ex 3ß. Mercurii dulcis trina vice rectificati, cum foliorum 3j. terendi, sublimandi, post cum triplo adjecti nitri detonandi, tandem prius cum aqua simplici demum cum rosaceâ edulcorandi & exsiccandi, nos carere posse, & encomia eidem attributa hyperbolica esse.

§. 3. Usus Mercurii dulcis in medicina frequens, quoties in sanguine acidum quoddam viscidum, vel salino-acre glutinosum peccat, id enim dictus Mercurius liquat, solvit, & evacuat, unde pro purgandis lue venerea, scabie, & leprâ correptis, præservandis à variolarum imminentium noxis hominibus, juxta M. N. C. Decur. l. Ann. III. Obs. IX. & Obs. LVI. optimo cum successu exhibetur, quin & hydropicis convenit, & in febb. intermittentibus medelam spondet, confer. FRID. HOFMANNUS in Clav. SCHRÖDER. p. 275. & cum præ aliis Mercurialibus purgantibus elegendus sit, non immerito panchymagogon Mercuriale appellatur, ceteroquin autem pro vermibus necandis certissimum prædum censetur.

§. 4. Dosis Mercurii dulcis pro infantibus lactantibus equidem à nonnullis Autoribus designatur gr. j. vel ij. pondere cum lacte dandi, sed non satis tuto, bimulis tamen vel trimulis ad gr. ij. vel iij. exhiberi poterit, cum conserva rosarum, ingreditur hinc etiam Trochiscos hermeticos *Celeberrimi SECRETÆ in Tr. de febr. castrens. sect. II. c. VIII. p. 222. descriptos*, neutiquam tamen ad masticandum concedendos, sed in pulverem prius contritos cum pulve offerendos. Adultis Mercurius dulcis à ʒß, ad gr. xv. imò ʒj. usque præscribi consuevit, tametsi præstet eundem ad gr. viij ʒß gr. xij. aliis purgantibus associatum usurpare. Ubi tamen porro observandum, ut Mercurius dulcis nonnisi in formâ boli cum conserva aliqua exceptus, vel in formâ pilularum extractis vel pilulis alijs purgantibus incorporatus, nunquam autem in pulv. forma offeratur, ne in ore inter dentes impulsus, vel à saliva solutus intra glandularum oris & faucium poros intimius admissus, graviora post se trahat symptomata; sic enim *SENERTUS lib. de Consens. & dissensu chymicor. cap. XVIII.* testatur, Medicum quendam, cum Mercurium dulcem rite præparatum sine noxa alijs exhibitum ipse usurpasset in gravissimum periculum incidisse, gingivæ enim fauces & lingua intumere ac nigredinem contraxere, ut per integrum mensem nil cibi solidi assumere, imo nec jusculum cochleari sorbere potuerit, ob supervenientem salivationem, conferatur peculiaris dissertatio *D. D. WAGNIZII Medici servestani celebris de Mercurio dulci pulverisato ad gr. xv. ab adolescente xv. annorum assumpto, & sexto die inde mortuo.*

§. 5. Promovet a. ceteroquin salivationem mercurius dulcis, uti comprobavit *Excel. WEDEL. Amœnit. Mater-Medicæ lib. II. Sect. 2. cl. XVI. p. 467. ubi pilulas præscribit seqq.*

℞. Mercurii dulcis ʒiß vel ij. Extr. scorzoner. q. s. v. g. ʒj. M. F. l. a. Pilul. XXX. vel pauciores, ita tn. ut pro dosi circiter v. vi. grana & amplius ad ʒß. determinentur: atq; eundem in finem Panaceam suam antimonialem laudat *LE MERY Cursus chymici p. m. 311.* de reliquo autem ad purgandi scopum proposuit sal laxativum, mercurium dulcem qq. recipiens, *FR. HOFMANNUS in Notis ad Poterium p. 96.*

§. 6. Atquæ hæc de usu interno mercurii dulcis: idem verò etiam externe ad ʒß. Aquæ calc. vivæ tʒj. confusus pro ablutione in scabie aliisque cutis fœditatibus à nonnullis deprædicatur; adeoque etiam adhibetur ad Mumiam mineralem Poterii, in aurium ulcere, ab eodem præscriptam sequentem. ℞. mercurii dulc. ʒij. salis saturni ʒj. ungv. rosac. ʒß. Misc.

§. 7. Ceterum qui plura adhuc alia medicamenta egregia cum mercurio dulci concinnanda desideraverit, taliâ ex voto reperiet consignata à *Cl. EMANVELE KÖNIGIO. Regni mineralis editionis novissimæ Ao. 1703. editæ p. 91. & seq.*

PROCESS. CLIV.

Mercurius diaphoreticus Jovialis.

§. I.

Recipe Jovis Anglici optimi, mercurii vivi depurati ana \mathfrak{zj} . Fluat Jupiter in crucibulo, & postmodum in aliud crucibulum frigidum effundatur, moxque mercurius vivus superinjiciatur, utambo in amalgama coëant: Amalgama factum tere in pulverem, huncquē CCTæ injice, post aquam fortem generosam paulatim & per vices affunde, & quidem sub camino, assurgent n. mox fumī rutilantes effervescentia simul maxime calidā notabili; quā finitā calx ad fundum secedet, aquam fortem supernatantem itaquē decanta, & in vicem ejus aquam fontanam simplicem affunde, donec edulcoratio facta sit, demum pulverem relictum leni igne exsicca, atque spiritum vini alcoholisatum quinque vel sexies affunde, toties accensum fac deflagrare pro futura melius fixatione & attemperatione: vel si juxta nonnullos chemicos, ea quæ lotionē mediante ipsis non penitus videnter auferri menstrui corrosivi spicula, penitus invertere malis, calcem prædictam cum liquore alkalest GLAUBERI sufficienter imbibe, per aliquot horas tere, denuo exsicca, idq; ter repete, deniq; ultimo resiccata aq. calidæ committe, hacq; decantatā pulverem subsidentem exsicca & ad usum reconde.

§. 2. Jam ut rationalem addamus propositi processus explicationem notandum:

I. Mercurio Jovem in associari, ut à metallica hujus blanda substantia illius sulphureo-salinæ acres & terrex arsenicales molecule attemperentur.

II. Affusa aqua forti (vel etiam spiritu nitri rectificato) effervescentiam excitari impetuosam cum notabili incalescentia, propter excussas sub alkalicarum cum acidis effervescentia particulas copiosas Jovis præsertim sulphureas, inque motum raidiorem concitatas, adeoque necessario calorem cum fumorum rutilantium dispersione inferentes.

III. Interim finita effervescentiâ particulas & mercûriales & joviales ita figi, ut cathartica vis planè coërceatur.

IV. Aquam fontanam pro edulcoratione affundi, ut salina acrimonia, si quæ fortean adhac extaret, ablata, medicamentum evadat, tutum diaphoreticum.

V. Spiritum vini alcoholisatum primæ calci affundi, & super eâ accendi, pro meliori tum fixatione tum spiculorum acrium infractione.

VI. Imbibitionem & titurationem cum liquore nitri fixi alcalisato ad acidum si quod forte reconditum superesset, obtusionem certiore in servire.

§. 3. Vfus insignis habetur Mercurii Jovialis diaphoretici in lue venerea, scabie crustosa, febribus quartanis intermittentibus, & consimilibus morbis chronicis ab acido viscoso enatis. Dosis à gr. iij. ad ʒʒ. præstat a. eundem theriacæ & aliis diaphoreticis admiscere, quam solum usurpare, alias vero si in majori dosi ad ʒʒ. usq; sumatur, ptyalismum uti à reliquis mercurialibus inde excitari BARCHUSEN in *Philosophia lib. III. Sect. II. c. I. p. 191. annotavit.*

PROCESS. CLV.

Mercurius præcipitatus communis.

§. I.

ACcipe mērcūrii vivi ʒj. solvatur in phiola per affusam Aquam fortem vel spiritum nitri ad ʒij, imponatur arenæ atque igne per gradus aucto menstruum ad siccitatem evocetur, mercurio soluto ad fundum subsidente, cui si libuerit altera vice prædictum menstruum affundere & rursus inde abstrahere poteris, augendo sub finem ignem, donec remanens mercurii pulvis rubeus inveniat, crucibulo injiciendus igni reverberii committendus, ac tandem crebris ablutionibus edulcorandus, vel per spiritum vini affusum accensum tantillum mitigandus.

§. 2. Circà Ætiologiam notandum:

I. Propositum mercurium præcipitatum dici, quoniam instar aliorum præcipitatorum à salibus corrosivis menstrui solutus, non quidem mox, sed avocato ac abstracto eodem, in phiolæ fundum secedit & quasi præcipitatur, eundem verò mercurium præcipitatum communem dici, quia apud chirurgorum vulgus notissimus habetur.

II. Propositum mercurium cum salinis menstrui particulis post arrosionem & solutionem coagulatum, colorem rubicundum partim à proprio suo sulphure ignis menstruique ope extraverso, partim à similibus nitri in aqua forte & spiritu proprio moleculis pariter sulphureis nancisci, quem tamen rursus per spiritum salis vel spiritum salis ammoniaci affusum immutari per experimenta probat Le MERY in *Cursu suo chymico p. m. 34. c. 341.*

3. Igni reverberii dictum mercurium præcipitatum postea committi, tum ut color magis intendatur, tum ut menstrui salina spicula à coagulatione firmiori liberata propellantur.

IV. Edulcorationem per effusionem Aq. recentis demum institui ut prominentis salini anguli solvantur & separentur, quales alii per spiritus vini affusionem & hinc, adornatam deslagrationem obtundere contendunt.

§. 3. Usus mercurii præcipitati haud approbamus internum propter ejusdem malignitatem septicam, adeoque audaciam nonnullorum animas hominum per cædes negociantium imitari nolumus. Sufficiat nobis usus externus ad carnem spongiosam luxuriantem absumendam, ulcera saniosa abstergenda, carunculas urethræ absumendas, tumoresque duros dissolvendos notissimus: Sic practicus Anglus consummatissimus Mayerne ad ulcera putrida præstantissimum seq. laudat pulverem: ℞. Mercurii præcipitati ʒj. vitrioli alb. Oustiana ʒß. Mr. F. Pulv. subtilissimus. Pro Caruncula urethræ absumenda in Italia notavi proficuum tale Ceratum: ℞. Flor. sulphur. ʒj. Mercurii præcipitati ʒij. sabinæ ʒj. subtiliss. & in pollinem inpalpabilem trita Mr. cum Ol. rosac. ʒij. Ceræ alb. s. q. pro Cerato. Nec minus ad clavos pedum abigendos utile existit seq. Emplastrum. ℞. Mercurii præcipitati opt. edulcorati ʒij. Vitri vener. ʒß. Gumm. ammoniac. in Aceto soluti & inspissat. ʒij. Resin. pini ʒj. F. Empl. paulo ante nominatus MAYERNE in *prax. syntagmat. altero Tom. II. cap. XI.* ad ulcera commendat primo unguentum nicotian. sequens. ℞. succi nicotianæ vini albi axung. human. ana q. v. Coquantur perpetuo agitando ad succorum consumptionem. Colentur & Hujus unguenti ʒij. Mercurii præcipitati ʒj. plus minusve, adde Ceræ parum & coq. ad consistentiam; si nimis sit validum, temperetur ovi vitello crudo agitato cum saccharo.

PROCESS. CLVI.

Mercurius Præcipitatus per se.

§. I.

Accipe merc. purissimi ʒij. injice in phiolam, huic usui speciatim destinatam, fundo latoæquabili præditam, superne compressam, atque de sese exporrigentem tubulum inferius in principio angustissimum, supra autem in ostium amplius terminatum, cujus figura æri insculpta videatur *apud ZWELFERUM Mantiss. spagyricæ part. I. cap. VII.* Huic igitur Mercurius ita committatur, ut fundum saltem operiat, postmodum phiala prædicta exacte ad æquilibrium arenæ imponatur, ita ut Mercurius æquali crassitie fundum ubique obtegat, subdatur ignis primo lentus dein successive fortior, donec Mercurius in pulverem rubicundum cinnabarini coloris æmulum conversus sit; (quod plerumque 6. septimanarum aut duorum mensium spatio, si continuata serie ignem debite rexeris, nec violentum nimis nec admodum debilem adhibueris succedet,) illum verò aquis cordialibus vel simplici saltem fontana affusa ablutum & exsiccatum ad usum reconde.

§. 2. Ætiologia hîc advertere nos jubet:

1. Proprie loquendo hîc nullam fieri Præcipitationem.

2. Potius dicendam esse aliqualem coagulationem & sano sensu fixationem globulorum Mercurii vivi ab acidis ignis spiculis arreptorum, & extraverso sulphure in pulverem rubicundum transpositorum.

H h

3. Adeo-

3. Adeoque sub microscopio eosdem minutissimos Mercurii vivi globulos adhuc in conspectum venire, variè tamen revolutos & intertextos, notante FR. HOFMANNO in *Clave SCHRÖDERIANA* p. 265.

4. Hincque etiam propositum Mercurium præcipitatum, si solummodo misceatur cum aliquo sale, imò per se iterum in pristinam redire formam ex fide Jacob. BARNERI in *chymia philosophica* p. 456.

5. Negocium declaratæ præcipitationis facilius succedere subministrato suppressio-
nis igne.

§. 3. Usus Mercurii præcipitati per se censetur singularis esse, si pondere gr. iiij. ad vj. exhibeatur pro lue venrea extirpanda, vermibus fugandis, febribus contumaci-
bus expugnandis, traditurque per diaphorisin operationem suam salutarem exserere, etiamsi vomitum satis violentum & catharsin per infortiora ipsum movere experientia loquatur, idque nemo mirabitur, qui secum perpenderit, hujuscemodi Mercurium cum salinis spiculis discontinuatum mox concretum, septica qualitate non omni destitutum esse, qualem neque prorsus obtundi reputamus, si etiam ad imitationem ZWELFERI Mercurius præcipitatus Solaris confectus fuerit, quemadmodum similem ex Solis fini parte unâ & Mercurii vivi ex cinnabari resuscitati p. iij. in amalgama redactis, matraccio convenientis magnitudinis inditis, probe lutatis, igne suppressionis primum lento dein suc-
cessive aucto in pulverem obscure rubentem deductis præparatum à gr. iij. ad viij, & ultra datum *ἄνα καὶ κατὰ* strenue purgare nec experti Chemici diffiteri possunt.

PROCESS. CLVII.

Mercurius præcipitatus albus cosmeticus.

§. I.

ACCipe Mercurii vivi q. v. eumque in phiola affusa aqua forti dissolve, solutione facta menstruum effunde in vitrum aliquod plano fundo præditum, ipsique instilla oleum tart. p. d. vel muriam, & præcipitabitur pulveris albus, quem, decantato liquore omni, per affusionem aquæ calidæ edulcora & exsicca.

§. 2. Circa hunc processum notandum:

1. Mercurium vivum ob terram alcalinam prompte ab aquaforti ut & spiritu nitri solvi.

2. Si autem instilletur oleum tart. p. d. vel muria, utrumque hunc liquorem intra poros dicti menstrui admissum partim Mercurium excutere, partim cum eodem sese coagulando adaucto pondere ad fundum secedere.

3. Si pro præcipitatione muria affusa fuerit, instillato insuper spiritu salis ammo-
niaci urinoso præcipitatum albisimum ad fundum secedere.

4. Ablutionem cum aq. calida subjungendam esse, pro saluginea superficiali acrimonia separanda.

§. 3. Interne Mercurius præcipitatus noster albus rarius exhibetur, etsi non desint, qui illum ad gr. xij. pro salivatione cienda exhibere ausint, non absque violentâ per superiora & inferiora catharsi; acquiescendum ergo potius usui externo cosmetico, ad varos, lentigines similesque faciei maculas delendas, proficuo, si quidem ejusdem ℥ij. pro macilentis subjectis unguento alicui pingui vel pomatæ, pro subjectis autem pingvibus Aq. fl. fabar. aut lil. albor. permixtæ fuerint; nec aqua etiam illa pro edulcoratione affusa post subsidentiam Mercurii cosmetici decantata rejicienda est, utpote pro ablutione partium scabiosarum utilis experta.

PROCESS. CLVIII.

Turpethum minerale.

§. I.

Sume Mercurii vivi purificati ℥ij. eidem in retortam coniecto affunde Ol. vitrioli vel aquæ fortis ℥iiij. committantur simul arenæ quousque mediante calore blando Mercurius solutus sit, postea igne adaucto per gradus mediante destillatione instituta menstruum omne ad siccitatem usque evocetur; dehinc facta refrigeratione retorta diffracta exime massam residuam, in mortario vitreo in pulverem contere, affunde aq. fontanam puram tepidam, sic mox secedet pulvis *flaviusculus Turpethum minerale* dictus probe per iteratam aquæ affusionem edulcorandus, denuo siccandus, ac post factam repetitam spiritus vini affundendi ab eodem abstractionem, demumque spiritus vini reëtificati super eodem suscipiendam deflagrationem, ad usum vocandus.

§. 2. Rationale hujus processus examen nobis

1. monstrat, *Turpethum minerale* medicamentum propositum appellari ad differentiam Turbethi vegetabilis purgantis admodum acris.

2. Idipsum existere Mercurium vivum à salinis acidis vel olei vitrioli vel aquæ fortis spiculis solutum, postmodum cum iisdem rodendo coagulatum.

3. Ab aquâ affusâ colorem emergere flavum, texturæ materiali mercuriali cum oleo vitrioli vel aqua forti per corrosionem & combinationem subsequam immutatæ, ac extraversis fortean particulis quibusdam sulphureis imputandum.

4. Pro moleculis salinis acrioribus prominentibus temperandis & mitigandis tum aquæ affusionem tum spiritus vini abstractionem & deflagrationem adornari.

§. 5. *Experientissimum chemiatrum Dan- LUDOVICUM TURPETHUM minerale* minori labore conficere ex Mercurio sublimato in aqua calida soluto, hinc per oleum tartari p. d. præcipitato, & post edulcorationem lento igne digesto,

§. 3. Interne equidem vulgò exhibetur *TURPETHUM minerale* pro salivatione cienda in lue venereâ, & quidem primo die gr. j. altero ij. tertio tria, quarto 4. grana solent eum in finem exhiberi, ascendendo ad gr. vj. vel viij, hancque dosin continuando, quousque salivatio superveniat. Sed nos ejusmodi usum neutiquam approbamus, utpote maxime noxium in subjectis scorbuticis aut acrimoniâ humorum acida contaminatis, hinc nec in psora aut scabie foeda eundem approbamus, cum experientia edocui noverimus, quàm male aliquoties cesserit salivatio ope *TURPETHI mineralis provocata*: Interim tamen si quis pro tali scopo *TURBETHO minerali LUDOVICIANO* curationem tentare voluerit, minus forte inde metuendum erit periculum.

PROCESS. CLIX.

Amalgama Mercurii & Jovis.

§. 1.

A Malgamatio ita dicta, quod mediante ea metalla cum Mercurio in quoddam quasi malgama sive massam mollem digitis tractabilem redigantur, est corrosionis species, ubi subministrante incallescencia, vel fusione & incorporatione per ignem facta, Mercurius metalla calcinat.

§. 2. Facillime autem succedit cum Jove, si hujus partes iiij. vel vj. in crucibulo leni igni fusi Mercurii in alio crucibulo contenti & aliquantisper calefacti partibus VI. admisceantur, ac post hrevem moram in patinam aquam frigidam continentem effundantur; malagma residuum digitis pro lubitu instar cere molli formetur, superfluous autem Mercurius mediante expressione per corium rursus separetur.

§. 3. Cujus quidem phænomeni ratio, tum à pororum in Jovis conformatione globulis Mercurialibus facile permeabili, tum à Mercurii Jovialis metallici cum vivo affinitate atque exsuperantia, deducenda esse videtur; hinc recorder Professore quempiam hujus universitatis pie defunctum cum Mercurium vivum in patinam stanneam conjecisset, altero die corrosa in fundi ambitu patina amalgama & partem Mercurii currentis supra mensam reperiisse: & aliàs notum est, nonnullos chemicos amalgama extemperoneum ex limaturâ Jovis 3j. & Mercurii 3iij. super orbe vitreo invicem tritis conficere.

§. 4. Atque ob eandem causam etiam Mercurius vivus cum Sole, Luna & Saturno amalgamatis promte subit consortium & formam, non item cum Marte & Venere, horum siquidem duorum postremorum alia à sulphuris metallici & terræ prædominio oriunda textura flexilibus Mercurii globulis ingressum denegat, ideo Cl. BORRICHIVS in *Hermetis Egyptiorum & chemicorum sapientia adversus H. CONRINGIUM vindicata* cap. VII, §. 5. p. 4. memorat, se cum Parisiis vitrum

vitrum recens oblongum laminis chalybeis tenuibus & nitidis farsisset, adjecta ea hydrargyri purgatissimi quantitate, quæ intervalla omnia oppleret, clausumque diligentissime vas ad menses tres permisisset æstivo soli, tandem effracto vase, non quod instituerat scil. quæsitum Martisamalgama, sed quod non quæsierat, omnes fere Martis laminas ferrugine obsitas, utcunque in ipso hydrargyri demersas corpore, reperiisse, certissimo documento, esse in Mercurio quoddam salinum sed volatile, quod ferrum in rubiginem excitaret.

§. 5. Quoad usum amalgama ex parte j. Jovis & partibus iij. Mercurii vivi *suprà in processu LXXXVII.* ad fumigatorium Jovile perpetuum conficiendum adhibuimus: alias vero ejusmodi amalgama ad posticam speculorum superficiem obducendam usuale habetur, quamvis Veneti hodie ex tempore tale conficiant impositæ futuræ speculi superfici ei interiori laminæ Joviali tenuiori Mercurium vivum superaffundendo, illius meatus in momento subintrante, atque amalgama relinquente, residuo fluido mox detergendo.

§. 6. Ceterum amalgama ex anatica parte Saturni & Mercurii vivi confectum præstantissimum omnium dicitur epuloticum, si exsiccatum & pulverisatum Empl. de Saturno aut diapompholygos permisceatur à P. BARBETTE *Chirurg.* part. II. lib. II. cap. VII. descripto, singularis q. q. efficaciz habetur confimile amalgama Mercurii & Saturni ad mitigandam occultum cancerum, si ejusdem ʒij. cum fuliginis splendentis camini ʒiij. Emplastri diapompholygos ʒj. excipiantur, sicuti alioquin lamina Saturni tenuissima l. sola l. Mercurio vivo oblita eidem intentioni subvenit.

PROCESSUS CLX.

Amalgama Mercurii & Solis.

§. 1.

Hocce impetratur, si Soli in tenues bracteas malleati & minutim discissi vel etiam limati, ab omni tamen pinguedine extrinsecus adhærente depurati, pars j. in crucibulo mundo aliquantum ignito Mercurii vivi in alio crucibulo pariter nitido prius calefacti, donec fumare incipiat, partibus iij. aut vj. confundatur, sic enim subministrata cum ferrea virgula agitatione illico per amalgamationem simul coeunt in massam albam & lentam, à nigredine abluendam, Mercurio superfluo vivo si libuerit mediante expressione per corium denuo separando.

§. 2. Mirari autem quispiam posset, aurum metallum ponderosissimum tam promte subire Mercurium, nisi viscedo ipsa Mercurialis metallica cognata in Sole eminens, hincque eveniens miranda ductilitas ipsi fores quasi ultro panderet.

§. 3. Quemadmodum autem amalgamatis Solaris ope vasorum argenteorum deaurationem potissimum perficiunt aurifabri, ita peculiarem exinde auri calcem ac flores Solares parare docet MOSES CHARAS *pharmacop. regie cap. XLl. conferuntur quæ proposuit JOH. HARTMANNUS in praxi chemiatricâ lib. I. c. IV. §. 19. & lib. II. cap. CLl. §. 15. & 16.: Azoth Solis factitij descriptio videatur in COLLECTAN. CHYMICIS LEYDENSIBUS à D. MORLEY editis cap. LXXXI. p. 98. & in editione le MORT. cap. CCIX. ubi dicti medicamenti usus quoque additus est.*

PROCESS. CLXI.

Mercurii cum Saturno connubium.

§. I.

Liquëfiat primùm in crucibulo carbonibus imposito Saturnus, cui ab igne remoto, quando congelascere incipit, cum lapide quodam rotundo inprimatur fovea, atque in hanc Mercurius vivus infundatur, qui mox in massam quandam albam concreset.

§. 2. Circa Ætiologiam notandum, ejusmodi coagulationem Mercurij minime pro vera quadam fixatione habendam esse: Coit siquidem Mercurius vivus in massam albam digitis cedentem, non tam ab acido Saturni fumo, uti quidam credunt, veluti compedibus injectis prehensus, sed potius à Saturni effluviis salino-terreo mercurialibus metallicis inter Mercurii vivi globulos sese insinuantibus, & viscedine suâ eosdem implicantibus, ut coaguli formam mutuo assumant: hinc ROLFINGIUS *chimie in artis formam redactæ lib. V. sect. VIII. cap. III. idem negotium procedere scribit, si argentum vivum in testa ovi recondatur, una extremitate foraminulo exiguo pertusâ, hoc obturandum luto, in patella superfundatur plumbum liquefactum, illud statim coagulari subdit, refrigerato Saturno eximendum pro annulis exinde parandis atque pollicibus pedum admovendis ad averruncandos podagricos paroxysmos.*

PROCESS. CLXII.

Mercurii coagulatio cum Oleo lini.

§. I.

Mercurius vivus inter candentes prunas in crucibulo rei conditus calefiat, usque dum copiosum fumum emittat, & instar aquæ bullientis subfiliens strepi-

litrepitum edat, tunc in oleum lini effundatur et extinguatur: hæcque calefactio Mercurii ac ejusdem effusio in Oleum lini toties repetatur, usque dum Mercurius malleabilem texturam acquirat, ut ex eodem annuli atque amuleta adversus pestem confici possint.

§. 2. Circa propositam operationem rursus sciendum, duritiem & malleabilitatem aliqualem Mercurio vivo hoc modo quidem conciliari, minus autem fixitatem, hinc post liquationem ipsum non diu in igne relinquendum esse, ne instar servi fugitivi totus sub fumi forma abeat, & corvos illudat hiantes. Sunt verò alii Autores, qui ad imitationem KESSLERI recipiunt Saturnum & Jovem illumque in crucibulo fundunt suprâ ignem, fuso tantillum cinerum & calc. vivæ inspergunt, dein Mercurium vivum superaffundunt mox in coagulum concreturum; Mercurium hunc denuo in igne fundunt, & in ollam oleo leni repletam, atque in aliud vas aquam frigidam continentem impositam (ita ut aqua marginem supremum ollæ ambiat) conjiciunt, sic repetito aliquoties labore eundem indurari ac malleabilem reddi tradunt.

§. 3. Videtur autem mihi ejusmodi coagulatio potius combinatio esse globulorum Mercurii vivi cum ramosis olei lini particulis, sub lentore suo instar aliorum pinguium globulos Mercurii vivi pariter à volubilitate sua detinentibus.

PROCESS. CLXIII.

Mercurii revivificatio sive resuscitatio ex Cinnabari.

§. 1.

Accipe Cinnabaris artificialis part. j. calc. vivæ pulverisat' part. ij. exacte mixtâ conjice in 6tam vitream, ita tamen, ut tertia ad minimum ejus pars vacua remaneat: Mixta reponantur per 24. horas, post fornaci ignis aperti committantur, applicato recipiente amplo aquam frigidam continente, subdatur ignis paulatim & per gradus ad extremum usque augendus, sic Mercurius erumpet in dictum vas recipiens; finitâ post 6. aut 8. horarum spatium destillatione effusa aqua colligendus, inter linteum complicatum detergendus, siccandus & ad usum asservandus.

§. 2. Ætiologia nos docet: I. cum cinnabaris artificialis ex sulphuris semilibra cum Mercurii vivi sesquilibra mediante liquatione & sublimatione intimius unitis resultet, hunc sub proposita revivificatione ab illo divortium subire. Adedque 2. quamprimum cinnabari dictæ dein comiscetur calx viva, acidum sulphuris
ab

Unable to display this page

rosam sive venereum obtinet, & tertio, viridi æris sub destillatione notabile quidpiam quoad pondus decedit, si ex præscripto spiritus repetitâ cohobatione inde abstractus fuerit.

§. 5. Vires spiritui veneris antepilepticæ, apoplecticæ, hystericæ, nec non hypochondriacæ à ZWELFERO in *Append. ad pharmacop. Augustanam attribuuntur*, quin & idem à ZWELFERO liquori alkahest æquiparatur, quod mediante illo ex perlis & coralliis solutis magisteria dicta solubilia confici possint, de quibus *suprà in Process. CXIV. locuti sumus*. Sunt porro *Autores*, sibi vanè persuadentes, se ex omnibus metallis Tincturam beneficio dicti spiritus elicere posse, si scil. ipsa mediante hoc spiritu soluta, postea abstracto spiritu, residua sui calce in spiritu vini solvantur.

§. 6. Ceterum cum viridi æris etiam confici solet spiritus cephalicus compositus sequens. &. virid. æris ℥ij. vitrioli ad flavedinem calcinati ℥iij. sal. ammoniaci ℥ss. destillentur mixta ex 6ta igne arenæ, sic prodibit liquor flavescens bis terve rectificandus, donec instar aquæ limpidissimæ appareat, quem in apoplexia, epilepsia, catalepsi, vertigine ad miraculum operari tradunt. Dosis gut. v, ad viij. pro infantibus, pro adultis ℥j. cum vehiculis & aquis destillatis congruis.

PROCESS. CLXV.

Spiritus Formicarum.

§. 1.

Collige seorsim formicas ex acervo, conquassa easdem leniter in mortario marmoreo vel vitreo, mox 6ta injice, & mediante arenæ calore inde prolice spiritum acidulum, vase vitreo excipiendum & ad usum asservandum.

§. 2. Sistimus vero paulisper in contemplatione dicti spiritus gradum, & ad animum revocamus:

1. Formicas connato gaudere acido volatili, utpote quod earum acervi manifestè spirant, & flores cœrulei, cichorii, borraginis, cyani &c. comprobant, dum immersi acervo formicarum ab acido ipsarum quasi sanguineis guttulis aspersis tinguntur.

2. Easdem formicas equidem spiritum acidulum præbere, si mox post collectionem destillationi committantur, nec minus verò notante *Celeberrimo Bonnio in Dissertat. physico-chemicis* spiritum plane urinosum & alkalicum fundere, si putrefactioni prius subjiciantur, per texturæ materialis immutationem spiritum huncce gignentem.

3. Formicas luna crescente turgidiores, adeoque sub illa circa solstitium æstivum huic fini conquirendas, & in ollam vel cucurbitam melle illitam, aut frustulo casei donatam, in majori copiâ alliciendas esse.

§. 3. Vires nominato spiritui propter volatilitatem acidulam penetran-

tem & irritantem communiter attribuuntur aphrodisiacæ, spermaticorum vaporum vellicationem, seminisque proritationem inducere aptæ; alias autem ex Transactionibus Anglicanis novimus, eundem ad exemplum spiritus viridis aris Saturnum atque Martem arrodere. Dos. ad gr. xxx. & ultra cum vehiculo idoneo, ut plurimum tamen præ hoc ipso spiritu ad usum vocari consuevit Aqua magnanimitatis in superioribus quoque proposita. Sennertus formicas vino injectas & solis radiis aliquandiu expositas liquorem constituere dicit, quo membrum virile flaccidum in proelia venerea armari & animari possit.

PROCESS. CLXVI.

Lunæ mineræ & ejusdem docimasia.

§. I.

Argentum Græcis ἀργύριον & ἀργυρος Latinis vero chemicis Luna dictum, ob peculiarem quam cum homonymo planeta cœlesti, & cerebro microcosmi veluti luna, fovere traditur amicabilem conspirationem, teste ANGELO SALA in septem planetarum cœlestium spagyricâ recensione p. 192. & JOH. DE MONTE SNYDERS in Tr. de Medicina Universali c. xv. p. 87.; est metallum nobilium perfectiorum alterum, constans sale vitriolaceo plurimo, terræ albæ, mercurio & sulphuri pauciori mixto, auro cedens molliæ & pondere, nec tam prompte & sequaciter in folia ductile, corpori duriori autem allisum sonitum clangosum edens.

§. 2. Et vitriolum quidem albißimum, splendescens, squamularum adinstar, secundum processum MONTE SNYDERIANUM descriptum in Tractat. Metamorphosis planetarum ex Luna se parasse refert FR. HOFMANNUS in Notis ad Poterium. p. 586. 587.: in Marca una Lunæ quatuor lotones sive uncias duas terræ albæ contineri se demonstraturum promisit KUNCKELIUS in seinen Anmerkungen von den Fixen und flüchtigen Salz prope finem; De Mercurio ex argento parabili erudite differit BECCHERUS in physica sue subterraneæ lib. I. sect. V. c. 3. p. 29. & seqq.; Sulphur denique Luna complectitur paucum admodum, minusque ad maturitatem & fixitatem, uti in auro, excoctum.

§. 3. Adeoque Luna igni subjecta tamen si hujus examen aliquandiu sustineat, non æque tamen ac Aurum perdurat, quin ejus substantiæ ac ponderi aliquid decedat, sed nec salium corrodentium impetum illibatumperfert, sicuti id ipsum observare est, quando Auro commixta camentationi subjicitur, à salibus enim tunc eroditur, utpote quæ intra ejusdem compagem minus compactam & coadunitam facilius sese insinuant.

§. 4. Lō-

Unable to display this page

cillo ferreo in extremitate recurvo & candente subinde retrudendæ & cum minera probè subigendæ sunt. Exacta ferme dimidia hora exime catinum argillaceum cum minerâ argentifera à saturno absorpta, massamque liquidam in alveolum dioptræ creta illitum effunde, post refrigerationem factam scorias mediante malleo sollicitè excute, & Saturnum residuum cum nobiliori mineræ parte in 2. æquales partes divide, hasque mallei ope in globulos 2. rotundos efforma, quales deinde absque morâ chartæ tantillo involutos mediante forcipe cupellis antea inversis, nunc recto positui redditis, injice, atque ignem apertis ubique spiramentis & ostiolis intende, donec liquefactum plumbum in fluctus veluti crispetur, quo viso contractis ostiolis ignem nonnihil coercere, donec omne plumbum post varios in superficie assumptos colores, tandem etiam iridem exhibentes, partim in fumum secesserit, partim intra poros cupellaram absorptum fuerit, relicto in cupellaram medio utrinque granulo argenti purissimo quieto, quod jam ad fulmen excoctum statim cum cupellis ex fornacula docimastica auferendum & asservandum est.

§. 7. Circa quam operandi methodum exacte ignis regimen observari debet, adeoque si in prima excoctione scorix adinstar picis lentescant, calor is justo remissioris indicium præbent; oportet enim illas fusas mellis liquidioris consistentiam imitari, & tandem more vitri politi resplendescere. Sic etiam in altera excoctione sive supra eupellas probatione, fumus assurgens attendi debet, adeoque si ille assurgat ultra latum pollicem à cupella ignis violentior est, si non evolvatur supra cupellæ superficiem debili censetur.

§. 8. Atque hujusmodi docimasia potissimum suscipitur pro exploranda minerarum argentiferarum conditione & sorte: ad argenti verò in quantitate collecti, vel ex vasis argenteis fusis obtenti, depurationem à recrementis impuriis, ejusdem supra testas, communi cum cupellis materia constantes, excoctio instituitur, addito sub finem borrhace atque adhibito follis afflatu pro plumbi adhærescentis dissipatione.

§. 9. Quod autem ætiologiam attendendam concernit:

1. Saturnus pro purificatione Lunæ additur, quia is partim mercurio suo copioso metallica corpora pervadit, & cum eodem, ab igne in auras propulso, ignobiliorum metallorum particulas minus fixas secum abripit, partim sulphure suo tales rodendo absorbet, ut secum in scorias lithargyrii nomine venientes coëant.

2. Cupellæ autem, & testæ consimiles catini cinereo-terrei, metalla saltem ignobilia ac viliora imbibunt, nobilioribus & perfectioribus intactis sibi que relictis, nempe enim quia ex poris cinerum, pro illis parandis assumptorum, insipidorum, propter exquisitam factam elixivationem, salino-sulphuræ particule omnes eductæ sunt, adeoque in harum locum & spatiola inania sibi ratione figuræ conformia sese insinuant moleculæ sulphuræ metallicæ ignobiliores ab igne vehementiori adustæ & segregatæ una cum mercurialibus sibi cohærentibus, dum

dum metallorum nobiliorum corpuseula, reluctante fixiori metallica viscedine, neutiquam ab invicem sese divelli patuntur, tametsi nonnunquam, si vel cineres minus probè ab omni salino consortio abluti, aut ignea spicula minus circumspècto impetu impulsa fuerint, metalli nobilioris dispendium aliquale evenire poterit.

§. 10. Ceterum enchereises plures, circa docimasiam argenti observandas, quisquis ulterius & prolixius addiscere desideraverit, voti compos fiet, si studiosè evolverit & perlegerit OL. BORRICHII *docimastic. metallic* §. 22. & 27. GEORGII AGRICOL. *lib. X. de re metallica in fine*, LAZAR. ERKERS *unterirrdische Hoffhaltung*, GEORG. ENGELHARDT LOHNEYSSENS *Bericht von denen Bergvvercken part. VII. §. 114. & seq.* MODESTIN FACHS *Probier-Büchlein*, CHRISTIAN CARL SCHINDLERS *Metallische Probier-Kunst, des gereisten Pilgrams Einleitungs-Faden zu den Chymischen und Alchymischen Labyrinth*, DAVID KELLNERS *Scheid-Kunst*, CHRISTOPH GLASERS *Chymischen Wegweisers l. 2. c. 2.*

§. 11. Præterea Luna à sordibus extrinsecus adhaerentibus purgari solet, si candefacta in aqua tartaro & sale communi imprægnata coquatur, ac ultimo urinæ aqua fontana dilutæ injiciatur.

§. 12. Adhæc quomodo Luna à Sole, sub deauratione aut alio modo sibi admixto per affusionem Aquæ Fortis illam solventis, & hunc intactum sub forma calcis nigræ ad fundum dimittentis, separari consueverit, accurate tradidit CARDILUCIUS in *magnalibus medico-chymicis cap. LXIII. p. 196. & seq.*

§. 13. Restat, ut de usu Lunæ medico pauca addamus, hic vero si cum ZWELFERO *Mantiss. spagyro. part. I cap. 2.* Lunam metallicam Lunæ cælesti æquiparare, & in microcosmo eandem cerebrum sympathetice & analogice repræsentare persuasum simus, facile etiam subscribemus OL. FRID. HOFMANN. in *Clav. Schröderiana* p. 217. *asserenti*, specificum cerebri confortativum in luna esse, spiritus animales reficiendo & irradiando, adeoque in omnibus capitis affectibus apoplexia, epilepsia, paralyti, vertigine etc. medicamenta ex Luna parata miræ efficaciam esse; dum insuper TACHENIUS in *præfat. ad Hippocratem suum chymicum singulare exemplum* aurifabri cujusdam, per quotidianum limaturæ Lunæ usum præcellentem memoriæ virtutem nacti, recenset, & ob ante prolatum usum electuarium de gemmis latificdm Galeni, auream alexandrinam Nicolai consimilesque confectiones à Luna efficaciam sortiri antehac Medici crediderunt: at enim verò an decantatæ illæ vires revera Lunæ competant, cum ETTMÜLLERO *operum Tom. I. p. 835. adhuc ancipites habemus, nec soli Lunæ eadem vindicandas censemus.*

§. 14. Coronidis loco adjicimus pulverem argentificum superficialem, ex calcis Lunæ $\frac{3}{4}$ salis ammoniaci, nitri, & salis communis ana $\frac{3}{4}$ subtilissime tritis parabilem, cujus aliqua parte inter digitos binos prehensa si cuprum vel orichalcum fricueris, nitore argenteo mox obducetur. Alii recipiunt argenti in folla diducti *büchlein Silber clemoris tartari*, salis communis ana q. v. exquisite mi-

Unable to display this page

posse, si quæ autem tinctura videatur, illam non ex Luna, sed ex cupri Lunæ à monetariis admixti, cum particulis menstruorum salinorum, puta, nitri, vitrioli, aquæ fortis &c. ad lunam corro dendam aut præcipitandam adhibitorum coalitione emergere, unde & pro diversitate dictorum menstruorum Tincturam Lunæ variare, ut modo sit cœrulea, modo viridis, modo flava &c.

§. 4. Usus Tincturæ propositæ idem attribui communiter solet ac ejus matri Lunæ, speciatim autem in epilepsia is proficius censetur, cum tamen salutaris, si quis inde sperandus fuerit effectus, fortean alkali volatili urinoso salis ammoniaci vel urinæ cum spir. vini oleosis particulis expanso acidum visidumque morbosum obtundenti & discutienti, *cerebrique* poros aperienti & ab infarctu liberanti potius debeatur.

PROCESS. CLXVIII.

Crystalli Lunares.

§. 1.

Lunæ purissimæ granulata vel in lamellas aut bracteolas diducta ℥ij. injice CCtæ, superfunde mox spiritus nitri ℥iij. vel quinque, repone in catinum cinibus vel arenâ repletum ad solutionem, cum insigni tumultuariâ effervescentiâ vaporibus assurgentibus rutilantibus obtingentem, qua sedata suscipiatur calore aucto quartæ aut tertiæ circiter partis affusi menstrui evaporatio, vel superimposito xxco rostrato per destillationem separatio, hinc CCta in locum frigidum reposita crystalli concrenent eximendæ, exsiccandæ, & in vitro benè clauso adversus liberio rem aëris ingressum muniendæ, dum reliquum menstruum continuata & repetita ad pelliculæ usque apparitionem evaporatione similes sistet crystallos.

§. 2. Crystalli adeoque hæ Lunares originem suam debent Lunæ corpusculis minimis, ab affuso nitri spiritu primum solutis, dein cum iisdem concretis, & pro vitriolo Lunæ merito habendis.

§. 3. Evaporatio eum in finem præmittenda, ut, discussis & in auras propulsis menstrui humidi diluentibus ac mobilibus particulis, metallicæ graviores & fixiores cum salinis connubium stabile inire queant.

§. 4. Crystalli colorem exhibent subalbicantem Lunæ depuratæ proprium, aliquando cœrulescentem à veneris consortio emergentem, sed noxium, vomitionum molestissimarum inde metuendarum præsagum.

§. 5. Quod autem in dictis crystal lis Lunæ corpuscula minima, adhæc tamen integralia cum salinarum connubio adsint, reductio earundem in pristinam substantiam ac formam confirmat, etenim si illas ipsas in aq. tepda isol

vas

vas, injecta huic lamina cuprea Lunæ moleculæ instar pulveris albi ad fundum secedent, præmissa exsiccatione decente dein in xlo cum nitri tantillo adjecto in nativam massam fundi solitæ.

§. 6. *Illustris* ROB. BOYLE ad crystallos Lunæ primo collectas æquale pondus crystalloꝝum nitri recipit, singulas seorsim in aqua pluvia destillata solvit, hinc solutiones commiscet, & humiditatem superfluam abstrahit, ad remanentiam massæ siccæ, quam postea in vitro igni arenæ subjicit, eousque temperato, ne materia liquescat, (quod summa cura præcavendum) ut adherentes tamen spiritus menstrui corrosivi abigantur, atq; utrique huic fini obtinendo necesse esse monet, ut massa passim agitetur, quo particulæ aliæ atque aliæ calori & aëri alternis vicibus exponantur, donec in residuo pulvere candido nil sentiat irritativi spiritus nitri.

§. 7. Eidem fini alii posthabita secunda crystallisatione, & evocato post crystallos primo collectas ad siccitatem usque menstruo, calcem Lunæ residuam repetita aquæ affusione edulcorandam, dein in vitro exacte clauso asservandam præcipiunt; dum rursus alii crystallos omnes studio collectas in rorem majali l. aqua pluvia destillata, famulante huic negotio 24. horarum digestionem, de novo solvere consueverunt atque, post particularum ad fundum secedentium rejectionem, solutione per fitrum transmissa & ad medietatem evaporata, crystallos nitidiores colligere maluerunt.

§. 8. Usus crystallos propositis summe amaricantibus catharticæ à particulis salinis cum metallicis combinatis, fibras sensiles ac motrices primarum viarum ad corrugationes crebriores spasmodicas excretorias violenter lacerantibus, ac sub humorum peridromo fluidorum colliquationem fermentescibilem simul concitantibus deducendæ, in hydropse ascite præcipue commendantur, leg. ANGEL. SALA in *septem planetarum terrestrium spagyrica recensione oper. pag. 179.* ROB. BOYLE *de utilitate philosoph. experimentalis in medicina p. 364.*, sive ad gr. ij. in haustu vini calidi, aut Hispanici, aut spiritus Vini aut aqua cinanomi, sive ad exemplum *Illustris* BOYLEI cum mica panis in pilulas redactæ, cum oblata lacte humectata, l. alio hujuscemodi vehiculo offerantur, ne palatum aut guttur attingant ob acerbitem intensissimam; ideoque MOS. CHARAS in *pharmacop. regie cap. XLVI.* consulto monuit, doses harum crystalloꝝum augmentationem ad grana 5. vel 6. recens excogitatam superfluam etiamnum esse, atque ad summum una vice duo grana præscribenda esse, nisi quis experimento pœnitendo discere velit, ejusmodi crystallos majori quantitate exhibitas tunicas ventriculi arrodere posse, ac non secus veneno afficere quam sublimatum corrosivum. Et sane causticam cathartici hujus lunaris noxam satis confirmat experientia, siquidem ex illo ad modum ANGEL SALA paratæ rotulæ sive trochisci cauterium chirurgis præbent acerrimum. Adeoque prudentissime FR. HOFMANNUS in *Clave Schröderiana p. 218.* animadvertit, cum effectus dependeat à salibus adjunctis corrosivis, non nimis crebro crystallos dictas exhibendas esse, alias noxam illaturas, cujus declinandæ gratia in *collectaneis Leydensibus cap. CVIII. pro confortandis visceribus essentiam bacc. juniperi* cum proprio spiritu extractam, & cum guttulis aliquot spiritus vitrioli

vitrioli acidulam redditam, vel Elixir Paracelsi cum spiritu salis dulcificato, alii trag. visceralia cum croco Martis alii ebur absque igne præp. vel spec. diarrh. abbat. & diar. fantal. usurpanda proponunt. Ego nunq. crystallis sæpius nominatis in praxi usus sum, edoctus à DAN. LUDOVICO in *dissert. I. de purgantibus mineralibus, catharticum argenteum pilulari forma datum parum sane in aſcite præſtitiffe. Ceterum menstruum illud, quo purgantes Lunæ crystallos in sudoriferas convertiſſe Illuſtr. BOYLEUM memorat Cl. PECHLINUS in Exercit. de purgantibus, p. 281., nondum innotuit.*

PROCESS. CLXIX.

Lapis Infernalis.

§. 1.

Affinitatis jure præcedenti ſequentem ſubnectimus proceſſum. Accipe Lunæ depuratæ granulatæ aut in folia diductæ \mathfrak{zj} , ei affunde in CCtâ ſpiritus nitri aut aquæ fortis triplum, fiat ſolutio in Arenâ, hujus verò parte tertia dein per evaporationem aut deſtillationem abacta, reſiduum adhuc calens infunde crucibulo germanico nonnihil calefacto, quod pedamento ſuffultum impone carbonum accenſorum igni modico, quouſque inſtar olei craſſi appareat, ſpiritus nitri vel aquæ fortis vaporibus rutilantibus aliquantum diſcuſſis, tunc autem mox ſine morâ effunde in canalem cylindraceum aurifabris uſualem, prius quoq; calefaciendum & ſebo probe illinendum, demum poſt refrigerationem ſuccedentem eximatur & in vitro exacte clauſo aſſervetur.

§. 2. Natales itaque ſuos lapis nominatus aut cauterium hoccelunare debet particulis lunæ metallicis cum ſalinis acidis fixis poſt ſolutionem in ſubſtantiam ſolidam condenſatis, à quibus etiam ponderis incrementum ſuſcipit, ita ut lunæ \mathfrak{zj} . lapidis infernalis ad $\mathfrak{z}\beta$. l. $\mathfrak{z}\nu$. futurum ſuperpondium largiatur.

§. 3. A ſalinis iſdem fixis vim ſuam adipiſcitur cauſticam, magis quàm in cryſtallis intenſam, ob particulas ſalinas plus concentratas & aqueis plurimis dimotis intimus combinatas.

§. 4. Quoad encheireſes id præcipue obſervandum, ut quamprimum ſolutio crucibulo infuſa fuerit, hoc igni medio impoſito ejusdem moderamen attendatur, ne ſolutio extra oras ebulliendo aſſurgat, aut in guttas profiliendo adſtantium vultum aut manus graviffime lædat.

§. 5. Iſthæc porro ſolutio, ubi olei conſiſtentiam acquiſiverit, illico effundatur in formam cylindraceam, ne ignis impetu diutius continuato ſalinorum etſi fixorum ſpiculorum violenta expulſio ſubſequatur, calcem debiliorem cauſticam relictura.

§. 6. Aſſervandus ceterum lapis nominatus eſt in vitro clauſo, ac arcendus aëris ingreſſus, deliquium alias ejusdem effecturus.

§. 7. Usus ex nomine patet, nempe enim portio propositi cauterii loco designato, e. g. pro parando fonticulo, imposita, atque, ne latius serpendo loca vicina depascatur, foramini centrali circuli emplastici circumpositi, aut pennæ anserinæ circulari segmento inclusa, mollem depascitur cutis carnisque subjectæ substantiam, nec minus excrescentiis carnosis, verrucis, & fistularum callosis ostiis absumendis inservit,

PROCESS. CLXX.

Auri genealogia & docimasia.

§. 1.

Aurum χρυσός, Metallorum rex, Solis figura à chemicis exprimitur, atque Sol etiam terrestri nuncupatur, quem enim corporis splendorem inter planetas nobilissimos Sol nactus est, eandem luminis & fulgoris dignitatem inter alias aliorum metallorum species hic unus obtinet, vid. ANGELUS SALA in *septem planetarum terrestrium spagyrica recensione* p. m. 181. Est autem metallum perfectissimum mercurio copioso sulphure cum terra salina fixa firmissime combinatis & ad summam maturitatem evectis constans.

§. 2. Metallum dicimus perfectissimum, quia summè perfecta in eo deprehenditur principiorum unio, & uti Poeta spagyricus exclamat,
cuncta adeò miris illic compagibus hærent.

mexumque habent nunquam metuentem ab ignis violentia dirumpi, siquidem Gasto Claveus professione quidem Jctus, rei tamen chemice peritissimus, in apolog. chryso. & argyro, cum auri purgatissimis 3j. in ea vitraria fornacis parte collocasset, ubi operarii vitrum liquatum in continuo fluore servant, inibique in jugi fusione per bimestre temporis spatium reliquisset, idem nil quicquam aut ponderis aut fixitatis deperdidisse notavit, conf. GEORG. AGRICOLA l. 8. de *natura fossilium sub initium*, ideòque Alchymistarum cum HELMONTIO exclamatio, facilius esse aurum componere quàm destruere jamdudum intonuit.

§. 3. Et Mercurium quidem copiosum Soli inesse, præterquam quod arguere videatur symbolica ejusdem cum Mercurio vivo amicitia, nec non ductilitas, siquidem ex singulis ejus denariis quinquagenæ pluresque bractee senum digitorum longæ efficiuntur, talem etiam currentem ex Sole produci posse KUNCKELIUS in *Laborat. chymici* part. 3. p. 362. Deum testem advocat, atque assertum suum tam verum esse pronunciat, ac se regnum cælorum visurum confidit; qualem tamen ANGELUS SALA l. c. p. 183. strenue olim negavit, & ROLFINGIUS inter non entia recensuit. Sulphur solare ex calore in Sole candente diutius permanente, quem ob idem cauterii actualis munus exequi valet, & colore flavo, nonnulli demonstrare allaborant, nam cum sulphur purpureum plerumque sit, reliqua auri massa candida, ex purpurearum ac candidarum particula-

rum

Unable to display this page

rum invenitur, cujus massas Hispani Palacas Germani *gediegen Gold* nuncupant, & ejusmodi auri meri massulam in metallis repertam, aurinodus *κέρπον ἀδάμας* nominatam, memorat BECHERUS *physic. subterr. lib. I. sect. VI. c. IV. p. 508. similiter KIRCHERUS l. c. p. 210.* ex Francisco Diviedo narrat inventum fuisse in Hispaniola puram puram auri massam 3600. reales ponderantem, *Illustr. ALOYSIUS FERDINANDUS COMES MARSIGLI in prodromo operi Danubialis p. 38.* aurum obryzum à Boza, aurum circa vetero. solum *altsobl* in agris supra terram inveniundum, item in montis ibidem à juniperoto nuncupati superficie satam auriferam sive filamenta auri culmis aristarum illigata, aurum finissimum ad Tibiscum, purissimum Ecefiense, cremnizense, tum reliquum heic atque illic per durissimos filices disseminatum indicat: Pariter aurum vegetabile instar fili contorti è terra prognatum pondus 3ß. & 3üj. longitudine autem ulnam adæquans recenset P. J. SACHS in *Misc. Nat. Curios. Decur. I. Anni I. Obs. 131.* vitem supra auri venam prognatam, cujus truncus non solum totus aureis veluti filis obvolutus fuerit, sed & in quibusdam granis seu acinis auri obryzi granula inventa fuerint, J. J. BECHERUS *Metallurg. part. I. p. 2. fidem facit. In Tago Hispania, Pado Italia, Hebro Thracia, Puteolo Asia, Gage India aurum ex fluminum ramentis colligit PLINIUS hist. naturalis l. XXXIII. c. 4. jamdum notavit, nec minus in Germania fluviis Rheno, Albi, Sala, Schwarza auri lamellas colligi vulgo innotuit, & speciatim JOH. FREDERICUM Saxonia Electorem torquem aureum collectum aureo ex sabulo Albis fluvii marcarum quindecim cum dimidiâ recensuit JOH. SAMUEL STRYCKIUS in diss. peculiari de auro obryzo & argumento pustulato Witeberge habita cap. I. §. 2. In Helvetia aurei sabuli feracem esse Rhenum, Emmam majorem & minorem, urtenam, ursam, arolam ad arcem birsellum & addam sive aduam apud Rhetos testatur WAGNERUS in hist. helvet. artic. 7. p. 346. conferatur solertissimus Naturæ mysta & interpres eruditiss. D. D. SCHEUCHZER Fautor noster honoratiss. in denen Natur-Geschichtem des Schveizerlandes part. 2. p. 21. & 22. Fluvios auriferos silesiacos descripsit Cl. LEDELIUS M. N. C. Decur III. Ann. I. obs. 2. Præterea ex mineris ipsis efflorescens aurum purum instar pilorum minimorum contortum ipsemet ego asservo, alias autem quod è terra effoditur scintillis lucentibus resplendet, quale lapidi lazuli, (de quo tamen dubium movet JOH. STEPH. STROBELBERGER c. 9. de confect. alkermes, vid. M. N. C. Decur. II. Ann. V. Schol. ad observ. XXXVIII.) aut scissili albecanti aut lapidibus siliceis punctulis purpureis interspersis vulgo quartz adhærere solet, in venis autem propriis vel saxis splendore candidis inest, vel pyriti proprio punctulis & lineolis aureis vel purpureis persperso, quandoque in glebis, quandoque in arenis reperitur & colligitur, vid. BECHERUS in supplemento I. ad physicam suam subterrancam c. IV. p. 607. qui ibidem ab Helveto quopiam lavandæ arenæ auriferæ operam navante Brusellæ non procul à spirâ se accepisse addit, quod ex arena Rheni colligitur, non aliunde ex venis subterraneis illuc provenire, sed in ipsa aqua, littore præsertim, in arena mediante sole generari, atque id experimento demonstrasse, arenam enim, unde aurum lotionæ semel separaverat, soli exposuisse, & post aliquot tempus, facta lotionæ denuo aurum invenisse, præprimis quod auriferæ arenæ in locis ab omni montium venarumq;*

metal-

metallicarum vicinâ remotissimis etiam reperiantur quidem prope albam uno saltem milliari ab Hamburgo, loco a. venis montium subterraneis longissime dissito collectum aurum Cassius novit. Perplacet tamen hîc mihi *ἐμπειρίας* *Excellentissimi* STAHLII in *Specim. Beccheriano Membr. V. §. 25.* erudite suspicantis, illos fluvios qui majori copia auri ramenta monstrant, verâ ductuum l. venarum auriferarum ramenta gerere, & vel è montibus è quibus oriuntur hæc provolvisse, sive à fretis, quibus coëscuntur, à talibus ibi ductibus abstergendo & abradendo corripuisse: ast illud tamen hætenus nondum fefellisse, quod fluvii, quibus quotannis magna copia lignorum pinguium resinosorum abiegni pinei piceae fertur atque advehitur, *Flüsse vvor auf Brandt und Bau-Holz geflößet vvirtd*, auri feraces existant, his autem lignis sub illa fluitatione de resinosa sua substantia non parum detrahi, vix ulli hominum ignotum esse nedum dubium. An verò ad imprægnationem ejusmodi arenarum pantaurea, cujus meminit idem CASSIUS *de auro cap. V. p. 13.* forteam concurrat, num vero ex ejusdem mente operationibus radiorum solarium & è terra ascendentibus evaporationibus sulphureis cum principio mercuriali ab aëro accersito genesis illa auri debeatur, alii me sapientiores judicent. BASIUS VALENTINUS *operum chymic. L. 1. c. 18. ab experientia edoctus scriptum reliquit, am allerbesten seye das Gold in Seifen, Seifen aber seyn Erdsfarbige Quellen, an vvelche sich das Metall gern leget, die quellen von unten auf, und sind man sie offte ganz verguldet, denn sie vverffen solche Farben übersich*; hoc aurum autem præcipue in Bohemiâ formam granorum & massularum habere, quandoque pisi esse magnitudine, præsertim post magnas inundationes, vel etiam ex lapillis nigris excoqui, in quibus scintillarum aut bractearum instar micet adnotavit CL. KÖNIGIUS *regni mineralis specialis sect. 2. c. 2. p. 7. plura leg. apud citatum BECCHERUM physica subterraneæ lib. 1. sect. VI. c. 3. p. 508. & seq.*

§. 6. Atque hucusque quidem verba fecimus præcipue de auro nativo puro, nunc ulterius sermo continuandus erit de auro mineris aliis permixto, quod quia ignis examen sæpius sustinere debet *περὶ πύρωμα* dici consuevit. Primus ergo ad aurum ab ignobiliorum metallorum & recrementorum variorum consortio separandum modus esse per cineritium examen vulgo *die Bleyprob*, ubi arenæ auriferæ elutæ aut mineræ auro prægnantis pars una cum pulveris fusorii communis (ex tartar. Rhenani p. ij. & nitri puri parte l. carbone vivo accensis resultantis) partibus duabus mixta in crucibulo funditur in regulum, (pro hoc autem facilius obtinendo tantillum vel solius salis marini fusi vel pulveris carbonum sale & nitro remixti superius sub initium statim instar tegminis inspergitur,) regulus dehinc à scoriis separatus cum saturni granulati partibus iij. iiij, ad sex usque pro minerarum diversitate, supra capellam sub tegula fornicata in furno domesticastico igni exposita ad fulmen usque excoquitur, eodem modo, *quem supra in procces.*

CLXVI. §. 6. *descripsimus.*

§. 7. Secundus modus est per fusionem cum Antimonio, quando hujus sex circiter partes in crucibulo funduntur, liquefacti auri pariter fusi pars una immittitur, vas ab igne remotum concutitur, ut regulus subsideat, qui dein in crucibulo oblique in carbonum igne collocando, aliqua ejusdem in lateris summitate effracta parte, flamma

& folle ramdiu urgetur, donec antimonialis regulus effumando in auras dispersus aurum in fundo relinquat desideratum, persuasi enim sunt chemici antimonium veluti lupum ignobiliorum metallorum reconditas particulas quasi devorando secum in auras abripere, aurumque purissimum relinquere: at enim verò cum chemici sagaciores deprehenderint, ejusmodi aurum in aqua regia solutum nihilominus deponere quandam pulveris albi lunaris prosapia portionem, alias insuper susceperunt aurum deparandi encheireses.

§. 8. Modus siquidem tertius obvenit per cæmentum, dum aurum laminatum tantillo urinæ humanæ humectatum in pyxide cæmentatoriâ alternatim facta pulveris cæmentatorii & lamellarum aurearum stratificatione, per quinque vel sex horas in igne calcinatur, atque à venere aliisque impuritatibus liberatur: cæmentatorius autem pulveris communiter ex farinæ laterum part. viij. vitrioli ad rubedinem calcinati & salis marini fusi part. iij. nitri puri part. ij. & salis ammoniaci part. i. pulverisatis & mixtis conficitur.

§. 9. Modus quartus habetur quartatio, quæ peragitur recipiendo \mathfrak{D} ti part. iij. & auri part. i. & facta utriusque in crucibulo forti liquatione, ac postea in laminas diductione, vel mediante transfusione massæ fusæ supra scopas betulinas in cupa aquæ immerfas impetranda granulatione, demum decenti subsecuta exsiccatione, in CCta aquæ fortis triplum affundendo, sic obstetrice calore argentum solvetur, auro sub pulveris nigri specie ad fundum secedente: ubi autem in aqua forte aurum omne subsedit, illa per dacantationem effusa, nova iterum iterumque affunditur, atque coctione cum bullularum elevatione ad intimiorem solutionem per dimidiam horam adhibita, si quid adhuc argenti auro adhæserit, separatur, atque cum aqua forte effunditur. Residua auri calx pura puta & ceratiorum xxiv. bonitatem adeptæ, aqua fontana vel pluvia edulcoranda, vel puriorum cinerum lixivio abluenda, denuo resiccanda, atque cum borrace vel ad coloris exaltationem cum sale ammoniaco aut nitro fuso liquata canaliculo cylindræo excipienda est. Eodem modo quoque instituitur quartatio cum tribus auri partibus & lunæ part. I. in aqua regia solvendis, tumque aqua regia aurum solutum intra poros suos recipiendo argentum sub forma calcis candidæ ad fundum cucurbitulæ dimittit, plura addere non vacat, quisquis verò ulteriorem laborum circa auri metallargiam instituendorum noticiam sibi comparare voluerit, evolvat LAZ. ERCKERS *Aula subterræn. Lib. II.* GEORG ENGELHARD LOHNEYSSSEN *Bericht von Bergverck part. VII. p. 129. & seq.* ANDR. LIBAVII *Comment. alchym. part. II. lib. V. de docimasia artis probatorie part. II. c. V. & seqq. p. 107.* OL. BORRICH. *Docimastices metallic. §. 31. & seq.* MODESTIN. FACHS *Probierbüchlein p. 66. & seqq. & appendic. p. 102. & seq.* CHRISTIAN CARL SCHINDLERS *metallische Probier-Kunst c. LIII. & seq.* DAVID KELLNERS *Scheide-Kunst*, MOSIS CHARAS *pharmacop. regie c. XXXVIII. & seq.* des gereisten Pilgrams *Einleidungs-Faden zum chymischen und Alchimischen Labyrinth.*

§. 10. Coronidis loco liceat appendere egregia duo experimenta, quæ industriæ Cl. CASSII debemus: Alterum quidem, quo aurum solum in silicibus quibusdam & arena dilitescens proditur, vix: Si minera elota aqua regia solvatur, solutio aqua simplici copiosa diluatur, atque stanni lamina injiciatur; quod si enim aliquid auri sublit, solutio confestim colorem eleganter purpureum induet, & stannum odore suo auro alias infectis

infestissimo imbuendo aquam atomos ejus purpureos ad se rapiet, secus si, nihil: alterum splendidum pulverem aureum pictoribus in usum eximium cessurum suppeditat; nimirum auri drachmæ duæ solvantur in aqua regis, solvantur itidem æris viridis unclæ duæ in aceto destillato, confundantur solutiones, & dein largissimè affusa aq. fontana in vitro per aliquot dies quiescere permittantur: apparebunt filamenta ad instar fili serici per liquoris compagem dispersa, & aurum sensim in atomos minutissimos pulcherrimi splendoris aurei, pro scopo pictorio utiles præcipitabitur & fundum petet. Quod si solutionem Mercurii sublimati cum solutione auri jungas, additâ pariter fontanâ idem obtinebis.

§. 11. Ceterum aurum à sordibus externis repurgatur per ablutionem cum lixivio ex sulphure & sale communi parando: color autem ejusdem pallidior exaltatur sequenti modo: Recipe salis ammoniaci nitri viridis æris ana, misce cum aceto, ut pul-ticulæ consistentiam acquirant, hac mixtura aurum obline, igni impone, usque dum nigrescat, hinc in urinam injice, demumque scopis aquæ intinctis absterge.

§. 12. Pulvis deauratorius superficialis impetratur, si auri folia in aqua regia solvantur, solutioni telæ lineæ subtilissimæ in partes discissæ immergantur, dein quamprimum solutionem imbiberint eximantur, in aere exsiccentur, ac tandem in crucibulo comburantur, tunc n. remanebit pulvis fuscus, quem si digitis aliquantulum humectatis prehensum vasis argenteis affricueris, inaurationem habebis superficialem; *vulgo vocant das kalte vergulden.*

PROCESSUS CLXXI.

Auri usus Medicus & singulatim Croci Solis.

§. I.

PRIUSquam pauciorum aliquot medicamentorum ex auro descriptionem proponamus, non abs re fuerit, tantisper prius inquirere, num auri aliquis in medicina possit esse usus, præsertim cum *Cl. LUDOVICI in pharmac. modernorum seculo applicanda differt. l. censeat*, satius esse si Medicus hoc ævo sibi è medicamentis aurum, quam ex auro medicamenta paret, & non sine aliqua probabilitatis specie acutissimus *J. D. MAJOR in cap. XVIII.* Genii errantis dubitet, num compactissimum illud naturæ ens in molli prorsus ac lubrico utre ventriculo radicaliter discerpatur, in quo videlicet nec molam sat agilem pro contritu illius, nec menstruum semper indubitata fidei pro solutione, nec caloris gradum appropriatum pro vaporatione ac sublimatione congrua reperite est, ut potius aurum crudum assumptum forma pristina aut cum recrementis rursus transire, aut papillaribus intestinorum villis ambitiosè implicari diuque hæreere videatur: At enim verò cum

cum aurum à blandis etiã menſtruis ac ferme inſipidis ſuam patiatur reſolvi compagem, ſicuti inter alios teſtatur chemicus experientiſſimus OL. BORRICHIUS in *Hermetic. Egyptior. & chemicorum ſapientia vindicata lib. 2. c. 2. p. 306.* ſe nullo adhibito igne, ſolo aceti communis phlegmate, levi duntaxat prævia circumſtantia, ex auro purgatiffimo Tincturam viridiuſculam elicuiſſe; ecquis adeo præfracte negari auſit? liquori gaſtrico blande falſo, elãſtica ſpirituum energia quam maxime agili, concurrente ventriculi ac diaphragmatis concuſſione perenni, ſimulque ſubſerviente animato vitali ſanguinis calore, digeſtionis opem pariter ferente, efficaciorẽ in auri texturam recludendam potentiam ineſſe; nam & fortean hĩc quod violenta nequit peragit tranquilla poteſtas. Et ſanẽ ZACHARIAS à PVTEO in *clave medica & ſpagyrica, referente Sennerto de conſenſu & diſſenſu chemicor. cum Ariſtotelicis & chemicis cap. XIX. annotavit*, patavii in gallinã poſt margaritam aureis cucullis circumcirca obductam ab ipſa devorata, elapſo 4. aut 5. horarum ſpatio poſtea diſſecta, in ventriculi orificio una cum margarita inaurem calidiſſimam, tactuque ceræ aut paſtæ inſtã inventam, & ipſius ornamenta pene ab ejusdem calore conſumta, atque tertia ponderis parte, cum altera inauri ad examen libræ ponderata, abſumta inventam eſſe; ne dicam de gallinã, quæ poſtquam quatuor volumina auri malleo in ſoba ducta comederat, in pectore tres lineas pure aureas habuit, quaſi ab artifice aliquo inductæ fuiſſent, ſi fabula vera D. FRANCISCI WENDLERI à SENNERTO *ibid. citati, cujus tamen certitudini videtur adſtipulari hiſtoria veriffima à Ms. CHARAS pharmacop. regia Galenic. c. XX. p. 266. recensita ex obſervatione PETRI COUDERI*, qui in excrementis caponum poſt octo ſelibras gallicas auri foliati ab ipſis pluribus vicibus deglutitas, in collectis & calcinatis excrementis, Mercurio vivo ad amalgamationem auri forte ibi latentis uſus, exhalatione Mercurii cum auro amalgamati facta, hocque poſtmodum cum borrace fuſo, reperiſſe ſe tantum circiter duas ſelibras auri, gravitate quidem donati, colore v. quàm auri vulgaris pallidiore narravit; inde concludit citatus Charas, inſigne illud ponderis decrementum ac coloris depravationem in auro non contingere potuiſſe, quin nonnullæ ejus particulæ in propriam caponum ſubſtantiam tranſitum feciſſent. Nec verò neceſſe eſt aurum in ſuccum & ſanguinem converti, ſiquidem non uti alimentum uſurpatur, ſed ut medicamentum, cujus operatio potiſſimum vel in alterando vel evacuado conſiſtit, ut adeo omnino ego perſuaſus ſim, aurum actuatione energerica ab Archeo noſtro vitali ſuſcepta ſanguinis & ſpirituum motum inteſtinum ſulphure ſuo ſolari mediante mercurio explicito reſtaurare, terra ſalina fixa acida aliaque acrla ſalina ſpicula alias rigidiſſima, abſorbentibus & invertentibus aliis non cedentia, infringere, pondere demum inſigni & inſuperabili obſtructiones reſerare, cohæſiones ac *ſcœcis* humorum diſcutere, adeoque motum etiã fluidorum catholicorum, indeque pendentes per diaphoriſin diuriſin & certo reſpectu per alvum ſecretiones & excretiones potenter promovere. Adeoque *Illustr. ROBERTUS BOYLE in tract. de utilitate philoſophiæ experimentalis in philoſophia Exerc. V. cap. V. ſ. 2. ἀκριβώς* aſſeruit, ſe eorum ſententiæ, qui foliorum auri, rubini, ſapphiri ſmaragdi aliarumque gemmarum, tanquam rerum à ſtomachi calore digeri neſciarum uſum internum rejiciunt, non accedere, ſtomachum quippe non ſolius caloris ratione

agere,

agere, sed forte dissolventi quodam subtili, quod omnia calori languidiori impossibilia peragat, præditum esse arbitratus est, atque experientia confirmatus in parænesi ad usum simplicium medicamentorum §. 6. Tincturam certam auri quam maximè deprædicat.

§. 2. Porro J. C. CLAUDINUS in *append. lib. de ingressu ad infirmos rectissime erroris insinulavit FALLOPIUM, perperam negantem, dari aquas auri naturam participant, hac ratione ductum, quod ob ejus soliditatem nil inde abradere possint* p. 171. *Aliter sentiens ANDR. CÆSALPINUS extinctionis auri in jussulis lib. III. de metallicis c. 3. jamdum meminit, & eandem priscis commendatam fuisse CLAUDINUS in sect. II. citati libri innuit, quam veluti novum remedium in usum revocavit FR. JOS. BURRHUS, persuasus, ramenta quedam minima abscedere & id ex pondere imminuto patere, ceu pluribus hypothesein suam confirmare contendit in Epist. IV. de oculis p. 44. ad immortalis gloriæ virum TH. BARTHOLINUM perscripta, atque illi ὁμολογῶν quodammodo fuit J. D. MAJOR in genio errante cap. XXXIII. disertis annuens verbis, si ullo artificio fixiores auri particulas sperandum est à reliqua tote compage discutì valere, per viam extinctionis omnium maxime discuti in madores assumptos certi generis, sagaci dexterâ postmodum rursus colligendas, subnexa tamen in fin. cap. XXXV. acuta & faceta ad hanc auri extinctionem epigraphæ.*

§. 3. Præterea auri folia ad multas recipi solent compositiones, quæ ipsa tamen pretium magis quam virtutem augere videntur: quid enim quæso in una dosi contentum dimidium auri foliolum præstabit, imo quid præstabunt 10. aut 20. folia auri, cum 200. aut 300. vix ὀβ. adæquent, prudenter advertente ZWELFERO in *Mantiss. spagyricæ cap. I.*, dum porro eadem vel plicis ventriculi immersa hærebunt, vel villis intestinorum implicita detinebuntur, donec per guttur inferius cum alvi scybalis rejiciantur, quamvis illa ad oculorum blanditiem, atque vulgi ingentem in aurum fiduciam habentem opinionem retinere necesse sit, quod si enim folia dicta in pulvere rubro pannonico deessent, hunc certe fæx urbis populus ne ullius assis æstimaturus, & medicum & pharmacopæum inscitæ aut doli nomine suspectos esset factururus, uti optime judicavit FR. HOFMANNUS in *Clave Schröderiana* p. 108. adeoque & hic mundus regitur dicam an decipitur opinionibus.

§. 4. Alia tamen de auri scobe & pulvere ac limatura ratio militat, cujus pro dosi ὀβ. ad ὀj eas omnino exserere valet virtutes, quas paulo ante designavimus, & alias descripsit ZACUT. LUSITAN. *Medic. princip. bistor. lib. I. Quest. XXIV. p. 287. & seq. Inter composita eximius est pulvis ANTON. de Pozzis excellentissimi quondam Archiatri Cæsarei à ZWELFERO l. c. descriptus, nec minus à GODOFREDO DAVIDE in discursu chemico de medicina Magnatum Artic III. celebratur pulvis aureus Electorals Colonienfis ex auro resoluta constans.*

§. 5. Quod reliquum est, ut remediorum ex auro parabilium felici usu comprobatorum aliquod demus specimen, crocum auri exhibebimus seq. modo parandum. & auri finissimi in folia diducti ℥ij. niiri optime purificati ℥v. alum. ℥iiij salum. communis ℥iib. pulverisata pulverisanda cum auri foliis exacte misceantur, ac CCtæ vitreæ loricatæ immittantur, superaffusa aquæ simplicis sufficiente quantitate pro solutione dictorum salium;

Unable to display this page

lis, donec effervescencia nulla amplius suboritur, mixturaque turbata conspiciatur: tunc superfundatur aquæ pluvie quintuplum aut sextuplum, sic ad fundum deturbabitur successive calx flava, post filtrationem institutam in charta emporetica remanens, crebra novæ aquæ affusione edulcoranda, & in loco temperate calido ad evitandam fulminationem exsiccanda.

§. 2. *Ætiologia* potissimum sollicita est de causâ fulminationis pulveris *νεραυνο χρυσος* vel *νεραυνοβόλος*, quam quidem recte deducunt à nitro, in aqua regia per alkali vel fixum vel volatile regenerato, cum sulphure solari sub accensione ab igne motum concipiente elasticum, quem tamen cum nonnisi cum violenta particularum salinarum fixiorum renitentium explosione exsequi possit, necesse est similem hinc induci fragorem, ac *supra in processu XXXVII.* de pulvere fulminante, à particulis nitri cum sulphureis ab igne incallescencia nactis flammeam & vi propria elastica sese expandere entibus, tunc autem simul salino lixivis particulas reluctantes cum impetu discutientibus, & sic carceres quibus detinebantur effringentes, talem excitari pronuntiavimus.

§. 3. Ubi insuper notandum, pondus auri sub præcipitatione accrescere, ita ut ex 3j. auri calcis fulminantis ʒiiij colligere liceat, & quidem à corpusculis salinis sub solutione & insecuta præcipitatione auri connubium intimius subeuntibus.

§. 4. Saturationis vero punctum, cum primis ex cessante post liquoris præcipitantis instillationem repetitam effervescencia, probe observandum est, dum præcipitationem etiam à solutione lixivii ex nitro & tartaro parati instillata succedere nonnulli deprehenderunt.

§. 5. Ceterum aurum fulminans cochleari exceptum & carbonibus impositum deorsum fulminare communiter, statuitur ob terram auri paulo fixiorem & minus permeabilem, *vidi verò hîc in pharmacopœa principali aulica Onoldina idem cochleari argenteo exceptum & thalero argenteo gallico obtectum ad notabilem fornicis altitudinem sursum projectum esse, atque hinc tanto cum impetu percussus fuisse, ut adstanti Serenissimæ principissæ magnum imminuerit periculum, qualem observationem etiam habuit KÖNIGIUS in regno minerali speciali sect. 2. cap. 2. effectum autem talem pharmacopœus aulicus censuit præcipitationi cum spiritu sali ammoniaci volatili urinoso imputandum, minus vero alteri cum Ol. tartar. p. d. factæ succedere.*

§. 6. Usus auri fulminantis habetur catharticus pro sordibus alvi acidoviscosis eliminendis efficacissimus, qui quidem potissimum dependet à particulis salinis cum auri calce intimius junctis, atque ob fixitatem plicis & villis primarum viarum immorantibus, & ob acrimoniam calciformem metallicam concentratam potentius fibras ad contractiones spasmodicas excretorias extimulantibus, sed & ubi ulterius diductæ fuerint, in fluidis catholicis colliquationem fermentativam concitantibus: datur autem lactantibus propter mucum viscidum ex lacte coagulato in ventriculo congestum ad gr. i.; ETTMÜLLERUS in *valetudinario infantili* c. 3. §. 9. idem singulariter laudat contra tormina infantum, pertinacemque alvi obstructionem, & imminentem exinde epilepsiam,

atque infanti aliquot dierum aut etiam unus septimanæ gr. i. cum gr. iij. nitri depurati, imo solum etiam in iis, qui aliquot sunt septimanarum, ad gr. ij. vel iij. cum lacte vel vehiculo aqueo idoneo appropriato propinare suadet; non minus *Excell.* LENTILIUS Fautor noster honoratissimus, auri fulminantis gr. ij. ℞ arcani duplicati gr. iij. ceu anchora sacra se sæpius usum esse, scribit in *Eteodromo An. 1709. p. 135. ℞ 502.* Celeberrimus practicus Anhornius in *M. N. C. Decur. III. An. 3. Obs. 88. histor. 9. p. 163.* adversus insultus epilepticos auri fulminantis gr. ij. cum totidem pulveris jalappæ granis in sirup. violacei cochleari dimidio subactis mane ℞ vesperi exhibitis usus est, jussulis bordeatis crebro simul propinatis, ℞ clysmate ex lacte ℞ Ol. chamæmeli ℞ terebintbinæ paxillo injectis. Ego ut ingenue fatear parvus sum in auri fulminanti prabio, cum dosim aliquot granorum nonnunq. infaustum reliquisse eventum recorder. ROLFINGIUS honorati suecico Pannero gravissimo dolore colico infestato, clysteribus aliquot officium non facientibus, commetâ alvo per auri fulminantis gr. vj. cum cochleari pleno vini Generali exhibita, admodum profuisse memorat chemiæ in artis formam redactæ lib. V. sect. 2. c. 27. p. 339. DAN. LUDOVICI in pharmacia modernorum seculo applicanda dissert. I. de purgantibus mineralibus p. 182., in febb. ardentibus ad diarrhoeam tacite inclinantibus, inconsideratius inter tot commodiora ad ciendos sudores datum, alvum præter intentionem satis, imo funeste pene movisse, observavit.

PROCESS. CLXXIII.

Bezoardicum solare.

§. 1.

Impetratur, si reguli Antimon. Martis pulverati ℥iiijss. cum foliorum auri 13j. exacte misceas, post in crucibulo mixturam continuo cum bacillo ferreo agitando fundas, postea in conum fusorium effundas, rursus in pulverem subtilissimum conteras, cum adjecto nitri triplo crucibulo candenti ad detonationem per vices injicias, postea per horulæ spatium in igne ad calcinationem subeundam relinquant, demum calcem residuam iterata aquæ affusione edulcores, & exsicces, atque ex aqua hac per evaporationem decentem institutam nitrum antimoniatum colligas, his per omnia observatis modis, quos in process. I. de Antimonio diaphoretico tradidimus:

§. 2. Atque eapropter quæ circa ætiologiam hîc notanda veniunt, ex citato proc. I. & IX. perspicui poterunt.

§. 3. Participare autem hunc regulum Martialem de auro, ex substantia ejusdem compactiori, ponderis incremento, & colore post contusionem in pulverem ejusdem factam obscuriore ad fuscum vergente, colligere licet.

§. 4. Usus ferme idem ac antimonii Martialis diaphoretici, præstat verò insuper singularem effectum in noxis à Mercurio vivo vel interne assumpto vel extrinsecus suscepto relictis, & aliis in lue gallica, arthritide inveterata, rheumatismatis-

matismo, scorbuto, parâsi ex colica, tremore artuum, paralyfi, tûm & cruditate ventriculi acida ejusque comite indeviduo ardore efficacîæ habetur non spetnenda.

PROCESS. CLXXIV.

Tinctura solaris Antimonii.

§. 1.

Accipe Antimonii Ungaric. optimæ notæ part. iij. auri foliat. part. i. exacte mixta fac ut in crucibulo cum nitri triplo fundantur ad reguli subsidentiam, post diffringe crucibulum refrigeratum, separato regulo scorias collige, iisque in pulverem contritis spiritum vini superfunde, & digestionem suppetias necessarias ferente tincturam prolice egregie rubentem.

§. 2. Emergit igitur tinctura potissimum à particulis Antimonii sulphureis, fortean cum aliquibus sulphureis auri superficialibus moleculis mediante nitro alkalisato solutis & explicitis. Dixi studio fortean, cum certitudo adhuc dubia sit, & de sulphure auri interno ego persuasus sim, id adeo inseparabili nexu reliquæ auri compagi firmissime coherere, ut vix separari se patiatur, & si quid etiam auri inde separatum per menstrum fuerit, existimo præsentem tincturam solutionis integralis potius a timorum auri, quàm tincturæ veræ, à sulphure auri separato oriundæ, nomen mereri.

§. 3. Nec enim mihi obtigit adeo esse felici, ut vel Tilemanni experimenta circa veras & irreducibiles auri solutiones facta, & à Celeb. LANGELOTTO typis exscripta, vel tinctura auri pretiosissima per XXX cum evebenda HAGEDORNII, cujus in *M. N. C. Decur. II. Aur. III. Obs. 28. p. 86. meminit, mihi innotuerint.*

§. 4. Usus videatur suprâ in Proc. XII., si quis tamen peculiarem cordialem & corroborantem vim huic tincturæ vindicare voluerit, ei dicam haud impingemus grandem.

PROCESS. CLXXV.

Gemmæ artificiales.

§. 1.

Gemmarum generationem, si quisquam, sane inter recētiore*s ἀκριβώς* descripsit ROBERT. BOYLE, quando in peculiari specimine de origine & virtutibus gemmarum gemmas pellucas à primo ortu liquidas esse declaravit, idque tum ex ipsarum diaphaneitate, tum ex determinata ac regulari figura, item quod in crystallis alia corpuscula conclusa visa fuerint, comprobavit: colorem autem vel à fluore aliquo metallico admixto, vel ab exhalatione tingente demum supervenire non improbabiliter censuit, præprimis cum non longe à metallorum aut mineralium fodinis gemmæ erui soleant.

§. 2. Imitatur ergo naturam ars veluti ejus simla, simili prorsus modo gemmas artificiales, amalsa, encausta & fluores Germanicè *flüss ditzos* producents:

& ad has quidem primo requiritur veluti corpus, certorum ingredientium in igne fusibulum mixtura, quam frittam & germanicè *das gemmeng* vocant, cui dein tincturam suppeditant metallicæ aut minerales particule igne fusorio vehementiori in subsidium advocando.

§. 3. Frittarum interea compositio variat. vel enim recipiuntur silic. calcinator. & nitri puriss. à lb. borrac. lbß salis tartari $\frac{1}{4}$ lb. arsenicali alb $\frac{1}{8}$ lb. vel silic. calcinat. lbj. nitri purificat. ℥viij. borrac. venet. ℥iiij. Arsenici albi ℥ii. vel vitri venet. puriss. ℥viij. borrac. ℥ij. nitr. ℥j : vel silic. calcinat. lbj. salis tartari vel ciner. clavellator. purissimor. lbß. borrac. ℥iiij. singula autem enumerata ingredientia seorsim in pulverem subtilissimum conteruntur, & per poros cribri angustissimos transmittuntur, dein exquisitissime, miscentur atque ad usum servantur.

§. 4. Jam ut tinctura pro hac vel illa gemma obtinenda impetretur, ulterius metallicæ vel minerales particule admiscendæ sunt. Nempe enim e. g. pro Sapphiro obtinendo.

℞. Fritta ℥vj. Minij optim. ℥x. Zaffaræ ppt. ℥ij.

Magnesia pedemontan. ℥j. M.

Vel ℞. Fritta ℥vii. Zaffar. g. xxxij. Magnes. gr. vj. M.

Vel ℞. Fritta lbj. smalti gr. x. ad. xij. M.

Pro Rubino: ℞. Fritta ℥vj. croci veneris ℥ß. fol ☉ numero xij. M.

Pro Smaragdo. ℞. Fritta ℥iiij. Minii ℥x. virid. aris ℥iiij. croci martis cum aceto facti ℥ß. M.

Vel ℞. Crytalli montan. in crucibulo obtecto duodecies calcinata, & toties in aq. semper recenti affusa extincta, post in pulverem contrita ℥ij. Minii ℥iiij. quæ ubi exacte mixta fuerint, adjice virid. aris calcinati gr. XLVIII. croci Martis cum aceto facti gr. viij. M.

§. 5. Quamcunque ergo ex his gemmis conficere volueris necesse est, ut frittam cum suppeditante tincturam calce exactissime misceas, crucibulo committas, hocque superius optime tectum & clausum vel fornaci vitrariorum l. figuli ustoriae imponas, sic mediante vehementi ignis per aliquot horas fusione in fundo concretum obtinebis gemmiforme cautè eximendum, postquam crucibulam penitus refrigeratum fuerit. Interim si quis fornacem huic operæ peculiarem, & encheireses plures aliosve gemmas conficiendi modos prolixius scire desideraverit, voti compos fiet evolvendo accuratissimam artem vitrariam JOH. KUNKELII, JOH. BAPTIST. PORTÆ. *Magiam naturalem cum notis* CHRIST. PEGANÆI lib. VI. JUNGKEN *chymia experimentalis* sect IV. c. 9. p. 244.

PROCESS. CLXXVI.

Mars solubilis.

§. 1:

IS impetratur, si limatura Mart. purissime in pollinem impalpabilem sive alcohol redacta cum parte æquali tartari albi rhenani purgati in mortario ferreo

reo exacte contundatur, & misceatur, affundendo paulatim aq. theriacal. & lumbric. terrestrium magistralis in *pharmacop. Londinensi descriptarum*, vel saltem aq. fontanæ s. q. ut exinde fiat pasta, quæ denuo in mortario ferreo cum pistillo ferreo contundatur per semihoram, postea exinde formentur globuli parvi, quæ papyro albo involuti & arcte circumligati suspendantur in loco tepido per 3. vel 4. dies, donec cum siccitate duritiem acquisiverint, ut in pulverem per eribrum trajiciendum denuo conteri possint.

§. 2. Elucescit igitur ex adductis, Martem hunc solubilem existere speciem quandam croci sive vitrioli potius Martialis, & resultare à particulis Martis per acidum essentielle sal tartari Rhenani arrosis & cum eodem coagulatis.

§. 3. Hinc ut idem sal essentielle tartari eo promptius adoriatur Martis corpus, prius in pollinem impalpabilem hoc conterendum est, & affundenda aqua theriacalis quæ ratione aceti & succi limonum ad solutionem aliquantum conferre poterit, quid autem aq. magistralis lumbricorum præstare queat, fateor me non perspicere, atque idcirco ego in præparatione Mart. hujus solubilis saltem aquam simplicem fontanum adhibui, utpote sufficientem ad salis essentialis tartari solutionem hincque promptiorem sperandam Martis arrosionem, cum salia melius & facilius agant soluta quàm sicca.

§. 4. In *pharmacopœa Buteana* mars potabilis per solutionem chalybis tartarisati, post filtrationem coagulati præparari jubetur; posset verò huic finis etiam tartarus chalybeatus à ZOBELIO in *tartarolog. c. 12. descriptus ad hoc opus recipi.*

§. 5. Interea solubilis nomen rite paratus Mars præsens meretur, siquidem teste WILLISIO in *Tr. de fermentatione cap. IX.* in pulverem reductus in quovis liquore tincturam suam immediate deponit, ut nec sales ipsi citius in aq. communi dissolvantur, atque hoc modo aquas minerales vina cerevisiam lac aut serum ejus nullo cum negotio chalybeata reddere licet. Vires adeoque habet aperitivas, diureticas & alviducas, similiterque alias, quas medicamentis Martialibus simili modo parare solitis adscribunt.

PROCESSUS CLXXVII.

Sal volatile tartari.

§. I.

AD parandam aliquot *supra in Process. LX.* adduximus modos, quibus nunc adjungimus alium ad imitationem *Illustriss. DYGBÆI tentatum.* Nimirum fæces vini à vinitoribus pro aceto conficiendo expressas & siccatas assumimus, hujus frustula diffregimus, aerique ad intimiorem exsiccationem exposuimus, post in pulverem grossum terendo redegimus, atque 6tæ loricatæ immisimus, dein mediante destillatione primò extillans phlegma acidulum collegimus, quamprimum verò nebulas albi & nites prorumpere conspeximus, remoto priori excipulo vas recipiens amplum admovimus, fissuris & commissuris luto exactissime con-

clu-

clusis, sic igne per gradus ad summum aucto, quatuor circiter horarum spatio liquorem collegimus albicantem sale volatile imprægnatum, idemque etiam lateribus recipientis adhærere jucundo vidimus spectaculo, oleo empyreumatico foetido subrubente liquori dicto supernatante. Effudimus ideo primo liquorem, atque sal volatile parietibus recipientis appulsum mediante infusa aqua calida & crebriori recipientis agitatione elutriavimus, postea oleum à liquore more solito separavimus, liquorem phiolæ oblongi & strictioris colli commisimus, atque superimposito xxco rostrato blando arenæ calore sal tartari volatile ad xxci capitellum assurgens instar nivis candidulum citra moram extraximus, alio statim applicato xxco, donec omne sal volatile in altum propulsum fuerit, quod festinanter vitro exceptum adversus aeris ingressum sollicitè defendimus, insectus sal volatile mox est spiritus à salis tartari volatilil aliqua parte in phlegmate proprio soluta oriundus. Vires in citato processu videantur.

PROCESS. CLXXVIII.

Tinctura Coralliorum Dygbæana.

§. I.

EQuidem de tinctura corallior. *supra in process. LXXV.* & ejusdem viribus jâmdum locuti sumus, placet autem in præsentiarum aliam exhibere ad imitationem *Illustris Comitæ DYGBÆI* à nobis adornatam; dum corallior. rubrorum in pulverem contritorium ℥ij. miscuimus cum flor. salis ammoniaci (ter cum sale communi novo semper adjecto sublimatorum) parte æquali CCiæ injectas cum imposito xxco atque admoto excipulo commissuris ubique exactè clausis, igni arenæ imposuimus, sic post aliquam salis volatilil urinosi separatam portionem flores varii coloris in sublime protrusimus, quibus collectis in phiola affudimus spiritum vini rectificatum, ad tincturæ rubicundæ dilutioris extractionem, hanc autem facta filtratione & spiritus vini quarta circiter parte abstracta concentratiorem & saturatè rubram adepti sumus.

§. 2. Nec desunt, qui tincturæ propositæ peculiarem vindicare enituntur prærogativam, persuasi, à sale volatili urinoso florum salis ammoniaci verum coralliorum sulphur, eorumquè primum ens extrahi posse, à spiritus vini dein solvendum, idquè assertum ulterius inde probare contendunt, quod corallia in fundo relicta omni rubedine spoliata albicantia appareant: Verum enim vero sicuti albedo potius imputanda est superficiali coralliorum texturæ à flor. salis ammoniaci & spiritu vini immutatæ, lucis copiosiores admissionem & reflexionem parientis, sicuti aliàs corallia per simplicem tritum in pollinem subtilissimum subalbum colorem assumunt; ita etiam visibilis illa tincturæ rubedo à digestionem spiritus vini supra coralliorum cum sale ammoniaco elevatas moleculas emergit, atquè à concentratis ejusdem particulis oleosis coloratior evenit.

PRO-

PROCESSUS CLXXIX.

Spiritus Nitri concentratus fumans & experimentum cum illo ignivomum.

Recipe nitri purissimi & exacte siccati ac pulverisati ℥vj. huic in retortam vitream sicratam & aliquantum calefactam injecto affunde ol. vitrioli rectificat. ℥iij. destilla igne arenæ per gradus augendo, applicato collo retortæ excipulo congruo, & commissuris accuratissime clausis, spiritum prodeuntem collige rutilantis coloris fumantem, in vitro optime munito asservandum.

§. 2. Sub hac operatione ol. vitrioli arripiendo alkali nitrosum cum eodem se coagulat, & in sal enixum abit, ac spiritum nitri acidum sede sua expellit, qui cum à particularum terrestrium fixiorum compedibus liberatus sit, parumq; phlegmatis in se contineat, plurimas autem ex oleo vitrioli atomos igneas sulphureo-volatiles subtilissimas secum abripuerit, cum iisdem admissio aeris elatere in motum rapidiorem se diffundit, atque sic fumi speciem exhibet.

§. 3. Hinc phlegma superfluum tum per exsiccationem nitri tum olei vitrioli rectificationem prius separandum est, alias n. effumatio non ex voto succedit.

§. 4. Jam si olei caryophyllorum destillati, in ampulla vitrea oblongi strictioris colli, parti uni celeriter in dupla quantitate propositum spiritum fumantem infundas fulmen exsurget lucidum cum nebula, caveas autem tunc tibi quam maxime ne manus aut facies aut oculi inde combustionis periculum subeant.

§. 4. Petenda itaque erit fulgoris illius ratio à particulis acidis & sulphureis volatilibus igneis nec non intermixtis æthereis prædicti spiritus cum oleosis & salinis volatilibus caryophyllorum particulis in effervescentiæ & circumgyrationis motum celerrimum abreptis, sicque flammam concipientibus; notavitq; Excell. BERGERUS in *Comment. de thermis Carolinis* p. 59. & 60. experimentum allatum in vacuo etiam successisse, ita quidem, ut vitrum inde displisum fuerit, additque se cum aliquando descriptum nitri spiritum ætheri vini in vitro capacioris fundi & angustii colli admiscuisset, non fumum tantum rutilantem & igneum cum vehementi strepitu æstuque, sed & ingentem flammam emeruisse. Nec minus Cl. BORRICHIVS *Athor. Hafniens. Part. I. num. LXXI. p. 133.* à spiritus terribenthinæ venetæ recens prolecti ℥iij, aquæ fortis generosæ etiam recentis ℥vj. in ampliori vitro confusis, quassandoque vase sub dio relicto, intra horæ mediæ spatium remoto operculo, spiritum terebenthinæ ab acidis aquæ fortis particulis irritatum effervescere incepisse, & inter crassa fumi volumina flammam conspicuam emisisse, supraque oras vitri strenuo erumpentem conflagrasse, vidit.

PROCESS. CLXXX.

*Crocus Mart. aperitivus le Mery cum
experimento Bergeriano.*

§. 1.

Recipe limaturæ ferri purissimæ & subtilissimæ ac sulphuris exacte pulverisati ana partes æquales, misce exacte & affusa aqua dipsæ, ut exin pastam quasi farinaceam acquiras; quam in vase terreo aperto aeri expone, sic paulatim incalascet ac nidorem sparget sulphureum, quod si verò porrò mixturam hancce cum vase suo igni committas ac mediante spatula ferrea agites flamma erumpet, & bituminosa inflammabili sulphuris parte per deflagrationem absumpta, pulvis remanebit subnigricans, per continuatam ad ignem vehementiorem duarum circiter horarum cum spatula agitationem colorem atro rubentem nactus.

§. 2. Existimant ideo chemicorum plures, crocum huncce resultare à salinis vitriolacels acidis sulphuris sub accensione glomeratim evolutis particulis, cum martis particulis terreo alcalinis ad effervescentiæ luctam concurrentibus, & propter particularum sulphurearum Martis ac sulphuris tunc simul sub solutione obtingentem excussionem calorem concipientibus, quinimo facta ab igne subdito excussione substantiæ sulphuris bituminosæ ac martis ignescibilis flammam visibilem eruantibus.

§. 3. Sed enim vero cum *Celeberrimus* BERGERUS loco paulo ante citato deprehenderit, modo propositam sulphuris ferrique mixtionem, addita aquâ ut in firmitatem fatinæ aqua subactæ & dipsæ abeat, paucarum horarum spatio non solum vehementer incalascere, ut vix fictile, quo continetur manu tangi possit, sed & fumum emittere densum, qui si paulo major fuerit utriusque materiæ copia, in luculentum ignem & flammam erumpat, ferro in pulverem fuscum & crocum copiosum abeunte, non immerito Excellentissimus ille vir subdubita- vit, an ab acido sulphuris, utpote quod nonnisi post ejus deflagrationem sese manifestat, effervescentia & per hanc facta molecularum ignescibilium in ferro excussio peti possit, atque hinc eruditam & ingeniosam idem de thermarum calore fovet sententiam, scilicet ab humore aqueo undecunque in venas pyritarum horumque poros delato ita paulatim solvi & laxari nexus & compages sulphuris ac ferri, ut cum antea hæc conjuncta arctius coactave in pyrite ferri quiescerent, vel paulo certe languidius agitarentur, & spirarent, jam aquæ subeuntis incitatione vinculis suis soluta nonnihil & concita vividius ac soluta rarefiant paulatim, atque ad motum & attritum progressu temporis acriorem adacta effluvium copiosius, quo calor continetur, proferant. Sed ut ad experimentum BERGERIANUM me recipiam, id in Laboratorio chemico Altdorsino a me susceptum ex voto successit, nisi quod actualem flammam manifestam erumpentem cernere baud licuerit

licuerit, quod ipsum fatum etiam obtigit Illustri STAHLIO, uti videre est in *Observat. Chymico-Physico-medicarum Mens. Juario p 364*, etiamsi nullatenus experimenti fidem in dubium vocem, & error forte a me commissus fuerit, dum nec limaturam ferri puriorem & chalybeam assumsi, nec vas cum materia altius & probe obtectum assumsi.

PROCESS. CLXXXI.

*Experimentum cum regulo Antimonii
Mercurii Sublimato.*

§. 2.

HOc ipsum debeo curiosæ indagationi celeberrimi BORRICHI in *Actor. Hafni-
ensium Vol. I. numero priori LXX. p. 131. sequenti modo a me, tentamine emulo
institutum.* Accepi reguli antimonii zij , quas in mortario marmoreo in tenuissi-
mum redegì alcohol, atque hinc in chartam mundam seorsim detuli: dein mercurii
sublimati zvj . in eodem mortario, prius tamen probe repurgato & sicco in pulve-
rem subtilissimum comminui curavi, post utrumque pollinem in charta mediante
crebra bacilli lignei querni agitatione exacte & per minima commiscui, pulve-
res hosce binos mox recondidi intra vitrum quadratum minusculum vulgare pla-
ni fundi & strictioris orificii, atque immisso similis bacilli extremitate latiori con-
tinuo eosdem in superficie compressi, atque superficiem ubiq; pressam in arctum
coëgi, pressione tali ultra horam dimidiam continuata, bacillus non solum prom-
te ad fundum usque mixturam subiit, sed vitrum etiam inclescere coepit, fumis
prodeuntibus crassis, & materia contenta spumante effervescente, atque extra o-
ras sese evolvente, cumque vapor mihi & adstantibus molestus fuisset, extra fe-
nestram vitrum continens transtuli.

§. 2. Exinde vero edocemus, liquationem descriptam, cum effervescencia
stipatam, procul dubio enatam fuisse ab acidis mercurii sublimati particulis cum
regulino terreis corpusculis antimonii effervescencia pugnam ineuntibus, simulq;
sub motu extrinsecus adhibito magis extraversis & excussis atomis sulphureis.

PROCESSUS CLXXXII.

Regulus antimonii Venerius.

§. 1.

Antimonii zij limaturæ veneris zj misceantur exacte in crucibulo, adjecto ad
fusionem promovendam nitro q. s., massa liquata infundatur cono fusorio,
atque regulus studiose à scoriis separetur, isque si denuo cum admixto nitro in
crucibulo fundatur, gryseum acquirit colorem, quod si verò ulterius cum ni-
tri triplo detonationi & calcinationi subjiciatur calcem relinquit gryseo-coeru-
leam edulcorandam & exsiccandam.

Unable to display this page

vilo colore crucibulum igne extrahatur, massa contenta post refrigerationem eximatur, rursus in pulverem conteratur, vitro excipiat, atque affuso ad ij digitorum eminentiam spiritus salis ammoniaci vinoso, beneficio digestionis accedente, Tinctura cærulea elegantissima proliciatur.

§. 2. Et hæc quidem resultat potissimum a sulphure cupri per alkali volatile trinofum salis ammoniaci expanso & extraverso, hinc per spiritum ejusdem vinosum soluto.

§. 3. Vires Helvetius ipsi attribuit singulares in epilepsia, vermibus necandis, ventris tumoribus ædematosi, ac habitu corporis cachectico, mensibus suppressis, & atrophia infantii ab obstructione vasorum lacteorum propter mucum viscidiorum intestinale eadem oppilantem insecuta. Tenerioribus tamen biliosis & gracilioribus corpusculis, ubi bilis salina volatilis acris prædominatur, aut metus adest abscessus alicujus reconditi, non temere danda est.

Dos. pro ratione ætatis à gt. v. ad x. & xv. cum vino malvatico,

PROCESS. CLXXXV.

Tinctura antimonii ex regulo ejusdem medicinali.

§. 1.

R Ecipe regulum antimonii medicinale superius in process. VII. descriptum, hunc in pulverem contritum misce cum æquali portione salis tartari, in crucibulum conjice, & ad ignem funde, post fusionem admissio refrigerio massam obscure rubicundam obtentam pulveris, & cum Spiritu vini tartarificato in f. q. affuso, adhibita simul digestionem debita, Tincturam extrahe ex flavo rubicundam filtrandam & usui reservandam.

§. 2. Sicuti in regulo antimonii medicinali sulphur volatile arsenicale cum substantia mercuriali regulina à salis communis acido fixatum obvenit, & tantillum solummodo sulphuris ejusdem à sale tartari in exigua saltem proportionem tunc adjecto extraversum est; ita quando regulo confecto dein in pondere æquali sal tartari adjicitur, & ambo simul in igne liquantur, acidum salis communis invertitur, & sulphur antimonii à vinculis suis regulinis & terreis liberatur ac extrahitur, tincturam menstruo appropriato, quale est spiritus vini tartarificatus concessura, cui eadem, ac aliis enumeratis consimilibus antimonii Tincturis, vires competunt.

PROCESS. CLXXXVI.

Regulus antimonii martialis Stellatus elegantissimus.

§. 1. **E** Undem adductum & normam Illustris D. D. STAHL in *Observat. chymico-medico-physicar.* M. Decembr. A. 1697. confecimus sequen-

Unable to display this page

Unable to display this page

§. 4. Appellatur de reliquo crocus hic Martis Antimoniatus, quia maximam partem martialis est profapia, vix minimo regulinae substantiae intertexto, atque aperitivi cognomen (quia tenerior aperitivam habet efficaciam majorem præ crassiori styptico) ab Autore nactus est, apud quem plura huc scitu necessaria l. c. legantur.

PROCESS. CXCI.

Sal volatile vitrioli narcoticum Hombergii.

§. 1.

EQuidem Chemicorum perspicacissimus JOH. JOACH. BECCHERUS *supplement. II. in physico. subterr. n. 190. p. 791.* postquam docuerat, si ol. tartari fixi cum alumine in aqua resolutomisceatur, tunc & calcem vivam Onis & salis tartari calcem decidere, reliquum autem si filtretur, & ad salis consistentiam inspissetur, destillando & servando spiritum, qui ex reactione & evaporatione procedit, ibi etiam continuato igne sal volatile reperiri, dein mox breviter innuit, id eadem methodo cum vitriolo seu spiritu & ol. vitrioli & oleo tartari vel borace succedere.

§. 2. Jam verò aperte & clare magis elegantissimum sal volatile narcoticum ex vitriolo parandi modum propalavit Clar. HOMBERGIUS, ex cujus manuscriptis Gallico idiomate consignatis excerptis & latinitate eundem donavit Experientissimus DN. D. VITUS EBERHARDUS ROTHUS *Physicus Blaubyrensis in medicina sua portatili Cap. XI. novissimè autem Academiae nostrae Caesareo-Leopoldino-Caroline Nat. Curiosorum Ephemerid. Cent. V. §. VI. Obs. LXXXVII. Excellentiss. Dn. D. HELDIUS Serenissimi Marchionis Brandenburgico-Culmbacensis Consiliarius aulicus & Archiater primarius, Fautor noster honoratissimus inseri curavit.*

§. 2. Processus ipse ad sequentes encheireses instituendus est. Nempe enim recipe colcotharis i. e. capitis mortui vitrioli post destillationem spiritus & olei residui atro-rubente colore conspicui ℥ij huic in mortarium la. ideum coniecto superaffunde Aq. fervidae Mensurasvj. relinquuntur aliquamdiu, per duas tres, aut quatuor horas invicem, atque interea cum bacillo ligneo saepius commoveantur, decanta dein per inclinationem vasis aquam, transfunde per filtrum chartaceum, & claram subviridemque adipisceris, postea sume boracis pulverisatæ ℥ij inde vitro plani fundi & amplioris ostii, superfunde eidem aqua ferventis Mensurum dimidiam, agita saepius mixturam cum bacillo ligneo, donec borax omnis soluta sit; solutionem hancce calidam commisce priori colcotharis solutioni, commixtas illas binas per nitte in quiete stare per noctem usque in crastinum, & in præcepis dabitur lutum gryseo-flavo-subviride, quare filtrationem mixturæ repete per chartam bibulam, liquidumque transluens in vase vitreo ad cuticulæ apparitionem evapora, hoc facto residuum liquorem ex Cccta vitrea mensuræ unius capaci, & altitudinem octo pollicum transversorum habente superimposito XXco & ad moto recipiente parvo destilla lene igne arenae ad siccitatem usque; aquam interea

terea primum extillantem inspidam remove, subsequentes vero ℥iij. ultimas acidulas ad usum serva futurum, dum igne mox augendo in altum assurget, & per instar nivis CCtæ & XXci summitati adhærebit sal vitrioli volatile, continuabis igitur ignem, quousque nihil amplius sublimari deprehendes. Refrigeratis vas absterge limatum sub penna vel cultro abraide, cavendo, ne illud cum residuo in fundo CCtæ remisceatur, huic verò affunde aquam acidulam sub destillatione prima collectam, reitera sublimationem, & elegantioris formæ sal volatile obveniet, atque sic de reliquo procede, repetitis vicibus aquam acidulam reaffundendo, atque à residuo in CCtâ sale, octo, decem, imo duodecem vicibus cohobando, tuncque flores colliges copiosiores & elegantiores.

§. 4. *Ætiologia* præcipue sollicita est de natalibus salis hujus volatilis vitrioli, quos quidem non ex solo vitriolo sed ex borrace etiam habere videtur, nam cum *borrax*, sive *nativa fuerit*, in India orientali ex fodinis terræ nitrosæ vel lapide nitroso vel chrysocola calcinatis per aquam affusam mediante coctione extracta, & post decentem evaporationem crystallisata, exinde in Belgium translata per alkalia hîc ulterius depurata, notante *ETTMÜLLERO in Colleg. pharmaceut. ad Schröderum; sive artificialis extiterit, ex sola urina* & nitro teste *DALE in pharmacolog sect. 4 c. 5. vel ex pluribus aliis ingredientibus, uti SCRÖDERUS in pharmaceut. lib. 2. c. 76.* vult, concinnata fuerit, (quamvis rectius advertat *Illustris STAHLIUS in speciminis Beccheriani part. 1. sect. 2. membr. VI. Th. 6. § 2. p. 23.* apud Venetos ex concreto quodam per orientalem mercaturam ad eos delato confici, constantiores de hisce rebus relationes confirmare, sicuti etiam testatur *CÆSALPINUS de Metall. l. 1. c. 20. p. 50.* Venetiis ex cremato lapide quodam candido & fissili, (quem borracem crudam vocant) factitiam parari, utraque autem adducta borracis species multum salis nitrosi in se contineat, ex solo vitriolo originem salis propositi deducere haud licebit, fovet enim in gremio suo nitrum aliquid urinosi volatilis, cui in artificiali, si cum urina composita fuerit, alkali volatile ulterius accedere necesse est; jam si confusio instituatur juxta processum recensitum solutionis capitis mortui vitrioli & borracis cum aqua factæ, particulis metallicis ad fundum deturbatis, acidum vitrioli cum alkali volatili urinoso inito consortio, post sublimationem suggerit sal falsum nitrosi saporis æmulum, sal volatile vitrioli ex more ita recepto appellari solitum.

§. 5. Mirari interea quispiam posset, quod ex duobus ejusmodi principiis, à volatilitatis gradu quadantenus alienis visis, sal volatile per sublimationem in altum evehibile producere liceat, id vero conceptu non erit adeo difficile, si quis secum reputaverit, alia concreta salina fixa per separationem particularum fixiorum, & aëris ætherisque admissura susceptumque intimius connubium mutata textura volatilem induere formam.

§. 6. Præterea nonnulli non immerito sub iudice adhuc litem esse contendunt, utrum sal nominatum volatile vitrioli de sulphure, narcoticam ipsi largiri credito vim, participet, præprimis cum de sulphure in vitriolo cordatiores aliqui dubitent, notante *LISTERO in Tr. de Fontibus medicatis Anglick Exercit. prioris cap. VII. n. IX. p. 55.* & *Celeberrimus BERGERUS in Comment. de thermis Carolinis cap. VII. p. 99.* memoret, effossum pyritem sulphureum nondum ferventem magnam copiam sulphuris præbere, cum primum vero fervere coepit, cum incrementa fervore sulphur paulatim imminui quidem, at

vitriolo divitem & copiosum evadere; quid quod & per experimenta constet, mineram Martis Hassiacam recens scrutinio chemico subjectam & sulphur & ferrum præbere, in vitriolum vero solutam & collapsam sulphur nullum, sed martiales moleculas cum sulphuris acido sale redendo in vitriolicam substantiam conversas subministrare.

§. 6. Quoad encheireses illa præcipue est observanda, ut in primis sublimationibus ignis ab initio lenissimus subjiciatur, ad evitandum rupturæ C C tæ incommodum & damnum, sic enim una quatuor vel quinque sublimationibus sufficit, cum alias quælibet sublimatio peculiarem sibi vindicatura esset; ceu iterata experientia hoc quoque annotatum accepi ab *Excellent. D. J. WEISMANNO Physico Imperialis urbis WINDSHEIMENSIS celebratissimo, Fautore meo & olim Auditore gratissimo.*

§. 8. Amicissimus mihi D. D. HELDIUS antea allegatus l. c. refert, si loco colcotharis vitrioli communis, illud ex vitriolo Martis à spiritu destillato remanens impendas, & per omnia uti in præcedentibus procedas, duplum florum & quidem prima vice ultra ʒij. sequentibus cohobiis autem duplo plus quam HOMBERGIANA destillatione acquisitum iri.

§. 8. Vires ex ipso cognomine statim dijudicare licet, scil. anodynas, antispasmodicas, hypnoticas, in inflammationibus internis febrilibus, motibus fibrarum spasmodicis, aut earundem irritamentis tensivis lancinantibus rodentibus profuturas, si à gr. iij. ad iiij. vel vj. cum aq. calida, aut emulsione aliqua congrua aut vehiculo alio morbo appropriato exhibeatur, ut adeo si ab effectu ratiocinatio petenda foret, sulphurei quidpiam narcotici sub salino tegmine occultatum esse quis non immerito suspicaretur, adeò subtiles quippe sæpe sub concreto ali quo delitescunt atomi, quales sensus nostri acies neutiquam assequi valet.

PROCESSUS CXCII.

Tinctura lumbricorum terrestrium anodyna.

§. 1. **C**ollige lumbricos terrestres mense verno vel æstivo, siccatis & pulveratis affunde Ol. tartar. p. d., ut fiat mixtura instar puliculæ, quæ ubi per 24. horas in digestionem quieverit, postea eidem superfunde spiritum vini ad trium digitorum eminentiam, adjice croci austriaci ʒß. castorij ʒj, relinquantur per bideum l. triduum, post filtrentur ad usum.

§. 2. Quod si verotalem expetas magis sedativam Archei, & opiatam, sequentem in modum voti compos evades. Recipe lumbricor. terrestrium vino lotorum & resicatorum ʒij, rad. cynogloss. ʒj. castor. ʒij. croci austriac. ʒß. opij cum phlegmate aceti à sale tartari abstracti soluti ʒj. grosso modo pulverisatis & concisis affunde spiritus vini rectific. q. s. expone per aliquot dies leni digestionis calori, post fortiter exprime, & demum filtra, addendo sub finem spiritus cochleariæ ʒvj. Misc. & ad usum serva.

§. 3. In priori descriptione jubetur lumbricis terrestribus affundi Ol. tart. p. d. hoc enim optimè non solum recludit compagem illorum insectorum, sed & aditum pandit spiritui vini pro intimiori solutione, porro in consortium recipiuntur crocus & castorium, quorum ille sulphure suo vaporoso cum sale volatili expanso, hoc autem sale suo volatili oleoso anodynam virtutem adjuvat.

§. 4. In altera descriptione assumitur radix cynoglossæ, mucagine sua sulphureo-salino

lino terrea graveolente spirituum sensilium elasticam vim coercens, cumprimis si ab opio vis narcotica ulterius intendatur, cui refrananda castorium suppetias fert necessarias;

§. 5. Singularis utraque habetur efficacia in doloribus arthriticis aliisque scorbuticis & spasmodicis compescendis, in cancri occulti ad exulceratum vergentis resolutionibus & lincinationibus demulcendis, in abigendo ictero, in asthma convulsivo solvendo, dosis si sine opio parata fuerit ad gt. XL. L. LX. si cum opio ad gt. xv. xxv; externe cum aq. arthritica August. sambuci & vermicularis confusa in arthriticis cruciatibus mitigandis.

PROCESS. CXCI.

Spiritus & Sal volatile lumbricorum terrestrium.

§. 1. **C**onquirantur lumbrici terrestres justo tempore, & exsiccati per retortam terream igne aperto destillentur ad exemplum cornuum cervinorum, sic cum uberiori sale volatili, phlegmate paucio, demum ol. empyreumaticum obtinebitur, dehinc oleo separato rectificatio instituatur cum sale suo volatili prodeuntis spiritus, dum, quæ circa ætiologiam hic notanda erunt, ex processu superiori LXXXI. & LXXXII. adnotari & huc congrue applicari poterunt.

§. 2. Vel recipiantur lumbrici vivi qu. pl. conjiciantur in CCtam vitream leviter tectam, & asserventur in loco umbroso, sic per putrilaginem resolventur in limum mucosum ad fundum secedentem, liquorem supereminentem turbidum, terram foetorem spirantem, & pelliculas membranaceas supernatantes. Liquor igitur seorsim excipiat, & per CCtam imposito xxco destilletur inde spiritus phlegmaticus, per phiolam oblongioris & strictioris colli ad xxci capitellum, cum salis volatilis aliqua portione conspicua, rectificandus.

§. 3. Licebit sic etiam spiritum paulo penetrantiorum & minus foetentem impetrare, magma putrefactum cum calce viva confundendo, & leni igne distillationem instituendo, igneis calcis vivæ spiculis à fluido aqueo solutis sub incallescencia evaporabilem fluidarum particularem ascensum facilitantibus.

§. 4. In officinis pharmaceuticis plurimis lumbricis terrestribus depuratis & lotis spiritum vini rectificatum ad trium digitorum eminentiam superfundunt, vase probe obturato per triduum aut quantiduum digerunt, tandem ex arena juncturis probe clausis destillant, spiritumque prolectum aliis lumbricis reaffundendo per iterata cohobia abstrahunt.

§. 5. Quemadmodum autem & per distillationem solam igne aperto factam, & per putrefactionem præviam alkali volatile urinosum per inductam aliam modificationem ex lumbricis terrestribus extorquetur; ita etiam sal nitrosum ipsis essentiali, è foecundo terræ limosæ pluvia irrigatæ gremio, aut fimetorum utre progerminatum, impetratur; liquamen, in quod ipsi vino asperso enecti itemque spiritu vini phlegmatico humectati sub largiori quantitate vitro excepti & cellæ commissi resolvuntur, clarum decantando & aliquantum evaporando, residuo autem parum salis fixi adjiciendo, denique evaporationem ad spissiusculam remanentiam prorogando, sic enim parum

Unable to display this page

PROCESS. CXCVI.

Arbor Jovialis pulcherrima cum ramulis.

§. 1. **E**fformatur, si Jovis anglici ꝑx additis borracis Venetæ ꝑv. simul igne liquata & fusa tracheæ vitulinæ hujusq; bronchiis infundantur, sic namque instituta postea pulmonum in aqua coctione, atque vesicularis membranaceæ & cartilagineæ substantiæ circumspecta separatione, arbor metallica in ramos ramulosque divisa jucundo obvenit spectaculo,

PROCESS. CXCVII.

Sal feri lactis dulcificatum saliniforme.

§. 1. **R**ecipiatur lac serosum, cui portio pingvis butyracea supernatans adempta fuerit, in ea, qua placuerit, larga tamen quantitate, ac servetur per biduum aut triduum, donec particulæ caseosæ in coagulum versæ separatæ fuerint, filtretur postea per panum lineum, & evaporetur in vase fictili obvitato ferme ad dimidium, repetatur filtratio, demum instituaturn coctio ad sirupi tenuioris consistentiam, reponatur in locum frigidum, sic crystalli concreſcent, aqua frigida ad nitorem candicantem ipsis conciliandum aliquoties abluendi, & tandem supra chartam scriptoriam in leni calore exſiccandi.

§. 2. Appellamus sal feri lactis dulcificatum, probe gnari, id saccharum lactis verum haud esse, quale tanquam secretum antipodagricum primus ad invenit Ludovicus Testi Regiensis, Medicus Venetus celebratissimus, uti innotuit ex destillatione ejusdem de novo saccharo lactis impressa cum Dominici GUILIELMINI *Exercitatione de Idearum vitiis*, dum postea genuinam dicti sacchari descriptionem & elaborationem ex Manuscripto Autoris orbi erudito communicavit D. D. ANTONIUS VALISNERIUS, in *Ephemerid. Nat. Curios. Cent. III. § IV. Obs. XXXIII. p. 69.*

§. 3. Nostrium adeoque serum lactis dulcificatum propositum saliniforme natales suos habet à salinâ essentiali feri lactis substantia, parte tùm butyracea tùm caseosa prius separata, atque, diluente fluido per evaporationem absumto, concentrata & condensata.

§. 4. Sicuti autem sacchari lactis veneti usum in arthritide sub certis cautelis salutarem & experientia confirmatum in loc. cit. § miscell. Nat. Curiosor. Decur. III. Ann. IX. § X. Obs. CLV. deprehendimus, ita salis feri dulcificati saliniformis vim paregoricam in arthriticis subjectis bile salina volatili acriori abundantibus aliquoties feliciter experti sumus, dato ꝑj. præbio, absorbentibus nonnunquam in subsidium admixtis,

PROCESSUS CXCVIII.

Oleum Talci fucosum.

§. 1. **C**Onquire Talci p. ij. nitri candidissimi p. iij. seorsim singula exacte pulverisata misce, & per vices in crucibulum forte ac candefactum conjice, & postquam omnem mixturam illuc congesseris ac strepitus cessaverit, illam exime ac fornaci figulinæ ad calcinationem intensiorem committe. Calcinatione peracta calcem exime & huic aceti destillatis q. superfunde, sic mediante digestionem acetum destillatum colore hyacinthino imburum impetrabis, quod mediante filtro separa, & aliud superfunde, usque dum simili colore tingatur, omne demum evaporationi eousque subijce, donec sal in fundo concreseat suavis saporis, quod cum spiritu rosarum fragrantissimo ad formam olei vel liquoris mucilaginosi solutum, pro oleo habebis desiderato.

§. 2. Talcum lapidem esse mollem, speculari aut glaciei mariæ non multum dissimilem, tenuiorem tamen & in laminulas flexiles & variè implicitas divisibilem, colore nunc candido argenteo nunc glauco viridiusculo, modo obscure subrubente vel nigricante, nemo, nisi in re pharmaceutica planè hospes fuerit, non novit. Et quidem quod ad nos transfertur optimum censetur Venetum, minoris pretii autem æstimatur Muscoviticum aut Anglicum.

§. 3. A plurimis chemicis enim idem ex succo mercuriali cum terra salina alba fixissima in compagem adeo firmam concretum censetur, ut ideò à SCHRÖDERO *pharmacop. medico-chymic. lib. III. c. 8. igni resistens ac fixum pronuncietur*; contrarium tamen asserit Excell. MORHOFIUS in *Epist. de metallor. transmutatione* ad JOEL. LANGELOTUM perscripta, siquidem pag. 47. refert, se vidisse vel intra dimidiæ horæ spatium paucissimo igne, rudi ad speciem artificio, totam ejus substantiam ita calcinatam, ut colore flavo ablato spongiosa facta sub digitis in minutissimum pulverem comminueretur, conf. JUNGKEN *Not. in AGRICOL. & POPPIUM part. III. c. 21. p. 277. § 287.*

§. 4. Tale autem artificium cum nondum propalatum sit, pro talci oleo obtinendo varia molimina chemici susceperunt, paucioribus tamen obtigit adeo esse felicibus, ut verum purumque obtinuerint; quare & nos adductum oleum fucosum insignire volumus, Ciceronem imitati, qui merces fallaces fucosas appellavit: sane enim si quod verum ingenue profiteri velimus, liquor descriptus olei nomen nonnisi propter unctuositatem mucaginosa meretur, atque potissimum resultat à nitri sub ustulatione & calcinatione alcalisatis particulis, postea ab affuso aceto dest. acido saturatis, & salam sive enixam indolem nactis, talci moleculas in minimas atormas divisas sub se abscondentibus, & cum illis in saliniformem substantiam crystallisatis, & tandem ultimo ab aqua rosarum affusa in unguinis formam solutis.

§. 5. Neque etiam pro vero talci oleo illud æstimandum erit, quod VELSCHIIUS *exoticar. Curat. Observat. Chymic. II. 13 CCCCCXCII. p. 482.* omnibus tamen præferen-

ferendum censuit, atque ex talco cum cera destillando limpidissimum & omnis malignæ qualitatis expars pronunciavit, siquidem merum hocce ceræ oleum est, ex cerâ per admixtum talcum discontinuata & à fusione præpedita expectandum.

§. 6. Non absque ratione igitur olei talci veri existentiam cum ANGELO SALA *chemico candidissimo in synopsi aphorism. chemiatricor. sect. I. Apb. XLIV. plures hodie in dubium vocant*, sed & vulgati ejuscemodi olei cosmeticum usum successus optati frustratio satis coarguit, & opiniotenus saltem cosmetici, in quo sibi placeant pulchritudinis cultores, quid nancisci LUDOVIC. in *pharmac. modernorum seculo applicata dissert. l. p. 635. § 636. testatur, nec minus MORHOIUS πολυμαθής αλός l. c. p. 22. sapientes censet*, illos longissime aberrare, qui ignis tortura hanc à talco gratiam extorquere nituntur, rectius enim, judice Stenone, à natura haberi solitum talcum tantam in venustatis amatoribus sævitiam indignari, & vindictæ loco vulcano cedere illam sui resolventis partem, quam sibi inclusam conservat.

§. 7. Textura siquidem cuticulæ cutisque tenerrimæ & salina spicula & nidorem unguinosum reformidat, squamulis rugisque hinc obsita. Quod si quis tamen solo talco, in mortario calefacto, inque tenuissimum pollinem redacto, adhibito, dein vesperi facie cum aq. appropriata lota hancce dealbare allaboraverit, testimonio PETRI ASSELINEI à VELSCHIO *l. c. allegati fidem adhibiturus, per nos id liceat.*

§. 8. Magisterium insuper talci, quod in appendice ad annum VI. § VII. *Decur. I. Miscell. Nat. Curios Tit. XXVI.* recenserur, ex talco veneto spiritu sulphuris acido prius imprægnando, quàm in mortario candente cum pistillo ferreo contundatur, haud approbamus, utpote quo præstabit talcum sola frictione supra chartam in pulverem innocentissimum redactum.

PROCESSUS CXCIX.

Ambra essentificata in forma sicca.

§. 1. **C**onficitur ex ambr. gry. ʒß, cum sacchari canariensis pulverisati ʒx, exquisite supra tabulam marmoream trita, & morschi gr. xv. cum spiritu rosarum fragrantissimo solutis, postea exacte mixtis, in vitrum accurate obturatum conjectis, atque ad intimiorem unionem aliquamdiu in cellam subterraneam vel locum frigidilium reconditis, instillato demum si libuerit aliquot olei de cedro nobilis sive quintæ essentiæ ejusdem guttulis, sicque usui asservatis.

§. 2. Præbet siquidem remedium ob sulphur æthereum cum sale volatili expansum in viris, vel feminis etiam odoriferorum usui citra noxam assuetis cephalicum cordiale ac aphrodisiacum nobilissimum, siue ad cuspides aliquot cultri solum assumatur, siue cum vino malvatico propinetur.

PROCESSUS CC.

Chocolata regia.

§. 1. **S**elige chocolatæ Indicæ in pulverem subtilissimum redactæ & per cribrum trajectæ ℥iij. sacchari canariensis pulverisati ℔j. amygdalas dulces excorticatas, & in mortario marmoreo optime contusas numero xij. excipe hæc prius mixta cum albumine ovorum per diuturnam agitationem in spumam verso q. s. adjice ambrae cum saccharo canariensi tritæ ℥℔. ad ℥j. moschi cum spiritu rosarum soluti ℔℔. formentur ex his amabili unione junctis tabellæ sive massulæ papyro imponendæ & supra fornaculam ferream exsiccandæ.

§. 2. Vires chocolatæ Indæ ab ANTONIO CALMENERO de *Ledermā in peculiari libello descriptas regia hæc nostra exaltatas complectitur*, siquidem ob odoriferorum sulphure æthereo cum sale volatili puriori sese diffundentium consortium, atque uberio-rem mucilaginosæ & oleosæ amygdalarum dulcium substantiæ accessionem non potest non remedium præbere καλαϊωτικόν & ἀνελπιστικόν præstantissimum, sive cum lacte sive aqua vitello ovi imprægnata conquassando spumosa reddita sorbilletur.

AVCTVARIVM
NOTAS, OBSERVATIONES,
ET EXPERIMENTA
AD ACTORUM SECT. I.
DECLARATIONEM ULTERIOREM
NECESSARIA
UNA CUM PROGRAMMATE INVITATORIO
AD INAUGURATIONEM
LABORATORII CHEMICI ALTDORFINI
præmisso
Et Monumento ad memoriam
posteritatis publice erecto
Ac
INDICE RERUM ac VERBORUM
exhibens.

NORIMBERGÆ & ALTDORFII.
Apud Hæredes JOH. DAN. TAUBERI.
Anno MDCCXIX.

AVCTVARIVM
NOTAS, OBSERVATIONES

ET EXPERIMENTA

AD ACTORIUM SECT. I.

DECLARATIONEM ULTIMORUM

NEC ESSARIA

UNA CUM PROGRAMMATE INVITATORIO

AD INAUGURATIONEM

LABORATORII CHEMICI ALTDORFII

STANISLO

ET MONUMENTO AD MEMORIAM

DOCTORIS PUBLICE CEESE

AC

INDICE RERUM AC PERSONARUM

EXPOSIT.

WILHELMUS ALTDORFII

Abd. Herges for. D. Tabern.

ANNO MDCCXII

ANNOTATIONES ET AD- DIDAMENTA.

Ad finem præfaminis introductorii p. 8. conferantur SEN-
NERT, de Chymicorum cum Aristotelicis & Galenicis consensu ac
dissensu cap. 3. & GOTTFRED. ROTHENS *Anleitung zur Chy-
mie* p. 80. & seqq.

Ad cap. II. de Objecto chymix, merentur legi, quæ prolixè differt Cl. LAN-
GIUS in *Colleg. chymico, operum part. I. p. 494. & seqq.*

Ad cap. II. §. jv. Dum finem chemix triplicem saltem assignavimus, re-
speximus ad chemiam particularem, quæ chemiatria dicitur, vid. ROLFING, *Chim.
in artis formam redact.* Lib. I. c. X. p. 26. BARNERUS *chym. philosoph. part. I.
c. I. p. 11.* BARCKHUSEN *pyrosoph. lib. I. sect. I. cap. 2. pag. 5.* nec enim nobis
de chemia universali, quæ medicamentum universale aut lapidem philosopho-
rum anxie inquit, nec de metallurgia aut alchymia vulgato more ita dicta
circa metallorum transmutationes & chrysopæam atque argyropæam sollicita, no-
bis hic agere propositum est, vide CASTELLI *Lexicon medicum à B. D. D. BRU-
NONE Collega quondam, Affine ac compatre nostro p. m. iterato editum p. 175.
Celeberr. WEDELII introductio in alchemiam.* Neque etiam finem mechani-
cum à le MORT denominatum, arti tinctoriæ aut vitrariæ &c. propositum, nisi quis
hic attendemus, vid. *Petermanni chemia in fine cap. 1.*

Ad Cap. III. §. 9. & seqq.

Videantur pro ulteriori declaratione quæ docuit Patavii Præceptor olim noster
Cl. BARNERUS in *chym. philosophica part. I. c. 2. p. 18. & seq.* Principiis au-
tem recensitis essendi alias nuncupatis, si cui addere libuerit *Principia cognos-
cendi*, viz. terminos, axiomata, notas, characteres, doctrinæ supplementum ad-
iuncturus, esset non inconcinnum: Evolvantur itaque MARTINI RULANDI *Le-
xicon Alchemie*, GUILIELMI JOHNSON *Lexicon Chymicum*, Figuræ & cha-
racteres videantur in BECHERI *Laboratorio perstatili* pag. 28. *Mos. charas phar-
macop. Regiæ Galenicæ & chymicæ Tom. 2. sub fin.* le FEBURE in *seinen chimischen*

Unable to display this page

Unable to display this page

propriæ seu essentielles solutionem & efficiunt & juvant, uti videmus in vitriolo vel alumine igni commisso; sed & sub putrefactione reclusionem compagis eadem promouent, in destillatione alkalium volatilium urinosorum cum sale urinoso soluto deliquescento spiritus largiuntur, sub mineralium quorundam destillatione particulas salinas fixas in fluorem euectas imbibendo & exsoluendo spiritus acidos subministrant; resinas autem, trebinthinam, & olea destillata ætherica non nisi intermediis seminum idoneorum, aut vitelliorum, aut sacchari oleosis ramentis recludere valent. Sed nec aqueis menstruis potestas omnis deneganda est in mineralia metallicaque concreta, nam præterquam quod aqua per solutionem ferri superficialem rubiginem proliciat, ex antimonio & mercurio vim medicamentosam evocet *Ol. Borrichius* solo aceti communis phlegmate ex auro purgatissimo tincturam virescensculam, ex argento tincturam subflavam confecit, sed sed & cætera metalla, quin ipsum etiam aurum & argentum soli aquæ communi parere, atque ejus ministerio dividi fidem facit in *Hermet. Egyptiorum sapientia vindicata lib. 2. c. 2. p. 307.* Præterea aqua licet alcalifata salia & alcalia, nitrum, vitriolum, imo ipsum sal culinare promte solvat, tardius tamen arte parata enixa, arcanum duplicatum, tartarum vitriolatum, discontinuat, ut ad talium completam reclusionem caloris adjutorio impulsu opus sit. Sui insuper mentionem meretur experimentum à *CELEBERA. BOHNIO dissertat. chymico-physicar. V. p. 14* probatum, scilicet: si dissolvatur tantum salis communis, seu marini, aut nitri, in aqua simplici, quantum hæc capere potest, eoque facto aliqua sacchari portio muriæ huic imittatur, quam itidem dissolvat hæc, hinc aluminis tantum quantum hæc capere potest, tandemque vitriolum, quæbina posteriora, licet aqua nihil amplius salis aut nitri aut sacchari absorbere poterat, nihilominus in hac deliquescent, & quæ ne granum quidem salis communis amplius ferendo aut sustinendo adæquata, ad alia salium genera suscipienda apta existit. Hujus autem phænomeni ratio videtur petenda esse à pororum in aqua diversitate & multiplicata, ita quidem, ut qui aliquibus particulis recipiendis non conformes erant, postea alias gremio quasi suo recipiant, aut quod superadjectæ novæ particulæ salinæ mole & gravitate majori æreas atomos interapedinibus suis minimis expellendo spatium sibi pandant, siquidem solutionem notabiliter intumuisse, cum subsecuta ampliori dimensione in phiola angustioris & longioris colli vitrea, laudatus Autor animadvertit.

Ad §. 14.

AD menstrua salina lixiva pertinet Alkalest Glauberi, liquor silicum, sal & ol. tartar. per deliquium, cineres quicunque vegetabilium &c. quæ non tantum sulph. commune aliaque sulph. & resinoso-gummea concreta, item auripigmentum, imo præter antimonii substantiam sulphuream, si operi diutius institeris, partes ejus mercuriales aliasque attingunt, & in clarum liquorem solvunt, nulla

nulla præcipitatione insequente, prout hoc annotatum ab OLAO BORRICHIO in *Act. Hafniens. Vol. 2. Obs. 72 p. 188.* porro si ex regno vegetabili corticibus, floribus, seminibus, item ex regno animali insectis quibusdam e. g. lumbricis vel vermibus majalibus Ol. tartar. per deliquium vel sal tartari adjicias, oleoso-salinarum molecularum reclusionem ad vini intimiorem & faciliorem aditum præstabis. Hûc quoque facit observatio de re medica summe meriti FR. HOFFMANNI in *not. ad pharmacop. spagy.* POTERII p. 554. ubi docet, pro balsamo sulphuris cum oleis æthereis confectioe optatius rem succedere, si flores sulphuris assumantur, vel melius, si cum sale tartari prius igne recludantur, tuncque addatur oleum destillatum cum parca spiritus vini quantitate, atque etiam in phiola digestio sub moderato arenæ calore fiat.

Alkalia volatilia sulphura solvere innuimus, etsi raro sola ad hunc finem adhibeantur, quin potius plerumque spiritui vini amica juncta copula, sic ex myrrha, castorio, aloë, croco imo ipso balsamo peruviano ope spiritus salis ammoniaci vinosi essentias extrahimus nobilissimas, dum olea ætherea spiritui salis ammon. vinoso instillata ab eodem promte solvi & imbibere exemplo spiritus salis ammoniaci anisati & sassafrasati constat. Adhæc ex vermibus majalibus ope sal. ammoniaci per digestionem longiorem spiritui vini maritati tincturam impetrare licet in genorrhæa Belgis usitatam. De reliquo autem connubium obtingere saluberri-mum videmus particularum alkalicarum volatilium cum vinosis, oleosisque in salibus volatilibus oleosis, de quibus legatur *Illustris. WEDELII senioris schediasma de sale volatili oleoso*: Præterea magisteria ex terreis parata spiritibus acidis inaccessa spiritibus urinosi introitum concedere ROTHius in *seiner Anleitung zur chimie p. 24.* notavit. Sed nec corpora metallica ab alkalibus volatilibus intacta relinqui experientia loquitur, siquidem spiritus salis ammon. volatilis urinosus ex cupro, viridi æris, & argento cupro inquinato tincturam coeruleam producit; quid quod ipsum metallorum regem etsi fixissimum ab eodem impene-trabilem esse oculati testantur.

Ad §. 15.

Menstrua acida magis corrosiva sunt, aqua fortis, aqua regia, spiritus minerales acidi, ol. vitrioli, butyrum antimon. minus corrosiva succus cydoniorum, limonum, citri, acetosellæ, spiritus formicarum, apum, mellis, ligni sancti & querni, spiritus vitrioli vel salis potius philosophicus, spiritus formicarum, apum, vel parumque favificarum, mellis, minerales acidi dulcificati &c. Exsurgit autem diversimoda illorum in solvendo efficacia à spiculis ejusmodi menstruorum magis minusve rigidis & acutis, unitis aut disjunctis, hincque gravioribus & levioribus, adjuvante æris incumbentis pressione & elasticitate, nexum corporum disgregantibus ac divellentibus: Talium autem acidorum vim, cera, terebinthina, resinæ simplices, pix atque vernix excludunt.

Ad §. 16.

IN censu menſtruorum ſulphureorum juxta cum ſpiritu vini omnes ſpiritus ardentes inflammabiles, olea expreſſa & deſtillata, quin & infuſa, habenda ſunt, ſiquidem ad ſolutionem ſulphuris communis ol. amygdal. dulc. & ſeminum hyperici expreſſum, olea aniſi & ſuccini deſtillata, pro impetrando baſamo adhibentur, præter terebinthinam gum. juniperi & camphora ab hujusmodi menſtris ſolvuntur, olea cocta & infuſa moleculas vegetabilium baſamicas & oleoſas ſibi aſſociant, moſchum ſpiritus roſarum ſolvit, reſinam jalappæ pro tinctura ſpiritus vini rectificatus educit; ſingulare exemplum de coralliis rubris in oleo aniſi ad mucilaginem rubicundiffimam emollitis & poſtea aſuſo ſpiritu vini tartariſato rubicundiffimam tincturam impertientibus communicavit JOEL LANGELOTT in *Epist. de quibusdam in chymia prætermiſſis*. Quod ſi verò propoſita menſtrua ſulphurea cum ſalinis acuantur particulis, ſulphureo ſalina clarioris doctrinæ gratia appellanda, atque eò itidem, æque ac ſpiritus vini tartariſatus, ſpiritus vini alkalifatus, tinctura ſalis tartari & ſpiritus ſalis ammoniaci vinofus referenda erunt. Spiritum vini per iteratas ab alumine abſtractiones Rothius adaptavit pro eſſentis parandis. vide Chemiæ p. 208.

Jam verò quando doctrinam de menſtris olim conceperamus, memòria exciderunt menſtrua enixa, omnino hic memoranda, e. g. terra ſoliata tartari tartarus tartariſatus, ſal ammoniacum tartarus crudus &c. nam præterquam quod enixa GLAUBERUS metalla rodere non aliter quam ipſa corofiva BARNERUS in *chimie ſue part. I. c. VIII. p. 121. affirmet*, eorum vires menſtrux in tinctura vitriolata martis vera ZWELFERI ex vitriolo Mart. cum terra ſoliata tartari, vel tinctura Mart. elleborata WEDEL, ex limatura mart. & tartaro crudo parandæ, innotescere poterunt. CHRISTIANUS DEMOCRITUS (hoc enim nomine ipſi uti libuit) in diſquiſitione phyſico-medicæ experimentis dotata pag. 110. ex ſale armoniaco & mercurio ſublimate accenſis, aqua ſimul diſſolutis, & abſtracta aqua in ſal fuſile reductis, recenset ſolvens in frigore ſiccum, quod omnia ſine diſcrimine metalla ſolvat, cum in iſto ſane ſolvente particulæ acidi jam ſoluto corpori Mercurii & ſalis volatilis urinoſi grato cibo implicitæ, nihilominus plus efficiant, quam acida acerrima liberrima ſpicula vibrantia.

Atque hujus experimenti occasione coronidis loco hic monere debemus, dum in definitione menſtrui idem per ſolvens fluidum deſcripſimus, nos ad id quod *αἷον τοῦ πολυ* fit, reſpexiſſe, atque ſic à potiori denominationem ſumſiſſe, ut adeo efficacia ſiccis quoque menſtris vindicari debeat, tametiſi ſi formalem agentis modum attendamus, nonneſi ſub fluiditate ſive fluore quopiam concipi queant.

Ceterum menſtris etiam, à recentioribus chemicis nonnulli accenſent mercurium vivum, de quo notum eſt, eundem ſolis aliorumque metallorum (ferro tamen cupro

cupro ut & bismutho excepto) compagem promte subire, atque cum iisdem in massam mollem instar malagmatis digitis tractabilis coire, sed cum post amalgamationem mercurio abacto calx metalli residua obveniat, & amalgamationem corrosionis speciem plures faciant chemicorum, de illa ideo cap. de calcinatione & processus amalgamatis mercurii cum saturno consulantur.

Ad cap. VI.

DEscriptionem Laboratorii Altdorfini sub nostris auspiciis extructi antehac luci publicæ dedit beatus MAGNUS DANIEL OMEISIUS philosophus & polyhistor post fata etiam celebratissimus in gloria Academia Altdorfina p. 110. & novissimè Excellentiss. D. D. JOH. JACOB BAJERUS Collega quondam & Affinis noster honoratissimus, nuncque in professione chemica successor meritissimus, in seiner gründlichen Beschreibung der Universität Altdorff. Delineationem autem elegantissimam solerissima ac peritissima manu à seipso factam & postea æri incisam ejusdem divulgavit Nobiliss. & Consultissimus D. D. DRECHSEL Illustris. Reipubl. Norimbergens. Advocatus, Fautor noster omni honoris cultu suspiciendus in Amœnitatibus suis Altdorfinis. Alias Laboratorii extruendi conditiones, si lubet, licet indagare in BARNERI chymia philosophica part. I. cap. V. p. 80. c. 181.

Ad §. 3.

FURNorum figuras affabre factas si cui intueri volupe fuerit, inspiciat MOSIS LE CHARAS pharmacopea regia chemica figuras sub finem annexas 1. 2. 3. 4. & 5. le FEBURE in seinem chymischen Anleiter p. 98. & 106. GLASERI chymiam gallicam à JOH. MARSCHALL in germanam linguam traductam, sub titulo chymische Artzney- und Werck-Schul. p. 43. 44. 45. & 46.

Ad §. 4. & seqq.

AD instrumenta vitrea quoque huc referenda campana vitrea, pro parando oleo sulphuris, vid. MOSIS CHARAS Fig. III. H. I. K. L. & le FEBURE in des chymischen Kleinods part. 2. p. 840. ubi etiam alembicus gemino rostro præditus eisdem usui destinatus extat: Vas rectificatorium vid. BARNER. chym. philosoph. part. I. c. 6. p. 91. Instrumentum pyriforme ad menstruum ex aëre captandum, videatur c. 7. p. 102. Cucurbitæ circulatoriæ invicem commissæ c. 6. p. 86. pelicanus vid. FEBURE p. 308. Num. 1. Collum vitreum Vorstoss retortæ & recipienti ad præcavendam hujus rupturam interponendum. Inter metallica porro recensendum balneum vaporosum ZWELFERI in pharmacopea regia Classe XV. p. 191. delineatum, mola philosophica & mortarium & pistillum sive tritorium chalybeum Chymiatrì quondam celebratissimi JOELIS LANGELOTTI in epist. de quibusdam in chymia prætermisiss p. 17. & 27: æri insculptum, mortarium plumbeum cum

simili pistillo, infundibulum aurifabris usitatum videatur in Barneri chymia Fig. p. 135; Circuli plumbei ad sustinenda vitra in MB, circuli straminei vitris supponendi, ne ex allisione ad pavementum durum diffilient, rutabulum ad repurgandum cinerarium; vas serpentinum ex cupro vel stanno parandum vid. citat. MOSES CHARAS Fig. I. Lit. C. & H.; vossellæ ferreæ vid. lit. X. Instrumentum pro destillatione per descensum accommodandum vid. LANCIOTTI brennenden Salamanders Fig. III. I. K. L. M. N.

Ad Capit. VII. §. 2.

Salia volatilia sive alkalia urinosa) e. g. sal volatile C. C, quando oleoso-empyreumatica ramenta ipsius nitorem candidum obfuscantia, vel ope filtri chartacei aqua imbuti, vel spiritus vini rectificatissimi affusi, ab eodem separata sunt, tam solum ex phiola altioris & strictioris colli in superimpositum xxcum leni igne elevatur, priusquam subsequens phlegma idem in spiritum solvat, quam pulveri C. C. usti candidissimo permixtum simili modo in altum sublimatur.

Salia alkalisata) ejusmodi iteratæ solutiones per separationem impuritatum terreo-oleoso-viscosarum equidem alkalisata salia magis pellucida relinquunt, sed ut ingenue fatear, præter quantitatem etiam virtutem alkalisato-saponariam abstervivam imminuunt ac deperdunt, non absque ulteriori texturæ seminalis primigeniæ destructione.

Pariter etiam salia enixa, mediante solutione, filtratione & coagulatione depurantur: e. g. sal polychrestum ex nitro & sulphure concinnatum, post calcinationem ad aliquot horas protractam, pro bituminosæ substantiæ interfusæ totall absorptione, per solutionem, filtrationem & crystallisationem, ad puritatem & albedinem redigitur.

Depuratio tartari vitriolati, ut in crystallos abeat elegantes, proponitur à MOSE CHARAS *pharmacop. regia Lib. I. c. LXVII. p. 144.* Cæterum non ab simili modo e. g. sal saturni per repetitam ejus in anatica aceti & aquæ parte solutionem, dein susceptam filtrationem, & decentem lenem evaporationem crystallinam adipiscitur puritatem.

Gummeo-resinosa quædam concreta e. g. ammoniac, sagapenum, mediante solutione in aceto factam, colatura & inspissatione, à sordibus heterogeneis interspersis depurantur.

Ad §. 3.

Vitriola purificantur) Dum terra ochrea ad fundum secedit, aliquam metalli & quidem graviorem partem secum eò abducit, utraque autem separata vitriola pelluciditatem crystallinam assequuntur,

Ad

Ad § 7.

Filtratio ut plurimum peragitur per chartam bibulam decenter in formam pyramidis aut cuculli complicatam, postulante necessitate duplicatam, ac intra infundibulum vitreum vel fulcimentum ex virgulis contextum sustentatam, & quidem ut præcipitata vel coagulata vel per quietem subsidentes particulae intra ejusdem ambitum colligantur ac detineantur, e. g. in magisteriorum confectione particulae præcipitatae, vel facta crystallisatione salinae concentratae & coagulatae, vel ex succis expressis graviores terrae ac limosae sponte subsidentes, à residuis fluidis diluentibus sic separandae & seorsim colligendae.

Præterea etiam notandum, si à spiritibus mineralibus fixis acidis recrementa metallica vel mineralia & impuritates heterogeneas salino-terreas exactius fecernere velimus, ad imitationem chemicorum peritiorum, aut arenam purissimam, aut vitri pulverem subtilissimum acuminatae imae filtri parti injiciendam esse, eo namque observato modo, & filtri alias eventura arrosio præcavebitur, & recrementa faculentæque sordes intra meatus arenæ vel vitri exceptæ detinebuntur.

Nec illud indictum reliquendum est, viz: pro particularum aquearum & similium fluidarum ab oleosis separatione filtri parietes prius aqua probe imbuedos, & viceversa pro oleosarum ab aqueis segregatione, eisdem oleo oblinendos & imprægnandos esse.

Liceat verò nobis hîc etiam *αἰς τὴν παρόδω* mentionem facere filtri lapidis ab Excellentiss. & curiosissimo D. D. Valentini in dissertatione peculiari physico-medica descripti, qualis scil. lapis vel fungus potius lapidescens in quibusdam sinus Mexicani locis sub profundo aquarum ad centum circiter ulnarum altitudinem rupibus adhærescens extrahitur, in apertum aërem vero translatus in lapideam indurefcit soliditatem, cui in formam ollæ aut mortarii redacta aquam potui destinata aliæque liquida Mexicani infundere solent; hæc autem etsi limpidissima appareant, semper certam sæcum insensibilium quantitatem sub filtratione intra dicti lapidis ambitum interiorem deponunt, ut ideo incolæ persuasi sint ope hujus secretionis se à nephritide & calculo renum tutos fore.

Ad §. 10.

Pro obtinenda hic descripta separatione, opus est, ut in uno alto strictiorisque colli vitro sufficiens aquæ quantitas infundatur, ut oleum superiora petiturum summitati immineat & quasi ibidem innatet, ac ab injecto gossypio in funiculi formam leniter contorto arreptum per hujus ductum in alterum suppositum vitrum transcoletur, vide Figuram in BARNERI *chymia philosophica* p. 135. ubi quoque vitrum hypoclepticum designatum obveniet, cujus ministerio

pariter in oleorum ab aquis separatione, sed citra intercedentem colaturam, utimur,

Ad §. 11.

Deliquium optimè confert ad salium à particulis limosis viscosis terreisque impuri-
oribus depurationem, utpote quæ per moram longiorem h. m. exactius separantur, quam si solutio breviori temporis spatio per aqua menstrua abolveretur. Facilitat autem solutionem per deliquium corporum solvendorum in pulverem subtilem tritus, sic enim aëri aditus undique conceditur, inter interstitiola innumera, liberior. Aëris humidi vices nonnunquam supplet vaporola aquæ calidæ humiditas, si deliquandum concretum vesica exceptum aliquoties illi immergatur, hujus namque pori minimi eidem fores non penitus præcludunt. Præter ea quæ deliquium admittere recensuimus, etiam sciendum, sal culinare tostum, butyrum antimonii & salina metallica cum spiritu salis producta concrementa, deliquio obnoxia esse.

Ad Cap. VIII. §. 1.

Vere adeo BEGUINUS *Tyrocin. chymic. lib. 1. cap. 4.* scripsit: Ancillatur digestio non tantum destillationibus aut extractionibus, verum etiam rectificationi, coagulationi, fixationi, calcium per aquas fortes præparatarum edulcorationi, & appellatur maceratio; quin hæc etiam habet vim referendi, & impuritates separandi.

Ad §. 2.

Conferantur, quæ circa administrationem digestionis proposuit LIBAVIUS *Lib. 1. alchymie cap. 57.* & ex eo BEGUINUS *loc. cit.* Committuntur autem digestioni nunc per se jam fluida e. g. succi expressi vel soli, vel cum spiritu vini mixti ad declinandam putredinis vim; sic e. g. BRENDelius *in chemia sua in artis formam redacta* succi becabungæ ex integra planta contusa per prelum fortiter expressi lib. iv, cum spiritus vini ab omni phlegmate depurati libra una in vitro diligentissime clauso in MB. sive leni calore digessit, similiter succi alii antiscorbutici in eundem finem cum saccharo digeruntur & postea decenter clarificantur vid. PHARMACOP. BATEAN. p. 138. Sicca si digerenda nimium fuerint, extrinseca humiditate opus habent, ita ad imitationem LIBAVII herbæ siccæ, (inprimis aromaticæ) vino conspergi poterint.

Nonnunquam fluida fluidis associata mutuum digestionis beneficium experiuntur, e. g. spiritus minerales acidi, spiritus nitri, vel salis, cum spiritu vini pro dulcificatione, dein per destillationem intimius, impetranda.

Nec

Nec minus sicca cum fluidis digestionibus committuntur, aloë, myrrha, crocus, antimonium cum spiritu vini tartarifato, aqua fortis cum sale ammon, pro futura aqua regia, sal tartari cum aceto destill, pro saturatione hujus cum sale alkalifato & futura terra foliata tartari.

Quin & sicca siccis consociata digestionibus traduntur, sicut antea citatus JOEL LANGELOTTUS sal fixum tartari compari suo volatili, longinqua digestionibus in subsidium adhibita, ad volatilitatem & candidissimum colorem evexit, paucis tantum facibus insipidis plane terreque coloris relictis. Et HELMONTIUS in *Tr. recepta injecta prope finem p. m. 543.* aloën, crocum & myrrham digestionibus in vase hermetice clauso tamdiu tradidit, donec offa conglobata in fundo apparuerit, & oleum clarum in parietibus circulatum fuerit, superaffundendo demum aperto vitri collo aquam cinamomi, & destillationem instituendo pro Elix, proprietatis genuino parando.

Ad §. 3.

Aërem frigidum ad digestionibus quasdam perficiendas commodum esse facile demonstrari potest: Notum enim est, caput mortuum florum salis ammoniaci martialis sub digestionibus in cella frigida resolvi in liquorem martialem stypticum eximium: antimonium & mercurius præcipitatus in pulverem trita & invicem mixta in cella recondita, suscepta aliquandiu digestionibus, uberiores largiuntur butyri antimonialis proventus. VIGANI in *medulla chymica* crocum mart. stypticum parare docet, laminam ferri cum oleo caryophyllorum destillato inunctam supra discum intra cellam vinariam deponendo, quousque crocus efflorescat. Nitrum in aqua solutum & ollæ fictili non obvitratæ infusum, in loco frigido transfundendo per poros subtiliorem nitri partem secum traducit externæ superficiæ adhærescentem, florum nomine insigniendam, sicuti similem ferme in modum HELBIGIUS in *Introitu ad physicam inauditam* sal calcinatum aut natura grave, post solutionem, in aqua ollæ novæ non vitreatæ infusum, facta aliqua aquæ superflue evaporatione, & olla aëri exposita, per aërem corrigi annotavit, ut domo egressum & volatilifatum lanæ instar externæ ollæ superficiæ adhærescat, & abrasum paucis manipulationibus sublimetur.

Ad §. 7.

Circulatio revera est digestionis quædam species, sub qua particulae tum ab invicem à centro ad peripheriam quasi divelluntur, tum & in altum propelluntur, hinc denegato exitu rursus lapsu quodam & impulsu suscepto deorsum ruunt, atque sic quasi in circulum sive peridromum aguntur, unde operatio ipsa nomen habet, quæ à peculiari vasculo eidem olim destinato pelicanatio dicta legitur. Talem autem experiuntur tum liquida sola tum solida liquidis com-

mixta, & quidem pro clarificatione, depuratione, exaltatione, maturatione, & modo fixorum volatilisatione, modo volatilium fixatione obtinenda, dum interea vasorum strictior commissura vel sigillatio Hermetica opus adminiculo suo juvat, & temporis intervallum pro vario scopo variè determinandum complet.

Ad §. 8.

EXtractio quidem fit cum solutione, ab hac tamen distinguitur, quod non desideretur totius compagis citra aliquam separationem reclusio, siquidem in extractione potissimum expetitur particularum essentialium medicamentosarum, puriorum, ab inutilibus impurioribus & sæculentis, ope menstrui solventis affusi, separatio, & sensim demum hinc facta collectio.

Menstruum adco subjectis extrahendis idoneum seligi, & post unam factam extractionem novum denuo affundi debet, quousque particulae omnes medicamentosae separatae fuerint, dum suppetias ei fini profuturas fert, sub digestionem remissior, sub coctione autem intensior, caloris gradus subministrandus, pro diversa corporum textura, & moleculis extrahendis nunc levioribus nunc gravioribus, nunc magis explicitis nunc implicitis.

Beneficio interea extractionis potimur tincturis, essentiis, elixiribus & extractis ipsissimis communiter appellatis &c.

Ad Cap. IX. §. 1.

PER particulas subtiles intelligimus salinas mercuriales sulphureas terreasque solubiles & elasticitatis compotes, intercedente fluido aqueo & aethereo adaptato, tum ab invicem tum ab aliis crassioribus, passive magis sese habentibus, cedente nexu intrinseco firmiori, separabiles.

§. 2.

SUBJECTUM pronuntiavimus concreta, sive juxta *Celeberr. STAHLIUM in Zymotechnia fundamentali cap. 2.* aggregata sive connexa & composita ex substantiis diversae texturae, quae sub fermentali actu varias concipiunt tendentias mutuasque subeunt collisiones.

§. 3.

SIC Experientissimus Chemicus J. J. BECCHERUS in *physica sua subteran. Lib. 1. sect. V. c. 2. p. m. 352.* perdocte equidem scripsit: mineralia improprie dici fermentare, cum ob partes valde homogeneas vix in diversas substantias discerni,

scerpi, & ex propria natura alterari queant, hincque p. 309. jam antea asseruerat, illa rarefieri, sed ob perfectam mixtionem particulas coherere & hinc liquefactionem oriri, quæ mineralibus propria sit; in loco prius citato tamen postea mox animi sui sensu aliter explicavit, nempe si mineralia per alia addita rarefiant, hanc rarefactionem improprie fermentationem vocari, in multis tñ. & principalibus punctis cum vera & proprie dicta fermentatione convenire; nam cum addita subtilia & miscibilia esse debeant, metalla autem & mineralia crassa sint, donec ergo subtilia addita & crassa metalla invicem agunt, & hæc de sua crassitie ac medium statum raritatis, & illæ de sua raritate ad medium statum densitatis deveniunt ac miscentur, solutionem, actionem & reactionem exoriri fermentationi vegetabili non absimilem, nam & poros & bullas infinitas ejicere, & metalla de puncto ad punctum solvi, novumque mixtum ac decompositum facere, alterius & tertiæ ejusdem naturæ,

§. 5.

IN humidis & succulentis fermentationem facillime excitari, succi expressi, e. g. cerasorum, rubi idæi, itemque fructus succulenti comprobant, pariter herbæ & flores ad pultaceam mollitiem contusi proprieque humido sufficienter perfusi; nonnunquam humido opus est accessorio, sic herbæ aromaticæ vino conspergi, ligna, cortices & semina aridiora aqua perfundi & tantisper macerari debent, ut nexus corporeus dein fermentationi cedere & reclusionem intimiorem admittere possit.

Immatura & austera fermentationi non obediunt, propter particulas adivas elasticas fermentescibiles intra salino-terrearum ac ponticarum fixiorum carceres adhuc detentas ac depressas.

Nec minus glutinosa & viscosa fermentationi repugnant, quod Zythopœi experiuntur, etenim si cerevisia frumento plus ultra macerata & saturata fuerit, & cocta viscosior ac glutinosior quasi evaserit, ad fermentationem perfectam subeundam inepta erit.

Similiter oleosa & glutinosa fermentationi obicem ponere in vulgus notum est, succi quippe expressi oleo superaffuso, & mustum injecto lardo, a fermentatione detinentur.

Ad §. 7.

PROportionem inter fermentanda & adjicienda fermenta talem designavit BOHN. *dissert. chymic. physic. IX. §. 9.* in aqua tepida fermenti pistorum e. g. pro libris vegetabilis duodecim, libram semis circiter, aut sæcum cerevisiæ non lupulatae libram unam, aut sacchari vel solius vel cum tantillo sæcum cerevisiæ acuatil
uncias

uncias octo vel novem dissolvendum esse tantum, quantum pro pulte fluidiore reddenda necessarium.

Ad §. 8.

Aeris libera accessio omnino necessaria est, utpote qui elastica sua virtute expansionem & reclusionem compagis corporeæ fermentativam promovet, idemque calidus vel tepidus esse debet, siquidem intense frigidum cerevisiæ fermentationi obsistere Zythopœi norunt.

Per aërem interea non solum intelligimus ambientem, sed & ipsis corpusculis fermentescibilibus insitum quasi & interfluum.

Adhæc una cum aëre spatium, pro particularum elatere sese diffundente requiri sufficiens, inde demonstrari poterit, quia musta in doliis probe obturatis per aliquot annos citra fermentationem asservari posse juxta *Clariss. Vatorum in physiolog. sect. 2. c. 1. p. 117*, & succos alias prompte fermentescibiles in vasis clausis longo temporis intervallo citra omnem fermentationem diu persistere, experientia omnium rerum magistra confirmat.

Quæ autem de libera aëris accessione proposuimus, potissimum sunt applicanda ad fermentationis principium sive in fieri, & molis corporeæ universæ obtinendam reclusionem, nam si fermentatio aliquandiu producta & in facto fuerit, accurate, uti solet, notavit EXCELL. D D. STAHLIUS procedit etiam & succedit fermentatio etiam in occluso penitus vase & pleno potius, non verò ita facile & cito pervadit universum latifundium totius præsertim copiosioris molis fermentandæ, subditque exemplum manifestissimum esse in cerevisia anglica, lagenis sive urnis fictilibus includi solita, vulgo Bottelbier seu Biere a bouteilles, quæ in ipsis his urnis non cessat fermentare, quamvis tunc demum, ubi aperitur obturamentum, uno impetu tota quantitas in spumam exundet vide *Zymotechn. cap. X. p. 116*. adeoque BECCHERUS *physic. subterr. Lib. 1. sect. 5. c. 2. p. 313*. recte distinxit inter fermentationem apertam & clausam, atque in aperta potum fermentatum saniores esse sed debiliorem, in clausa non ita sanum sed fortiores conclusit.

Ad §. 10.

Confert insuper fermentatio ad correctionem & particularum essentialium amicabilem unionem, sicuti in Theriacæ confectioe & essentiae opii per fermentationem elaboratione LANGELOTTIANA manifestum sit.

Tandem etiam ad aceti productionem eandem concurrere asseruimus: parantur autem ex vegetabilibus, ex vino, cerevisia, ac succis expressis, illis longiori fermentationi in loco tepido commissis, melle in sufficienti quantitate aquæ cocto, & addito erucæ ac sinapis semine & piperis granis aliquot in petia ligatis,

gatis, similiter tritis, multo cum fermento infusis, fermentationi subiectis quousque acorem concipiant.

Jam verò accelerat aceti genesim, si fluidum in acetum transmutandum vasi acore jamdum inquinato infundatur, e. g. cado vel poculo ligneo; hinc HELMONIUS *in tr. sextuplex digestio* 8. 59. meminit, se chymicum novisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis impleverat aqua Rhodani, exposuerat solis ardoribus, & sic aquam in se insipidiam transmutaverat in verum acetum, concepto è cado fermento.

Porro aceti proventum juvat, futuri hujusmodi liquidi infusio in dolium spiritu vini ante repletum, vel spiritus vini aut musti superaffusa aliqua portio, siquidem mediis hisce simul adhibitis, ac aëre tepido vel calido in consortium præprimis admissio, fermentatio lenta magis incitatur & protrahitur, ut particulæ salinæ in fluorem evehantur, sive extra superficiem particularum sulphurearum producantur & per universam compagem sensibilibiter diffundantur, dum postremæ hæ sub jugo priorum suppressæ detinentur, & licet aliquæ sub continuato motu dispersæ sint, non omnes tamen deperduntur; ut adeo vina quæ in suum vitium sive acetum degeneraverunt, resuscitata per destillationem rursus spiritum ardentem reddant, & ex saccharo saturni cum aceto parari solito per destillationem similem spiritum revocare liceat; atque huc facit observatio à MOLLENBROCCIO *in tr. de cochleariâ curiosa* consignata, ubi refert, spiritum vini infusum supra cochleariam oblivioni traditum repertum fuisse plane acidum, postea inde generosissimum spiritum sulphureum fuisse prolectum *vid. cap. XII. p. 75. 76.* Cæteroquin autem constat, vina quo generosiora fuerint, eo præstantius præbere acetum, atque aromata aciora adjecta, e. g. piper, zingiber acorem intendere, à quibus præter moleculas salinas volatiles multas sulphureas sive oleosas aceto subministrari nullus negabit.

Coronidis loco notetur, acetum vini per infusionem simplicium, nunc plurimum nunc unius alteriusve & insolationem, non absque concursu lenis cujusdam fermentationis medicamentosis viribus diversis imprægnari posse, uti exemplo aceti theriacalis, bezoardici prophylactici, rosacei, sambucini, rutacei, rubi idæi, flor. sambuci, tunicæ, calendulæ, s' quillitici &c. patet.

Ad Cap. X. § 2.

Motus, qui in putredine obvenit intrinsecus, magis quam in fermentatione, turbulentus & destructilis est, hincque cum majori immutatione odoris, caloris, saporis, obveniens.

Unable to display this page

scriptus, item liquor acido-salinus fixus oleoso-resinosus moleculis nuptus in LE MORT chymia medico-physica p. 181. & 182. item si corpuscula vernice artificiali vel succino secreta KERCKRINGIANA methodo liquato, vel cera alba ad exemplum fructuum mespili aroniæ apii folio Italici pomi lazaroli dictorum obducantur, quemadmodum lino vivo aut asbestino corpora magnatum involuta incorrupta mansisse, idemque cedri oleo, balsamo, croco, myrrha & aliis veteres præstitisse ex STRUPPII *tr. de Mum. Ægypt. & Phil. Camerar. cent. I. horar. succisiv. cap. 14. in Miscell. Natur Curios. Decur. II. ann. 2. obs. 61. in schol. p. 113.* allegatis novimus, mumiarum etiam similiter aloe, myrrha, pissalphaltum conditarum reliquias in pharmacopoliis & rarotheis passim intueri licet, de quibus vide Exc. VALENTINI *Musei Museor. Lib. III. c. 1. p. 287.* KAMPFER *Amanit. exotic. fascic. 3. obs. 3. p. 516. & seq.* dum modo breviori ac faciliori mumias hodie nonnulli parant per spiritum salis & myrrham balsamicam, vide collectan. LEYDENS: cap. 144. Balsamationis modernæ autem methodum vid. in *M. N. C. decur. 3. ann. 3. append. p. 77.*

Prævertitur autem putrefactio per ejusmodi armamenta, dum aëri calido vel tepido ingressus præcluditur, elasticaque ac menstrua ejusdem efficacia excluditur, quo minus nexus corporis solutionem, particularumque sulphurearum cum salinis cumulatis & coæcervatis ceteroquin exhalabilium dispersionem moliri possit.

Et aërem quidem calidum putrefactionem fovere mulierculis notum est, quæ ideo carnes asservandas æstivo tempore intra cellas frigidas recondunt, & BECCHERUS *physic. subteranea Lib. I. sect. 5. cap. 1. p. 277.* annotavit, intentum frigus à putredine præservare, ut ideo corpora Stockholmiis tota hyeme in patibulo suspensa sine putredine animadverterit, cum unum casu decidisset.

Ad Cap. XI. §. 4.

ACIDA cum acidis effervesce evidentem conspicitur in ol. vitrioli cum spiritu salis, & butyro antimonii cum spiritu nitri vel aqua forti confuso.

Curiosum experimentum est, quo compertum habetur, oleum vitrioli recens destillatum aquæ infusum vel etiam glaciæ additum cum calore ac æstu effervesce, tam propter moleculas quasdam terreo-martiales cum acido soluto pugnam ineuntes, quam & aëreas interfluas atomos copiosas expulsas.

§. 6.

Effervescentia similiter calida notatur, si spiritus terebinthinæ unc. iv. cum aquæ fortis recentis generosæ unc. vi. post vasis agitationem & conquassationem sub dio reliquantur, nam intra horæ mediæ spatium, remoto operculo, spiritus

terebinthinæ ab acidis aquæ fortis particulis irritatus effervescere incipiet, & inter crassa fumi volumina flammam conspicuam emittet, supraque oras vitri strenuè erumpens conflagrabit, ex observatione BORRICHII *Actor, Hafniens. part. I. obs. LXI. p. 133.* simile experimentum instituit FRIED. SLARE *in transit. phil. Anglicis M. Septembr. & Octobr. Anno 1694.* ope aquæ fortis vel spiritus nitri compositi, ex æquali pondere nitri & vitrioli destillati, atque ab aëris accessu sollicitè muniti, si enim hujus dupla portio uni parti olei cujusdam essentialis destillati e. g. seminis carvi, caryophyllor. cinam. saffra. g. vajaci, cornu cervi, sanguinis humani & similium in vase satis capaci caute affundatur, inter commiscendum vehemens æstus flammaque exorietur.

Hic porro monendum, acida quoque cum terreis-alkalinis e. g. succum citri vel acetum cum coralliis aliisque conchyliis, nec minus cum ebore, C. C. ocul. cancr. effervescentiæ motum concipere, cum bullularum eruptione visibili, quales aqua C. C. usto vel ebori fossili affusa efformat, aëreis globulis seu vesiculis ex porosorum ejusmodi corporum spatiolis minimis expulsis.

Adhæc notandum effervescentiam fortiolem & conflictum majorem conspici, e. g. si spiritus vitrioli vel salis confundatur cum alkalibus tam fixis quam urinosis, spiritum nitri quietius agere cum urinosis, placidius & tranquillius acetum & alia acida per urinosa retracta, ex observatione CI. URBANI HIERNE *in Actis & Tentaminibus chymicis Regii Laboratorii Stockholmiensis c. 2. p. 107.* Spiritum urinæ & oleum vitrioli simul permixta adeo efferbuisse, ut aqua igni admota non magis ebulliat ex relatione B. du HAMEL *in regia scientiarum Academ. Histor. lib. III. sect. 3. & 1. p. 240. constat.*

Ad §. 10.

NOstræ sententiæ subscribit BARCKHUSEN in sua pyrologia p. m. 18. verbis sequentibus. In calce viva oritur effervescencia à particulis alinis alkalicis in lapide præ existentibus & acidis, vi ignis in lapidem calca ium propulsis & reclusis, quæ si eis aqua affundatur, se dissolventes lapidem corrodendo aggrediuntur, quam primum vehementem effervescentiam causerunt, perinde ac omnes spiritus acidi lapides & corrodunt, confer Ott, TACHENIUS *in Hippocr. chimica c. 3.*

Ad Caput XII. §. 1.

DEstillatio definitur humidi evaporabilis ex corporibus secretio, eaque instituitur in vase clauso sive oblecto, atque hoc modo ab evaporatione simplici distinguitur; humidum autem evaporabile omne dicendum est, quod in vapo-
ris

ris vel effluviis vel exhalationum vel nebularum formam resolvi aptum est.

Et talis quidem collectio fit intra alembici capitellum, retortæ tubulum, appositumque vas recipiens, in subsidium veniente nunc aëre ambiente frigido, nunc linteo aqua frigida madido alembico circumposito, vel aqua alieno in MB, alembico circumducto tanquam refrigerio infusa subinde renovanda, dum in mineralium destillatione aqua aliqua portio intra recipiens vas relicta solutionem quoque faciliat.

Ad §. 3.

Humidum evaporabile inter vegetabilia radices, ligna, flores, semina, fructus nonnulli, inter animalia quædam integra e. g. lumbrici, formicæ, velearum saltem partes aliquæ e. g. cornua cervina, corda & typhi cervorum, cranium & cerebrum humanum &c. inter mineralia nitrum, sulphur, alumen vitriolum, antimonium &c. inter metalla mercurius, mars, venus, luna imò aurum ipsum &c. humidum inquam evaporabile subministrant, sed illis solum quibus centalem auri solutionem perficere innotuit, superficiales enim ejus solutiones, nonnisi auri ramenta integra cum salibus in minima moleculas saltem discontinuata, sicque cum hisce sub destillatione abrepta, exhibent, vid. BARCKHUSEN *pyrosoph. 1. 3. sect. 1. c. 2. p. 141.*

Ad §. 5.

CL. BARNERUS in *Chym. sua philosophica part. 2. c. 3. p. 167.* equidem meminit destillationis in frigore, illud enim, ait, intensum præcipue spiritus volatiles compellere, ut per alembicum ascendant sine metu empyrevmatis, quod alioquin ab igne est, hinc fumare terram intenso à frigore, quod germanicè dicimus: *es freuet daß es rauchet*, quia aquosior & volatilior pars nimium agitur: cujus tamen ego experientiam nullam habeo, nec modum accurate edocuit ipse BARNERUS, etsi provocet ad cap. ultimum de essentiis à frigore, ubi tamen ne verbo quidem harum mentio facta est. Concentrari quidem à frigore rigidissimo spirituosas & oleosas particulas vini intra dolia asservati, aquosis sub glaciei forma in ambitu circumpositis passim observatum est. Conf. *Illustris. STAHLII observat. chymico physico - medicar. M. Octobr.*

Atque omnino hic meretur recenseri experimentum VIGANI in *medulla egregia experimentis reperia chemia p. 15.* adductum. Expone, inquit, aëri frigidissimo vinum generosum, ut congeletur, foramen fiat cum baculo in gelu, & funde liquorem non condensatum in aliud vas, liquor segregatus con-

geletur, quod repete toties, usque dum aer non amplius liquorem residuum congelare valet, purissimum tunc habebis & verum spiritum vini tartarizatum, qui mirandos edit effectus.

Ad §. 6.

IN destillatione per ascensum CClæ & phiolæ aut vasa serpentino flexu circumducta quo altiora fuerint, eo subtiliores & spirituosiores subjecti destillandi possumus sub prima statim destillatione captare particulas, phlegmate non ea celeritate in sublime exhalabili, si ignis moderamen simul observatum fuerit.

Retorta vitrea, si igni aperto sit committenda loricata esse, atque ad evitandam rupturam, operculo terreo arenam continenti immediate supra bacillos ferreos exporrectos collocatæ imponi debet. Inter retortas terreas eligendæ Waldenburgicæ, & post has Creysenses, tubulatæ autem parari possunt ex luto figulino igni sustinendo idoneo, atque pro clystis destillandis expectantur.

Ad §. 7.

Volatilla libera, i. e. ubi particula salinæ mercuriales & sulphureæ seu oleosæ volatiles expansæ, & à fixiorum crassiorum graviorumque compedibus explicite facile separari poterunt, destillationi per ascensum obtemperant, e. g. flores odoriferi, plantæ antiscorbuticæ sale volatili acri turgidæ &c.

Alia autem, ubi particula salinæ terreis vel gelatinosis vel resinosis immersæ hærent e. g. cornua cervina, succini citrini fragmenta &c. vel ubi particula salinæ fixiores extant, e. g. in nitro, vitriolo, O, destillationem ad latus exigunt. Sic pariter, ubi e. g. clystum ex antimon. nitro & sulphure mixtis parandum quis susceperit, destillatione ad latus quoque opus est, quippe superiori obturato tubulo pro accensione alias futura suppressenda, tunc rutilantes per tubulum lateralem in admotum recipiens prorumpunt. Destillatio per descensum præter annotatum in antecedentibus, etiam instituitur seq. in modum: Nempe enim recipitur olla terrea, eaque terræ ad necessariam profunditatem excavata ita immergitur, ut ollæ & terræ superficies horizontaliter sibi æquales sint, tunc illi adaptatur lamina perforata, huic verò superponitur alia olla ligno in frustula discisso adimplenda, ita quidem ut utriusque ollæ ostia sibi mutuo corraspondeant, dum superiori dein accervatim circumponendæ prunæ candentes oleum extorquent in ollam inferiorem descensurum. vid. *Autor Herbarii Lugdunensis lib. 1. c. 20. & Axtius de arboribus confervis & pise conficienda cap. 13. pag. 87.*

Oleum caryophyllorum per descensum parandi modum tradit MOSES CHARAS *pharmacop. regia chymia lib. I. c. 40. pag. 94.* NIC. LEMERII *Cours de chymie part. 2. c. 7. p. 41.* Præterea mediante destillatione per descensum ex minerâ mercurii vivi vel cinnabaris propelli hydrargyrum in ollam suppositam ad medias aqua frigida prius repletam BARCKHUSEN *pyrosoph. I. 2. c. 1. p. 79. memorat.*

Ad §. 9.

Nonnunquam concretis destillandis admiscuntur, quæ & remoras tollunt & simul evehendorum volatilitatem simul intendunt, e. g. in spiritu fumante Boyliano quando flor. sulphur. & sal. ammoniaci exacte pulverisatorum an. unc. v. cum calcis vivæ optimæ recentis itidem pulverisatæ unc. vi. commiscuntur, atque destillationi per retortam committuntur.

Pro discontinuatione, & fusionis præcautione evidentissime faciunt cineres cribellati vel ossa calcinata ad mixta, e. g. ad impetrandum ceræ oleum sive butyrum parti uni ceræ, partes duæ cinerum vel ossium ustorum; idem etiam alii obtinent ceræ liquefactæ lateres candefactos immergendo & postea destillationi committendo ad exemplum olei philosophorum.

Haud inelegantem resinas & gummata destillandi modum communicavit *Experientissimus STISSERUS, in Actor. Laborat. Chemic. in Academ. Juliae specim. III. cap. 9.*

Nonnunquam pro oleosarum particularum reclusionem & cum aquo vehiculo per XX cum traductione sola maceratio in aq. simplici per dies circiter 14 facta sufficit, oleo postea ab aqua separando e. g. pro oleo ligni sassafr. vel rhodii obtinendo; nonnunquam pro eodem scopo tartari vel salis communis manipulus unus & alter admiscetur e. g. in destillatione olei lavendulæ, coryophylli, sem. anisi &c.

Ad Cap. XIII. §. 1.

Sublimatio destillationem propinqua similitudine attingit, quia pariter ac in destillatione vel in altum vel ad latus sublimata quædam propelluntur, e. g. flores sulphuris & antimon. sursum ad vasa sublimatoria, sal semivolatile succinæ cinnab. antimon. ad laterale retortæ collum.

Ad §. 3.

Sublimationis ductum & elevationem promte sequuntur, salina volatilia pura & oleosa, præterea sulphura, mercurius & cinnab. arsenicum &c.

Ad

Ad §. 5.

Moses CHARAS *pharmacop. reg. chymica lib. 3. cap. 49*, calcis auri partem unam tertio tantum ponderi florum salis ammoniaci optime præparatorum & pulverisatorum mixtam, mediante balneo arenæ ex CCTa, ad alembicum cœcum sublimandam, & similiter calcis stanni unc. viij. cum quatuor salis ammoniaci in pulverem contritis in flores sublimandos describit,

Ad §. 6.

Animalia enim & eorum partes combustionem paterentur, & hinc empyreuma acciperent ingratissimum, vel in carbonem concremarentur: quod si verò vel per distillationem prægressam, vel putrefactionem moleculæ salinæ volatiles ex liqdem prius separatæ fuerint, tales omnino in sublime sese evahi patiuntur.

Ad §. 7.

Pro confirmatione esse poterit liquor & sal volatile melissæ in sect. 2. proc. XXX, item sal volatile nasturt. in process. seq. descriptum.

Ad §. 8.

Flores siquidem benzoës lenem, flores sulphuris intensiorem, vehementiorem cinnabaris antimonii, ignem expolcunt.

Ad §. 9.

Flores ex antimon. & sulphure solo se in sublime propelli patiuntur, sed & priores farina laterum vel vitro pulverisato, posteriores capite mortuo vitrioli, vel One, usto vel sale decrepitato pro discontinuatione & impedita fusione adjectis sublimari solent. Ut autem ex marte vel hæmatite flores martiales obtineantur alkali volatile salis armoniaci ex acidi complexibus liberari debet, quò tunc adepta exhalabili aptitudine sulphuris martialis proliciti particulas locum in sublime ducere possit,

Ad §. 11.

Parare quoque licet sal volatile oleosum in forma sicca ope sublimationis. e. g.
Recipe salis tartari purissimi uncias quatuor olei destillati,

Ol. destillat. majoran. thymi vel serpill. an. ℥ii. redigantur olea cum sale tartari in mortario lapideo vel marmoreo in massam saponiformem, probe & continuo agitando, dein admisceantur salis armoniaci purissimi pulverisati unc. iv., confertim conijciantur in CCtam ad sublimandum ex arenaleni igne, donec nihil amplius ascendat, sal volatile oleosum autem asservetur in vitro exactè clauso.

Ad Cap. XIV. §. 1.

PRÆCIPITATIO communiter definitur per particularum solutarum ac sejunctarum versus imum vasis continens deturbationem, quia ut plurimum sub hoc casu obtingit, etiam si essentialerequisitum generaliter statui non debeat, quia ad præcipationem sufficit, dummodo molculæ quæ antea solutæ & disgregatæ erant, à menstruo rursus separentur, & in amplexus mutuos ruant. Et enim si e. g. camphorâ in spiritu vini soluta fuerit, superaffusa aqua rursus coagulata, ad superficiem assurgit. Olea destillata, vinculo salino absumto aut deperdito extra aquei fluidi, cui antea interfusa erant, connubium superiora petunt. Sub musti & opii fermentatione LANGELOTTIANA fæces terreæ graviores equidem ad fundum delabuntur, leviores spumescences in altum elevantur.

Ad §. 2.

PARTICULÆ siquidem corporales, dum à menstruo in minimas atomos solvuntur, & intra ejusdem intercapedines vel spatiola sejunguntur, manifestam incurrunt *διάκρισιν*, dum verò postea rursus vel solæ recolliguntur, vel cum menstruo aut præcipitante mixta nixu haud metuente solvi combinantur, & coaguli magisterii sedimenti pulverisque formam assumunt, *σύνκρισιν* nobis ob oculos ponunt,

Nonnunquam præcipitati nec cum liquore præcipitante nec solvente ulla fit combinatio, e. g. si resinæ in spiritu vini solutæ per aquam affusam præcipitentur; nonnunquam verò præcipitatum cum præcipitante connubium init, e. g. sit phlegmatis spiritus vini sali tartari vel cineribus clavellatis affusi cum hujus particulis alkalifatis unio; nonnunquam præcipitati & cum solvente & cum præcipitante simultanea obtingit conglutinatio, e. g. in coagulo spisso, si solutioni capitis mortui spiritus salis ammoniaci cum calce viva parati superfundatur, spiritus vel oleum vitrioli, residuo: idem quoque deprehenditur in magisteriis vegetabilium vulgaribus tum & calciformibus, atque auri fulminantis confectione.

Ad §. 3.

DE fluidi oleoso-salini concentratoris ab aqueo segregatione. vid. Not. nostræ ad cap. XII. §. 5.

Quod autem attinet spiritus vini citra ignem dephlegmationem, eadem seq. modo peragitur: Nempè enim si spiritus vini phlegmate adhuc perfusi mensuræ duæ, supra cinerum clavellatorum vel salis tartari (prius supra ignem tum pro humidi aquei intrinseci exhalatione tum meatuum amplificatione conveniente calefactorum) libræ dimidiæ affundatur, phlegma, secessu à globulis spiritus vini oleosis factò, poros alkalifatos salinas sibi magi homogeneos promte subibit, atque cum hisce deliquatum ad fundum vitri verget, spiritu vini aurei coloris supernatante.

Ad §. 5.

IN soluto pondus & molem à fluido præcipitante accrescere, evidentissime patet in magisteriis vegetabilium vulgaribus, terrestreitate aluminosa gravioribus redditis; huc quoque facit observatio ex ZWELFERI *animadversionibus in pharmacop. August.* à FRIDERICO HOFMANNO in *Clav. Schröderian.* p. 95. translata, qua compertum habetur in magisterio laccæ florentinæ, beneficio aluminis & olei tartari elaborati, duplo plus laccæ florentinæ acquiri, quam grana chermes ante præcipitationem ponderaverant. Pariter chemici notaverunt, si auri pro parando eodem fulminante tantum drachma una assumpta fuerit, auri fulminantis post præcipitationem scrupulos quatuor colligi posse.

Magisteria vulgaria, coralliorum, perlarum, matris perlarum, hyacinthi, smaragdi &c cum solvente acido, & præcipitante alkali fixo elaborata, haud immeritò appellantur calciformia, quia ad instar calcis in corrosivis etiam aquis ægre sunt solubiles teste, ZWELFERO in *animadversionibus ad ph. Augustanæ* magisteria, pondusque inutile ventriculo facessunt, ita ut aliquot post assumptionem diebus vomitorio propinato, immutata rursus rejecta fuerint, notante ETTMÜLLERO, Porro autem sub præcipitatione soluta alium colorem inducere, experimenta plura comprobant: Sic mercurii sublimati solutio cum aqua communi facta in sedimentum album à spiritu salis armoniaci volatili urinoso, in miniatum ab ol. tartar. p. d. instillato præcipitatur. Conf. TACHENIUS in *Hippocr. chymici cap. VII. p. 31. & 32.* Ita solutio sulphuris per calcem vivam vel sal tartari facta rubella lactis colorem ab acido præcipitante induit. Vitriolum martis solutum ab alkalibus sub diverso colore præcipitari, idem TACHENIUS notavit cit. *libr. 6. XVI.*

Nec citra rationem asseruimus, præcipitata novas affectiones acquirere, siquidem auri solutio sub præcipitatione per spiritum sal. ammon. vel ol. tartar. suscepta fulminandi vim consequitur, quod si verò eidem, ad futuram præcipitationem, solutionem vitrioli confundas, calx lutea citra fulminationis energiam residua erit. Butyrum antimon. si cum aq. fontana præcipitaveris mercurium vitæ emeticum, si cum spiritu nitri vel aqua forti præcipitationem tentaveris, diaphoreticum & bezoardicum medicamentum habebis.

Ad §. 6.

PORI sive spatiola in menstruo solvente dum nimium laxantur, non possunt soluti moleculas amplius sustinere, quin illas dimittunt, in coagulum quandoque simul versas. e. g. si solutioni resinosa in jalappæ substantiæ cum spiritui vini institutæ superaffundas aquam, hæc illius poros laxando & resinosas moleculas coagulando ad fundum deturbari faciet: Non secus, ac tincturæ scammonii, & florum benzoës cum spiritu vini prolicitæ, ab aqua quoque præcipitationis lapsum patiuntur.

A præcipitante solido suscepto præcipitationem fieri inter alios etiam comprobatur Exc. BOHNIIUS *dissert. chymico-physico XV. p. 21.* exemplo vitrioli à cupro liberandi, dum nimirum ejus solutioni ferrum calens toties immittitur, usque dum nullam amplius inde rubedinem cupream acquirat, i. e. atomos cuperosas omnes evocaverit, sibi que illas adaptaverit.

Præterea metalla soluta per alia menstruo immissa deturbari, notissima patefaciunt experimenta. Sic namque aurum in aqua regia solutum additione mercurii, postquam instar spumæ enatavit, præceps decedit. Pariter argentum ab aqua forti solutum mercurii consimilis solutio præcipitat. Solutioni auri, cum aqua regia more solito institutæ, atque aqua affusa dilutæ, si stanni solutionem confundas, vel saltem lamellas puriores injicias calx purpurascens vel rubiniformis ad fundum secedet; æque ac aqua fortis cupro foeta & aqua comuni debil tata suam prædium dimittit, cum laminæ ferreæ supponuntur.

Adhæc aërem frigidum propter pororum coaretationem, & motus in fluidis cohibitionem, potestatem præcipitatoriam exserere, solutiones sulphuris communis & antimon. in lixivis, aut resinolorum in menstruo congruo factæ frigori oppositæ, declarabunt.

Ad §. 7.

AB alkalibus soluta quandoque etiam per alkalia præcipitari, quadantenus inde evinci poterit, quod spiritus vini à sale tartari aliquoties cohobatus & tartarisatus, i. e. qui in sale tartari omnem suam auiditatem, si quam habuit, deposuit,

Unable to display this page

est, ut per alembicum destillentur, idque lento caloris gradu, ita ut faeces aridae in fundo vasis relinquantur.

Phiolæ commodissimæ sunt, longioris & strictioris colli, ad salia volatilia urinosa sub rectificatione à phlegmate separata colligenda,

Ad §. 4.

IN rectificatione repetenda probe attendendum est, an illam peculiaris scopus & exaltatio vel tutior medicamento futuri usus exigit, nec ne? nam si talis aliquoties vel frustra susciperetur, aut vires medicamento infringeret, satius esse illam intermittere. Adeoque erudite improbavit mercurii dulcis iteratam rectificationem LUDOVICI in *pharmacop. modernorum seculo applicanda dissert.* 1. p. m. 177. utpote cum notoria efficacis purgantis enervatione stipatam, conf. NENTER in *specim. commentar.* p. 76. nec approbanbum censemus cinnabaris antimon. toties repetitam sublimationem, anodynæ virtutis deprædatricem; multo minus spiritus vini à sale tartari vel cineribus clavellatis reiteratam rectificationem, utpote spiritum, oleo essentiali intra alkali amplexus suscepto, orbantem,

Ad §. 5.

SAL semivolatile succini rectificari solet, idem cum C. C. usto permiscendo, & postea ex phiola sublimando, sic enim albicans, atque ex tenuissimis crystallulis constans, atq; ab oleosis ramentis depuratum, acquiritur, sed notabiliter imminuta ejus quantitate, ut adeo nonnulli chymici idem cum liquore acidulo sub prima destillatione collecto & ab oleo separato, addito tantillo aquæ puræ miscere, atque digestioni blandæ ad solutionem & oleosarum molecularum tunc innatantium separationem committere, ac suscepta postea filtratione, liquorem residuum in arena evaporationi committere soleant, quousque sal residuum concreseat.

Sal volatile C. C. cum C. C. usto mediante sublimatione rectificari posse jamdum in antecedentibus innuimus, sed & rectificatio illius solius potest fieri ex phiola altiori & strictioris colli; dummodo lene admodum ignis regimen observetur.

Olea empyreumatica, e. g. C. C. tartari, succini, cranij humani rectificantur si cum cineribus, vitro pulverisato, aut calce vivâ mixta per retortam pellantur.

Circa rectificationem spiritus frumenti Kornbrandwein notandum, eundem ab ingrato odore liberari posse per rectificationem, supra panem domesticum tostum, vel supra faeces vini institutam. Pro oleis rectificandis aquam affusam vehiculi

hieuli alleviantis & separantis vices sustinere, exemplo olei succini patet, quod enim sub destillatione primâ crassum fuscumque prodierat, aquæ confusum mediante destillatione secunda per alembicum aurei & pellucidi coloris cum illa prodit, superficiei innatans.

Ad §. 7.

Liquor qui sub cohobatione, tanqu. repetita destillatione, abstrahitur, aquosus, spirituosus, & oleosus, atque diversimode mixtus esse deprehenditur.

Vegetabilia odorata & aromatica, in quibus molecule sulphureæ cum salinis volatilibus explicita adsunt, e. g. fl. rosar. lil. convall. sambuc. summit. serpilli, origani, thymi &c. sive aqua, sive vinum iteratis ab iisdem cohobiis destillantur, cum saporis & odoris exaltatione vires exhauriunt efficaciores, ita quidem, si sub repetita destillatione semper eadem recentia liquori destillato surrogata fuerint.

A sale tartari & cineribus clavellatis spiritus vini & consimiles sulphureo-salini ardentes, per fermentationem parati, iteratis cohobiis evocari consueverunt, tum ut à phlegmate separentur, tum ut alkalifatas quasdam particulas sub volatilitatis specie aliquali secum in sublime advehant.

A Butyro antimon. spiritus nitri vel aqua fort. per trina cohobia abstrahitur, cum in finem, quem in sect. II. proc. 21. innuimus.

Ad §. 10.

Exempla cohobationis varia colligere licet, sic spiritus aperitivus Penoti, spiritus vitrioli volatilis Tackij à suo capite mortuo cohobatur vid. FR. HOFMANNI *Clav. Schröderian. p. 357.*

Nonnunquam, post primam destillationem, cohobationi suscipiendæ nova alia ingredientia adiunguntur, uti in aq. epileptica HARTMANN, *prax. chymicæ, c. X. §. 30.*

Hic vero *ως ἐν παρόδῳ* annexere liceat, modum spiritum aceti concentrationem impetrandi ab *experientissimo chemico DD. ROTH in seiner Anleitung zur chymie. cap. IV. p. 61.* communicatum. scil: saturetur sal tartari vel aliud alkalicum cum aceto destillato vini ad imitationem terræ foliatæ tartari, alkali hoc aceto imprægnatum indatur retortæ, affundatur pondus æquale olei vitrioli, & per retortam fiat destillatio, sic leni igne prolicitur spiritus aceti concentratus, acido vitriolico graviore intra poros alkalici salis suscepto, & cum eodem in sal enixum, tartari vitriolati æmulum, coagulato.

Ad

Ad Caput XVI. ad §. 1.

Calcinatio appellatur ab effectu, scilicet à calcibus, quas producit: hoc enim nomine compellantur corpuscula quælibet, per ablationem superflua humiditatis, aut nexum essentialem solutum, viscedinemque destructam, in substantiam friabilem, pulverulentam, porosam levem ac minus compactam redacta, hincque calci vivæ quodammodo comparanda,

Ad §. 4.

Igne aperto, juxta RULAND. in *Lexico Alchymia* p. 105., ea vocatur reverberatio, quando materia in furno reverberatorio omnibus foraminibus apertis calcinatur, qualis valde vehemens est, & ad corpora dura ac pertinacia resolvenda adhibetur; igne clauso ea dicitur, quando corpora reverberanda in furno reverberii clauso calcinantur, sub qua ignis gradus ad amissim cum caloris intensione ac remissione administrari possunt.

Calcinatione vitrioli pro pulvere sympathetico Digbæano parando seq. modo adornatur: nempe vitriolum Romanum vel cyprium in aqua per solutionem depuratum & rursus coagulatum, Soli Draconem ingredienti, sub aère sereno ad calcinationem per 14. dies subijcitur, vid. DIGBY oratio de pulvere, sympathetico & Autores in *Theatro sympathetico collecti*.

Decalcinatione antimonii igne solari, ope speculi caustici concentrato vide le FEBURE in *seinem chymisch. Kleinod. p. 112.* & Figura addita: sub illa autem pondus antimon. non solum ad grana aliquot augeri, sed & deposita virulentia emetica & cathartica sudoriferum idem sic fieri citatus Autor innuit.

Ad §. 6.

Incineratio vehementiori igne suscepta equidem citius absolvitur, sed, pro salibus lixivis sive alkalifatis vegetabilium obtinendis, præstat ignem lenem & lentum adhibere, & ad imitationem TACHENII in *clavæ Medicin. Hippocraticæ c. V. p. 83.* herbas virides ac recentes assumere, vel leniter in furno exsiccatas, ac in cineres saltem nigricantes dein ustulare, ad albedinem demum sub repetita intensiori calcinatione redigendas; sub hac enim observata cautela particulæ salinæ volatiles cum sulphureo-terreis firmitus mutuam unionem & colliquationem inire possunt, secus ac si igne aperto vehementiori mox dejiciantur, ac sub fuliginis specie explodantur, ita quidem ut ex hac in balneo resoluta sal volatile separatum fuisse BARNERUS *chym. philosoph. Tr. de salibus c. VI. p. 379.* & VIGANI in *eruditissima medulla chymia* p. 29, tale ex fuligine ligni querui

querni per retortam destillata prodiisse testetur, & BORRICHIIUS *Act. Hafniens. Vol. 2. Obs. 69. p. 183.* ingenuose adverterit, in recente planta sulphur omne ob particulas aqueas non ita promte avolare posse, sed aliquid vicini salis sibi agglutinare, secumque jungendo fixum reddere, quod ipsum etiam confirmavit peculiari observatione, quando herbam absinthii recentem evullam plus salis fixi subministrare, quam si in aëre diu ante exsiccata tandem concremata fuerit, compertum habuit.

Reverberatio est ea ustionis vel calcinationis vel tostionis species, sub qua flamma in altum assurgens, denegato exitu, mox versus subjectam materiam undique repercutitur ac reverberatur. Perficitur autem duobus potissimum modis, vel furnis oblongis cameratis, ut à tergo velut irruens ignis, qua data porta, obviet corpori calcinando, qualis est furnus reverberii dictus, vel furnis fornicatis, qualis pro pinsendis panibus pistorum est, qualis vitriariorum & aliorum mechanicorum, nominatim ad cineres clavellatos parandos: rotunda enim figura circulando, circulata verò flamma ad reverberandum aptissima verbis *Illustris WEDELII pharm. acroamat. lib. 1. sect. 4. c. 8. p. 187.* Figura furni reverberatorii vid. apud SENNERT. *in institut. GLASERI novo Laboratorio Medico-Chemico p. n. 48.* GLAUBERI *furnor. philosoph. Part. IV. sub initium.* Exempla reverberationis hinc inde descripta prostant, auri in SCHRÖDERI *pharmacop. medico-chymic. lib. 2. c. 9.* argenti in cap. seq. 10. ferri in cap. 11. cupri in 12.

Ad §. 8.

EXemplum calcinationis immersivæ præbet crocūs solis ad præscriptum ZWELFERI *sub finem animadvers. ad pharm. August. descriptus*, & a nobis in sect. 2. propositus, similiter si spiritui nitri immergas veneris, solutionem, crystallizando elegans vitriolum & evinde crocum expectabis. Sal saturni impletur, si minio superfundus acetum destillatum, solutionem filtres, & coagulationi futuræ subicias. Adhæc huc referri debet viridis æris in galliæ genesis teste BOYLEI, usu recepta, ubi tennes veneris laminas sibi quis uvarum, ex quibus succus torculari erat expressus immergunt, ut à particulis earum salinis crocæ metalli moleculæ in coagulum viridis æris dictum conglabentur.

Vaporosæ calcinationis ideam nobis præbet cerussa, lamellis plumbi adhærescens, quando eadem ab acetis calefacti in altum protruso vapore eroduntur.

Calcinatio aërea, non tam aëri qua tali, sed potius interfluo fluido aqueo adscribenda videtur, hoc quippe contactu suo in tantum rubiginem præfert, in quantum particulæ ejusdem aqueæ per solutionem principii salino-vitriolaci atque

atque ejusdem extraversionem rubiginem inducunt, qualis etiam in guttulis aquæ solius aspersis sæpe insequitur.

Clariss. JUNGKENIUS in Notis eruditiss. ad AGRICOLÆ animadversiones in POPPIUM p. 56. monuerat, non deesse Autores persuasos aurum mediante sale ex pluvia rore majali, & nive ita calcinari posse, ut sub fusione dein pulveris subtilis promte in quovis liquore solubilis formam assumat,

Ad §. 9.

Fumigatio est corrosio metalli per fumum acrem facta. E. g. si sulphur accensum deflagret, ab ejus spiritu acido instar fumi in altum tendente superimpositæ mart. & vener. laminæ arrosæ in crocos convertentur.

Non minus si argentum vivum in olla angustioris orificii calens detineatur, & lamina vel solis vel lunæ superappendatur, utraque friabilis reddetur, ut in calcem redigi queat.

Alias fumigium sulphuris pro aquis impurioribus depurandis succisque vegetabilium à situ vindicandis, & scammonii officiosa enervatione per salia volatililicis acris fixationem, subservit.

Amalgamatio est connubium mercurii cum metallico corpore, sub quo utrumque in massam mollem digitisque tractabilem redigitur.

Tale autem connubium init mercurius facile cum sole, luna, jove, saturno tanquam metallis ob mercurialis principii exuperationem magis ductilibus & sibi ratione texturæ materialis, licet minus fixæ, homogeneis. Frequentissima est mercurii cum Sole amalgamatio, quando mercurii partibus quatuor aut sex in crucibulo leniter calefacti, auri in tenues bractæas malleati & contorti aut minutim saltem discissi aut limati, & in alio crucibulo jamdum candefacti, parti uni confunduntur, virgula ferrea hinc commoventur, sic obtinetur amalgama in scutellam aqua plenam conjiciendum, probe abluendum, dein per corium ad superfluum mercurii separationem exprimendum. Foedus tamen ejusmodi haud perenne est, mercurius siquidem veluti servus fugitivus rursus avolat, amalgamate hoc post deaurationem poculorum argenteorum cum eodem factam igne carbonum admoto fugam captante; non minus idem mercurius ab auro sese seungi patitur, si amalgama retortæ parvæ inter lateres quadrato ordine dispositos collocatæ igni aperto immediate exponatur & in recipiens aquam infusam continens propellatur.

Cæterum ejusmodi amalgama diuturnâ coctione & digestionem semper abiire in pulverem brunum, Heslingio Azoth dictum, fidem facit CASSIUS *de auro* p. m. 99.

Ad §. 12.

NOtandum animalium quoque partes per calcinationem & ustionem aciores fieri, uti exemplo testarum ovorum vel limacum aut eorum operculorum ad sensum gustus patet. Crocus martis aperitivus paratur, limaturam martis & pulverem sulphuris in anatica portione stratificando & calcinationi commitendo.

Crocus solis, præter modum per calcinationem immersivam jamdum recensitum, impetratur, amalgama solis cum mercurio factum sub tegula leniter calcinando, quousque omnis mercurius avolaverit, & super residuam calcem frustulum unum ac alterum sulphuris deslagrando. Alii chemici Solis solutionem cum aqua regiâ vel spiritu salis à nitro abstracto factæ, menstruo per distillationem separato, quartam florum sulphuris circiter partem commiscunt, & mediante leni calcinatione sub tegula instituenda, atque hac cum novo sulphure repetenda, crocum acquirunt elegantem purpureum.

Operationibus specialibus huc usque recensitis annumerari poterit granulatio, sive metallorum in granula effusio, qualis quidem obvenit in laminarum ferrearum intensiori igne candefactarum ab appressis sulphuris magdalionibus liquatione, sicuti in sect. 2. sub croci mart. aperitivi processu declaravimus, aliud autem cum Jove & saturno succedit, dicta metalla in igne fusa per scopas aut trullam humectatam in aquam suppositam frigidam effundendo: vel eadem minutim tornata cum dupla aut tripla calce vivæ parte stratificando & in crucibulo liquando, ut affusa aqua frigida à calce supernatante ob gravitatem ad fundum delapsa metallorum granula colligi possint. Succedit quoque tale negotium, si stannum & plumbum igne liquata per chartæ luforiæ folia acu perforata, & auripigmenti pulvere conspersa, in aquam frigidam trajiuntur: frequentissime plumbum in granula comminuitur, si languide prius liquefactum in patina lignea creta illita hinc inde agitur, & iubinde in sublimis jactetur, quemadmodum agricolæ in purganda avenâ versari solent.

Ad Capit. XVII, §. 1.

Fusio est corporum solidorum ab igne intensiori vel solo, vel adminiculis quibusdam simul in subsidium adhibitis, in fluorem reductio, ita tamen, ut post hæc, illa rursus soliditatem ac consistentiam suam recuperare possint.

In ista autem operatione manifesta nobis ob oculos ponitur *σύνκρισις* dum particule metallicæ puriores nobiliores in unum corpus colliguntur, & *διάκρισις* dum heterogeneæ impuriore & ignobiliore separantur.

Peragitur interea eadem nunc immediato carbonum igne, sicuti stanni plumbi

Unable to display this page

Fusionem quoque lubeunt mineralia & salina corpora c. g. antim. sulphur nitr. O. vitriolum, sal commune: Liquatio proprie dicta competit pinguedinibus, adipibus, axungis, & ceræ, quæ ab igne & calore liquantur ac funduntur.

Ad §. 4.

Reducionis vox æquivoca est, uti declaravit ROLFINGIUS *chymia in artis formam redacta lib. 2. c. 4. p. 92.* quo sensu autem à nobis hoc loco accepta fuerit, ex definitione constat.

Exempla in scriptoribus chemicis illius plura occurrunt, ἀκριβὲς interea *Excellentis. D. D. STAHLIUS* generatim annotavit, per additionem principii φλογὸς metalla reduci posse, speciatim autem designavit, sive regulum antimonii sive stannum sive ferrum cum partibus æqualibus aut amplius nitri remixta in candens crucibulum ingesseris, fieri promptam & eximiam horum inflammationem & luculentam deflagrationem, simul vero eo ipso metallorum horum repentinam in pulverem conversionem, hunc ipsum tamen reduci, prout alius alio promptius fusioni obsequitur, mediante carbonum aut pinguium substantiarum additamento, & tenui intima subagitatione vid. *Observat. chymico-physico medicarum Mens. Jul. c. 7.*; dein vero in *metallurg. pyrotechnica sect. 1. c. 8.* monuit, aurum difficillime reduci per ignem, non modo si ferro, sed etiam si stanno remixtum fuerit, præcipue in illa præcipitatione purpurea cum stanno, cum sale tamen sulphurato sive epate sulphuris ex tartari & silicum calcinatorum an unc. ij. nitri purissimi unc. iij. & carbonum pulveratorum drachm. ij. (vid. *Mens. Aprilis*) idem in calcem redactum, certo non ita promptissime ad se redire, nec tamen difficillime mediante nitro, borace, MOSES CHARAS *pharmacop. regia chymic. lib. III. c. 47. p. m. 307.* argenti calcem fusionem præmissa, & detonatione paulatim in crucibulo candente cum injecto pulvere, ex tartari & silicum calcinatorum ana ʒj. nitri purissimi ʒiiij. carbonum pulverisatorum drachmis ij. composito instituta, mixtura isthac post fusionem in mortarium calens effusa, & post refrigerationem cum æquali calcis vivæ pondere igni fusorio commissa, argentum metallicam formam reassumtum testatur. *Cl. JOH. SAMUEL CARL in Lap. Lydio ad ossium fossilium docimasiam adhibito Articul. V. p. 77.* ex lithargyrii part. vi. ossis fossilis ad nigredinem calcinati & pulverisati part. i. mediante igne fusorio pristinum reduxit plumbum, idemque cum minio, vitro antimonii, aliisque metallicis calcibus, reguli ejus, antimonii stanni marcasitæ, succedere innuit. Æque ac lunam suam corneam adjecto sevo aut alia pinguedine post deflagrationem cum sale fundi deprehendit KUNCKELIUS *sub finem seiner curiosen Anmerckungen, & Laborator, Chymic. part. 3. cap. 16. p. 309.*

Rothius

ROTHIUS in sua chymia aurum fulminans, si per calcinationem cum sulphure vis fulminandi ipsi adempta fuerit, cum borrae in pristinam soliditatem fundi posse comprobatur.

Ad reductionem insuper referri meretur revivificatio, qualis speciatim competit mercurio vivo cum sulphuris aut salium acido ligato & sub iisdem occultato, postea autem in formam nativam globulosam & currentem resuscitato, si viniculum istud sulphur cum vel salinum per contraria destructum ac dissolutum fuerit; sic namque ex cinnab. & æthiope minerali per additionem pulveris reguli antimonii vel limaturæ martis aut salis tartari in anatica, vel calcis vivæ in tripla parte, ex retorta mediante destillatione mercurius vivus revocatur & propellitur in excipulum aq. fontana ad dimidium repletum; Mercurius sublimatus pulverisatus stannæ aut ferreæ laminæ inspersus aut cum decocto calcis vivæ mixtus currentem recuperat volatilitatem.

Amalgamatis stanni anglici & mercurii vivi partem unam, si cum mercurii sublimati partibus duabus in alcohol teratur, vel tabulæ marmoreæ vel vitreæ imponatur, in cella in liquorem resolvi, portionem autem mercurii revivificari in collect. Leydensibus cap. 134. legimus.

Chemici aliquot valde solliciti fuerunt in plantarum resuscitatione ex cineribus & earum revivificatione, de quibus videatur *Illustris, G. Franci de Frankenau Sacra Regia Majestatis Danica Consiliarii Justitiæ & Archiatri meritisissimi Fautoris olim nostri honorisissimi* scriptum excultissimum.

Ad §. 5. & 6.

SI fixationem paulo curatius examinemus, illa dividenda erit in perfectam seu completam, & gradualem seu incompletam.

Priorem maximo conatu multoque labore ac studio moliantur secretioris alchemiæ cultores, quando mercurium suum in aurum vel argentum ita fixare intendunt, ut ignis flammam potentissimam citra fugam sustinere possit.

Posteriorem & hinc inde obvenientem eam nuncupamus, quando corpora vel concreta volubilitate, volatilitate & fluiditate priori cohibita, suppressa, immutata aut intercepta, vel igne solo, vel sulphureis, acidis, alkalifatis, vel terreo alcalinis vel viscidis mediis figentibus simul in subsidium adhibitis, consistentiam solidiorem firmioremq; unionem ac copulam adipiscuntur, ut in flamma citra disjunctionem aut deperditionem diutius persistere, vel à solutione spontanea aliquandiu immunes esse possint.

Præter exempla apposita alia adhuc futuræ clarioris doctrinæ gratia subnectere lubet.

Nimirum mercurium currentem solo igne lento sed diuturno ita figi, ut hinc
E c c 3
azoth.

azoth suum parent physici, confirmat *Illustris WEDELIUS senior pharmac. acroamatic. lib. 1. sect. 4. c. 7. p. m. 180.*

Notissimus est mercurius per se præcipitatus, qui impetratur, si ejus lib. ij. vel lib. iij. peculiari phiola, à *ZWELFERO in mantis. spagyric. part. 1. c. 7. p. 353.* delineata, ut hujus fundum æquabiliter compleant, excipiuntur, & igne primo lento progressu temporis nonnihil augendo, absque ubique interrupta serie per sex septimanarum aut duorum mensium spatium continuando, imponuntur, quousque ille in pulverem rubicundum conversus fuerit. Molimina plura adhibita leguntur pro mercurio diaphoretico conficiendo ab *ANDREA BATTINELLO in Auctuario ad Mynsicht. Arman. medico-chymicum* (quod extat impressum in *Car. Musitani operum Tom I. p. 616*) descripto, dum mercurius primo in spiritui nitri solvi, solutio filtrata aqua marina vel muria præcipitari, edulcorari, siccare, denuo in spiritu nitri solvi; idque septies repeti, hinc toties in aludele more solito septies sublimari, demum mercurius vitæ fixus addi, fortiter teri, & ultimo septies vel ultra spiritus vini vulgaris semper recens affundi, & inde destillari jubetur, ut veluti saccharum is dulcis fiat, ad usum servandus.

Fucata fixatio mercurii censenda est illa, quæ à *ROLFINCIO chemia in artis formam redacta lib. V. sect. 8. cap. 1.* traditur, etenim quando vitriolum & viride æris magna copia miscentur & in aceto solvuntur, postque injectionem mercurii vivi coctio instituitur, sub hac mercurius cuprum præcipitat, ut adeo igne fortiori dein adhibito mercurius rursus avolet, relicto cupro in fundo, cui tutia vel lapis calaminaris vel Zincum additur, & facta invicem colliquatione cuprum evadit aurei coloris pro mercurio fixato falso habitum.

Cæteroquin mercurii à fumo saturni coagulatio, adscribenda est hujus viscedini metallicæ globulos mercuriales implicanti, æque ac *KESSLERUS* à mercurii candefacti in oleo lini repetenda aliquoties extinctione fixationem instituit.

Notissima est fixatio mercurii cum sulphure in cinnabarin: sulphur ipsum per spiritus acidus ignemque lentum ac diuturnum nonnulli figere allaborant.

Nitri fixatio evenit, illi in crucibulo fuso tamdiu carbonum pulverem injiciendo, donec non amplius accendatur.

Sal volatile CC. etiam fixationem suscipit si cum CC: usto pulverisato sublimetur, & sublimatum toties residuo superaddatur, atque sublimatio reiteretur, donec à fixo terreo - alkalino volatile fixatum sit,

Sal tartari à spiritu nitri affuso figitur in nitrum regeneratum.

Antimonii sulphur & flores affuso & per destillationem rursus inde abstracto spiritu nitri figuntur.

Arsenicum fixatur, quando ejus pulverisati unc. vj. nitri ac tartari unc. vi. in crucibulum per vices injiciuntur & accenduntur, in igne p. 5. & 6. horarum spatium

patium vehementissimo ad completam sulphuris arsenicalis exhalationem detinentur, calx autem residua post refrigerationem crebris cum aqua ablutionibus edulcoratur.

Salia alkalisata à sulphuris gas acido quodammodo figuntur, ne tam promte per deliquium fluant, sed non absque profapiae propriae in falsam sive enixam transmutatione.

Ad Caput XVIII. §. 7.

IN crystallisatione notabilis obvenit tam διακρισις, quando particulae ope menstrui solvuntur ac ab invicem segregantur, aliquae etiam subinde prorsus separantur, tum σύγκρισις, quando sub insequente dein fluidi diluentis absorptione in substantiam pellucidam diversimode angulosam solidam combinantur.

Et quidem in crystallis nunc particulae soiae salinae (facta à potiori denominatione) combinantur e. g. in crystallisatione salium alkalium volatilium, alkalifatorum, acidorum, & compositorum enixorum sive falsorum: nunc salinae cum metallicis connubio facto crystallos largiuntur, sic ex sole purgatissimo in aq. regia soluto, obstetrice Ol. vitrioli & encheirisi certa observata nonnulli expectant crystallos rubiniformes; ex lunae & spiritus nitri copula notae lunae crystalli producuntur, de quibus vid. ROB. BOYL. de utilit. philosoph. experim. exerc. V. & Stifferi Actor. Laborat. Chemic. in Acad. Juliae specim. III. cap. X.; ex aceto destillato cum croco martis crystalli, suscepta post solutionem mutua utrinque copula gignuntur, non absimili modo ac nativa vitriola ex minera martis vel venenis ab acido embryonato soluta hinc cum hoc combinata generantur.

Ad §. 3.

Conferantur quae crudissime declaravit Dominicus GUILIELMINUS in dissertatione Epistolari de salibus §. XVII. & seqq. p. 20. & seqq. JOH. FREIND praefat. Chymicarum praefat. IX p. 83. & seqq.

Ad §. 5.

EVaporatio est necessaria, nam nisi fluidum interfluum superfluum separatum fuerit, crystalli haud poterunt in substantiam firmam sive amplexum propiorem coire: Nec tamen eadem fiat nimia aut tumultuaria, ceteroquin enim vel crassamentum turbidum tantum residuum erit, vel crystalli pauciores obfuscabuntur, quin & vitrum rumpetur aut in frustula diffiliet.

Aër frigidus in cellis vel puteis aliquando quarendus est, excessive talis aut hybernus contra inidoneus habetur, indiscriminatim terreas salinas aliasque intermixtas

mixtas moleculas in glaciem condensans. Aërem autem calidum ad salium alkalifatorum, sine accessorio acido, crySTALLISATIONEM commodum esse probavit *Exc. BOHNIVS dissert. physico-Chymico XV. p. 27.* cujus verba idcirco huc excerpere libuit; Evaporentur, ait, horum solutiones lento magis ac blandissimo igne, usque dum crusta quædam in harum summitate appareat, quæ studiose a fractura præservanda ne nimia & pro crySTALLISATIONE necessaria aquæ portio exhalet, sed à tegmine hoc salino aliquatenus coërceatur, in calore vero leniter per aliquot adhuc horas solutio detineatur, & sub crusta illa crySTALLI egregii ac non raro satis magni concreſcent; in calore moderato uti producti, sic in eodem conservandi, quamvis salis tartari crySTALLOS ab annis aliquot possideam, ultra biennium, tempore æstivo ac hyberno in loco frigidior ac interdum humidior repositos. Conf. quæ proposuit *STRISERUS in Actor. Chemic. Laboratorii in Acad. Julia Specim. II. cap. V.* Ad imitationem clarissimi Viri nos experimentum fecimus in Sert. II. reperiendum.

Liccat vero hic quoque meminisse encheirifios pro salium lixivorum pelluciditate crySTALLINA observandæ: Nempe enim cineres non aqua nimium calida sed frigida potius elixivientur, quia per priorem plures particulæ sulphureo-terreæ & unctuosæ extrahuntur nitorem turbaturæ, quas aqua frigida, dum segniter quoque solvit, reconditas & abstrusas in cineribus relinquit, prout egregie docuit *Exc. RIVINUS in manuſcriptione ad chemiam c. VI. p. 37.*

Alkalia volatilia in spiritum proprium conjecta, sub aëre quoque frigido in crySTALLOS concreſcunt, uti exemplo salis volatilis CC. in spiritu suo proprio essentificato crySTALLIFATI animadverti.

Aliquando solutionem & coagulationem repetitam, cum menstrui etiam immutatione ad puritatem crySTALLI æmulam requiri, experimentum pro sale saturni elegantiori impetrando confirmabit. Eum siquidem in finem solutio minii, cerussæ aut plumbi mediante aceto destillato, vel qui præstat, spiritu viridis æris facta, inspissanda, inspissata rursus cum aceto destillato, aut spiritu viridis æris aqua diluto repetenda, ad cuticulæ apparitionem evaporanda est, quæ si vasi stanneo accensi sulphuris fumo imbuta infundatur, crySTALLOS offeret, futuros tamen longe majores & nitridiores, si exemptos & in spiritu vini solutos, post evaporationem decentem quieti in loco frigido commiseris.

Ad §. 7.

BECCHERUS *physic. subterr. lib. I. sect. 5. c. 3. p. 413.* Sciolum quendam amissam vitrorum malleobilitatem & ductilitatem deplorantem derisit, dum ei statim monstraturum tale artificium spoſpondit, & arreptum vitri frustulum in ignem conjecit, quod ubi optime canderet, malleo quoque calido diduxit: atque cum alter instaret, veteres frigida vitra extendere posuisse, regeſſit, ergone

ergone tam simplex & fatuus es, ut persuasum tibi habeas, veteres, cum vitrum subiectum omnium friabilissimum extendere volebant, id contra omnem rationem frigidum tractasse.

Fragilem vitrorum pronunciavimus coagulationem, longe alia ergo conditione fuit ac cætera vitrum Serenissimi Principis Sigismundi Electoris Brandenburgici, quod chemica arte productum durissimum fuit ac nullo modo diffringi poterat, recensente VELSCHIO in *Hecatoſtea observ. physico-med.* I. Num. XLI.

De Soda Hispanica & Rochetta Orientali legantur, quæ ab ingeniosissimo KUNCKELIO in *arte vitraria experimentalis & Anton. Neri lib. I. c. 1. & seqq.* proposita sunt. De sale autem ex filicis cineribus extrahendo leg. *ibid. c. 5. p. 17.*

Ex fide experientiæ scripsit Exc. BOHNIIUS *Dissert. physico-medice. XIII. § 11.* proportionem filicum seu arenæ & salis vix absolute determinare licere, nisi de utriusque conditionibus optime constet. Ita filex macrior & difficilioris fusionis e. g. pyrites plus salis alkalisati exigit, sin pinguior existat, aut facilius deliqueſcat e. g. qui circa littora maris colligitur, minor salis quantitas ipsi sufficit, cum hic aliquid nitrosi fusionem juvantis contineat, adeoque salis fusorii accessorii tantum haud postulet, imo plus æquo admixtum sal vitrum in aëre humido dissolvat. Pariter nec salium semper eadem videtur habitudo, quatenus quæ cum sale tartari aut calcis vivæ exaltata plus efficaciz sub minori mole præstant. Atque hæc quidem probe depurata sine igne fluant, coëant in corpus unum solidum, pellucidum & fragile; quod vitrum vocant, densius & nitidius, quò diutius ignis fusionis gradum sustinuerunt. *Conf. I. B. du HAMEL Regia scientiar. Academ. Anno 1696. lib. 4. c. 5. p. 408.*

Ad pelluciditatem vitrorum multum confert aëris habitudo, siquidem VELSCHIIUS loco paulo ante citat. pag. 56. refert, e. g. Murani ex altera litoris parte, è regione suarum officinarum vitra minus confici posse, quod borealibus flatibus locus hic, officinæ vero australibus opponantur: quin & compertum est fumosas exhalationes vitrorum pelluciditatem invertere, sic *Celeberr. STAHLIUS in specimin. BECHERIANI part. 1. sect. 2. p. 181.* apposite hanc in rem scripsit: Quid fumus fuliginosus possit etiam in nudis communibus arenariis vitris, experiuntur atque detestantur, non solum in lignis humidioribus aut resinosis vitrorum conflatores, sed possunt etiam propterea vitra pura ac limpida non parari cum carbonibus fossilibus in vasibus apertis, eo quod fuliginosi halitus vitra ingrediantur atque denigrent.

Ad §. 18.

Vitrum rubicundissimem instar rubini ex auro antimonio & sulphure parandum describit FR. HOFFMANNUS in *Clav. SCHRÖDERIANA* p. 297. & 298. quale alii ex croco solis cum frita crysalli intime commixto & fuso certis observatis enchiridibus faciunt, vid. CARL Lap. *Lydius ad ossium fessilium docimasiam Articul VII. 111. & 112.* Lunæ vitrum ex calce ejusdem & frita per duodecim horas fuis KUNCKELIUS *Laborator. chymic. p. tij. c. 21. p. 336.* memorat. Ex calcis mercurii (per oleum rubrum vitrioli abstractum paratæ) unc. ij. calcis argenti & salis armoniaci an. unc. i. vitrum elegantissimum & transparens communicavit HARTMANNUS *disput. chymic. VII.* Imo ex regno animali vitra paranda erunt, siquidem juxta BECHERUM *physica subterranea lib. 1. sect. 3. c. 3. p. 133.* homo vitrum est, in vitrum redigi potest, sicuti & omnia animalia in diaphanum, omnium vitrorum nobilissimum fusile, & sui generis colore tinctum, prioribus vitris mineralibus & vegetabilibus per omnia homogeneous redigi possunt. Quod assertum confirmat citatus D. D. Carl, quando testatur ossa fossilia exacte calcinata in parcissima etiam quantitate cum mixtura vitri, quam frittam crystallinam vocant (ex silicum durissimorum iterata candefactione & in aquæ extinctione exactaque pulverisatione calcinatorum partibus tribus, nitri partibus duabus, & borracis parte una composita) intimius mixta & ad tenerum fluxum summa ignis tortura disposita vitrum album candidum, lacteum magis opacum obscurata pristina vitri diaphaneitate, suppeditare. Amaulorum consecutionem in se-

ctione II, Benevolus Lector sibi asciscet

Tantum!

JOHANNES MAURICIUS
HOFFMANN

Phil. & Med. D. Anat. & Chem.

Prof. Publ.

LABORATORIUM
NOVUM CHEMICUM

apertum

MEDICINÆ CULTORIBUS

*cum amicâ ad Orationem Inauguralem
invitatione*

denunciat.

A. C. M. DC. LXXXII.

Juxta Exemplar Altdorfinum primum recusum.

NORIMBERGÆ & ALTDORFII

Apud Hæredes JOH. DAN. TAUBERI.

M. DCC. XIX,

J. J.

L. B. S. O.

In Hippia
major, Cra-
tylo. & l. 4.
de Republ.

3. Tusc.

L. II, Mo-
ral. ad Ni-
comach.
cap. 2.
(al. 3.)

In Dissert.
de Ortu &
Progr.
Chem.

PLATONIS, doctrinae & ingenii principis illius Viri, vetus verbum χαλεπὰ τὰ καλὰ, ἢ δύσκολα τὰ καλὰ, difficilia quæ pulchra, in plurium ore hominum circumfertur, quod Solonem Atheniensem, cum Pittaco Imperio sese abdicanti mollitiem atque ignaviam exprobrasset, primum usurpasse ajunt. Ita sanè cum rebus humanis comparatum esse novimus, ut quod præclarum idem arduum, dicente CICERONE, observetur, nec quicquam magnificum absque molestiâ perficere liceat. Proinde scitè non minùs ac verè ARISTOTELES scripsit: περὶ τὸ χαλεπώτερον αἰεί καὶ πύχνη γίνεται καὶ ἀρετὴ. De virtute equidem in præsens nostra non attinet dicere, artem verò in eo versari, quod existit difficillimum, Chemiæ exemplo demonstrandum nobis sumemus. Chemia namque, teste Chemiatro Excellentissimo OL. BORRICHIO, immensis obsepta est difficultatibus, & curas amat laboriosas; ei si operam studiumque pro eruendis naturæ miraculis addixeris, nullum Te à sagaci industriâ reclinabit otium, urgebit diem nox & dies noctem, nec licebit tenta spiritu levare præcordia, dum tot tantaque ad Vulcani aram Chemicam corpora vocanda occurrunt, quorum in patentissimo hujus universi theatro communis rerum parens spectatores & exploratores nos genuit curiosos. Proh quot interea devorandæ sunt molestiæ! acres oculos fumi lancinant, salina nares feriunt spicula, pulvere squalescit corpus, fuligine inquinatur, sæpè mordaces inter mineralium hali-

halitus fermè conficitur, quas generosa nihilominus superaret indoles, dummodò optata artis penetralia liceret subire, aut cernere

- - nudam sine veste Dianam.

At enim verò non patet ad intimiora sacra pyrotechnica facilis introitus, sive Autores & scriptores alios tanquam Duces sequi velis, sive ingenio monstrante viam affectes. Illos si sequi constitueris, mox animi pendebris

- - jubeant quò vertere cursum,

quoniam plures obscurum amant scribendi genus, & vel verba miris ænigmatibus implicita proferunt, vel circumstantias scitu apprimè necessarias silentio premunt, vel vano promissores hiato spem omnem eludunt, & inæstimabile temporis pretium cum sumtuum dispendio perdere faciunt. Hoc si faciem præluxerit, comitemque adsciveris industriam, certior equidem tibi videbitur constare itineris ratio, sed heus an nescis quàm periculosæ plenum opus aleæ sit,

- - ignotas tentare vias?

circumfer tantisper oculos, & hîc, (*Plinii verbis loquor*), occurrent offendicula nonnulla,

- - ut illa quæ te scire credas, nescias,

Et, quæ Tibi putaris prima, in experiundo ut repudies. Judicium namque in tantâ rerum varietate est difficile, frequensque sensuum deceptio experimenta reddit ambigua.

Illustris ROBERTUS BOYLE Nobilis Anglus, Philosophorum nostri seculi Princeps, erudito suo nobis præstò est suffragio:

Enumeratis aliis compluribus difficultatibus, inquit, quæ obtingere possunt, ideòque ut in Experimentalis Philosophiæ curriculo ritè & feliciter procedatur, tibi Pyrophile exuperandæ sunt, aliam porrò inopinatam fortasse non minùs, quàm ingratham adjicere piget equidem, sed magnopere expedit: Nimirum Te non solùm bonam experimentorum partem, tum quæ Tibi ex Autorum lectione,

Terent. in
Adelph.
Act. V.
Scen. 4.
Erasm. Bar-
tholin. Dis-
sert. de Ex-
perimen-
tis.
In Tentam.
de Infido
Experi-
mentorum
successu

B. Rolinc.
in Pro-
grammat.
invitat. ad
Chem. Je-
næ Anno
1640. affix.

tum quæ ex eorum, quibus consveveris, sermone innotuerit, falsam aut fallacem comperturum, verum etiam nonnullas observationes lecturum, quæ tametsi ut verissimæ ab Autoribus idoneis vel testibus ocularibus *αξιωματικῶς* communicatæ, aut fortasse tuapte experientiâ confirmatæ fuerint, fieri potest, ut iteratâ exploratione spem tuam frustrentur, & vel nequaquam perpetuò succedant, vel saltem eventu, quàm optaveras, admodum diverso &c. An ergò animum despondebimus, castra Vulcani fugituri, nec posthâc sub Chemiæ vexillo amplius militaturi? Id verò minimè, quin contrà audentiores ibimus, & novo quasi sumto spiritu ope Chemiæ Naturæ fores pulsabimus, donec exercitationis assiduitate, & longæ experientiæ atque rationis ductu confirmati in ejusdem lararium interius admissi fuerimus: Quemadmodum enim Eleusiniarum sacrorum eum referunt extitisse morem, ut & profanos arcerent, nec tota simul traderentur, ita casta illa Penelope Natura intima sua penetralia non omnibus statim recludit, sed intempestivè viam affectantibus, fatali lege inaccessa, aut temerè irrumpentibus, exitiosa esse jubet; æquè ac Clothio olim lethale fuerat, in sacra bonæ deæ furtim irrepsisse. Sufficiat intereà Chemiam, cum naturâ ambulando, dum ludit, stupenda edere miracula. Quot namque riparum vestitus viridissimi, quot prata floribus distincta cœlumque ipsum versicolore sub auroram specie; tot & tam varii & plures ex aridissimis etiam rebus destillati humores, halituumque colores prodeunt: tot, imò innumera in arcis concretorum corporum semina, & proprietates enucleantur: tot abditæ in terræ visceribus naturæ operationes, mistorum procreationes, ipsarumque causæ contemplando ante oculos pœnuntur. Quòd si verò insuper philiatri (cum quibus nunc nobis potissimum negotium est) nōsse cupiant, quodnam in Medicinâ ex Chemiæ cultu ipsis accessurum sit emolumentum, certè hoc
insigne

insigne futurum facile demonstrabimus. ὁ ἀρετα γνῶς, ἀρετα
 θεαπίν, antiquum habetur dictum & verissimum, cujus
 enim rei non est certa noticia, ejus opinio certum reme-
 dium reperire non potest, inquit excelsus ille CELSUS, &
 rectæ curationis clavus cognitio ab ALEX. TRALLIANO me-
 ritò pronunciatnr: Cognoscere autem debet Medicus idio-
 syncrasiam cujusq; hominis, causarum morbum produ-
 centium indolem, & remediorum oppositorum facultates;
 illam signa è certis fontibus petenda innuunt, istam sympto-
 mata præcipuè manifestant, & per eruditam ἀναλογίαν chemi-
 ca experimenta declarant, has Chymia rursus optimè indi-
 cat, cunctarum namq; naturalium rerum ad alterationem
 facientes vires (ἀρετῶς ita docente Practico quondam atq;
 Chemico nulli secundo FR. de le Boë SYLVIO) & agendi pa-
 tiendiq; modi atq; adeò sensiles mutationum naturalium
 omnium & singularum causæ clarissimè manifestantur per
 Chymica experimenta, utpote circa merè naturales, arti-
 ficio licet instituta, rerum naturalium mutationes occu-
 pata: Natura, inquit celebratissimus per ignem Philosophus
 HELMONTIUS, solos Medicos in filios optavit, & quidem
 tales, qui pyrotechniâ instructi rerum proprietates exami-
 nant, separando potestatum delitescentium impedimenta,
 cruditatem scil. venenositatem & fæces, id est, tribulos &
 spinas, è maledictione naturæ virgini passim insertas.
 Nam cum natura quotidie destillet, sublimet, calcinet,
 fermentet, solvat, coagulet &c. nos certè iisdem admini-
 culis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem,
 naturæ soli interpretes fideles. Equidem me non fugit,
 faciliores proflare medicamentorum facultates cognoscen-
 di modos, dum ex sapore, odore, itemq; colore earun-
 dem ratio peti solet; verum tamen in memoriam simul
 redit πολυμαθεύς CASP. HOFFMANNI effatum: Professō
 tres hos sensus non ascendere ad ἀρετίαν illam, ut regula
 universalis constitui possit; memini adhuc me apud ma-
 gni

In Proem.
 l. I. de Art.
 Medic. lib.
 xi. c. I.

Disput. Me-
 dic. X. &
 de Febb.
 alterâ, Th.
 7.

Tr. de Ma-
 gnet. Vul-
 ner. curat.
 §. 8.

L. V. Instit.
 Med. c. 49.

In Dissert.
de Medici-
nâ nobili
& necessa-
riâ sui par-
te chemia
instructâ
& exornatâ
p. m. 50.

gni nominis Virum, THOM. REINESIUM *Archiatrum quon-
dam Saxo-Altenburgicum, Criticum ac Polyhistorum eximium,*
legisse: Præclarè clarissimum ZWINGERUM, eos qui res vulga-
ri modo & notis à veteribus, sapore, odore, colore, &
aliis cognitas haberent, eorum similes esse dixisse, qui
palatium aliquod magnificè extructum extrinsecus cerne-
rent, in atrium verò non reciperentur; at qui sòlerti &
chimiaâ partium resolutione intima quæq; scrutarentur,
eos planè referre, qui in penetralia Palatii admitterentur
otiosè cuncta minima maxima spectaturi. Debemus me-
hercle id Chemiæ beneficium, dum particulas medica-
mentosas in concreti compage delitescentes recludit, ut
tanquam ad oculum demonstrare possimus, hoc medica-
mentum existere calidum, quia portionibus constat sul-
phureis, sulphureo-salinis, oleosis, balsamicis inflammâ-
bilibus, alterum frigidum, quoniam particulas acidas, au-
steras, terreas, aqueasque ignis vitalis multiplicationi
ineptas continet ac præbet, aliud acidum debellare, al-
calinis, absorbentibus, invertentibusve suis particulis sa-
lina retundendo spicula. Quòd si porò ad Praxin Medi-
cam transeamus, non unum nobis suppetit argumentum,
ad declarandam hîc Chemiæ necessitatem æque ac utili-
tatem. Nam præterquam quòd Chemia universalem Me-
thodi medendi canonem, contraria contrariis curarij,
exemplo liquorum contrariorum, alkaliorum & acido-
rum, fixorum & volatilium, commixtorum sensibus pal-
pandum subjiciat, ac medicamentorum facultates egre-
giè demonstrèt, remedia eadem suppeditat Θεῶν χεῖρες
meritò nuncupanda; quæ citò agunt ponderosis compe-
dibus exsoluta, viribus exaltata, actuationemque vel
promptè ab Archèo vitali suscipientia, vel nullam planè
ἐλλείψιν expectantia, quando volatili, & spirituosâ sub-
tilitate promptè sese in Asiam hominis minorem diffun-
dunt; quæ jucundè agunt, dum vel svavi colore, odo-
re,

re, sapore sese commendant, vel parcâ manu offeruntur; quæ denique tutò agunt, si corporum habeatur ratio, & dosis aliæque circumstantiæ circumspèctè observentur. Nullus tamen idèd credat, nos eò audaciâ provectos esse, ut laudem omnem derogare velimus simplicioribus auxiliis è fœcundo telluris gremio propullulantibus, & citrà speciosum chemiæ apparatus inditam à Divino creatore vim aliquando exerentibus; neque enim PARACELSO assentimur & medicastris nonnullis, nil quicquam approbantibus, nisi quòd fumum redoleat spagyricum; quin potius divisum *Galenicis* & *spagyricis* medicamentis volumus esse imperium, illa, ubi in tenero corpore morbo frangendo paria fuerint, lubenter cum antiquis admissuri, & hæc pariter pro afflictionis ferociâ expugnandâ cum recentioribus in usum vocaturi: Siquidem ex quo à proceribus gulæ magnis multisque artibus toto orbe cibus hodie cœpit non ad tollendam, sed irritandam famem quæri,

- - - vinoque diurno

Placari genius festis impunè diebus, quàm longè processerunt mala valetudinis, ut iis tollendis imparia sæpè deprehendantur simpliciora medicamina, victui homogeneo olim respondentia; tùm verò postulante necessitate si Medici chemica negligerent, similes forent, iudice Chemiatro experientissimo REINESIO, *Ac-* L. c. p. 44: co mulieri apud Samios fatuæ, quæ ἀόγγῳ τὸν πάπῃλον ἔκρυε, spongiâ clavum percutiebat; quòd ἔχ βωμὸς ἔτῳ πρὸς τὸ ἱερόν, & morbi magni vulgaribus è vegetabilium censu impuris indigestis & imbecilibus non cedant, uti nec extremi morbi, nisi ferro & igni. Ceterum nec hoc diffitebuntur Medicorum χαρίεντες se à Chemiâ impetrâsse commodum, dum modum præparandi remedia chemica propriis administrârunt manibus, & formam cunctasque eorundem qualitates genuino sensuum addidicerunt iudicio,

Hoffm. *Acta L. Ch. Alt.*

G g g

ut

Reines. l.
e, p. 46.

ut in talium applicatione certiore ponere calculum, & adulterata à medicamentis secundum artis præcepta ritè elaboratis dignoscere valeant; ne dicam amplius, cā ratione quoque Medicos si quæ πατροπαράδοτα & αυτοπειροπόνητα usu probata habent, sibi solum eorum noticiam servare posse, distributione nihilominus publicā factā, cum pleaque propalata debito pretii atque æstimationis sperato excidant fructu. Quod si porro in encomia Chermiæ excurrere vellem, amplissimum sese mihi panderet theatrum, video enim illam in Aulis Cæsarum, Regum, & Principum adamari, in artium & scientiarum emporiis excoli, in publicis Societatum eruditæ commercii ad majus venerabiliusque fastigium subinde evehi, in privatorum demum ædibus novorum inventorum accessiones sensim adaugeri. Sed hisce immorari haud vacat, gestit potius animus ILLUSTRIS SENATUS NORIMBERGENSIS, Patriæ Patrum Optimorum Maximorum Universi hujus Nutriciorum munificentissimorum personare laudes, καὶ τὴν πύλιν μὲν, uti olim Augusto Cæsari Poëta, in quantum possum, & viriculæ paupertinæque crena sinunt, nisi quis memorem mihi insurrando vellicaret aurem, (quod de carthagine Romanæ Historiæ scriptor pronunciavit, edixitque) satius esse tantā filere de urbe, quàm pauca dicere. Ultramque adhæc solis domum INCLUTÆ REIPUBLICÆ NORIMBERGENSIS decus jamdum implevit, cujus monumenta ære perenniora Palæcome seræ loquetur posteritati; Palæcome famæ illud Theatrum pulcherrimum, in quo spectator orbis universus vario dramate omnium scientiarum actoribus multiplici scena applaudit; Palæcome Musarum emporium celebratissimum, in quo scientiæ & artes singulæ benignè excipiuntur, aluntur, foveantur. Te præter alias testem appello artium saluberrimam Medicinam, quæ in almâ Palæcome fausto sub excelsæ Noridis fidere felicissimum cultum nacta es; tuo namque emolumento

Hor.

Unable to display this page

Unable to display this page

diorum, uti coepi, edocebo, ne in tantâ medicamento-
rum multitudine selectiorum inopiâ aliquando laboretis;
hâc Operationes & Experimenta Chemica moliar & qui-
dem minori quâm olim cum molestiâ, favente nunc con-
cinnâ ac commodâ Laboratorii structurâ. Ducam Vos per
triplicis Regni amœnitates ad concretorum naturalium
Medicis usibus inservientium Theoriam, ut felicem ali-
quando hinc consequamini Praxin. Intereâ ne Spagyri-
cum nostrum Palladium ἀνιηοις ποσὶν ἀναλαίψειν videar, cra-
stini horâ IX. lectionibus nostris alioquin destinata, ora-
tionem brevem de Methodo Chemiam addiscendi optimâ
præmittam. Comparete ô mei, quos sacra hæc juva-
bunt pyrotechnica, frequentes, commodate mihi æ-
quam aurium vestrarum patientiam, concelebrate me-
cum Noricam erga studium Medicum munificentiam ac
benignitatem, demumque Valet.

MONUMENTUM

In medio Laboratorii Chemici su-
spensæ Tabulæ inscriptum

B. J.

CHEMIÆ.

ARTIUM. ANTIQUISSIMÆ.

ADMIRANDORUM. NATURÆ. OPERUM. ÆMULÆ.

SOLVENDO. ET. COAGULANDO.

UNIUS. REI. INTERITUM.

ET. ALTERIUS. PRINCIPIUM. SIMUL. AFFECTANTIS.

EXERCITIO.

DOMICILIUM, HOC. PUBLICUM.

Ggg3

EX.

EX. SINGULARI. ET. POSTERIS. DEPRÆDICANDA.
INCLUTÆ. REIP. NORIMB.
MUNIFICENTIA.

PRO. FUTURO. ACADEMIÆ. ORNAMENTO.
MEDICINÆ. INCREMENTO.

SALUTIS. CIVIUM. EMOLUMENTO.

A. R. S. c13 13c LXXXII.

FUNDITUS. EXTRUI. CURARUNT.

MAX. STRENUI. GENEROSI. ET. PRUDENTISSIMI.
DOMINI.

GABRIEL. NÜTZEL. AB ET IN SINDERSPVHL
III VIR.

WILHELMUS. IM HOF.

JOH. PAULUS. PAUMGARTNER. AB HOLEN-
STEIN ET LOHNERSTADT. IN GRÄNSPERG.

CAROLUS. WELSER. A NEUNHOF.

SENATORES. ET. SCHOLARCHÆ. SUMME. MERITI.
RECTORE. UNIVERSITATIS.

JACOB. PANCRATIO. BRUNONE.

PHIL. ET. MED. D. HUIUSQUE. P. P.

FACULTATIS. MEDICÆ. DECANO.

MAURICIO. HOFFMANNO.

MED. D. ET. PROFESSORE. PRIMARIO.

PRIMO. CHEMIÆ. PROFESSORE.

JOH. MAURICIO. HOFFMANNO.

MAUR. FILIO. PHIL. ET MED. D.

TU VERO.

QUICUNQUE. LOCUM. HUNC. ACCESSERIS.

LABORIOSAS. EUM. DELICIAS. ALERE

NON. DESIDIAS.

ET. VULCANI. PALLADISQUE. IN. JUCUNDA.

SOLICITUDINE.

NEGOCIOSUM. OCIMUM. FOVERE. SCITO.

NEVE. TURBES. CAVETO.

CATA-

CATALOGUS LIBRORUM,

Qui propriis Sumptibus impressi inveniuntur

in

BIBLIOPOLIO HÆREDUM

JOH. DAN. TAUBERI

prope plateam, quæ à frequentibus Sutorum officinis
nomen habet, vulgo *Schuster-
Gasse*.

ARtephii (des uhr-alten Philoso-
phi) geheimer Haupt. Schlüssel
zu dem verborgenen Stein der
Weisen, aus der Lateinischen und
Englischen Edition Herrn *William
Salmons*, ins Teutsche übersetzt
durch *Benjamin Roth-Scholtzen*,
Phil. & Med. D. 8, 1717.

Barneri (Jac.) Chymia Philosophica.
Accessit *Jo. Sig. Escholtii* Destilla-
toria curiosa, nec non *utis udenii &
Guernerii Rolfinicii* Non-Entia Chy-
mica. Cum Figuris & Annotationibus
illustr. à FRIDERICO ROTH-SCHOL-
ZIO. Siles. 8.

Joh. Joach. Becheri, D. Spirensis Ger-
mani *Sacr. Cesar. Majest. Consil. &
Med. Elect. Bav.* Opuscula Chymi-
ca rariora, addita nova Præfatione ac
Indice locupletissimo multisque Fi-
guris æneis illustrata à FRIDERICO
ROTH-SCHOLTZIO, Siles. 8. 1719.

Ejusd. Chymischer Rosen-Garten,
sammt einer Vorrede und kurz gefa-
ßten Lebens-Beschreibung Herrn D.
Bechers zum Druck befördert von
Friederich Roth-Scholtzen. 8.

Ejusdem Mineralisches A.B.C. oder vier
und zwanzig Chymische Theses von
der Geburth, denen Principiis, Unter-
schied, Vermischung und Auflösung
deren Mineralien, Metallen, und
übrigen unterirrdischen Dingen &c.
aus dem Lateinischen ins Teutsche
übersetzt, sammt vielen merckwürdi-
gen Nachrichten von dem Leben und
Todt D. *Bechers*, ans Licht gestellt
durch *Fried. Roth-Scholtzen*. 8.

Herrn Bernhardi, Grafen von der Mark
und Tervis Chymische Schrifften
von dem gebenedeyten Stein der Wei-
sen, aus dem Lateinischen ins Teut-
sche übersetzt, auch mit des Herrn
Joachim Tanckens, und anderer
Gelehrten Anmerckungen ans Licht
gestellt durch *Caspar Horn*, Phil. &
Med. D. nun aber mit verschiedenen
Zusätzen vermehret heraus gegeben
von *Fried. Roth-Scholtzen*. 8. 1717.

Borrichii Olai, *Conspectus scriptorum
Chemicorum illustriorum*, libellus
posthumus cui præfixa historia vitæ
ipsius ab ipso conscripta cura *Frideri-
ci Roth-Scholtzii*. 8.

CLIII. Chymische Lehr-Sätze, dahin alles was zur Alchymie gehört, garfüglich kan gezogen werden. Sonst Lateinisch, nun aber Teutsch und Lateinisch; Nebst etlichen Zusätzen publiciret durch *Friederich Roth-Scholtzen*. 8.

Falx in Bifolium, Processus contra Examina Alchymisticum, Tumulatio Tumuli *Pantaleonis* ab Anonymo Autore edita in Commodum Filiorum Artis, ut caveant ab ejusdem jactabundi *Pantaleonis* inorpellatis erroribus & imposturis; Ex recensione *FRIDERICI ROTH-SCHOLTZII*. 8.

Korndörffers (Barthol.) gesammelte Schriften, darinnen so wohl von der Edelgesteinen Krafft, Würckung und Tugenden, als auch insonderheit von dem gebenedeiten Stein der Weisen gehandelt wird, auf vieler Begehren zum Druck befördert, durch *Friederich Roth-Scholtzen*. 8.

Löhneifens (Frieder.) vollkommener Scheid-Künstler, und wohl informirter Salpeter-Sieder, nebst einem zum Berg-Werck gehörigen Chymischen Lexicon ans Licht gestellet durch *Friederich Roth-Scholtzen*. 8.

Riplæi (Georgii) Chymische Schriften, darinnen von dem gebenedeiten Stein der Weisen, und desselben kunstreichen Präparation gründlich gehandelt wird. Nach der Lateinischen und Englischen Edition Herrn William Salmons ins Teutsche übersezt durch *Benjamin Roth-Scholtzen*. Phil. & Med. D. 8. 1717.

Roth-Scholtzens (Friederich) Todten-Schule wahrer Christen. 12. 1713.

Sendivogii (Michaelis) Chymische Schriften, darinnen gar deutlich von dem Ursprung, Bereit- und Vollen- dung des gebenedeiten Steins der Weisen gehandelt wird. Nebst einem Vorbericht, ans Licht gestellt durch *Friederich Roth-Scholtzen*. Siles. 8. 1718.

Stranskij (M. Pauli) de Republica Bojemia, addita Præfatione *Friederici Roth-Scholtzii*. 18. 1713.

Synesii, des vortrefflichen Abbts aus Griechenland Chymische Schriften von dem gebenedeiten Stein der Weisen, und dessen Bereitung, wie solche ehemals aus der Kayserlichen Bibliothec seynd communiciret, nun aber zum Druck befördert worden, durch *Friederich Roth-Scholtzen*. 8. 1718.

Vatter-Herz (das eröffnete Philosophische) an seinen Sohn, welches er wegen hohen Alters nicht länger verschlossen halten wolte, sondern zeigte und erklärte ihm alles das, was zu der völligen Composition und Bereitung des Steins der Weisen vonnöthen wäre, sonst in Französischer nun aber in Teutscher Sprach dem Druck übergeben durch *Benjamin Roth-Scholtzen*. Phil. & Med. D. 8. 1717.

Nota. Denen Herren Buchhändlern dienet zur freundlichen Nachricht, daß wir den völligen Verlag Herrn *Carl Christian Neuenhans* Buchhändlers in Nordhausen, mit allem Recht und Gerechtigkeiten an uns gekauft haben, und also ist solcher nunmehr unser, und bey uns um billigen Preiß zu haben.

INDEX

INDEX ACTORUM.

A.

A Cetum destillatum	205	Aristoteli salia lixiva perspecta	7
radicatum	206	Argenti mineræ	250
Adamus Chemiæ peritus	6	docimasia	251. 253
Aeris dispositio notanda	11	tinctura fucata	254
Aër instrumentum activum	17	crystalli	255
Æthiops mineralis	165	superficialis depuratio	253
Alcahest Glauberi	193	à sole separatio	ibid.
Alchimia	9	Astra an ad chemiæ objectum pertineant	11
Aloës depuratio & extractum	123	Atramentum sympatheticum	106
Aluminis spiritus	158	Auri genealogia & docimasia	258
Amalgamatio	44	usus medicus	263
Amalgama mercurii & jovis	244	folia & limatura	265
mercurii & solis	245	purgatio superficialis	263
Ambra essentificata	287	coloris exaltatio	ibid.
Anatron pulvis	23	extinctio	265
Antimonium ex quibus constet?	77	Auri crocus	265
Antimon. martiale diaphor.	90	Aurum depurandi modi quatuor	261 & seq.
Aqua instrumentum activum	19	in silicibus vel arena contentum elici-	
Aquæ destillatæ.	48 & seq.	endum	262
Aquarum medicamentos. scrutinium	224	fulminans	266
Aqua serpilli spirituose	122	Aureus pulvis pro pictoribus	263
stimmi sulphurea	95	B Balsamus sulphur. anisatus	130
rosarum spirituose	107	amygdal. terebint. succinatus	164
ceras. nigr.	109	Bezoardicum minerale	102
fumarie	ibid.	solare	268
magnanimitatis	130	Borelli Bibliotheca Chemica	8
fortis	207	Butyrum antimonii	98
regia	209	C Cementatio	44
Arbor mineralis philosophica	212	Cementum	ibid. & 262
Jovialis pulcherrima	285	Calcinatio - -	42
Arcanum duplicatum	210	ejus subjectum	ib.
		species	43
		restinctoria	44
		H h h	Calcis

INDEX ACTORUM.

Calcis vivæ ebullitio cum aqua an ab igne concluso?	33	Crocus martis aperitivus le Mery.	274
particulæ acidæ & lixivæ	34	antimonii	ibid.
Calix chemicus purgans Ruland.	87	Crocus metallor. Rulandinus	82
Carbones quinam optimi	17	ex antimonio nitro & tartar.	81
Ceratum pro caruncula urethræ	241	CrySTALLISATIO	84
Chalybs natural. & artificialis	214	salis lixivi cirra acidum	116
Chemia primum publice in Acad. Altdor- fina doceri cœpta	3	D Ecrepitatio	43
Chemiæ onomatologia	9	Deliquium	25
definitio	10	Destillatio - -	35
objectum	10. 11	peragitur igne solari	ibid.
finis	11	lampad.	ib.
media	11	carbon.	ibid.
Chocolata regia	288	alia recta l. per ascensum	ibid.
Cinnabaris antimonii	98	obliqua l. ad latus	ibid.
Circulatio	27	per descensum	36
Clarificatio	25	Detonatio	44
Clyssi	53 & seq.	Diagrydium sulphuratum	145
Clyssus antimonii mineralis sulphuratus	95	Digestio - -	6
Coagulatio σύγκρισις operatio general.	15	ejus instrumenta activa	ibid.
Cohobatio	41	passiva	ibid.
Ejus encheireses	42	usus - -	27
usus	ib.	E bullitio - -	33
Colatio	25	Effervescentia - -	32
Colophonium	158	calida	33
Cornu cerv. spirit. sal vol. & oleum 167.	169	frigid.	ibid.
philosoph. præpar.	171	notabilis in aq. calci vivæ affusione	34
rubellum	ibid.	Electrum majus	74
ustum	172	minus joviale	91
Corallia rubr.	161	Elementa 4. Peripat.	12
Corrosio quotuplex	43	Elementorum quatuor representatio	105
immersiva	ibid.	Elixir propriet. Paracelsi	151
vaporosa	ibid.	antiscorbuticum	284
illitoria	44	Emplastr. ad clavos pedum	241
aërea	ibid.	ad ulcera Mayern.	ibid.
ficca	ibid.	Essentia balsami Peruviani	202
Corci - -	71	gumm. ammoniaci	203
minerales	ibid. & seq.	Experimentum separandi sulphur ex scoriis	
animales nulli	ibid.	reguli martial. antimon.	91
martis adstringentes & aperitivi	72. 212	Experimentum pro dignoscendo acido vel alkali hocq; fixo aut volatili in fluido exi- stente	119 Experi-

INDEX ACTORUM.

Experimentum cum lacte & sale tartari	120	Flores Chemici - -	68
jucundum circa colorum mutationem		minerales varii	ibid. & seq.
	121	antimonii - -	70. 94
aliud - - -	122	nitri - - -	16
cum aq. forti & linatura martis f.	105	salis ammoniaci - -	ib. 198
vitrificationis Balduin.	131	benzoes - -	ibid.
in momento separandi sal volatile u-		fulphuris	163
rinofum ex sale ammoniaco	203	salis armoniaci	203
ignivomum	271	martiale	204
Bergeri illustrans ortum thermarum		Fuliginis spir. sal. volat. & oleum	153
	274	essentia - - -	155
cum regulo antimonii & mercurio		Fumigatio - - -	44
sublimato	271	Furni potiores necessarii	21
Extinctio - - -	44	Furnorum structura & partes essentia-	
Extractio - - -	27	les	21
Extracta - - -	59	Fusio - - -	45
Extractum melissæ	180	G Aleni notitia Chemica	7
absinth.	181	Geber - - -	8
rad. angelicæ	ibid.	Gemmæ artificiales	269
F Ermentatio - - -	28	Granulatio martis	213
ejus subject.	ibid.	Hermes	6
causa	ibid.	cur trismegistus dictus	7
apparatus	29	Hippocratis noticia chemica	7
principium	ibid.	I gnis naturalis & artificialis	17
finis	ibid.	adhibetur vel immediate vel me-	
usus.	ibid.	diate	18
Ferri croci adstring. & aperitivi	72	gradus quatuor	18
granulatio & crocus adstring.	212	suppressionis	ibid.
crocus sulphuratus aperitivus	215	Immutatio tertia operatio generalis an sic	
cum aqua forti	279	statuenda?	6
ad stringens per reverber.	ibid.	Incineratio - - -	43
ferri vitriolatus	216	Instrumenta operationum Chemicarum	
antimoniatus	279	quinque activa	17
saccharinus	217	animata - - -	ibid.
cum salibus	ibid.	L aboratorium Chemicum Altdorfinum	
tinctura cydoniata	218	extractum	3
cum succo pomorum borsdorff.	218	quomodo extruendum	20
aurei coloris	278	Lapis prunell.	190
ferri vitriolata	ibid.	infernalis	257
Filtratio - - -	25	Liquor præcipitans Clauderi	153
Fixatio - - -	45	C. C. succinatus	177
salis volatilis C. C.	170	H h h a	Liquor

INDEX ACTORUM.

Liquor martialis stypticus	205	Moses Chemicus	6
Liquores balsamici ad conservanda corpora	284	Nasturtii seminis spiritus, sal volatile & oleum	112
Lumbricorum terrestrium tinctura	282	Nitri genesis - -	185
spir. & sal volatile	283	spiritus - -	ibid.
Luta varia - -	22	sulphur - -	185, 186
M agisteria - -	66	spiritus dulcificat.	187
vegetabilia	ibid 198	regeneratio	188
animalia	67	flores - -	189
mineralia	ibid.	Nitrum vitriolatum	189, 211
lapid. percarum	196	antifebrile	ibid.
jalapp. seu resina	197	depurat. lap. prunellæ	190
saturni	229	armoniacale fixum	191
Mars solubilis	270	fixum	ibid.
Mastichis spir. & oleum	156	O L. C. C. rectific. & usus	169
Media Chemiæ à quibus	11	succini - -	177
per quæ	ibid.	Oleorum ab aquis separatio	25
Melissæ liquor & sal volatile	110	Olea - -	60
Mellis spiritus - -	160	Oleum tartari per deliquium cur vocetur	25 191
Menstruum quid - -	19	sem. anisi - -	129
universale	ibid.	caryophyllor per descensum	195
particulare aqueum	19	talci fucosum	286
salinum lixiv.	ibid.	Operationes Chemicæ	14
alkalic. volatile	ibid.	generales	15
acidum	20	quales sub se comprehendant speciales	16
sulphureum oleos.	ibid.	Opii Exam. generale & ejusd. extract.	146
Mercurii vivi natales.	233	Tinctura	149
depuratio	ibid.	P hlegma in triplici regno	14
cum saturno connubium	246	Pilul. anodyn. regiæ Scretæ	149
coagulatio cum oleo lini	246	Poculum emeticum perpetuum	87
revificatio ex cinnabari	247	Præcipitatio - -	39
in triplici regno	14	ejus causa	ibid.
Mercurius vitæ	101	Præparata magisteriis præferenda	68
correctus	102	Principia rerum - -	12
sublimatus - -	235	Peripateticorum	12
dulcis	236	Paracelsistar.	ibid.
diaphoreticus jovialis	239	Helmontiana	13
præcipitatus communis	240	Willisiana	14
solaris	242	Pulvis fulminans	120
per se	241	Pulvis	
albus cosmeticus	242		

INDEX ACTORUM.

Pulvis ad ulcera putrida Mayern.	241	Sal antifebrile Sylv.	201
argenteus superficialis	253	veneris vitriolatum	223
deauratorius superficialis	263	Saturni	233
Punctum Saturationis	33	commune	182
Purificatio - -	24	ejus spiritus	ibid.
salium	ibid.	volatile oleos. aromatic.	206
vitriolorum	ibid.	idem extemporaneum Secretæ.	207
fulphuris	ibid.	ammoniac. nativum	199
mercurii vivi	ibid.	artificiale	200
Solis & Lunæ	ibid.	volat. vitriol. narcotic. Homberg	280
Putrefactio - -	30	Salinum principium quale sit in triplici	
ejus subjectum	ibid.	Macrocosmi regno	14
apparatus	31	Sigillum Hermetis	23
effectus	ibid.	Solis & Lunæ radii	11
Pyrotechnia - -	10	Solutio diagnosticæ operatio general.	15
Quartatio - -	262	per deliquium	25
Rectificatio - -	40	Spagyrica ars - -	9
ejus encheireses	41	Spiritus	51. & seq.
usus - -	ibid.	Spiritus balsam. extempor. Clauder.	155
spiritus C. C.	168	salis ammoniaci volatilis urinosus	199
sal vol. C. C.	ibid. & 169	vinosus	201
Ol. C. C.	169	anisatus	202
succini	178	veneris	248
Reductio - -	45	formicarum	249
Reguli - -	71	cephalicus compositus	249
antimonii varii	ibid. & seq.	fulphureo-salini	ibid.
simplex	83	salino-fulphurei	ibid.
medicinalis	87	alkalici	52
antimonii martis stellatus	88. 277	acidi	ibid.
venereus	275	mixti	ibid.
Sacchar. saturni	230	vitrioli	123
reductum in plumbum	231	vulgaris philosophicus	104
Salia - -	63	ceras. nigror.	109
Sal fixum chærefol.	114	salis ammoniaci anisatus	130
Salia inter lixiva an intercedat discrimen		vini tartarilatus	140
ratione virium?	115	ligni querni	190
Sal essentielle acetosellæ	116	C. C. & sal volatile	168
Salia essentialia duplicis generis	64	essenticatus	ibid.
Sal ferilactis dulcificatum saliniforme	285	fumans geminus	172
Sal vitrioli vomitiv. Gilla Theoph.	127	salis ammoniaci succinatus	176
tartari volatile	141. 271	salis & ejus dulcificatio	184
		H h h 3	Spiritus

INDEX ACTORUM.

Spiritus salis volat, dulcis Maëssianus	184	Tincturæ - -	56
nitri	185	antimonii	92. 93
nitri concentratus fumans	273	elegantes ad Thermometra	106
& sal volat. lumbr. terrestr.	283	rosar. siccar.	128
Stella reguli antimonii, martialis & sim-		Tinctura fl. pap. errat.	129
plicis	74	violar. bellid. aquileg.	ibid.
Sublimatio - -	37	vitrioli martis aperitiva	139
differt à destillatione	ibid.	salis tartari	ibid.
Succini genesis	175	corallior. rubr.	161. 172
ol. & sal. vol.	ibid.	myrrh. l. salutis Langii	274
coloris deversitas, tinctura vel essentia	178	succini	178
		caryoph. aromaticor.	193
Sulphur in triplici regno	14. 65	lapid. hæmatit.	219
auratum antimonii	84	solaris antimonii	269
auratum antimonii elegantius	86	metallorum	276
antimonii parandi modi varii	ibid.	veneris Helvetii	276
nativ. vel factit.	163	reguli antimonii medicinal.	277
Sulphuris flores	163	martis aurei coloris	278
balsami	164	vitriolata	ibid.
oleum sive spiritus per campan.	165	lumbric. terrestrium anodyna	282
&	167	Tubalcainus	6
Tartarus emeticus	82	Turpethum minerale	243
vitriolatus vulgar.	194		
Tachenianus	195	Vasa chemica varia	22
Tartari cremor & crystall.	132	vitrea qualia seligenda	ibid.
spiritus & oleum	134	Ventriculus an aurum solvere possit	264
ejus rectificatio	135	Vitra - -	75
spiritus oleosus	ibid.	Vitrum antimonii	97
volat. aluminosus	136	Saturni	231
optimus	ibid.	Vitrificatio	47
sal fixum	193	Vitriolum martis	220
Ol. per deliquium	ibid.	veneris	221
Tempus quo chemia addisci poterit	10	Vitrioli spiritus ros & phlegma	125
Terra triplicis regni	14	Volatilisatio salis volatilis C. C. fixati	170
instrumentum activum	19	Unguentum nicotianæ Mayern.	241
foliata tartari	137	Ustio - -	43
Terebiathinæ spiritus & oleum	157		

Unable to display this page

Unable to display this page

57. §. 7. lin. 6. pro urinoso leg. vinoso pag. 58. §. 7. lin. 7. leg. accessisse. §. 9.
lin. 8. pansum pag. 67. §. vij. lin. ultima leg. destillato. pag. 68. §. 1. lin. 2. meteoris-
fata. pag. 118. in medio recenset. pag. 120. in fine Process. XXXVI. leg. addensata. pag.
123. lin. 3. leg. sistet. pag. eadem in fine Process. XLI. leg. assumptionem. pag. 135. l.
contextus 14 admisceantur. pag. 136. proc. LIII. lin. 3. rectificandus, ibidem lin 14.
in fine leg. tamen. pag. 168. lin. 18. leg. sicca. leg. impetraverimus. pag. 171. lin. 2. de-
leatur c. pag. 178. Process. XCII. leg. pulverisati ibid. leg. cucurbitam. pag. 180. lin.
penultima leg. adeo. pag. 186. lin. 5. proventui. lin. 21. leg. plane. lin. 20. schemate. lin.
27. leg. etiam. pag. 191. Proc. CIV. leg. *αυτοψία* pag. 196. lin. 2. leg. ac. ibid. linea
sequente leg. elæo-saccharum. ibid. Process. CXIV. lin. 20. leg. percarum lin. 26. leg.
eadem. pag. 197. lin. 4. leg. exigua & deleatur subsequens a. ibid. lin. 7. leg. corrosi-
vis lin. 12. pulverisatis. pag. 198. lin. 3. exturbatas lin. 4. redditas lin. 8. tritum.
Process. CXVI. lin. 5. leg. imprægnata. lin. 9. leg. exsicandum. pag. 199. lin. 23.
leg. errhinum. lin. seq. leg. naribus. Process. CXVIII. pro aureos leg. annos. pag. 200
num. IV. leg. calce. pag. 201. lin. 7. pro gr. leg. gt. pag. 202. Process. CXXI.
num. I. lin. 3. leg. pro qui quæ. pag. 203. Proc. CXXIII. lin. penultim. leg. pituitoso. pag.
204. lin. 14. leg. acidas. in linea Process. CXXV. penultima leg. stragulis. pag. 205. Proc.
CXXVII. lin. 1. leg. stypticus. Process. CXXVIII. lin. 6. proporti. lin. 6. leg. portione.
lin. 9. pro ibui leg. cui. pro subserimus subscribimus. pag. 206. lin. 24. leg. calore.
Process. CXXIX. lin. 1. leg. aromaticum. pag. 207. lin. 3. asservetur. pag. 208. lin. 2.
pro exspiret. leg. exstillet. lin. 3. pro observare leg. observari. ibid. num. IV. linea
penultima pro a. leg. ana. pag. 211. num. 2. lin. 3. leg. nitrum. pag. 212. num. 6.
lin. 2. leg. hanc. lin. 3. permittite. pag. 215. lin. 7. leg. aperitivum. Process. CXXXVI
lin. 10. leg. martis. pag. 217. lin. 10. leg. conveniente. pag. 218. Proc. CXLI. num.
3. linea penultima post penetrantior adde & durabilior. pag. 219. Proc. 143. num. 2.
lin. penultima leg. martiali. p. 220. Process. CXLIV. num. 2. lin. 5. leg. oleum il-
lius marti. pag. 228. lin. 2. leg. fundo. pag. 235. num. 4. lin. 2. leg. ætherem. pag.
236. in principio lineæ primæ adde vel. §. 9. lin. 2. pro è leg. à pag. 237. num. V. l.
2. leg. solis. pag. 239. §. 2. num. 1. lin. 1. pro in leg. ideo. pag. 240. num. IV. lin. 1.
affusionem. pag. 241. lin. 1. leg. præcipitati. pag. 242. Proc. CLVII. §. 1. lin. 3. leg.
pulvis. pag. 243. §. 5. lin. 1. minerale. p. 246. Process. CLXII. §. 1. lin. 1. pro reicon-
ditus leg. reconditus. pag. 248. Process. CLXIII. §. 3. lin. 2. leg. paulo plus. pag.
251. §. 6. lin. 1. leg. docimastices. pag. 252. §. 7. lin. ultima leg. debilior. pag. 253.
§. 13. lin. 11. leg. lætificum. pag. 255. Process. CLXVIII. §. 5. lin. 1. adhuc lin. ult.
leg. solvas. pag. 256. §. 8. lin. 17. leg. SALÆ. pag. 258. §. 2. linea quarta leg. nexum
quæ. pag. 259. §. 4. lin. 8. caratas. pag. 260. lin. 5. leg. massam. lin. 8. leg. junipereto.
lin. 16. leg. Gange. pag. 261. lin. 16. BASILIUS. pag. 262. lin. 3. leg. particulas. pag.
263. lin. 1. leg. purpureas. lin. 3. leg. æris. pag. 265. §. 5. lin. 3. leg. salis. pag. 266.
§. 6. n. 3. lin. 3. menstrui n. 5. lin. 1. violaceum. pag. ead. lin. ult. salis. pag. 267. §.
4. lin. 1. liquoris. §. 5. post communiter deleatur comma, & addatur post statuitur, ibi d.
lin

Errata in Actis Laboratorii

lin. 8. pro sali, leg. salis. §. 6. lin. 2. eliminandis. pag. 268. lin. 11. leg. fulminantis. ibid. lin. 12. pro honerati leg. Generali. lin. 13. commota. lin. 14. pro vini Generali leg. hispanici, pag. 269. lin. 2. individuo. pag. 269. §. 2. lin. penultima atomorum. pag. 270. §. 4. lin. 1. pro obtinada leg. obtinenda. ibid. Process. CLXXVI. lin. 1. Martis purissima, pag. 271. lin. 4. leg. qui, pag. 271. §. 3. lin. ultim. soluta, ib. Proc. CLXXVII. lin. 3. pro hujus, leg. harum, lin. 7. leg. albicantes. pag. 272. Process. CLXXVIII. §. 2. lin. 3. à spiritu. pag. 275. Process. CLXXXI. pro mercurii sublimato, leg. & mercurio sublimato. §. 2. lin. 1. edocemur. Process. CLXXXII. §. 1. lin. 1. post limaturæ deleatur comma, pag. 276. §. 3. lin. ultima pro sarioticum leg. sarcoticum, pag. 277. §. 3. lin. 2. oedematosis. pag. 279. Process. CLXXXIX. §. 2. lin. 3. calcem, pag. 281. lin. 5. pro limatum sub leg. sublimatum, pag. 282. Process. CXCII. §. 1. lin. ultima post biduum leg. vel. pag. 283. Process. CXCIII. §. 4. lin. 3. quatrimum. pag. 284. Process. CXCV. §. 1. lin. 2. aromatici, ibid. pro turionibus leg. turionum. pag. 286. Process. CXCVIII. §. 1. lin. 5. post destillati leg. s. q. pag. 287. lin. 2. leg. expers. ibid. §. 6. lin. 7. sapienter, pag. 288. §. 2. lin. antepenultima pro ἀναλεπτικόν leg. ἀναλεπτικόν.

Errata in Auctuario Graviora.

PAg. 3. lin. 2. pro addidamenta leg. additamenta. lin. 15. pro argycopœum leg. argyropœum. lin. 26. post adjuncturus deleatur comma; pag. 4. lin. 7. pro nitro acro leg. nitro-aereo, lin. 23. per negligentiam & ignorantiam hypothetæ pessime divulgata est à linea præcedente, tametsi sphalma hoc commissum emendandum sub correctione notaverim, & serio monuerim: ibid. lin. 24. pro nemo leg. neminem, lin. 25. post præterquam adde quodd: lin. 19. pro offendere, leg. ostendere & deleatur comma, pag. 5. lin. 6. pro promote leg. permoti. lin. 12. pro dessert. leg. dissertatio pro progénere progressu, pro chemia chemiæ, lin. 14. pro ferentium leg. Terentium. Ad §. 4. lin. 1. pro Helmeotius leg. Helmontius. Ad §. 9. lin. 1. pro hic leg. huc, pro astum ustum, pag. 6. lin. 14. pro facit leg. fecit. pag. 6. ad §. 14. lin. 3. pro resinoso-gummen leg. resinoso-gummea. pag. 7. lin. 5. pro vini leg. spiritus vini, lin. 19. pro gonorrhæa leg. gonorrhœa lin. 26. pro inquinato leg. inquinato lin. seq. post eodem adde haud, lin. seq. pro testantur leg. testentur. pag. 8. lin. 21. pro Glauberus leg. Glauberi. lin. 37. lin. 43. & 44. deleatur accensis, pro agenti leg. agendi. pro nonnisi leg. nonnisi. pag. 13. lin. 9. leg. crocum. Ad §. 3. lin. 4. leg. eximium, pag. 18. lin. prim. leg. compagem. lin. 21. pro pagina 676. leg. 687. lin. 24. pro sed in hisce prius, leg. posterius. pag. 20. ad §. 10. lin. 2. leg. salinis. lin. 3. calcarium. pag. 21. ad §. 5. lin. 5. freuret. pag. 22. ad §. 7. lin. 14. excavatæ. pag. 26. ad §. 3. lin. 8. salinos, ad §. 5. lin. 13. pro solubiles leg. solubilia post teste deleatur comma, pag. 27. lin. 2. leg. oleum ad §. 6. lin. 28. leg. debilitata. lin. seq. pro prædium leg. prædam. lin. ultima pro audiatem leg. aciditatem, p. 28. ad §. 3. lin. 1. pro tum & si, leg. tametsi, pag. 29. ad

29. ad §. 4. lin. 7. leg. approbandum. pag. 30. ad §. 7. lin. 4. leg. explicitæ. pag. 31. ad §. 8. lin. 3. post veneris deleatur conama, lin. 4. leg. exinde, ad §. 8. lin. 11. pro aceti leg. aceti, pag. 37. lin. 7. pro sulphur eum, leg. sulphureum, pag. 39. ad cap. xviii. §. 7. lin. 1. pro tam leg. tum, ibid. lin. ultima ab acido adde sulphuris, pag. 42. ad §. 18. lin. 18. calcinatorum.

Anhang etlicher Chymischen Bücher /

welche
nebst vielen andern /
bey

Johann Daniel Taubers / Seel. Erben.

In Nürnberg / neben der Schuster-Gasse zu haben seyn.

Albinei (Nath.) Bibliotheca Chymica Contracta, 8. Geneva, 1654.

de veritate & antiquitate artis Chymicæ & Pulveris, 8. Lugd. Bat. 1593

de Arte Chymica Libri II. 8. Montisbelg. 1602.

Alchymi-Spiegel, 8. Franckf. 1613.

Becher (Joh. Joach.) Oedipus Chymicus 8. Francof. 1716.

Idea Chymia Bœhmianæ Adeptæ, 12. Amsterd. 1690

Bechers (Joh. Joach.) Unterirrdische Naturkündigung, 8.

Chymia rationalis, 8. Francof.

Cesalpini (Andr.) de Metallicis Libri III. 4. Norimb. 1602.

Chrysandri (Altiop.) Eröffnete guldene Zeit, 8. Nürnberg, 1706

Democrytus abderyta græcus de rebus sacris naturalibus & Mysticis cum notis Synesii & Pelagii; item Tumba Semira-

midis hermetica sigillata, 8. Norimberga, 1717

Fachsens (Modestin) Prohier Büchlein, 8. Leipzig, 1689.

Fausti (Job. Mich.) Compendium Alchymisticum novum sive Pandora explicata & Figuris illustrata, 8. Franc. 1706

Letophili Eroberung und Demolirung des Chymischen Fege Feuers, 8. Leipzig 1705

Alchymia denudata revisa & aucta, 8. Breslau, 1716.

Acerra Medico-Chymica, 4. Lips 1713

Schvvärtzers (Sebald) Manuscripta, von der vvarbafften Bereitung des Philosophischen Steins nebst den rechten zu solchen Manuscriptis gehörigen Schlußsel, 8. Hamburg 1718

Beuthers (David) Universal und Particularia, worinn die Verwandelung geringer Metalle in Gold und Silber klar und

- und gelehret vird, 8. Hamburg 1718
 von Batbsdorff (Heinr.) *Filium Ariadnes*,
 nebst 79. grossen Wundern, 8. Gotha,
 1718
 Kellners (David) *Scheide-Kunst*, 8. Chem-
 nitz, 1715
 Rothens (Gottfried) *Anleitung zur Chy-
 mie*, 8. Leipz. 1717
Problema Chymicum, oder des vveiland
 (Tit.) Herrn General Lieutenants O. A.
 v. Patkuls Chymischer Process, 4. Berlin
 1719
Fasciculus unterschiedlicher alten und ra-
 ren vvaßren Philosophischen Schrifften
 vom Stein der Weisen, 8. Bremen, 1719
 Kunckels (Johann) nützliche Anmerckun-
 gen von den Fixen und flüchtigen Sal-
 zen, 8. Hamburg, 1676.
Teutsches Feg Feuer der Scheide-Kunst, 8.
 Hamb. 1702
*Eröffnete Geheimnisse des Steins der Wei-
 sen oder Schatz-Kammer der Alchymie*,
 4. Hamb. 1718
Figulii (Bened.) *guldenes Schatz-Käm-
 merlein*, 8. Hamburg, 1682
*Probier- und Scheide-Kunst derer Venetia-
 ner*, Saalfeld, 1717.
Augurelli (Job) *Gülden-Vliesz und Gold-
 Erzielungs-Kunst*, 8. Hamburg, 1716.
*Anweisung vwie der alten Weisen ihr
 Geheimniß oder Stein zu verfertigen*,
 8. Leipzig, 1711
Arlensis (Petr.) *de Scudalupis* oder kur-
 zer Auszug der Alchymistischen Prozesse
 und anderer Curiositäten, 8. Berlin,
 1715
 Barchausen (Iob. Conr.) *Pyrosophia*, 4.
 Lugd. Batav. 1678
 Bechers (Job. Joachb.) *Chymischer Rosen-
 Garten* samt einer Vorrede und kurz ge-
 faßzten Lebens-Beschreibung Herrn D.
 Bechers zum Druck befördert durch
 FRIDERICH ROTH-SCHOLTZEN, 8.
 Nürnberg. 7171
*Ejusdem Trifolium Becherianum Hollandi-
 cum*, 8. Amsterdam 1679
 Bernbardi Grafen von der Marck und Ter-
 vis Chymische Schrifften von dem gehe-
 nedeyten Stein der Weisen 8. Nürnberg,
 1717
Borrichii (Olai) *de Ortu & progressu chy-
 miae* dissertat. 4. Hafnia, 1668
Ejusdem Metallische Probier Kunst, 8. Co-
 penhagen, 1680
Braceschii (Johannis) *de Alchemia Dialo-
 gi duo*, 8. Hamburg, 1673.
Collectanea Curiosa de Bismutho, 8. Dres-
 de, 1718
*Consummata Sapientia seu Praxis de Lapi-
 de Minerali*, 12. Francof. 1681
Esboltii (Job Sigm.) *Destillatoria Curio-
 sa*, 8. Berolini 1674
Dyghi (Kenelin) *Eröffnung unterschiedli-
 cher Heimlichkeiten der Natur*, 8. Ra-
 zenburg, 1718
*Eröffnung der Thür des Königlichen Pal-
 lasts, daß sie sey das rohe Antimoninn
 und materia secunda Lapidis Philosopho-
 rum*, 8. Dresde, 1718
Fabri (Petr. Job.) *bell-scheinende Sonne
 am Alchymistischen Firmament des
 hochteutschen Horizonts*, 8. Nürnberg,
 1705
Item Lateinisch in 4. Norimb. 1690
Falopii (Gabrielis) *Geheimnisse der Na-
 tur*. 4. Franckfurt, 1715.
Geberi chymische Schrifften, 8. Franckfurt
 1719

Cham
X

Unable to display this page